

ԱԻՕ (ԱԻԵՏԻՍ) ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԳԱԹՐՃԵԱՆ

**ՍՈՒՐԻԱՀԱՅ
ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻ
ՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ
(1912 - 2026)**

ՀՏԴ 016:070

ԳՄԴ 91.9:76

Գ 156

**Գիրքը տպագրուած է Հայագիտական ուսումնասիրութիւնները
ֆինանսաւորող համահայկական հիմնադրամի դրամաշնորհով:**

**Գիրքը հրատարակուած է ՀՀ ԳԱԱ Արեւելագիտութեան
ինստիտուտի գիտական խորհուրդի որոշումով:**

Խմբագիր՝ **Ալբերթ Խառատեան**
պատմական գիտութիւններու դոկտոր,
փրոֆ., ՀՀ ԳԱԱ թղթակից-անդամ

Պատասխանատու խմբագիր՝ **Արաքս Փաշայեան**
պատմական գիտութիւններու թեկնածու, դոցենտ

Գաթրճեան Ա.

Գ 156 Սուրիահայ Պարբերական Մամուլի Մատենագիտութիւն
(1912–2026) / Ա. Գաթրճեան. – Եր.: ՎՄՎ-ՊՐԻՆՏ, 2026. – 384 էջ:

ՀՏԴ 016:070

ԳՄԴ 91.9:76

ISBN 978-9939-60-970-6

© Գաթրճեան Ա., 2026

ՍԻՐԻԱՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼԸ ՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Հայ մամուլի մատենագիտությունը համալրուեց նոր աշխատությամբ՝ ԱԼՕ (ԱԼԵՏԻՍ) Յարութիւն Գաթրճեանի «Սուրիահայ պարբերական մամուլի մատենագիտություն (1912-2026)» վերտառությամբ այս ուշագրաւ եւ ներկայանալի գործով: Հենց սկզբից ասենք, որ այս մատենագիտությունն իր ընդարձակ ընդգրկումներով, սիրիահայ մամուլի դիմագիծն ու նկարագիրը բնութագրող հանգրուաններով եւ միաժամանակ, դրա պատմությունը բացայայտող վերլուծություններով դուրս է գալիս տոսկ մատենագիտական պարտադրուած շրջանակներից եւ կատարուած աշխատանքը ներկայացնում որակական նոր կողմերով:

Ներածականում հեղինակը սահմանել է իր աշխատության նպատակները՝ ամբողջական ուսումնասիրութեան նիւթ դարձնել մամուլն ու այդ բնագաւառին առնչուող թերթերի եւ պարբերականների հիմնադրման ու գործունէութեան պատմությունը, տպարանները, արժեւորել անգամ հայ կազմարարների, գրավաճառների եւ ցրուիչների աշխատանքի մշակութային ու ազգային նշանակությունը: Հաւանաբար, այլ պարագաներում շռայլություն կը համարուէր վերջիններիս հետազոտական նիւթ դարձնելը, բայց հեղինակն իրաւացիօրէն այդ հիմնաւորում է սիրիահայ գաղթօճախի ինքնութեան եւ մշակութային կեանքի առանձնայատկություններով:

Ա. Գաթրճեանն իր առջեւ ծառացած խնդիրներին մօտեցել է ամենայն պատասխանատւութեամբ՝ իր հետազոտութեան առարկան ներկայացնելով ոչ միայն զուտ մասնագիտական պահանջները բաւարարող լուծումներով, այլեւ առաւել լայն հայեցակէտից՝ նկարագրական մեթոտը (որ յատուկ է առհասարակ մատենագիտություններին) յաղթահարելով թերթերն ու պարբերականները արժեւորող վերլուծական գնահատականներով, սիրիահայ գաղթօճախի պատմութեան հպանցիկ անդրադարձներով, հայ պարբերական մամուլի գործիչների անվրէպ գնահատականներով եւ այլն, որ եւ դարձեալ վկայում է նրա աշխատութեան բազմակողմանի բնոյթի եւ նշանակութեան մասին: Ինչ վերաբերում է հեղինակի մշակած զուտ մատենագիտական պարտադիր բաղադրամասերին կամ բնութագրական նշանակութիւն ունեցող ողնաշարին, ապա այն եւս ընդգրկում է մամուլի ամբողջական պատկերն ու անգամ մանրամասները, որպիսիք են տուեալ հրատարակութեան ենթախորագրերը, լեզուն, պարբերականությունը, վայրը, թուականը, հրատարակիչը, նիւթերի հեղինակները, ինչպէս եւ տեխնիկական բնութագրերը (Էջերի քանակը, չափը, տպարանը): Հեղինակի մշակած չափանիշները հիմնաւոր են եւ միանգամայն բաւարարում են գիտական մատենագիտութեան

արդիական պահանջները: Այս բնագաւառում նրա իրազեկութիւնը դրսեւորում է «Յաւելեալ տեղեկութիւն» վերտառութեամբ բաժնում, որտեղ լրատուական տարրեր են մատուցում թերթերի եւ պարբերականների, դրանց հրատարակութեան հետ կապուող բազմաթիւ այլ հանգամանքների վերհանումով, որոնք լրացնում են եւ ամբողջացնում վերոյիշեալ մատենագիտական նկարագրերը: Այս հանգամանքը վկայում է այն մասին, որ հեղինակն ամբողջովին տիրապետում է իր հետազոտութեան առարկային եւ դրա մասնաւորութիւններին, եւ որ սոյն աշխատութեան ճանաչողական արժէքի հիմքում ընկած են տասնեակ տարիների տեւականութիւնն ու համառ աշխատանքը, որոնումներն ու դժուարութիւնները յաղթահարելու կամքը: Իսկ որ նիւթի դիմադրութիւնն այսպիսի գործում ի յայտ է եկել ամէնուրեք, անկեղծօրէն արձանագրում է ինքը՝ հեղինակը (մամուլի ամբողջական ցանկի ստեղծում, հրատարակութիւնների անունների յստակեցում, տպագրութեան վայրի հետ առնչուող ճշդումներ եւ այլն): Սիրիահայ թերթերի եւ պարբերականների թիւը հեղինակը, ինչպէս կը տեսնենք ստորեւ, գրեթէ կրկնապատկել է՝ բժախնդիր վերաբերմունք ցուցաբերելով իւրաքանչիւր թերթի կամ այլ հրատարակութեան պատմութեան եւ առհասարակ, կենսագրութեան նկատմամբ: Ընդամին նա վերհանում է այդ մամուլի ակունքներին կանգնած՝ Օսմանեան կայսրութեան ժամանակներից Հալէպում հրատարակուող «Փռաթ» (Եփրատ) թերթի հրատարակած հայատառ օսմաներէն նիւթերը (1865 թ.), բայց հիմնաւորում է, որ բուն սիրիահայ մամուլի պատմութիւնը սկսում է աւելի ուշ՝ 1912 թուականից՝ ի դէմս հայերէն «Աղբիւր» պարբերականի: Կարելի է մակաբերել, որ հեղինակը սթափ կողմնորոշում է ցուցադրում սիրիահայ մամուլի սկզբնաւորման հարցում. հեղինակի հետ միասին արժանին հատուցելով «Փռաթ»-ի հայատառ օսմաներէն նիւթերի իրողութեանը, միաժամանակ նկատենք, որ Հալէպի կուսակալութեան հրատարակութիւնը չէր կարող, ոչ իր ծաւալով եւ ոչ էլ իր բովանդակութեամբ ու հրատարակչական պատկանելութեամբ սիրիահայ մամուլի առաջնեկի դերը ստանձնել:

Աշխատութեան հեղինակը յատուկ նշանակութիւն է տուել արխիւային հենքին, ժամանակագրական մօտեցումով, ինչպէս ինքն է նկատում, «երկարամեայ ժամանակահատուածին մէջ գտնուող արխիւին»: Վերջինիս մշակումը եւ վերջնականապէս շրջանառութեան մէջ դնելը նոյնպէս պահանջում էր հանգամանալի եւ տեւական աշխատանք, առ ի չգոյէ արխիւային նիւթերի եւ միւս կողմից, առկա արխիւների կայուն ու կանոնաւոր վիճակի, դրանց ամբողջականութեան եւ այլն: Այս պայմաններում արխիւային նիւթը գիտականօրէն մշակելն ու հետազօտական առարկայի վերածելը հեղինակից պահանջել էր յամառ ջանքեր եւ նպատակաւորացութիւն, որ նա ցուցաբերել է իր գրեթէ ողջ աշխատանքի ընթացքում: Աւելացնենք, որ այդ աշխատանքը չի սահմանափակում միայն հայկական արխիւային նիւթերով, այլ ընդգրկում է նաեւ օտարալեզու հաւաքածուները, ինչպէս եւ օտարալեզու գրականութիւնները՝ իրենց պատմաբանասիրական բովանդակութեամբ: Հետազօտական այս ստուար հենքի կարեւորութիւնը թելադրում է մատենագիտութեան մէջ դրսեւորուած հեղինակային խնդիրների լուծման ընթացքով: Բուն մատենագիտութիւնը ամբողջական է դառնում, որչափով այն ընդգրկում է սիրիահայ տարաբնոյթ

հրատարակությունների քանակական բազմությունը եւ որտեղ շրջանառում են թերթեր՝ իրենց ժամանակային տարբեր տեսողություններով (օրաթերթ, եռօրեայ, շաբաթաթերթ)՝ իրենց յաւելուածներով ու բացառիկներով, պատի թերթեր, խմորատիպ հրատարակություններ, պարբերագրքեր, տարեգրքեր եւ հանդէսներ, ալպոմներ եւ այլն: Ձեռագիր եւ խմորատիպ թերթերի մատենագիտական մշակմանն ու ներկայացմանը Ա. Գաթրճեանը տալիս է իր պատճառաբանուած բացատրութիւնը, այն, որ այդպիսի մօտեցումը պայմանաւորուած է սիրիահայ մամուլի գործառոյթների հանրային ու քաղաքական պայմաններով ու դրանց առանձնայատկութիւններով:

Արխիւային նիւթերի անդրադարձներին հետեւում է սիրիահայ մամուլի վերաբերեալ գրականութեան հեղինակային գնահատականը: Ա. Գաթրճեանը թուարկում եւ արժեւորում է խնդրոյ առարկայ թեմայով առկայ հրապարակումները, որոնց վրայ յենում է սոյն աշխատութիւնը՝ դրան աւելացնելով իր սեփական լուման այս հիմնահարցի շրջանակներում: Այդ նշանակում է, որ այս մատենագիտութեան հեղինակը որակական փոփոխութիւն է մտցնում սիրիահայ մամուլի՝ հանրային կեանքում ունեցած ազդեցութեան չափերի գնահատման հարցում, հենուելով նաեւ խնդրի գուտ քանակական ցուցանիշների վրայ: Եթէ նախորդ մատենագիտութիւնների հեղինակների (Ա. Տէր Խաչատուրեան, Հ. Պարիկեան, Յ. Վարժապետեան, Ժ. Դանիէլեան, Յ. Զոլաքեան) գործերում Սիրիայի տարածքում հայ թերթերի ու պարբերականների թիւը հասնում էր 108-117 անուան, ապա այս մատենագիտութեան մէջ այդ ցուցանիշը լրացնում է 228-ը (224-ը հայկական, իսկ 4-ը՝ ոչ հայկական), ինչը վկայում է, որ Ա. Գաթրճեանը մոռացութեան կամ անտեսման որոգայթներից փրկել է շուրջ 111-ի չափ թերթեր ու պարբերականներ եւ ինչը դաձեալ վկայում է, որ նա իգուր չէ իր ձեռքն առել գրիչը: Նման ցուցանիշը բաւական պատկառելի արձանագրումն է այն իրողութեան, որ սիրիահայ մամուլը հանդէս է գալիս ոչ միայն իր տեղային նշանակալիութեամբ, այլեւ Սփիւռքի եւ առհասարակ հայ մամուլի հարուստ պատմութեան վկայարաններից մէկն է՝ իր աւանդոյթներով ու լրագրական մշակոյթի բարձր ու մնայուն մակարդակով: Այս հանգամանքը եւս առաւել յստակ է դարձնում սիրիահայ մամուլի հայապահպան ու հայանպաստ բնութագիրը, որում ազգային դիմապատկերի վերհանումն ու արժանի գնահատականը այս աշխատութեան գլխաւոր արժանիքներից մէկն է, եթէ ոչ ամենագլխաւորը:

Թէեւ մատենագէտ առաջին հերթին, սակայն եւ փաստօրէն, այս աշխատութեան հեղինակը հանդէս է գալիս նաեւ որպէս սիրիահայ մամուլի պատմաբան, նա գիտականօրէն բնութագրում է այդ մամուլի ուղղութիւնները յատկապէս 1920-1991 թթ. ժամանակաշրջանում՝ կապուած աշխարհասփիւռ հայութեան կեանքին ներազդող քաղաքական իրադարձութիւնների, ԽՍՀՄ ու Խորհրդային Հայաստանի հանդէպ սիրիահայութեան վերաբերմունքի, առաջինի կազմալուծման ու դրա հետեւանքների տեսակէտից: Իր աշխատանքի մէջ հեղինակը մշտապէս հաշուի է առել սիրիահայ կեանքի օրինաչափութիւնները, անցեալի պատմութիւնն ու արդիական ընթացքը: Երկրորդական նշանակութիւն չունեն գաղթօճախի մտաւոր կացութիւնն արտացոլող՝ աշխատութեան այլ հատուածները, ինչպէս «Սուրիա

ներածուած հայերէն տպագիր մամուլը», որտեղ առանձնանում է Լիբանանում տպագրուած հայ մամուլի առաւել լայն չափերով հոսքը սիրիական սահմաններից ներս: Սիրիահայ մտաւոր իրականութեան ճանաչողութեան տեսանկիւնից ուշագրաւ են նաեւ այս աշխատութեան այն հատուածները, որոնք վերաբերում են հայ եւ օտարալեզու տպարաններին, առցանց մամուլին եւ այս աշխատութեան հետ կապուող ու ներգաղութային կեանքն արտացոլող այլ հանգամանքներին: Աշխատութիւնը հազեցած է մամուլի այբբենական ու ժամանակագրական ու տպարանների ցանկերով, որոնք առաւել քան դիւրացնում են մատենագիտութեան ընթերնելիութիւնը, դրանում ամփոփուած նիւթի մատչելիութեանն առնչուող խնդիրների լուծումը:

Մէկ կարելոր արժանիք եւս պէտք է նշել այս մատենագիտութիւնը գնահատելիս, որ թերեւս, պէտք է առանձնաւոր այս երկու խօսքի սկզբում. հեղինակը պարբերացնում է իր ներկայացրած մամուլի պատմութեան փուլերը՝ այս անգամ եւս հանդէս գալով իբրեւ սիրիահայ մամուլի ժամանակագրական սահմանները գիտականօրէն բնութագրող պատմաբան: Սիրահայ մամուլի պատմութիւնը նա բաժանում է յաջորդական եօթը փուլերի՝ սկսելով առաջին ժամանակահատուածից՝ 1912-1918 թուականներից եւ եզրափակելով եօթերորդ ժամանակաշրջանով՝ 2011 թուականից ցօրս: Իւրաքանչիւր շրջափուլ նա հիմնաւորում է հետեւողական մօտեցումներով, առաջնային համարելով սիրիահայ կեանքի իրողութիւնները, նրա մտաւոր-մշակութային կացութիւնը, գաղթօճախում տեղի ունեցած ազգային ու հանրային տեղաշարժերն ու բեկումները, մարդկային ռեսուրսները, արտագաղթը, դրա վրայ ազդող գործօնները (վերջին փուլում՝ 2011 թ. Սիրիայի դէմ պատերազմը, 2023 թ. Փետրուարեան աղէտալի երկրաշարժը եւ այլն): Ըստ այդմ, հեղինակը դիպուկ բնութագրեր է տալիս սիրիահայ մամուլի վիճակին եւ ընդհանուր կացութեանը՝ այս վերջինները պայմանաւորելով դրանց հետեւանքներով եւ հանդէս գալով իբրեւ այդ մամուլի պատմութիւնը անաչառ գնահատողի դիրքերից:

Զպէտք է մոռանալ նաեւ, որ այսպիսի աշխատատար եւ մեծ ժամանակ ու ջանքեր պահանջող աշխատանքը չէր կարող վիճահարոյց խնդիրներ չունենալ:

Սակայն դա դոյզն-ինչ չափով չի կարող ստուերարկել այս աշխատութեան լուրջ արժանիքները: Կարծում եմ, որ «Սուրիահայ պարբերական մամուլի մատենագիտութիւն (1912-2026)» իր ինքնատիպ եւ պատկառելի տեղը կ'ունենայ հայ մամուլի մատենագիտութիւնների շարքում: Վերհանելով մի ամբողջ գաղթօճախի՝ սիրիահայ մամուլի 115-ամեայ կենսագրական վկայականը, այն խթան կը հանդիսանայ մեր շատ գաղթօճախների պարբերական մամուլի մատենագիտութիւնների ստեղծման շնորհակալ գործին, որի ուղղութեամբ տակաւին շատ բան կայ անելու:

ԱԼԴԵՐԹ ԽԱՌԱՏԵԱՆ
ՀՀ ԳԱՎ ԹՂԹԱԿԻՑ ԱՆԴԱՄ

ՆԵՐԱԾԱԿԱՆ

Մամուլը քաղաքակրթության ամենէն գլխաւոր հենարաններէն մէկն է: Իսկ հայ կեանքի եւ հայ մտքի մղիչ ու առաջատար ուժը կը հանդիսանայ հայ մամուլը-լրագրութիւնը:

Հայ մամուլը դարձած է մեր ժողովուրդի հոգեւոր կայացման կենսագիրն ու պատմական ընթացքի ժամանակագիրը: Յատկապէս տարագիր սփիւռքահայութեան համար, հանդիսացած է դպրոց եւ դաստիարակ թէ՛ հայերէնի պահպանման ու զարգացման, թէ՛ հայկական արժէքներու ճանաչումին ու վերանորոգման եւ թէ՛ մանաւա՛նդ, հայ մտքի յառաջախաղացքին ու այժմեականացման, ի սպաս իր կատարած հարուստ ներդրումով: Այլ խօսքով սփիւռքահայուն համար հայ մամուլը եղաւ հայրենիք, լեզու, ինքնութիւն ու գոյատեւման անշեղելի գրաւական:

Սոյն աշխատութիւնը առիթ է ոչ միայն արժեւորումը կատարելու համար Սփիւռքի հիմնական գաղութներէն Սուրիոյ հայ մամուլի-լրագրութեան աւանդին եւ պատմական մեծ արժէքին, այլեւ ու մանաւանդ գիտական անկողմնակալութեամբ քննարկումն ու վերլուծումը կատարելու, Սուրիոյ հայ մամուլի երէկուան եւ այսօրուան վիճակին մերօրեա՛յ դերակատարութեան: Իբրեւ սփիւռքահայու, արեւմտահայերէնի, լրատուութեան, տեղեկատուութեան, իմացական իրազեկման եւ հանրային կարծիքի ձեւաւորման ծառայող ազդու գէնք:

Այս մեկնակէտէն ելլելով, կարելոր է դիտարկել, թէ հայ մամուլին ու յատկապէս սուրիահայ մամուլին հանդէպ քանի մը տասնեակ տարիներու մեր արխիւային հաւաքագրութիւնն ու միատեղած, դասաւորած տուեալները, գիտահետազօտական եւ մատենագիտական ներկայ աշխատանքին նիւթը կը կազմեն:

Նկատի ունենալով հայ մամուլին առանցքային դերը մեր ազգային կեանքին մէջ, առ այդ լուսարձակի տակ կ'առնենք եւ վերարժեւորումի կ'ենթարկենք հայ մամուլին մէկ օղակը կազմող, պատմական հարուստ ժառանգութիւն եղող, Սուրիոյ տարածքին լոյս տեսած հայկական մամուլը, անոր դերը ու մանաւանդ դիմագրաւած մարտահրաւէրները, ուր կը ներկայացուի նաեւ Սուրիոյ մէջ ապրող հայ բնակչութեան քաղաքական, գաղափարական եւ վաւերագրական բովանդակալից կեանքի իրական պատկերը: Այստեղ հարկ է նշել, որ Սուրիոյ տարածք ըսելով նկատի առած ենք նաեւ Սուրիոյ պատմական Իսկէնտէրունի նահանգն¹ ալ, որ 1939-ին ֆրանսական գաղութատիրական իշխանութիւնները Թուրքիոյ յանձնեցին:

Մատենագիտութեան մէջ ընդգրկած ենք հետեւեալ տեսակի հայ պարբերականները. ա) լրագրեր, բ) հանդէսներ, գ) տարեգիրքեր, բացառիկներ, տարեցոյցեր, ե) գրական-գեղարուեստական եւ պատմական արժէք ներկայացնող լրատու-տեղեկատուներ եւ այլն:

¹ Իսկէնտէրունի նահանգը այժմ կը կոչուի Հաթայ:

Ներկայ ուսումնասիրությունը կեդրոնացաւ մեր տրամադրութեան տակ գտնուող արխիւներուն եւ տուեալներուն, ինչպէս նաեւ Սուրիոյ տարածքին եւ այլ շրջաններու մէջ գրադարաններու եւ մատենադարաններու քննախուզութեան վրայ: Մեր տրամադրութեան տակ գտնուող տուեալներն ու մատենագիտական հատորները հետազօտելով կրցանք մեր աշխատութիւնը՝ «Սուրիահայ Պարբերական Մամուլի Մատենագիտութիւն (1912 – 2026)» լոյս աշխարհ բերել, որ կ'ընդգրկէ 224 հայկական եւ ոչ հայկական չորս պարբերաթերթեր, ընդհանուր քանակը՝ 228:

Մատենագիտական այս գիրքը, խորքին մէջ կ'ընգրկէ աւելի քան մէկուկէս դարու ժամանակաշրջան մը, այսինքն՝ ուսումնասիրութեան ժամանակագրական սահմանները ընդգրկուած են 1868-2026 թուականը, հայ տիպ ու տառին հոգեւոր ժառանգութիւնը, հարազատօրէն մեզի կու տայ պատկերացումը վերջին 150 տարուան: Որովհետեւ 19-րդ դարու մէջ կը գտնենք իւրայատուկ իրողութիւն մը, Օսմանեան կայսրութեան ժամանակաշրջանին Հալեպի կուսակալութեան պաշտօնաթերթ «Փռաթ» (օսմաներէն՝ «فرا» [Եփրատ] երկլեզու՝ արաբերէն ու օսմաներէն) թերթին, որ 1868 թուականին ունեցած է հայատառ թրքերէն բաժին մը՝ «Փռաթ» կամ «Փըռաթ»: Սոյն հատորին վերնագրին սկզբունքին հաւատարիմ մնալով, հոն տեղադրած ենք մատենագիտութեան ընդգրկած ժամանակաշրջանը, փակագիծերու մէջ՝ սկիզբի եւ աւարտի թուականները: Հետեւաբար, առաջին թուականը նկատի չենք առած ոչ հայկական «Փռաթ» (Եփրատ) թերթը, թէեւ «Փռաթ»-ն ալ լայնօրէն մաս կը կազմէ մեր ժողովածուին, այլ նկատի առած ենք յատկապէս սուրիահայ մամուլի երախայրիքը հանդիսացող ամսաթերթ, ապա՝ պարբերաթերթ «Ադրի»-ի հիմնադրութեան թուականը՝ 1912-ը:

Մամուլի մասին ուսումնասիրական այս տեսակ աշխատութիւնները բնականաբար անհրաժեշտութենէ մղուած է: Որովհետեւ մամուլը զարգացման մէջ կ'ապրի եւ տարիներու թաւալումով կրնայ նոր թերթեր կամ հանդէսներ յայտնաբերուին կամ ծնունդ առած ըլլան, նոյնիսկ անոնք յարափոփոխ վիճակ ստացած ըլլան, ուստի անհրաժեշտութիւնը կատարելագործումն է:

Ներկայացնելով «Սուրիահայ Պարբերական Մամուլի Մատենագիտութիւն (1912 – 2026)» հատորը, բնաւ յաւականութիւն չունինք զայն իբր անթերի աշխատութիւն մը ներկայացնելու: Որովհետեւ Սուրիահայ պարբերական մամուլը, թէեւ զանազան հրատարակութիւններու եւ ուսումնասիրութեանց արժանացած է, սակայն վերջին շուրջ կէս դարեայ պարբերականներուն մեծ մասը, յատկապէս 1980-ական թուականներէն մինչեւ այսօր մնացած են տարտղնուած, անյայտ ու անտիպ:

Այս մտահոգութենէն թելադրուած ու այս աշխատութեամբ, մեր գլխաւոր նպատակն էր կարելի չափով մէկտեղել Սուրիահայ պարբերական մամուլին հետ առընչուող մատենագիտական ու արխիւային նիւթերը, միաժամանակ, զանոնք ու անոնց մասին եղած բանաւոր ու գրաւոր յօդուածները, անդրադարձներն ու յուշագրութիւնները կորուստէ փրկել: Տեղեկութիւններու հաւաստիութիւնը ստուգելու համար նկատի առնուած է հայկական մամուլի պատմութիւնը ուսումնասիրող եւ վերլուծող մենագրութիւնները:

Բաւական լուրջ դժուարութիւններ ունեցանք այս բնագաւառով լոյս տեսած կարգ մը աշխատութիւններուն մէջ, զոր մէկը միւսին հետ չէր համապատաս-

խաներ: Հետեւաբար, մեծ մասամբ ապաւինելով մեր տրամադրութեան տակ գտնուող սուրիահայ պարբերական մամուլի օրինակներուն՝ սկզբնադիրին. յայտնաբերած ենք աւելի ստույգ եւ ճշգրիտ տեղեկութիւններ: Անցեալի եւ ներկայի տարիներուն լոյս տեսնող սուրիահայ պարբերականները ուսումնասիրած ենք որ-պէս պատմական աղբիւր, որ ամբողջական տեղեկութիւններ կու տայ ժամանակի լրագրողական, հասարակական, քաղաքական, մշակոյթի, գրականութեան, մար-զական, յարանուական եւ այլ բնագաւառներու մասին:

Սոյն մենագրութիւնը բնականաբար ծանր գիտական պատասխանատու-թիւն մըն էր մեր ուսերուն, առաւելագոյն գիտելիքներով, հաւաստի եւ ստույգ տե-ղեկութիւններով, լուսանկարներով եւ բծախնդրութեամբ ներկայացնելու համար:

Շատ մը հայերէն թերթեր, պարբերաթերթեր ու գիրքեր, տեղական փողոցային բացօդեայ շուկաներէն կամ թերթեր վաճառող աննկատ խանութներէ կրցած ենք ազատել եւ հայթայթել:

Անտեսելով Սուրիոյ պատերազմական իրավիճակը, 6 Փետրուար 2023 թուա-կանի աղետալի երկրաշարժը ու մեր դիմաց ցցուող այլ հիմնախնդիրները, առանց ընկրկումի եւ վարանումի հետազօտութիւններ կատարեցինք, ցանկագրելու եւ վերլուծողականներու լոյսին տակ ներկայացնելու այս հաւաքածոն:

Երբ այս աշխատանքին ձեռնարկած կը պրպտէինք ու կը հաւաքէինք որեւէ տե-ղեկութիւն ու աղբիւր, որ կրնար յաւելեալ լոյս սփռել սուրիահայ պարբերական մա-մուլի կենսագրութեան շուրջ, հակառակ վերը նշուած բազում դժուարութիւններուն ու բազմաբնոյթ մարտահրաւերներուն՝ չէինք կրնար երեւակայել, որ պիտի հանդի-պինք արխիւի հանդէպ անտարբերութեան մէջ գտնուողներու անթոյլատրելի եւ անընդունելի կարգ մը երեւոյթներուն:

Վերոյիշեալ բացատրութիւններէն ի յայտ կու գայ թէ դիւրին չէ հայ մամուլի ցուցակը կազմել ու մանաւանդ ճշգրիտ: Քանի որ Հայոց ցեղասպանութենէն յե-տոյ, Սուրիոյ մէջ հաստատուող Հայ ժողովուրդի բոլոր խաւերը անխտիր պահ մը մոռնալով իրենց բոլոր տեսակի տագնապները, մամուլով զբաղած եւ թերթ հրատարակած են. իսկ յետագային ալ քաղաքական վերիվայրումները պատ-ճառ հանդիսացած են, որ պարբերական մամուլը աստանդական կեանք մը ապ-րի: Շատ անգամ անուն, հասցէ, ծաւալ, տպարան, խմբագիր եւ տէր փոխած են: Այս ամբողջ հոլովոյթին տեղեակ ըլլալու համար, պէտք է թերթերու բոլոր հաւա-քածոներն ալ աչքի առջեւ եւ ձեռքի տակ ունենալ: Հայ թերթերը եւ պարբերական մամուլը ընդհանրապէս Մերձաւոր Արեւելքի եւ յատկապէս Սուրիոյ տարածքին տարբեր ժամանակաշրջաններուն մէջ հեշտ ընթացք չէ ունեցած:

Գիտական այս աշխատանքին մէջ փորձ կատարուած է ամբողջապէս ուսում-նասիրել եւ ներկայացնել մամուլի կարեւորութիւնն ու բնագաւառները, սուրիա-հայ բազմաբովանդակ պարբերաթերթերը (ձեռագիր, վիմատիպ², խմորատիպ³

² Վիմագրական եղանակով տպագրուած:

³ Ձեռագիր գրուածքը բազմապատկելու եղանակ, երբ բնագիրը, քիմիական թանաքով գրուած, կը հանեն դոնդողի (խմորի) վրայ եւ ապա անոր վրայէն արտատպութիւններ կ'ընեն, հակառակը՝ տպագիր:

եւ տպագիր) եւ անոր հետ առնթեր հայ տպարանները, հայ կազմարարները, հայ գրքավաճառները, պարբերականներու անցած ուղին, թերթի ցրուիչները եւ այլն: Թէեւ նշուած վերջին բնագավառները մեր ուսումնասիրութեան անմիջական ծիրին մէջ չեն ներառուած, սակայն Հայ մամուլին գոյութիւնն ու գոյատեւումը առնչուած ըլլալով անոնց հետ, ամփոփ ակնարկ մը անհրաժեշտ կը համարենք:

Սուրիահայ պարբերական մամուլը ցանկացած կազմակերպութեան, յարանուանութեան, միութեան կամ հաստատութեան պատմութեան փաստագրական արտացոլումն է: Անոր էջերուն սփռուած կը գտնենք սուրիահայոյ վերջին շուրջ հարիւր տասնեւհինգ տարիներու ապրումներն ու յոյսերը, երազներն ու ձգտումները, յաղթանակներն ու պարտութիւնները: Այս պատճառով ալ հարուստ պատմութիւն ունենալով, կարելոր է նաեւ այդ պատմութիւնը պահպանելն ու սերունդներուն փոխանցելը:

Հաւաքական յիշողութեան պահպանման ու ազգային ինքնութեան ամրապնդման մէջ մեծ դերակատարութիւն ունեցող պարբերական մամուլը, իր արխիւային իմաստով մեզի կը ներկայանայ իբրեւ Սուրիոյ հայութեան վկայարանը: Այս երկարաշունչ վկայարանը, կենդանի ու հարազատ ցոլացումն է երկու դարեայ ժամանակահատուածին մէջ գտնուող արխիւին:

Արխիւային նիւթին կարեւորութեան շրջածիրին մէջ այստեղ հարկ է նշել, որ մեր հետազօտական աշխատանքի ընթացքին բաւական բարդութիւն ունեցանք արխիւներու հաւաքագրութեան եւ այլ գործընթացին մէջ, որովհետեւ այդ պարբերութիւնները մեծ հոգատարութեամբ չեն պահպանուած:

Բարդութիւնները կը կայանան հիմնականին մէջ վեց առանցքներու շուրջ.

- ա) Ընդհանրապէս հրատարակող կողմերը այսօր գոյութիւն չունին:
- բ) Հրատարակողներու կողմէ բծախնդիր կերպով չէ պահպանուած:
- գ) 1960-ական թուականներուն, Սուրիոյ քաղաքական վերիվայրումներու պատճառով, բազմաթիւ արխիւ-պարբերականներ կամքի անկախ եւ հասկնալի պատճառներով փնացած են:
- դ) Հայկական թերթերէն շատերուն ո՛չ միայն ամբողջական հաւաքածոները չեն պահպանուած միութիւններու, կազմակերպութիւններու, յարանուանութիւններու գրապահոցներէն, գրադարաններէն կամ արխիւանոցներէն մէկն ու մէկուն մէջ, այլ միակ օրինակ մը իսկ չէ փրկուած:
- ե) Պարբերութիւնները գրադարաններու կամ արխիւանոցներու մէջ ժամանակակից մեթոտներով չեն պահպանուած:
- զ) Սուրիոյ պատերազմին (2011-2024 թթ.) եւ աղետալի երկրաշարժի (6 Փետրուար 2023 թ.) պատճառով համատեղուած արխիւները բաւական վնաս կրեցին, միութիւններու ու հաստատութիւններու գրադարանները հրթիռակոծուեցան եւ փոլ եկան, կամ ալ փնացան:

Միւս կողմէ, լուրջ բարդութեան դէմ հանդիման գտնուեցանք, որովհետեւ փաստական ահռելի նիւթերու բազմահարուստ շտեմարանը համակարգելու, գլխաւոր ու երկրորդական խնդիրները տարանջատելու, առարկայական, իմաս-

տային ու կառուցուածքային բաժանումները համադրելու կարիքը կար: Կարգ մը պարբերականներ գաղափարական դրուածքով յստակ են, սակայն ո՞ր միութեան կամ հրատարակող կողմի պատկանած ըլլալու յիշատակութեան չենք հանդիպիր: Ուստի ուսումնասիրութեան մեթոտաբանական հիմք հանդիսացած է ուսումնասիրուող սկզբնաղբիւրներու աղբիւրագիտական վերլուծութիւնը:

«Սուրիահայ Պարբերական Մամուլի Մատենագիտութիւն (1912 – 2026)» հատորին մէջ յայտնաբերուած թերթերու նոր անուններն ու անոնց նկարները, ինչպէս նաեւ նախապէս յայտնաբերուած, սակայն մեր կողմէ նորայայտ եւ յաւելեալ տեղեկութիւններով փոխանցուած պարբերաթերթերը կարելի է բաժնել հիմնական հինգ խումբերու, հիմնուելով անոնց յայտնաբերման հետ առնչուող մանրամասնութիւններուն վրայ:

- ա) Այն բոլոր թերթերը, որոնք յայտնաբերուած են ուղղակի մեր կողմէ: Այս պարագային, սկզբնաղբիւր կը հանդիսանան նոյնինքն այդ թերթերուն հաւաքածոները, կամ թիւերը:
- բ) Այն թերթերը, որոնց անձնապէս կարելի չէ եղած հանդիպիլ, սակայն զանոնք յիշատակող աղբիւրները օգտագործած են խնդրոյ առարկայ թերթերուն նկարները:
- գ) Ճատ մասնակի ցուցակներէ քաղուած թերթեր: Այդ մասնակի ցուցակները յաճախ վրիպած են հայ պարբերական մամուլի մատենագիտութեամբ գրադրողներու ուշադրութենէն:
- դ) Այն թերթերը, որոնք յայտնաբերուած են կարգ մը անձերու բանաւոր վկայութիւններէն, եւ կամ ալ պատահական յուշագրութիւններէ:
- ե) Վերջին խումբին մէջ կարելի է տեղադրել ընդհանրապէս ձեռագիր եւ մէկ օրինակով «լոյս տեսած» թերթերը, յաճախ ապագային հեղինակութիւն դարձած մտաւորականներու խմբագրութեամբ՝ անոնց պատանեկան շրջանին:

Հետեւաբար, վերոնշեալ բազում մարտահրաւերներով, տարիներու հետեւողական աշխատանքով, համոզումով եւ փաստաթուղթերով կրցանք այս կարելորդ աշխատութիւնը լոյս աշխարհի բերել: Հիմնուելով բազմաթիւ արխիւային նիւթերու վրայ, որոնց մէկ մասն ալ առաջին անգամ գիտական շրջանառութեան մէջ կը դրուի:

Թեման ունի մատենագիտական եւ պատմագիտական կարելորդ նշանակութիւն եւ սերտօրէն առնչուած է նաեւ սփիւռքագիտութեան հետ:

Աշխատութեան թեմայի արդիականութիւնը պայմանաւորուած է նաեւ անոր հետ, որ փորձ կատարուեցաւ ուսումնասիրութեան շրջանառութեան մէջ դնել եւ գիտական շրջանակներուն ներկայացնել շարք մը նիւթեր՝ աղերսուած 19-րդ դարու ժամանակաշրջանէն մինչեւ մեր օրերը, ուր որպէս սկզբնաղբիւր հիմնուեցանք նախ շուրջ հարիւր տասնեւհինգ տարուան սուրիահայ պարբերական մամուլի հաւաքածոներու, ապա՝ հայ եւ օտար արխիւներու, գրականութեան եւ այլ բանասիրական աշխատութիւններու վրայ:

«Սուրիահայ Պարբերական Մամուլի Մատենագիտություն (1912 – 2026)» հատորին մէջ կատարուած արխիւներու հաւաքագրումը ու վերլուծումները ամբողջացնելու նպատակով կը կատարենք քանի մը ընդհանրացումներ.

ա) Սոյն ուսումնասիրութիւնը կը նպատակադրէ միատեղելու սփիւռքի ու արեւմտահայ գրականութեան շուրջ հարիւր տասնեւհինգ տարուան սուրիահայ պարբերական մամուլը անխտիր՝ ձեռագիր, վիմատիպ, խմորատիպ, ձեռքով աշխատող բազմագրող մեքենայով (mimeograph machine), լուսապատճենահանող սարքով (ֆոթօ-քօփի) կամ տպիչ (Printer) սարքերով բազմացուած եւ տպագիր (օֆսէթ, offset եւ այլն) լոյս տեսած բոլոր թերթերը: Ինչպէս նաեւ ընդարձակ պարբերական բնոյթով՝ օրաթերթ, կիսաշաբաթաթերթ, երկօրեայ, եռօրեայ, շաբաթաթերթ, երկշաբաթաթերթ, ամսաթերթ, կիսամսեայ, ամսագիր, երկամսեայ, եռամսեայ, պարբերագիրք, պարբերաթերթ, պարբերական հանդէս, պատահականութեան կապուած տարեգիրք, տարեցոյց, բացառիկ, ալպոմ, տեղեկագիր, տեղեկատու, յաւելումներ, թռուցիկ թերթեր, լրատու գործակալութեան թերթեր, հոգեւոր թերթիկներ, կիրակնօրեայ լրատուներ, պատի թերթեր եւ այլ հրատարակուած թերթերը:

բ) Յատկապէս Սուրիոյ մէջ ձեռագիր լրագիր-թերթերու լոյս ընծայումը եւ հրապարակումը ունեցած են իրենց յատուկ դրոշապատճառներն ու նշանակութիւնը:

Հետեւաբար ձեռագիր թերթերու որդեգրման հիմնական պատճառները եղած են երկու. առաջինը՝ ընդհանրապէս թերթերու եւ յատկապէս տպագիր թերթերու սակաւութեան պատճառով, որպէս լուծման փոլային տարբերակ, իսկ երկրորդը՝ երկրի մէջ քաղաքական եւ ապահովական (անվտանգութեան) բազմաթիւ աննպաստ կացութեան բերումով:

Միւս կողմէ, կարգ մը խմորատիպ կամ նոյնիսկ տպագիր պարբերաթերթեր, որոնց վրայ չեն նշուած իրենց հրատարակութեան հասցէն կամ տպարանի անունը, անոնք եւս վերը նշուած դրոշապատճառներէն մեկնաձ խորհրդապահ կերպով խուսափած են նշեալ հրատարակութեանց առնչուած հիմնական տուեալները ներկայացնելու:

Ուստի մեկնելով այս իրողութենէն եւ հիմք ունենալով նշուած կարեւոր բոլոր պատճառները անխտիր՝ ձեռագիր թերթերն ալ բնականաբար սուրիահայ պարբերական մամուլի մատենագիտութեան մէջ ընդգրկած ենք իբրեւ մամուլի հիմնական բաղադրիչներէն մէկը նաեւ:

գ) Աշխատութեան մէջ փորձ կատարուեցաւ լրացնելու այն բացը, որ այսօր առկայ է սփիւռքի պատմութեան, ինչպէս նաեւ սուրիահայութեան պատմութեան մէջ: Ի հարկէ ընդարձակածաւալ այս ուսումնասիրութիւնը կու գայ համարելու բնականաբար հայագիտական բնագաւառը:

– Արտաշէս Տէր-Խաչատուրեան «Սուրիահայ Մամուլի Պատմութիւն» ուսումնասիրութեան մէջ (տեսնել՝ «Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս», հատոր Գ, Պէյրութ, 1972: Լոյս տեսած է նաեւ իբրեւ առանձնատիպ: Ինչպէս նաեւ՝ «Հայ Մամուլի Մատենագիտական Գործեր», Պէյրութ, 2014, էջ 290-330)

սուրիահայ մամուլի թիւը կը հաշուէ շուրջ 85: Հայկ Պարիկեան եւ Յովնան Վարժապետեան, «Պատմութիւն Սուրիոյ Հայ Տպարաններու» հատորին մէջ այդ թիւը նախ կը բարձրանայ 110-ի, ապա՝ 113-ի: Այս թիւին վրայ կ'աւելնայ Ժիրայր Դանիէլեանի «Հայագիտական Հրատարակութիւններ» վերնագրի տակ վերը նշուած «Պատմութիւն Սուրիոյ Հայ Տպարաններու» 1974-ին հրատարակուած հատորին ուսումնասիրութիւնը (տեսնել՝ «Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս», հատոր Ե, Պէյրույթ, 1974, էջ 270-279), եւ մենք կ'ունենանք 117 անուն թերթ: Իսկ Յակոբ Չոլաքեանի կազմած ««Հալէպահայ Պարբերական Մամուլի Համառօտ Նկարագրութիւն» (Քարէն Եփփէ Ազգ. Ճեմարանի համանուն ցուցահանդէսի նիւթերը): Հալէպ, 1978»-ին մէջ 108 հալէպահայ պարբերական մամուլի անուն նշուած է միայն:

Ուստի «Սուրիահայ Պարբերական Մամուլի Մատենագիտութիւն (1912 – 2026)» գիրքը կու գայ ոչ թէ վերը նշուած 117 պարբերականներուն մասին յաւելեալ տեղեկութիւններ եւ նորութիւններ յայտնաբերելու, այլ նշեալ թիւին վրայ աւելցնելու սուրիահայ պարբերական մամուլի հրատարակութիւններու քանակը շուրջ 111 պարբերաթերթով: Այսպէսով, Սուրիոյ մէջ լոյս տեսած սուրիահայ պարբերական մամուլի քանակը կը բարձրանայ եւ թիւը կը հասնի 228-ի:

– Փաստագրային նկատառումներով թերթերու բովանդակութիւններէ անկախ, առաջին անգամ միատեղ կը ներկայացուի համարներուն անուանաթերթերու **քիշէները**, թերթերուն օրինակները, կողքերը, շապիկները, տիտղոսաթերթերը եւ այլ կարեւոր պատճենահանուած կամ լուսանկարուած օրինակները, ուր յստակօրէն կ'երեւին անոնց սկզբնաւորութիւնը վկայող թուականները, կարգաթիւերը եւ այլ մանրամասնութիւններ:

– Յանկին մէջ ներկայացուած 224 հայկական եւ ոչ հայկական 4 թերթ-պարբերաթերթերու (228) բնոյթը կը կրէ հետեւեալ պատկերը. 23 ձեռագիր թերթ, որոնցմէ մէկը՝ ձեռագիր-վիմատիպ, 6-ը՝ ձեռագիր-խմորատիպ, իսկ 4-ը՝ ձեռագիր, որ քանի մը թիւ լոյս տեսնելէ յետոյ, սկսած է խմորատիպ կամ մեքենագիր հրապարակուիլ: 11 պատի թերթեր: 110 թերթ տարբեր տպարաններու մէջ տպագրուած են (կարգ մը պարբերաթերթեր մէկէ աւելի տպարաններու մէջ տպուած են): Մնացեալ թերթերուն տպագրութեան մասին կ'արձանագրենք, թէ անոնցմէ բաժին մը թէեւ տպարանի մէջ տպուած են, սակայն այլ-այլ պատճառներով հոն տպարանի յիշատակութիւն չենք տեսներ, իսկ պատկառելի թիւ մըն ալ կայ, որ ձեռքով աշխատող բազմագրող մեքենայով (mimeograph machine), լուսապատճենահանող սարքով (ֆօթօ-քօփի) կամ տպիչ (Printer) սարքերով բազմացուած են: Անշուշտ նկատի պէտք է առնել նաեւ այն բազմաթիւ թերթերը, որոնց կողքերը կամ շապիկները միայն տպագրուած են տպարաններու մէջ, իսկ միջուկը՝ լուսապատճենահանող կապ այլ տպիչ սարքերով եւ այս դրութիւնը բնականաբար շփոթի մատենով խորհիլ կու տայ թէ ամբողջ պարբերաթերթը տպարանի մէջ տպուած է (օֆսէթ):

– Ուսումնասիրութեան մէջ կան 8 հայկական թերթեր, որոնք լոյս տեսած են հայատառ թրքերէն, բայց անոնցմէ երկուքը միայն հայատառ թրքերէնի կող-

քին նաեւ հայերէն: Անշուշտ հոս նկատի չենք առած Հայէպի կուսակալութեան պատկանող «ՓՌԱԹ» (Եփրատ) թերթն ու «ՍԱԼՆԱՄԷ»-ն (Տարեգիրք):

դ) Սուրիահայ պարբերական մամուլի մատենագիտութիւնը ներկայացնելու համար հիմնուած ենք ոչ ճիւղային, այլ՝ բոլոր տեսակի եւ տարբեր բնագաւառներու թերթերն ու պարբերաթերթերը միատեղ ներկայացնելու սկզբունքին: Իւրաքանչիւր պարբերաթերթ այբուբենական կարգով, առանձին-առանձին ներկայացուցած ենք՝ այդտեղ փոխանցելով թերթի մանրակրկիտ ու բազմաբովանդակ նկարագիրը: Հոն նախ տեղադրուած է տուեալ թերթ-պարբերաթերթի կողքի կամ շապիկի պատճենը, ապա բնութագրուած է այդ թերթին բնոյթն ու բովանդակութիւնը՝ «Ենթախորագիր», «Լեզու», «Բնոյթ», «Պարբերականութիւն», «Հրատարակութեան վայր», «Հրատարակութեան թուական», «Տեւողութիւն», «Խմբագիր(ներ)», «Օգնական խմբագիրներ», «Հրատարակիչ», «Արտօնատէր», «Պատասխանատու տնօրէն», «Վարչական պատասխանատուներ», «Գլխաւոր աշխատակիցներ», «Թղթակիցներ», «Գրութիւններ ունին», «Ենթագլուխներ», «Նկարներ (գծանկար)», «Գծագրութիւն», «Գիծին ձայնը», «Երգիծանկարիչ», «Ծաղրանկարչութիւն», «Էջադրող», «Սրբագրիչ», «Գրաշար», «Կողքի ձեւաւորում», «Էջերու թիւ», «Թուղթի ձեւաչափ», «Տպագրութիւն», «Յաւելեալ տեղեկութիւն» եւ այլ մանրամասնութիւններ:

ե) Այս աշխատութիւնը նպատակ ունի սփիւռքահայ մամուլի պատմութեան յանձնել սուրիահայ պարբերական մամուլի ծնունդը, ծաւալումը, վերապրումը, զարգացման հոլովոյթը, պարբերականներու բնոյթը, բովանդակութիւնը, կողքը, այլ խօսքով՝ թուղթին եւ պատմութեան յանձնել տպուած եւ անտիպ բաժինը՝ այդ պարբերաթերթերուն խոհանոցը, առօրեան, խմբագիրները, խմբագրական կազմերը, արտօնատէրերը, թղթակիցները, յօդուածագիրները, վարչական, գրաշարական, էջադրական, քանակի, տպարանային, սակագիններու եւ ցրումովի, ինչպէս նաեւ անձնակազմերու մարդկային եւ աշխատանքային գործընթացը եւ համակարգը իր ամենայետին մանրամասնութիւններով:

Այս բոլորը կը նպատակադրեն պատմական դիտանկիւնէ վերստեղծել տուեալ ժամանակահատուածը՝ յատկանշած իրադրութիւններու ամբողջական պատկերի ուրուագծման գիտական, գեղարուեստական, թէ՛ առհասարակ աշխատասիրական փորձերու համար:

զ) Խիստ կարեւորութեամբ ներկայացուցած ենք մատենագիտութեան օժանդակ ինը ցանկեր, որոնք կը բխին անոր էութենէն եւ կ'օգնեն արագ կողմնորոշուելու մայր ցուցակին մէջ: Այդ ցուցակները վերնագրուած են՝ «Այբուբենական Ցուցակ Սուրիահայ Պարբերական Մամուլի», «Այբուբենական Ցուցակ Սուրիահայ Պարբերական Մամուլի», «Սուրիահայ Պարբերական Մամուլը Ժամանակագրական Կարգով», «Սուրիահայ Պարբերական Մամուլի Խմբագիրներու Անուանացանկ», «Սուրիահայ Պարբերական Մամուլը Ըստ Հրատարակութեան Վայրերու», «Ցուցակ Տպարաններու, Ուր Տպագրուած Են Սուրիահայ Պարբերականները», «Սուրիահայ Մամուլի Պարբերական Բնոյթի Ցուցակ», «Հայատառ Թրքերէն Սուրիահայ Պարբե-

րական Մամուլի Ցուցակ» եւ «Այբուբենական Ցուցակ Սուրիահայ Ձեռագիր Թերթերու»:

Այս աշխատութեամբ կը շեշտադրուի, թէ Սուրիոյ Հայ Մամուլը իր կարգին հիմնական դեր ունեցած է մեր պատմութեան արձանագրումին ու կերտումին մէջ, միաժամանակ մշակելով իր պատմութիւնը: Սուրիոյ պարբերական հայ մամուլը տասնեակ տարիներ շարունակ հայ մարդուն օրը օրին հաղորդած է զինք շրջապատող աշխարհի իրադարձութեանց. աւելի՛ն, Սուրիոյ Հայ Մամուլի ճամբով օղակած է հայը հայուն ու անոր հաւաքական կեանքին, հայրենիքին ու Սփիւռքին: Սուրիոյ Հայ Մամուլն է, որ անմիջական արձագանգ հանդիսացած է հայութեան կեանքին ելեւէջներուն, հպարտութիւն տարածելով դրական զարգացումներու եւ իրագործումներու մասին, արտայայտիչը եղած՝ հայուն ու մարդկութեան սիրտին տրոփ տուող իրադարձութիւններուն: Մէկ խօսքով, Սուրիոյ Հայ Մամուլը անբակտելի մէկ մասնիկը եղած է հայ ընթերցողի կեանքին, անոր աչքն ու ականջը եղած ու կամրջուած է մեր միտքին ու էութեան հետ: Հետեւաբար, Հայ մամուլի ընտանիքին անբակտելի մէկ մասնիկն է անկասկած, Սուրիոյ տարածքին գրաւոր եւ տպագրուած հայկական պարբերական մամուլը:

Հայ պարբերական մամուլը Սուրիոյ մէջ ծնունդ առաւ իրականացնելու մեծ առաքելութիւն մը եւ իրագործեց զայն: Ան եղաւ եւ կը շարունակէ ըլլալ հայերէնի, որպէս կենդանի լեզուի անփոխարինելի նեցուկը:

Կարեւորութեամբ արձանագրենք, թէ սուրիահայ պարբերական մամուլի մեծ բաժինը աներկբայօրէն արեւմտահայերէն է, թերթերու ու պարբերականներու խմբագիրներն ու սրբագրիչները կը հետեւին հայերէնի դասական ուղղագրութեան: Քիչ քանակութեամբ կան օտար լեզուներով՝ հայատառ թրքերէն, արաբերէն, անգլերէն եւ ֆրանսերէն: Օտար լեզուներով լոյս ընծայուած հայկական պարբերաթերթերը առաւելաբար հայկական դպրոցներու նախաձեռնութիւններ են, որոնք աշակերտական ստղծագործութիւններ են:

Բնական իրողութիւն է, որ իր բնօրրանէն զրկուած եւ Սուրիոյ տարածքին սփռուած հայութեան տարբեր զանգուածներու ընդհանուր հաղորդակցման լեզուի՝ արեւմտահայերէնի ուսուցման ու պահպանման գլխաւոր միջոցներէն մէկը եղած է Սուրիոյ տարածքին լոյս տեսած գրաւոր պարբերական մամուլը:

Մինչեւ այն ատեն որ հայապահպանական, լեզուագիտական ու մշակութաբանական առաջնահերթ խնդիրներէն է արեւմտահայերէնի պահպանութիւնը, ուսուցման եւ զարգացման հարցը, ուրեմն շատ մը այլ գործօններու կարգին անհրաժեշտ է պահպանել ու բարձրացնել լրագրութեան արժէքը:

Արդարեւ, այս աշխատութեան մէջ հիմնականօրէն ներկայացուեցաւ Սուրիոյ հայերէն պարբերական գրաւոր մամուլի ծանօթ թէ՛ անձանօթ, թէ՛ ալ քիչ ուսումնասիրուած կամ թաքուն մնացած այն հանդէսները, որոնք լուրջ դերակատարութիւն ունեցած են Սուրիոյ հայ համայնքի կեանքին մէջ: Հայ հասարակական կեանքի ընդհանուր իրողութեան տուեալներու վրայ ներկայացուած են իւրաքանչիւր պարբերաթերթի ուղղութիւնը, արծարծած խնդիրները, ինչպէս եւ մօտեցումը

ժամանակաշրջանի առաջադրած քաղաքական-հասարակական կարելուոր հարցերու նկատմամբ:

Մատենագիտութեան շարքին մէջ կարգ մը թերթերէ կատարուած մէջբերումները առնուած են անոնց խմբագրականներէն կամ առաջնորդող յօդուածներէն: Մէջբերումները որոշ չափով լոյս կը սփռեն թերթի ուղղութեան մասին: Շատ մը թերթերու քերականական ու շարահիւսական թերութիւնները գիտակցաբար պահած ենք: Սրբագրած ենք ուղղագրական սխալները միայն: Սակայն **քիչ**էներու վրայ տեղադրուած ամսուան անուն, օրինակ՝ «Յունվ.» եւ «Յունվար» կամ թերթի անուն՝ «Հայթուկ» եւ այս տեսակի ուղղագրական խախտումներու պարագային, ընթերցողի ուշադրութեան յանձնելու նպատակով պահած ենք զանոնք եւ անմիջապէս պարզաբանելով՝ ճշգրիտ ուղղագրութեամբ ներկայացուցած:

Ակնյայտ իրողութիւն է, թէ քանակով եւ բովանդակութեամբ սուրիահայ մամուլն ու հրատարակութիւնները պատկառելի տեղ կը գրաւեն հայ իրականութեան մէջ:

Մեր աշխատութեան հիմնական առաղձը թէւ պարբերական մամուլն է, բայց եւ այնպէս նպատակայարմար տեսանք անոր հետ առնչակից այլ բնագաւառներն ալ ներկայացնել, ինչպէս տպարաններ, թերթի ցրուիչներ եւ այլն, որպէսզի ընդհանուր պատկեր մը տրուի սուրիահայ պարբերական մամուլին, անոր անցեալի, ներկայի ու ապագայի զարգացումներու եւ հոլովոյթի մասին:

Միւս կողմէ, «Սուրիահայ Պարբերական Մամուլի Մատենագիտութիւն (1912 – 2026)» աշխատանքը իր նպաստը կը բերէ սփիւռքահայ մամուլի պատմագրութեան մէջ:

Այստեղ ընդգրկուած գիտական ուսումնասիրութիւնը օգտակար պիտի ըլլայ արեւմտահայ մամուլի ու մասնաւորապէս սուրիահայ մամուլի կամ պարբերաթերթերու ուսումնասիրութեամբ զբաղողներու եւ գիտաշխատողներու կամ սփիւռքագիտութեանն առնչուած անհատներու եւ դասախօսներու, ինչու չէ նաեւ շատ մը կայքէջերու համար: Որոնք նախապէս օգտուած են արդէն, այս մասին մեր հրապարակած նիւթերէն, յատկապէս Պոսթընի «Հայրենիք» շաբաթաթերթի մէջ լոյս տեսած «Հայերը Սուրիոյ Պատմութեան Մէջ» յօդուածաշարքէն՝ 2016-2017 թթ.:

Իբրեւ եզրակացութիւն, այստեղ կ'արձանագրենք հետեւեալ հիմնաւորումները.

ա) 20-րդ դարու սկիզբը հայկական մամուլի ծնունդով սկիզբ կ'առնէր նաեւ ՍՈՒՐԻԱՀԱՅ բառը: Նկատի առնելով, որ երկրանունը Սուրիա է, Սիւրիա տարբերակը եւս կայ. Մամուլի եւ գրականութեան մէջ կարելի է տեսնել ինչպէս **սուրիահայ**, այնպէս ալ **սիւրիահայ** տարբերակները: **Սուրիահայ**-ը Սուրիոյ հայերուն անուանող ընդհանուր անունն է:

Այսպէսով՝ «Սուրիայի հայ» հասկացութեան նշանակիչ են աւելի քան տասը բառային միաւորներ (իրենց տարբերակներով), որոնք կազմուած են երկրանունէ, քաղաքանուններէ, գիւղանունէ եւ տարածաշրջանի անունէ:

Սուրիահայ բառի օգտագործումը մամուլին մէջ շատ են. անկէ մեկնած ալ կան պարբերաթերթերու վերնագրերու անուններ: Այստեղ նպատակա-

յարմար ու շահեկան կը նկատենք ներկայացնել քանի մը օրինակ կապուած ուղղակի Սուրիոյ գաղութի մամուլի բնագաւառին առնչուող վերնագիրներ, այսպէս՝ «Սուրիահայ պարբերական մամուլ», «Սուրիահայ Տարեցոյց», «Սուրիահայ տարեգիրք» եւ այլն:

Այնուհետեւ մամուլին մէջ կը հանդիպինք Սուրիոյ մայրաքաղաք՝ Դամասկոսի անունէն կազմուած **Դամասկոսահայ/դամասկահայ** բառերուն: Ահա այս մասին նաեւ քանի մը օրինակ՝ «Դամասկահայ Ամենուն Տարեգիրքը», «Դամասկահայ Ամենուն Օրացոյցը» եւ այլն:

Հալէպահայ: Գաղութահայ մամուլի մէջ 1920-1930-ական թուականներէն կը գործածուի: Հոս նոյնպէս կը ներկայացնենք պարբերաթերթի հետ վերաբերող օրինակներ՝ «Հալէպահայ պարբերական մամուլի ցուցահանդէս»: Կամ Հալէպահայ Ուսուցչական Միութեան (ՀՈՄ) եւ Հալէպահայ Ուսանողական Միութեան պարբերականներ եւ այլն:

Բերիահայ: Հայկական աղբիւրներու մէջ Հալէպի համար գործածուած միւս անունը **Բերիա**-ն (հին շրջանին՝ Բերոյա) է, որմէ ալ կազմուած է **բերիահայ**-ը: Խիստ հազուադէպ է՝ աւելի կը գործածուի եկեղեցական բնագաւառին մէջ, ինչպէս՝ Բերիոյ Հայոց Թեմ, Բերիոյ Հայոց Թեմի Պաշտօնաթերթ:

Անշուշտ մամուլի մէջ յիշատակուած են նաեւ՝ **լաթաքիահայ, գամիշլիահայ, հոմսահայ, քեսապահայ, եագուպիահայ, անտիոքահայ եւ սոււետիահայ:**

բ) Անհրաժեշտ է ընդգծել որ սուրիահայ մամուլի մասին կատարուած ուսումնասիրութիւններ կամ յօդուածներ շատ անգամ վերնագրուած են հայկական թերթերու ամբողջութիւն մը ամփոփած եւ արտացոլող խորագրերով, սակայն ոչ մէկ ակնարկ կամ կարելոր ընդգծում տեղ գտած են հոն, այն առումով, որ կան թերթեր կամ տարեգիրք, որոնք հայկական չեն եւ անոնց մէջ կը հանդիպինք հայատառ թրքերէնի կամ ներառուած են հայերէն նիւթեր: Ընդհակառակը այդ թերթերու մասին ընդհանրապէս ներկայացուած նիւթերը այն տպաւորութիւնը ձգած են, թէ անոնք հայկական են: Ինչպէս՝ Օսմանեան կայսրութեան ժամանակաշրջանին Հալէպի կուսակալութեան պաշտօնաթերթ «Փռաթ»-ն (օսմաներէն՝ «فترات»: Եփրատ) ու «ՍԱԼԵԱՍԷ»-ն (Տարեգիրք), ինչպէս նաեւ «Աժանս Ռիւթեր»-ը (Agence Reuters), եւ վերջին շրջանին Դամասկոսի մէջ լոյս տեսած «Ալ-ժըսըր» (الجسر, Կամուրջ) ամսաթերթը:

գ) Վիճակագրական ցանկին մէջ ներառուած են այն պարբերաթերթերը, որոնք եղած են ձեռագիր, ձեռագիր-վիմատիպ կամ ձեռագիր-խմորատիպ եւ կամ տպագրուած շատ սահմանափակ թիւով կարճատեւ ժամանակաշրջանի մէջ:

դ) Ձեռագիր լրագիր-թերթերուն առնչութեամբ ունինք խիստ կարելոր նկատողութիւն մը: Այդ թերթերուն գրողներուն կամ ընդօրինակողներուն անունները չեն նշուած տուեալ թերթերուն վրայ:

Քաջ գիտենք, թէ անցեալին յայտնի էին գրիչները (գրող, գրագիր, քարտուղար, որոնք միջնադարուն մէջ ձեռագրեր կը գրէին): Հետեւաբար, ձեռագիր թերթերու հրատարակութեան անմիջական պարտականութիւնը կատարողները՝ հաւանաբար գրիչներու դեր կը կատարէին, բայց դժբախ-

տաքաբ անոնց անունը ոչ մէկ պարբերաթերթի վրայ կը կարդանք: Մինչ այսօր թերթերու եւ պարբերաթերթերու մէջ կը նշուին գրաշարողին անունը:

- ե) Սուրիոյ մէջ լոյս տեսած հայ պարբերական մամուլի ընտանիքին մէջ պատկառելի թիւ կը կազմեն ձեռագիր թերթերն ու հանդէսները, որոնք կը հաշուեն շուրջ 25 անուն:
- զ) Սուրիոյ պարբերական մամուլի մէջ զանազան պատճառներու հետեւանքով երբեմն սովորութիւն եղած է արտօնատիրոջ, խմբագրի, տպարանի մասին կարեւոր տեղեկութիւններ չտեղադրել, ինչ որ կը դժուարացնէ հայ մամուլին պատմութիւնը ուսումնասիրողին աշխատանքը:
- է) Գոյութիւն ունեցած են թերթեր, որոնց մասին շօշափելի տուեալներ ներկայացնող աղբիւրներ չեն եղած: Այդ թերթերը յատկապէս հայկական վարժարաններու աշակերտութեան եւ հայկական միութիւններու անդամներուն ինքնագիր փորձերու աշխատանքի արդիւնք են: Անոնց մասին տուեալներ ձեռք ձգած ենք բանաւոր յիշողութիւններէ եւ մեր անձնական արխիւէն ու գրադարանէն:
- ը) Մեր կատարած ուսումնասիրութեան իբրեւ արդիւնք կը տեսնենք թէ Սուրիոյ մէջ 20-րդ դարու սկիզբէն 21-րդ դարու ժամանակահատուածին մէջ հայկական մամուլի տեսակները բազմազան եւ բազմաբովանդակ եղած են: Երբ մէկ կողմէ քաղաքական, գրական, մարզական, մշակութային, մանկապատանեկան, դպրոցական եւ կրօնաբարոյական բնոյթով հրատարակուած են, միւս կողմէ թերթի ամէն տեսակ ձեւաչափ ու մանաւանդ լրագրութեան տեսակ օգտագործուած են՝ քարոզչական լրագրութիւն, տուեալներու լրագրութիւն, հետաքննական լրագրութիւն, լուսանկարչութիւն եւ թապլոյիտ լրագրութիւն: Յատկապէս վերջինը, որքան ալ ճշգրիտ տուեալ հասկացողութեամբ լոյս տեսած թերթ չ'ըլլայ, սակայն անոր մօտ այդ պարտականութիւնը կատարած են, օրինակ՝ 1919 թուականին Դամասկոսի մէջ լոյս տեսած «Ազգային խամաճիկները» կամ Երկրորդ Համաշխարհային պատերազմէն մինչեւ 1960-ական թուականներուն լոյս տեսած կարգ մը թերթեր եւ հանդէսներ:
- թ) Սուրիոյ մէջ հայկական տպարաններու չգոյութեան ժամանակաշրջանին, Սուրիոյ տպագիր մամուլի պատկանող կարգ մը հանդէսներ տպուած են տեղական այլ տպարաններուն մէջ: «Տարագիր»-ը լոյս տեսած է «Մարոնիթ» տպարանը: «Սուրիա», որ հայ տպարաններէն առաջ տպուած է նախ «Ալ-Մաարէֆ» եւ տարիներ յետոյ՝ «Ալ-Վազըթ» տպարաններուն մէջ: «Նոր Սերունդ»-ը եւս՝ «Ալ-Վազըթ» տպարանին մէջ: Իսկ «Արեւելք»-ը, «Աշ-Շէպէպ» տպարանին մէջ:

Մեր թերթերուն գրական, գեղարուեստական ու այլ հրատարակութիւններուն համար վերոնշեալ թափառական կեանքը վիճակուած էր նաեւ մէկէ աւելի այլ պատճառներով: Նախ հայ տպարանները օրաթերթ տպելու կարելի միջոցներն ու յարմարութիւնները չեն ունեցած մինչեւ որոշ շրջան մը, յետոյ վարպետ գրաշարներու⁴ չգոյութիւնը, լուրջ պատճառներ եղած են:

⁴ Տպարանի արհեստաւոր, բանուոր, որ ձեռքով տպագրական տառերը կը շարէր:

ժ) Կարելուր երեւոյթ էր Պաղ Պատերազմին ժամանակահատուածը: Ինչպէս գիտենք, Պաղ Պատերազմը միջազգային հարթակի վրայ երկարեցաւ: Երկրորդ Համաշխարհային պատերազմի աւարտէն՝ 1945-էն մինչեւ Խորհրդային Միութեան կազմալուծումը՝ 1991 թ.: Աշխարհասփիւռ հայութիւնը սակայն, արդէն իսկ խորհրդային կարգերուն նկատմամբ բարեացակամ կամ հակադիր տրամադրուած երկու հատուածներու բաժնուած էր, 1920-ի վերջաւորութեան Արեւելեան Հայաստանի մէջ համայնավարական կարգերու հաստատումէն սկսեալ:

Առ այդ, սուրիահայ պարբերական մամուլը օրին ազդուած է վերոնշեալ երեւոյթէն եւ այդ պատճառով ալ լուսարձակի տակ առնելով կատարած ենք նշումներ Հայոց պատմութեան համար առանցքային այս ժամանակաշրջանը:

Այս ժամանակաշրջանին է որ խորհրդայնամետ ճակատին պատկանող արբանեակ կազմակերպութիւններ եւ անհատներ լոյս ընծայեցին իրենց պաշտօնաթերթերն ու թերթերը: Անոնք սնանելով համայնավար դեկավարութենէն կամ անոնց լծակներէն՝ իրենց ամենէն վիրավորիչ եւ մոռույթուածները հրապարակեցին: Հետեւաբար, այս նիւթին մօտենալով զանազան դիտանկիւններէ եւ գիտակարգերէ, կրցանք իրագել դարձնել ընթերցողը, Հայոց պատմութեան Պաղ Պատերազմեան ժամանակահատուածի մանրամասնութիւններուն, ինչպէս նաեւ անոր ազդեցութիւնը հայ գրականութեան վրայ, դէպի Խորհրդային Հայաստան ներգաղթն ու անկէ արտագաղթը կամ հայ անհատներու ներգրաւումը միջազգային լրտեսութեան մէջ՝ ի նպաստ Պաղ Պատերազմի ժամանակ հակամարտ երկու կողմերէն մէկուն կամ միւսին:

ժա) Սուրիոյ մէջ, մինչեւ 1970 թուական լոյս ընծայուած Հոգեւոր Եղբայրութեան գրեթէ բոլոր հրատարակութիւնները եւ յատկապէս թռուցիկ թերթիկները, ըստ սովորութեան, լոյս տեսած են թէ՛ հայերէնով, թէ՛ հայատառ թրքերէնով եւ մեծաւ մասամբ անվճար:

ժբ) Սուրիոյ մէջ լոյս տեսած հայկական թերթ-պարբերաթերթերու (224) եւ հայերէն ներառուած կամ հայատառ գրուած ոչ հայկական (4) պարբերական մամուլի հրատարակութիւններու քանակը կը բարձրանայ եւ կը հասնի 228-ի: Նշենք, որ ոչ հայկական չորս թերթ-պարբերաթերթերէն երկուքը հայատառ թրքերէն է, երրորդը՝ Ռէօթըր լրատու, գործակալութեան գլխաւոր լուրերը թարգմանաբար՝ հայերէն, իսկ չորրորդը՝ երեք տարբեր լեզուներու առընթեր նաեւ հայերէն:

ժգ) Այսօր եւս գոյութիւն ունին տարեգիրքերու կամ տարեցոյցերու բնոյթով գիրքեր, սակայն անուանափոխուած՝ Բացառիկ: Ուրեմն ուշադրութեան կը յանձնենք, թէ «Տարեգիրք»-երը ձեւով մը փոխարինուած են «Բացառիկ»-ներով:

ժդ) Սուրիոյ պարբերական մամուլի մէջ մեծ է թիւը եկեղեցական եւ դպրոցական լրատու-տեղեկատուներուն եւ թերթերուն, որոնք շատ սեղմ շրջանակի մէջ տարածուած գտած պարբերական հրատարակութիւններ են:

Վերջապես հայկական լրատուադաշտին մէկ օղակը հանդիսացող սուրիահայ պարբերական մամուլը, այսօր բոլոր ժամանակներէն աւելի կը դիմագրաւէ տարբեր տեսակի մարտահրաւերներ. կը մնայ միշտ ուշադրութեան առարկայ, ընթերցողի անբաժան մէկ կարելոր մասնիկը եւ մնայունը, որքան ալ վերիվայրումներու կամ տագնապներու հանդիպի: Ան հայապահպանման առաքելութեան վերաիմաստաւորումն է եւ հայեցի դաստիարակութեան դիմագիծի պահպանման, կարծիքի ձեւաւորման նպաստող գործնական առանցքն ու կիզակէտը:

Շեշտուած իրականութիւն է, որ հայ պարբերական մամուլը ամէն ժամանակաշրջանին պահանջէ մը աւելի եղած է անհրաժեշտութիւն եւ այդ պատճառով ալ մամուլը կը մնայ մեր հոգին ու միտքը ձեւաւորող եւ առաջնորդող գլխաւոր ազդակներէն մէկը:

«Սուրիահայ Պարբերական Մամուլի Մատենագիտութիւն (1912 – 2026)» գիրքը կու գայ հարստացնելու նախ սուրիահայ մամուլի պատմութեան ու անոր մատենագիտութեան նուիրում ուսումնասիրութեան ցուցակը, ապա բնականաբար հայ մամուլի նուիրում մատենագիտական ցուցակը:

Հարկ կը համարենք նշել, որ սոյն հատորը մատենագիտական եւ պատմագիտական ուսումնասիրութիւն ըլլալով հանդերձ՝ իր գոյութեամբ գիտական հիմունքներով ուսումնասիրում աշխատութիւն է, որ լաւագոյն աղբիւր կարելի է հանդիսանալ ուսումնասիրող հասարակութեան համար եւ ամենակարեւորը մատչելի պատմական անցեալ կը փոխանցէ ընթերցողին՝ ճիշդ իր իսկ մամուլի անդաստանէն, որտեղ ծաղկաքաղ եղած է նաեւ գոյութիւն ունեցող արխիւներէ:

«Սուրիահայ Պարբերական Մամուլի Մատենագիտութիւն (1912 – 2026)» աշխատութիւնը նախատեսուած է գիտական շրջանակներուն, սփիւռքագէտներուն, լրատուադաշտի բնագաւառի մասնագէտներուն, դասախօսներուն, պատմաբաններուն, մտաւորականներուն, հայ հասարակական-քաղաքական մտքի ու լրատուական-պարբերական մամուլի հիմնահարցերով հետաքրքրուողներու, ինչպէս նաեւ ընթերցող լայն շրջանակներու համար:

ԱԲՕ ԳԱԹՐԾԵԱՆ

ՀԱՄԱՌՕՏԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՒ ՍԿԶԲՆԱՏԱՌԵՐ

աբդ. – արեղայ:
Ազգ. – Ազգային:
Ա.Մ.Ն. – Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներ:
անգլ. – անգլերէն:
արաբ. – արաբերէն:
արամ. – Արամերէն:
արժ. – արժանապատիւ:
արբ., արքեպսկ. – արքեպիսկոպոս:
աւետ. – աւետարանական:
բարձր. – բարձրագոյն:
բ. գ. թ. – Բանասիրական գիտութիւններու թեկնածու:
բժ., բժշկ. – բժիշկ:
բժշկի. – բժշկուհի:
գաղթ. – գաղթական:
գեղ. – գեղարուեստական:
գեր., գերշ. – գերաշնորհ:
գերմ. – գերմաներէն:
գերպ. – գերապատիւ, գերապայծառ:
Դեկ., Դեկտ. – Դեկտեմբեր:
դոկտ. – դոկտոր:
երկրչ. – երկրաչափ:
եպս., եպսկ. – եպիսկոպոս:
ընդհ. – ընդհանուր:
թ., թթ. – թուական, թուականներուն:
թարգմ. – թարգմանիչ, թարգմանութիւն:
թրք. – թրքերէն:
խմբ. – խմբագիր:
ծ. վրդ. – ծայրագոյն վարդապետ:
Կ. Պոլիս – Կոստանդնուպոլիս:
կեդր. – կեդրոնական:
կեդր. յ. ժողովին – կեդրոնական յանձնաժողովին:
կեդր. վարչ. ժողովին – կեդրոնական վարչութեան ժողովին:
ԿԿ – Կեդրոնական Կոմիտէ:
Կոմկուս – Կոմունիստ կուսակցութիւն:
հատ. – հատոր:
Հ.Բ.Ը.Մ. – Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութիւն:
Հ.Ե.Ը. – Հայ Երիտասարդաց Ընկերակցութիւն:
Հ.Ժ.Ծ. – Հայկական Ժողովրդային Շարժում:
Հ.Հ. – Հայաստանի Հանրապետութիւն:
Հ.Մ.Ը.Մ. – Հայ Մարմնակրթական Ընդհանուր Միութիւն:
Հ.Յ.Դ. – Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւն:

հոգշ. – հոգեշնորհ:
Հոկտ. – Հոկտեմբեր:
ՀՈՄ – Հայկական Ուսուցչական Միություն, Համագգայինի Ուսանողական Միություն:
հրատ. – հրատարակություն:
Մասն., մսնճ. – Մասնաճիւղ:
մ.թ. – մեր թուարկությունը: Ժամանակաշրջանի այլընտրանքային տարբերակն է («Քրիստոսի տարի», կրճատ՝ մ.թ.):
յուն. – յունարեն:
Յուն., Յունվ. – Յունուար, Յունվար:
Յուն. – Յունիս:
Նոյ. – Նոյեմբեր:
Ն.Ս.Մ.Մ., Ն.Ս.Մ. Միություն – Նոր Սերունդ Մշակութային Միություն:
Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. – Նորին Սուրբ Օծություն Տէր Տէր:
Շրջ. – Շրջանային:
պատ. – պատուելի:
Պ.Մ. – Պատանեկան Միություն:
ՌԱԿ – Ռամկավար Ազատական Կուսակցություն:
Ս. – Սուրբ, Սրբազան:
ս.դ. – Սուրիական դահեկան:
Ս.Դ.Հ.Կ. – Սոցեալ Դեմոկրատ Հնչակեան Կուսակցություն:
ՍԵՄ – Սուրիոյ Երիտասարդական Միություն, Սուրիահայ Երիտասարդաց Միություն:
Սեպտ. – Սեպտեմբեր:
Ս.Հ.Ս.Գ.Մ. – Սուրիոյ Հայ Սեւ Գօտիներու Միություն:
սմ. – սանթիմէթ:
Սովետ. – Սովետական:
Ս.Պ.Մ. – Սուրիահայ Պատանեկան Միություն:
սրկ. – սարկաւազ:
ՍՕԽ, Ս.Օ. Խաչ – Սուրիահայ Օգնութեան Խաչ:
Վարչ. – Վարչություն:
վե. – վերահրատարակում:
վեր. – վերապատուելի:
վրդ. – վարդապետ:
վրժ. – Վարժարան:
Տ. – Տէր:
տոքթ., տքթ. – տոքթէօր:
տպ. – տպարան:
փրոֆ. – փրոֆեսօր:
Փտր., Փետր. – Փետրուար:
Ք. ա. – Քրիստոսէ առաջ:
Ք.Ե.Ա.Ճ., Ք.Ե. Ազգ. Ճեմարանի, Ք.Ե.Ա. Ճեմարան – Քարէն Եփփէ Ազգային Ճեմարան:
քին., քինյ. – քահանայ:
ՔՈՄ – «Քրիստափոր» Ուսանողական Միություն:
Օգոս. – Օգոստոս:
օսմ. – օսմաներէն:
օրդ., օրդք. – օրիորդ:
ֆր. – ֆրանսերէն:
A.B.B.A. – Armenian Black Belts Association:

ՍՈՒՐԻԱՀԱՅ ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻ ԾՆՈՒՆԴՆ ՈՒ ՀՈԼՈՎՈՅԹԸ

Սուրիահայերը պատմության ընթացքին իրենց զգալի ներդրումը ունեցած են, ինչպես տարբեր բնագաւառներու, նաեւ արաբական մամուլի եւ Հալէպի լրագրութեան զարգացման հոլովոյթին մէջ մինչեւ եմիր (իշխան) Ֆէյսալի (արաբ.՝ الأمير فيصل) թագաւորական իշխանութեան գալը՝ 1918-1921 թթ.:

Այստեղ հարկ կը սեպենք ներկայացնել երկու սուրիահայ արաբագիր կարկառուն դէմքեր, որոնք իբրեւ լրագրութեան վարպետներ ոչ թէ Սուրիոյ արաբ շրջանակին ծանօթ են միայն, այլ ամբողջ արաբական աշխարհին ու արաբներուն:

Առաջինը, ծնունդով հալէպցի՝ արաբագիր հայ մեծանուն լրագրող-խմբագիր, բանաստեղծ եւ քաղաքական գործիչ Ռըզալլահ Հասսուն (Հալէպ, 1825 - Լոնտոն, 1880, رزق الله حسن), որ 18-րդ դ. Հալէպի լուսաւորական շարժումի եւ գրական Չարթօնքի ականաւոր դէմքերէն եղած է: Իսկական անունը Աստուածատուր Հասսունեան: Արաբական շրջանակի մէջ ծանօթ՝ Ռըզալլահ Հասսուն Ալ-Հալապի (հալէպցի): Նախնական կրթութիւնը ստացած է Չմմառի հայ կաթողիկ վարժարանին մէջ: 1840-էն աշակերտած է արաբ յայտնի մանկավարժ շէյխ Սայիտ Ալ-Ասուատին եւ հմտացած՝ արաբերէնի մէջ: Ստացած է աստուածաբանական եւ թուաբանական գիտութիւններ: Հայերէնի եւ արաբերէնի կողքին տիրապետած է նաեւ օսմաներէնի, իտալերէնի, անգլերէնի, ֆրանսերէնի եւ ռուսերէնի:

Ճամբորդած է եւրոպական շատ մը մայրաքաղաքներ, Թուրքիոյ մէջ զբաղեցուցած է պետական պաշտօններ:

Հեղինակած է խիստ արժէքաւոր գիրքեր եւ հրատարակած՝ բազմաթիւ թերթեր:

Ստորեւ կը ներկայացնենք Ռըզալլահ Հասսունի հիմնադրած ու հրատարակած լրագիրները.

– «مرآة الأحوال» («Միրաթ Ալ-Ահուալ»), քաղաքական շաբաթաթերթ, լոյս տեսած է 1855-ին Կ. Պոլսոյ մէջ: Այս թերթը կը համարուի լոյս տեսած արաբերէն ոչ պաշտօնակ առաջին թերթը, ինչպէս նաեւ արաբերէն քաղաքական առաջին թերթը:

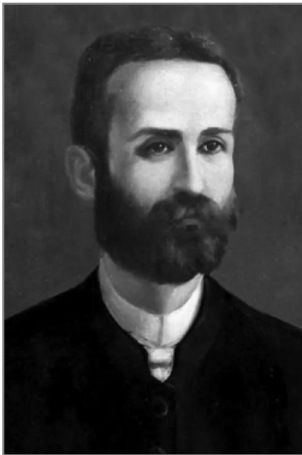
– «رجوم وغساق إلى فارس الشدياق» («Ռուժում ուս Ղասաք իլէ Ֆարէս Աշ-Շիտիաք») պարբերաթերթ, Լոնտոն, 4 Մայիս 1868:

– «آل سام» («Էլ Սամ»), 1872-ին, Լոնտոն տպուած արաբերէն առաջին շաբաթաթերթն է:

– «مرآة الأحوال», («Միրաաթ ալ-Ահուալ») շաբաթաթերթը կրկին հրատարակած է, 19 Հոկտեմբեր 1876-ին, Լոնտոնի մէջ: Հասսունի ձեռագիրն է ամբողջութեամբ, ապա վիմատիպ բազմագրուած: Լոնտոնի մէջ հրատարակուող առաջին օրաթերթն է:

– «حلّ المسألتين الشرقيّة والمصريّة» («Հալ Ալ-Մասէլէթէյն Աշ-Շարքիէ ու Ալ-Մասրիէ») երկշաբաթաթերթ, Լոնտոն, 1879-ին: Ամբողջութեամբ չափածոյ այս թերթը իւրա-յատուկ է մամուլի պատմութեան մէջ:

Ռըզբալլահ Հասսունը հանկարծամահ եղած է Լոնտոնի մէջ:

Երկրորդ նշանաւոր դէմքը՝ Էտիպ Իսհաքը (أديب إسحاق), բուն անունով Սահակ Զալմանեան կամ Զուլումաթեանը, (1856-1885 թթ.) սուրիահայ լրագրող, հրապարակա-խօս, գրող: Ծնած է Դամասկոս: Արաբերէնի, ֆրանսե-րէնի, ինչպէս նաեւ օսմաներէնի տիրապետող Իսհաք կը գրէր ստեղծագործութիւններ, գրական եւ հրապարա-կախօսական թեմաներով յօդուածներ եւ ֆրանսերէնէ թարգմանութիւններ:

Էտիպ Իսհաքի հրապարակախօսական եւ լրագ-րական գործունէութեան ծաղկումը կը համընկնի 1870-1880-ական թուականներու հետ: Իսհաքը մեծ ներդրում ունեցաւ արաբական թերթերուն մէջ իր բարձրորակ գրութիւններով:

Տարիներ յետոյ Սուրիոյ պետութիւնը իբրեւ երախտիք, Դամասկոսի քաղաքա-պետարանի կողմէ թաղամասի մը անունը կոչեց Էտիպ Իսհաք:

Լրագրական բնագաւառի ընդմէջէն տրուած վերոնշեալ երկու դէմքերը ցայ-տուն օրինակներ են, որ Սուրիոյ հայերը օրէն եղած են սուրիական կեանքին եւ իրենց դերը ունեցած ու հաւատացած են սուրիական հայրենիքին՝ անոր հաւա-տարիմ տարրը դառնալով:

Հետզհետէ Սուրիոյ հայութեան աճը, յատկապէս Հալէպի մէջ արդէն զգալի էր: Հայութեան թիւի աւելումը Օսմանեան կայսրութեան, Հալէպի կուսակալութեան պիտի մղէր, որ այդ ժամանակաշրջանին Հալէպի կուսակալութեան պաշտօնա-թերթ «Ֆռաթ»-ը (Եփրատ) արաբերէնի եւ օսմաներէնի կողքին բաժին մըն ալ յատկացնէր հայերէնի (1869-1870 թթ.):

Միւս կողմէ, հայկական գաղութներուն մէջ հայերէն թերթերու իրերայաջորդ ծնունդը պատճառ պիտի հանդիսանային, որ սուրիահայերն ալ իրենց կարգին առնէին անկիւնադարձային որոշում մը, թէեւ անոնք Հայոց ցեղասպանութեան հետեւանքով, Սուրիա հասած եւ իրենց սուրիացի բնիկ արիւնակիցներուն միա-ցած նորեկներ էին: Անոնց համար շատ ալ հեշտ չէր հայ մամուլի մասին մտածել, որովհետեւ անոնք բնականաբար անգամ մը եւս կը գտնուէին Օսմանեան կայս-րութեան տիրապետութեան տակ գտնուող երկրամասի մէջ:

Սակայն 1918 թուականին երբ վերջ կը գտնէր Առաջին Համաշխարհային պատերազմը ու Օսմանեան կայսրութեան քայքայումով Սուրիոյ վրայէն կը վերանար թրքական դարաւոր բռնատիրութիւնը: Բայց անոնց տեղ այս անգամ առիթը օգտագործելով Անգլիացիք կը գրաւեն Հալէպը:

Այնուհետեւ, 1916-ին Հինգրի մէջ բռնկած Արաբական (հակաօսմանեան) Մեծ Յեղափոխութեան, արաբ զինուորական ջոկատներ 1918 Հոկտեմբերին՝ գլխաւորութեամբ Էմիր (իշխան) Ֆէյսալի (Մէքքէի Շէրիֆ Հիւսէյնի որդին ու ապագայ Ֆէյսալ թագաւորը) մուտք կը գործեն Սուրիա: Էմիր Ֆէյսալ եւ անոր յեղափոխական հայդուկները Դամասկոսի ու Հալէպի մէջ կ'արժանանան ժողովրդային մեծ ընդունելութեան, իբրեւ երկրին ապագայ արաբ ղեկավարները: Կը կազմուի արաբական կառավարութիւն:

Էմիր (իշխան) Ֆէյսալի առաջին գործերէն կ'ըլլայ աջակցիլ տեղական արաբական մամուլին եւ վերականգնել օսմանեան շրջանին խափանուած արաբերէն թերթերը:

Դամասկոսի մէջ, Ֆէյսալ իր մօտ կը հրաւիրէ բոլոր թերթերու հրատարակիչները ու իր քաջալերական ու յեղափոխական յորդորներով զանոնք կը մղէր, որ արաբական մամուլին մէջ վեր առնուի ազգային գաղափարախօսութիւնը եւ ընթացք տրուի ազգային յօդուածներու:

Մեծ եղեռնէն քանի մը տարի ետք՝ 1918 թ. Նոյեմբեր 13-ին, Սուրիոյ Հալէպ քաղաքին մէջ առաջին հայկական տպարանէն՝ «Հայ Չայն» (նոյն թուականին), լոյս պիտի տեսնէր հայատառ առաջին հայկական օրաթերթը՝ «Հայ Չայն»-ը (1918-1919 թթ.):

«Հայ Չայն»-ը լոյս կը տեսնէր որպէս փոքրածաւալ օրաթերթ, երկու էջով, տէր եւ տնօրէնութեամբ Սեդրակ Կէպէկեանի: Մարտիրոս Տէր-Ստեփանեան 100 օսմանեան ոսկի տրամադրելով, Յովսէփ եւ Միշէլ Աճէմեան եղբայրներէն գնած էր տպարան մը եւ տրամադրած՝ Ս. Կէպէկեանի: Խմբագրատունն ու տպարանը կը գտնուէին նոյն տան մէջ, Ժիտէյտիէ, Չէպպալ փողոց⁵:

«Հայ Չայն»-ին անմիջապէս պիտի յաջորդէր Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւն կուսակցութեան պաշտօնաթերթը՝ հայատառ «Տարագիր» (1918-1919 թթ.) օրաթերթը:

Այսպէսով, Սուրիոյ մէջ հետզհետէ իրարու ետեւէ լոյս կը տեսնէ հայկական տպագիր թերթեր եւ պարբերականներ:

Հարկ է նշել, թէ իւրաքանչիւր օրաթերթի կամ պարբերաթերթի կողքին վրայ տեղադրուած թերթի հայատառ անունին կից, ընդհանրապէս արաբերէն տեղադրուած է նաեւ տուեալ թերթի անուանումը, արտօնատէրի, խմբագրի, պարբերականի եւ օրուան պայմաններու բերումով հարկ նկատուած այլ տեղեկանք:

Հայկական գրաւոր կամ տպագիր մամուլը կը բաժնուի շուրջ աւելի քան երկու տասնեակ բնագաւառներու, որոնցմէ կը նշենք. քաղաքական, գրական, լրատուական, հայագիտական, մանկավարժական, մանկական, մարզական, կրօնական, բժշկական, գիտական, երգիծական, ժամանցային, կնոջական, հասարակական, մշակութային, տնտեսական, եւ այլն:

⁵ Արտաշէս Տէր-Խաչատուրեան, «Հայ Մամուլի Մատենագիտական Գործեր», Պէյրութ, 2014, էջ 303:

Իւրաքանչիւր թերթ կը հետապնդէ գաղափար մը եւ ոչ մէկ ճիգ կը խնայէ այդ գաղափարին յաղթանակելու համար:

Սուրիոյ տարածքին սկիզբ առած գրաւոր մամուլը կամ հայ լրագրութիւնը յետագային իր դրոշմը պիտի դնէր ոչ թէ Սուրիոյ տարածքին, այլ աշխարհի տարածքին, հայկական մամուլին մէջ ընդհանրապէս իր արժանավայել տեղը գրաւելով: Սուրիոյ մէջ տպագիր մամուլի ծնունդէն մինչեւ մեր օրերը շուրջ 224 մեծ ու փոքր թերթեր ու պարբերաթերթեր լոյս տեսած են: Պարբերականներուն մեծ մասը հրատարակուած են Հալէպ:

Յաճախ միութենական, դպրոցական եւ այլ հաստատութիւններ պատի թերթերով կամ ցուցահանդէսներով հանրութեան ներկայացուցած են Սուրիոյ ու մասնաւորապէս Հալէպի հայկական մամուլը:

Տանք երկու օրինակ: Այսպէս.

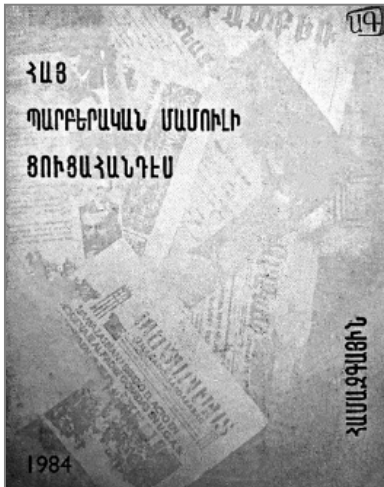
Ուրբաթ, 7 Ապրիլ 1978-ին, Ազգ. Քարէն Եփփէ Ճեմարանի աշակերտական ընկերային յանձնախումբին հրաւերով եւ գործակցութեամբ՝ Ժ եւ ԺԱ կարգերէն Ժրաջան խումբի մը աշխատանքի արդիւնքն էր, որ լոյս տեսաւ «Հալէպահայ Պարբերական Մամուլի Ցուցահանդէս» անունին տակ:

Ուրբաթ, 7 Ապրիլ 1978-ին, Ազգ. Քարէն Եփփէ Ճեմարանի աշակերտներուն կազմակերպած «Հալէպահայ Պարբերական Մամուլի Ցուցահանդէս»-ը:

Համազգայինի Հալէպի մասնաճիւղի նախաձեռնութեամբ՝ 1984 Յունուար 2, 3 եւ 4-ին Համազգայինի Ն. Ադրալեան Տան մէջ տեղի կ'ունենար «Հայ Պարբերական Մամուլի Ցուցահանդէս», ներկայութեամբ՝ հայ մամուլի եւ մատենագիտութեան անխոնջ նուիրեալ Արտաշէս Տէր-Խաչատուրեանի: Յունուար 3 եւ 4-ին,

Տէր-Խաչատուրեան իրերայաջորդ դասախօսութիւններով հանդէս կու գայ հալէպահայ հանրութեան, նիւթ ունենալով «Հայ մամուլի պատմութիւնը» եւ «Սուրիահայ Մամուլի Պատմութիւնը»: Յատուկ այդ ցուցահանդէսին համար պատրաստուած էր գրքոյկ մը, որուն կողքի նկարը կը ներկայացնենք ստորեւ:

Սուրիոյ պատմութեան մէջ կարեւոր նշանակութիւն ունի Սուրիոյ տարածքին հրատարակուած՝ հայկական պարբերական մամուլը ընդհանրապէս եւ հալէպահայ մամուլը յատկապէս: Միւս կողմէ, կարեւոր կը նկատենք ընդգծել նաեւ մամուլի ընտանիքին պատկանող այն թերթերը, որոնք հայկական չեն, սակայն անոնց մէջ ներառուած են հայերէնը կամ հայատառ գրուածքը, ինչպէս՝ Օսմանեան կայսրութեան ժամանակաշրջանին Հալէպի կուսակալութեան պաշտօնաթերթ «Փռաթ»-ը (Եփրատ: Արաբերէն ու օսմաներէն) կամ ալ 2000-ական թուականներուն Դամասկոսի մէջ լոյս տեսած «Ալ-ժըսըրը» (الجسر, Կամուրջ) ամսաթերթը, եւ այլն:

Այստեղ լուսարձակի տակ կ'առնենք մամուլի ընտանիքին մաս կազմող կամ ներառուած հայերէն բոլոր թերթերը կամ հանդէսները:

Սուրիոյ տարածքին հրապարակուած հայերէն գրաւոր մամուլի մասին մեր ուսումնասիրութենէն կ'եզրակացնենք, թէ լոյս տեսած են շուրջ 224 անուն հակական պարբերական (հայերէն եւ օտար լեզուներով): Իւրաքանչիւրին հիմնադրութեան թուականը նուիրական է, ուստի չենք զարմանար, որ պարբերաբար իրենք իսկ կ'անդրադառնան ու կը հրճուին:

Հայերէն գրաւոր մամուլը իր կարգին մեծ հետաքրքրութիւն ստեղծած է հայ թէ օտար բազմաթիւ ուսումնասիրողներու: Տարբեր բնագաւառի մասնագէտներ եւ շրջանակներ բանասիրած եւ հետազօտած են զայն: Անոնց շարքին նաեւ Սուրիոյ տարածքին տպագրուած հայկական մամուլը:

Սուրիացի արաբ մտաւորական Սուհէյլ Մալազիին (1996, سهيل ملاذي, թուականին Դամասկոս հրատարակած իր «الطباعة والصحافة في حلب» («Տպագրութիւնը եւ մամուլը Հալէպի մէջ»)) գիրքին մէջ ընթերցողներուն կը հաղորդէ, որ 1894-1896 թթ. հայկական կոտորածներէն ու մանաւանդ 1915 թ. ցեղասպանութենէն յետոյ հայ ժողովուրդի ստուար զանգուած մը կը լքէ հայրենիքը: Մալազի, վերոնշեալ գիրքին մէջ հետեւեալը կը գրէ. «Հայերը գաղթականի կարգավիճակով կը յայտնուին հին գաղթօճախներու մէջ, ինչպիսին Հալէպն էր, կը հիմնեն նորերը: Հալէպի հասարակական բարի դրացիական մթնոլորտը հայերուն կը ձգէ, որ կարողանան սթափիլ եւ վերածնունդի հնարաւորութիւն կու տայ մշակոյթի ասպարէզին մէջ: Սակայն կորուստը կը մնար ցաւալի, ինչ որ արտայայտուած է ժամանակի «Փորձանք», «Աղբիւր» եւ այլ թերթերուն մէջ»⁶: Սուհէյլ Մալազիին իր գիրքին մէջ Հալէպ հրատարակուող արաբական թերթերու կողքին կը ներկայացնէ նաեւ Հալէպի հայկական թերթերը:

⁶ ملاذي سهيل، «الطباعة والصحافة في حلب»، دار يعرب للدراسات والنشر والتوزيع، دمشق، 1996، ص 92.

Ակնյայտ է, որ հայերեն գրաւոր մամուլը Սուրիոյ մէջ երբեք սոսկ լրատուամիջոց չէ եղած, այլ եղած է տեղ մը դպրոց, տեղ մը եկեղեցի եւ տեղ մը ակումբ ու մանաւանդ հօգոր կապ հայահոծ շրջաններու միջեւ: Ան ազգային-քաղաքական միտքի խմորման իւրայատուկ վայրը եղած է: Ան եղած է հայ գրականութեան ինքնատիպ ենթահողը, ուր ծլած եւ աճած են հայ գրողները, հայ մամուլը հազարաւոր միտքեր պատրաստած եւ զարգացուցած է: Սակայն տեղին է նշել, որ կան սիրողական լրագրողներ, յօդուածագիրներ եւ կան արհեստավարժներ, որոնց գլխաւոր աշխատանքը եղած է մամուլը:

Ինչպէս անցեալին, նաեւ մեր օրերուն սուրիահայ լրագրողներ յատկանշական դեր ունեցած են սուրիական տեղական մամուլի զարգացման եւ հօգորացման գործընթացքին մէջ:

Պատմական լուսանկար: Հալէպ, 14 Փետրուար 1948 թուականին:
Ճաւարշ Միսաքեան եւ Յակոբ Օշական շրջապատուած Հալէպի հայ մամուլի մեծատաղանդ հրապարակագիրներով եւ խմբագիրներով:
 Կեդրոնը նստած՝ Ճաւարշ Միսաքեան, հայ մամուլի անմահ յառաջամարտիկ, հայ հրապարակագիր, ազգային-քաղաքական գործիչ: Անոր ձախին՝ Յակոբ Օշական, արեւմտահայ յայտնի գրագէտ, գրաքննադատ, ուսուցիչ եւ մանկավարժ:
 Միսաքեանի աջ կողմը՝ Եղուարդ Պոյաճեան, հայ բանաստեղծ, արձակագիր, հրապարակագիր, քննադատ, խմբագիր եւ ուսուցիչ:
 Երկրորդ շարք, ձախէն առաջինը՝ Մինաս Թէօլէօլեան, հայ ուսուցիչ, արձակագիր, հրապարակագիր ու խմբագիր: Անդրանիկ Ծառուկեան, սփիւռքահայ բանաստեղծ, արձակագիր, լրագրող, խմբագիր, հիմնադիր «Նայիրի» գրական հանդէսին:
 Արմէն Անոյշ (Մարաշլեան), բանաստեղծ, գրագէտ, հրապարակագիր, լրագրող, ազգային-հասարակական գործիչ:

Սուրիոյ հայկական մամուլը ժամանակի ընթացքին բաւական լուրջ, դժուարին ու մաքառումներով ճանապարհ կտրած է: Ինչպէս նաեւ անկիւնադարձային ժամանակաշրջաններէ անցած: Մեզի համար այս վերիվայրումները իրենց պատճառները ունին, որոնց յիշատակումը անհրաժեշտ կը նկատենք:

Մեծ գրող Ալպեր Բամիւն (Albert Camus, 1913-1960) ըսած է. «Թերթ մը ազգի մը խիղճն է» («Un journal est la conscience d'une nation»): Արդարեւ, եթէ կ'ուզես տարբեր ժամանակահատուածներուն մէջ ազգի մը կամ ժողովուրդի մը առօրեային ծանօթանալ կամ անոր մասին գաղափար մը կազմել, թերթատէ եւ ուշի ուշով կարդայ այդ ազգի թերթը:

Վերոնշեալ մեկնակէտէն ելլելով է, որ երբ խորացուցինք մեր ուսումնասիրութիւնը եւ զննեցինք Սուրիոյ հայկական մամուլը հոնկէ կրցանք հետեւեցնել, թէ սուրիահայ մամուլը անցած է յաջորդական եօթը հետեւեալ փուլերէն:

– Առաջին ժամանակահատուած, 1912-1918 թթ.:

Այս ժամանակահատուածը մեկնարկումն է եւ նախախայրիքը սուրիահայ մամուլին:

Հալէպի մէջ սկիզբ կ'առնէ առաջին ձեռագիր-խմորատիպ «Ադրիւր» ամսաթերթը (1912 թ.), անոր կը յաջորդէ Դամասկոսի առաջին հայերէն ձեռագիր թերթը՝ «Փորձանք»-ը (1916 թ.), ինչպէս նաեւ Ս. Քառասնից Մանկանց եկեղեցւոյ «Գաղթական» (1918) վերտառութեամբ պատի թերթը, թէեւ երեքն ալ տարբեր բնագաւառի թերթեր են եւ հոն չենք տեսներ տպագիր լրագրողական եւ մասնագիտացած օրաթերթի մը չափանիշներով կամ տպագիր այլ բնոյթի թերթի մը բնական հրատարակութիւնը, սակայն սուրիահայ գաղթօճախի համար այս մեկնարկը կարելի է նաեւ մամուլի փորձի շրջան համարել:

Այս շրջափուլին մէջ է, որ Սուրիոյ տարածքները սկանաւորելու կը դառնան Հայոց Յեղասպանութեան՝ անապատները կը դառնան հայ տարագրեալներու գերեզմաններ: Յատկապէս Հալէպ քաղաքը կը հանդիսանայ ամենէն մեծ գաղթակայանը:

Հետեւաբար, այս ժամանակահատուածին մէջ է որ սուրիահայ մամուլի առաջին հունտերը կը ցանուին՝ տպագրական եւ լրագրական գետնի վրայ ամբողջովին դատարկ հողին մէջ:

Այսպէսով սուրիահայ մամուլի առաջին ժամանակահատուածը իբրեւ առաջնորդող ոգի եւ մղիչ ուժ, ճամբայ պիտի բանար յաջորդական ժամանակահատուածներուն մէջ աւելի կատարելագործուած բազմազան եւ բազմաբովանդակ թերթերու եւ պարբերաթերթերու հրատարակութեան:

– Երկրորդ ժամանակահատուած, 1918-1926 թթ.:

Սուրիոյ տարածքին 1918 թուականէն մինչեւ 1926 թ., հայ մամուլի հիմնադրման ժամանակահատուածը կարելի է նկատել: Հայոց ցեղասպանութեան ժամանակաշրջանին Սուրիա տարագրուած հայերը հետզհետէ կը կազմակերպուին, հայկական կուսակցութիւններու գործունէութիւնները կը սկսին աւելի աշխուժօրէն ընթացք առնել: Հետեւաբար կուսակցական եւ յարանուանական հովանաւորութիւնը վայելող բազմաթիւ միութիւններ՝ բարեսիրական, մարզական, մշակու-

թային, հայրենակցական, ինչպես նաև դպրոցներու հիմնադրութեամբ. Սուրիոյ տարածքին ընթացք կ'առնեն քարոզչութիւն ծաւալող տարբեր տեսակի ու ծաւալի մեծ ու փոքր 17 թերթեր ու պարբերականներ:

– Երրորդ ժամանակահատուած, 1927-1944 թթ.:

Այս ժամանակահատուածին մէջ այն մտաւորականները, որոնք կայք հաստատած էին Սուրիոյ տարածքին, յատկապէս Հալէպ՝ լուսարձակի տակ էին իրենց լաւ գրչին ու պայծառ գաղափարներուն համար: Անոնք, լրատուական դաշտի պատասխանատուներուն եւ ընթերցողներուն կողմէ բաւական աչքառու դարձած էին: Այդ պատճառով ալ տարբեր շրջաններէ բաւական լաւ առաջարկներ ստացած էին եւ որովհետեւ իրենք ալ տակաւին ամբողջապէս հաստատուած չէին Սուրիա, ուրեմն անհրաժեշտ զգալով կենքի աւելի բարւոք ու մանաւանդ լրատուական դաշտի արդիականացած ըլլալը, ընտրեցին մեկնիլ Սուրիայէն, օրինակ՝ Բենիամին Միլտոնեան՝ Մարսէյ (Ֆրանսա), Սարգիս Զէտէրեան (Տիւրքիոյ)՝ Պէյրութ (Լիբանան), Սեդրակ Կէպէնդեան՝ Նիկոսիա (Կիպրոս):

Այսպէսով մամուլին հիմնադրման պատասխանատու մարդիկը ինչպէս նաև այլ մտաւորականներ տարբեր պայմաներու բերումով լքեցին Սուրիան ու մեկնեցան այլ երկիրներ:

Միւս կողմէ, ծանր կը կշռէր հայկական երկրորդական վարժարաններու չգոյութիւնը, հայ նորահաս սերունդը պատրաստելու՝ հայ գրականութեան եւ հայ մշակոյթի սպասաւորութեան, վաղուան մտաւորականներն ու խմբագիրները:

Վերոնշեալ պատճառներով 1927-1944 թուականներու ժամանակահատուածին մէջ շօշափելի անկում կը տեսնուի թերթերու թիւին մէջ եւ ընդամենը լոյս կը տեսնէ 10 թերթ:

– Չորրորդ ժամանակահատուած, 1945-1963 թթ.:

Այս ժամանակահատուածը բաւական եռուն վիճակ մը ունէր համայնքէն ներս: Այս շրջանին երբ մէկ կողմէ իր աւարտին հասած էր Երկրորդ Համաշխարհային պատերազմը, միւս կողմէ Հայկական Հարցին արծարծումը, Սովետական կարգերու աշխոյժ դերակատարութիւնը Մերձաւոր Արեւելքի տարածքին, յատկապէս Սուրիոյ մէջ եւ անոր ընդմէջէն ներգաղթի իրականացումը: Այս գործընթացի բռն քարոզչութիւն տարածելու միջոցները բնականաբար թերթերն էին:

Այդ իսկ պատճառով նոր թերթեր պիտի հիմնադրուէին: 1945-1946 թթ. երկու տարուան ընթացքին լոյս պիտի տեսնեն 9 թերթեր, իսկ 1945-1963 թթ.՝ 26 թերթեր:

Այս շրջանին է, որ Հալէպի մէջ պիտի հիմնուին հայկական երկրորդական վարժարանները՝ Քարէն Եփփէ Ազգային Ճեմարան⁷ (1947 թ.), Լազար Նաճարեան Ճեմարան (1954 թ.):

⁷ Այստեղ կարեւորութեամբ կ'ընդգծենք, թէ Ճեմարանի շատ մը արխիւներու, հրատարակութիւններու եւ այլ պարբերականներու վրայ արձանագրուած են «Քարէն Եփփէ Ազգային Ճեմարան» կամ «Քարէն Եփփէ Ազգ. Ճեմարան»: Իսկ երբեմն ալ՝ «Ազգային Քարէն Եփփէ Ճեմարան» կամ «Ազգ. Քարէն Եփփէ Ճեմարան»: Թէեւ վերջին այս երկու գրութիւններն են ճիշդը, սակայն մեր աշխատութեան ընթացքին, Ճեմարանի, թէ իւրաքանչիւր այլ պարբերականի կամ հրատարակութեան վրայ ինչպէս որ արձանագրուած է. գրութիւնը պահած ենք անփոփոխ:

Այս ժամանակաշրջանը դժբախտաբար բաւական կնճռոտ դժուարութիւններով լեցուն էր: Որքան ալ ցնծալի երեւոյթ էր Սուրիոյ անկախութեան ձեռքբերումը բայց եւ այնպէս քաղաքական բարդ օրեր կը սպասէր Սուրիոյ բնակչութիւնը, անոր շարքին բնականաբար հայ ժողովուրդը:

Մէկ կողմէ, ներգաղթը եւ յաջորդական պետական հարուածները, միւս կողմէ երկրի քաղաքական անբարենպաստ պայմանները, պատճառ պիտի դառնային, որ մնացած հայ մտաւորականութիւնն ալ հեռանար Սուրիայէն:

Գոյութիւն ունէր կարելոր այլ պատճառ մըն ալ. երիտասարդութիւնը բարձրագոյն ուսում ստանալու համար կը դիմէր արտերկրի անուանի համալսարաններ: Առ այդ, անոնց թիւը մեծ էր, որոնք արտագաղթեցին Պէրսիոյ կամ այլ երկիրներ եւ ուսման աւարտէն ետք հոն հաստատուեցան:

Վերոնշեալ բարդոյթներով լեցուն ժամանակահատուածին մէջ է, որ սուրիահայ մտաւորականութեան եւ լրատուական դաշտի սպասարկուներու թիւը պիտի նօսրանար, այդ հետեւանքով ալ թերթերու թիւը:

– Հինգերորդ ժամանակահատուած, 1963-1993 թթ.:

Սուրիոյ քաղաքական վերիվայրումներու պատճառով ու մանաւանդ Լիբանանի եւ Հայաստանի մշակութային բարգաւաճումը, իրենց պիտի քաշէին ինքնաբերաբար արդէն կազմաւորուած գրողներ: Շատեր պիտի մէկնէին Ամերիկա, Եւրոպա, Աւստրալիա եւ այլ շրջաններ:

Այս պատճառները թոյլ պիտի չտային, որ ուսումնաւարտ երիտասարդութիւնը մէկտեղուէր Սուրիոյ մէջ եւ ստեղծուէր մշակութային եւ լրագրական հետաքրքրութիւն:

Այս ժամանակահատուածը բնականաբար ամենէն դժուար ու ընդհանրապէս մտաւորականութենէ նօսրացած ժամանակն էր, ուր լրագրողական գործունէութեան ծաւալելը հեռու էր:

– Վեցերորդ ժամանակահատուած, 1993-2011 թթ.:

Պէտք է խոստովանիլ, որ համայնքը բաւական դժուարութիւններ, անորոշութիւն, մտաւորականի ու գրողի ընդհանրապէս սակաւութենէ ելած, Սուրիոյ մէջ հայ մամուլի վերականգնումի հանգրուան մը կը մտնէ, երբ 1993 թուականին Բերիոյ հայոց թեմի «Գանձասար» պաշտօնաթերթը՝ երկշաբաթաթերթէն կը վերափոխուի շաբաթաթերթի եւ կ'ըլլայ միակ տպագիր հայ թերթը Սուրիոյ մէջ:

2008-ին Բերիոյ թեմի Ազգ. Իշխանութեան կողմէ կը հիմնուի «Հայ Մամուլի Պահպանման Գրասենեակ»-ը, հայ մամուլը ընդհանրապէս եւ սուրիահայ մամուլը մասնաւորապէս պահպանելու մտահոգութեամբ, թուային համակարգի (digital system) նկարահանումով:

Այս ժամանակաշրջանին «Գանձասար» շաբաթաթերթի կողքին մեծ ուստում պիտի արձանագրէր նաեւ երեք յարանուանութիւններու լրատու-տեղեկատուները, հայկական վարժարաններու աշակերտական հանդէսները, միութիւններու պարբերաթերթերը եւ այլն:

Պէտք է արձանագրել, որ վերականգնումի, վերամշակումի եւ նոր գրիչներու որոնումի ժամանակաշրջան է: «Գանձասար» շաբաթաթերթին մէջ բացայայտ

կերպով կը տեսնուին տեղական ոյժերու յօդուածներէ զատ, պատկառելի թիւով արտատպուած գրութիւններ եւ արտերկրի յօդուածագիրներու հոյլ մը: Հետզհետէ կը պատրաստուին նոր գրիչներ, առիթ կը տրուի երիտասարդութեան ոտքի կանգնեցնելու անցեալի փառքի օրերը:

– Եօթներորդ ժամանակահատուած, 2011 թուականէն սկսեալ մինչեւ օրս:

2011 թուականին ծայր առած Սուրիոյ դէմ պատերազմի եւ անոր յաջորդող 6 Փետրուար 2023-ի աղէտալի երկրաշարժը, ինչպէս նաեւ քաղաքական, տնտեսական եւ ասպահովական իրավիճակը հիմքէն պիտի ցնցէր սուրիահայութիւնը:

Այս ժամանակաշրջանը կը յատկանշուի շատ աղէտալի ժամանակաշրջան մը Սուրիոյ հայութեան թուաքանակի ջախջախիչ նուազումով, որովհետեւ Սուրիոյ մէջ ծայր առած տագնապը եւ անոր յաջորդող ահաւոր երկրաշարժը ընդհանրապէս գլխիվար պիտի ընէր երկրի կացութիւնը ու հազարաւոր բնակիչներ պիտի լքէին երկիրը ու հեռանային, անոնց շարքին բնականաբար սակաւաթիւ գրողներն ալ: Հետեւաբար, Սուրիոյ հայութիւնը գոյատեւումի մարտահրաւերի դէմ առ դէմ կը գտնուի: «Գանձասար» շաբաթաթերթին մէջ ցայտուն կերպով կը տեսնուին տեղական ոյժերու նուազում, իշխող կ'ըլլան տեղական ձեռնարկներու նիւթեր եւ արտերկրի յօդուածագիրներու արտատպուած գրութիւններ: Թէեւ մեծ ջանք կը տարուի նոր գրիչներ պատրաստելու համար:

Այսօր շատ մը պարբերաթերթեր դժբախտաբար գրիչի սակաւութեան եւ տնտեսական ճգնաժամային պայմաններու բերումով դադրած են լոյս տեսնելէ, ինչպէս՝ «Հայ Ծերանոց»-ը, «Նոր Մարաշ»-ը, «Երթ»-ը, «Տաթեւ»-ը, «Ծիլեր»-ը, «Կորիզ»-ը, «Տարեգիրք Քարէն Եփիէ Ազգ. Ճեմարանի» եւ այլ հրատարակութիւններ:

Կարելութեամբ արձանագրենք, թէ սուրիահայ պարբերական մամուլի հոլովոյթի ընթացքին, տպարանային գործունէութեան մէջ ձեռքով գրաշարութեան աշխատանքը, մինչեւ համակարգչային դրութեան սկիզբը եղած է խիստ կարելուր, խրթին եւ երկարաշունչ, իսկ միւս կողմէ ալ դժբախտաբար այդ ժամանակաշրջանին լոյս տեսած թերթերուն ու պարբերականներուն մէջ գրաշարներու անունները դժբախտաբար չեն յիշատակուած:

Ձեռքով գրաշարելու գործիքներ՝ կապուած տառատեսակի պլոք, շարելու ձողիկ, թել եւ լար, բոլորն ալ դրուած տառատեսակներու խոհանոցին մէջ:

Այդ իմաստով ալ արդար ըլլալու համար հարկ կը նկատենք, որ այդ գրաշարներուն անունները ստորեւ յիշենք՝ իւրաքանչիւրը իր պաշտօնավարած տպարանին մէջ: Գէշ հոնկէ կրնանք յստակօրէն հետեւցնել, թէ իւրաքանչիւր տպարանի մէջ տպագրուած թերթերու, պարբերականներու եւ այլ հանդէսներու գրաշարները որո՞նք եղած են:

– «Արաքս» տպարանի գրաշարն էր Բիւզանդ Յ. Թոփալեանը:

– «Արեւելք» տպարանը սկիզբը ունէր 8 – 10 գրաշարներ: «Արեւելք» օրաթերթի փակումէն (7 Մարտ 1963 թ.) ետք մնացած են երեք գրաշարներ՝ Գէորգ Ղազարեան, Վիքթոր Սրապեան եւ Քնարիկ Սարգիսեան: Յետագային գրաշարի պարտականութիւնը կը ստանձնէ Ճորճ Արապաթեանը:

– «Արփի» տպարանի հիմնադիրները՝ Արա Տէմիրճեանն ու Ներսէս Նալպանտեանը նաեւ գրաշարներ էին:

– «Գոլեն» տպարանի գրաշարական գործերը կատարած են Ամերիկեան Գոլենի նիւթապէս անապահով սաները: Տպարանի գրաշարապետը եղած է Յակոբ Հէքիմեանը:

– «Եփրատ» տպարանի գրաշարներն էին Գէորգ Ղազարեանը, Աղաւնի Ուլաշեանն ու Աղաւնի Ճղեանը:

– «Մարանաթա» տպարանի առաջին գրաշարապետը եղած է Արամ Շատարեանը: Յետագային տպագրական գործերը վարած են՝ Սարգիս Մալաքեանը, Դանիէլ Կ. Ճիգմէճեանը եւ Գէորգ Ղազարեանը, օգնական գրաշար ունենալով Յովսէփ Գազանճեանին, Մարտիրոս Թադէոսեանին, Եփրեմ Խըրտեանին եւ Սեյա Սեֆերեանին:

– «Նայիրի» տպարանի առաջին գրաշարապետը եղած է Սարգիս Մալաքեանը, իսկ գրաշարը՝ Շահէ Տարագճեանը:

– «Շիրազ» տպարանի գրաշարուհին եղած է Մարի Գույումճեանը:

– «Ոսկետառ»-ի գրաշար Գրիգոր Պուրճեան՝ Գօգօ անունով ծանօթ:

– «Սուրիական մամուլ»-ի գրաշարը Բիւզանդ Յ. Թոփալեանն էր:

– «Տէր Սահակեան» տպարանի գրաշարները եղած են Յակոբ Հէքիմեանն ու Գրիգոր Պուրճեան:

– «Տիգրիս» տպարանի գրաշարը եղած է Վարդգէս Գրիգորեանը:

Յիշեցնենք, որ կապարով տողաշարը գոյութիւն ունեցած է 19-րդ դարու վերջաւորութենէն մինչեւ 1980-ական թուականները:

Սուրիահայ մամուլի անցած ուղիի բաժնի աւարտին, պէտք է ըսել, որ Սուրիոյ տարածքին լոյս ընծայուած թերթերու եւ պարբերականներու մեր կատարած հետազոտութենէն կը հետեւցնենք, թէ յօդուածները եւ անոնց խորագիրները իմաստալից եւ նոյնքան ազդու եղած են:

Յատկապէս ազգային եւ Դաշնակցական թերթերուն ու պարբերականներուն մէջ անդրադարձ կատարուած են իւրաքանչիւր պատմակերտ իրադարձութեան հանգամանալից լուսաբանումներ, գաղափարական դիրքորոշումներ, պարզող խմբագրականներ, առաջնորդող յօդուածներ, համաշխարհային, սուրիական եւ ազգային հարթութիւններու վրայ փոթորիկներու, խռովայոյզ օրերու, պատե-

րագմներու, հայութեան ֆիզիքական անվտանգութեան սպառնացող կացութիւններու մասին հաւասարակշռուած նիւթեր: Ինչպէս նաեւ շատ խիստ ու անխնայ քննադատութիւններ՝ հայութեան արժանապատուութիւնը խոցողներու նկատմամբ: Նաեւ թշնամին ու թշնամիին կողքին կեցող ու հայութեան վարկաբեկող կողմերուն՝ խարազանող վերլուծողական եւ այլ յօդուածներ:

Աւելի մեծ թիւով հայկական պարբերական եւ ոչ-պարբերական հրատարակութիւններ կարելի էր լոյս տեսնէր, սակայն պայմանները թոյլատու չէին զայն իրագործելու համար. պատճառներուն անդրադարձանք արդէն:

Բայց պէտք է ընդգծել, որ 1963 թուականէն սկսեալ, երբ կը դադրէր Հալէպի մէջ հրատարակուող «Արեւելք» օրաթերթը, սուրիահայ համայնքը փաստօրէն առանց Հայ մամուլի կը մնար եւ 30 տարի յետոյ. 1993 թուականէն իվեր այդ պարտականութիւնը Բերիոյ հայոց թեմի «Գանձասար» շաբաթական պաշտօնաթերթը կը կատարէ եւ բովանդակութեամբ հայ ընթերցող հասարակութեան պապակը մասամբ մը կը գոհացնէ:

Սուրիահայ մեր իրողութեան մէջ կարելի է թուել հրատարակութիւններու երկար շարք մը, որոնք ծնան, սակայն չկրցան ապրիլ:

ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹԵՐՈՒՆ
ՈՐԴԵԳՐՈՒԱԾ ԱՆՈՒԱՆՈՒՄՆԵՐՆ
ՈՒ
ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐՈՒՆ ԽՈՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ԲՆՈՅԹԸ

Սուրիոյ տարածքին հիմնադրուած հայկական թերթերը եւ թերթերուն ընդմէջէն որդեգրուած խորագիրները (անուանում), ենթադրել կու տան մեզի, որ երբեք պարագայական կամ կամայական չեն եղած: Անոնք կ'արտացոլացնեն տուեալ ժամանակաշրջանի նախ համայնքային, ապա երկրի քաղաքական, մշակութային, մարզական, տնտեսական եւ տարբեր բնոյթի հայկական եւ տեղական տազնապնէրը, տենչերը, յուշերը, ձգտումները, կարօտը, ընդվզումները եւ տեսլականները:

Այդ առումով ի գուր չէր, որ Հալեպի մէջ, Հայաստանէն հեռու, բայց հայրենիքի կարօտով՝ ազգային եւ յեղափոխական գաղափարներով տոգորուած խումբ մը երիտասարդներ 1912 թուականին, ի յիշատակ հայ ազգային ազատագրական շարժման հերոս հայդուկապետ Աղբիւր Սերոբի (Վարդանեան, 1864-1899), լոյս կ'ընծայէին սուրիահայ անդրանիկ թերթը՝ «Աղբիւր»-ը: Իրաւացիօրէն «Աղբիւր»-ը Սուրիոյ տարածքին, իր ծնունդով ազդանշանը տուաւ սուրիահայ մամուլին եւ իր աղբիւրով ուղի բացաւ յաջորդներուն:

Իսկ Հայոց ցեղասպանութեան յաջորդող տարիներուն՝ 1918 թուականին, Հալեպի մէջ երբ կը հիմնուէր Սուրիոյ հայատառ տպագիր ազգային, քաղաքական, գրական առաջին օրաթերթ՝ «Հայ Ձայն»-ը, կ'աւետէր Մեծ եղեռնէն ճողոպրած, Սուրիոյ անապատներուն ու հողին վրայ տարագիր, կեանք ստացած, մաքառող ու գոյատեւող իւրաքանչիւր հայու ձայնը:

Իսկ նոյն թուականին հիմնուած «Տարագիր»-ը, հայրենիքէն տեղահանուած, անկայք հայութիւնը կը խորհրդանշէր:

Յաջորդը՝ նոյնպէս 1918 թուականին, Հալեպի մէջ լոյս տեսած ձեռագիր «Գաղթական»-ը բնականաբար պիտի շեշտադրէր բռնագաղթուած հայը, որ անապատ անապատ նետուած, գաղթավայրերու եւ համակեդրոնացման ճամբարներու մէջ ապաստանած, անկայք ու անհանգրուան ապրած է:

«Երկիր»-ը՝ բնօրրանէն բռնի տեղահանուած հայուն կարօտն էր, հանդէպ իր երկրին՝ Հայաստանին:

Իսկ «Պայքար Կենաց»-ը (Հալեպ, 1924 թ. Հոկտեմբեր) դիպուկ ու ճշմարիտ անուանումն էր Մերձաւոր Արեւելքի Որբերու Միութեան, որ կեանքի դէմ պայքար կը մղէր ապրելու եւ գոյատեւելու համար:

«Տիգրիս»-ը, իբրեւ խօսուրէն վկայ Տիգրանակերտի՝ հրատարակութիւնն է Տիգրանակերտի Հայրենակցական Ընկերութեան Հալեպի Ծրջանային մարմինին:

Մասնոյ հայրենակցական միութեան «Սասուն»-ը, Տարօն-Տուրուբերանի հայրենակցական միութեան «Տարօն»-ն ու «Տարօնի Արծիւ»-ը գոյատեւումի եւ օտար ավերումն մէջ, հայրենի հողի՝ յիշել եւ յիշեցնելու գաղափարն է, որ ցայտուն կը դառնայ:

Ազգ. Զարէն Եփփէ ճեմարանի ուսանողութեան պարբերաբերթ «Ծիլեր» անունը արժան է իրաւ կոչում մը: Ուսանողներու առաջին գրական փորձերը սոյն պարբերաբերթին մէջ ծնունդ կ'առնեն: Ծիլերը ապագայ տունկին, ծառին նախակարապետներն են: «Ծիլեր»-ը կը խթանէ ճեմարանի աշակերտներու գրական ստեղծագործական ներուժը՝ դարձնելով հայերէնը մտածելու, ստեղծագործելու եւ ինքնաարտայայտման ժամանակակից լեզու:

Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Հայ Երիտասարդաց ընկերակցութեան Ուսանողական բաժնի հրատարակած «Պարբերաբերթ»-ը 1980-ի սեմին՝ թելադրուած հայրենիքի հանդէպ կարօտի ու սիրոյ զգացմունքներէ եւ նկատի առնելով, թէ Էրեբունին հայու անցեալն ու ներկան է, հետեւաբար պարբերաբերթը կ'ընդարձակուի եւ կը վերանուանուի «Էրեբունի»:

«Ուսանող» անունով մէկէ աւելի եւ տարբեր ժամանակներու մէջ լոյս տեսած ուսանողներու թերթեր կան, ինչպէս Հայկապահայ Ուսանողական Միութեան, Մ.Դ.Հ.Կ.-ի «Տխրունի» Ուսանողական-Երիտասարդական Միութեան եւ այլն: Սոյն թերթերը կրցած են հայկապահայ ուսանողներու մէջ գրական-ստեղծագործական շնորհները երեւան հանել ու զարգացնել:

Ծա'տ դիպուկ անուն ընտրած են նշեալ միութիւնները՝ ուսանողներու գրական ստեղծագործական թերթին համար:

«Զրիստափոր»-ը, «Փոթորիկ»-ը, «Շանթ»-ը եւ «Ազատամարտ»-ը կամ «Ազատամարտիկ»-ը եղած են յեղափոխական ժամանակաշրջանին դէմքերու, դէպքերու եւ այդ օրերու գործընթացի անուններ, որոնք ներկայ ժամանակներուն, յեղափոխական եւ գաղափարական տենչերով տոգորուած երիտասարդներու երազանքին ներշնչման, իբրեւ աղբիւր դրոշմուած են պարբերաբերթերու վրայ:

«Ցոլքեր»-ը իսկապէս դիպուկ անուն մըն է տրուած Հայկաի միջվարժարանային-աշակերտական պարբերաբերթին, որ կը ներկայացնէ աշակերտներուն առաջին ցոլքերը, անոնց գրական ստեղծագործական արտայայտութիւնները՝ շարադրանքները, գծագրութիւնները եւ այլն:

Միւս կողմէ, յօդուածներու խորագիրները բազմազան են, իւրաքանչիւր թերթ իր գաղափարական եւ յարանուանական դրուածքներէ մղուած ունեցած է յատուկ իր դիմագիծը, որուն պատճառով ալ բնականաբար դարձած է տուեալ կողմի խօսափողը, քարոզչական մեքենան:

Յօդուածներու բնոյթը եւ հոլովոյթը բաւական վերիվայրումներ ապրած են, յատկապէս Հայաստանի խորհրդայնացումի օրերուն, Երկրորդ Համաշխարհային պատերազմէն յետոյ սկիզբ առած պաղ պատերազմի ժամանակաշրջանին, անկէ յետոյ, ինչպէս նաեւ Հայաստանի անկախացումէն ետք եւ Արցախի ազատագրական պայքարի ու Արցախի Հանրապետութենէն յետոյ...:

Հարկ է նշել, որ եղած են թերթեր, որոնք հայրենասիրական եւ ազգային գաղափարախօսությունը առաջ մղած են, այլ թերթեր՝ Սովետական եւ համայնավարական թմբուկը նուագած, իսկ ուրիշներ՝ կրօնական եւ հոգեւոր սնունդ մատակարարած են:

Ամենէն ծանր եւ վիրաւորող մտածումները, քննադատությունները, զիրար վարկաբեկող արտայայտությունները, ինչպէս նաեւ անոնց հակազդող յօդուածները իրենց «տպաւորիչ» խորագիրներով լոյս տեսած են 1945-1963 թուականներուն:

Այդ օրերուն, գոյութիւն ունեցող հայկական կուսակցական հակառակորդ թերթերը՝ Խորհրդային համակիր քաղաքականութեան լծուած թերթերը ամբողջութեամբ զիրար վարկաբեկող եւ ամբաստանող սլաքներ արձակած են: Մէկ խօսքով, այդ ժամանակաշրջանին, մամուլը ողողուած է բիրտ քննադատություններու եւ զիրար սեւցնող վերագրումներու հրապարակումներով:

1945-1963 թուականներու ժամանակահատուածին մէջ պարբերական մամուլի բովանդակությունը եթէ լուսարձակի տակ առնենք, ապա հոն հսկայ տարբերություն մը պիտի տեսնենք յատկապէս կուսակցական թերթերուն եւ պարբերականներուն մէջ:

Ամէն ինչէ առաջ պիտի տեսնենք, թէ թերթերը իրենց կուսակցական սկզբունքով առաջնորդուած, իրենց կուսակցություններու մոլեռանդ շատագովը հանդիսացած են եւ իրենց ուղին եւ դիրքորոշումները երբեք չեն փոխած: Հայութեան մէկ կողմի յօդուածագիրներուն համար՝ ազգը ամբողջովին տարբեր իմաստ ու բովանդակություն ունի, քան հակառակորդ կողմինը: Ազգէն յետոյ, հայրենիքը, շատերու համար հայրենիքը ծննդավայր, կամ նախահայրերու բնօրրան է, իսկ այլ թերթ-պարբերականներու յօդուածագիրներու համար՝ ազգի մը կեանքին ու գոյութեան համարժեք գաղափար մըն է: Աւելին, ոգի է, ցեղային անհաշուելի արժեք, անհրաժեշտություն մը, որ ազատութեամբ օժտուած, կը դառնայ ստեղծագործութեան մշտական աղբիւր: Այդ իսկ պատճառով է, որ Սուրբիոյ տարածքին հրատարակուած թերթերը երբ հետագօտենք, հոն պիտի տեսնենք, ճակատներու միջեւ գաղափարական լայնածաւալ պայքար, շատ յաճախ իրաւ ու անիրաւ քննադատական տողերով միախառնուած, իրարու հակասող, զիրար պարսաւող, զիրար մեղադրող յօդուածներ:

Տասնեակ տարիներ միայն դաշնակցական թերթերը իրենց յօդուածներու ընդմէջէն նկարագրած են ազատագրական շարժումին նուիրուած տօները եւ հայրենիքի սիրոյն մարտնչող հերոսները: Կարգ մը թերթերու մէջ կը կարդանք 28 Մայիս 1918-ի արեան գնով ձեռքբերուած անկախութեան մասին, մինչ սովետական եւ համայնավարական հովանաւորությունը վայելող թերթերուն մէջ կը փառաբանուի 29-ը Նոյեմբերը:

Վերջապէս, թերթերու եւ պարբերականներու միջեւ ընթացող բանակցութիւնները կարելի է տեսնել. թերթերու խորագիրները՝ նիւթերու, յօդուածներու եւ յուշերու ընդմէջէն կ'արտացոլեն առօրեայ երեւոյթը, մտածելակերպը: Պարբերականներու մէջ յատկապէս կուսակցապատկան եւ Խորհրդային Հայաստանամէտ յօդուածագիրներու միջեւ մտայնութեան եւ տեսականի հսկայ տարբերություն կը տեսնենք:

8 Մարտ 1963 թ.-ին Սուրիոյ մէջ տեղի ունեցած յեղաշրջումով երկրին մէջ բաւական թերթեր կը փակուին:

Կարելորութեամբ պէտք է արձանագրել, որ 1965 թուականին, Ապրիլեան Եղեռնի յիսնամեակի տօնակատարութենէն յետոյ միասնականութեան ու փոխադարձ յարգանքի ոգին սկսած է իր գոյութիւնը զգալի դարձնել սուրիահայ մամուլին մէջ:

Յետագային, յատկապէս 1990-ական թուականներուն Բերիոյ հայոց թեմի ազգ. առաջնորդարանի պաշտօնաթերթ «Գանձասար»-ի ծնունդով, շաբաթաթերթին մէջ պիտի նկատենք ընդգծուած միասնական ոգիի արտացոլում, ազգային, հայրենասիրական, կրօնական եւ համայնքային այլ յօդուածներու լոյս ընծայում, ինչպէս նաեւ Արցախի ազգային-ազատագրական շարժման ժամանակակից փուլի հերթական հաղորդումներ:

Մամուլի մէջ հանգամանօրէն հաղորդուած են՝ Արցախի 1988 թ. ազատագրական պայքարին ու անոր ձեռք բերած յաղթանակը, 2016 թ. քառօրեայ պատերազմին ու անոր ցուցաբերած վնասկանութեան եւ 27 Սեպտեմբեր 2020 թ. պատերազմին ու անոր պատճառած մարդկային, հողային թէ՛ նիւթական կորուստները ու վերջապէս 2023 թ. Արցախի ամբողջական յանձնումի եւ այլ նիւթեր:

Օրուան բոլոր պարբերականներուն մէջ ակնյայտ էր նաեւ Հայաստան-Արցախ-Սփիւռք եռամիասնութեան գործակցութեան ամրապնդման մասին լայնածաւալ թղթածրար եւ այլ նիւթեր:

Հարկ է նշել նաեւ, որ մամուլի մէջ յօդուածներու խորագիրները հետզհետէ մեծ փոփոխութիւն կրեցին եւ յառաջ մղուեցան ու իրենց տեղ գրաւեցին օրուան հետ առնչուող տազնապալի այլ նիւթեր: Այսպէս՝ 2011 թ. Սուրիոյ պատերազմին սկիզբի եւ անոր յաջորդող օրերուն երկրի անապահով վիճակը, «Քորոնա» ժահրի համաճարակը, 6 Փետրուար 2023 թ. աղէտալի երկրաշարժի նիւթերը, հիմնական եւ մեծ տեղ գրաւեցին հայկական պարբերականներու մէջ:

Այսպէսով, սուրիահայ մամուլը շուրջ 115 տարիներու ընթացքին իր էջերուն մէջ հրապարակած է Սուրիոյ իւրաքանչիւր հայահոծ շրջաններու, գիւղերու, աւաններու եւ քաղաքներու հայութեան մասին բազմակողմանի եւ առարկայական տեղեկատուութիւն: Դամասկոսէն Հալէպ, Ճեզիրէէն⁸ Լաթաքիա, Թարթուսէն Հոմս, ու տակաւին՝ Բազզա, Տէր Չօր, Թել Ապիատ, Եագուպիէ, Քեսապ, Ազազ, Դըննմիէ, Արաբ Բունար եւ այլն:

Սուրիահայ օրաթերթերուն եւ պարպերաթերթերուն մէջ լայն տեղ տրուած է երկրի հայ երեք յարանուանութիւններու, կազմակերպութիւններու, եկեղեցական-կրօնական, բարեսիրական, հայրենակցական եւ այլ միութիւններու, դպրոցներու, Կիրակնօրեայ վարժարաններու, մարզական, մշակութային, սկաուտական գործունէութեանց մասին: Լուսարձակի տակ առած է Սուրիոյ հայ համայնքի քա-

⁸ Ճեզիրէն (արաբ․՝ الجزيرة) առանձին երկրամաս մըն է հիւսիսային Սուրիոյ ծայրամասին վրայ. կը գտնուի Եփրատի եւ Տիգրիսի միջեւ, այդ պատճառով ալ Ճեզիրէ կը կոչուի, այսինքն գետերով սահմանագծուած կղզի մը, որուն հայերը Միջագետք անունը տուած են իրաւացիօրէն: Ճեզիրէի շրջանին մէջ կը գտնուի Հասիյէն, Գամիշլին եւ այլ աւաններ եւ քաղաքներ:

ղաքական, զինուորական, տնտեսական, մշակութային, մարզական, լրատուական, գիտական, մտաւորական եւ պետական դէմքերը: Վերջապէս անդրադարձած է իւրաքանչիւր իրադարձութեան կամ նիւթի մը, որ առնչուած է Սուրիոյ հայ համայնքի անդամի մը հետ:

Հետեւաբար, նպատակայարմար կը գտնենք սուրիահայ մամուլէն քաղուած քանի մը նիւթեր ներկայացնել, ուր արտացոլուած են սուրիահայ գաղթօճախի ներքին կեանքին մասին:

Եւ այսպէս սկսինք նախ Սուրիոյ հայ առաջին տպագիր թերթով՝ «Հայ Ձայն»-ով: 1919 թ. Փետրուարի սկիզբներուն արաբական «Ալ-Արաբ»⁹ (արաբ.՝ العرب) թերթի գլխաւոր խմբագիր Սամի Աս-Սարրան «Հայը եւ արաբը» վերտառութեամբ յօդուած մը ստորագրած էր, ուր հայերու դէմ ստայօդ մեղադրանքներ ու պարսաւանքներ ներկայացուցած էր: Անոր իբրեւ պատասխան «Հայ Ձայն»-ը, 23 Փետրուարին՝ Հայկազուն Արամեանի ստորագրութեամբ կը հրապարակէ հայ եւ արաբ եղբայրութեան մասին յօդուած մը:

«Հայ Ձայն»-ը կը գրէ. «...լրագրութիւնը եւ թէ ժողովուրդը միշտ երախտագիտական զգացումներ արտայայտած են արաբ կառավարութեան եւ ազգին հանդէպ եւ իրենց այդ արտայայտութիւնները արձագանգ գտած են արտասահմանի մէջ ալ»¹⁰: Ապա կը զգուշացնէ չիյնալ թուրքին լարած թակարդին մէջ, չհաբուիլ «իթթիհատի անարգ դաւերուն եւ փոխանակ զիրար մեղադրելու սխալ մեկնաբանելու... իրարու քով գանք ու զիրար լուսաւորենք՝ օգտուելու իրարու առաւելութիւններէն»¹¹:

Իսկ հայ զինուորներուն մասին յօդուածագիր Հայկազուն Արամեանը այսպէս կը յորդորէ. «...կը յանձնարարենք այդ պարագան Հայ պաշտպանական մարմիններուն, որ հայ զինուորները խուզարկութիւններու միջոցին կամ իրենց պարտականութիւններու կատարումի մէջ զգուշաւոր ըլլան ու ցաւ եւ դժգոհութիւններ չի պատճառեն արաբ եղբայրներուն, որոնք ամէն առիթներուն կը գովեն հայերը»¹²:

Շարունակելով ներկայացնել սուրիահայ թերթերու հրապարակումները, Երկուշաբթի, 23 Սեպտեմբեր 1946 թ., Հալէպի կառավարչատան մէջ նահանգապետ (Մուհաֆըզ) Էմիր Մուսթաֆա Աշ-Շեհապի, Սուրիոյ նախագահ Շուքրի Ալ-Քուաթլիի եւ կառավարութեան անունով Բերիոյ թեմի առաջնորդ Տ. Չարեհ ծ. վարդապետին յանձնեց «Արժանեաց շքանշան»-ի Ա կարգի պատուանշանը՝ ի գնահատութիւն իր մատուցած բարւոք ծառայութեանց:

Հետեւաբար, «Արեւելք» օրաթերթ իր Չորեքշաբթի, 25 Սեպտեմբեր 1946 թուականի համարին մէջ լրատուութեամբ կ'անդրադարձար շքանշանի տուչութեան հանդիսութեան եւ Հալէպի նահանգապետ Էմիր Մուսթաֆա Աշ-Շեհապիի ուղղած հետեւեալ խօսքին. «Հայերը իրենց երկրորդ հայրենիքը կը նկատեն

⁹ 1918 թուականին իթթիհատական արաբներու կողմէ կազմակերպուած էր «Նատի Ալ-Արաբ» («Արաբական ակումբ») ընկերութիւնը, որու պաշտօնաթերթն էր «Ալ-Արաբ» օրաթերթը:

¹⁰ «Հայ-արաբ յարաբերութիւններ», տե՛ս «Հայ Ձայն», 23 Փետրուար, 1919 թ.:

¹¹ Նոյն տեղը:

¹² Նոյն տեղը:

Սուրիան, ու կը մերժեն օտարներու փայլուն խոստումները՝ ցցուելու համար մեր դէմ: Անոնք կը բաժնեն մեր ցաւերն ու ուրախութիւնները, ու կը ծառայեն Սուրիոյ՝ բոլորանուէր եւ հաւատարմօրէն: Ո՛չ մէկ խտրութիւն՝ մեր եւ իրենց միջեւ»¹³: Ապա կ'աւելցնէ. «Հայ համայնքը, Հալէպի մէջ, ունի ազնիւ ու արժանաւոր ղեկավարներ, որոնց մասին մեր հաւատքն ու համարումը կը մնան անխախտ եւ զօրաւոր: Ուրախ եմ, որ յանձին Գեր. Չարեհ Վարդապետի, ունի նաեւ իր բարեջան նուիրում ու գրասէր **Հոգեւոր Հովիւ**ը, որ Հալէպի մէջ իր պաշտօնավարութեան շրջանին՝ միշտ **եղբայրութեան ու միութեան** ջատագով հանդիսացաւ, ու աշխատեցաւ յօգուտ **Սուրիական Հայրենիքի** շահերուն:

«Ուրախ եւ հպարտ եմ, որ ինծի կը տրուի պարտականութիւնը՝ յանուն Սուրիական Կառավարութեան եւ Վսեմ. Նախագահ Շուքրի Ալ-Բուաթիի, նորին գերապատուութեան ընծայել **«Արժանեաց շքանշան»-ի Ա կարգի** պատուանշանը, ի վարձ իր **հարենանուէր ծառայութեան»**¹⁴:

Յաջորդը՝ Հ.Բ.Ը.Մ.-ի «Նոր Ապրիլ» պարբերագիրքը, 1980 թուականի, թիւ 2-ին մէջ հրապարակած է Վարդան Սվաճեանի ստորագրութեամբ, «Համառօտ պատմութիւն Հայ Երիտասարդաց Ընկերակցութեան» խորագիրով յօդուած մը: Սոյն յօդուածին սկիզբը կը ներկայացուի Հալէպի հայութեան եւ անոր թուաքանակին մասին, ուր գրուած է. «Հալէպի հայ գաղութը ունի շուրջ հինգ հարիւր տարուան անցեալ մը: Սակայն, 1920-էն ետք է, որ Հալէպը կը դառնայ մայր գաղութ, ուր կը հաւաքուէին Մեծ Եղեռնէն ճողոպրած հարիւր հազար հայեր: Ասոնցմէ ոմանք կը մնան կարճ շրջանի համար, ապա կը շարունակեն իրենց գաղթականի ճամբան դէպի հեռաւոր ափեր: Մնայուն կերպով Հալէպ հաստատուողներու թիւը մինչեւ 1945, կը տարուբերի 70-75 հազարի միջեւ»¹⁵:

Իսկ Բերիոյ հայոց թեմի «Օշական» պարբերաթերթը իր թիւ 3-4 (15-16), Մայիս-Օգոստոս, 1982 համարին մէջ «Հովուական Այցելութիւն ի Ծեզիրէ» վերնագրի տակ կը հրապարակէ, թէ. «Առաջնորդարանի փոխանորդ՝ հոգշ. Տ. Նորայր վրդ. Աշրգեանի հրաւերին ընդառաջելով, թեմիս առաջնորդ՝ գերշ. Տ. Սուրեն եպս. Գաթարոյեան, ընկերակցութեամբ արժպ. Տ. Ներսէս եւ Տ. Համազասպ քինյ. հայրերուն, ինչպէս նաեւ Ազգ. վարչութեան Քաղաքական ժողովի անդամ Շուքրի Գալայճեանի, 10-18 Մայիս 1982 թ. այցելեց Ծեզիրէի գաղութներուն:

Բաւ Ուլ-Այնի, Հասիչէի, Տերիքի եւ Գամիշլիի մեր գաղութները ապրեցան խանդավառ եւ կենսաբոլոր օրեր:

Առաջնորդ սրբազան հայրը իւրաքանչիւր շրջանին մէջ շփում ունեցաւ Թաղականութեանց եւ ժողովուրդին հետ: Այցելեց տեղւոյն վարժարանները¹⁶ եւ իր հայրական օրհնութիւններն ու թելադրութիւնները տուաւ աշակերտներուն եւ ուսուցչական կազմերուն»¹⁷:

¹³ «Արեւելք» օրաթերթ, Չորեքշաբթի, 25 Սեպտեմբեր 1946, էջ 1:

¹⁴ Նոյն տեղը, էջ 1:

¹⁵ Մինասեան Բիւզանդ, «Նոր Ապրիլ» պարբերագիրք, Ա Տարի, թիւ 2, Հալէպ, 1980, էջ 36:

¹⁶ Հայկական վարժարանները:

¹⁷ «Օշական» (Նոր Շրջան) պարբերաթերթ, Ե Տարի թիւ 3-4 (15-16), Մայիս-Օգոստոս, 1982, էջ 55:

Եւ վերջապէս, վերջին շրջանին «Գանձասար»-ի խմբագրականներէն մէկը՝ Սուրիոյ պատերազմի սկիզբը՝ 2012 թուականին, «Սուրիոյ Հայ Համայնքը՝ Ազդեցիկ Ուժ» խորագրի տակ հետեւեալը կը գրէ. «Սուրիոյ հայ համայնքը դարերու վրայ երկարող պատմութիւն ունի այս երկրին մէջ: Համայնքը յատկանշուած է տնտեսական, մշակութային, քաղաքակրթական, գիտական, քաղաքական, ընկերային ազդու ներկայութեամբ: Մերթ ընդ մերթ այդ ազդեցութիւնը, քաղաքական կացութիւններու փոփոխութեան յոյսին տակ, սահմանափակումներու ենթարկման վտանգին դէմ յանդիման գտնուած է, բայց պահպանելով իր ուժականութիւնը՝ վերստին զօրացած եւ դրական ներգործութեան վերածուած է Սուրիոյ ողջ տարածքին, յատկապէս երբ իշխանութիւնները ունեցած են հայկական գործօնը ճշգրիտ կերպով գնահատելու, արժեւորելու կարողութիւն եւ հեռատեսութիւն՝ բնականաբար միշտ մեկնելով երկրին ու անոր բազմերանգ ընկերութեան շահերէն»¹⁸:

Մեր անձնական դիտարկումները թոյլ կու տան պնդել, որ Սուրիոյ պարբերական մամուլը, իւրաքանչիւր ժամանակաշրջանին, լրատուական եւ տեղեկատուական առումով ներքին եւ արտաքին ալիքներէ մեծապէս ազդուած է եւ օրուան պայմաններէն մղուած որդեգրած է գրութեան տարբեր ձեւաչափեր՝ խմբագրականներու, յօդուածներու եւ լուրերու հաղորդման յատուկ ոճ, բառերու օգտագործում, արեւմտահայերէնի կողքին՝ մետրոպէան ուղղագրութեամբ արեւելահայերէն, երբեմն ժուսերէն բառեր, Հայաստանի մէջ օգտագործուող բառաւորներ եւ այլ բնոյթի բանաձեւումներ:

¹⁸ «Գանձասար», Մեպտեմբեր Ա., Հայէպ, 2012, էջ 2:

ՏՊԱՔԱՆԱԿԻ ԻՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Անորոշ է տեղեկանալ Սուրիոյ տարածքին հրապարակուած թերթերու, պարբերաթերթերու տպաքանակը: Մամուլի պատասխանատուներն ու ներկայացուցիչները դիւրաւ չեն փոխանցած այս տեղեկութիւնները, նոյնիսկ եթէ վաւերագրուած եւ կարգ մը պարբերաթերթերու վրայ արձանագրուած ու ներկայացուած ըլլան անոնք: Մամուլի պատասխանատուները վերոնշեալ հարցի նկատմամբ ըլլալով փափկանկատ, գործած են խորհրդապահ կերպով:

Տպաքանակները երբեմն խօսուն եղած են տուեալ համայնքի մը համրանքին բաղդատած: Սակայն կայ այլ իրողութիւն մը անցեալէն, որ կը հակասէ նշուած կարծիքը. անցեալին նիւթականի պատճառով իւրաքանչիւր պարբերականի օրինակ, որ տուն կամ խանութ կը մտնէր, առնուազն քանի մը ընթերցող-ծանօթացող ունեցած էր եւ կամ դրացիէ-դրացի ձեռք փոխած:

Հայատառ գրամեքենայ (Typewriter):

Կարգ մը պարբերաթերթեր այս գրամեքենայով պատրաստուած են:

Ժամանակի թաւալումին հետ հայկական թերթերը եւ պարբերականները աստիճանաբար կը նուազին. թերթերու եւ գիրքերու տպաքանակը մոմի պէս կը հալի, օրաթերթեր կ'անշաբաթաթերթի, ամսաթերթի կը վերածուին կ'ան ալ կը փակուին:

Բայց այստեղ պէտք է արձանագրել այն երեւոյթը, որ թերթերը ընդհանրապէս իրենց հերթական հրատարակութիւններու կողքին, լոյս ընծայած են բազմաթիւ բացառիկ համարներ, յաւելումներ եւ կտրոնէ կազմուած գիրքեր:

Այսօր. հայագիր-հայատառ հրատարակութիւնները աստիճանաբար կը նուազին, անոնց կրնկակոխ կ'ընկերանայ հրապարակային եւ այլ ելոյթներու ընթացքին հայերէն խօսքի անհետացումը, վասն արդիականութեան եւ հասկնալիութեան:

Այս մթնոլորտը կը բացատրուի նաեւ պարզ պատճառով մը՝ ընթերցողի բացակայութեամբ: Միշտ պէտք է տեսնել տպաքանակներու թիւերը, որոնք աւելի խօսուն են, քան՝ գրախօսականները:

Միւս կողմէ, տարբեր ժամանակաշրջաններուն այլ իրողութիւն մըն ալ գոյութիւն ունեցած է. շատ մը խմորատիպ թերթերը երբեմն բազմագրուած են կամ պատճենահանուած:

Յատկապէս 1960-ական թուականներու վերջէն սկսած մինչեւ 1970-ական թուականները, կ'օգտագործուէին միմէկրաֆները (Mimeograph կամ Stencil duplicator) կամ սթենսիլով (շապլոն: Գերմ.՝ Schablone, ֆր.՝ stencil) բազմատպող սարքերը: Սովորական ձեռքով աշխատող կրկնօրինակող մեքենայ մըն էր, որ ոչ շատ քանակութեամբ տպագրութիւններ կը կատարէր: Սուրիահայ պարբերական մամուլի կարգ մը թերթեր եւ պարբերաթերթեր, բազմագրող այս մեքենային շնորհիւ լոյս տեսած են:

Ձեռքով աշխատող բազմագրող մեքենայ (Mimeograph կամ Stencil duplicator):

Այստեղ գրաւոր մամուլէն քանի մը օրինակ կը ներկայացնենք, ուր տպաքանակի մասին նշում չեն կատարած իրենց հրատարակութիւններուն մէջ. «Արեւելք» օրաթերթը, մանկապատանեկան «Բուրաստան» պարբերաթերթը, «Գրասէր» ամսաթերթը, «Փունջ» պարբերագիրքը: Նոր շրջանի մէջ լոյս տեսնող «Գանձասար» շաբաթաթերթի վրայ մինչեւ այսօր տպաքանակի մասին նոյնպէս նշում չկայ:

Իսկ քանի մը օրինակ ալ, ուր տպաքանակի նշում կատարած են: 2009 թուականին վերահրատարակուած «Նոր Մարաշ» տեղեկատուի շապիկի կռնակին վրայ կը կարդանք «տպաքանակ՝ 500 օրինակ»: Իսկ «Օշական» կիրակնօրեայ լրատուն ամէն տարուան վերջին թիւով հրապարակած է՝ տպաքանակ 1500 հատ:

Վերջերս շատ մը պարբերաթերթեր եթէ դադրած են այլ-այլ պատճառներով ընդհանրապէս, իսկ գոյատեւումի ուղին բռնողները. տնտեսական ճգնաժամային պայմաններու պատճառով տպագրութիւններու թուաքանակը զգալի կերպով նուազ է, որ չի բաղդատատուիր Սուրիոյ պատերազմին նախօրէին տպագրուած քանակին հետ:

ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ ԳՐԱԽՈՐ ՄԱՄՈՒԼԻ ԱՆՈՒԱՆԱՑԱՆԿԸ ԵՒ ԱՆՈՆՑ ԲՆՈՒԹԱԳՐՈՒՄԸ

Մեր հետազոտությունն ու ուսումնասիրությունը խորացնելով, յայտնաբերած ենք սուրիահայ պարբերական մամուլի բնագաւառին մաս կազմող 224 անուն հայկական թերթեր, շաբաթաթերթեր, երկշաբաթաթերթեր, ամսաթերթեր, ամսագրեր, եռամսեայ թերթեր, պարբերաթերթեր¹⁹, պարբերագիրքեր, հանդէսներ, մամուլի կողքին համայնքը հրատարակած է նաեւ տարեգիրքեր, տարեցոյցեր, տեղեկագրեր, տեղեկատուներ: Ինչպէս նաեւ ոչ հայկական 4 պարբերաթերթեր, որոնցմէ երկուքը հայատառ թրքերէն են, մէկը՝ Ռէօթըր լրատու գործակալութեան գլխաւոր լուրերը թարգմանաբար՝ հայերէն, իսկ չորրորդը՝ չորս լեզուներով ներառեալ հայերէն:

Օրին մեծ դժուարութիւններով յոյս տեսած են վերոնշեալ տեսակի թերթերը, պատկառելի թիւ մը եղած է ձեռագիր պարբերաթերթերը: Այդ պատճառով ալ խուսաբած ենք պարբերական տպագիր մամուլ անուանել:

Միւս կողմէ, մեծ աշխատանք տարած վաստակաշատ բանասէրներու, գրականագէտներու ու մատենագիրներու աշխատանքներէն եզրակացնելով, բաւական լուրջ տեսակէտներու եւ կարծիքներու դէմ հանդիման եկանք: Այն պատճառով որ տարբեր տեսակի մէկ կամ երկու թիւով յոյս տեսած տեղեկագրեր կամ տեղեկատուներ կարելի՞ է մամուլ համարել թէ՛ ոչ: Ինչպէս նաեւ այլ բնոյթի կատարուած մեկնաբանութիւններ: Այս եւ այլ բնոյթի նիւթերը մեր գիտահետազոտական, լուրջ քննութիւններու եւ վերլուծումներու առարկան դարձան եւ այդ պատճառով որոշեցինք, բոլորը մէկ ամբողջական ցանկի մէջ ներկայացնենք:

Սուրիահայ պարբերական մամուլի ընտանիքին մաս կազմող իւրաքանչիւր հրատարակութիւն կարելի էր ենթադրուիւններու բաժնել, սակայն աւելի նպատակայարմար գտանք, այբուբենական կարգով բոլորը միատեղ ներկայացնել:

Պարբերաթերթերու մանրամասնութեանց կառուցուածքը ներկայացնելէ առաջ խիստ կարեւորութեամբ հարկ է նշել, թէ պարբերականներու մէջ դժբախտաբար չեն յիշատակուած իւրաքանչիւր թերթի լուսանկարիչ(ներ)ու անունները, հազուադէպ պարագային առիթով մը միայն կարգ մը լուսանկարիչներուն շնորհակալութիւն յայտնած են տարուան ընթացքին կամ պարբերականի տուեալ թիւին մէջ, որոնք պարբերաթերթին համար տրամադրած են լուսանկարներ:

Յատկապէս անցեալի թերթերուն մէջ չենք հանդիպիր սրբագրիչներու, գրաշարողներու եւ մեքենագրողներու անուններուն ընդհանրապէս: Վերջերս է միայն

¹⁹ Պարբերաթերթ կամ պարբերական (quarterly, periodical) եզրերը յստակ ժամանակ չեն ընդգրկեր. կը տարածուին մէկ ամիսէն մինչեւ մէկ տարուան կամ տարիներու վրայ:

երբ համակարգիչի դրույթները ընծայուեցաւ, կարգ մը թերթեր սկսան արձանագրել գրաշարողի (համակարգչային) եւ սրբագրողի անունները:

Լուսանկարիչներու պարագային, սկզբնական շրջանին, պարբերաթերթերուն մէջ ընդհանրապէս լուսանկարներու արտատպումներ եղած են, սակայն հետզհետէ երբ լրագրական կամ ձեռնարկներու լրագրութիւններու եւ հաղորդագրութիւններու կողքին տուեալ նախաձեռնութիւններու լուսանկարներ տեղադրելու ընթացք առած է, հոն՝ շատ քիչ լուսանկարներու վրայ է, որ ընդհանրապէս լուսանկարի հեղինակին կամ լուսանկարչատան անունը տեղադրուած է, այս ալ շատ անգամ շփոթի մատնած է ընթերցողին կամ ուսումնասիրողին՝ խորհելով որ լուսանկարիչին անունն է: Մեր պրպտումներէն կրցած ենք երեւան հանել, թէ այդ անուններէն ոմանք կը պատկանին ոչ թէ լուսանկարիչին, այլ զինկոկրաֆի վարպետին:

Նախ ընդգծենք, թէ Սուրիոյ մէջ ընդհանրապէս եւ Հայկի մէջ յատկապէս լուսանկարիչներու ջախջախիչ մասը, չըսելու համար բոլորովին՝ հայեր էին: Լուսանկարչութիւնը նկատուած է հայերու մենաշնորհը:

Անցեալի լուսանկարիչները, որ սեւ ու սպիտակ իրենց պատրաստած լուսանկարները կը փակցնէին հաստ խաւաքարտ-շրջանակներու վրայ, որոնց վարի մասին, լուսանկարէն դուրս մնացած բաժինին վրայ, ընդհանրապէս տպուած կ'ըլլային լուսանկարիչին կամ լուսանկարչատան եւ երբեմն ալ քաղաքին անունը, ուր հաստատուած կ'ըլլար այդ լուսանկարչատունը: Իսկ այն լուսանկարիչները, որոնք իրենց անունով յատուկ տպագիր խաւաքարտեր չունէին, իրենց գործածած խաւաքարտի կամ լուսանկարի առաջին կամ երկրորդ երեսին ձեռագիր գրած են իրենց անունը կամ կնիքը՝ դրոշմած:

Այնուհետեւ պարբերական մամուլի շատ մը թերթերու մէջ տեղադրուած բազմաթիւ հին լուսանկարներ կան, որոնց վրայ չենք հանդիպիր լուսանկարիչներու ստորագրութիւններուն, կնիքներուն եւ տպագիր անուններուն: Այս մէկը բնականաբար պատճառ կ'ըլլայ, որ կորսուի լուսանկարիչին հետքը ու չկարենանք ծանօթանալ անոր եւ ըստ արժանւոյն՝ յիշատակենք զինք:

Իսկ, 1980-ական թուականներէն յետոյ երբ լուսանկարչական ասպարէզը՝ սարքաւորումներու արդիականութեամբ սկսաւ հետզհետէ զարգանալ, լուսանկարիչները համակարգչային հնարքները օգտագործելով, սկսան իրենց անունները լուսանկարի մէկ անկիւնը (երբեմն անբնական մեծ) տեղադրել, այդպէս ալ ընթերցողին ծանօթ է թէ, ո՞ր լուսանկարիչին կը պատկանի տուեալ լուսանկարը: Բայց այս բոլորին հետ մէկտեղ, կրկին անգամ պարբերաթերթերու մէջ չեն յիշատակուած ընդհանրապէս լուսանկարներու հեղինակները: Շատ քիչ պարագային արձանագրուած է լուսանկարին տակ լուսանկարիչին անունը:

Այս բոլորը այսօր ներկայացնելու՝ անգոյ ըլլալուն եւ թերթերուն մէջ յատուկ ենթախորագրով մը չարձանագրուելուն համար, դժբախտաբար սակաւ է այս բաժինը՝ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉ(ՆԵՐ) խորագրով անոնց հետ կապուած կարեւոր բացայայտումներ ընելու՝ ճշդելու անոնց անունները եւ այլ մանրամասնութիւններ:

Ուստի մենք մեր կարգին կարելի չէր յիշատակել լուսանկարիչներու փաղանգին պատկանող այդ նուիրեալները, որոնք իրենց լուսանկարները սիրայօժար տրամադ-

րած են անվճար եւ հոն չկայ անոնց անունն անգամ, լուսանկարի վարի մասը, որ անունին բաժինն է, ձեռով մը կամ կտրուած է կամ ալ սրբուած. ձեռով մը լուսանկարիչին անունը վերացած է: Իսկ թերթերու պատասխանատուներու կողմէ ալ, իւրաքանչիւր պարբերականի վրայ լուսանկարիչներու անունի առնչութեամբ ոչ մէկ արձանագրութիւն պահպանուած է: Այդ անուններէն յիշատակենք. «HRAD» (Հրատ Գազանճեան: «Փօթօ-գինկոկրաֆ»), «photo Derounian» կամ «նկարիչ Տէրունեան» (Վարդան Տէրունեան), «Փօթօ Տիանա» (Յակոբ Զիչէքեան), «Փօթօ Արաքս» (Գէորգ Կոփառեան), «Փօթօ Լիւքս» (Լեւոն Սապապաղեան), «Արշօ» (Հայկ եւ Հրաչ Աւետիսեան եղբայրք), «Dadour» (Յակոբ եւ Վարուժան Տատուրեան եղբայրք), «photo Sako» (Սարգիս Սուդալեան), «Souren» (Սուրեն Մագուէսեան), «photo Haig» կամ «Փօթօ Հայկ» (Հայկ Աւետիսեան), «Taj Color» (Տիգրան Թէրզեան), «photo Kevork» կամ «Փօթօ Գէորգ» (Գէորգ Յ. Ապէճեան), «Studio EBLA» (Յակոբ Գուլեան), «Միքի քլոդ» (Ռաֆֆի Եագուպեան), «photo Venus» (Գաբրիէլ Պողիկեան: Այժմ զաւակները՝ Պերն եւ Հրաչ): Վերջին քանի մը լուսանկարչատուները, պարբերաթերթերու մէջ իրենց անուններու յիշատակումի առնչութեամբ աւելի բախտաւոր եղած են միւսներէն:

Սուրիահայ պարբերական մամուլի մատենագիտութեան կառուցուածքը եւ պարունակութիւնը ներկայացնելու համար նկատի առած ենք հետեւեալ ենթագլուխները:

Առանձին-առանձին հոն տրուած է իւրաքանչիւր պարբերաթերթի անուն, ենթախորագիր, բնոյթ, պարբերականութիւն, հրատարակութեան վայր, հրատարակութեան թուական, տեւողութիւն, խմբագիր(ներ), խմբագրական կազմ(եր), աշխատակիցներ, գրութիւն ունեցողներ, պատկերազարդողներ, թուղթի տեսակի, ձեւաչափի, էջերու թիւի, քանակի, որակի եւ այլ տեսակի տեղեկութիւններ, ինչպէս նաեւ յաւելեալ տեղեկութիւններ եւ ըստ յարմարութեան տուեալ թերթին լուսատիպ պատկերը:

Իւրաքանչիւր պարբերաթերթի բնութագրումը ներկայացուած է ճիշդ այնպէս, ինչպէս որ զայն հրատարակողները արձանագրած են թերթին մէջ:

Սուրիահայ պարբերական մամուլի մասին կատարուած մատենագիտական աշխատասիրութեան բնոյթը կը կրէ հետեւեալ դասաւորումը.

Պարբերականի անուն: Պարբերականի անունին առնչութեամբ ջանացինք ունենալ տուեալ թերթին շապիկին լուսապատճէնը որ ներկայացուցինք վերոնշեալ բացատրութեան կողքին: Առաւելագոյն ճիգը թափեցինք առաջին համարինը ունենալու համար: Կան թերթեր, որոնք իրենց հրատարակութեան տեւողութեան, փոփոխութեան ենթարկած են խորագրին տառատեսակը կամ գծագրութիւնը: Թէեւ նման պարագաներու նմուշները ապահոված ենք, սակայն ըստ հնարաւորին ներկայացուցած ենք:

Լեզու: Նշած ենք տուեալ պարբերականին մէջ օգտագործուած լեզուները, ինչպէս՝ հայերէն, հայատառ թրքերէն, արաբերէն, անգլերէն, ֆրանսերէն եւ այլն: Անմիջապէս նշենք, որ պարբերականներուն մէջ օգտագործուած հայերէն գրու-

թիւները արեւմտահայերէն են, հայերէնի դասական ուղղագրութեամբ: Կան սակաւ թիւով արեւելահայերէնէ արտատպուած յօդուած-գրութիւններ, որոնք կա՛մ թարգմանուած են արեւմտահայերէնի կա՛մ ալ արեղեանական ուղղագրութենէ վերածուած՝ մետրոպէան ուղղագրութեան:

Ենթախորագիր: Այսինքն պարբերականի վրայ եթէ արձանագրուած են անոր «յրագիր», «տեղեկատու» կամ «ազգային, քաղաքական» եզրոյթները, անոնք նշած ենք: Իսկ եթէ փոփոխութեան ենթարկուած է, նոյնպէս նշած ենք յաջորդական տողասկիզբներով:

Քնոյթ: Պարբերականներու բնոյթը եղած է զանազան՝ լրատուական, ազգային, քաղաքական, հասարակական, մշակութային, հոգեւոր, կրթական, մարզական եւ սկաւորտական կեանքի բնագաւառները ներառնող:

Պարբերականութիւն: Պարբերականութիւնը եղած է զանազան, օրաթերթէն մինչեւ քառամսեայ, տարեկան, երբեմն ալ պատահականութեան կապուած: Պարբերականութիւնը երբեմն փոփոխութեան ենթարկուած է, ընթերցողին ընկալումին, հրատարակիչին եւ ժամանակի նիւթական պայմաններուն ընդառաջ:

Հրատարակութեան վայր: Հրատարակութեան վայրը (հասցեն) նկատառելի պիտի ըլլայ, թէ ջախջախիչ մասը Հալէպի մէջ էր, ուր հաստատուած էին ժամանակի հայկական տպարանները: Իսկ մաս մըն ալ մայրաքաղաք Դամասկոս:

Հրատարակութեան թուական: Հրատարակութեան թուականը կատարած ենք առաւելագոյն ճշգրտութեամբ: Անգտանելի կամ շփոթի պարագային՝ ըստ մեր գիտաշխատութեան արդիւնքներուն, տուած ենք բացատրութիւններ կամ յստակեցումներ: Հոն նուագագոյնը նշուած է տարուան թուանշանը, ապա՝ ըստ հնարաւորին ամիսը եւ օրը:

Տեւողութիւն: Հրատարակութեան տեւողութեան յստակեցման աշխատանքը եւս կատարուեցաւ, առաւելագոյն տուեալները ապահովելու հետապնդումով: Գոյութիւն ունեցող հաւաքածոներու պակասաւոր շարքը եւ համարներու անկատար միատեղումը, մեծապէս դժուարացուցին ակնկալուած արդիւնքները: Ժամանակագրական դասաւորումով տեղադրուած պիտի գտնենք միայն մէկ թիւ, լոյս տեսած պարբերականէն մինչեւ մերօրեայ երկարակեաց մամուլը:

Հրատարակիչ, տէր եւ տնօրէն կամ արտօնատէր: Հրատարակիչ, տէր եւ տնօրէն կամ արտօնատէր հանգամանքներու տուեալները, անհատ, միութիւն թէ կազմակերպութիւն՝ արձանագրուած են ըստ կարելոյն:

Խմբագիր: Պարբերականներ եղած են, որ իրենց լոյս ընծայումէն մինչեւ աւարտը ունեցած են մէկ խմբագիր, իսկ այլ պարբերականներ ունեցած են յաջորդական խմբագիրներ. հետեւաբար ջանք թափած ենք առաւելագոյն ճշգրտութեամբ ներկայացնել:

Ենթագլուխներ: Բնականաբար թերթերէն մինչեւ տարեգիրքերը ունեցած են յատուկ ենթագլուխներ, որ ըստ հնարաւորին արձանագրած ենք:

Բովանդակութիւն: Նոյնպէս թերթերէն մինչեւ տարեգիրքեր հիմնական բովանդակութիւն ունեցած են, զոր ներկայացուցած ենք:

Գլխաւոր աշխատակիցներ: Այն աշխատակիցները, որոնք յատկապէս պարպած են տուեալ հանդէսին եւ կը գործակցին հերթականօրէն, տրամադրելով յօդուածներ կամ այլ բնոյթի գրութիւններ:

Գրութիւններ ունին: Յիշատակած ենք այն բոլոր գրողներու անունները՝ ներկայի կամ անցեալի, որոնք ներառնուած են տուեալ հանդէսին մէջ, իրենց գրութիւններով: Անոնք այդ հանդէսին համար կ'աւելցնեն յատուկ գրած են կ'աւելցնեն գրութիւնները արտատպուած են:

Գծագրութիւն: Նշած ենք այն անունները, որոնք իրենց գծագրութիւններով մասնակից դարձած են տուեալ պարբերականին:

Երգիծանկարիչ, / Երիտասարդ երգիծանկարիչներ, / Երգիծանկարներ, / Երգիծանկարիչին մատիտով, / Երգիծանկար, գծանկարներ եւ ծաղրանկարներ ունին: Խորքային իմաստով մէկը միւսէն չտարբերող, սակայն իւրաքանչիւր պարբերականի մէջ, վերոնշեալ տարբեր վերնագիրներով ներկայացուած են երգիծանկարիչներու անունները:

Նկարագարող: Յար եւ նման վերոնշեալ գծագրիչին, սակայն այստեղ երբեմն ոչ գծագրական ոճով է, իսկ միւս կողմէ այդ ինչ, որ տուեալ պարբերականին վրայ արձանագրուած է «նկարագարող» կամ «գծագրութիւն»:

Պատասխանատուներ: Այս խորագրի տակ մեզի կը փոխանցուի այն անձանունները, որոնք փոխան խմբագրի պարտականութիւն կը կատարեն: Անոնք զգալի են յատկապէս աշակերտական հանդէսներուն մէջ:

Էջադրող: Հոն կը ներկայացուի պարբերականի էջադրողի կամ էջադրումը կատարողի անունը, որ կը պատրաստէ շարուածքի սիւները, առանձին տողերը, աղիւսակները եւ այլն, միատեսակ ձեւով ու ծաւալով էջեր կը կազմէ, գետեղելով նաեւ էջաթիւերը, մամլանիշերը, էջախորագրերը եւ այլն:

Սրբագրիչներ: Սոյն վերնագրով ներկայացուցած ենք իւրաքանչիւր պարբերութեան, սրբագրութեամբ զբաղող սրբագրիչի կամ սրբագրի անունը: Պարբերականներու ջախջախիչ մեծամասնութիւնը սրբագրիչին անունը չեն արձանագրած: Այդ կատարուած է կ'աւելցնեն դիտումնաւոր կ'աւելցնեն սրբագրող պաշտօնեայի չգոյութեան պատճառով:

Գրաշարողներ: Այս բաժինով ներկայացուած են համակարգիչով գրաշարողներու անունները:

Կողք(ի ձեւաւորում): Պարբերականներու կողք-շապիկները պատրաստող (գծող կամ ձեւաւորող) արուեստագէտներու կամ պաշտօնեաներու անունները նշած ենք:

Էջերու թիւ: Էջերու թիւը փորձած ենք արձանագրել առաւելագոյն ճշգրտութեամբ: Այն պարբերականները կամ հանդէսները, որոնք ժամանակի ընթացքին լոյս տեսած են Էջերու զանազան թուաքանակով, հետեւաբար տուած ենք կա՛մ ամբողջութեամբ եւ կա՛մ ամենանուագ եւ ամենաբարձր թիւը կողք-կողքի, բաժնելով զանոնք գծիկով մը:

Թուղթի ձեւաչափ: Պարբերականներու չափերը ըստ հնարաւորի արձանագրած ենք միօրինակ՝ առաւելագոյն ճշգրտութեամբ լայնք անգամ երկայնք:

Տպագրութիւն: Պարբերականներու տպագրական տեսակը՝ ձեռագիր, ձեռագիր-վիմատիպ, ձեռագիր-խմորատիպ, մեքենագրուած հին սարքերով, ապա՝ խմորատիպ, ձեռքով աշխատող կրկնօրինակող մեքենայով (mimeograph machine), լուսապատճենահանող սարքով (ֆոթօ-քօփի) կամ տպիչ (Printer) սարքերով բազմացուած, գրաշարուած համակարգիչի միջոցով: Հետեւաբար գրութիւնը բնութագրած եւ արձանագրած ենք հոն, ըստ հնարաւորին, յիշելով տպագրական տեսակը կամ տպարանի անունը:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Արդէն խորագրէն յատնի է: Հոն ընդհանրապէս յաւելեալ անհրաժեշտ տեղեկութիւններ տուած ենք, որ ընթերցողը աւելի իրազեկ դառնայ պարբերականին մանրամասնութեան:

ՍՈՒՐԻԱՀԱՅ
ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻ
ՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԱՏԱՄԱՐՏ

Ենթախորագիր: «Ազատամարտ» մասնաճիւղի թերթիկ, ապա՝ Սուրիոյ Երիտասարդական միութեան «Ազատամարտ» մասնաճիւղի պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Երիտասարդական, ազգային, գաղափարական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 8 Մարտ 1992 թ.: 2016 թուականին վերահրատարակուած է:

Տեսողութիւն: 1992-2003 թթ.:

Հրատարակութիւն: Սուրիոյ Երիտասարդական Միութեան «Ազատամարտ» մասնաճիւղ:

Ենթագլուխներ: Հայոց պատմութիւն, գաղափարաբանական, Յեղասպանութիւն, Արցախեան գոյամարտ, քաղաքական, պատմական, աշխարհագրական, տնտեսական, յեղափոխական դէմքեր եւ արցախեան ազատամարտիկներ, մշակութային, գիտական, հայեացք, երիտասարդական, բժշկական, մարզական, երգ, խաղեր եւ այլն:

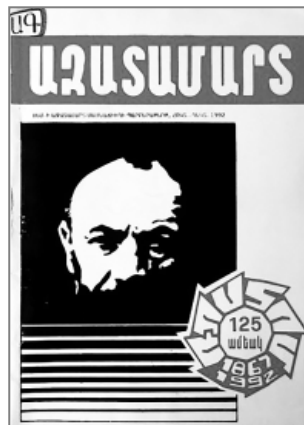
Էջերու թիւ: 8-48:

Թուղթի ձեւաչափ: 16.5 X 23 սմ. եւ 21 X 28.5 սմ.: 15 X 21 սմ.:

Տպագրութիւն: Մեքենագրուած / համակարգչային գրաշարուածք, եւ ապա լուսապատճենահանող սարքով (ֆոթօ-քօփի) բազմացուած:

Յանդիման տեղեկութիւն: «Ազատամարտ» Ս.Ե.Մ.-ի «Ազատամարտ մասնաճիւղի թերթիկ»-ի թիւ 1 համարը փոքր ձեւաչափով լոյս տեսած է 8 Մարտ 1992-ին: Շապիկին վրայ կը կարդանք թերթիկին բովանդակութիւնը եւ Քրիստափոր Միքայելեանէն մէջբերուած խօսք մը: Էջ 1-ին մէջ «Մեր Խօսք»-ը վերտառութեան տակ ստորագրած է մասնաճիւղի «Դաստիարակչական Յանձնախումբ»-ը: Նոյնն է պարագան ընդհանրապէս միւս համարներուն ալ: Եւ հոնկէ կը յստականայ որ թերթիկը կը պատրաստուի Ս.Ե.Մ.-ի Ազատամարտ մասնաճիւղի Դաստիարակչական Յանձնախումբի կողմէ:

«Ազատամարտ» պարբերաթերթը ժամանակի ընթացքին անցած է զանազան փուլերէ: Նախ սկսած է փոքրածաւալ չափով լոյս տեսնել իբրեւ թերթիկ՝ 8, 12 եւ այլ էջերով: Ապա՝ մեծածաւալ A4 չափով:

Պատմական կարեւորութեան համար պէտք է արձանագրել, որ պարբերաթերթի հերթականութիւնը անհասկնալի եղած է: Կարգ մը թիւերուն վրայ տեղադրուած են տարեթիւերը, ուրիշներուն՝ ոչ: Նոյնպէս չէ նշուած Հալէպ եւ տպարանի կամ այլ հիմնական նշումներ, ինչպէս նաեւ պարբերաթերթերու էջաթիւերը չեն նշուած, օրինակ՝ թիւ 3, 12-4-1992 թ. (փոքրածաւալ) եւ թիւ 1, Հոկտ.-Դեկտ., 1992 թ. (մեծածաւալ): Միւս կողմէ, թէեւ պարբերաթերթի վրայ Հալէպ չէ նշուած, սակայն սուրիահայութիւնը ու մասնաւանդ հալէպահայութիւնը քաջ ծանօթ է, որ Սուրիոյ Երիտասարդական Միութեան «Ազատամարտ» մասնաճիւղը կը գտնուի Հալէպի մէջ:

Արդարեւ, «Ազատամարտ» պարբերաթերթը պահած է իր խորքը, սակայն միշտ փոփոխութեան ենթարկուած է իր տեսքով, ձեւաչափով, բովանդակութեամբ տպագրութեամբ եւ այլն: Հերթականութիւնը չէ պահպանուած: Իւրաքանչիւր Վարչութիւն կամ պարբերաթերթի յանձնախումբ իր իւրայատուկ ոճը ներկայացուցած է:

Պարբերաթերթի առաջին թիւը լոյս տեսած է Հոկտ.-Դեկտ. (միացեալ թիւ), 1992 թուականին, նուիրուած՝ Ռոստոմի ծննդեան 125-ամեակին: Երկրորդը՝ Յուն.-Մարտ 1993 թ.:

Մեծածաւալ թիւերուն շապիկները տպարան տպուած են: Կարգ մը շապիկներուն վրայ արձանագրուած է «Իմ ծնունդս է պայքար եւ վախճանս յաղթանակ»: Նոյնպէս կարգ մը թիւերու առաջին էջերուն վրայ տեղադրուած է Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւն կուսակցութեան զինանշանը:

Խմբագրի կամ խմբագրական կազմի անուններ չկան: Յօդուածները անստորագիր են:

Ստորեւ կը ներկայացնենք «Ազատամարտ» պարբերաթերթի լոյս տեսած թիւերը.

- Թիւ 1, 8 Մարտ 1992, 8 էջ (թուագրուած):
- Թիւ 3, 12-4-1992, 12 էջ (անթուագիր):
- Թիւ 4, 16 Ապրիլ 1992:
- Թիւ 5, 24-5-1992, 8 էջ (անթուագիր):
- Թիւ 1, Հոկտ.-Դեկտ. (միացեալ) 1992 թ. պարբերաթերթի էջերը չեն թուագրուած:
- Յուն.-Մարտ, 1993 թ.:
- Ապրիլ-Յունիս, 1993 թ.:
- Մեպտ.-Դեկտ., 1994 թ.: Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւն կուսակցութեան հիմնադրութեան 104-ամեակին նուիրուած:
- Թուական չէ նշուած, 34 էջ:
- 2001 թ.:
- 2002 թ., 34 էջ:
- Փետրուար, 2003 թ., 37 էջ:

ԱԶԱՏԱՄԱՐՏԻԿ

Ենթախորագիր: Հ.Յ.Դ. Ս.Ե.Մ. «Ազատամարտ» մասնաճիւղի քարոզչական յանձնախումբ: «Ազատամարտ» մասնաճիւղի դաստիարակչական յանձնախումբ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Յեղափոխական, դաշնակցական, գիտական եւ առողջապահական նիւթեր:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2016 թ.:

Տեւողութիւն: 2016-2017 թթ.:

Հրատարակութիւն: Հ.Յ.Դ. Ս.Ե.Մ. (Սուրիոյ Երիտասարդական Միութիւն) «Ազատամարտ» մասնաճիւղ:

Բովանդակութիւն: Հ.Յ. Դաշնակցութեան հիմնադրումը, Քրիստափոր Միքայէլեան, Սիմոն Չաւարեան, Ռոստոմ, Մշակ Բանուոր, Հ.Յ.Դ. ընդհանուր ժողովներ, Կուկունեան արշաւանք, Սարգիս Կուկունեան, Մելքարեցի Սագո, կենսանիւթեր, եւ այլն:

Էջերու թիւ: Չեն թուագրուած:

Թուղթի ձեւաչափ: 15 X 21 սմ.:

Տպագրութիւն: Առանց տպարանի յիշատակութեան: Մեքենագրուած եւ ապա լուսապատճենահանող սարքով (ֆօթօ-քօփի) բազմացուած:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Ազատամարտիկ» թերթիկը լոյս տեսած է երկու թիւ՝ 2016-ին եւ 2017-ին:

Թիւ 1-ը կը բաղկանայ 8 էջերէ (շապիկով), նուիրուած է Հ. Յ. Դաշնակցութեան 126-ամեակին: Իսկ թիւ 2-ը՝ 12 էջերէ (շապիկով): Միւս կողմէ, թերթիկի երկու թիւերուն վրայ թէւ Հալէպ չէ նշուած, սակայն սուրիահայութիւնը ու մանաւանդ հալէպահայութիւնը քաջ ծանօթ է, որ ՍԵՄ-ի «Ազատամարտ» մասնաճիւղը կը գտնուի Հալէպի մէջ:

Խմբագրի կամ խմբագրական կազմի անուններ չկան: Սակայն առաջին թիւի շապիկի կողքին թերթիկի անուանումի եւ ենթախորագրի կողքին արաձանագրուած է ««Ազատամարտ» մասնաճիւղի քարոզչական յանձնախումբ», իսկ երկրորդ թիւի շապիկի կոնակի կողքին արաձանագրուած է ««Ազատամարտ» մասնաճիւղի դաստիարակչական յանձնախումբ»: Հոսկէ կը հետեցնենք, թէ սոյն թերթիկները նշեալ յանձնախումբերու պատրաստութիւնն է:

Կողքի շապիկին վրայ տեղադրուած է Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւն կուսակցութեան զինանշանը: Յօդուածները անստորագիր են:

Թերթիկը մասնաճիւղի անդամներուն բաշխուած է անվճար:

«Ազատամարտիկ» թերթիկները ձեւով մը կը նկատուին «Ազատամարտ» պարբերաթերթի շարունակութիւնը:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԽԱՄԱՃԻԿՆԵՐ

Ենթախորագիր: Շաբաթաթերթ (պատկերագար):

Լեզու: Հայերեն:

Բնույթ: Դամասկոսի ազգային առօրեայ կեանքը սուր քննադատական եւ երգիծական ոճով կը ներկայանայ (երգիծանկար):

Պարբերականություն: Շաբաթական:

Հրատարակության վայր: Դամասկոս:

Հրատարակության թուական: 1919 թ.:

Տեղություն: 1919 թ.:

Խմբագիր: Արմենակ Տէր-Յակոբեան:

Գծագրություն: Անդրանիկ Կեննեան:

Էջերու թիւ: 1:

Թուղթի ձեւաչափ: 23.5 X 34.5 սմ.:

Տպագրություն: Ձեռագիր-վիմատիպ, տպարան «Ֆէյհա»:

Յաւելեալ տեղեկություն: «Ազգային խամանիկներ»-ը լոյս տեսած է մէկ էջով, այսինքն տպագրուած է թուղթին մէկ երեսին վրայ միայն, կոնակի էջը պարապ է: Շաբթուան նիւթը ընթերցողին հրամցուած է երգիծանկարով եւ բանաստեղծական կառուցուածք ունեցող գրութեամբ:

Մեր ուսումնասիրութենէն կը ծանօթանանք միայն 5 թիւին, որոնք լոյս տեսած են հերթականօրէն այսպէս՝ թիւ 1, 16 Մարտ 1919 թուականին: Թիւ 2, 23 Մարտ 1919 թ.: Թիւ 3, 30 Մարտ 1919 թ.: Իսկ թիւ 4-5-ը միացեալ, 20 Ապրիլ 1919 թ.:

23 Մարտ 1919 թուականի, թիւ 2-ին վրայ կայ Պետրոս եպս. Սարաճեանի երգիծանկարը, Խարազան ստորագրութեամբ: Միակ գրութիւնը՝ 52 տողերէ բաղկացած երգիծական չափածոյ գրութիւն մըն է, տպուած ծաղրանկարը ներկայացնող առաջնորդին դէմ: Գրութիւնը ստորագրած է Վահան Խիւտավերտեան: Գրութիւններու տակ ստորագրուած է Վահան Խիւտավերտեան: Գինն է՝ 40 փրյ. (փարայ):

ԱԺԱՆՍ ՌԻԻԹԵՐ (Agence Reuters)

Ենթախորագիր: «Աժանս Ռիթեր, թարգմանաբար» (Աժանս Ռեթերը), օրական կը հրատարակուի, բայց ոչ օրաթերթ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնույթ: Ռեթերը լրատու, գործակալութեան գլխաւոր լուրերը թարգմանաբար եւ հակիրճ կերպով հաղորդուած է հայ ընթերցող հասարակութեան:

Պարբերականութիւն: Օրական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1918 թ. Նոյեմբեր:

Պատասխանատու: Ս. Մեհնունի:

Տպագրութիւն: Տպարան «Ալ-Մաարըֆ» կամ «Մէ-արէֆ» միայն: Նաեւ՝ «Մէպար»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Աժանս Ռիթեր»-ը (Agence Reuters) բոլորիս ծանօթ անգլիական միջազգային լրատուական գործակալութիւն է, որ աշխարհի տարածքին ունի լրատուական լայն ցանց: Հետեւաբար, նշեալ ցանցի պաշտօնեաներուն միջոցով զանազան երկիրներու մէջ, ըստ յարմարութեան, լուրերու հաւաքածոյ մը թարգմանաբար կը հրապարակէր:

«Աժանս Ռիթեր»-ի հայերէն թարգմանուած հրապարակումներուն մասին մանրամասն եւ ստույգ տեղեկութիւն կը ստանանք Արտաշէս Տէր-Խաչատուրեանի «Սուրիահայ Մամուլի Պատմութիւն» յօդուածէն²⁰: Ունի նամակի թուղթի մեծութիւն (19.5 X 27) եւ օգտագործուած է ամէն տեսակի թուղթ:

Տէր-Խաչատուրեանի վերոնշեալ աշխատութեան մէջ տեղադրուած է «Աժանս Ռիթեր»-ի 1918, Դեկտ. 11, թիւ 31-էն լուսատիպ պատկերէն օրինակ մը²¹, հոն թուականի կողքին կը կարդանք թերթի պատասխանատուի անունը, տպարանը՝ «ՄԷԱՐԸՖ» եւ հիմնական երկու վերնագրի, ուր խորագրուած են. «Քիլիս եւ Ճարապուս Պարպուած եւ Այնթապ» եւ «Օսմանեան կառավարութիւնը կ'ուզէ Թալէթը եւ Ճեմալը»: Ահաւասիկ այդ օրինակը:

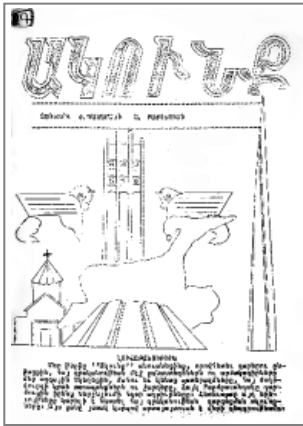
Այստեղ հարկ է ընդգծել, թէ «Ռեթերը» լրատու գործակալութեան գլխաւոր լուրերը՝ առաւելաբար անգլիական, «Աժանս Ռիթեր»-ի ճամբով հայերէն թարգմանուած եւ հակիրճ կերպով հայ ընթերցողին ներկայացուած թերթը բնականաբար հայկական չէ:

²⁰ Արտաշէս Տէր-Խաչատուրեան, «Սուրիահայ Մամուլի Պատմութիւն», «Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս», Պէյրութ, հատոր Գ, 1972, էջ 206, 207, 211 եւ 222:

²¹ Նոյն տեղը, էջ 211:

ԱՎՈՒՆՔ

Ենթախորագիր: Աշակերտական թիրթիկ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Աշակերտական շարադրանքներու փորձեր, երգիծական գծագրություններ եւ այլն:

Պարբերականություն: Պատահականության կապում:

Հրատարակության վայր: Հալեպ:

Հրատարակության թուական: 1983 թ.:

Հրատարակություն: Ազգ. Քարեն Եփփե Ճեմարանի, Ժ կարգ Ա բաժանումի:

Գրություններ ունին: Աստղիկ, Անահիտ, Արամազդ, Բարշամին, Վահագն:

Էջերու թիւ: 6:

Թուղթի ձեւաչափ: 20.5 X 30 սմ.:

Տպագրություն: Մեքենագրուած-սթենսիլով (շապլոն) բազմատպում:

Ցաւելեալ տեղեկություն: «Ակունք»-ը դասարանային խմբական աշխատանքի արդիւնք է: Լոյս տեսած է մէկ թիւ միայն, եւ տպագրուած է Ազգ. Քարեն Եփփե Ճեմարանի «Ծիլեր» պարբերաթերթի ԺԲ տարի, թիւ 2, Ապրիլ, 1983, Հալեպ, էջ՝ 24-30:

Շարադրություններ գրող աշակերտները իրնց իսկական անունի փոխարեն ընտրած են հայկական դիցաբանության աստուածներու անունները:

ԱՂԲԻՒՐ

Ենթախորագիր: Ամսաթերթ, ապա՝ պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Ազգային եւ տեղական լուրեր:

Պարբերականություն: Ամսական, ապա՝ պարբերաթերթ:

Հրատարակության վայր: Հալեպ:

Հրատարակության թուական: 1912 թ.:

Տեւողություն: 1912-1914 թթ.:

Հրատարակություն: «Աղբիւր» մշակութային միութեան²²:

Հրատարակիչ: «Աղբիւր» մշակութային միութեան:

Խմբագիրներ: Միհրան Ս. Նաճարեան եւ Սարգիս Միրանոսեան:

Տպագրություն: Ձեռագիր-խմորատիպ:

Ցաւելեալ տեղեկություն: «Աղբիւր»-ի լոյս ընծայման թուականի մասին հանդիպած ենք երկու տարբեր թուականներու, առաջինը՝ 1912 թ., Հայկ Պարիկեանի

²² «Աղբիւր» մշակութային միությունը ուներ իր առանձին ծրագիր-կանոնագիրը:

եւ Յովնան Վարժապետեանի «Պատմութիւն Սուրիոյ Հայ Տպարաններու» աշխատութեան մէջ²³: Իսկ երկրորդը՝ 1913 թ., հիմնական երեք աշխատութիւններու՝ Ամալիա Կիրակոսեան, «Հայ Պարբերական Մամուլի Մատենագիտութիւն 1794-1967»²⁴, Արտաշէն Տէր-Խաչատուրեանի «Սուրիահայ Մամուլի Պատմութիւն»-ի²⁵, Ժիրայր Դանիէլեանի «Ակնարկ Լիբանանահայ Մամուլի Պատմութեան»²⁶ եւ այլ աշխատութիւններու մէջ:

Սակայն մեր բազմակողմանի քննութեան արդիւնքով ի յայտ կու գայ, որ այս մասին միակ սկզբնաղբիւրն ու հետաքրքրական տեղեկութիւնները Հայկ Պարիկեանի եւ Յովնան Վարժապետեանի «Պատմութիւն Սուրիոյ Հայ Տպարաններու» աշխատութիւնն է, ուր անոնք «Աղբիւր»-ի մասին հաւաքած բանաւոր վկայութիւնները արձանագրած են: Հեղինակները կը գրեն. «Այս թերթի մասին, մեր երբեմնի պաշտօնակիցը եւ բարեկամը՝ Խաչիկ Յակոբեան (այժմ Տէր Խաչատուր) 1973-ի ամառը, Նիւ Եորքէն հիւրաբար Հալէպ գտնուելով, հետեւեալ տեղեկութիւնները տուաւ մեզի.՝

Հալէպի մէջ, 1913-ին (ամիսը չի յիշեր) լոյս տեսած է խմորատիպ ամսաթերթ ընդ «Աղբիւր» անունով, որ պաշտօնաթերթը եղած է համանուն մշակութային միութեան: Թերթն ու Միութիւնը «Աղբիւր» անուանուած են ի յիշատակ ազգային հերոս Աղբիւր Սերոբի»²⁷:

Առաւել՝ կը նշուի նաեւ, որ Միութեան հիմնադիրներէն էին՝ Միհրան Ս. Նաճարեան, Վահան Թամզարեան, Խաչիկ Յակոբեան, Լեւոն Արզարեան: Առաջին Համաշխարհային պատերազմի բռնկումով կը դադրի թերթի հրատարակութեան աշխատանքը: Խմբագրութիւնը վարած են Միհրան Ս. Նաճարեան եւ Սարգիս Միրանոսեան: Թերթին բովանդակութիւնը մեծ մասով եղած է արտատպում, ինչպէս նաեւ ազգային եւ տեղական լուրեր»²⁸:

«Աղբիւր» թերթի 1912 թ. հիմնադրուած ըլլալու մասին, վերոնշեալ աշխատութեան հեղինակները կը փոխանցեն հետեւեալը. «Մեր Պէյրութ գտնուած շրջանին, Միհրան Նաճարեան հաղորդեց մեզի, թէ «Աղբիւր» պարբերաթերթը լոյս ընծայուած է 1912-ին, եւ ոչ թէ 1913-ին, եւ ինը ամիս տեւած է: Տէր Խաչատուր (Խաչիկ Յակոբեան) չի յիշեր ձեռագիր պարբերաթերթին էջերուն թիւը եւ ծաւալը, ինչպէս նաեւ աշխատակիցներուն անունները: Այս մասին յիշեց իր եւ Լեւոն Արզարեանի անունը միայն»²⁹:

²³ Հայկ Պարիկեան – Յովնան Վարժապետեան, «Պատմութիւն Սուրիոյ Հայ Տպարաններու», Հալէպ, 1973, էջ 179:

²⁴ Ամալիա Կիրակոսեան, «Հայ Պարբերական Մամուլի Մատենագիտութիւն 1794-1967», Երեւան, 1970, էջ 195, թիւ 1248: Տես նաեւ Տէր-Խաչատուրեան Արտաշէն, «Սուրիահայ Մամուլի Պատմութիւն», «Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս», հատոր Գ, Պէյրութ, 1972, էջ 205:

²⁵ Արտաշէն Տէր-Խաչատուրեան, «Սուրիահայ Մամուլի Պատմութիւն», «Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս», հատոր Գ, Պէյրութ, 1972, էջ 205:

²⁶ Ժիրայր Դանիէլեան, «Հայ Պարբերական Մամուլի Հարցեր», «Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս», հատոր Դ, Պէյրութ, 1973, էջ 249:

²⁷ Հայկ Պարիկեան – Յովնան Վարժապետեան, «Պատմութիւն Սուրիոյ Հայ Տպարաններու», Հալէպ, 1973, էջ 179:

²⁸ Նոյն տեղը, էջ 179:

²⁹ Նոյն տեղը, էջ 179:

Հետեւաբար, Հայկ Պարիկեանն ու Յովնան Վարժապետեանը հիմնուելով «Աղբիւր» պարբերաթերթի խմբագիրներէն՝ Միհրան Նաճարեանի բանաւոր վկայութիւններուն, կողմնորոշուած են՝ 1912 թ. տուեալին: Անոնք, իրենց աշխատութեան մէջ, ինչպէս իւրաքանչիւր թերթի կամ պարբերականի մասին տեղեկութիւն փոխանցել առաջ, նիւթի վերեւ, մեծ չափով տեղադրած են նշեալ թերթին հիմնադրութեան թուականը: Ուստի «Աղբիւր»-ի հիմնադրութեան թուական արձանագրած են «1912»-ը:

Մեկնելով վերոնշեալ տեղեկանքէն եւ հիմնուելով «Աղբիւր»-ի խմբագրի բանաւոր վկայութիւններուն, կը հաստատենք, թէ «Աղբիւր» 1912 թուականին ծնունդ առած է:

Միւս կողմէ, Արտաշէս Տէր-Խաչատուրեան «Աղբիւր»-ի հիմնադիրներու շարքին կը յիշատակէ Երուանդ Մալխասեանի անունը: Իսկ թերթի դադարման երկու պատճառ կը ներկայացնէ. «Առաջին Համաշխարհային Պատերազմի բռնկումով կը դադրի թերթը: Երկրորդ պատճառ մը դադարման՝ Դաշնակցութիւնը կ'ուզէ հակակշռել Միութիւնն ու անոր օրկանը»³⁰:

Այսպէսով «Աղբիւր»-ը նախակարապետը եղաւ սուրիահայ մամուլին, որ ծնունդ առաւ մամուլի գաղափարներով տոգորուած գերազանցապէս հայորդիներու նախաձեռնութեամբ:

Ձեռագիր-խմորատիպ «Աղբիւր» թերթը լոյս տեսած է 9-ը թիւ, 4-ը՝ ամսաթերթ, իսկ 5-ը՝ պարբերաթերթ: Դժբախտաբար մեզի կը պակսի յաւելեալ տեղեկութիւններ ունենալ, օրինակ թուղթին ծաւալը, թուղթին ձեւաչափը, թիւը եւ այլն:

ԱՂՈԹՔԻ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆ

Ենթախորագիր: Ամսաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Աղօթք, Աւետարանէն հատուած, տօնացոյց եւ այլն:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1960 թ.:

Տեսողութիւն: 1960 թուականէն 1963 թ. Մայիսը:

Հիմնադրութեան առաջարկող եւ գորակից: Հայր Փանիոնի:

Հրատարակութիւն: Նոր գիւղի Ս. Վարդան եկեղեցւոյ:

Էջերու թիւ: 2:

Թուղթի ձեւաչափ: 10 X 13.5 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արշալոյս» («مطبعة الفجر»):

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Աղօթքի Առաքելութիւն» թերթիկի առաջին էջի կէսը տպուած է հոգեւոր նկար մը:

Կարելորութեամբ կ'արձանագրենք, որ Հալէպի եւ ընդհանրապէս Սուրիոյ տարածքին «Արշալոյս» անունով հայկական տպարան մը գոյութիւն չէ ունենալ:

³⁰ Արտաշէս Տէր-Խաչատուրեան, «Սուրիահայ Մամուլի Պատմութիւն», «Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս», հատոր Գ, Պէյրութ, 1972, էջ 205:

ցած, այլ կար Հալեպի մէջ արաբ տեղացիի՝ Իպրահիմ Շետի «الفجر» («Ալ-Փանըր») տպարանը (1955-1970), հայերէն բառացի թարգմանութեամբ՝ արշալոյս: Սոյն տպարանը արաբերէն տպագրական գործերու կողքին, տպած է նաեւ հայերէն քանի մը գիրքեր եւ այլ տպագրական գործեր:

ԱՄԵՆԱՍՈՒՐԲ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՔԵԱԼԸ

Ենթախորագիր: Ամսաթերթ Հայ Երիտասարդ Առաքելոց:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Հոգեւորական:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալեպ:

Հրատարակութեան թուական: Նոյեմբեր 1953 թ.:

Տեւողութիւն: 1953 թ. Նոյեմբերէն 1959 թ. Մայիս:

Հրատարակութիւն: Սուրբ Վարդան դպրոցի (Նոր Գիւղ):

Էջերու թիւ: 2:

Տպագրութիւն: Ձեռագիր (Նոյ. 1953- Նոյ. 1955):

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Թերթը սկիզբը ձեռագիր եղած է, 1955 թ. Դեկտեմբերէն սկսեալ տպագիր: «Ամենասուրբ Հաղորդութեան Առաքեալը» ամսաթերթը 1955 թ. Դեկտեմբերէն սկսեալ՝ տպագիր, եւ անուանափոխուելով կոչուած է «Առաքեալ»: Այս մասին կը տեղեկանանք Արտաշէս Տէր-Խաչատուրեանի «Սուրիահայ Մամուլի Պատմութիւն» աշխատութենէն³¹:

ԱՅԲԷՆ

Ենթախորագիր: Աշակերտական թիրթիկ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Աշակերտական շարադրանքներու փորձեր, երգիծական գծագրութիւններ եւ այլն:

Պարբերականութիւն: Պատահականութեան կապուած:

Հրատարակութեան վայր: Հալեպ:

Հրատարակութեան թուական: 1983 թ.:

Հրատարակութիւն: Ազգ. Զարէն Եփփէ Ճեմարանի, երեկոյեան բաժնի, ԺԱ կարգ Բ բաժանումի:

Գրութիւններ ունին: Թամար Գասպարեան, Պետիկ Բալույեան, Հուրի Սերայտարեան, Թիթառ Տէր-Յարութիւնեան, Պետիկ Կարապետեան:

³¹ Նոյն տեղը, էջ 222:

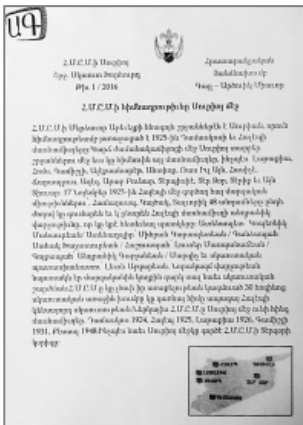
Էջերու թիւ: 7:

Թուղթի ձեւաչափ: 20.5 X 30 սմ.:

Տպագրութիւն: Մեքենագրուած-սթենսիլով (շապլոն) բազմատպուած:

Յանդիպակ տեղեկութիւն: «Այբէն»-ը Ազգ. Քարէն Եփփէ Ճեմարանի, երեկոյեան բաժնի, ԺԱ կարգի Բ բաժանումի աշակերտներուն խմբական աշխատանքի արդիւնք է: Լոյս տեսած է մէկ թիւ միայն եւ տպագրուած է Ճեմարանի «Ծիւեր» պարբերաթերթի ԺԲ տարի, թիւ 2, Ապրիլ, 1983 թ., Հալէպ, էջ՝ 47-53:

[ԱՆԱՆՈՒՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ (Հ.Մ.Ը.Մ.-ի)]

Ենթախորագիր: Ենթախորագիր չունի՝ անանուն անստորագրելի մըն է, աւելի շրջաբերականի բնոյթ ունի:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Հ.Մ.Ը.Մ.-ական, սկաուտական, յեղափոխական եւ ազգային դէմքեր եւ դրուագներ, երգարան, ընդհանուր զարգացում, գիտելիքներ, խաղեր, գիտական եւ այլն:

Պարբերականութիւն: Ամսական, յետոյ պատահականութեան կապուած:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2016 թ.:

Տեւողութիւն: Կը շարունակուի մինչեւ օրս:

Հրատարակութիւն: Հ.Մ.Ը.Մ.-ի Սուրիոյ Ծրջ. Սկաուտ Խորհուրդ:

Խմբագրական կազմ: Հրատարակչական յանձնախումբ:

Էջերու թիւ: 2, երբեմն 4:

Թուղթի ձեւաչափ: 15 X 21 սմ.:

Տպագրութիւն: Համակարգչային գրաշարուածք եւ ապա լուսապատճենահանող սարքով (ֆօթօ-քօփի) բազմացուած:

Յանդիպակ տեղեկութիւն: Անանուն այս պարբերականը, որքան ալ իրրել ամսաթերթիկ (շրջաբերականի) բնոյթ ունեցած ըլլայ, սակայն ամսական դրութեամբ այլ-այլ պատճառներով չէ հրատարակուած: Թերթիկի թիւ «1»-ը լոյս կը տեսնէ 2016 թուականին:

Հրատարակչական յանձնախումբը լոյս կ'ընծայէ ամսական դրութեամբ երկու թիւ, մէկը Գայլ-Արծուիկ միաւորին, իսկ երկրորդը՝ Արի-Արեւոյշ միաւորին համար: Առաջին էջի վերեւ կը գտնուի միութեան զինանշանը: Էջերը չեն թուագրուած: Թերթիկը պատկերազարդ է: Թերթիկը բաշխուած է անվճար:

Վերջին թիւը «թիւ 11/2022», սակայն աշխատանքը կը շարունակուի տակաւին:

[ԱՆԱՆՈՒՆ ԹԵՐԹԻԿ (Ա.Ք.Ե.Ճ.-ի երեկոյեան բաժնի, 11 կարգի Ա բաժանումի աշակերտներուն)]

Ենթախորագիր: Աշակերտական թիրթիկ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Աշակերտական շարադրանքներու փորձեր, երգիծական գծագրութիւններ եւ այլն:

Պարբերականութիւն: Պատահականութեան կապուած:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1983 թ.:

Հրատարակութիւն: Ազգ. Զարէն Եփփէ Ծեմարանի, երեկոյեան բաժնի, ԺԱ կարգ Ա բաժանումի:

Գրութիւններ ունին: Սարի Էքմէքնեան, Խաչիկ Արսլանեան, Սօսի Սարեան, խումբ մը աշակերտներ, Վարդուհի Կիլիմեան:

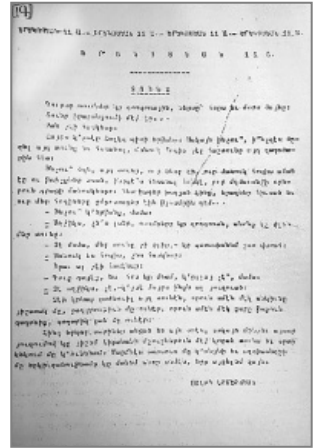
Երգիծանկար: Ներսէս Համբարձումեան:

Էջերու թիւ: 8:

Թուղթի ձեւաչափ: 20.5 X 30 սմ.:

Տպագրութիւն: Մեքենագրուած-սքանախիլով (շապլոն) բազմատպուած:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Անանուն այս թերթիկը Ազգ. Զարէն Եփփէ Ծեմարանի, երեկոյեան բաժնի, ԺԱ կարգի Ա բաժանումի աշակերտներուն խմբական աշխատանքի արդիւնք է: Լոյս տեսած է մէկ թիւ միայն եւ տպագրուած է Ազգ. Զարէն Եփփէ Ծեմարանի «Ծիւր» պարբերաթերթի ԺԲ տարի, թիւ 2, Ապրիլ, 1983 թ., Հալէպ, էջ՝ 39-46:

ԱՇԱԿԵՐՏԻՆ ԶԱՅՆԸ

Բնոյթ: Աշակերտական շարադրանքներ:

Լեզու: Հայերէն:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1994-1995 ուսումնական տարեշրջանին:

Հրատարակութիւն: Ք.Ե.Ա. Ծեմարանի Շրջանաւարտից միութեան:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: 1994-1995 ուսումնական տարեշրջանին լոյս տեսած է 8 էջանի, երկու թիւ հանդէսը:

ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Աշակերտական շարադրանք:

Պարբերականութիւն: Ուսումնական տարեշրջանի:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2005 թ.:

Տեսողութիւն: 2005-2010 թթ.:

Հրատարակութիւն: Ազգ. Հայկազեան վարժարանի:

Պատասխանատուներ: Նախակրթարանի Ե եւ Չ կարգերու հայերէնի ուսուցչուհիի հսկողութեամբ:

Պարբերաթերթի ենթագլուխներ: Դպրոցական առօրեայ, հայրենական, ընկերային, երեսակայութիւններ եւ արտայայտութիւններ, գրական ստեղծագործութիւններ, կրթական, արտադպրոցական աշխատանքներ, աշակերտական երազներ եւ այլն:

Էջերու թիւ: 47:

Թուղթի ձեւաչափ: 14 X 20.5 սմ.:

Տպագրութիւն: Համակարգչային գրաշարումով:

Յանդիման տեղեկութիւն: «Աշխատանք» պարբերաթերթը Ազգ. Հայկազեան նախակրթարանի վարժարանի աշակերտութեան նախաձեռնութիւնն է, այս պատճառով ալ դիպուկ վերնագիր ընտրուած է:

Պարբերաթերթը լոյս տեսած է 2005-2010 թուականներուն, իւրաքանչիւր ուսումնական տարեշրջանի սկիզբը թիւ մը, ընդամենը 5 թիւ: Առաջին թիւը՝ 2005 (2004-2005 ուսումնական տարեշրջանի աշխատասիրութեան արդիւնք): Ծապիկը օֆսեթ տպագրութիւն է:

ԱՌԱՔԵԱԼ: Տեսնել «ԱՄԵՆԱՍՈՒՐԻ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՔԵԱԼԸ»:

ԱՐԵՒԵԼՔ

Ենթախորագիր: Օրաթերթ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Ազգային, քաղաքական, հասարակական եւ գրական:

Պարբերականություն: Օրական:

Հրատարակության վայր: Հայէպ:

Հրատարակության թուական: 23 Յունիս 1946 թ.:

Տեղություն: 1946 թ. Յունիս 23-էն մինչեւ 1963 թ.

Մարտ 7-ը:

Հրատարակիչ: Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւն կուսակցութեան Սուրիոյ շրջանի:

Արտօնատէր եւ պատասխանատու տնօրէն: Հրաչ Փափագեան (1946-1960 թթ.), ապա բժիշկ Աւետիս Ինճեմիկեան (1960-1963 թթ.):

Պատասխանատու տնօրէն: Ներսէս Յ. Պարսումեան (1960-1963 թթ.):

Վարչական պատասխանատուներ: Օննիկ Մելիքսէթեան, Միհրան Հերարդեան եւ Լուստեր Մասպանաճեան:

Խմբագիրներ: Անդրանիկ Ծառուկեան (1946-1947 թթ.), Մինաս Թէօթօլեան (1947-1956 թթ.), Նշան Իսրայէլեան (քանի մը ամիսներ) եւ Երուանդ Մոնոֆարեան (1957-1963 թթ.):

Օգնական խմբագիրներ: Մինաս Թէօթօլեան, Գ. Աճեմեան եւ Միհրան Հերարդեան (1946-1947 թթ.): Գէորգ Տօնապետեան, Օննիկ Մելիքսէթեան, Օննիկ Թփուզեան եւ Զաւէն Սապունճեան (1947-1956 թթ.): Վ. Փափագեան, Զաւէն Սապունճեան, Պ. Հաճեան, Երուանդ Մոնոֆարեան (1957-1963 թթ.):

Գլխաւոր աշխատակիցներ: Արմէն Մարաշեան (Արմէն Անոյշ), Միսաք Սիսեռեան (Մ. Ուլնեցի), արժ. Տ. Վահան Ա. քահանայ Գրիգորեան (Հայր), Վահան Պարոնեան (Վաչէ), Յարութիւն Նաճարեան (Յ. Զորեցի), Պարգէւ Միսիրեան, Երուանդ Տէմիրճեան, Եղուարդ Էլոյեան, Մ. Մարթայեան, Զ. Մոնոֆարեան, Ե. Տօնոյեան, Սուրէն Նազարեան, Լուստեր Մասպանաճեան (Մարգպետ³²), Անդրանիկ Ծառուկեան (Պիճակ), Մինաս Թէօթօլեան (Արմէն Ամատեան եւ Վազգէն Մանանդեան), Միհրան Հերարդեան (Միեր), բժիշկ Յարութիւն Տէր-Ղազարեան³³,

³² Զշկոթել հայ ազգային-ազատագրական շարժման առասպելատիպ դէմքերէն Մարգպետին (Ղազարոս Ղազարոսեան, 1878-1918) հետ:

³³ Զշկոթել խմբագիր-գրող՝ «Լուսարձակ», «Յ.Տ.Ղ.» եւ «Դէտ» ծածկանուններ կրող Յարութիւն Տէր-Ղազարեանի հետ:

Վահան Համբարձումեան, Գաբրիել Լազեան, Երուանդ Խաթանասեան, Եղուարդ Տարօնեան (Մեղու), Հրանտ Սամուէլ, արժ. Տ. Մկրտիչ քահանայ Մուրատեան, Նշան Պեշկիթաշեան, Եղուարդ Պոյաճեան, Շաւարշ Միսաքեան, Սիմոն Վրացեան, բժիշկ Գրիգոր Երեցեան, Շաւարշ Նարդունի, Ռուբեն Դարբինեան, Գուրգէն Մխիթարեան, Նիկողոս Սարաֆեան, Յակոբ Օշական, Վահան Նաւասարդեան, Մովսէս Տէր-Գալուստեան (Ա. Լէյլանի), Արամ Սահակեան եւ այլն:

Արարերէն լուրերու հայթայթում: Ներսէս Յ. Պարսումեան:

Էջերու թիւ: 2-4-6:

Թուղթի ձեւաչափ: 34.5 X 49 սմ., 44 X 58.5 սմ. եւ 60 X 70 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Նայիրի» (1946-1948 թթ.), տպարան «Աշ-Շէպէպ» (1948-1951 թթ.) եւ տպարան «Արեւելք» (1951-1963 թթ.):

Յանդիման տեղեկութիւն: «Արեւելք» օրաթերթը իր քաղաքական, լրատուական, մշակութային եւ մարզական հարուստ բովանդակութեամբ, կարեւոր եւ ազդեցիկ դեր ունեցած է սուրիահայութեան կեանքին մէջ:

Օրաթերթը լայնօրէն կը լուսաբանէ Սուրիոյ հայկական համայնքի ներքին կեանքը՝ ազգային, եկեղեցական-կրօնական, կրթական, մարզական, մշակութային, Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւն կուսակցութեան գաղափարախօսութիւնը, Հայկական Հարցը եւ այլն: Ինչպէս նաեւ Ներգաղթի իրադարձութիւնները, Սուրիոյ Խորհրդարանի ընտրական պայքարը եւ հայ երեսփոխաններու իրազործումները:

Ընդարձակ տեղ տրուած է հայ-արաբ դարաւոր յարաբերութեան ու մանաւանդ Սուրիոյ արաբ ժողովուրդի մղած ազատագրական պայքարի եւ Սուրիոյ հողային ամբողջականութեան ու անվտանգութեան մասին, ու այդ բոլորին մէջ հայերու ներդրումին մասին:

«Արեւելք» օրաթերթը Սուրիոյ տարածքին ամենաշատ սպառող հայկական թերթը եղած է, ունեցած է 2500-3000 տպաքանակ: Հրատարակուած է կանոնաւորաբար եւ մաքուր տպագրութեամբ:

Օրաթերթի անունի կից փոքր քառակուսիի մէջ արձանագրուած է «Արտօնատէր եւ պատասխանատու տնօրէն Հրաչ Փափագեան»:

Միւս կողմէ, տարբեր ամիթներու համար լոյս ընծայած է յաւելումներ 29 X 44 սմ. ձեւաչափով ու յատկապէս երեսփոխանական ժողովներուն եւ ընդհանրապէս կողքի նկարը գունաւոր: Ինչպէս նաեւ «Հ.Յ.Դ.-ի 60-ամեակին», «Հայկական իրաւունք»-ի եւ «Հ.Մ.Ը.Մ.-ի միջմասնաճիւղային խաղերու 30-ամեակ»-ի (21 Ապրիլ 1957: 18 էջ: Թուղթի ձեւաչափ՝ 30 X 45 սմ.) տօնակատարութիւններուն ամիթով բացառիկներ:

«Արեւելք»-ի իւրաքանչիւր համարի սակագինը 15 ս.դ.³⁴ (1948 թ.) եղած է, այս մասին կը կարդանք իւրաքանչիւր թիւին ճակատին տեղադրուած արձանագրու-

³⁴ Սուրիական դահեկան: Դահեկան, կշիռքի եւ ոսկիէ դրամի միաւոր: Անուանումը ծագած է պարսից Դարեհ I Մեծ թագաւորի անունէն: Սկիզբը կոչուած է դարեհական, աւելի ուշ կրճատուելով՝ դահեկան կամ դեկան:

թենեն: Յետագային գինի յաւելում եղած է: Յատուկ թիւեր, որոց առաջին եւ վերջին էջերը եղած են գունաւոր եւ նուիրուած՝ դէմքի մը կամ դէպքի մը, անոնց սակագինը եղած է 75 ս.դ. (1950 թ.):

Հարկ է արձանագրել, որ խմբագրական կազմերու եւ գլխաւոր աշխատակիցներու կողքին Ներսէս Յ. Պարսումեան մեծ դերակատարութիւն ունեցած է «Արեւելք» օրաթերթի վարչական եւ արաբերէն յուրերու հայթայթման գործընթացին:

Այդ շրջանին Ներսէս Յ. Պարսումեան, երկրորդական իր ուսումը կատարած ըլլալով Հալէպին նշանաւոր արաբական Սուլթանիէ վարժարանին մէջ, փնտռուած միակ անձն էր, որ կը տիրապետէր արաբական լեզուին: Այդ իմաստով ալ հակառակ իր բազմաբեղուն գործունէութեան՝ Հալէպի Հայկազեան վարժարանի եւ նոր հիմնուած Բարեն Եփփէ ճեմարանի ուսուցիչ, Առաջնորդարանին արաբերէն լեզուով կատարուելիք բոլոր գործերու պատասխանատու եւ հեղինակ հայերէն լեզուով աշխարհագրութեան գիրքերու շարքին կ'աւելնար այլ պարտականութիւն մըն ալ, «Արեւելք» օրաթերթի հիմնադրութենէն ի վեր կառավարութեան մօտ կատարուելիք բոլոր գործողութիւնները, հանդիպումներն ու այլ բնոյթի յարաբերական աշխատանքները սիրայօժար կերպով յանձն կ'առնէր Ներսէս Յ. Պարսումեան, միաժամանակ թերթին հայթայթելով թարգմանական գրութիւններ արաբական մամուլէն:

«Արեւելք» օրաթերթը 1951 թուականէն ունեցած է սեփական համանուն տպարանը:

«Արեւելք» ունեցած է նաեւ իր թերթօնը՝ հայ եւ օտար գրականութեան, յեղափոխական արժեքաւոր գործերէն: Օրաթերթին կցուած հայ թէ օտար գրողներու հատորներու կտրոնները յետագային կազմուելով գիրքի վերածուած են: Արդարեւ, բազմաթիւ են «Արեւելք»-ի կողմէ հրատարակուած վերոնշեալ գիրքերը, որոնք ընթերցողներու կողմէ փնտռուած են:

Ստորեւ կը ներկայացնենք «Արեւելք» օրաթերթի կտրոններէն կազմուած գիրքերուն անուանացանկը:

– Լեւոն Մեսրոպ, «Զարի» (վէպ), «Արեւելք»-ի թերթօնը, թիւ 1: 1946, Հալէպ: 342 էջ:

– Է. Վոյնիչ, «Բոռ» (վէպ 1830-ական թւերի իտալական յեղափոխութեան օրերից), թարգմանեց՝ Լեւոն Շանթ, Հալէպ, «Արեւելք»-ի թերթօն, թիւ 4: 1947, 392 էջ:

– Իվան Թուրկէնիէվ, «Ազնուական բոյն մը» (վէպ) թարգմ. Տ. Ա. Հ., «Արեւելք»-ի թերթօններ 3: 247 էջ:

– Համաստեղ, «Պատմուածքներու ամբողջական հաւաքածոն», Ա հատոր, «Գիւղը» եւ «Անձրեւը», Բ տպագրութիւն, 1949: Հրատարակութիւն «Արեւելք» օրաթերթի, Հալէպ:

Առաջին բաժինը «Գիւղը»-ն է՝ 138 էջ: Երկրորդ բաժինը՝ «Անձրեւ», Հրատարակութիւն «Արեւելք» օրաթերթի, Հալէպ, տպագր. «Արեւելք», 1949: 190 էջ:

– Համաստեղ, «12 Պատմուածքներ», Հալէպ, 1949: Հրատարակութիւն «Արեւելք» օրաթերթի: 267 էջ:

– Ֆլօրէնս Պարքլէյ, «Վարդարանը» (հոգեբանական վէպ), թարգմանեց՝ Զարմայր Ա. Զհ. Կէզիւրեան, Բ տպագրութիւն, 1949: Հրատարակութիւն «Արեւելք» օրաթերթի, Հալէպ: 217 էջ:

– Ա. Տիմա Որդի, «Քամելիազարդ կինը», թարգմանություն ժիրայր Շիրակեանի, հրատարակություն «Արեւելք» օրաթերթի, Հալեպ, 1950: 203 էջ:

– Տիգրան Կամսարական, «Վարժապետին աղջիկը» (Ե տպագրություն), հրատարակություն «Արեւելք» օրաթերթի, Հալեպ, 1950: 282 էջ:

– Չապել Եսայեանի «Ամբողջական գործերը», հրատարակություն «Արեւելք» օրաթերթի, Հալեպ, 1950: 427 էջ:

– Շիրվանզադէ, «Քառս» (վէպ), հրատ. «Արեւելք» օրաթերթի, Հալեպ, 1950: 393 էջ:

– Չարիզ Տիքընս, «Տաւիտ Կոպպերֆիլտ» (վէպ), հատոր երկրորդ, թարգմանեց՝ Փ. Վարդանեան, Բ տպագրություն: Տպագրություն՝ «Արեւելք» օրաթերթի, Հալեպ, 1951: 346 էջ:

– Քոնսթ. Վիրնիլ Կեօրկիու, «Քսանեւհինգերորդ ժամը», հայացուց Վազգէն Վանանդեան, հրատարակություն «Արեւելք» օրաթերթի, Հալեպ, 1952: 409 էջ:

– Լեւոն Շանթ, «Հոգիները ծարաւի», վէպ, հրատարակություն «Արեւելք» օրաթերթի, գրուած է Պէյրութ՝ 1941-ին, Գ տպագրություն, Հալեպ, 1952: 272 էջ:

– Մ. Մամուրեան, «Սեւ լեռին մարդը», տպագրություն «Արեւելք»-ի, Հալեպ, 1952: 296 էջ:

– Երուանդ Սրմաքէշիանեան, «Ամիրային աղջիկը» (Պոլսական կեանքի դրուագներ), Մատենաշար «Արեւելք»-ի, թիւ 20, տպ. «Արեւելք», Հալեպ, 1952: 365 էջ:

– Բաֆֆի, «Մինը այսպէս, միւսը այնպէս» (Թիֆլիսի վաճառականների կեանքից), «Արեւելք»-ի թերթօն, (թերթօնի վրայ տպագրուած թիւ չկայ, սակայն մեր տուեալով թիւ 6, Ա.Գ.), 1890 (հեղինակին գրած թուականը, եւ ոչ թէ թերթօնի հրատարակութեան թուականն է բնականաբար), 117 էջ:

– Չարլոթ Պրոնդէ, «Ճէյն Էյր», թարգմ. Մար. Պոլսեցեան, տպագր. «Արեւելք» օրաթերթի, (թերթօնի վրայ տպագրուած թիւ չկայ, սակայն մեր տուեալով թիւ 7, Ա.Գ.), Հալեպ: 343 էջ:

– Չարլոթ Պրոնդէ, «Ճէյն Էյր», Բ հատոր, թարգմ. Մար. Պոլսեցեան, տպագր. «Արեւելք» օրաթերթի, Հալեպ: 355 էջ:

– Լեւ Թոյսթոյ, «Յարություն», հրատարակություն «Արեւելք» օրաթերթի, թիւ 8, Հալեպ: Տպարան «Արեւելք»: 710 էջ:

– Արմէն Գարօ, «Ապրուած օրեր» (Իմ անգին որդուս համար գրի առնուած իբրեւ յիշատակ իր հօրմէն), մատենաշար «Արեւելք» օրաթերթի, թիւ 31, Հալեպ 1957: 280 էջ:

– Ա. Ահարոնեան, «Լռութիւնը», «Արեւելք»-ի թերթօնը – թիւ 2: (թուական չէ արձանագրուած):

«Արեւելք» օրաթերթը 1952 թուականին հրատարակած է «Վահագն» պատանեկան ամսաթերթ յաւելուածը, 1957-1963 թուականներուն՝ «Արեւելք-մարգաշխարհ» շաբաթաթերթը, Հ.Յ.Դ.-ի 60-ամեակին նուիրուած բացառիկ համարը:

«Արեւելք» 23 Յունիս 1946 թուականէն 1 Յունուար 1954 թ. հրատարակուած է 4 էջով: Զօրավար Էտիպ Չիչեքլիի հրահանգով օրին Սուրիոյ բոլոր օրաթերթերը լոյս կը տեսնեն 6 էջով, ներառեալ «Արեւելք»-ը՝ 1 Յունուարէն 30 Ապրիլ: Նոյն

տարուան Մայիսի սկիզբը՝ կառավարությունը ազատ կը ձգէ օրաթերթերը 6 էջ հրատարակելու որոշումէն, մինչեւ մամլոյ նոր օրէնքին յայտարարութիւնը: Այնուհետեւ, 1 Մայիս 1954 թուականէն 12 Օգոս. 1961 թ. «Արեւելք» վերստին լոյս կը տեսնէ 4 էջով: 1961 թ. սուրիահայ համայնքին կեանքը վտանգուած տիտուր դէպքերուն պատճառով թերթը 1961 թ., 12 Օգոստոսէն - Նոյեմբերի վերջը առժամայ դադարում կ'ունենայ: Կը վերահրատարակուի 1961 թուականի վերջերը եւ սուրիական պետական հարուածներէն մէկուն պատճառով կը դադրի հրատարակութիւնը՝ 7 Մարտ 1963 թուականին, ինչպէս Սուրիոյ բոլոր թերթերը, բացի պետական պաշտօնական մէկ թերթէ:

Հասարակական-քաղաքական, գրական-գեղարուեստական օրաթերթ «Արեւելք» իր 17 տարիներու գործունէութեան ընթացքին մասնակցած է համայնքը հետաքրքրող հարցերու քննութեան, բերած է այդ առթիւ գաղափարախօսի իր տեսակէտը, հաւաքականութիւնը շահագրգռող հարցերու լուծման գործին, հուսկ, խառնած է իր ձայնը ամբողջին ձայնին: Ան, տեղ տուած է հակախորհրդային եւ յատկապէս Սովետական Հայաստանի համայնավարական կարգերուն դէմ ուղղուած յօդուածներու:

Այլ խօսքով լուսաբանած է Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւն կուսակցութեան գործունէութիւնը, անդրադարձած է սուրիահայ համայնքի առօրեային, միջազգային անցուդարձին:

Իւրայատուկ երեւոյթ է թերթի մը կամ պարբերաթերթի մը մասին բանաստեղծութիւն մը կամ բանաստեղծութեան ընդմէջէն տուներ նուիրելը, ուստի այստեղ պատեհ առիթ է, որպէսզի ներկայացնենք դերասան Մանուէլ Մարութեանի³⁵ «ԿԱՂԱՆԴԻ ՆՈՒԷՐՆԵՐ» բանաստեղծութենէն տուներ, որ բանաստեղծը օրին նուիրած էր «Արեւելք» օրաթերթին ու անոր անձնակազմին: Մարութեան, վերոնշեալ բանաստեղծութիւնը իր ամբողջական վիճակով (24 տուն), Հայէպի մէջ, Ս. Օ. Խաչի կազմակերպած հանդէսին ներկայացուցած էր, որմէ յետոյ Հինգշաբթի, 1 Յունուար 1948-ին, «Արեւելք»-ին մէջ լոյս տեսաւ:

Այսպէս, ուրեմն բանաստեղծը առաջին հերթին լուսարձակի տակ կ'առնէ «Արեւելք» օրաթերթը, ապա անոր գրաշարները, խմբագիրը՝ ուսուցիչ, արձակագիր, հրապարակագիր Մինաս Թէօլէօլեանը, յետոյ՝ «Արեւելք» օրաթերթի վարչական պատասխանատու, օգնական խմբագիրներէն եւ «Արեւելք» տպարանի հիմնադիր տպագրիչ՝ Օննիկ Մելքիսէթեանը, շարունակելով՝ սուրիահայ առաջին ուշագրաւ բանաստեղծներէն, ազգային-հասարակական գործիչ, գրչի եւ կրթական մշակ, «Արեւելք»-ի գլխաւոր աշխատակիցներէն Արմէն Անուշ Մարաշլեանը: Աւարտին՝ բանաստեղծը կը շարունակէ իրեն յատուկ սրամտութեամբ ամբողջացնել բանաստեղծութիւնը:

³⁵ Մանուէլ Մարութեան (1901-1986), համասփիւռքեան առումով յայտնի դէմք մը՝ որ ծանօթ է մասնաւորաբար բեմական վաթսուամեայ իր գործունէութեամբ, եւ որուն թատերագրային վաստակը եւ գրական արձակը, սակայն, իրեն կ'ապահովէն իւրայատուկ տեղ մը սփիւռքեան գրականութեան մէջ, պատմելու եւ մենագրելու ցայտուն շնորհներով: Դերասանական բեղուն գործունէութեան առնթեր, գրած է թատերգութիւններ, բանաստեղծութիւններ, եւ դիմաստուերներ՝ գրական եւ հանրային դէմքերու մասին:

Պատմական ու արխիւային կարելորութեան համար, ստորեւ կը ներկայացնենք «Արեւելք» օրաթերթին նուիրուած բանաստեղծութեան քանի մը տուները, միեւնոյն ատեն վերաարժեւորելու խօսքի արուեստը, այն զարկերը, որոնք ապրեցուցած էին սփիւռքահայ, եւ յատկապէս սուրիահայ հոգիները, սրտերը, հայերէն գիր-գրականութեան, թերթի ու գրատպութեան հանդէպ սէրը:

ԿԱՂԱՆԴԻ ՆՈՒԵՐՆԵՐ

.....
ՕՐԱԹԵՐԹԻՆ «Արեւելք»-ի
Թօներով թուղթ՝ ազնիւ, յարգի,
Որպէս զի նա ճամբայ հարթի
Մեր երագած հայրենիքի:

Չթառամին մատներն անգին
Հոյլ մը տրիրուն գրաշարներին,
Կենաց ի մահ նրանք շարին
Միայն բարիք, օգուտ ազգին:

.....
Խմբագրապետ Ժիր Մինասին
Հեքիաթային «սըր-քիւլահին»,
Որ ուզածը տեսնի, գրի
Ով մեր դէմն է՝ նրան գգի:

ԻՍԿ ՕՆՆԻԿԻՆ մեր Մելիք-Սեթ
Բժիշկների մի ամբողջ սէթ,
Ինչ ցաւ ունի հին տարուան տայ
Էլ բժիշկի չերթայ ու գայ:

Եւ ԱՐՄԷՆԻՆ քաղցրիկ, անուշ,
Փնջիկ մը վարդ եւ առանց փուշ
Էլ չգըրի պատմութիւն, յուշ՝
Դառնայ կրկին պոէտ մեղուշ:

Ում որ մոռցայ բան չը բերի
Խնդրում եմ որ ներող լինի.
Էհ, էլ կարծեմ հերիք եղաւ
Եղած դրամս էլ վերջացաւ
Ինչ մօտս կար ես ծախսեցի
Ձեզի նուէր ես գնեցի
Թէ չէ կ'ասեն շատ ես ծախսում
Ի գուր տեղը փող ես մսխում
Ստիպուած ենք տոմսակ գնել
Դերասանի բացը գոցել:

ԱՐԵՒԵԼԲ ԲԱՅԱՌԻԿ

Ենթախորագիր: Հայ Յեղափոխական Դաշնակցության 60-ամեակ (1890-1950):

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Հ.Յ.Դ. Կուսակցության տարեդարձին առիթով գաղափարական նիւթեր, դէմքեր եւ դէպքեր:

Պարբերականութիւն: Յատուկ թիւ մը:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1951 թ.:

Հրատարակիչ: Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւն կուսակցութեան Սուրիոյ շրջանի:

Արտօնատէր տնօրէն: Հրաչ Փափագեան:

Խմբագիր: Մինաս Թէօդօլեան:

Էջերու թիւ: 42:

Թուղթի ձեւաչափ: 28 X 35 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք»:

ԱՐԵՒԵԼԲ ՄԱՐԶԱՇԽԱՐՀ

Ենթախորագիր: Մարգական շաբաթաթերթ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Միոռի (մարգական), շաբաթական եւ հայ արուեստի պատկերազարդ շաբաթաթերթ:

Պարբերականութիւն: Շաբաթական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 20 Յուլիս 1957 թ.:

Տեւողութիւն: 1957 թ. - 2 Մարտ 1963 թթ.:

Հիմնադրութեան առաջարկող եւ գորակից:

Հ.Մ.Ը.Մ., «Արեւելք» օրաթերթի յաւելում:

Խմբագիր: Լուստեր Մասպանանեան եւ Զաւէն Սապունեան:

Ղախաճող աշխատակիցներ: Պարգել Մխիթեան, Երուանդ Տէմիրճեան, Մ. Թերճանեան, Ս. Մկրտիչեան, Հ. Չալեան, Ա. Գասպարեան, Վ. Պարոն, Սուրեն Նազարեան, Արմեն Մարգարեան, Հրաչ Տատոյեան, Կարօ Շահինեան եւ ուրիշներ:

Թղթակիցներ: Միհրան Օհանեան (Դամասկոս), Յակոբ Ճելալեան (Յունաստան), Հայր Եփրեմ Տէր-Ղազարեան (Իտալիա), Նժդեհ Թորոսեան (Իրաք), Լեւոն Քէշիշեան (Ա.Մ.Ն.), Ղազար Մերկեան (Ա.Մ.Ն.), Փիթըր Պիթիսեան (Ա.Մ.Ն.), Ա. Փափագեան (Ֆրանսա), Արման Մանուկեան եւ Կ. Ե. Մարտեան (Թուրքիա), Մ. քահանայ Մեհրապեան եւ Կ. Տէր-Մեսրոպեան (Արժանթին), Գրիգոր Նիզիպեան եւ Նշան Գրիգորեան (Եգիպտոս), Յ. Շահինեան (Լիբանան), Ժ. Նալպանտեան (Լիբանան), Ս. Սուրատեան (Լիբանան):

Էջերու թիւ: 8-18:

Թուղթի ձեւաչափ: 30 X 45 սմ., յետոյ՝ 22 X 29 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Արեւելք Մարգաշխարհ»-ի առաջին 26 թիւերը հրատարակուած են իբրեւ շաբաթաթերթ, թերթի փոքր ծաւալով (30 X 45 սմ.), իսկ 27-րդ թիւէն սկսեալ «Արեւելք Մարգաշխարհ»-ը ունեցած է նոր եւ գունաւոր ծաւալ:

«Արեւելք Մարգաշխարհ» շաբաթաթերթը աշխատած է միջազգային ու հայ մարզական կեանքի մէջ տեղի ունեցած մրցումները, խաղերը, հայ մարզիկներու անհատական թէ հաւաքական յաջողութիւնները, յաղթանակները ներկայացնել, միշտ մանրամասնելով Հայաստանի եւ Սփիւռքի հայ մարզիկներու եւ խումբերու նուաճումները, լուսարձակի տակ առնելով Հ.Մ.Ը.Մ.-ի

մասնաճիւղերու գործունէութիւններն ու մարզական նուաճումները: Ան յատուկ ձեւով անդրադարձած է Հ.Մ.Ը.Մ.-ի միջմասնաճիւղային հանդիպումներուն եւ փառաւոր տողանցքներուն զանազան յօդուածներու եւ պատկերներու միջոցաւ:

Նոր սերունդի հոգեկան, մտային, ազգային եւ ֆիզիքական դաստիարակութեան համար իւրաքանչիւր թիւի մէջ որոշ տեղ յատկացուած է առաջնորդող յօդուածներու եւ պատմութեան: Մասնաւորաբար զարկ տրուած է սկաուտական դաստիարակութեան, անոր մէջ տեսնելով նոր սերունդի ֆիզիքական եւ հոգեկան առողջ դաստիարակութեան հիմունքները, նպատակ ունենալով նկարագրով մաքուր, ազնիւ եւ վեհանձն սկաուտներու եւ իրաւ մարզիկներու փաղանգ մը ստեղծել: Շաբաթաթերթին մէջ մեծ տեղ կը զբաւէ շարժանկարի արուեստը իր նիւթերով, նորութիւններով ու մանաւանդ դերասան-դերասանուհիներով: Ինչպէս նաեւ ընթերցողը հոն կը ծանօթանայ հայրենիքի թէ արտասահմանի շարժանկարի, բեմի, երգի, գեղարուեստի ծառայող հայ արուեստագէտներու յաջողութիւններուն ու նուաճումներուն: Այս բոլորին կողքին «Արեւելք Մարգաշխարհ»-ի էջերուն մէջ կը հանդիպինք ծիծաղաշխարհի, յայտարարութիւններու, խաչքառերու եւ ծանուցումներու:

Ծիծաղի բաժնին մեջ կարելուր է նշել, թե տաղանդաւոր ծաղրանկարիչ՝ Մասիս Արարատեան պարբերաբար իր աշխատակցութիւնը բերած է թերթին մէջ:

«Արեւելք Մարգաշխարհ»-ը հարուստ բովանդակութեամբ փնտռուած ու ամենուրեք գնահատուած հրատարակութիւն մը եղած է, այդ պատճառով ալ հրատարակուած է 2500 տպաքանակով: Իւրաքանչիւր համարի սակագինը եղած է 25 ս.դ.:

1963-ին քաղաքական աննպաստ պայմաններու բերումով «Արեւելք Մարգաշխարհ»-ը կը դադրի լոյս տեսնելէ, վեց տարիներ բեղուն գործունէութիւն մը ունենալէ ետք:

ԱՐԵՒԵԼՔ ՏԱՐԵԳԻՐՔ

Ենթախորագիր: Տարեգիրք:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Ազգային, գրական եւ գիտական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

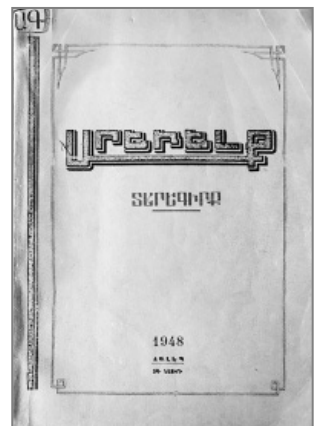
Հրատարակութեան թուական: 1948 թ.:

Հրատարակութիւն: «Արեւելք» օրաթերթի:

Արտօնատէր: Ներսէս Յ. Պարսումեան:

Խմբագիր: Մ. (Մինաս) Թէօթօլեան:

Գրութիւններ ունին: Մ. (Մինաս) Թէօթօլեան, Գաբրիէլ Լազեան, Հրանտ Սամուէլ, Հայկ Սարգսեան, Ա. Խանաստրեան, Կոստան Զարեան, Ս. Վրացեան, Մուշեղ Իշխան, Շաւարշ Միսաքեան, Սամուէլ Խաչի-

կեան, Բ. Թաշեան, Արմէն Անոյշ, Եղուարդ Տարօնեան, Ա. Լէյլանի, Նշան Պեշիկ-թաշեան, Ս. Սահակեան, Անդրանիկ Ծառուկեան, Մ. Մարութեան, Եղուարդ Պօ-յանեան, Կարապետ Գ. Իւլիսէյեան, Ն. Յ. Պարսումեան եւ այլն:

Ենթագլուխներ: Օրացոյց-տօնացոյց, Ազգային տարին, գրական, գիտական:

Էջերու թիւ: 314: Տպագրական սխալ մը եղած տպուած է 214, որ ճիշդը բնա-կանաբար մեր նշածն է՝ 314 էջը:

Թուղթի ձեւաչափ: 15 X 25 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Նայիրի»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Արեւելք Տարեգիրք»-ը տպուած է միայն մէկ թիւ՝ Ա տարի, 1948 թ., պատկերազարդ:

ԱՐԾԻԻ

Բնոյթ: Սկաուտական թերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1940-ական թուականներուն:

Տպագրութիւն: Խմորատիպ:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Այս թերթին մասին վերոնշեալ տեղեկութիւններէ զատ դժբախտաբար ոչ մէկ տուեալի հանդիպեցանք:

ԱԻԱՐԱՅՐ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Աշակերտական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1950 թ.:

Տեւողութիւն: 1950-1951 թթ.:

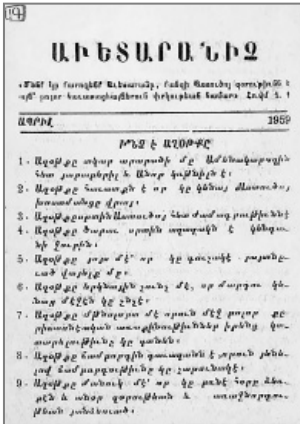
Հրատարակութիւն: Աշակերտական թերթ Սուրբ Վարդան դպրոցի:

Տպագրութիւն: Ձեռագիր:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Վերոնշեալ տեղեկութիւններուն կը հանդիպինք Ար-տաշէս Տէր-Խաչատուրեանի «Սուրիահայ Մամուլի Պատմութիւն» յօդուածին մէջ³⁶: Մեր կատարած ուսումնասիրութեան ընթացքին դժբախտաբար չհանդի-պեցանք «Աւարայր»-ի մասին յաւելեալ տեղեկութեան: Մեզի յայտնի է, որ ան լոյս տեսած է 2 թիւ միայն:

³⁶ Արտաշէս Տէր-Խաչատուրեան, «Սուրիահայ Մամուլի Պատմութիւն», «Հայկազեան Հայագիտա-կան Հանդէս», հատոր Գ, Պէյրութ, 1972, էջ 222:

ԱԻԵՏԱՐԱՆԻՉ

Ենթախորագիր: ««Մենք կը քարոզենք Աւետարանը, քանզի Աստուծոյ զօրութիւնն է այն՝ բոլոր հաւատացեալներուն փրկութեան համար» Հռվմ. 1:1»: Իւրաքանչիւր ամսաթերթի անուանումին տակ արձանագրուած է վերոնշեալ գրութիւնը:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Կրօնաքարոյախօսական ամսաթերթիկ:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Էջերու թիւ: Չեն թուագրուած:

Թուղթի ձեւաչափ: 11 X 15 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Մարանաթա»:

Յանկեալ տեղեկութիւն: Կրօնաքարոյախօսական սոյն ամսաթերթիկի էջերուն վրայ էջաթիւ չկայ, իսկ մինչեւ 1950 թուականի Յուլիս ամիսն ալ առանց տպարանի յիշատակութեան է, այնուհետեւ վերոնշեալ թուականէն յետոյ «Աւետարանիչ»-ի բոլոր թիւերուն վերջաւորութեան տպագրուած է «ՏՊԱՐԱՆ ՄԱՐԱՆԱԹԱ – ՀԱԼԷՊ, ՍՈՒՐԻԱ»: Ամսաթերթիկի իւրաքանչիւր թիւ 2, 4, եւ 6 էջերով հրատարակուած է, սակայն առաւելապէս չորս էջանի են: Հոն ներկայացուած են կրօնաքարոյախօսական նիւթեր, քարոզներ, Աւետարանէն հատուածներ, եւ այլն: Յատկապէս մեծ տեղ տրուած են վեր. Ս. Ն. Ծանկեանի քառոցներուն:

ԲԱՄԲԻՌ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ (հանդես) Ազգ. «Քարեն Եփփե» Ճեմարանի ուսանողության:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Գրական, ուսումնասիրական, բանասիրական, թարգմանական փորձեր եւ ճեմարանի կեանքէն շարադրանքներ:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1953 թ. Յունիս:

Տեւողութիւն: 1953 թ. Յունիսէն 1957 թ. Մայիս:

Հրատարակութիւն: «Քարեն Եփփե» Ճեմարանի ուսանողութեան:

Պատասխանատու ուսուցիչ: Մինաս Թեօլեօլեան:

Խմբագրական կազմ: Աշակերտական խմբակներ:

Գլխաւոր աշխատակիցներ: Երուանդ Փամպուքեան, Յասմիկ Նանարեան, Երուանդ Տէմիրճեան, Յասմիկ Տէմիրճեան, Եղուարդ Բատոյեան, Ռիթա Որբերեան, Արտաշէս Փուշուճեան, Չարուհի Չէյթունեան, Յակոբ Պալեան, Արմէն Տօնոյեան, Պետրոս Գալուստեան, Չաւէն Այանեան, Ա. Մաթոսեան, Ա. Տ., Ռուբէն Պարսումեան, Կարպիս Երեմեան, Անդրանիկ Խաչատուրեան, Անդրանիկ Թովմասեան, Չարեհ Մարկեան եւ ուրիշներ:

Գրութիւններ ունին: Մինաս Թեօլեօլեան, Աբրահամ Մաթոսեան, Յասմիկ Տէմիրճեան, Պետրոս Գալուստեան, Ռիթա Որբերեան, Երուանդ Տէմիրճեան, Յակոբ Պալեան, Երուանդ Փամպուքեան, Վարուժան Մարգարեան, Յասմիկ Նանարեան, Ստեփան Ստեփանեան, Կարպիս Երեմեան, Չաւէն Այանեան, Եղուարդ Բատոյեան, Աղանի Մալոյեան, Վրէժուհի Սարգիսեան, Արմէն Տօնոյեան, Մ. Սաղորճեան, Արտաշէս Փուշուճեան, Յակոբ Պարսումեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 29-52:

Թուղթի ձեւաչափ: 20 X 28.5 սմ. (տպագիր), 21.5 X 30 (խմորատիպ) եւ 21 X 33 (խմորատիպ):

Տպագրութիւն: Առաջին երկու թիւերը՝ խմորատիպ, մնացեալը տպարան «Արեւելք»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Բամբիր» պարբերաթերթն է ճեմարանի ուսանողութեան, թիւ 3-ի մէջ խմբագրութիւնը կը խոստանայ տարին չորս թիւ՝ զարնան, ամբարան, աշնան եւ ձմրան հրատարակել, սակայն 1-2 թիւ կարելի կ'ըլլայ հրատարակել: 1953-1956 թթ.: Տպարան «Արեւելք» 1953 թ., թիւ 1 (33 էջ) եւ 2 (29 էջ), 20 X 28 սմ.:

1954 թ., 3, 4-5 միացեալ, 44-52 էջ: 1955 թ., 6-7 միացեալ, 44 էջ: 1956 թ., թիւ 8-9 միացեալ 44 էջ: 1957 թ. թիւ 10:

«Բամբիր»-ը կը խմբագրուի ճեմարանի ուսանողութեան կողմէ ու կը ձգտի ճեմարանի ուսանողութեան փորձերը ներկայացնել հանրութեան: Հիմնական նպատակներէն մէկը եղած է հանրութիւնը տեղեակ պահել ճեմարանի ներքին կեանքին, վարչական թէ կրթական:

«Բամբիռ» պարբերաթերթը լոյս տեսած է 10 թիւ, առաջինն ու երկրորդ թիւերը՝ խմորատիպ, մնացեալը տպագրուած: Երկրորդին շապիկը միայն տպարան «Արեւելք» տպուած է: Շապիկներուն վրայ նախ գրուած է «Հանդէս», ապա՝ «Պարբերաթերթ»:

Այստեղ, նոյնպէս կարելոր կը նկատենք լուսարձակի տակ առնել այն իրողութիւնը, որ շատ մը մամուլի ուսումնասիրողներ իրենց աշխատութիւններուն մէջ տարբեր տեղեկութիւններ տուած են, որ իրականութեան չի համապատասխաներ:

Ինչպէս, Արտաշէն Տէր-Խաչատուրեան «Ներսէս Գասապեանի սրբագրութիւնը» խորագրով՝ Յովհաննէս Պետրոսեանի եռախատոր աշխատասիրութիւնը եւ իր դիտողութիւնները լոյս ընծայուած են օրին «Հասկ» ամսագրի մէջ, որ յետագային ամփոփուած է 2014 թուականին լոյս տեսած «Հայ Մամուլի Մատենագիտական Գործեր» գիրքին մէջ: Այդտեղ, «Բամբիռ» պարբերաթերթին մասին կը կարդանք. «սկսած է 1953 Յունիսին եւ տեսած մինչեւ 1955 Յունուար, լոյս տեսնելով 7 թիւ:...»³⁷: Իրականութեան մէջ այդտեղի սրբագրումն ալ սրբագրութեան կը կարօտի, ուր մեր նիւթին մէջ ստոյգ տեղեկութիւնները փոխանցած ենք արդէն:

ԲԱՐՁՈՒՆՔ

Ենթախորագիրներ: Պարբերական Հ.Բ.Ը.Մ. Լ. Նաճարեան-Գ. Կիւլպենկեան վարժարանի: Պարբերաթերթ: Հ.Բ.Ը.Մ. Լ. Նաճարեան-Գ. Կիւլպենկեան վարժարան: Պարբերական հրատարակութիւն Հ.Բ.Ը.Մ. Լ. Նաճարեան-Գ. Կիւլպենկեան երկրորդական վարժարանի:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Աշակերտական շարադրանքներ՝ գրական, ուսումնասիրական-բանասիրական փորձեր եւ արձագանգ վարժարանի կեանքին: Միւս կողմէ, պարբերականը ներառուած է ճոխ պատկերազարդումով:

Պարբերականութիւն: 1958, 1960-1962, 1964, 1966 թթ. եւ 1971 թ. (ընդմիջումներով լոյս տեսած է): Տարեգիրքը եւս պարբերական է:

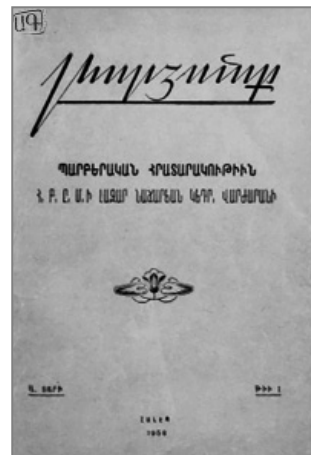
Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1958 թ.:

Տեսողութիւն: 1958-1971 թթ.: Նոր շրջան, 2003-2011 թթ.:

Հրատարակութիւն: Նախ՝ Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Լազար Նաճարեան Կեդրոնական վարժարանի (Ա տարի, թիւ 1, 1958 թ.), ապա՝ Հ.Բ.Ը. Միութեան:

Պատասխանատու խմբագիրներ: Հայկ Պարիկեան, Յակոբ Միքայէլեան (նոր շրջանի):

³⁷ Արտաշէն Տէր-Խաչատուրեան, «Հայ Մամուլի Մատենագիտական Գործեր», Պէյրութ, 2014, էջ 157:

ԲՈՒՐԱՍՏԱՆ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ, երկամսեան նոյն-
պէս պարբերական է:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Մանկապատանեկան:

Պարբերականութիւն: Երկամսեայ:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1950 թ.:

Տեսողութիւն: 1950-1958 թթ.:

Հրատարակութիւն: Հալէպահայ Ուսուցչական Մի-
ութեան (ՀՈՄ):

Խմբագիրներ: Հայկ Պարիկեան, Ռուբէն Տիրա-
րեան, Գրիգոր Պողարեան (1950-1953 թթ.) եւ (1955-
1958 թթ.), Յարութիւն Տէր-Ղազարեան (1953-1954 թթ.):

Վարչական կազմ: Յարութիւն Պարտիզպանեան, Կարապետ Ծուհարեան,
Յակոբ Գույումճեան, Անդրանիկ Պողոյեան, Ասատուր Մեսրոպեան եւ Անդրա-
նիկ Գաշըզճեան:

Գլխաւոր աշխատակիցներ: Նուպար Մագսուտեան, Բիւզանդ Եղիայեան, Ա.
Մանկասէր, Հ. Եփրեմ Տէր-Ղազարեան, Հ. Միքայէլ Յովհաննէսեան, Յ. Ե. Մագիստ-
րոս, Լեւոն Վարդան (Լեւոն Պետիրեան), Ա. Ա. Պարթեւ (Ֆիրուզ Խանզատեան),
Անդրեաս Տէր-Ղազարեան, Հայկ Գույումճեան, Երուանդ Ակիշեան, Ադաւնի Ֆըս-
թըզճեան, Հասկաքաղ (Գրիգոր Պողարեան), Ռուբէն Տիրարեան, Նուպար Յակո-
բեան, Մարի Գունտազճեան, Շաքէ Տէկիրմենճեան, տքթ. Աբգար Սալաթեան, Ասա-
տուր Մեսրոպեան, տքթ. Ահարոն Խաչատուրեան, Անդրանիկ Պողոյեան, Յակոբ
Գույումճեան, Յովակիմ Պազգալեան, տքթ. Յակոբ Յակոբեան, Անահիտ Աւագեան,
Էլիզապէթ Սալաթեան, Չապէլ Բիւզանդեան եւ ուրիշներ: Իսկ Հայկ Պարիկեան աշ-
խատակցած է Բ. Տաթևեան, Հայ-Պար եւ Շահան Նուռեան ծածկանուններով:

Էջերու թիւ: 24:

Թուղթի ձեւաչափ: 20 X 29 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Նայիրի» (1950-1954 թթ.), տպարան «Անի» (1955-
1958 թթ.), տպարան «Հալէպ» (1957 թ.-ի Գ. պրակը):

Յանդիման տեղեկութիւն: «Բուրաստան» մանկա-պատանեկան (պարբերա-
թերթի շապիկին վրայ բառը միութեան գծիկով արձանագրուած է) երկամսեայ
թերթը իր ժամանակաշրջանին մէջ եղած է սուրիահայ մամուլի միակ եւ տարա-
ծուն մանկապատանեկան պարբերաթերթը: «Բուրաստան»-ի Ա. թիւով խմբագ-
րութիւնը կը խոստանայ թերթը դարձնել մանկական աշխարհին պարտէզը եւ
անով նպաստ մը բերել տղուն հոգիին մէջ, ընթերցանութեան սէրն ու ճաշակը զօ-
րացնելով: Հետեւաբար, «Բուրաստան» առաջին օրէն դարձած է Սուրիոյ եւ Լի-
բանանի հայ դպրոցականին փնտռած թերթը. տպաքանակը հասնելով 1350-ի:

Իմբրագրությունը ամեն ճիգ թափած է, որ թերթին բովանդակությունը հետաքրքրական դարձնէ, միշտ թարմ, առաւելաբար ինքնագիր եւ թարգմանական գրություններով եւ նիւթին համապատասխան նկարազարդումով:

Յօդուածագիրները եղած են կարող գրիչներ եւ մանկավարժ ուսուցիչներ՝ Սուրիայէն, Կիպրոսէն եւ Լիբանանէն:

Լոյս տեսած է 51 պրակ՝ ամեն տարի 6 պրակ:

Պատմական կարելոյրեան համար պէտք է ըսել, որ «Բուրաստան»-ի խմբագրությունը, սուրիահայ մամուլի պատմութեան մէջ, թերեւս առաջինը եղած է, որ իր երիտասարդ գրիչներուն քաջալերելու նպատակով, իւրաքանչիւր յօդուածի հոնորար-աշխատանքին վճարում կատարած է:

Արտաշէն Տէր-Խաչատուրեան, նոյնպէս «Ներսէս Գասապեանի սրբագրությունը» խորագրով՝ Յովհաննէս Պետրոսեանի եռահատոր աշխատասիրությունը եւ իր դիտողությունները յոյս տեսած են օրին ՀԱՄԿ ամսագրի մէջ, որ յետագային ամփոփուած են 2014 թուականին յոյս տեսած «Հայ Մամուլի Մատենագիտական Գործեր» գիրքին մէջ: Այդտեղ, «Բուրաստան»-ի մասին կը գրէ. «երկամսեայ, 1950-1956, 6 տարի: Լոյս տեսած է 36 պրակ:...»³⁸: Իրականութեան մէջ Տէր-Խաչատուրեանի ճշդումը արդէն մեր նիւթին ճամբով ստոյգ տեղեկությունները փոխանցած ենք. «Բուրաստան» 1958 թուականին դադրած է յոյս տեսնելէ, եւ 51 պրակ է:

ԲՈՌՆՅՔ

Ենթախորագիր: Ամսաթերթ: Պաշտօնաթերթ Սուրիոյ Հայ Սեւ Գօտիներու Միութեան (Ակադեմիա: A.B.B.A.):

Լեզու: Հայերէն եւ արաբերէն:

Քնոյթ: Մարգական, ներքին կեանք, Քունկ-ֆու Ուու-շու մարզաձեւի մասին նիւթեր, Ծայրագոյն Արեւելքի մարտարուեստի բնագաւառներու մասին տեղեկանք, ազգային, առողջապահական, դէպքեր, դէմքեր, գիտելիքներ, երգարան, հոգեմտաւոր եւ փիլիսոփայական նիւթեր, ժամանց եւ մանկապատանեկան այլ նիւթեր:

Պարբերականություն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1 Հոկտեմբեր 2006 թ.:

Տեղողություն: Մինչեւ օրս ընդմիջումներով:

Հրատարակություն: Պաշտօնաթերթ Սուրիոյ Հայ Սեւ Գօտիներու Միութեան (Ակադեմիա: A.B.B.A.):

³⁸ Նոյն տեղը, էջ 157:

Խմբագիր: ԱԼՕ (Ալետիս) Գաթրճեան:

Էջերու թիւ: 4-8-12 եւ 40 (բացառիկ):

Թուղթի ձեւաչափ: 15 X 21 սմ., 21 X 29.5 սմ. եւ 22.5 X 23.5 սմ. (բացառիկ):

Տպագրութիւն: Համակարգչային գրաշարուածք եւ ապա լուսապատճենահանող սարքով (ֆոթո-քօփի) բազմացուած:

Յանելեալ տեղեկութիւն: «Բռունցք» պարբերաթերթի իւրաքանչիւր թիւին շապիկին տեղադրուած է միութեան նշանաբանը՝ «Առողջ մարմին, արթուն միտք, ազնիւ հոգի»:

Ամսաթերթը պատկերազարդ եւ գունաւոր է: Եռալեզու՝ հայերէն, արաբերէն եւ անգլերէն հրատարակութեամբ: Խմբագիր՝ ԱԼՕ Գաթրճեանը ինքն է թերթիկի նիւթերը պատրաստողը, գրաշարողը, տեղադրողն ու ձեւաւորողը:

Առաջին թիւը լոյս տեսած է 1 Հոկտեմբեր 2006 թ.: Հոն առաջին էջին վրայ Ս.Հ.Ս.Գ.Մ. (A.B.B.A.) Վարչութեան հետեւեալ խօսքով ընթացք կ'առնէ ամսաթերթը. «Միրելի ընկերուհիներ եւ ընկերներ՝,

«Ահաւասիկ մեր միութեան՝ Սուրիոյ Հայ Մեւ Գօտիներու Միջազգային Ակադեմիայի [(A.B.B.A.) Armenian Black Belts Association] լոյս տեսած առաջին թերթիկը, որուն անունն է «ԲՌՈՒՆՑԶ»:

«A.B.B.A.-ի այս թերթիկը սկզբնական լոյս պիտի տեսնէ ամսական հերթականութեամբ: Բովանդակութիւնը կը պարունակէ ազգային, ընկերային, մարզական, առողջապահական, դէպքեր, դէմքեր, գիտելիքներ, հետաքրքրական այլ նիւթեր, ինչպէս նաեւ հոգեմտաւոր եւ փիլիսոփայական նիւթեր»:

A.B.B.A.-ի Վարչութեան խօսքը կ'աւարտի. «Մեր խօսքի աւարտին կը շնորհաւորենք ձեր մարզումի նոր տարեշրջանը եւ կը մաղթենք, որ միշտ ըլլաք առողջ մարմնով, արթուն միտքով եւ ազնիւ հոգիով տիպար A.B.B.A.-ականներ» բառերով:

Ամսաթերթիկը փոքր ընդմիջումներով շարունակված է իր գործունեությունը:
 Առաջին Տարի, 2006 թուականին, լոյս տեսած է 3 թիվ (Հոկտեմբեր, Նոյեմբեր
 եւ Դեկտեմբեր):
 Երկրորդ Տարի, 2007 թ., լոյս տեսած է 12 թիվ (Յունուարին Դեկտեմբեր):
 Երրորդ տարի, 2008 թ., լոյս տեսած է 10 թիվ (Յունուարին Հոկտեմբեր):
 Չորրորդ տարի, 2009 թ., լոյս տեսած է 1 թիվ (1-7 Յուլիս, յատուկ բանակումի,
 11 էջ):
 Վեցերորդ տարի, 2011 թ., միութեան 10-ամեակի առթիւ լոյս տեսած է բացա-
 ռիկ թիվ մը, բարձրորակ, արխիւային գունաւոր լուսանկարներով (40 էջ):
 Եօթներորդ տարի, 2012 թ., լոյս տեսած է 6 թիվ (Յունուարին Յունիս):

Տասներորդ տարի, 2015 թ., լոյս տեսած է 7 թիվ (Յունուարին Յուլիս): Իսկ բա-
 ցառիկ թիվ մըն ալ Մայիսին՝ հայերէն, որուն արաբերէն տարբերակն ալ կայ միեւ-
 նոյն խորագրով:
 Հարկ է նշել, թէ «Բոունք» պարբերաթերթը միութեան անդամներուն բաշխուած
 է անվճար:

ԳԱՂԹԱԿԱՆ

Ենթախորագիր: Պատի թերթ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Օրուան ազգային, անցուդարձերու եւ տարագիրներու վրայ կատարուած զեղծարարութիւններու լուսաբանումներ:

Պարբերականութիւն: Պատահական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1918 թ.:

Հրատարակիչներ: Գրիգոր Անգուր (Եբրանոսեան), Մատթէոս Երեցեան, Խաչիկ Ինկիլիզեան եւ Գեորգ Չէքինեան:

Խմբագիրներ: Գրիգոր Անգուր (Եբրանոսեան) եւ Վ. Սերոբեան:

Էջերու թիւ: 2:

Թուղթի ձեւաչափ: 19.5 X 27 սմ. (օրուան նամակի թուղթերուն չափը):

Տպագրութիւն: Ձեռագիր:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Գաղթական»-ը մէկ օրինակով լոյս տեսած է եւ փակցուած Ս. Բառասնից Մանկանց եկեղեցւոյ պատին, որպէսզի հասարակութեան սեփականութիւնը դառնալով կարդան զայն: Ըստ Մատթէոս Երեցեանի թերթը լոյս տեսած է 3-4 թիւ: Իսկ Եղուարդ Ա. Ոսկերիչեանի (ապա՝ Տէր Մաշտոց քինյ. Ոսկերիչեան) տուեալներուն՝ 100 թիւ: Արտաշէս Տէր-Խաչատուրեան վերոնշեալ տեղեկութիւնները քաղած է «Գաղթական»-ի անմիջական հրատարակիչներէն՝ Մատթէոս Երեցեանէն եւ Եղուարդ Ոսկերիչեանէն³⁹:

Իսկ Հայկ Պարիկեանի եւ Յովնան Վարժապետեանի «Պատմութիւն Սուրիոյ Հայ Տպարաններու» գիրքին մէջ, հեղինակները «Գաղթական»-ը իրենց ունեցած բացատրութիւններէն հետեւցնելով՝ հետաքրքրական բովանդակութեամբ այս թերթը, կը յիշատակեն իբրեւ «պատի թերթ»⁴⁰:

Ըստ Մատթէոս Երեցեանի տուեալներուն, թերթը որպէս մականիշ զարդ ունեցած է քանի մը վրաններ եւ գաղթականներ⁴¹:

³⁹ Արտաշէս Տէր-Խաչատուրեան, «Սուրիահայ Մամուլի Պատմութիւն», «Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս», հատոր Գ, Պէյրութ, 1972, էջ 207:

⁴⁰ Հայկ Պարիկեան - Յովնան Վարժապետեան, «Պատմութիւն Սուրիոյ Հայ Տպարաններու», Հալէպ, 1973, էջ 195:

⁴¹ Նոյն տեղը, էջ 195:

ԳԱՆՁԱՍԱՐ

Բերիոյ հայոց թեմի ազգային առաջնորդարանի պաշտօնաթերթը «Գանձասար»-ը լոյս կը տեսնէ 1991 թուականէն ի վեր. 1991-էն 1993-ը՝ երկշաբաթական, 1993-էն ի վեր շաբաթաթերթ:

Թերթին բովանդակութեան հիմնական առանցքը եկեղեցական, կրօնաբարոյական, ազգային, հասարակական-քաղաքական, գրական, մշակութային, կնոջական, երիտասարդական, ուսանողական, մարզական եւ այլ բնոյթի հրապարակումներ են: Կ'անդրադառնայ առաջին հերթին սուրիահայ համայնքի եւ Սուրիոյ տեղական իրադարձութիւններուն, ինչպէս նաեւ Հայ դատին, Հայաստանի Հանրապետութեան, տարածաշրջանի ու աշխարհի մէջ տեղի ունեցող կարեւոր իրադարձութիւններուն: 2011-էն ետք Սուրիոյ պատերազմի իրադարձութիւնները, աղետալի երկրաշարժը (6 Փետրուար 2023 թ.), ինչպէս նաեւ արցախեան պատերազմը եղան թերթին առաջնահերթ ու հիմնական լրատուութիւնը:

Թերթի ռազմավարութիւնը սկիզբէն ի վեր եղած է օգտագործել արեւմտահայերէնը, մեսրոպեան ուղղագրութեամբ:

«Գանձասար», շաբաթաթերթի ժամանակաշրջանին ունեցած է առանձին յաւելումներ: Իսկ իւրաքանչիւր տարեվերջին կը հրատարակուի «Գանձասար»-ի Բացառիկ հատորը, որ առաւելաբար տեղեկագրական բնոյթ ունի, ինչպէս նաեւ այլ թեմայով հեղինակային հրապարակումներ:

«Գանձասար» երկշաբաթաթերթն ու շաբաթաթերթը ունեցած են մանկապատանեկան ներդիրը: Առաջինը՝ անանուն, իսկ երկրորդի պարագային՝ «Կկու» վերտառութեամբ:

«Գանձասար» երկշաբաթաթերթի խմբագրութիւնը վարած է՝ Խաչիկ Շահինեան-Տարագնեանը, իսկ շաբաթաթերթին իրերայաջորդ խմբագիրներն են՝ Խաժակ Մկրտիչեանը, Մարի Մերտիսանեանը, Խաչիկ Շահինեան-Տարագնեանը եւ Չարմիկ Զիլաբօշեան-Պօղիկեանը (2014 թուականէն ի վեր):

«Գանձասար»-ի իւրաքանչիւր ժամանակաշրջանի եւ տեսակի բաժինները առանձնաբար, յաջորդական կարգով ստորեւ կը ներկայացնենք: Յայտնենք, թէ «Գանձասար»-ի Բացառիկ հատորներու պարագային, իւրաքանչիւր տարուան հատորը իր բովանդակութեամբ ու բազմակողմանի տուեալներով ներկայացուցած ենք առանձին-առանձին:

ԳԱՆՁԱՍԱՐ (Երկշաբաթաթերթ)

Ենթախորագիր: Պաշտօնաթերթ Բերիոյ Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Ազգային, կրօնական, հայաշխարհի լուրեր, գրական-գեղարուեստական, բժշկական, երաժշտական, մարզական:

Պարբերականութիւն: Երկշաբաթական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 14 Յունուար 1991 թ.:

Տեղողութիւն: 14 Յունուար 1991 թուականէն մինչեւ Մարտ 1993 թ.:

Հրատարակութիւն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգ. Առաջնորդարանի:

Խմբագիր: Խաչիկ Շահինեան-Տարագճեան:

Գլխավոր աշխատակիցներ: Հուրի Ազեգեան, Մարուշ Երամեան, Լեւոն Շառոյեան, Մարի Մերտիսանեան, Էօթէնի Դանիէլեան, Պերճուհի Աւետեան, Յակոբ Պէքէրեան, բժ. Չարեհ Մայճեան, Նորայր Ժ. Վրդ. Աշըգեան, Յարութ Ասարեան, Մարալ Գարակեօգեան, Գրիգոր Տունկեան, Նելլի Թաշճեան, Սուրեն արք. Գաթառոյեան, Գոհարիկ Արուշեան, Յուսիկ քինյ. Սեդրակեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 24-28-32-36-44:

Թուղթի ձեւաչափ: 20 X 27.5 սմ.:

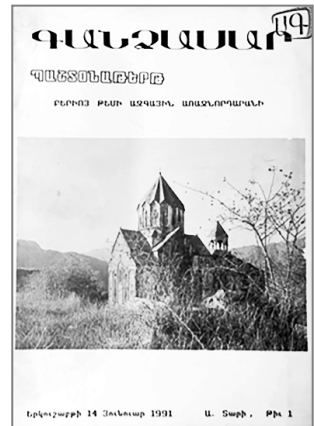
Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Բերիոյ հայոց թեմի ազգային առաջնորդարանի պաշտօնաթերթի անունը կը կոչուի Արցախի պատմամշակութային կոթողներէն մէկուն նուիրական անունով՝ «Գանձասար»: Յատկապէս այդ օրերուն երբ արցախեան ազատագրական պայքարը իր բուն եւ ճակատագրական անկլինադարձային փուլը կը բոլորէր:

«Գանձասար» երկշաբաթաթերթը յոյս ընձայուած է իբրեւ հանդէս՝ Երկշաբաթեայ կանոնաւոր հերթականութեամբ, տարեկան 25 թիւերով, թուղթի A4 չափով եւ 24-44 էջ ծաւալով:

«Գանձասար» երկշաբաթաթերթի բովանդակութիւնը կ'ընդգրկէ՝ ազգային, գրական հարցեր, վարք քահանայից, հայրենի տպաւորութիւններ, երաժշտական, սեւ երգիծանք, բժշկական, Հայրենիք-Սփիւռք, մարզական, մեր առօրեայէն, գեղարուեստ, կրօնաբարոյական, խաչքառ, մանկապատանեկան եւ այլն:

Տեղական յօդուածագիրներէ զատ կան պատկառելի թիւով արտատպուած յօդուածներ եւ այլ նիւթեր: Միւս կողմէ, երկշաբաթաթերթի համարներու էջերու թիւերը տարուբերած են:

Երկուշաբթի, 8 Փետրուար 1993, Գ տարի, թիւ 2 (52) համարին մէջ, «Գանձասար» երկշաբաթաթերթին ներդիր տեղադրուած է 4 մանուշակագոյն էջերով, պատկերազարդ մանկապատանեկան բաժին մը:

Երկուշաբթի, 14 Յունուար 1991 թուականին լոյս տեսած «Գանձասար» երկշաբաթաթերթի հրատարակութեան ընթացքը կը շարունակուի մինչեւ Մարտ 1993 թ.: 27 ամսուան ընթացքին, կանոնաւոր կերպով անընդմէջ լոյս ընծայուած է 56 թիւ:

Ապա միամսեայ ընդմիջումէ ետք նոյն տարուան Ապրիլին կը թելակոխէ անկիւնադարձային նոր փուլ մը եւ կը սկսի վերահրատարակուիլ իբրեւ «Գանձասար» շաբաթաթերթ, վերափոխուած նոր ձեւաչափով եւ նոր բովանդակութեամբ:

ԳԱՆԶԱՍԱՐ (Շաբաթաթերթ)

Ենթախորագիր: Շաբաթաթերթ: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի Պաշտօնաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Տեղական, համայնքային, ազգային, կրօնական, քաղաքական, գրական, մշակութային, մտամարզանք, ի՞նչ կ'ըսեն աստղերը եւ այլն:

Պարբերականութիւն: Շաբաթական:

Բովանդակութիւն: Շաբաթաթերթին առաջին էջը տրամադրուած է Սուրբիոյ տեղական, ներքին հայկական եւ միջազգային քաղաքական լուրերուն, երկրորդ էջը՝ խմբագրական եւ Սուրբիոյ ու Հալէպի տեղական հակիրճ լուրեր, ենթախորագրուած՝ տեղական լրաքաղ: Յաջորդող էջերը՝ յաջորդաբար լուրեր հայաշխարհէն, Հայաստանէն եւ Արցախէն, ապա ազգային, քաղաքական, վերլուծական յօդուածներ, Թուրքիոյ շուրջ, Հայ դատի աշխատանքներու մասին անդրադարձ, երիտասարդական, ուսանողական, գրական-գեղարուեստական էջեր, ինչպէս նաեւ բժշկա-առողջապահական, կանանց նուիրուած, մարզական, ժամանցի եւ այլ էջեր:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1993 թ. Ապրիլէն:

Տեղողութիւն: Մինչեւ օրս:

Հրատարակութիւն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի:

Խմբագիրներ: Յաջորդաբար՝ Խաժակ Մկրտիչեան, Մարի Մերտիսանեան, Խաչիկ Շահինեան-Տարագնեան, Չարմիկ Զիլաբօշեան-Պօղիկեան:

Գլխաւոր աշխատակիցներ: Յովսէփ Ղազարեան, դոկտ. Նորա Արիսեան, Լեւոն Շառոյեան, Լալա Միսկարեան-Մինասեան, Հուրի Ազեգեան, Յակոբ Միքայէլեան, Մարուշ Երամեան, Յակոբ Նալպանտ (Տլտեան), Չեփիւռ Պապիկեան-Աւագեան, Աւօ (Աւետիս) Գաթրճեան, Անի Ֆիշենկնեան, Տիրուկ Մարգարեան-Կարապետեան, Յակոբ Պեքեարեան, Սեւան Ազարիկեան-Պարմաքսեան, Արա

Մայեղ, արժ. Տ. Խորեն քինյ. Պերթիզեան, Սօսի Միշոյեան-Տապապաղեան, Շողիկ Աշըգեան, Կարօ Արսլանեան, Մարինա Զիլաբօշեան-Պօղիկեան, Լուսին Ապաճեան-Զիլաբօշեան, Գրիգոր Տունկեան, Նորայր Մանճեան, Ռաֆֆի Սիլահեան, Նարինէ Գոնճայեան-Արապաթեան, Անի Բրդոյեան-Ղազարեան, Սեւան Շահպազեան, Անի Մինասեան, Քրիստ Խրոյեան, Սեւանայ Հալլաճեան եւ ուրիշներ:

Սրբագրիչներ: Յակոբ Սահակեան, Խաչիկ Շահինեան-Տարագճեան, Ալիս Գաթրճեան, Հուրի Քէշիշեան, Սօնա Թիթիզեան-Կէտիկեան, Ալեքսան արկ. Գալայճեան, Միրնա Ճարպիկեան-Պալզեորզեան, Չեփիւռ Աւագեան-Պապիկեան, Անի Թոփճեան, Յուշիկ Ղազարեան, Նուշիկ Սողոյեան-Առաքելեան, Անի Թոփալեան-Սարուխան, Աննա Սաղապազարեան եւ ուրիշներ:

Արաբերէն լուրերու թարգմանիչ: Մարէն Պապեան-Աղայէկեան:

Լուրերու պատասխանատու: Լուսին Ապաճեան-Զիլաբօշեան

Գրաշարներ: Արշալոյս (Արշօ) Արապաթեան, Մարիա Առաքելեան, Սեւան Շահպազեան, Արաքսի Մելքոնեան, Անի Թոփալեան-Սարուխան եւ ուրիշներ:

Էջադրող եւ ձեւաւորող: Քրիստափոր Փախանեան, Ասատուր Արամեան, Յովիկ Փամփալեան, Յովսէփ Զալօղեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 12-24: Էջերու թիւը տարբեր ժամանակներուն փոխուած է, սակայն այսօր կը բաղկանայ 12 էջերէ:

Թուղթի ձեւաչափ: 28.5 X 41 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք»: Վերջին շրջանին, «Գանձասար»-ի բաժանորդներու քանակի լուրջ անկումի պատճառով, թերթը լուսապատճենահանող սարքով (ֆօթօ-քօփի) կը բազմացուի: Տպագրութեան որակէն արդէն կարելի է հաստատել, թէ օֆսեթի տպագրութիւն չէ:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Գանձասար» նախապէս երկշաբաթաթերթ 1993 թ. Ապրիլէն շաբաթաթերթ: Ան կը հանդիսանայ Սուրիոյ միակ տպածոյ հայ թերթը: Ընդհանրապէս Հինգշաբթի օրերը կը հրապարակուի:

«Գանձասար» ծնունդ կ'առնէ բազմաթիւ նախապայմաններու հասունացման ու մէկտեղման ճամբով, շնորհիւ Հալէպի պատասխանատուներու ու մամուլի նուիրեալ, յանդուգն ու գործելու պատրաստակամութիւն ունեցող անհատներու: Թերթը եղաւ նախ Հալէպի, իսկ աւելի ուշ, նաեւ մօտակայ ու հեռաւոր հայօճախներ ցրուող հրատարակութիւն մը:

«Գանձասար»-ը վայելելով Ազգային առաջնորդրանի հովանաւորութիւնը, բնականաբար ունի Առաջնորդարանի ուղղութիւնը եւ իր պարունակութեան առանցքը կը կազմէ սուրիահայ համայնքի հայեցի դիմագիծի պահպանումը, սուրիահայ նոր գրիչներ պատրաստելու առիթ ընծայումը, հայ ժողովուրդի բովանդակ շահերու պաշտպանութիւնը եւ այլ հիմնախնդիրներ: Ինչպէս նաեւ Սուրիոյ բարգաւաճման ու վերելքին նպաստելը իր հնարաւորութիւններու սահմաններն են:

«Գանձասար»-ի առաջնահերթ խնդիրը եղած է անկողմնակալ լրագրութեան սկզբունքներով լուսաբանել հայկական, քաղաքական, տնտեսական, կրթական, մշակութային, մարզական անցուդարձը եւ սեփական գնահատական տալ իրադարձութիւններուն:

Թերթի բովանդակությունը կ'ընդգրկե տեղական (Սուրիական), արաբական, միջազգային եւ հայաստանեան յուրեր, Հ.Յ.Դ. մամուլէն քաղուած յօդուածներ կամ արձագանգներ, համագաղութային-համահայկական անցուդարձեր, խմբագրական ակնարկներ «Լուսարձակի Տակ» ընդհանուր խորագիրով:

Իբրեւ մամուլ՝ «Գանձասար» շաբաթաթերթը միջազգային եւ տեղական յուրերու հանդէսը դառնա՞ծ է: Իսկ իբրեւ սփիւռքահայ մամուլ, ընդարձակ տեղ կը տրամադրուի Հայաստանի, Հայրենիք-սփիւռք կապի առաւել զօրացման նպատակով:

Ազգային, քաղաքական, եկեղեցական, թեմական, երիտասարդական, ուսանողական, ուսումնակրթական, մարզական, կնոջական, առողջապահական, գիտական, գրական, գրադատական, երաժշտական, գեղարուեստական, ժամանց, մանկապատանեկան... վերնատառեալ, ինչպէս նաեւ ուղեկից միութիւններու յատկացուած առանձին էջերը մնայուն ներկայութիւն եղա՞ծ են թերթին մէջ:

Կարելի համապարփակութեամբ ընդհանրապէս թերթը անդրադարձա՞ծ է գաղութէն ներս կազմակերպուող գրեթէ բոլոր ձեռնարկներուն, մշակութային, բարեսիրական, մարզական, սկառուտական, հայրենակցական միութիւններու գործունէութեանց, ազգային-կրթական կեանքին:

«Գանձասար» շաբաթաթերթի յօդուածներուն ու գրութիւններուն ուղղուածութիւնը կեդրոնացած է հետեւեալ երեք հիմնական փուլերուն մէջ.

1. Քաղաքական

ա) Սուրիա

բ) Հայաստան եւ Արցախ

գ) Տարածաշրջան

դ) Միջազգային

2. Միութենական

ա) Ուսանողական

բ) Երիտասարդական

գ) Մշակութային

դ) Հայրենակցական

ե) Բարեսիրական

զ) Սկառուտական

2. Յօդուածներ

ա) Քաղաքական վերլուծական

բ) Կրօնական

գ) Գրական

դ) Ընկերային

ե) տնտեսական

զ) գիտական

Ինչպէս նաեւ հարցազրոյցներ, մանկապատանեկան, յայտարարութիւններ, հաղորդագրութիւններ, գովազդներ, ծանուցումներ, մահագրութիւններ եւ այլն:

«Գանձասար»-ի էջերու թիւը սկիզբը եղած է 12, առաւել 4 մանկական էջեր, ընդհանուր թիւը 16: Տարբեր ժամանակներուն էջերու թիւը տարուբերած է՝ հասած է մինչեւ 20-ի: Այսօր էջերուն թիւը կրկին 12 է, անոր կցուած է մանկապատանեկան «Կկու» թերթը նոյնպէս 4 էջերով:

«Գանձասար» շաբաթաթերթի յոյս ընծայումէն քանի մը տարի ետք անոր հետ միասին առանձնաբար կը հրապարակուի պատկերազարդ եւ երբեմն գունազարդ մանկապատանեկան «Կկու» թերթիկը: «Կկու» մանկապատանեկան ներդիրը կը հրատարակուի պատկերազարդ 4 էջով, իւրաքանչիւր թիւի հետ:

Շաբաթաթերթը, հասարակութեան տրամադրութեան տակ կը դրուի տարեկան շուրջ 50-52 համարներով, իսկ իւրաքանչիւր ամսնորին կը հրատարակէ «Բացառիկ» մը, ինչպէս նաեւ նշանակալից ու կարեւոր իրադարձութիւններու համար բացառիկ հրատարակութիւններ կամ յաւելումներ, Մայիս 28-ի, Հ.Հ. Սահմանադրութեան, Հայոց ցեղասպանութեան նուիրուած՝ Մեծ եղեռնին հետ առնչուող քաղաքական վերլուծողական, գրական եւ պատմական յօդուածներով, Հ.Մ.Ը.Մ.-ի հիմնադրութեան 100-ամեակին առիթով եւ այլն:

«Գանձասար» շաբաթաթերթը սկզբնական շրջանին ունեցած է խմբագրական կորիզ մը, սակայն յետագային այդ կազմի դրոյթը վերացած է եւ կեդրոնացած խմբագրին վրայ միայն: Շաբաթաթերթին կ'օժանդակէ վարչութիւնը: Վարչութեան աշխատանքը կեդրոնացած է թերթի վարչատնտեսական բոլոր նախաձեռնութիւնները յաջողութեամբ պսակել:

Պէտք է ըսել, որ շաբաթաթերթին մէջ տեղական ոյժերու յօդուածներէն զատ կան պատկառելի թիւով արտաստուած յօդուածներ՝ Սփիւռքէն, Հայաստանէն, Արցախէն, Ա.Մ.Ն.-էն, Եգիպտոսէն, ինչպէս նաեւ շատ մը թերթերու խմբագրականներ, ակնարկներ եւ այլն: Կան նաեւ թարգմանուած լուրեր եւ այլ նիւթեր: «Գանձասար», Սուրիոյ մէջ հրատարակուած հայ թերթերուն ամենէն երկարակեացը եղած է եւ կը շարունակէ ըլլալ:

«Գանձասար» շաբաթաթերթի շուրջ զգալի օրէն ներգրաւուած ու համախմբուած են առհասարակ գաղութի գրական եւ մտաւորական լաւագոյն կարողութիւնները:

Թերթը Սուրիոյ հայահոծ շրջաններուն մէջ ունի իր աշխատակից-թղթակիցները:

«Գանձասար» շաբաթաթերթի բոլոր թիւերը մօտաւորապէս նոյն բովանդակութիւնն ու կառուցուածքը ունին:

«Գանձասար»-ի հիմնադրութենէն իվեր, եթէ ամբողջական իր պատկերը պիտի ներկայացնենք, ապա պիտի տեսնենք, թէ շաբաթաթերթին մէջ սկզբունքային քանի մը կարեւոր առաջնահերթ հիմունքներ եղած են: Հանրութեան ներկայացնել տեղական (սուրիական), հայկական, համայնքային մանրամասն լուրեր եւ տեղեկութիւններ:

Էջերու կառուցուածքի ձեւաւորումը ընդհանրապէս կը բաղկանան հիմնական երկու սիւնակէ, երբեմն այդ սիւնակներն ալ երկուքի:

Հրատարակութեան առաջին եւ վերջին էջերը գեղեցիկ եւ գունաւոր լուսանկարներ տեղադրուած են, որոնք էջերուն շնչառութիւն կու տան, ընթերցումը դիւրացնելով: Նշենք, որ բոլոր թիւերուն վերջին էջերը ընդհանրապէս գունաւոր նկարներով լեցուած են:

Շաբաթաթերթին միջուկի էջերուն կէսը գեղեցիկ լուսանկարներ ունին, որոնք նոյնպէս ընթերցումը կը դիւրացնեն:

Շուրջ 1 էջ, մեծաւ մասամբ ծանուցումի յատկացուած է (թէեւ սուրիական պատերազմէն յետոյ ընդհանրապէս նուազած են գովազդներն ու ծանուցումները), ուր ըստ հնարաւորութեան բաշխուած են բոլոր էջերու վրայ:

Յօդուածներու եւ լրագրութիւններու տեղի անբաւարար ըլլալու պատճառով, կէս մնացած բաժիններու համար, էջ մը ամոռջութեամբ տրամադրուած է. այսինքն յօդուածներու շարունակութիւնները կարելի է տեսնել էջի մը վրայ:

«Գանձասար» շաբաթաթերթի 12 էջերու կառուցուածքին եւ բովանդակութեան մասին համառօտ տեղեկութիւն մը տալու համար, կը ներկայացնենք համարներէն մէկը (Հոկտեմբեր Դ 2023) իբրեւ օրինակ.

– Շաբաթաթերթի առաջին էջի մէկ սիւնակը կը սկսի Սուրիոյ քաղաքական անմիջական իրադարձութեան մը ակնարկումով, երկրորդ սիւնակը համայնքային ներքին իրադարձութեան մը մասին կամ քաղաքական այլ տեղեկութեամբ՝ դէպքի ընկերաքաղաքական լուսաբանումով:

– 2-րդ էջին առաջին սիւնակը վերապահուած է խմբագրականին: Իսկ կողքի սիւնակը «տեղական լրաքաղ» խորագրով՝ սուրիական եւ Հալէպի կարճ լուրերու, որ առաւելաբար վերցուած է սուրիական ՄԱՆԱ լրատու գործակալութենէ եւ թարգմանաբար՝ ներկայացուած:

– 3-րդ էջը՝ «Լուրեր հայաշխարհէն» վերնագրի տակ լուսարձակի տակ կ'առնուին Հայաստանի եւ Արցախահայութեան լուրերը՝ արտատպուած:

– 4-րդ էջը արտատպուած յօդուածներ կան:

– 5-րդ էջի առաջին սիւնակը տեղադրուած է Հ.Մ.Ը.Մ.-ի Հաղորդագրութեան մը, իսկ անոր եւ կողքի սիւնակներուն մէջ Հ.Օ.Մ.-ի հաղորդագրութեւն եւ արտատպուած յօդուածի մը շարունակութիւնը կայ:

– 6-րդ էջի մէկ սիւնակը՝ Թուրքիոյ շուրջ, իսկ կողքը՝ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա Վեհափառ Հայրապետին նախաձեռնութեամբ՝ արցախեան յատկացուած նիստերու:

– 7-րդ էջը արտատպուած յօդուած մըն է:

– 8-րդ էջի առաջին սիւնակը տեղական ուժի վրայ հիմնուած յօդուած մը կայ, իսկ կողքինը՝ տեղական համայնքային հանդիպումի մը տեղեկանքը, իսկ անոր յաջորդող լուրը՝ հայրենիքի մէջ գիրքի հրատարակութեան մը մասին է:

– 9-րդ էջը, կրկին տեղական ոյժերու վրայ հիմնուած յօդուածներ են:

– 10-րդ էջի առաջին սիւնակը յատկացուած է «Ինչ կ'ըսեն աստղերը»-ու, կողքի սիւնակը՝ «Խնամակար», վերապահուած է՝ կնոջական, առողջապահական, գիտական կամ այլ կենցաղավարական նիւթերու:

– 11-րդ էջի առաջին սիւնակը «մարզական» լուրեր են, որոնք բաժնուած են «տեղական» եւ «միջազգային» ենթագլուխներու, երկրորդ սիւնակն ալ մտամար-

զանքի (խաչքառ եւ այլն), էջի յատակը ընդհանրապէս շաբթուան օրերու օդագուշակութիւնն է:

– 12-րդ էջը, առաջին էջի յօդուածի շարունակութիւնն է:

«Գանձասար»-ը Հալեպէն զատ ունեցած է բաժանորդներ Սուրիոյ հայաւիտ շրջանները՝ Գամիշլի, Լաթաքիա, Դամասկոս, Քեսապ, Հասաքէ (Հասիէ), Թել Ապիատ, Եագուպիյէ, Դընեմիյէ, Բագգա, Տէր Չօր, Բաս Ուլ-Այն, Ալ-Մէքիյէ (Տերիք): Ինչպէս նաեւ զանազան այլ երկիրներ:

Հալեպի մէջ շաբաթաթերթի իւրաքանչիւր համարի սակագինը 25 ս.ո. էր, յետագային հետզհետէ բարձրացաւ՝ 50 ս.ո., 200 ս.ո., այժմ՝ 2000 ս.ո. է: Հալեպէն դուրս, Սուրիոյ մէջ եւ արտերկիր թերթին սակագինը բնականաբար կը տարուբերի:

2003 թուականի Հոկտեմբերին «Գանձասար» Բերիոյ թեմի կայքէջին մէջ ունեցաւ յատուկ բաժին, ապա յատուկ իր կայքէջը ինչպէս նաեւ դիմատետրի (Facebook) եւ «Ինսթակրամ»-ի վրայ յատուկ էջեր:

Շրջան մը շաբաթաթերթին հետ զուգահեռաբար բաժնուած է նաեւ հայ ազգի աշխարհահռչակ, յայտնի անձնաւորութիւններու լուսանկարներու եւ տօնական տարբեր առիթներու յատուկ որմագոյներ:

Շաբաթաթերթը կը ցրուի վճարովի եւ անվճար: Տպագրուած թերթին կողքին իւրաքանչիւր թիւ «Վի.տի.էֆ» տարբերակով եւս կը տեղադրուի համացանցի վրայ:

Սուրիոյ պատերազմի բովին մէջ, «Քորոնա» ժառի համաճարակին, եւ Հալեպի աղետալի երկրաշարժին պատճառով թերթը ունեցաւ բազմաթիւ դժուարութիւններ: Մանաւանդ «Քորոնա» ժառի նախագգուշացման շրջածիրին մէջ, պետական որոշումով տպագիր թերթերը ժամանակաւորապէս տպուելէ դադրեցան: Այդ ժամանակաշրջանին շաբաթաթերթը ընթերցողին հասանելի դարձաւ միայն «Վի.տի.էֆ» տարբերակով:

Լրագրական մարդուծի պատրաստութեան իմաստով յատկանշական է «Գանձասար» շաբաթաթերթի կազմակերպած երիտասարդ լրագրողներու վերապատրաստման իրերայաջորդ խորհրդածողով-սեմինարները: Կազմակերպուած լրագրական դասընթացք-սեմինարները բնականաբար առիթ կը հանդիսանան երիտասարդ տարրը թերթին մօտեցնելու, ընթերցումը անոր առօրեային մէկ մասնիկը դարձնելու, լրագրական հմտութիւնները ձեռք բերելու եւ զանոնք քաջալերելու աշխատակցութեան:

Պէտք է արձանագրել, որ շաբաթաթերթի տպաքանակը սկիզբի շրջանը եղած է շուրջ 700, իսկ յետագային՝ Սուրիոյ պատերազմի նախօրէին, երկար տարիներ՝ շուրջ 1200: Սուրիոյ պատերազմէն յետոյ տպաքանակը հետզհետէ նուազած, հասնելով՝ 500-ի: Յետագային, յատկապէս Հալեպի մէջ հայութեան նօսրացման, իսկ միւս կողմէ տպագիր թերթի ընթերցողի սակաւութեան պատճառով թերթի քանակը մեծ անկում կրած է: Վերջին շրջանին հոն երկու զգալի փոփոխութիւններ կարելի է նկատել, առաջինը շաբաթաթերթը ամբողջովին սեւ ու սպիտակ տպագրութեամբ է (ինչպէս 1993-ին), երկրորդ՝ թուղթի ձեւաչափը՝ երկու թուղթ (A3 ձեւաչափ) իրարու փակցուած է, այսինքն նախկինի նման մէկ թուղթի (A1 ձեւաչափ) մը վրայ տպագրուած մէջտեղէն ծալուած չէ:

Աւելցնենք նաեւ, որ 27 Նոյեմբեր 2024 թուականէն յետոյ, Սուրիոյ նոր վարչակարգի գոյառումով ու երկրին մէջ տիրող իրավիճակի հասկնալի պատճառներով շաբաթաթերթին մէջ բովանդակութեան առումով կը տեսնենք կարգ մը նիւթերու զգալի նուազումը կամ ուղղակի անոնց անգոյութիւնը: Օրինակ տալու համար նշենք շաբաթաթերթին մէջ երեք տասնեակ տարիներու ընթացքին «Թուրքիոյ Շուրք» ենթախորագրով էջին գոյութիւնը, որ ներկայ ժամանակաշրջանին չկայ: Ինչպէս նաեւ գաղափարական ու այլ նիւթեր:

Տարիներու ընթացքին թերթին բարգաւաճման, պայծառացման, լուսաւորման, սփռումին եւ տնտեսական բարելաւման համար աշխատակցած են տասնեակ նուիրեալներ, մեծաւ մասամբ կամաւորներ՝ լրագրողներ, յօդուածագիրներ, թղթակիցներ, սրբագրիչներ, գրաշարողներ, էջադրող-ձեւաւորողներ, գծագրիչներ, վարչական աշխատակիցներ, որոնց ջանքերու շնորհիւ 32 տարիներ (1993-2025 թթ.) շաբաթական դրութեամբ հրատարակուած է «Գանձասար» շաբաթաթերթը:

1993-էն մինչեւ այսօր «Գանձասար» շաբաթաթերթը Սուրիոյ մէջ հրատարակուած հայ թերթերուն ամենէն երկարակեացը եղած է. 32 տարի (տակաւին կը հրատարակուի): Տարիներու ընթացքին անցած է բաւականին դժուարին ճանապարհ ու տակաւին կը դիմագրաւէ ահաւոր դժուարութիւններ, սակայն իր իրերայաջորդ անձնակազմերու շնորհիւ կարողացած է նախ սուրիահայութիւնը ամբողջովին համախմբել թերթի երդիքին տակ, ապա իր խօսքն ու ըսելիքը տեղ հասցնել հաւատարիմ ընթերցողին:

Կարեւորութեամբ արձանագրենք, որ «Գանձասար Բացառիկ»-ներու հետ զուգահեռ կը հրապարակուի նաեւ «Կկու Բացառիկ»-ը, որուն մասին պիտի անդրադառնանք առանձին:

ԳԱՆՁԱՍԱՐ ՅԱԵԼՈՒԱԾ

«Գանձասար» շաբաթաթերթը լոյս ընծայած է նաեւ յատուկ նիւթերու «թղթածրար» կամ մասնաւոր առիթներու նուիրուած զանազան յաւելումներ: Օգտագործուած են ընդհանրապէս պարզ թուղթեր առանց յատուկ կողքի:

Յաւելումներուն մէջ գրութիւններ ունին: Շողիկ Աշրքեան, Մարուշ Երամեան, դոկտ. Նորա Արիսեան, Ալիս Մելքոնեան, տոքթ. Գեղամ Թամամեան, Պօղոս Խանարեան, Ալեքսան Բէշիշեան, Խ. Շ., Աւօ (Աւետիս) Գաթրճեան, Նելլի Թաշճեան-Թանաշեան, Վարդի Բէշիշեան, դոկտ. Արա Սայեղ, Հուրի Ազեգեան, Գ. Այրզեան, Յ. Պալեան, Սեդօ Պոյաճեան, Մ. Բիրտօղլեան, Ս. Մահսերեճեան, Ա. Մանճիկեան, Արմինէ Մինասեան, Սիրուն Միսեռեան-Հանէթեան, Յակոբ Կիլոյեան, Գ. Շահինեան, Ա. Համբարեան, Յ. Միքայէլեան, Գր. Պըլտեան, Յարութիւն Բիրքճեան եւ ուրիշներ:

«Գանձասար»-ի յաւելումները յաջորդական կարգով ստորեւ կը ներկայացնենք:

– «Նախագիծ՝ Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրության»,
 յաւելում: 27 Հոկտեմբեր 1993 թ.: Պատկերագարդ չէ:
 Թուղթի ձեւաչափ՝ 21.5 X 27 սմ.: 24 էջ:

– «Ճանաչում Հայկական Յեղասպանության» (ամբողջական արձանագրություններ Փրանսայի Ազգային Ժողովի): Ուրբաթ, 29 Մայիս 1998-ի նիստերուն: Թարգմանեց՝ տոքթ. Ներսէս Սարգիսեան: Յուլիս Դ (Ը տարի), 1998 թ. (յաւելում): Պատկերագարդ չէ:
 Թուղթի ձեւաչափ՝ 21.5 X 30.5 սմ.: 24 էջ:

– «Նոյն խոստումով պիտի շարունակենք երթը», առաջին էջի վրայ խմբագրականի խորագիրը կը կարդանք: Յաւելումը նուիրում է Հայոց ցեղասպանության: ԺԱ տարի, 2001 թ.: Պատկերագարդ է:
 Թուղթի ձեւաչափ՝ 20.5 X 29 սմ.: 40 էջ:

– «Հակակոռուպցիոն պայքարի Հ. Յ. Դ. հայեցակարգ» վերնագիրով ընթերցողին կը ներկայացուի «Գանձասար»-ի այլ յաւելում մը, որ յոյս ընծայում է Սեպտեմբեր Դ 2001 թ.: Յաւելումի էջերը թուագրուած են Ա-է ԺԶ:
 Թուղթի ձեւաչափ՝ 21.5 X 29.5 սմ.: 40 էջ:

– «Ծիշդ ընտրութիւն պետք է կատարել» խորագրով: Խորքին մէջ յաւելումի էջերը կը ներկայացնեն «Հայաստան. Ժամանակագրութիւն 2002-ի»-ն: Յունուար 2003 թ. (ԺԳ տարի), յաւելում: Պատկերագարդ չէ:
 Թուղթի ձեւաչափ՝ 21 X 29 սմ.: 52 էջ:

– Յեղասպանության 84-ամեակ: Յաւելում: 2004 թ.: Պատկերագարդ է:
 Թուղթի ձեւաչափ՝ 21 X 29 սմ.: 40 էջ:

– «Նուիրում Մեծ Եղեռնի 91-ամեակին: Յաւելում»: 2006 թ.: Պատկերագարդ չէ:
 Թուղթի ձեւաչափ՝ 22 X 31 սմ.: 59 էջ:

– «Հայասպանության 95-ամեակի յաւելում»: Ապրիլ Դ 2010 թ.: Պատկերագարդ է:
 Թուղթի ձեւաչափ՝ 30 X 42 սմ.: 16 էջ:

– «Հայկական Յեղասպանության 96-ամեակի բացառիկ»: 2011 թ.: Պատկերագարդ է:
 Թուղթի ձեւաչափ՝ 20.5 X 30 սմ.: 56 էջ:

– «28 Մայիս 1918, Հայաստանի անկախութեան 93-րդ տարեդարձին, նուիրում յաւելում»: 2011 թ.: Գունաւոր պատկերագարդ է:
 Թուղթի ձեւաչափ՝ 20 X 30 սմ.: 8 էջ:

– Նոյեմբեր Ա., 2018, Հ.Մ.Բ.Մ.-ի 100-ամեակին նուիրուած յաւելում: Գումաւոր պատկերազարդ է: Շապիկին վրայ գրուած է «Փառք ու պատիւ Հ.Մ.Բ.Մ.-ի 100-ամեակին»:

Յաւելուածի պատրաստութեան իրենց ներդրումը ունեցած են Հ.Մ.Բ.Մ.-ի Մամուլի Յանձնախումբի անդամներ՝ Անի Գալստեան, Սօսի Քէօրիկեան, Սեւան Ազարիկեան-Պարմաքսեան, Մարինա Զիւրաբեան-Պօղիկեան եւ Նայիրի Ազարիկեան-Արոյեան:

Թուղթի ձեւաչափ՝ 28.5 X 41 սմ.: 12 էջ:

ԳԱՆՃԱՍԱՐ ԲԱՅԱՌԻԿ

1994 թուականէն իվեր տարեկան դրութեամբ «Գանձասար» կը հրատարակէ իր Ամանորի Բացառիկը, որ հիմնականին մէջ կ'ընդգրկէ տեղեկագրական բաժիններ՝ համայնքէն ներս գործող միութիւններու եւ կազմակերպութիւններու տեղեկագրեր, ինչպէս նաեւ հոյլ մը սուրիահայ գրողներու, արուեստագէտներու եւ մտաւորականներու ստորագրութեամբ, տարբեր բնագաւառներու աղերսուած բազմաբնոյթ գրութիւններ, յօդուածներ, աշխատասիրութիւններ եւ գեղարուեստական երկեր (բանաստեղծութիւն թէ արձակ):

«Գանձասար բացառիկ»-ները յար եւ նման են «Գանձասար» շաբաթաթերթերուն բովանդակութեան, հանդէս եկած են ինչպէս սուրիահայ, նաեւ սփիւռքահայ եւ հայրենի հրապարագիրներով, երբեմն յատուկ նիւթերով, երբեմն ալ՝ արտատպուած:

Ընդհանրապէս բոլոր «Բացառիկ»-ներուն մէջ տեղ գտած են հրապարակագրական, կրթադաստիարակչական, գրական-գեղարուեստական, կնոջական եւ մարզական յօդուածներ, ինչպէս նաեւ գովազդներ: Բոլոր թիւերը պատկերազարդ եղած են:

Սուրիոյ պատերազմին, ապահովական, տպագրական, համացանցային եւ կենցաղային բազում դժուարութիւններու, ինչպէս նաեւ յառաջացած տնտեսական դժուարին կացութեան բերումով, «Գանձասար» Բացառիկի ամանորեան հրատարակութիւնները քանի մը տարի ընդհատուեցան, այսպէս՝ 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2021 եւ 2022 թթ. չեն տպագրուած: Անմիջապէս արձանագրենք, որ նշուած վերջին երկու թուականներուն Բացառիկները լոյս տեսած են միայն առցանց՝ «փի.տի.էֆ» տարբերակով: Աւելցնենք նաեւ, որ Հայոց ցեղասպանութեան 100-ամեակին առիթով, 24 Ապրիլ 2015 թուականին լոյս տեսաւ Բացառիկ թիւ մը, ամանորեան Բացառիկի ձեւաչափով, որ միակ ապրիլեան Բացառիկն է:

Ամանորեան «Գանձասար Բացառիկ»-ներու տպագրուած շարքը թիւով 26 հաստ են: 2021 թ. եւ 2022 թ.-ի բացառիկները, որ միայն «փի.տի.էֆ» տարբերակով են, կարելի է տեսնել «Գանձասար» շաբաթաթերթի համացանցի կայքէջին վրայ:

Այսպէս ուրեմն, կը ներկայացնենք Ամանորեան «Գանձասար Բացառիկ»-ներու տպագրուած շարքը, ներառեալ 2015 թուականին լոյս տեսած Ապրիլի Բացառիկը եւ «Բացառիկ» անուանուած համար մը, «Գանձասար» շաբաթաթերթի ձեւաչափով՝ նուիրուած Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոս երանաշնորհ Զարեհ Ա վեհափառ հայրապետին:

ԳԱՆՁԱՍԱՐ ԲԱՅԱՌԻԿ 1994

Ենթախորագիր: Բերիոյ Թեմի Ազգ. Առաջնորդարանի Պաշտօնաթերթ, Բացառիկ 1:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Տեղեկագրական, ազգային, կրօնա-բարոյական, մշակոյթ, արուեստ, բանասիրական, բանաստեղծութիւններ, մարգական, կնոջական:

Պարբերականութիւն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1994 թ.:

Հրատարակութիւն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի:

Խմբագիր: Զէ նշուած:

Գրութիւններ ունին: Գարեգին Բ Կաթողիկոս, Սուրեն արք. Գաթարոյեան, Զ. Սապունճեան, Խաժակ Մկրտիչեան, տորթ. Գ. Մարգարեան, Կարօ Ասատուրեան, Նելլի Թաշճեան, Խաչիկ Շահինեան, Յակոբ Միքայէլեան, Հուրի Ազէզեան, Փաթէի Ալ-Մուտարրէս (թարգմանեց՝ Միհրան Մինասեան), Մարուշ Երամեան, Էօժէնի Դանիէլեան, Յակոբ Պեքեարեան, Տ. Մաշտոց քինյ. Արապաթեան, Մարալ Ազարիկեան, Ս.Փ., Ս.Տ. Յարութիւնեան:

Էջադրող եւ ձեւաւորող: Քրիստափոր Փախանեան:

Կողքի ձեւաւորում: Art Point:

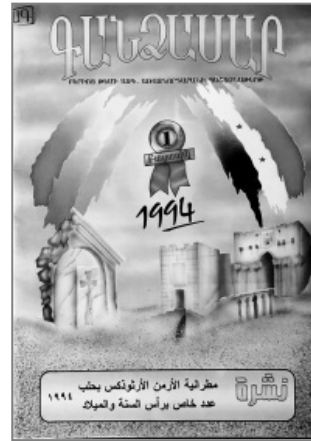
Էջերու թիւ: 48:

Թուղթի ձեւաչափ: 30.5 X 43 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Շապիկի նկարը, գծագրուած է Հայաստանի Հանրապետութեան եւ Սուրիոյ դրօշակներն ու Հալէպի բերդը: Միջուկը պատկերագարող է: Առաջինին մէջ խմբագրական չկայ, ինչպէս նաեւ Բացառիկի խմբագրի անուն ալ չկայ:

Բացառիկին կցուած է մանկապատանեկան քանի մը էջ:

ԳԱՆՁԱՍԱՐ ԲԱՅԱՌԻԿ 1995

Ենթախորագիր: Բերիոյ Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի Պաշտօնաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Տեղեկագրական, ազգային, կրօնա-բարոյական, մշակոյթ, արուեստ, բանասիրական, բանաստեղծութիւններ, մարզական, կնոջական:

Պարբերականութիւն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1995 թ.:

Հրատարակութիւն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի:

Խմբագիր: Խ.Մ. (Խաժակ Մկրտիչեան):

Գրութիւններ ունին: Միհրան Միհրանեան, Մարի Մերտիանեան, Զաւէն Սապունճեան, Յակոբ Միքայէլեան, Խ. Մ., Ներսէս Սարգիսեան, տոքթ. Ալեքսան Բէշիշեան, Հուրի Ազեզեան, Յակոբ Սահակեան, Խաչիկ Շահինեան, Թ., Յակոբ Պեքեարեան, Վարդի Բէշիշեան, Յովսէփ Ղազարեան, Մարուշ, Վրէժ Գլլըճեան, Պերճուհի Աւետեան, Մինաս Թէօլեօլեան, Ռ. Դարբինեան, Նշան Պէշիկթաշլեան, Վարդի Դանիէլեան, Սիմա Աբրահամեան, Արշօ Բիլիսեան, Կարպիս Էքմէքճեան, Սալրի Մանուկեան, Ռիթա Յովհաննէսեան:

Ծաղրանկարիչի անկիւն: Վրէժ Բասունի:

Էջադրող: Բրիստափոր Փախանեան:

Սրբագրիչ: Յակոբ Սահակեան:

Գրաշար: Արշօ Արապաթեան:

Կողքի ձեւաւորում: NERSO (Ներսէս Համբարձումեան):

Էջերու թիւ: 68:

Թուղթի ձեւաչափ: 30 X 42 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Բացառիկին Էջերուն կցուած է մանկապատանեկանի պատկերազարդ եւ գունաւոր քանի մը էջ:

ԳԱՆՁԱՍԱՐ ԲԱՅԱՌԻԿ 1996

Ենթախորագիր: Բերիոյ Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի Պաշտօնաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Տեղեկագրական, ազգային, կրօնա-բարոյական, մշակոյթ, արուեստ, բանասիրական, բանաստեղծութիւններ, մարզական, կնոջական:

Պարբերականութիւն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1996 թ.:

Հրատարակութիւն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի:

Խմբագիր: Խաժակ Մկրտիչեան:

Գրութիւններ ունին: Հուրի Ազեզեան, Մարի Մերտիսանեան, Էմմա Ազարիկեան, Զ. Գ., Արշալոյս Արապաթեան, Ալեքսան Բէշիշեան, Քարէն Եփփէ, Յակոբ Միքայէլեան, Մարուշ Երամեան, Միհրան Մինասեան, Ներսէս Սարգիսեան, Խաժակ Մկրտիչեան, Ռուբէն Գէորգեան, Չաւէն Սապունճեան, Խաչիկ Շահինեան, Վարդ Բէշիշեան, Քնարիկ Գասպարեան, Գէորգ Մարգարեան, Յակոբ Սահակեան, Յակոբ Պեքեարեան, Քրիստափոր Փախանեան, Ռ. Ճեպենեան, Չոհրապ Պերեճիքլեան, Սմբատ Գրիգորեան, Թամար Մուրաֆեան, Էլիա Մանուէլեան, Կարայիս Էքմէքճեան, Սեզա Նշանեան:

Ծաղրանկարիչին էջը: Վրէժ Քասունի:

Մանկապատանեկան էջեր «Կկու»: Այտա Պ. Մինասեան:

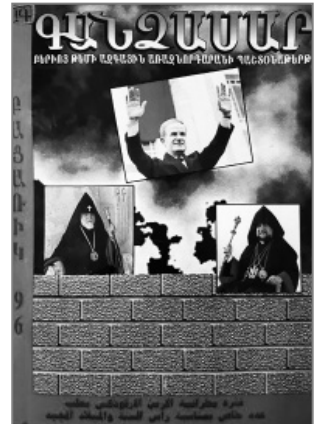
Էջերու թիւ: 78:

Թուղթի ձեւաչափ: 30 X 42 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Ծապիկի նկարը՝ Սուրիոյ Հանրապետութեան Վսեմաշուք նախագահ Հաֆէզ Ալ-Ասատի, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի եւ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի լուսանկարները:

Բացառիկին էջերուն կցուած է «Կկու» մանկապատանեկանի պատկերազարդ եւ գունաւոր քանի մը էջ:

ԳԱՆՁԱՍԱՐ ԲԱՑԱՌԻԿ 1997

Ենթախորագիր: Բերիոյ Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի Պաշտօնաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Տեղեկագրական, ազգային, կրօնա-բարոյական, մշակոյթ, արուեստ, բանասիրական, բանաստեղծութիւններ, մարզական, կնոջական:

Պարբերականութիւն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1997 թ.:

Հրատարակութիւն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի:

Խմբագիր: Խաժակ Մկրտիչեան:

Գրաշար: Արշօ Արապաթեան:

Սրբագրիչ: Յակոբ Սահակեան:

Էջադրող: Ասատուր Արամեան:

Գրութիւններ ունին: Հուրի Ազեզեան, Կ. Դ. Դատ. Խորհուրդ, Հ. Ա., Յակոբ Սահակեան, Վարդի Քէշիշեան, Ռուբէն Պարսումեան, տորթ. Գէորգ Մարգարեան, Վրէժ Թուրեան, Մարի Մերտխանեան, տորթ. Մանուկ Մանուկեան, Խաժակ Մկրտիչեան, Մարուշ Երամեան, Խաչիկ Շահինեան, Ալին Բանոյեան, Սուրէն Նազարեան, Յակոբ Պեքեարեան, Քնարիկ Գասպարեան, Պերճուհի Աւետեան, Կարօ Արսլանեան, Ներսէս Հատիտեան, Յակոբ Տլտլեան, տորթ. Ալեքսան Բէշիշեան, Միհրան Մինասեան, Չաւէն Սապունճեան, Սմբատ Գրիգորեան, Արփի Առաքելեան, Չոհրապ Պէրէճիքլեան, Այտա Մինասեան, Ծովակ Պաղտասաբեան:

Էջերու թիւ: 67:

Թուղթի ձեւաչափ: 30 X 42 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Ծապիկի նկարը՝ Սուրիոյ Հանրապետութեան Վսեմաշուք նախագահ Հաֆէզ Ալ-Ասատի եւ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի հանդիպման լուսանկարները: Ինչպէս նաեւ Արամ Ա Վեհափառի Սուրիա հովուապետական այցելութեան լուսանկար մը:

Բացառիկին էջերուն կցուած է «Կլու» մանկապատանեկանի պատկերազարդ եւ գունաւոր քանի մը էջ:

ԳԱՆՁԱՍՍԱՐ ԲԱՅԱՌԻԿ 1998

Ենթախորագիր: Բերիոյ Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի Պաշտօնաթերթ (Ը տարի):

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Տեղեկագրական, ազգային, կրօնա-բարոյական, մշակոյթ, արուեստ, բանասիրական, բանաստեղծութիւններ, մարզական, կնոջական:

Պարբերականութիւն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1998 թ.:

Հրատարակութիւն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի:

Խմբագիր: Մարի Մերտիսանեան:

Գրութիւններ ունին: Հուրի Ազէզեան, Մարի Մերտիսանեան, Մանուկ Մանուկեան, Ներսէս Սարգիսեան, Վիգէն Գապագեան, Ազնիւ Ստեփանեան, Ալին Թիմուրեան, Գրիգոր Տունկեան, Աննա Շմաւոնեան-Մանուկեան, Մարուշ Երամեան, Վարդ Բէշիշեան, Սիլվա Իւզպաշեան, Խաչիկ Շահինեան, Խորէն Փիլանեան, Ռ. Ճեպեճեան, Էօթէնի Դանիէլեան, Յակոբ Միքայէլեան, Պերճուհի Աւետեան, Յակոբ Պեքեարեան, Վրէժ Թուրեան, Յարութ Վարդանեան, տողթ. Խաչիկ Արսլանեան, Կարօ Արսլանեան, Հ. Գ., Մարի Պաղտոյեան, Տաթևիկ Նանարեան, Սիւզի Գարանեան, Գարոլին Մսրեան, Չաւէն Սապունճեան, Նանոր Դերձակեան (թարգմանութիւն), Շաղիկ Դերձակեան-Պահնա (թարգմանութիւն), Արշօ Քիլիսեան, Արփի Խուլպիարեան-Առաքելեան, Կարպիս Էքմէքճեան:

Նկարներ (գծանկար): Դալար Արուս:

Խաղեր: Չոհրապ Պէրէճիքեան:

Ծաղրանկարչութիւն: Վրէժ Քասունի, Միհրան Միհրանեան:

«Կկու»: Ռիթա Տիքայիքեան, Ծ. Պաղտասարեան:

Էջադրող: Ասատուր Արամեան:

Սրբագրիչներ: Յակոբ Սահակեան եւ Խաչիկ Շահինեան-Տարագճեան:

Գրաշար: Արշալոյս Արապաթեան:

Կողքի ձեւաւորում: Գառնիկ Նալպանտեան:

Էջերու թիւ: 99:

Թուղթի ձեւաչափ: 30 X 42 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Շապիկի նկարը նուիրուած է Սուրիոյ Հոկտեմբերեան յաղթանակի 25-ամեակին, Հայաստանի Հանրապետութեան հիմնադրութեան 80-ամեակին եւ Արցախի գոյապայքարի 10-ամեակին:

Բացառիկին էջերուն կցուած են «Կկու» մանկապատանեկանի պատկերազարդ եւ գունաւոր էջեր:

ԳԱՆՁԱՍԱՐ ԲԱՑԱՌԻԿ 1999

Ենթախորագիր: Բերիոյ Թեմի Ազգ. Առաջնորդարանի Պաշտօնաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Տեղեկագրական, ազգային, կրօնա-բարոյական, մշակոյթ, արուեստ, բանասիրական, բանաստեղծութիւններ, մարզական, կնոջական:

Պարբերականութիւն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1999 թ.:

Հրատարակութիւն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի:

Խմբագիր: Մարի Մերտխանեան:

Վարիչ-տնօրէն եւ էջադրող: Ա. Արամեան:

Գրութիւններ ունին: Խաժակ Տէր-Գրիգորեան, Ա. Շմաւոնեան, տորթ. Մանուկ Մանուկեան, Հուրի Ազեգեան, Նորա Արիսեան, Սուրէն Ծովիկեան, Ռուբէն Յովսէփեան, տորթ. Նորայր Մանճեան, Խաչիկ Շահինեան, Տօք. Ռ. Ծեպեճեան, Մարուշ Երամեան, տորթ. Գէորգ Մարգարեան, Յակոբ Միքայէլեան, Հրաչ Սահակեան, Պերճուհի Աւետեան, փրոֆ. Ռիչըրտ Յովհաննէսեան, Յարութիւն Լնդեան, Վարդի Քէշիշեան, Նելլի Թաշճեան, Յակոբ Սահակեան, Յակոբ Պեքեաբեան, Արշօ Քիլիսեան, Կարայիս Էքմէքճեան, Շահէ Մերտխանեան, Ֆելիքս Քորիլի, Ալվարդ Պետրոսեան, Չոհրապ Պերճիքեան:

Երիտասարդ երգիծանկարիչներ: Վրէժ Բասունի, Միհրան Միհրանեան եւ Դալար Արուս:

«Կկու»-ի պատասխանատու: Ռիթա Տիքայիքեան:

Սրբագրիչներ: Յ. Սահակեան եւ Խ. Շահինեան:

Գրաշար: Ա. Արապաթեան:

Կողքի ձեւաւորում: Գառնիկ Նալպանտեան:

Էջերու թիւ: 175 + 24 («Կկու» մանկապատանեկան):

Թուղթի ձեւաչափ: 23 X 30 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Շապիկի նկարը՝ Հայաստանի Հանրապետութեան 1988 թ.-ի երկրաշարժի 10-ամեակին նուիրուած:

Բացառիկին էջերուն կցուած է «Կկու» մանկապատանեկանի 24 պատկերազարդ եւ գունաւոր էջ:

ԳԱՆՁԱՍԱՐ ԲԱՅԱՌԻԿ 2000

Ենթախորագիր: Բերիոյ Թեմի Ազգ. Առաջնորդարանի Պաշտօնաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Տեղեկագրական, ազգային, կրօնա-բարոյական, մշակոյթ, արուեստ, բանասիրական, բանաստեղծութիւններ, մարզական, կնոջական:

Պարբերականութիւն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2000 թ.:

Հրատարակութիւն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի:

Խմբագիր: Մարի Մերտիսանեան:

Վարիչ-տնօրէն եւ Էջադրող: Ասատուր Արամեան:

Գրութիւններ ունին: Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա Կաթողիկոս, Նորա Արիսեան, Մարի Մերտիսանեան, երկրչ. Հուրի Ազեգեան, Անի Ֆիշենկեան, Վարդի Քէշիշեան, Խաչիկ Շահինեան, Յակոբ Սահակեան, բժ. Ռ. Ճեպեճեան, Աննա Շմաւոնեան-Մանուկեան, Յակոբ Միքայէլեան, Յակոբ Պեքեարեան, Պերճուհի Աւետեան, Սպարտակ Ղարաբաղցեան, Մարուշ Երամեան, Յակոբ Նալպանտ (Տլտեան), Յարութ Վարդանեան, Սարգիս Քէլ Խաչերեան, Նանոր Ինճեճիկեան, Արա Ճուհարեան, Վահէ Օշական, Թ. Ազար, Գանակ, Փրլլ Պըք (թարգմանութիւն՝ Սկրտիշ Երամեանի), Արախամ Մաթոսեան, Նելլի Թաշճեան, Մեայուհ Տանակէօգեան (թարգմանութիւն):

Ճեմարանական էջ: Անի Մանսուրեան, Նորա Գէորգ, Ճորճ Յակոբ, Նարինէ Մալաքեան, Միհրան Ամպարճեան, Մանօ Փանոսեան, Լուսին Ապանեան, Մարիա Օգճեան, Մեղրիկ Սիւլահեան, Գարօին Մսրեան, Միեր Գասպարեան (Ասֆահանի), Քարէն Բախտիկեան, Անժէ Լէյլէյգեան, Յարութ Գիգիրեան, Դալար Պարսումեան, Գէորգ Պաղտասարեան:

Կնոջական բաժինը պատրաստած են: Արփի Խ. Առաքելեան, Լիզա Մինասեան, Կարպիս Էքմէքճեան:

Գիծին ձայնը: Դալար Արուս (գծանկարներ): Երգիծանկարիչ՝ Միհրան Միհրանեան:

«Կկու»-ի պատասխանատու: Ռիթա Տիքայիքեան:

Նկարագարդեց: Դալար Արուս:

Սրբագրիչներ: Խաչիկ Շահինեան-Տարագճեան եւ Յակոբ Սահակեան:

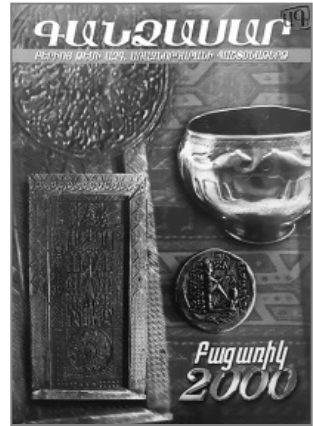
Գրաշար: Արշալոյս Արապաթեան:

Կողքի ձեւաւորում: Գառնիկ Նալպանտեան:

Էջերու թիւ: 209 + 28 («Կկու» մանկապատանեկան):

Թուղթի ձեւաչափ: 22.5 X 29.5 սմ.:

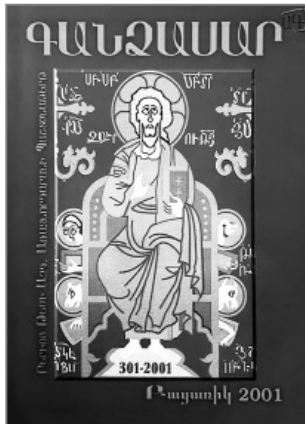
Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Շապիկի նկարը՝ պատմամշակութային մեծ արժէք ներկայացնող կարգ մը իրեր են՝ թաս, դրամ, դուռ:

Բացառիկին էջերուն կցուած է «Կլու» մանկապատանեկանի 28 պատկերազարդ եւ գունաւոր էջ:

ԳԱՆՁԱՍԱՐ ԲԱՅԱՌԻԿ 2001

Ենթախորագիր: Բերիոյ Թեմի Ազգ. Առաջնորդարանի Պաշտօնաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Տեղեկագրական, ազգային, կրօնա-բարոյական, մշակոյթ, արուեստ, բանասիրական, բանաստեղծութիւններ, մարգական, կնոջական:

Պարբերականութիւն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2001 թ.:

Հրատարակութիւն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի:

Խմբագիր: Մարի Մերտիսանեան:

Գրութիւններ ունին: Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա Կաթողիկոսի Կոնդակը, Մարի Մերտիսանեան, Հուրի Ազէզեան, Նորա Արիսեան, դոկտ. Արա Սայեդ, Նուարդ Ալեքսանեան, Ծ. Աշըգեան, Խաչիկ Շահինեան, Մ. Երամեան, Մուշեղ Իշխան, Չահրատ, Վեհանոշ Թէքեան, Պէպօ Սիմոնեան, Գառնիկ Աթթարեան, Արա Ճուհարեան, Յակոբ Միքայէլեան, Մարուշ, Յ. Տլտեան, Նանոր Ինճէնիկեան, Սարգիս Քէլ Խաչերեան, Ն. Մ., Վրէժ Գլնճեան-Թուրեան, Սեպուհ Տանակեօզեան (թարգմանութիւն), Նայիրի Մկրտիչեան, Պերճուհի Աւետեան, Յակոբ Պեքեարեան, Մարիա Փանոսեան, Ազնիւ Ստեփանեան, Թամար Պիտիւզեան, Փլորէնճա Գէորգեան, տոքթ. Նորայր Մանճեան, Հրաչ Փոլատեան, բժ. Ալեքսան Բէշիշեան, Ռ. Ճեպեճեան, Աննա Ծմաւոնեան, Չոհրապ Պիլէմճեան, Արփի Առաքելեան, Լիզա Մինասեան:

Երգիծանկարիչ: Վրէժ Քասունի, Դալար Արուս, Միհրան Միհրանեան:

«Կլու» պատրաստեց: Ռիթա Տիքայիքեան:

Էջադրող: Ասատուր Արամեան:

Սրբագրիչ: Խաչիկ Շահինեան-Տարագճեան:

Գրաշար: Մարիա Առաքելեան:

Նկարագարողեց: Բենօ Միշոյեան:

Էջերու թիւ: 240 + 29 («Կլու» մանկապատանեկան):

Թուղթի ձեւաչափ: 22.5 X 29.5 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Գանձասար-Բացառիկ»-ի եւ «Գանձասար» շաբաթաթերթի ամբողջ տարուան լուսանկարներուն համար հոն արձանագրուած է ««Գանձասար»-ը շնորհակալութիւն կը յայտնէ «Փօթօ Վենիս»-ին եւ Taj Colour-ին, տարուան ընթացքին տրամադրած լուսանկարներուն համար»:

ԳԱՆԶԱՍԱՐ ԲԱՅԱՌԻԿ 2002

Ենթախորագիր: Բերիոյ Թեմի Ազգ. Առաջնորդարանի Պաշտօնաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Տեղեկագրական, ազգային, կրօնա-բարոյական, մշակոյթ, արուեստ, բանասիրական, բանաստեղծութիւններ, մարզական, կնոջական:

Պարբերականութիւն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2002 թ.:

Հրատարակութիւն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի:

Խմբագիր: Մարի Մերտիսանեան:

Գրութիւններ ունին: Գերշ. Տ. Սուրբէն Ս. արք. Գաթարոյեան, Հուրի Ազեգեան, Յակոբ Սահակեան, դոկտ. Նորա Արիսեան, Ռուբէն Սահակեան, Խաչիկ Շահինեան, Անի Ֆիշենկեան, Վարդի Քէշիշեան, տորթ. Նորայր Մանճեան, Յակոբ Միքայէլեան, Միքայէլ Հանճեան, Յակոբ Պեքեարեան, Մեայուհ Ա. Տանակէօգեան (թարգմանութիւն), Մարուշ Երամեան, Զօհրապ Պէրէճիքեան, Պերճուհի Աւետեան, Նանոր Ինճէճիկեան, Սարգիս Քէլ Խաչերեան, Յակոբ Նալպանտ (Տլտլեան), Արեքնազ Մ. Մարտիրոսեան, Սօսէ Փիլաճեան, Նելլի Թաշճեան, Արփի Խուլիարեան-Առաքելեան, Կարպիս Էքմէքճեան, Արշօ Քիլիսեան, Տալիդա Թաշճեան:

Երգիծանկարներ: Դալար Արուս եւ Միհրան Միհրանեան:

«Կկու»-ն պատաստեց: Ռիթա Տիքայիքեան:

Նկարազարդեց: Բենօ Միշոյեան:

Սրբագրիչ: Խաչիկ Շահինեան-Տարագճեան:

Էջադրող: Ասատուր Արամեան:

Գրաշար: Ս. Շահպազեան:

Կողքի ձեւաւորում: Գառնիկ Նալպանտեան:

Էջերու թիւ: 172 + 31 («Կկու» մանկապատանեկան):

Թուղթի ձեւաչափ: 22.5 X 29.5 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Բացառիկին 6-10 էջերու վրայ կը կարդանք Մեծի

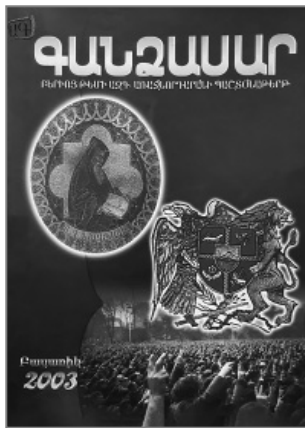
Տանն Կիլիկիոյ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա Կաթողիկոսի Հալէպ այցելութեան ընթացքին երիտասարդութեան հետ հանդիպման ընդհանրական բնոյթ ունեցող հարցադրումները՝ կարգ մը յապաւումներով:

Բացառիկին մէջ կը կարդանք նաեւ Յակոբ Միքայէլեանի հարցազրոյցը Սօս Սարգիսեանի հետ:

Պէտք է նշենք, որ Բացառիկին մէջ «Ուսանողական էջ» վերնագրի տակ կայ չորս անատորագիր յօդուածներ:

Բացառիկին էջերուն կցուած է «Կկու» մանկապատանեկանի 31 պատկերազարդ եւ գունաւոր էջ:

ԳԱՆՁԱՍԱՐ ԲԱՅԱՌԻԿ 2003

Ենթախորագիր: Բերիոյ Թեմի Ազգ. Առաջնորդարանի Պաշտօնաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Տեղեկագրական, ազգային, կրօնա-բարոյական, մշակոյթ, արուեստ, բանասիրական, բանաստեղծութիւններ, մարզական, կնոջական:

Պարբերականութիւն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2003 թ.:

Հրատարակութիւն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի:

Խմբագիր: Մարի Մերտիսանեան:

Գրութիւններ ունին: Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, Հուրի Ազեղեան, Գրիգոր վրդ. Զիֆթճեան, դոկտ. Նորա Արիսեան, Յակոբ Սահակեան, Խաչիկ Շահինեան, դոկտ. Ժուլիէթա Կիւլամիրեան, Սոնա Բանոյեան, տորթ. Նորայր Մանճեան, դոկտ. Արա Մայեղ, Նելլի Թաշճեան, Մեայուհ Տանակէօզեան (թարգմանութիւն), Պերճուհի Աւետեան, Մարուշ Երամեան, Սարգիս Քէլ Խաչերեան, Յարութ Վարդանեան, Վրէժ Թուրեան-Գլընճեան, Սեւան, Մարիա, Մաթիկ, Սօսէ Փիլաճեան, Արշօ Քիլիսեան, Տալիդա Թաշճեան:

Երգիծանկարիչին մատիտով: Միհրան Միհրանեան:

«Կկու»-ն պատրաստեց: Ռիթա Տիքալիքեան:

Նկարազարդեց: Բենօ Միշոյեան:

Սրբագրիչ: Խաչիկ Շահինեան-Տարագճեան:

Գրաշար: Սեւան Շահպազեան:

Էջադրող: Ասատուր Արամեան:

Կողքի ձեւաւորում: Ա. Արամեան:

Էջերու թիւ: 132 + 28 («Կկու» մանկապատանեկան):

Թուղթի ձեւաչափ: 22.5 X 29.5 սմ.:

Տպագրություն: Տպարան «Արեւելք»:

Յանվելալ տեղեկություն: Շապիկի նկարը՝ Հայաստանի Հանրապետության Առաջին անկախության զինանշանն ու Ս. Գրիգոր Նարեկացիի նկարներն են:

Բացառիկին մէջ կայ երկու հարցազրոյց, առաջինը՝ Բերիոյ հայոց թեմի առաջնորդ Գերշ. Տ. Սուրեն Ս. արք. Գաթարոյեանի հետ, իսկ երկրորդը՝ Հալեպի մէջ Հայաստանի Հանրապետության Գլխաւոր Հիւպատոս Արմէն Մելքոնեանի հետ:

Բացառիկին էջերուն կցուած է «Կլու» մանկապատանեկանի 28 պատկերազարդ եւ գունաւոր էջ:

ԳԱՆՁԱՍԱՐ ԲԱՅԱՌԻԿ 2004

Ենթախորագիր: Բերիոյ Թեմի Ազգ. Առաջնորդարանի Պաշտօնաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Տեղեկագրական, ազգային, կրօնա-բարոյական, մշակոյթ, արուեստ, բանասիրական, բանաստեղծութիւններ, մարզական, կնոջական:

Պարբերականություն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալեպ:

Հրատարակութեան թուական: 2004 թ.:

Հրատարակություն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի:

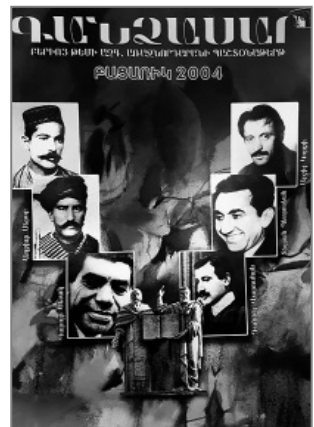
Խմբագիր: Խաչիկ Շահինեան-Տարագնեան:

Գրութիւններ ունին: Խ. Շ. (Խաչիկ Շահինեան), Էմմա Ազարիկեան, Գրիգոր Ժ. վրդ. Զիֆթնեան, Հուրի Ազեգեան, Վարդի Քէշիշեան, դոկտ. Նորա Արիսեան, Հուրի Աղապշեան, Սեպուհ Ա. Տանակեօգեան (թարգմանութիւն), Յակոբ Սահակեան, տոքթ. Նորայր Մանճեան, Տիրուկ Մարգարեան-Կարապետեան, Հայ մտքի բարեկամներ, Սալբի Գասպարեան, Մարիա Գաբրիէլեան, Մելան Շահպազեան, Մելակ Պօղոսեան, Խ. Շ. (Խաչիկ Շահինեան-Տարագնեան), Արեւիկ Ղազարեան, Գայիանէ Նալպանտեան, Լենա Նազարեան-Քէլվանեան, Մարուշ Երամեան, Միհրան Մինասեան, Թորոս Թորանեան, Պերճունի Աւետեան, Սօսէ Փիլաւնեան, Վրէժ Գինճեան-Թուրեան, Արա Ճուհարեան, Բագոս, Նանոր Ինճեճիկեան, Չոհրապ Այնթէպեան, Յակոբ Նալպանտ (Տլտեան), Յարութ Վարդանեան, բժ. Խաչիկ Արսլանեան, Գրիգոր Քէլէշեան, Ժիրայր Ռէիսեան, Գոհարիկ Արուշեան, Սօսի Միշոյեան-Տապաղեան, Յակոբ Միքայէլեան, Յակոբ Պեքեարեան, Սարգիս Քէլ Խաչերեան, Ֆ. Գեորգեան, Շահէ Մերտիսանեան, Կարպիս Էքմէքճեան, Տալիթա Թաշճեան, Արշօ Քիլիսեան, Սիրուն Թաշճեան, Հարմա Չաղլասեան:

Ծաղրանկարներ: Միհրան Միհրանեան:

«Կլու»-ն պատաստեց: Ռիթա Կաղեան-Տիքալիքեան:

Նկարազարդեց: Բենօ Միշոյեան:

Էջադրող: Ասատուր Արամեան:

Գրաշարներ: Մեւան Շահապազեան եւ Մարիա Գաբրիէլեան:

Սրբագրողներ: Գոհարիկ Արուշեան, Կարօ Արսլանեան եւ Յակոբ Սահակեան:

Կողքի ձեւաւորում: Հրազդան Թոքմաճեան:

Էջերու թիւ: 248 + 32 («Կլու» մանկապատանեկան):

Թուղթի ձեւաչափ: 22.5 X 29.5 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Շապիկի նկարը՝ Սահակ Պարթեւի եւ Մեսրոպ Մաշտոցի քանդակարձանն է, առաւել կարգ մը յեղափոխական, մտաւորական եւ արուեստագէտներու նկարներ:

Բացառիկին էջերուն կցուած է «Կլու» մանկապատանեկանի 32 պատկերազարդ եւ գունաւոր էջ:

ԳԱՆՁԱՍԱՐ ԲԱՅԱՌԻԿ 2005

Ենթախորագիր: Բերիոյ Թեմի Ազգ. Առաջնորդարանի Պաշտօնաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Տեղեկագրական, ազգային, կրօնա-բարոյական, մշակոյթ, արուեստ, բանասիրական, բանաստեղծութիւններ, մարզական, կնոջական:

Պարբերականութիւն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2005 թ.:

Հրատարակութիւն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի:

Խմբագիր: Խաչիկ Շահինեան-Տարագճեան:

Գրութիւններ ունին: Գերպ. Տ. Շահան ծ. վրդ. Սարգիսեան, Սօսէ Փիլաւճեան, Խաչիկ Շահինեան, Մարալ Տիքայիքեան, Էմմա Ազարիկեան, Գրիգոր ծ. վրդ. Չիֆթճեան, Նորա Արիսեան, Անի Ֆիշենկճեան, Հուրի Ազեգեան, Վարդի Քէշիշեան, Յակոբ Սահակեան, Սալբի Գասպարեան, Մարիա Գաբրիէլեան, Այտա Մինասեան, Մարուշ Երամեան, Աւօ (Աւետիս) Գաթրճեան, Վահէ Ժամագործեան, Աուատ Շաքլայան (թարգմանեց՝ Միհրան Մինասեան), Թորոս Թորանեան, Պերճուհի Աւետեան, Յարութ Վարդանեան, Յովսէփ Ղազարեան, Խաչիկ Արսլանեան, Յակոբ Նալպանտ (Տյոլեան), Նանոր Ինճեհիկեան, Մարիանա Պէրթիզլեան-Ղազարեան, Գրիգոր Քէլէշեան, Յակոբ Պեքեարեան, Յակոբ Միքայէլեան, Մանուէլ Քէշիշեան, դոկտ. Արա Սայեղ, Սարգիս Քէլ Խաչերեան, Մկրտիչ Երամեան, Կարօ Յ. Արսլանեան, Վերժին Պալապանեան, Դալար Ճապաղջուրեան:

Ճաղրանկարներ: Միհրան Միհրանեան:

«Կլու»-ի պատասխանատու: Ռիթա Տիքայիքեան:

«Կկու»-ի գծանկարներ: Բենո Միշոյեան:

Էջադրող: Ասատուր Արամեան:

Գրաշարներ: Սեւան Շահպազեան եւ Սիւզի Փիլաւնեան:

Սրբագրողներ: Գոհարիկ Արուշեան եւ Յակոբ Սահակեան:

Կողքի ձեւաւորում: Հրազդան Թորմանեան:

Էջերու թիւ: 132 + 32 («Կկու» մանկապատանեկան):

Թուղթի ձեւաչափ: 22.5 X 29.5 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Շապիկի նկարը՝ Հայոց Յեղասպանութեան 90-ամեակին նուիրուած քանի մը նկարներու հաւաքածոյ է:

Բացառիկին էջերուն կցուած է «Կկու» մանկապատանեկանի 32 պատկերազարդ եւ գունաւոր էջ:

ԳԱՆՁԱՍԱՐ ԲԱՅԱՌԻԿ 2006

Ենթախորագիր: Բերիոյ Թեմի Ազգ. Առաջնորդարանի Պաշտօնաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Տեղեկագրական, ազգային, կրօնա-բարոյական, մշակոյթ, արուեստ, բանասիրական, բանաստեղծութիւններ, մարզական, կնոջական:

Պարբերականութիւն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2006 թ.:

Հրատարակութիւն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի:

Խմբագիր: Խաչիկ Շահինեան-Տարագնեան:

Գրութիւններ ունին: Գերշ. Տ. Շահան եպս. Սարգիսեան, Խաչիկ Շահինեան, Հրանուշ Յակոբեան, Էմմա Ազարիկեան, Մարալ Տիքալիքեան, Սալբի Գասպարեան, Սօսէ Փիլաւնեան, Տ. Մաշտոց քինյ. Արապաթեան, Անի Ֆիշենկնեան, դոկտ. Արա Մայեղ, ԱՆՕ (Աւետիս) Գաթրճեան, Արաքսի Մելքոնեան, Ռուպինա Սարգիսեան, Հուրի Ազէզեան, Յակոբ Միքայէլեան, Ժիլիեթա Կիլամիրեան, Արմէնուհի Պօշկէզնեան, Գէորգ Յակոբճեան, Թորոս Թորանեան, Նարինէ Տումանեան, Մարիա Գաբրիէլեան, Ալիս Գաթրճեան, Պերճուհի Աւետեան, Աշխէն Առաքէլեան-Վարդանեան, Լալա Միսկարեան-Մինասեան, Գրիգոր Բէլէշեան, Յակոբ Պեքեարեան, Ուիլի (թարգմանութիւն՝ Մկրտիչ Երամեանի), Յակոբ Նալպանտ (Տլոյեան), Սարգիս Բէլ Խաչերեան, Մարիանա Պերթիզեան-Ղազարեան, Կարօ Յ. Արսլանեան, Սմբատ Գրիգորեան, Չոհրապ Անթէլլեան, Յարութ Վարդանեան, Սեւան Շահպազեան:

«Կկու»-ի պատասխանատու: Ռիթա Տիքալիքեան:

«Կկու»-ի գծանկարներ: Բենո Միշոյեան:

Էջադրող: Ասատուր Արամեան:
Սրբագրիչներ: Ալիս Գաթրճեան եւ Յակոբ Սահակեան:
Գրաշարողներ: Մեւան Շահպազեան եւ Արաքսի Մելքոնեան:
Կողք: Վրէժ Բասունի:
Էջերու թիւ: 154 + 22 («Կլու» մանկապատանեկան):
Թուղթի ձեւաչափ: 22.5 X 29.5 սմ.:
Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք»:
Յաւելեալ տեղեկութիւն: Շապիկի նկարը՝ Կադանդ պապուկի գծանկար:
 Բացառիկին էջերուն կցուած է «Կլու» մանկապատանեկանի 22 պատկերա-
 զարդ եւ գունաւոր էջ:

ԳԱՆՁԱՍԱՐ ԲԱՅԱՌԻԿ 2007

Ենթախորագիր: Բերիոյ Թեմի Ազգ. Առաջնորդա-
 րանի Պաշտօնաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Տեղեկագրական, ազգային, կրօնա-բարոյա-
 կան, մշակոյթ, արուեստ, բանասիրական, բանաստեղ-
 ծութիւններ, մարզական, կնոջական:

Պարբերականութիւն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2007 թ.:

Հրատարակութիւն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային
 Առաջնորդարանի:

Խմբագիր: Խաչիկ Շահինեան-Տարագճեան:

Գրութիւններ ունին: Գերշ. Տ. Շահան Ս. եպս. Սարգիսեան, Խաչիկ Շահի-
 նեան, Էմմա Ազարիկեան, Ստեփան Թոփչեան, դոկտ. Նորա Արիսեան, Տ. Գրի-
 գոր ծ. վրդ. Չիֆթճեան, Հուրի Ազեզեան, Սօսէ Փիլաճեան, Զարմիկ Պօղիկեան,
 Անի Զէյթունցեան-Արգունեան, դոկտ. Ժիլիերթա Կիւլամիրեան, Պերճունիի
 Աւետեան, դոկտ. Արա Սայեդ, Գրիգոր Քէլէշեան, Յակոբ Միքայէլեան, Հրազդան
 Թոքմաճեան, Մարիա Գաբրիէլեան, Ալիս Գաթրճեան, Աւօ (Աւետիս) Գաթրճեան,
 Լալա Մինասեան, Խաչիկ Արսլանեան, Սարգիս Քէլ Խաչերեան, Յակոբ Պեքեա-
 րեան, Թորոս Թորանեան, Յարութ Վարդանեան, Նանոր Ինճէճիկեան, Յակոբ
 Նալպանտ-Տըլտըլեան, Աշիւն Առաքէլեան, Սմբատ Գրիգորեան, Ղազար Ղազա-
 րեան, Մեւան Հանէշեան, Մարիա Պերթիզեան-Ղազարեան, Մկրտիչ Երամեան
 (թարգմանութիւն), Էմմա, Սիլվա Ղազարեան եւ Արաքսի Մելքոնեան, Հոփի Կա-
 նանեան, Յարութ Էքմանեան, Լիզլթ Աւրնեան, Շուշան Քոչարեան:

«Կլու»-ի պատասխանատու: Ռիթա Տիքայիքեան:

«Կլու»-ի գծանկարներ: Բենօ Միշոյեան, Գարօ Պէրպէրեան:

Կողք: Վրէժ Բասունի:

Էջադրող: Ասատուր Արամեան:

Սրբագրիչ: Ալիս Գաթրճեան:

Գրաշարողներ: Սիլվա Ղազարեան եւ Արաքսի Մելքոնեան:

Էջերու թիւ: 180 + 32 («Կլու» մանկապատանեկան):

Թուղթի ձեւաչափ: 22.5 X 29.5 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Շապիկի նկարը՝ Կադանդ պապուկի գծանկար է:

Բացառիկին էջերուն կցուած է «Կլու» մանկապատանեկանի 32 պատկերազարդ եւ գունաւոր էջ:

Բացառիկին մէջ «Կլու»-ի գծանկարողներու անունի մասին հակասութիւն կը տեսնենք: Գիրքի առաջին էջերէն մէկուն վրայ՝ Խմբագրական կազմի անուանացանկին տակ արձանագրուած է, «Կլու»-ի գծանկարներ՝ Բենօ Միշոյեան, իսկ էջ 179-ի Բովանդակութեան վերջաւորութեան գրուած է, «Կլու»-ն նկարազարդեց՝ Գաթօ Պէրպէրեան:

ԳԱՆՁԱՍԱՐ ԲԱՅԱՌԻԿ 2008

Ենթախորագիր: Բերիոյ Թեմի Ազգ. Առաջնորդարանի Պաշտօնաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Տեղեկագրական, ազգային, կրօնա-բարոյական, մշակոյթ, արուեստ, բանասիրական, բանաստեղծութիւններ, հարցազրոյցներ, մարզական, կնոջական:

Պարբերականութիւն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2008 թ.:

Հրատարակութիւն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի:

Խմբագիր: Խաչիկ Շահինեան-Տարագճեան:

Բովանդակութիւն: Խմբագրական, տեղեկագրեր, քաղաքական, տնտեսական, կրօնական, մշակութային, կրթական, երաժշտական, գրական, բանաստեղծութիւններ, երգիծական, հասարակական, բժշկական, գեղարուեստ, կնոջական եւ մարզական:

Գրութիւններ ունին: Շահան եպս. Սարգիսեան, Խաչիկ Շահինեան, Էմմա Ազարիկեան, Վարուժան Հ. Թովմասեան, Չարմիկ Պօղիկեան, դոկտ. Նորա Արիսեան, Աւօ (Աւետիս) Գաթրճեան, Գեորգ Յակոբճեան, Մարիանա Պէրթիգլեան-Ղազարեան, Արմէն Այվազեան, Յարութ Էքմանեան, Յովհաննէս Եուրիկի Յարութիւնեան, Հուրի Ազեգեան, Աշխէն Առաքելեան-Վարդանեան, Խորէն քինյ. Պէրթիգլեան, բժ. Ալեքսանդր Քէշիշեան, Լորիկ Չարիկեան, Յակոբ Սահակեան, Գայիանէ Սիմոնեան-Տէրեան, Ալին Մոմճեան, Նայիրի Մկրտիչեան-Տաղեան,

Վանի Այնթապեան, Հրազդան Թոքմաճեան, Լալա Միսկարեան-Մինասեան, Լեւոն Նազարեան-Քէլվանեան, Սաթենիկ Խաչատրեան, Խաչիկ Արսլանեան, Սարգիս Բ. Խաչերեան, Վրէժ Գլնեան-Թուրեան, Յարութ Վարդանեան, Սեւան Հանէշեան, Գայիանէ Ապաճեան, Ազնիւ Լեալեպճեան, Սմբատ Գրիգորեան, Յակոբ Պեքեարեան, Յակոբ Միքայէլեան, Լիւսի Չամսարեան, Բալիկ Ազարիկեան-Իւդաբերեան, Թորոս Թորանեան, դոկտ. Մանուկ Գրըմըլեան, Դանիա Խաչատուրեան-Համբարձումեան, Կարօ Երիկեան, Ռաֆֆի Միւլախեան:

Հայ կերպարուեստագէտներու վեցեակ: Վրէժ Քասունի, Հրազդան Թոքմաճեան, Վարդգէս Պարսումեան, Արտօ Համբարձումեան, Վիգէն Շառոյեան, Չաւէն Պարտազճեան:

«Կկու»-ի պատասխանատու: Ռիթա Տիքալիքեան:

«Կկու»-ի գծանկարներ: Գարօ Պէրպէրեան:

Էջադրող: Ասատուր Արամեան:

Սրբագրիչ: Ալիս Գաթրճեան:

Գրաշարողներ: Անի Կարապետեան եւ Արաքսի Մելքոնեան:

Կողք: Վրէժ Քասունի:

Էջերու թիւ: 216 + 24 («Կկու» մանկապատանեկան):

Թուղթի ձեւաչափ: 22.5 X 29.5 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Շապիկի նկարը՝ Կադանդ պապուկի գծանկար է: Բացառիկին էջերուն կցուած է «Կկու» մանկապատանեկանի 24 պատկերազարդ եւ զունաւոր էջ:

ԳԱՆՁԱՍԱՐ ԲԱՅԱՌԻԿ 2009

Ենթախորագիր: Բերիոյ Թեմի Ազգ. Առաջնորդարանի Պաշտօնաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Տեղեկագրական, ազգային, կրօնա-բարոյական, մշակոյթ, արուեստ, բանասիրական, բանաստեղծութիւններ, հարցազրոյցներ, մարզական, կնոջական:

Պարբերականութիւն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2009 թ.:

Հրատարակութիւն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի:

Խմբագիր: Խաչիկ Շահինեան-Տարազճեան:

Գրութիւններ ունին: Շահան Ս. եպս. Սարգիսեան, Խաչիկ Շահինեան, Պետրոս արք. Միրիաթեան, վեր. Յարութիւն Սելիմեան, դոկտ. Նորա Արիսեան, Թորոս Թորանեան, Հ.Ա., Էմմա Ազարիկեան, Անժելլա Սանճեան, Արաքս Փա-

շայեան, Աւօ (Աւետիս) Գաթրճեան, Սափօ Գասարճեան, բժիշկ Տիգրան Փիլաւ-
ճեան, Յարութ Էքմանեան, Գէորգ Յակոբճեան, Յակոբ Միքայէլեան, Հուրի Ազե-
զեան, Չարմիկ Պօղիկեան, Մարիա Գաբրիէլեան, Գայիանէ Սիմոնեան-Տէրեան,
Հռիփ Կանանեան, Շողիկ Ազարիկեան-Ադամեան, Մանուէլ Օհանեան, Աշխէն
Առաքէլեան-Վարդանեան, Տ. Խորէն քինյ. Պէրթիզլեան, Գրիգոր Բէլէշեան, Յա-
կոբ Պեքեարեան, Մարիանա Պէրթիզլեան-Ղազարեան, Գէորգ Պետիկեան, Սի-
րուն Սիսեռեան-Հանէթեան, Լենա Նազարեան-Քէլվանեան, Պերճուհի Աւետեան,
Սարգիս Զ. Խաչերեան, Յարութ Վարդանեան, Ալիս Գաթրճեան, Տիրուկ Մար-
գարեան-Կարապետեան, Ալեքսան արկ. Գալայճեան, Յակոբ Սահակեան, Մելան
Մանճիկեան, Անի Չէյթունցեան, Սօնա Թիթիզեան-Կէտիկեան, Վրէժ Գինճեան-
Թուրեան, Նորայր Մանճեան, Վարդգէս Շամիլեան, Յակոբ Նալպանտ-Տլտլեան,
Ազնիւ Լէպլէպեան, Ռաֆֆի Միլիսեան:

Խոհանոց: Թերէզ Փամպուքեան:

Էջադրող: Ասատուր Արամեան:

Սրբագրիչներ: Ալիս Գաթրճեան եւ Յակոբ Սահակեան:

Գրաշարողներ: Անի Թոփալեան եւ Ալեքսան արկ. Գալայճեան:

Էջերու թիւ: 260:

Թուղթի ձեւաչափ: 22.5 X 29.5 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Շապիկի նկարը՝ «Գանձասար» Բացառիկներու
հաւաքածոյ: Միջուկը պատկերազարդ է:

«Կլու»-ն արդէն առանձին թիւով յոյս տեսած է:

ԳԱՆՁԱՍԱՐ ԲԱՅԱՌԻԿ 2009

Ենթախորագիր: Բացառիկ: Բերիոյ Հայոց Թեմի
Ազգային Առաջնորդարանի Պաշտօնաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Նուիրուած երանաշնորհ Չարեհ Ա վեհա-
փառ հայրապետին Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսու-
թեան:

Պարբերականութիւն: Բացառիկ թիւ:

Բովանդակութիւն: Օրհներգութիւն, Մաղթերգ,
Չարեհ Ա կաթողիկոս (կենսագրական ակնարկ), Չարեհ
կաթողիկոս՝ ճշմարիտ հոգեւորականի տիպարը, Չարեհ
Ա կաթողիկոս՝ քառորդ դարու պրիսմակէն, Չարեհ վե-
հափառ (վախճանման քառասնամեակին առիթով), Չա-
րեհ սքանչելին (վկայութիւն մը), Անխորտակելին՝ Չարեհ վեհափառը, Այդպէս էր
վեհափառը...:

Հրատարակության վայր: Հալեպ:

Հրատարակության թուական: Փետրուար 2009 թ.:

Հրատարակություն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի:

Խմբագիր: Առանց խմբագրի յիշատակության:

Գրություններ ունին: Ն. Ռուսինեան, Արամ Ա կաթողիկոս, Գարեգին Բ կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, Զարեհ արք. Ազնաւորեան, Վահան Ծ. վրդ. Պէրպլեւեան, Ֆիլիփ Զաքարեան, Հուրի Ազեզեան:

Էջերու թիւ: 12:

Թուղթի ձեւաչափ: 28.5 X 41 սմ.:

Տպագրություն: Առանց տպարանի յիշատակության:

Յաւելեալ տեղեկություն: «Գանձասար» շաղաթաթերթի ձեւաչափով լոյս տեսած այս բացառիկ թիւը սովորական Հինգշաբթի օրերը հրապարակուած շաբաթաթերթի հետ միասին բաշխուած է: Սոյն բացառիկը նուիրուած է Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոս Զարեհ Ա վեհափառին: Պատկերազարդ է եւ սեւ ու սպիտակ էջերով:

ԳԱՆԶԱՍԱՐ ԲԱՅԱՌԻԿ 2010

Ենթախորագիր: Բերիոյ Թեմի Ազգ. Առաջնորդարանի Պաշտօնաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Տեղեկագրական, ազգային, կրօնա-բարոյական, մշակոյթ, արուեստ, բանասիրական, բանաստեղծություններ, մարզական, կնոջական:

Պարբերականություն: Տարեկան:

Հրատարակության վայր: Հալեպ:

Հրատարակության թուական: 2010 թ.:

Հրատարակություն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի:

Խմբագիր: Խաչիկ Շահինեան-Տարագնեան:

Բովանդակություն: Խմբագրական, տեղեկագրեր, քաղաքական, եկեղեցական, հասարակական, բանասիրական, գրական (արձակ), գրական (բանաստեղծություններ), կրթական, մշակոյթ եւ արուեստ, երաժշտական, մարզական, սկաուտական, խոհանոց, կնոջական, խաչքառ:

Գրություններ ունին: Շահան եպս. Սարգիսեան, Խաչիկ Շահինեան, Հուրի Ազեզեան, Էմմա Ազարիկեան, դոկտ. Նորա Արիսեան, Գեորգ Յակոբնեան, Յարութ Էքմանեան, Կարօ Մանհիկեան, Աշխէն Առաքելեան-Վարդանեան, Ալեքսան սրկ. Գալպնեան, Միհրան սրկ. Պաղգեորգեան, Խորեն քինյ. Պէրթիզեան, Լիւսի Գրնալեան, Նանոր Շահինեան-Բրուտեան, Յակոբ Ադամեան, Մարուշ Երամեան,

Յովսէփ Ղազարեան, Մարգարիտ Շամիլեան, Մարիանա Պերթիզեան-Ղազարեան, Չարմիկ Պօղիկեան, Պերճուհի Աւետեան, Գէորգ Պետիկեան, Ժիւլիէթա Կիւլամիրեան, Վրէժ Գլնճեան-Թուրեան, Տիրուկ Մարգարեան-Կարապետեան, Յակոբ Միքայէլեան, Նանոր Միքայէլեան, Թորոս Թորանեան, Երան Չէյթունցեան, Սօնա Թիթիզեան-Կէտիկեան, Վարդենի Խուտեցեան, Աւետիս Մատեան, Նանոր Ինճէճիկեան, Խաչիկ Արսլանեան, Յակոբ Նալպանտ-Տլոյեան, Մարգիս Քէլ Խաչերեան, Յարութ Վարդանեան, Վահէ Ասատուր Բէշիշեան, Սմբատ Գրիգորեան, Նորայր Մանճեան, Ազնիւ Լէպլեպեան, Հուրի Տէկիրմէնճեան-Գարամարտեան, Անի Չէյթունցեան-Արգումանեան, Անժելա Սանճեան, Հրազդան Թորմանճեան, ԱԼՕ (Աւետիս) Գաթրճեան, Ռաֆֆի Սիւլահեան, Կասիա Կարապետեան, Թերեզ Փամպուքեան, Լիանա Բախտիկեան:

Էջադրող: Ասատուր Արամեան:

Սրբագրիչներ: Ալիս Գաթրճեան եւ Շանթ Կիրակոսեան:

Գրաշարներ: Անի Թոփալեան եւ Ալեքսան սրկ. Գալայճեան:

Կողմ: Վարդգէս Պարսումեան եւ Արտօ Համբարձումեան:

Էջերու թիւ: 220:

Թուղթի ձեւաչափ: 22.5 X 29.5 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Շապիկի նկարը՝ Կադանդ պապուկի գծանկար է: Ներառուած է Հալէպի Գլխաւոր Հիւպատոս Աշոտ Մանուկեանի բարեմաղթութիւնները: Միջուկը պատկերազարդ:

«Կկու»-ն արդէն առանձին թիւով յոյս տեսած է:

ԳԱՆՁԱՍԱՐ ԲԱՅԱՌԻԿ 2011

Ենթախորագիր: Բերիոյ Թեմի Ազգ. Առաջնորդարանի Պաշտօնաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Տեղեկագրական, ազգային, կրօնա-բարոյական, մշակոյթ, արուեստ, բանասիրական, բանաստեղծութիւններ, հարցազրոյցներ, մարզական, կնոջական:

Պարբերականութիւն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2011 թ.:

Հրատարակութիւն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի:

Խմբագիր: Խաչիկ Շահինեան-Տարագճեան:

Բովանդակութիւն: Տեղեկագրական, քաղաքական, տնտեսական, դաշնակցութեան պատմութենէն, կրթական-դաստիարակչական-լեզուական, պատ-

մութիւն-ցեղասպանութիւն, հայ-արաբական առնչութիւններ, գրական-բանաստեղծութիւններ, արձակ, ընկերաքարոյական, հասարակական, թատրոն, կերպարուեստ, երաժշտութիւն, մշակոյթ, մարզական, կնոջական:

Գրութիւններ ունին: Շահան եպս. Սարգիսեան, Խաչիկ Շահինեան, Էմմա Ազարիկեան, Ռաֆֆի Սիլվահեան, Վարդենի Խուտեցեան, Էլիզապէթ Մալխասեան-Գոնճայեան, Տիգրան Գարոյեան, Լեւոն Չ. Ետալեան, Գարօլին Մարիէ-Սերոբեան, ԱԼՕ (ԱԼետիս) Գաթրճեան, Հուրի Տէյիրմէնճեան-Գարամարտեան, Ալին Բանոյեան, Հուրի Քէշիշեան, Լիւսի Գրճալեան, Սալբի Գասպարեան, Հուրի Ազէգեան, Մարիանա Պէրթիզեան-Ղազարեան, Վարդի Քէշիշեան, Մ. Քէշիշեան, Յարվարդ (Յարութ Վարդանեան), Սարգիս Քէլ Խաչերեան, Յակոբ Նալպանտ (Տլոյեան), Լենա Նազարեան-Քէլվանեան, Աշխէն Առաքէլեան-Վարդանեան, Տիրուկ Մարգարեան-Կարապետեան, Ազնիւ Ստեփանեան-Լէպլէպճեան, տորթ. Թադէոս Թադէոսեան, Սմբատ Գրիգորեան, Տ. Նորայր Մանճեան, Նարինէ Սեմերճեան, Արա Մութաֆեան, Պերճուհի Ալետեան, Յակոբ Միքայէլեան, Լալա Միսկարեան-Մինասեան, Սիրուն Միսեռեան-Հանճէթեան, Անի Չէյթունցեան, Մարգարիտ Շամիլեան, Սօսէ Փիլաճեան, Մարիա Գաբրիէլեան, Խորէն քինյ. Պէրթիզեան, Նարինէ Գոնճայեան, Նանոր Մինասեան, Սեւան Շահպազեան, Ալեքսան սրկ. Գալայճեան, Միհրան սրկ. Պալգէորգեան, Թորոս Թորանեան, Նանոր Միքայէլեան, Արշո Շամոյեան, Երան Չէյթունցեան, Անի Խուտեցեան, Լուսին Քէլէշեան, Գրիգոր Քէլէշեան, Սօնա Թիթիզեան-Կէտիկեան, Սօսէ Բարսեղեան-Համամճեան, Գայիանէ Սիմոնեան-Տէրեան, ք. գ. թ. Հրայր Աղապապեան, Շաքէ Մանկասարեան-Կրօկն, Թերէզ Փամպուքեան:

Էջադրող: Ասատուր Արամեան:

Սրբագրիչներ: Ալիս Գաթրճեան եւ Հուրի Քէշիշեան:

Գրաշարողներ: Անի Թոփալեան եւ Ալեքսան սրկ. Գալայճեան:

Կողք: Վարդգէս Պարսումեան եւ Արտօ Համբարձումեան:

Էջերու թիւ: 263:

Թուղթի ձեւաչափ: 22.5 X 29.5 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք»:

Յանդիման տեղեկութիւն: Շապիկի նկարը՝ Կադանդ պապուկի գծանկար է: Միջուկը պատկերագարդ:

«Կլու»-ն արդէն առանձին թիւով լոյս տեսած է:

Ենթախորագիր: Բերիոյ Թեմի Ազգ. Առաջնորդարանի Պաշտօնաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

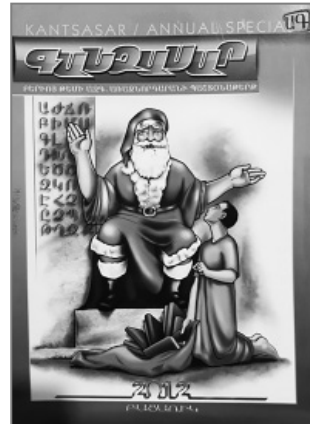
Բնոյթ: Տեղեկագրական, ազգային, կրօնա-բարոյական, մշակոյթ, արուեստ, բանասիրական, բանաստեղծութիւններ, մարզական, կնոջական:

Պարբերականութիւն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2012 թ.:

Հրատարակութիւն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի:

Խմբագիր: Խաչիկ Շահինեան-Տարագնեան:

Բովանդակութիւն: Առաջնորդ Հօր պատգամը, Տեղեկագիրներ, քաղաքական, Հայկական ցեղասպանութիւն, Հայրենակցական-պատմական, կրօնական-պատմական, կրօնաբարոյական, տնտեսական, կրթական, մանկավարժական, լեզուաբանական, բանաստեղծութիւններ, գրական, գրախօսական, գրական-արձակ, թատերական, մշակոյթ-արուեստ, ազգագրական, երաժշտական, յուշագրութիւն, թարգմանական, ընկերաբարոյական, սուրիահայ դէմքեր, մարզական, յոբելինական, առողջապահական, խաչքառ, կնոջական:

Գրութիւններ ունին: Շահան եպս. Սարգիսեան, Խաչիկ Շահինեան, Հռիփ Կանանեան, Էմմա Ազարիկեան, Անի Չալօղեան, դոկտ. Նորա Արիսեան, Գեորգ Յակոբնեան, Սեդա Մավեան, Մարիա Գաբրիէլեան, Յակոբ Ադամեան, Սօսէ Փիլաճեան, Յովհաննէս սրկ. Մկրտիչեան, Աւօ (Աւետիս) Գաթրնեան, դոկտ. Հուրի Ազէզեան, Խորեն քինյ. Պէրթիզեան, Ալեքսան սրկ. Գալայեան, Լեւոն Չ. Ետալեան, Մարիա Վարդանեան, Այտա Մինասեան, Հուրի Տէյրմէնեան, դոկտ. Արա Սայեդ, Յակոբ Նալպանտ-Տլոյեան, Յարվարդ (Յարութ Վարդանեան), Սարգիս Բ. Խաչերեան, Սեւան Հանէշեան-Պետուրեան, Աշխէն Առաքէլեան-Վարդանեան, Տիրուկ Մարգարեան-Կարապետեան, տորթ. Թադէոս Թադէոսեան, Նորայր Մանճեան, Ազնիւ Ստեփանեան-Լէպլէպեան, Վահէ Բէշիշեան, Սմբատ Գրիգորեան, Յովիկ Բէշիշեան, Նանոր Միքայէլեան, Թորոս Թորանեան, Պերճունի Աւետեան, Գեորգ Պետիկեան, Մարիանա Պէրթիզեան-Ղազարեան, Մարգարիտ Շամիլեան, Լիւսի Սիւլահեան, Սիրուն Սիսեռեան-Հանէթեան, Վարդենի Խուտեցեան, Գրիգոր Բէլէշեան, Հրազդան Թորմանեան, Պետրոս Ալահայտոյեան, Երան Չէթունցեան, Գայիանէ Սիմոնեան-Տէրեան, Հիլտա Չափրազեան-Չաղասեան, Մկրտիչ Երամեան, Սալբի Բիլէնեան-Եթերեան, Լուսին Բէլէշեան, Նանոր Շահինեան-Բրուտեան, Ռաֆֆի Սիւլահեան, Անի Մարսէլեան, բժիշկ Կարալիս Հարպոյեան, Լիւսի Գրնալեան, Թամար Թիւֆէնքեան-Սէրայտարեան, Մարուշ Երամեան, Թերէզ Փամպուգեան:

Էջադրող: Յովիկ Փամփայեան:

Սրբագրիչներ: Սօնա Թիթիգեան-Կէտիկեան եւ Ալեքսան արկ. Գալայճեան:

Գրաշարող: Անի Թովալեան-Սարուխան:

Կողք: Վարդգէս Պարսումեան եւ Արսո Համբարձումեան:

Էջերու թիւ: 228:

Թուղթի ձեւաչափ: 22.5 X 29.5 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք»:

Յանդիման տեղեկութիւն: Շապիկի նկարը՝ Կադանդ պապուկի գծանկար է: Միջուկը պատկերագարդ եւ մասամբ գունագարդ:
«Կկու»-ն, արդէն առանձին թիւով յոյս տեսած է:

ԳԱՆՁԱՍԱՐ ԲԱՑԱՌԻԿ 2015

Ենթախորագիր: Պաշտօնաթերթ Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Հայոց ցեղասպանութեան 100-ամեակին նուիրուած նիւթեր, թղթածրարներ, բանաստեղծութիւններ:

Պարբերականութիւն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2015 թ.:

Հրատարակութիւն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի:

Խմբագիր: Զարմիկ Զիլաքօշեան-Պողիկեան:

Բովանդակութիւն: Սրբազան Հօր պատգամ, խմբագրական, Հ.Հ. եւ Յեղասպանութիւն, Արիւսային, ուսումնասիրական, թարգմանական, Թուրքիա եւ Յեղասպանութիւն, յուշագրութիւն, խորհրդածութիւններ, գեղարուեստական, բանաստեղծութիւններ:

Գրութիւններ ունին: Շահան արք. Սարգիսեան, Զարմիկ Պողիկեան, Հ.Հ. Հիւսպատոս Տիգրան Գէորգեան, Յարութ Էօրտէկեան, Գրիգոր Տունկեան, Անի Ֆիշենկճեան, դոկտ. Նորա Արիսեան, Գէորգ Յակոբճեան, Աւօ (Աւետիս) Գաթրճեան, Նուարդ Մատոյեան-Տարագճեան, տոքթ. Ներսէս Սարգիսեան, դոկտ. Հուրի Ազէգեան, Սալբի Գասպարեան, Սոֆիա Յակոբեան, Վարդենի Խուտեցեան, Միհրան Մինասեան, Մարիա Գաբրիէլեան, Սօսի Միշոյեան-Տապաղեան, դոկտ. Հրայր Ճեպճեան, Պերճուհի Աւետեան, Խորեն քինյ. Պէրթիզեան, Յակոբ Միքայէլեան, Լալա Միսկարեան-Մինասեան, Արուեստագէտ Վարդգէս Պարսումեան, Յակոբ Ադամեան, Մարիանա Պէրթիզեան-Ղազարեան, Մարգարիտ Շամիլեան, Յակոբ Նալպանտ-Տլոյեան, Լուսին Ապանեան-Զիլաքօշեան:

Էջադրող: Յովսէփ Զալօղլեան:

Սրբագրիչ: Միրնա Ճարպիկեան-Պալգէորգեան:

Օգնական սրբագրիչ: Սիւզի Խշումանեան-Փիլանեան:

Գրաշար: Անի Թոփալեան-Մարուխան:

Կողքի ձեւաւորում: Հրազդան Թոքմանեան:

Էջերու թիւ: 147:

Թուղթի ձեւաչափ: 22.5 X 30 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Սուրիոյ պատերազմին պատճառով քանի մը տարի «Գանձասար Բացառիկ»-ի ամանորեան հրատարակութիւնները ընդհատուեցան, սակայն 24 Ապրիլ 2015 թուականին, Հայոց Յեղասպանութեան 100-ամեակին առիթով լոյս տեսաւ Բացառիկ թիւ մը: Միջուկը պատկերազարդ:

Շապիկի նկարը՝ Հայոց ջեղասպանութեան 100-ամեակին առնչուած լուսանկարներ են, ինչպէս՝ Տէր Զօրի պայթեցուած Ս. Նահատակաց եկեղեցին: Շապիկին գրուած է «Հայոց Յեղասպանութեան 100-Ամեակի Բացառիկ 2015»:

ԳԱՆՁԱՍԱՐ ԲԱՅԱՌԻԿ 2018

Ենթախորագիր: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի Պաշտօնաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Տեղեկագրական, ազգային, կրօնա-բարոյական, մշակոյթ, արուեստ, բանասիրական, բանաստեղծութիւններ:

Պարբերականութիւն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2018 թ.:

Հրատարակութիւն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի:

Գլխաւոր խմբագիր: Զարմիկ Զիլաբօշեան-Պօղիկեան:

Բովանդակութիւն: Խմբագրական, տեղեկագրական, անկախութեան 100-ամեակ, ուսումնասիրական, գիրքերու հետ, հրապարակագրական, գրական-գեղարուեստական, կնոջական:

Գրութիւններ ունին: Շահան արք. Սարգիսեան, Պետրոս արք. Միրիաթեան, վեր. Յարութիւն Սելիմեան, Արմէն Սարգսեան, Ս. Մահսերեճեան, Մայքըլ Ա. Բաբայեան, Մարիանա Պէրթիզլեան-Ղազարեան, Բժիշկ Ղազար Ղազարեան, Բժիշկ Ալեքսանտր Բէշիշեան, Անի Ֆիշենկճեան, Կարպիս Մինասեան, Ծ. Ա., Սեւան Շահպազեան, Քրիստ Խրոյեան, Լեւոն Շառոյեան, Խաչիկ Շահինեան, Սալի Գասպարեան, Սոֆիա Յակոբեան, Մարիա Գաբրիէլեան, Նարինէ Գոնճայեան-

Արապաթեան, Մարի Մերտխանեան-Եարալեան, Յակոբ Միքայելեան, Խորեն քինյ. Պերթիզեան, Սերոբ Սահակեան, Սօսի Միշոյեան-Տապապաղեան, Յակոբ Նալպանտ-Տլոյեան, Լեոնա Գառագիւթիք, Յուշիկ Ղազարեան, Յարվարդ (Յարութ Վարդանեան), բժիշկ Խաչիկ Արսլանեան, Ծովիկ Կարապետեան, Մարուշ Երամեան, Անի Բրդոյեան-Ղազարեան, Չեփիւռ Պապիկեան-Աւագեան, Պերճուհի Աւետեան, Յոլեր Ապանեան, Մարէն Պապեան, Մարինա Չիլաբօշեան-Պօղիկեան, Շադիկ Սրուրեան, Սեւան Ազարիկեան-Պարմաքսըզեան, Թամար Աւետեան-Գատէհնեան:

Էջադրող: Յովսէփ Չալօղեան:

Սրբագրիչներ: Չեփիւռ Աւագեան-Պապիկեան եւ Անի Թոփնեան:

Գրաշար: Անի Թոփալեան-Մարուխան:

Կողքի ձեւաւորող: Յովիկ Փամփալեան:

Էջերու թիւ: 214:

Թուղթի ձեւաչափ: 21.5 X 30 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Սուրիոյ պատերազմի պատճառով կանգ առած ամանորեան «Գանձասար Բացառիկ»-ներու շարքը 5 տարուան ընդմիջումէն ետք, լոյս կը տեսնէ 2018 թուականին:

Շապիկի նկարը՝ Կադանդ պապուկի գծանկար է, առաւել Հայաստանի Հանրապետութեան 100-ամեակի առիթով Հ.Հ. հիմնադիր՝ Արամ Մանուկեանի եւ այդ շրջանի չորս վարչապետներուն դիմանկարները:

Միջուկը պատկերազարդ է:

ԳԱՆՁԱՍԱՐ ԲԱՅԱՌԻԿ 2019

Ենթախորագիր: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի Պաշտօնաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Տեղեկագրական, ազգային, կրօնա-բարոյական, մշակոյթ, արուեստ, բանասիրական, բանաստեղծութիւններ:

Պարբերականութիւն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2019 թ.:

Հրատարակութիւն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի:

Խմբագիր: Զարմիկ Պօղիկեան:

Բովանդակութիւն: Խմբագրական, տեղեկագրական, «Գանձասար»-ի 25-ամեակ, տնտեսաքաղաքական, սուրիահայ կեանք, հրապարակագրական, կր-

թաղաստիարակչական, գրական-գեղարուեստական, կնոջական, եւ մարզական:

Գրութիւններ ունին: Շահան արք. Սարգիսեան, Չարմիկ Պօղիկեան, Պետրոս արք. Միրիաթեան, վերապատուելի Յարութիւն Սելիմեան, Արմէն Սարգսեան, Ս. Մահսերեմեան, Յարութ Էօրտէկեան, Լեւոն Չաքի Ետալեան, Աւետիս Աբօշեան, Լուսին Ապանեան-Չիլաբօշեան, Սեւան Ազարիկեան-Պամաքսգեան, Մարինա Չիլաբօշեան-Պօղիկեան, Սեւանայ Հալլաճեան, Անի Ֆիշենկճեան, դոկտոր Նորայր Մանճեան, Շողիկ Աշըգեան, Կարպիս Մինասեան, Իշխան Չիֆճեան, Սոֆիա Յակոբեան, Սալբի Գասպարեան, Կիրակոս Գույումճեան, Խաչիկ Շահինեան, Ալին Բանոյեան, Արմենակ Եղիայեան, Փաթէի Ալ-Մուտարբէս (թարգմանեց՝ դոկտոր Հուրի Ազէզեան), Լալա Մինասեան, Արա Մխսեան, Կարօ Արսլանեան, Սօսի Միշոյեան-Տապապետեան, Մարուշ Երամեան, Մարիա Գաբրիէլեան, Պերճուհի Աւետեան, Մարիանա Պէրթիզլեան-Ղազարեան, Նարինէ Գոնճայեան-Արապաթեան, Յակոբ Միքայէլեան, Անի Բրդոյեան-Ղազարեան, Տիրուկ Մարգարեան-Կարապետեան, Սարգիս Այնթալեան, Յակոբ Նալպանտ Տլտլեան, Զրիստ Խրոյեան, Յարվարդ (Յարութ Վարդանեան), Թերեզ Փամպուքեան, Սոնա Տէր-Պօղոսեան-Տարաքճեան, Ռաֆֆի Միլլահեան:

Էջադրող: Յովսէփ Չալօղլեան:

Սրբագրիչ: Չեփիւռ Աւագեան-Պապիկեան:

Գրաշար: Անի Թոփալեան-Սարուխան:

Կողքի ձեւաւորում: Յովիկ Փամփալեան:

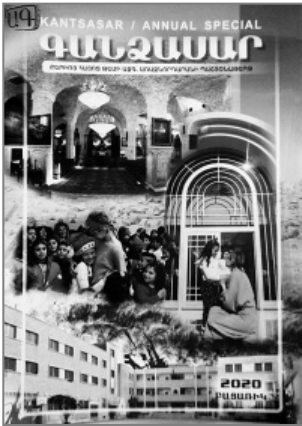
Էջերու թիւ: 216:

Թուղթի ձեւաչափ: 22.5 X 29.5 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: 2019 թուականի բացառիկը նուիրուած է «Գանձասար» շաբաթաթերթի հիմնադրութեան 25-ամեակին, նկատի առնելով, որ 2018 թուականի աւարտին «Գանձասար» շաբաթաթերթը բոլորած էր իր հիմնադրութեան 25-ամեակը: Այդ պատճառով ալ շապիկի նկարը պատկերուած է տարբեր ժամանակներու մէջ հրատարակուող «Գանձասար» շաբաթաթերթի խորհրդանիշ՝ վերնագրի փունջ մը, ինչպէս նաեւ Ս. Քառասնից Մանկանց Մայր եկեղեցւոյ անցեալի եւ ներկայի լուսանկարները:

ԳԱՆՁԱՍԱՐ ԲԱՑԱՌԻԿ 2020

Ենթախորագիր: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի Պաշտօնաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Տեղեկագրական, ազգային, կրօնա-բարոյական, մշակոյթ, արուեստ, բանասիրական, բանաստեղծութիւններ:

Պարբերականութիւն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2020 թ.:

Հրատարակութիւն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի:

Խմբագիր: Զարմիկ Զիլաբօշեան-Պօղիկեան:

Բովանդակութիւն: Խմբագրական, Տեղեկագրական, Հ.Յ.Դ. 130-ամեակ, 100-ամեակ Սեւրի դաշնագրին, Հրապարակագրական, պատմութիւն-յուշագրութիւն, հարցազրոյցներ, ոգեկոչում, գրական-գեղարուեստական, կնոջական, ամանորեան խոհանոց, ի՞նչ կը խոստանան 2020-ի աստղերը, տօնական խաչքառ, եւ մարզական:

Գրութիւններ ունին: Բերիոյ Հայոց Թեմի Առաջնորդ Մասիս եպս. Զօպուեան, Զարմիկ Պօղիկեան, Հ.Հ. Հալէպի Գլխաւոր Հիւպատոս Արմէն Սարգսեան, Յակոբ Քիլէճեան, Սեւան Ազարիկեան-Պարմաքսըզեան, Մարինա Զիլաբօշեան-Պօղիկեան, Լուսին Ապանեան-Զիլաբօշեան, Խաչիկ Շահինեան, Վաչէ Բրուտեան, Պարգեւ Աւագեան, Ս. Մահսերեճեան, Գէորգ Յակոբճեան, Սոֆիա Յակոբեան, Վրէժ-Արմէն, Շողիկ Աշըգեան, Մարուշ Երամեան, Դոկտոր Հուրի Ազգեան, Յակոբ Մկրտիչեան, Նայիրի Մկրտիչեան, Անի Ֆիշենկճեան, Անի Բրդոյեան-Ղազարեան, Արփի Յարութիւնեան-Սանոսեան, Յակոբայ սարկաւազ Պարսումեան, Արմենակ Եղիայեան, Սօսի Միշոյեան-Տապաղեան, Լալա Միսկարեան-Մինասեան, Յունիկ Ղազարեան, Կարօ Արսլանեան, Պերճունի Աւետեան, Կարօ Վ. Մանճիկեան, Խորէն քինյ. Պերթիզեան, Մարի Մելքոն, Յակոբ Միքայէլեան, Մարիանա Պերթիզեան-Ղազարեան, Տիրուկ Մարգարեան-Կարապետեան, Յարվարդ, Լեռնա Գարագիւթիք, Մարուշ Երամեան, Հրազդան Թորմանեան, Գայիանէ Սիմոնեան-Տէրեան, Վարդգէս Պարսումեան, Կարպիս Արապաթեան, Ռաֆֆի Միլահեան: Իսկ հարցազրոյցներ վարած են՝ Յարութ Էօրտէկեան, Սեւանայ Հալլանեան, Սարի Գասպարեան:

Էջադրող եւ ձեւաւորող: Յովսէփ Զալօղլեան:

Սրբագրիչներ: Զեփիւռ Աւագեան-Պապիկեան եւ Յունիկ Ղազարեան:

Գրաշար: Անի Թովպեան-Մարուխան:

Կողքի ձեւաւորում: GrspicArt@web.de:

Էջերու թիւ: 216:

Թուղթի ձևաչափ: 22.5 X 29.5 սմ.:

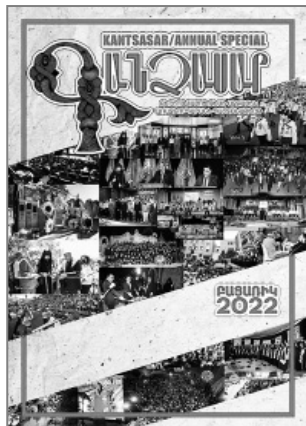
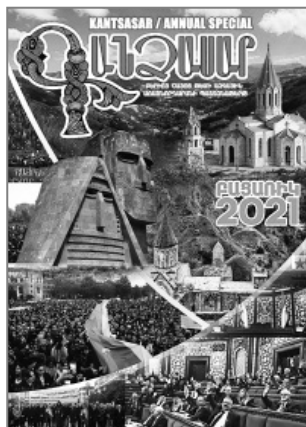
Տպագրություն: Տպարան «Արեւելք»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: 2020 թուականի բացառիկը հիմնականին մէջ նուիրուած է՝ Հ.Յ.Դ. 130 եւ Սեւրի դաշնագրի 100-ամեակներուն:

Բացառիկի շապիկին նկարը պատկերուած է Սուրիոյ Առաջին տիկին Ասմա Ալ-Ասատի Ուրբաթ, 20 Դեկտեմբեր 2019-ի այցելութիւնը, Դամասկոսի վերակառուցուած Ազգային Միացեալ վարժարանը: Նոյնպէս վերակառուցուած Ս. Քառասնից Մանկանց Մայր եկեղեցին, ինչպէս նաեւ Ազգային Քարէն Եփփէ Ճեմարանի յուսանկարները:

Կարելոր կը նկատենք նշել այն իրողութիւնը, որ սուրիական թղթակցի անկումի եւ երկրին մէջ տիրող տնտեսական ճգնաժամի պատճառով «Գանձասար»-ի 2021 եւ 2022 թթ. Բացառիկները դժբախտաբար տպագիր լոյս չտեսան, այլ «Վի.տի.էֆ» տարբերակով տեղադրուած են «Գանձասար»-ի համացանցի կայքէջի վրայ:

Ստորեւ կը ներկայացնենք «Գանձասար»-ի 2021 եւ 2022 թուականներու բացառիկներու միայն շապիկերը, որոնք միայն «Վի.տի.էֆ» տարբերակով հրապարակուած են: Նկատի առնելով, որ նշեալ բացառիկները տպագիր չեն, այդ իսկ պատճառով ալ ընդհանուր տեղեկութիւն չենք տուած:

ԳԱՆՁԱՍԱՐ ԲԱՅԱՌԻԿ 2023

Ենթախորագիր: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի Պաշտօնաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Տեղեկագրական, ազգային, կրօնա-բարոյական, մշակոյթ, արուեստ, բանասիրական, բանաստեղծութիւններ:

Պարբերականութիւն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2023 թ.:

Հրատարակութիւն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի:

Խմբագիր: Զարմիկ Զիլաբօշեան-Պօղիկեան:

Բովանդակություն: Ամանորեան Պատգամ, խմբագրական, տեղեկագիրներ, «Գաճասար» 30-ամեակ, Հայաստան-Արցախ, «Մփիւռքի տարի», գրական-գեղարուեստական, հրապարակագրական, եւ խճանկար:

Գրություններ ունին: Մակար եպս. Աշգարեան, Զարմիկ Պողիկեան, Զեփիւռ Պապիկեան-Աւագեան, Խաժակ Մկրտիչեան, Խաչիկ Շահինեան, Սեւան Ա. Մանճիկեան, Գեորգ Պետիկեան, Սարգիս Մահսերեճեան, Արամ Աւագեան, դոկտ. Հուրի Ազեզեան, Վրէժ-Արմէն, Առաքել արք. Գատէհճեան, Խ. Տէր-Ղուկասեան, Մարիա Գաբրիէլեան, դոկտ. Հրայր Ճեպեճեան, Միհրան Քիւրտոյեան, Կարօ Վ. Մանճիկեան, դոկտ. Գեորգ Յակոբճեան, Լալա Միսկարեան-Մինասեան, Լենա Նազարեան, Պերճուհի Աւետեան, Լեոնա Գարագիւթիք, Յարվարդ, Կիրակոս Գոյումճեան, Յակոբ Աւագ սարկաւագ Պարսումեան, Յակոբ Միքայէլեան, Վիգէն Գեորգեան, Անի Մինասեան, եւ Գեորգ Պետիկեան:

Էջադրող եւ ձեւաւորող: Յովսէփ Զալոյեան:

Սրբագրիչներ: Նուշիկ Սողոյեան-Առաքելեան եւ Վեհան Պարսումեան:

Գրաշար: Անի Թոփալեան-Մարուխան:

Էջերու թիւ: 128:

Թուղթի ձեւաչափ: 22.5 X 29.5 սմ.:

Տպագրություն: Չէ նշում:

Յաւելեալ տեղեկություն: 2023 թուականի բացառիկը հիմնականին մէջ նուիրում է «Գաճասար»-ի 30-ամեակին:

ԳԱՆՁԱՍԱՐ ԲԱՅԱՌԻԿ 2024

Ենթախորագիր: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի Պաշտօնաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Տեղեկագրական, ազգային, կրօնա-բարոյական, մշակոյթ, արուեստ, բանասիրական, բանաստեղծություններ:

Պարբերականություն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2024 թ.:

Հրատարակություն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի:

Խմբագիր: Զարմիկ Զիլաբօշեան-Պողիկեան:

Բովանդակություն: Ամանորեան Պատգամ, խմբագրական, տեղեկագիրներ, Մփիւռքի տարի, «Գաճասար»-ի 30-ամեակ, հրապարակագրական, գեղարուեստական եւ կնոջական:

Գրություններ ունին: Մակար եպս. Աշգարեան, Պետրոս արք. Միրիաթեան, վեր. դոկտ. Յարութիւն Մելիմեան, Զարմիկ Պողիկեան, Դալար Թութիկեան-Գերպապեան, Մարինա Բէղլեզեան-Լնդեան, Կարօ Վ. Մանճիկեան, Սեւան Ա. Ման-

ճիկեան, Մարիա Գաբրիէլեան, Յակոբ Զիլէճեան, Սեւան Շահապազեան, Անի Դաւիթեան-Ուրիշիկեան, դոկտ. Հուրի Ազէզեան, Սալբի Գասպարեան, Սոնիա Գաբրիէլեան, Երան Չէթունցեան, Սօսի Միշոյեան-Տապապաղեան, Ժան Հալլանճեան, Սոնա Անտրեան, Արամ Աճէմեան, Մարի Գարակէօզեան, երկրչփ. Մեղրիկ Ապահունի-Մանճեան, Նայիրի Կարապետեան, երկրչփ. Թովմաս Մանճեան, երկրչփ. Վարուժ Պետիրեան, Պսակ քինյ. Պէրպէրեան, բժշկի. Մարի Մելքոն, Յակոբ սարկաւազ Պարսումեան, Իսաչիկ Մելքոնեան, Պերճուհի Աւետեան, Առաքել արդ. Գատէ՛իճեան, Ալեքս սրկ. Գալայճեան, Յակոբ Միքայէլեան, Արամ Աւագեան, երկրչփ. Պարգեւ Աւագեան, Մարիանա Պէրթիզեան-Ղազարեան, Նորա Թիւրպէնտեան-Գարոյեան, Հրանդ Մարգարեան, Յարվարդ, Տիգրան Գարոյեան, Յակոբ Նալպանտ-Տլոյեան, Մարուշ Երամեան, Ճորճ Ամպարճեան եւ Սեւան Ազարիկեան-Պարմաքազեան:

Էջադրող եւ ձեւաւորող: Յովսէփ Զալօղլեան:

Սրբագրիչ: Նուշիկ Սողոյեան-Առաքելեան:

Գրաշար: Անի Թոփալեան-Մարուխան:

Էջերու թիւ: 178:

Թուղթի ձեւաչափ: 22.5 X 29.5 սմ.:

Տպագրութիւն: Չէ նշուած:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Տեղեկագիրներու՝ Քեսապի բաժինին մէջ գրողներու կողքին կը կարդանք հսկողութեամբ՝ դոկտ. Շողիկ Աշրգեանի: Իսկ հարցարգոյցները, որոնք վարած են՝ խուսափելով անուններու կրկնութենէ, զանց առած ենք:

ԳԱՌՆԻ

Ենթախորագիր: Կրթասիրաց Մշկթ. Միութիւն Ուսանողական Յնձ.: Երկու տարի ետք՝ Գրական Յանձնախումբ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Ընդհանուր զարգացում, մշակոյթ, արուեստ, մարզական, միութեան ձեռնարկներու տեղեկատուութիւն, ժամանց, խաչբառ, ծիծաղ:

Պարբերականութիւն: Ամսական պարբերաթերթ:

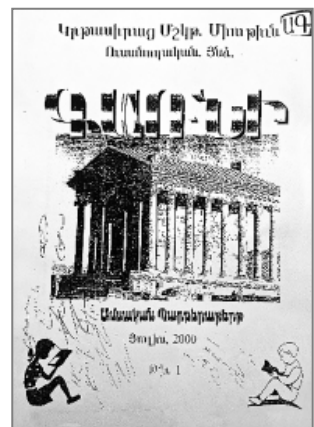
Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: Յուլիս, 2000 թ., վերահրատարակուած՝ 2002 թ.:

Տեւողութիւն: Յուլիս 2000 թուականէն, նոյն տարուան Դեկտեմբերը:

Հրատարակութիւն: Կրթասիրաց մշակութային միութեան Ուսանողական յանձնախումբ:

Գրութիւններ ունին: Մարօ Իսկէնեան, Նարինէ Պալիոզեան, Սուզան Պետիրեան, Հեղնար Գազանճեան, Կարէն Պիլէմճեան, Լուսին Տիշոյեան, Ներսէս Գասարեան, Լուսին Թաշճեան, Յարութ Պաղտասարեան, Թամար Պիլէմճեան:

Էջերու թիւ: 5 (Թիւ 1), 12 (Թիւ 2), 6 (Թիւ 3):

Թուղթի ձեւաչափ: 21 X 29.7 սմ. (A4):

Տպագրութիւն: Մեքենագրուած եւ ապա լուսապատճենահանող սարքով (ֆոթո-քօփի) բազմացուած:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Գառնի» ամսական պարբերաթերթը հրապարակուած է Կրթասիրաց մշակութային միութեան Ուսանողական յանձնախումբին ջանքով: Թէեւ խմբագիր կամ խմբագրական կազմի անուն չէ յիշտակուած, սակայն դժուար չէ կռահել, որ Ուսանողականի անդամներուն ամբողջական նուիրումի ծնունդ է:

«Գառնի» ամսական պարբերաթերթը ընդամենը երեք համար լոյս տեսած է եւ ան ըլլալով «ամսական պարբերաթերթ», խորքին մէջ յաջորդաբար եղած է ամսաթերթ, երկամսեայ թերթ եւ եռամսեայ թերթ: Թիւ 1-ը լոյս տեսած է Յուլիս 2000-ին, թիւ 2-ը՝ Օգոստոս-Սեպտեմբեր 2000-ին, իսկ թիւ 3-ը՝ Հոկտեմբեր, Նոյեմբեր, Դեկտեմբեր 2000-ին: Թերթիկը անդամներուն բաշխուած է անվճար:

Թերթին բնոյթը բազմազան է, ինչպէս վերը նշած ենք նոյնիսկ կան ծանուցում-գովազդներ: «Գրութիւններ ունին» բաժինով տրուած անունները, խորքին մէջ մեծամասամբ անձնական գրութիւններ չունին, որովհետեւ գրութիւններուն մեծ բաժինը այլ պարբերականներէ արտատպուած են, այդ է պատճառը, որ թերթին մէջ գրութիւններու աւարտին՝ անուն ազգանունէ առաջ «Պատրաստեց» արձանագրուած է:

2002 թուականին «Գառնի» կը վերահրատարակուի, այս անգամ նոր կազմուած Գրական Յանձնախումբին կողմէ: Թերթին բովանդակութիւնը կրկին բազմազան է: Ընտրուած նիւթերը մօտ են երիտասարդ-ուսանողութեան առօրեայ կեանքին, բան մը, որ աւելի հետաքրքրական եւ մատչելի կը դարձնէ թերթը երիտասարդութեան համար:

ԳԵՂԱՐԴ

Ենթախորագիր: Սուրիահայ Տարեգիրք:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Գրական, գեղարուեստական, պատմական եւ բանասիրական:

Պարբերականութիւն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1975 թ.:

Տեղողութիւն: 1975-2000 թթ. (հայերէն), իսկ 2002 թ. (արաբերէն):

Հրատարակութիւն: Հ.Բ.Մ.-ի Մատենագիտական յանձնախումբի Ա, Բ եւ Գ գիրքերը: Այնուհետեւ՝ «Վիոլետ Ճեպեճեան» գրադարանի (Դ, Ե, եւ Զ առաւել արա-

բերէն գիրքերը):

Խմբագիրներ: Հայկ Պարիկեան (Ա, Բ, Գ եւ Դ գիրքերը), Ռոպերթ Ճեպենեան (Ե եւ Չ):

Խմբագրի գործակիցներ: Հայկ Պարիկեան, Լուիզա Խապայեան, Վարդի Քէշիշեան եւ Թամար Խապայեան:

Գրութիւններ ունին: Գեորգ Էմին, Ռազմիկ Դաւոյեան, Լիւսի Սիւլահեան, Արամ Պետրոսեան, Սարգիս Պալմանուկեան, Հայկազ Արմէն, Յովհաննէս Չառիկեան, Ռոպերթ Ճեպենեան, Սուրէն Նազարեան, Հրաչ Խնկիկեան, Պետրոս Ծ. վրդ. Միրաթեան, Պերճ Սապալադեան, Արրահամ Ա. Երէցեան, Չաւէն Սապունեան, Յակոբ Աղայեան, Չաւէն Տերվիշեան, Մանիա Ղազարեան, Արտաշէն Գարտաշեան, Լուիզա Ճեպենեան, Գր. Պողարեան, Խաչտր. Քին. Յակոբեան, Եահեա Ռաէֆ, Մ. Սրուճի, Տիգրան Կիլիզեան, բժշկուհի Հռիփսիմէ Պոյանեան, Լեւոն Պերդուտեան, Նիգար Խալիլի, Յակոբ Միքայէլեան եւ ուրիշներ:

Կողքի գծագրութիւն: Սահակ Ակիկեան:

Խորհրդապատկերներու գծագրութիւն: Վիգէն Պերթիգեան:

Էջերու թիւ: 548 (Ա գիրք), 503 (Բ գիրք), 523 (Գ գիրք), 256 (Դ գիրք), 639 (Ե գիրք), 334 (Չ գիրք):

Թուղթի ձեւաչափ: 17 X 24 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք» (Ա գիրք), առանց տպարանի յիշատակութեան (Բ գիրք), տպարան «Այլթափրես», Պէյրութ-Լիբանան (Գ գիրք), տպարան «Ռապի» հրատարակչատուն (Դ գիրք), տպարան «Մերքեզ Աշ-Շամ», Դամասկոս (Ե գիրք), տպարան «Ասֆահանի», Արմէն Գասպարեան (Չ գիրք):

Յանդակ տեղեկութիւն: «Գեղարդ» տուրիստիկ տարեգիրքը լոյս տեսած է վեց հատորով պատկերազարդ, Ա գիրքը՝ 1975 թուականին (գիրքին տպագրութիւնը աւարտած է 1976 թ. Մարտին), խմբագրութեամբ՝ Հայկ Պարիկեանի, որ յաջորդաբար խմբագրած է նաեւ Բ գիրքը՝ 1976-1978 թթ. միացեալ թիւով, Գ գիրքը՝ 1985 թ.:

Դ գիրքը լոյս տեսած է 1991 թուականին, ուր խմբագիր Հայկ Պարիկեանին միացած են Ռոպերթ Ճեպենեանն ու Լուիզա Խապայեան- Ճեպենեանը: Դ գիրքէն սկսեալ «Գեղարդ»-ը դարձած է «Վիոլետ Ճեպենեան» գրադարանի հրատարակութիւնը:

1996 թուականին լոյս տեսած է «Գեղարդ»-ի Ե գիրքը, պատասխանատու խմբագիր ունենալով՝ Ռ. Ճեպենեանը, գործակիցներ՝ Հ. Պարիկեան, Լուիզա Խապայեան, Վարդ Քէշիշեան եւ Թամար Խապայեան:

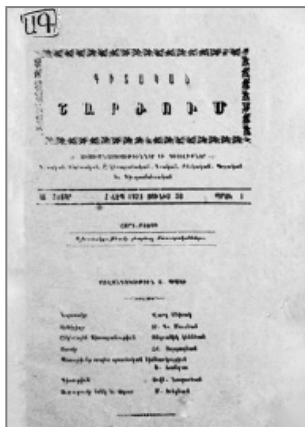
Վերջին հատորը՝ Չ գիրքը, լոյս տեսած է 2000 թուականին, նուիրուած՝ ասպնջական արար ժողովուրդի հետ հայ համայնքի սերտանին (integration):

Իսկ 2002 թուականին հրատարակուած է «Գեղարդ» տարեգիրքի համանուն արարերէն տարբերակը (2002 حبس، الكتاب السادس،)، որ Չ հատորի միեւնոյն խորագրով կը ներկայանայ:

Գրական, գեղարուեստական, բանասիրական, պատմական, գաղութային բաժիններուն կողքին՝ «Գեղարդ» ունի նաեւ մահագրութիւններու բաժին մը: Աշխատակիցները զիստորաբար հալէպահայ, գրողներ, ուսուցիչներ եւ մտաւորականներ են, ինչպէս նաեւ հայրենի եւ սփիւռքահայ բազմաթիւ անուանի գրողներ:

Մեծ եղած է «Գեղարդ» սուրիահայ տարեգիրքի դերը, այն առումով, որ սկզբնաղբիւր եղած է շատ մը յետագայ աշխատութիւններու: Անոր բովանդակութեան առանցքը կազմած է Սուրիոյ հայ համայնքի տարբեր շրջաններու տեղեկութիւններ, Հայոց ցեղասպանութեան ժամանակաշրջանին ու անկէ ետք գաղթակայաններու եւ այլ պատմական տուեալներու, սուրիահայ ականաւոր դէմքերու կենսագրականներ, որոնք մեծ ազդեցութիւն ունեցած են երկրին եւ համայնքին վրայ: Հոն տեղ գտած են քաղաքական, մշակութային, մարզական, կրօնական, բարեսիրական, հայրենակցական, կրթական եւ այլ ընդարձակ նիւթեր:

ԳԻՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ

Ենթախորագիր: Ամսաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Ուսումնասիրութիւններ եւ գիտելիքներ: Գիտական, տնտեսական, ընկերաբանական, գրական, բժշկական, կրթական եւ գիւղատնտեսական:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 3 Յունիս 1923 թուական:

Տեւողութիւն: 3 Յունիս 1923 թուականէն, նոյն տարուան Նոյեմբերը:

Հրատարակութիւն: Սոցեալ Դեմոկրատ Հնչակեան

կուսակցութեան:

Խմբագիր: Վարդ Մելիակ (Վարդեմառ Գարանֆիլեան):

Գլխաւոր աշխատակիցներ: Անդրանիկ Կեննեան, Գեորգ Պապոյեան, Քաջիւս (Մովսէս Մերտիսեան), Հրատ: Ալեքսանտրէթէն աշխատակցած՝ Մատթէոս Երեցեան, Պէյրութէն՝ Լեւոնց, Մ. Ուռհայեցի եւ Թղկուրանցի: Գահիրէէն՝ Մանուէլ Պէյրութեան (Գահիրէ): Ս. Վան, բժիշկ Գրիգոր Մուշեան, Հմայեակ Տոպազեան, Մկրտիչ քինյ. Մուրատեան, Ֆիրուզ Խանգատեան, փրոֆ. Յովհաննէս Նազարեան, Բ., Ս. Տիրունի, Ռ. Գաբրիէլեան,

Էջերու թիւ: 16:

Թուղթի ձեւաչափ: 21 X 29 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Սուրիական Մամուլ»:

Յանդիման տեղեկութիւն: «Գիտական Շարժում»-ի գիտական վերտառութիւնը հոս առնչուած է գաղափարական դաստիարակութեան հետ: Հրատարակուած է իբրեւ պրակ եւ պրակները լոյս տեսած են յաջորդական ամիսներու վերջաւորութեան: Միւրան Մ. Սէֆէրեան, իր «Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան պրօպականտ-քարոզչական գործունէութիւնը» աշխատութեան մէջ ամսաթերթ կը նշէ⁴²: Լոյս տեսած է 6 թիւ:

⁴² Միւրան Մ. Սէֆէրեան, «Հնչակեան Մատեան», չորրորդ պրակ, «Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան պրօպականտ-քարոզչական գործունէութիւնը», Պէյրութ, 1954 Յունուար, էջ 94:

ԳԻՐ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ Ուսումնասիրաց Վարժարանի պատանին-րու խմբակի:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Մանկապատանեկան:

Պարբերականություն: Պարբերաթերթ:

Հրատարակության վայր: Հալէպ:

Հրատարակություն: Ուսումնասիրաց Վարժարանի:

Խմբագիր: Լեւոն Վարդան (Պետիրեան):

Խմբակի պատասխանատու: Գեղամ Միսիսեան:

Տպագրություն: Ձեռագիր:

Ցանկեալ տեղեկություն: Միայն 2 թիւ: Պահպանուած օրինակներ չկան: Այս մասին կը տեղեկանանք Ժիրայր Դանիէլեանի «Հայ Պարբերական Մամուլի Հարցեր» աշխատութենէն⁴³:

ԳՐԱՍԷՐ

Ենթախորագիր: Տեղեկատու:

Լեզու: Հայերեն եւ ֆրանսերէն:

Բնոյթ: Տեղեկատու:

Հրատարակիչ: Էլի Նազարեան⁴⁴:

Էջերու թիւ: 4:

Տպագրություն: Տպարան «Աթ-Թաքատտոմ» («التقدم»):

Ցանկեալ տեղեկություն: «Գրասէր»-ը լոյս տեսած է 6 թիւ, ըստ հրատարակիչի՝ Էլի Նազարեանի հաղորդումով՝ թերթը եղած է հայագիտական գիրքերու մասին տեղեկություն փոխանցող տեղեկատու⁴⁵:

Հարկ է արձանագրել, թէ Էլի Նազարեան լրագրական եւ հրատարակչական ասպարեզին մէջ ունեցած է բեղուն գործունէություն: Հրատարակած է մէկէ աւելի պարբերականներ, որոնց մեծ բաժինը տպագրուած են Հալէպի արաբական «Աթ-Թաքատտոմ» («التقدم») տպարանին մէջ:

⁴³ Դանիէլեան Ժիրայր, «Հայ Պարբերական Մամուլի Հարցեր», «Հայկագեան հայագիտական հանդէս», հատոր 2, Պէյրութ, 1977, էջ 318:

⁴⁴ Գրող, լրագրող խմբագիր Էլի Նազարեան իր գրական ստեղծագործութեան ընթացքին գործածած է հետեւեալ ծածկանունները.– Էլի Նազար, Է. Շահնազար, Էլի, Ե. Լէօ, Ընկեր Խորվիրապ Անդրշիրմեան, Ալպարոս, Էտրվայս Շահնազար, Հայկազ Արմէն: Իսկ ֆրանսերէն գրաչնուններն են. Լէօ, Լէօ Քարթիէ, Ժան Ժազ:

⁴⁵ Էլի Յ. Նազարեան, «Պատմագիրք Նազարեան գերդաստանի (1475-1988)», Պէյրութ, տպ. Չարթօնք, 1988, էջ 220: Տեսնել նաեւ Նազարեան Էլի Յ., «Հայ Գիրի Ճանապարհին» [խմբագիր՝ Թորոս Թորանեան], Պէյրութ, 1999, էջ 6:

ԳՐԱՍԵՐ

Ենթախորագիր: Տարեգիրք:

Լեզու: Հայերեն:

Բնույթ: Գրական եւ ուսումնասիրական փորձեր կատարուած են:

Պարբերականություն: Պարբերական, ապա՝ ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1942 թ. Յունուար:

Տեղություն: 1942 թ. Յունուարէն 1952 թ. (1949 թ.՝ ընդմիջում):

Հրատարակություն: Ալէքիֆո Գոլէճի հայ երկսեռ ուսանողներու:

Գրություններ ունին: Մեսրոպ Գերմանիկեան, Ստեփան Ալաճաճեան, Անդրանիկ Թերզեան, Ե. Ճեպեճեան, Ա. Չէլէպեան, Յովհաննէս Տէր-Յովհաննէսեան, Բուրմալ, Գր. Գրգենց, Յովհաննէս Ն. Գարճեան, Գրիգոր Գարապըրզեան, Յակոբ Գասպարեան, Արամ Պուլղուրճեան, Չաւէն Մալճեան, Մկրտիչ Գուշերեան, Կիլիկեցի, Լեւոն Վարդան, Գէորգ Աճեմեան, Սուրէն Պասմաճեան, Մարի Հրէշտակեան, Ռշտունի, Ժիրայր Թեմէլքէլեան, Նուպար Աբգարեան, Ժողէֆ Հաճեան, Մովսէս Ա. (Մովսէս Ապաճեան), Գուտցի Պասմաճեան (Միքայէլեան), Յովակ Մինասեան, Սարգիս Խայեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 27: 72 (5-12-րդ թիւերը), 48 (13-16-րդ թիւերը):

Թուղթի ձեւաչափ: 15 X 22 սմ. (5-12-րդ թիւերը), 20 X 28 սմ. (13-16-րդ թիւերը):

Տպագրություն: Առաջին թիւը՝ ձեռագիր: 1942 թ. Փետրուար, Մարտ եւ Ապրիլ թիւերը՝ մեքենագիր: 1942 թ. Յունիս 5-րդ թիւէն սկսեալ կը սկսի տպագիր, որուն վրայ գրուած է՝ 1 (5): Տպարան «Գոլէճ» (1942-1947 թթ.): Տպ. «Տէր Սահակեան» (1948 թ.): Տպարան «Անի» (1950 թուականի թիւ 12-ը): Տպ. «Նայիրի» (1950 թուականի թիւ 13-ը): Տպ. «Տիգրիս» (1951 թուականի թիւ 14-ը եւ 1952 թուականի թիւ Ը-ը): Տպ. «Շիրազ» (1951 թուականի թիւ 15-ը):

Յաւելեալ տեղեկություն: «Գրասէր»-ը Գոլէճի աշակերտութեան մէջ գրելու շնորհը մշակելու միջոցներէն մէկն էր: Անոր բովանդակությունը եղած է պատանեկան ապրումներէ եւ չափածոյ փորձերէն զատ, հակիրճ ուսումնասիրություններ, հայերէն դասատուին քաջակերութեամբ եւ թերեւ սրբագրություններով: Կազմուած է յատուկ խմբակ մը աշակերտներուն մէջ արթնցնելու համար գրական հետաքրքրություն:

«Գրասէր»-ը առաջին չորս ամիսներուն լոյս տեսած է ամիսը անգամ մը, ապա դարձեր է տարեգիրք, կամ՝ աւելի ճիշդ բնորոշում պիտի ըլլար «պարբերաթերթը» կամ «պարբերագիրքը», ինչպէս գրուած է թերթի ճակատին: 1944, 1950 եւ 1951

տարիներուն գոյգ թիւեր լոյս տեսած են: Թերթը ընդամենը լոյս տեսած է 16 թիւ: 1948 թիւը (թիւ 11) լոյս տեսած է տպ. Տէր– Սահակեան, եւ ոչ թէ տպ. «Գոլէն»:

«Գրասէր»-ի 1944 թ. Փետր.-ի համարի շապիկի կոնակէն կը տեղեկանանք, որ թերթի սակագինն էր 75 ս. դ.:

«Գրասէր»-ի հրատարակութիւնը դանդաղած է հայրենադարձութեան ալիքէն յետոյ՝ 1950-ական թթ.:

ԳՐԻՉ

Ենթախորագիր: Աշակերտական թերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Աշակերտական շարադրանքներ, խաչքառ, աստղեր, ծիծաղ, երգիծական գծագրութիւններ եւ այլն:

Պարբերականութիւն: Երկշաբաթական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 4 Ապրիլ 1998 թ.:

Հրատարակութիւն: Ազգ. Բարէն Եփփէ Ճեմարանի, 10-րդ դասարանի:

Գրութիւններ ունին: Մհեր Սարգիսեան, Յակոբ Փաքճեան, Նորա Թովմասեան, Ռազմիկ Հապոյեան:

Ծիծաղ (երգիծանկար): Դալար Արուս:

Համակարգիչի աշխատանք: Մհեր Սարգիսեան:

Հրատարակող եւ պատրաստող: Յակոբ Փաքճեան, Հրանդ Չէքի Ետալեան, Մհեր Սարգիսեան, Նանոր Տէկիրմէնճեան, Նորա Թովմասեան, Բեկի Յակոբեան, Ռազմիկ Հապոյեան: Դալար Արուս եւ այլ աշակերտներ:

Էջերու թիւ: Չէ թուագրուած:

Թուղթի ձեւաչափ: 21 X 29.7 սմ. (A4):

Տպագրութիւն: Համակարգչային գրաշարուածք եւ ապա լուսապատճենահանող սարքով (ֆօթօ-քօփի) բազմացում:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Գրիչ» աշակերտական թերթը թէւ չէ թուագրուած, սակայն 7 էջերէ կը բաղկանայ: Թուղթին գոյնը վարդագոյն է: Առաջին էջին վրայ Մհեր Սարգիսեանի ստորագրութեամբ «Յառաջարան» ենթագլուխի մէջ կը կարդանք. «Այս է առաջին թիւը մեր նորածնունդ թերթին, որ այսուհետեւ պիտի հրատարակուի երկու շաբաթ անգամ մը «Գրիչ» անունով եւ պ. Մհերի թելադրութեամբ»:

ԴԱՄԱՍԿԱՀԱՅ ԱՄԵՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ

Ենթախորագիր: Պարբերագիրք:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Գրական, պատմաբանասիրական բաժին, դամասկահայերու հասցեարան, միութենական կեանքի արձագանգ եւ այլն:

Հրատարակութեան վայր: Դամասկոս:

Հրատարակութեան թուական: 1958 թ. (Ա տարի, Փետր. 1):

Հրատարակութիւն: Լուրժիկ Եփրիքեան:

Գրութիւններ ունին: Վեր. Ներսէս Սարեան, Եղիա Նանարեան, Յարութիւն Ս. Նաշալեան, Կարօ Սարգիսեան, Շաւարշ եպս. Գույումեան, Տ. Ս. Մ. (Միհրան Տէր-Ստեփանեան), Գրիգոր Ասիլեան, Արմենակ Պոյաճեան, Գէորգ Յարութիւնեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 201:

Թուղթի ձեւաչափ: 15 X 22 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Եփրիքեան»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Դամասկահայ գաղութին առաջին տարեգիրքը՝ «Դամասկահայ Ամենուն Տարեգիրքը» հրապարակ կ'իջնէ 1 Փետրուար 1958-ին, զին՝ 5 ս. ո., իսկ արտասահմանի համար՝ 2 ամերիկեան տոլար: Տարեգիրքը գրական, բանասիրական, տեղագրական եւ կենսագրական բաժիններով բաւական հարուստ տեղեկութիւններ կը փոխանցէ դամասկահայ կեանքին մասին:

ԴԵՊԻ ԲԱՐՁՈՒՆՔ

Ենթախորագիրներ: Հ.Բ.Ը.Մ. Լ.Ն.-Գ.Կ. Լրատու Ամսաթերթիկ, Հ.Բ.Ը.Մ. Լ.Ն.-Գ.Կ. Տեղեկատու Ամսաթերթիկ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Ներքին կեանք, տեղեկատուական, գրական:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2007 թ.:

Տեւողութիւն: 2007-2009 թթ.:

Հրատարակութիւն: Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Լազար Նանարեան-Գալուստ Կիւլպէնկեան վարժարանի:

Խմբագիր: Զեփիւռ Ղալիկեան-Թամերեան:

Գրություններ ունին: Մանուշակ Այվազեան, Մարալ Լուսարարեան, Մարալ Միքայելեան, Սոնա Երեցեան, Ալին Թիմուրեան-Տանկուրեան, Ռոզ Մարի Պասմանեան, Սերա Գարակիլլեան, Անի-Սեւան Պերթիզեան-Փամպուրեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 8-12:

Թուղթի ձեւաչափ: 21 X 29.7 սմ. (A4):

Տպագրութիւն: Համակարգչային գրաշարուածք եւ ապա լուսապատճենահանող սարքով (ֆոթո-քօփի) բազմացուած:

Յանդիշալ տեղեկութիւն: «Դէպի Բարձունք» թերթիկի ենթախորագիրը՝ «Լրատու Ամսաթերթիկ»-ը փոփոխութիւն կրած եւ եղած է «Տեղեկատու Ամսաթերթիկ»: Ընդամենը երեք ուսումնական տարեշրջաններուն մէջ ամսական եւ պատկերազարդ դրութեամբ լոյս տեսած է:

ԴԵՊԻ ԵՐԿԻՐ

Ենթախորագիր: Պարբերագիրք:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Գրականութիւն եւ արուեստ (շապիկի վրայ գրուած. «Գրականութեան եւ արուեստի»):

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1945 թ. Մարտ:

Տեղողութիւն: 1945 թ. Մարտէն 1947 թ. Մարտը եւ մէկ թիւ ալ 1949 թ.:

Հրատարակութիւն: Հայրենադարձ (կամ հայրենաբաղձ) Հայերու Ընդհանուր Միութեան, յետագային, Դ եւ Ե միացեալ թիւէն սկսեալ՝ Սովետական Հայաստանի հետ Մշակութային Կապի Հալէպահայ Ընկերակցութեան:

Պատասխանատու խմբագիրներ: Անդրանիկ Նաճարեան (1945-1947 թթ.), Մարտիրոս Գուշագճեան եւ Թորոս Թորանեան (1949 թ.):

Խմբագրական կազմ: Պետրոս Պարգել (Պետրոս Փայապեան) եւ Յակոբ Ալեքսանեան:

Գլխաւոր աշխատակիցներ: Բիւզանդ Եղիայեան, Սիրան Սեզա, Չարեհ Մելքոնեան, Սահակ Պալըզճեան, Նուպար Փարթամեան, Սիմոն Սիմոնեան, Եղուարդ Պօյաճեան, Հայկ Պարիկեան, Յակոբ Ներսոյեան, Վահէ-Վահեան, Գրիգոր Միսուան (Գրիգոր Պեքմէզեան) եւ Սմբատ Տէրունեան:

Էջերու թիւ: 52-136:

Թուղթի ձեւաչափ: 22 X 29.5 սմ.: Իսկ բացառիկ թիւը՝ 16 X 23.5 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Մեւան» (1945-1946 թթ.), տպարան «Տէր Սահակեան» (1947 թ.) եւ տպարան «Անի» (1949 թ., Նոր շրջան):

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Դէպի Երկիր» պարբերագիրքը ունեցած է երկու բաժին, առաջինը՝ «Արտասահմանեան բաժին», երկրորդը՝ «Հայաստանեան բաժին», ուր Սովետ. Հայաստանի գրողներուն լայն տեղ տրուած է:

Փորձած է նպաստել հայրենադարձութեան: Տպագրած է սփիւռքահայ գրողներու գործերը, նմուշներ արաբական եւ սովետական գրողներէ: Լոյս տեսած է ընդամենը 7 թիւ: 1945 թուական Մարտէն 1947 թուական Մարտը 6 թիւ: Մէկ թիւ ալ 1949 թուականին:

ԵԷՎՄԻ ԹԵՖԵՔՔԻԻՐԼԵՐ (Օրական Մտածումներ)

Ենթախորագիր: Ամսաթերթ:

Լեզու: Հայաստան թրքերէն:

Բնոյթ: Հոգեւոր:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1942 թ. հաւանաբար:

Հրատարակութիւն: Մինաս Յ. Պոգոքլեանի (հրատարակիչ):

Էջերու թիւ: 32:

Թուղթի ձեւաչափ: 18.5 X 13 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Պոգոքլեան»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «ԵԷՎՄԻ ԹԵՖԵՔՔԻՐԼԵՐ»-ը (Օրական Մտածումներ), ըստ հրատարակիչին, եղած է տետրակ մը հայաստան թրքերէն, տետրակ մը հայերէն կարգով: Հայաստան թրքերէնն ու հայերէնը ունին տաբեր բովանդակութիւն: Այս ամսաթերթին հետ առնչուած տեղեկութիւնները քաղած ենք Յակոբ Չոլաքեանի կազմած՝ ««Հալէպահայ Պարբերական Մամուլի Համառօտ Նկարագրութիւն» (Քարէն Եփփէ Ազգ. Ճեմարանի համանուն ցուցահանդէսի նիւթերը)» գիրքէն⁴⁶:

Իւրաքանչիւր թիւ ունի 30-31 բաժիններ, որոնք ամսուայ օրերն են: Օրուան համար Աւետարանէն բերուած եւ բնաբան մը եւ «այլեւայլ գիրքերէ եւ աղբիւրներէ առնուած ազդու հոգեւոր պատմութիւններ, առակներ, ընտիր խօսքեր եւ բացատրութիւններ»: Այս բոլորը արդէն ցոյց կու տայ պարբերաթերթի վերոյիշեալ անունը:

Հրատարակուած է 12 թիւ: Իւրաքանչիւր թիւ ունի յառաջաբան մը գրուած հրատարակիչին կողմէ: Տարի, ամիս եւ օր չեն յիշուած:

⁴⁶ Չոլաքեան Յ. (կազմող), «Հալէպահայ Պարբերական Մամուլի Համառօտ Նկարագրութիւն» (Քարէն Եփփէ Ազգ. Ճեմարանի համանուն ցուցահանդէսի նիւթերը): Հալէպ, 1978, էջ 29:

ԵՐԹ

Ենթախորագիր: Երթ սուրիահայ Տարեգիրք:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Գրական-ստեղծագործական, բանասիրական, թարգմանական, տեղեկատուական:

Պարբերականություն: Տարեկան:

Հրատարակության վայր: Հալեպ:

Հրատարակության թուական: 2005 թ.:

Տևողություն: 2005-2009 թթ.:

Հիմնադրության առաջարկող եւ գորակից: Հրամանա՝ Ծահան եպս. Սարգիսեանի՝ առաջնորդ Բերիոյ Հայոց Թեմի:

Հրատարակություն: Սուրիահայ Գրողներու Համախմբումի:

Խմբագիր: Վարդի Քէշիշեան:

Խմբագրական կազմ: Պերճուհի Աւետեան, Յովսէփ Ղազարեան, Միհրան Մինասեան, Յակոբ Միքայէլեան, Յարութ Վարդանեան եւ Վարդի Քէշիշեան:

Գրություններ ունին: Ծահան եպս. Սարգիսեան, Խաչիկ Տարագճեան-Ծահինեան, Լալա Միսկարեան-Մինասեան, Յովսէփ Ղազարեան, Հուրի Ազեգեան, Յակոբ Նալպանտ (Տլոյեան), Պերճուհի Աւետեան, Յակոբ Միքայէլեան, Սեւան Հանէշեան, Արա Սայեղ, Զոհրապ Այնթալեան, Մարուշ Երամեան, Արա Ծուհարեան եւ ուրիշներ:

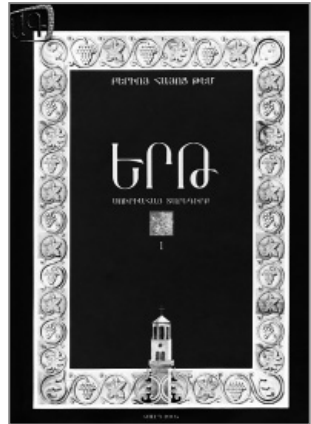
Էջերու թիւ: 243 (Ա հատոր), 310 (Բ հատոր), 226 (Գ հատոր), 316 (Դ հատոր), եւ 230 (Ե հատոր):

Թուղթի ձեւաչափ: 17 X 24 սմ.:

Տպագրություն: Տպարան «Արեւելք»:

Յաւելեալ տեղեկություն: Սուրիահայ Գրողներու Համախմբումի կողմէ լոյս տեսած «Երթ Սուրիահայ Տարեգիրք»-ը կը բաղկանայ հինգ հատորներէ՝ Ա, Բ, Գ, Դ, եւ Ե հատոր, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009 թթ.: Առաջին երկու թիւերը գրական, բանասիրական, թարգմանական եւ տեղեկատուական նիւթերով լոյս կը տեսնեն: Ապա՝ զուտ գրական-ստեղծագործական: Ինչպէս նաեւ առաջին երկու թիւերը խմբագրական կազմի աշխատանք է, իսկ յաջորդող թիւերուն խմբագրութիւնը ստանձնած է Վարդի Քէշիշեանը:

Սուրիահայ Գրողներու Համախմբումի անդամները Սուրիոյ պատերազմի սկիզբի եւ անոր յաջորդող օրերուն երկրի անապահով վիճակէն մեկնած մէկը միւսին ետեւէն լքեցին երկիրը ու հեռացան: Այսպէսով քանի մը անդամ միայն մնաց Սուրիա: Այդ պատճառով ալ «Երթ Սուրիահայ Տարեգիրք»-ի վերջին հրատարակութիւնը եղաւ 2009 թ.:

**ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԳՈՐԾԱԽՈՐ: Տեսնել
«ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ԳՈՐԾԱԽՈՐ»:**

ԵՐԿԻՐ

Ենթախորագիր: Երկիր գիրք գրականությունն էլ արուեստի, իրականության մէջ պարբերաբերք:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Գրականությունն էլ արուեստ:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1956 թ. Դեկտեմբեր:

Տեւողություն: 1956 թ. Դեկտեմբերէն 1959 թ.:

Հրատարակություն: «Դէպի Երկիր»-ի շրջանակի:

Խմբագիրներ: Մարտիրոս Գուշակեան (1956 թ.), Հայկ Գույումեան (1957-1959 թթ.):

Գլխավոր աշխատակիցներ: Ժողէֆ Հանեան, Յակոբ Գույումեան, Նուպար Փարթամեան, Նշան Շահէն, Գալուստ Խանենց, Անդրանիկ Նաճարեան, Մարի Աթմանեան, Ն. Պ. Նազարեան (արաբ. գրականութեան բաժին), Սարուխան, Տրդատ Մուրատեան (միտքն էլ արուեստի բաժին), Թորոս Թորանեան, Յովհաննէս Չառիկեան, Ա. Դարեան, Նիգար Խալիլի, Մ. Քէօսէեան, Գեորգ Գառեան, Եղիա Նաճարեան, Յարութիւն Պետոյեան, Ռոզա Պետրոսեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 64-100:

Թուղթի ձեւաչափ: 20 X 27.5 սմ. (1958-1959 թթ.), 17 X 24.5 սմ. (1956-1957 թթ.):

Տպագրություն: Տպարան «Շիրազ»:

Յանելեալ տեղեկություն: «Երկիր»-ը հրատարակութիւնն է ու շարունակութիւնը, տարիներ առաջ դադրած «Դէպի Երկիր»-ի եւ նոյն շրջանակի տողոց: Լայն տեղ տրուած է հայրենի եւ արաբ գրողներու: Գիրքի ենթագլուխներ եղած են. գրական, թարգմանական, միտքն էլ արուեստ, մշակութային կեանքի արձագանգ եւ այլն: Լոյս տեսած է ընդամենը 9 թիւ, 3-ը՝ 1956-1957 թթ., 5-ը՝ 1958 թ., իսկ 1-ը 1959 թ.:

ԵՓՐԱՏ

Ենթախորագիր: Երկօրեալ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Ազգային, հասարակական:

Պարբերականություն: Երկու օրը մէկ:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1919 թ.:

Տնօրէնութիւն: Բժիշկ Գրիգոր Մուշեան:

Արտօնատէր: Մարտիրոս Հեքիմեան:

Էջերու թիւ: 2:

Թուղթի ձեւաչափ: 31 X 46 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Մեպար»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Մեր տրամադրութեան տակ գտնուած «Եփրատ» երկօրեայ թերթին վրայ տարեթիւ եւ համար արձանագրուած է «Ա. ՏԱՐԻ ԹԻԻ 3», իսկ թուական եւ օր՝ «1919 ԴԵԿ. 9 ԵՐԿՈՒ ԾԱԲԹԻ»⁴⁷: Թերթին մասին տեղեկութիւնները սակաւ են: Այդ մասին հատուկէնտ նմուշներ ու տեղեկութիւններ կան սուրիական արաբական, յատկապէս Սուրիոյ ազգային գրադարան (Դամասկոս, արաբ.՝ المكتبة الوطنية السورية), Հալէպի ազգային (արաբ.՝ دار الكتب الوطنية), եւ «Վիոլետ Ճեպէճեան» գրադարաններուն մէջ, ինչպէս նաեւ թունուզեան մամուլի եռամսեայ հանդէսին մէջ⁴⁸: Կարելի է տեսնել նաեւ «Գեղարդ» սուրիահայ տարեգիրք: Ե գիրք, պատմական, Հալէպ, 1996, էջ 207-209:

«Եփրատ»-ը հայերէն եւ արաբերէն տարբերակներով լոյս տեսած է, սակայն շատ կարճ կեանք ունեցած, հազիւ քանի մը թիւ: Իւրաքանչիւր թերթի գինը՝ 2 դահեկան արծաթ դրամ: Խմբագրատան հասցէ՝ Մասուտիէ փողոց, Ամերիկեան սինեմայի դիմաց:

Երկօրեայ թերթին առաջին էջին վրայ տեղադրուած է թերթին մէջ ծանուցումներու սակագինը: Այսպէս, օրինակ՝ մէկ անգամի համար՝ Ա էջը, տողը՝ մէկ մեծիտի: Բ էջը, տողը՝ կէս մեծիտի: Շատ մը անգամներու համար դիւրամատչելի պայմաններ:

Թերթի բաժնեգինի մասին մանրամասն տեղեկութիւն տրուած է նոյնպէս առաջին էջին վրայ: Այսպէս՝ Հալէպ. 150 թիւը՝ 150 դուրուշ մեծիտիէ, 100 թիւը՝ 100 դուրուշ մեծիտիէ, իսկ 50 թիւը՝ 60 դուրուշ մեծիտիէ: Արտասահման. 150 թիւը՝ 50 ֆրանք, 100 թիւը՝ 35 ֆր., իսկ 50 թիւը՝ 20 ֆր.: Իսկ Ամերիկա. 150 թիւը՝ 8 տոլար, 100 թիւը՝ 5 տոլար, իսկ 50 թիւը՝ 2 տոլար:

ԵՓՐԱՏ

Ենթախորագիր: Եռօրեայ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Քաղաքական լրագիր:

Պարբերականութիւն: Երեք օրը մէկ:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1919 թ.:

Հրատարակիչ: Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան Հալէպի մասնաճիւղին:

Խմբագիրներ: Բժիշկ Գրիգոր Մուշեան, Վարդ-Մեխակ (Վարդիվառ Գարանֆիլեան), Միհրան Ս. Նաճարեան, Հ. Տոլպագեան եւ Ս. Պասմանեան:

⁴⁷ Երկուշաբթին գրուած է անջատաբար՝ «Երկու»-ն եւ «Շաբթի»-ին առանձին-առանձին:

⁴⁸ مجلة «الصحافة التونسية» – العدد الأول - فيفري/مارس/أفريل، 2022، الصفحة 88 .

Էջերու թիւ: 4 կամ 8:

Տպագրութիւն: Տպարան «Մեպաթ»:

Յանդիման տեղեկութիւն: Այս թերթին մասին տեղեկութիւնները սակաւ են: Կարգ մը տեղեկութիւններու համաձայն կան տարբեր տեսակի կարծիքներ: Միհրան Ս. Մէֆերեան կը նշէ 1918 թ.⁴⁹, իսկ Եղուարդ Ա. Ոսկերիչեան՝ 1920 թ. եւ տպուած չորս թիւ: Միհրան Նահարեան՝ 1919 թ.-ի սկիզբը եւ տպուած է ութը թիւ: Այս մասին կարելի է ստուգել նաեւ Արտաշէս Տէր-Խաչատուրեանի «Սուրիախայ Մամուլի Պատմութիւն»-ը աշխատութենէն⁵⁰:

ԵՓՐԱՏ

Ենթախորագիր: Քաղաքական, գրական եւ գիտական: Ազգային, քաղաքական եւ գրական հայաթերթ: Անկախ հայաթերթ ազգային, քաղաքական եւ գրական շաբաթաթերթ: Գրական, քաղաքական օրաթերթ: Օրաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Ազգային, քաղաքական, գրական եւ գիտական:

Պարբերականութիւն: Եռօրեայ (1927-1936 թթ.), երկօրեայ (1936-1937 թթ.), շաբաթաթերթ (1937-1938 թթ.), ապա՝ օրաթերթ (1939-1949 թթ.):

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 6 Յուլիս 1927 թ.:

Տեղողութիւն: 6 Յուլիս 1927 թուականէն Ապրիլ 1949 թ.:

Հիմնադիրներ: Արմէն Մազումեան (Պարոն), բժիշկ Ասատուր Ալթունեան, բժիշկ Խաչիկ Պօղոսեան, մեթո Վամբարձում Պերպերեան, մեթո Նազարէթ Փըսթըքճեան, մեթո Լեւոն Թամզարեան, Կարապետ Ապանեան եւ Մագսուտ Մագսուտեան:

Տնօրէնութիւն: Բժիշկ Խաչիկ Պօղոսեան:

Արտօնատէր: Եղիազար Պենլեան, ապա՝ Հայկաշէն Ուզունեան:

Խմբագիրներ: Բժիշկ Խաչիկ Պօղոսեան, մեթո Նազարէթ Փըսթըքճեան, մեթո Վամբարձում Պերպերեան, Տիգրան Փիրանեան, Խաչիկ Պ. Քարտաշ, Արիս Շաքլեան, Սեդրակ Կէպէնլեան, Մատթէոս Երէցեան, Եղիազար Պենլեան, Յովսէփ Յովսէփեան, Էլի Նազար(եան), Մարտիրոս Տէր-Ստեփանեան, Հայկ Պարիկեան:

Գլխաւոր աշխատակիցներ: Բժիշկ Խաչիկ Պօղոսեան, բժիշկ Յարութիւն Տէր-Ղազարեան, բժիշկ Արմէն Ապուհայաթեան, բժիշկ Աւետիս Ծեպեճեան, բժիշկ Թորոս Թորանեան, մեթո Նազարէթ Փըսթըքճեան, Մարտիրոս Տէր-Ստեփանեան (Մար, Մէտէսէ, Մ. Կոստանեան, Մարջան, Հրասանդ, Մ. Գոնսթան եւ այլն), Նշան

⁴⁹ Միհրան Ս. Մէֆերեան, «Հնչակեան Մատենան», չորրորդ պրակ, «Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան պրօպականտ-քարոզչական գործունէութիւնը», Պէյրութ, 1954 Յունուար, էջ 93:

⁵⁰ Արտաշէս Տէր-Խաչատուրեան, «Սուրիախայ Մամուլի Պատմութիւն», «Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս», հատոր Գ, Պէյրութ, 1972, էջ 207-208:

Սաաթնեան (Ռշտունի), Եղիազար Պենկեան, Միքայէլ Նաթանեան, Արիս Շաքեան, Արամ Գիտակից (Ա.Գ., Ա. Պիլեմնեան), Էլի Նազարեան, Հայկ Պարիկեան, Չարեհ Մելքոնեան, Արամ Արման, Ստեփան Ալանանեան, Գառնիկ Աթաբեան, Մարտիրոս Գուշագնեան, Միհրան Տէր-Ստեփանեան (Գուսան, Դաւիթ) եւ այլն:

Հրատարակիչ: 1936 թուականի Ապրիլին 1949 թ. եղած է Ռամկավար Ազատական Կուսակցութեան (ՌԱԿ) պաշտօնաթերթը:

Էջերու թիւ: 2-4:

Թուղթի ձեւաչափ: 41 x 57 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արարա» (1927-1936 թթ.), տպ.՝ «Անի» (1937-1942 թթ.), տպ.՝ «Գոլէն» (1936 թ.), կրկին տպ.՝ «Անի»: Իսկ 1942 թուականէն յետոյ «Եփրատ» տպարանը:

Յանգեալ տեղեկութիւն: «Եփրատ» եղած է Սովետական Հայաստանի եւ համայնավարութեան քարոզիչն ու ջատագովը:

«Եփրատ», մինչեւ «Գանձասար» շաբաթաթերթի հիմնումն ու գոյատեւումը, Սուրիոյ մէջ հրատարակուած հայ թերթերուն ամենէն երկարակեացը եղած է. 22 տարի (1927-1949):

«Եփրատ» ունեցած է նաեւ իր թերթօնը՝ հայ եւ օտար գրականութեան գործերէն:

«Եփրատ» հրատարակած է նաեւ գրական բացառիկ մը:

Միւս կողմէ, այստեղ կ'ուզենք կարեւոր ընդգծում մը ընել. երբ թերթատենք «Եփրատ»-ի թիւերը, հոն պիտի կարդանք, որ Ա թիւը լոյս տեսած է 6 Յուլիս 1927 թ., իսկ վերջինը՝ Ապրիլ 1949 թ.: Սակայն մեր ուսումնասիրութեան ընթացքին, թերթի հիմնադրութեան ու դադրեցման մասին դժբախտաբար հանդիպեցանք տարբեր կարծիքներու, օրինակ՝ Արտաշէս Տէր-Գեորգեանի, «Մեր մամուլը» աշխատութեան մէջ «Եփրատ»-ի հրատարակութեան եւ դադրեցման թուականներ ցոյց կը տրուի 1928-1947 թթ.⁵¹: Իսկ «Արեւ»-ի 1955 թ. Ապրիլի թիւին մէջ. բժիշկ Խաչիկ Պօղոսեանի մահուան առթիւ անստորագիր թղթակցութեան մը մէջ «Եփրատ»-ի հրատարակութեան մասին կը կարդանք. «Տոքթ. Խ. Պօղոսեան 1925-ին, քանի մը ընկերներով կը սկսի հրատարակել «Եփրատ» օրաթերթը»: Անշուշտ այստեղ յիշեցինք միայն երկու տեսակետները, կան աւելին:

«Եփրատ» լուսարանած է Խորհրդային Հայաստանի կեանքը: Յետպատերազմեան շրջանին աշխուժօրէն մասնակցած է հայրենադարձութեան կազմակերպումին, խորհրդային գաղափարախօսութեամբ հանդէս եկած է Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւն կուսակցութեան դէմ: Թերթին մէջ հրապարակուած նիւթերու ընդմէջէն կը տեսնենք, թէ «Եփրատ»-ը իր հակադաշնակցական՝ խմբագրականներու բացի վիրաւորիչ խօսքերէ, հոն տեղ տրուած է նաեւ «Հ. Յ. Դաշնակցութենէն կը հրաժարին» խորագրով սիւնակներու եւ այլ բնոյթի նիւթեր:

⁵¹ Արտաշէս Տէր-Գեորգեան, «Մեր մամուլը», Չարթօնք բացառիկ, Պէյրութ, 1962, էջ 17 եւ 18:

ԵՓՐԱՏ-ԳՐԱԿԱՆ

Ենթախորագիր: Բացառիկ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Ազգային, գրական, քաղաքական: Պատկերազարդ:

Հրատարակության վայր: Հալեպ:

Հրատարակության թուական: 1937 թ.:

Հրատարակություն: Յուզելուած «Եփրատ» օրաթերթի:

Խմբագիր: Արիս Ծաքլեան:

Արտոնատէր: Եղիազար Պենկեան:

Էջերու թիւ: 49:

Թուղթի ձեւաչափ: 20 X 28 սմ.:

Տպագրություն: Տպարան «Անի»:

Յուզելեալ տեղեկություն: Գիրքին օրինակը կրցած ենք ապահովել Պէյրուի Հայկազեան համալսարանի «Տէրեան» հայագիտական գրադարանէն:

ԶԱՐԳԱՑԻՐ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Ընդհանրապէս գրական՝ խմբագրականներ, պատմութեան, բանաստեղծութիւններ եւ այլն:

Հրատարակության վայր: Հալեպ:

Հրատարակության թուական: 1930 թ.:

Տեւողություն: 1930-1931 թթ.:

Հրատարակություն: Այնթապի Երիտասարդաց Կրթասիրաց Միութեան:

Հրատարակիչ: Պաշտօնաթերթ Այնթապի Կրթասիրաց Երիտասարդաց Միութեան:

Խմբագիր: Յակոբ Պարսումեան եւ Յովհաննէս Զառիկեան:

Գլխաւոր աշխատակիցներ: Յակոբ Պարսումեան, Յովհաննէս Զառիկեան, Յովհաննէս Շէօսմէլեան, Սարգիս Մաթոսեան, Յակոբ Պեքեարեան, Պարգեւ Պարսումեան եւ Մագսուտ Մագսուտեան:

Էջերու թիւ: 12-30:

Թուղթի ձեւաչափ: 17 X 24 սմ.:

Տպագրություն: Ձեռագիր-խմորատիպ:

Յուզելեալ տեղեկություն: «Զարգացիր» պարբերաթերթին մասին յաւելեալ կը տեղեկանանք թերթի խմբագիր եւ ժրաջան աշխատող Յովհաննէս Զառիկեանէն:

1930 թուականին, Հալեպի մէջ, մօտ 30 երիտասարդներ կը կազմեն միութիւն մը, որուն մէջ նկատելի թիւ մը կ'ըլլան Կրթասիրացի 1927-1929 թուականներու շրջանաւարտները: Միութեան անուն կ'որոշուի «Կրթասիրաց Երիտասարդաց Միութիւն» սակայն ըստ միութեան կանոնագրին՝ «Այնթապի Երիտասարդաց Կրթասիրաց Միութիւն»⁵², որ կը վայելէ Այնթապի Կրթասիրաց միութեան հովանաւորութիւնը⁵³: Նշեալ միութեան նպատակը եղած է համախմբել ուսումնէ զրկուած կամ թերուս երիտասարդները եւ սատարել անոնց զարգացման: Միութեան համար ընդհանուր նշանաբան ընտրուած է «Զարգացիր-զարգացուր»: Հետեւաբար նշեալ միութեան պարբերաբերթն ալ կ'անուանուի միութեան նշանաբանի առաջին բառով՝ «Զարգացիր»: Միջոցներու չզոյութեան պատճառով խմորատիպ: Ծաւալը՝ սովորական պարբերաբերթերու չափ եւ մօտ 30 էջ: Թերթին նպատակը եղած է քաջալերել գրելու նախասիրութիւն ունեցող տղաքը, իսկ խմբագրականներով առաջադրուած է օգտակար ըլլալ նաեւ արտամիութենական երիտասարդութեան: Կարճ ժամանակ մը ետք մեծ թիւով տաղանդաւոր տղաք աշխատանքի եւ այլ պատճառներով դժբախտաբար կը հեռանան Հալեպէն եւ թերթի աշխատանքը մասմբ մը կը կաղայ⁵⁴:

Հարկ է արձանագրել, որ սոյն թերթի հրատարակութեան մասին ըստ տարբեր աղբիւրներու կան տարբեր թուականներ՝ 1930-1933 թթ. եւ 1931-1933 թթ.: Իսկ թուաքանակի առումով, նոյնպէս երկու տարբերակ կը յայտնուի՝ 6 կամ 7 թիւ:

ԶԱՐԹՕՆՔ

Ենթախորագիր: Գրական, գիտական եւ քաղաքական շարաբաթերթ:

Լեզու: Հայերէն, ֆրանսերէն:

Բնոյթ: Գրական, գիտական, տնտեսական եւ քաղաքական:

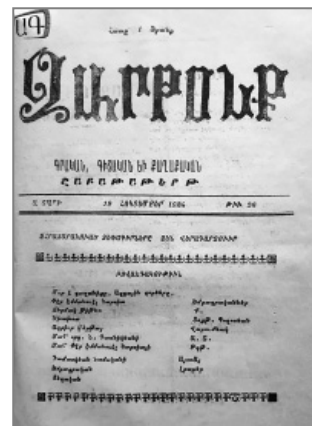
Պարբերականութիւն: Շաբաթական, յոյս տեսած է Շաբաթ կամ Կիրակի օրերը:

Հրատարակութեան վայր: Ալեքսանտրէթ (Իսկենտէրուն):

Հրատարակութեան թուական: 1924 թ. Ապրիլ 12:

Տեւողութիւն: 1924 թ. Ապրիլ 12-1924 թ., Կիրակի 20 Դեկտ.:

Արտօնատէր: Մարթին Պապիկեան:

⁵² Յովհաննէս Զարիկեանին գրութիւնը, տեսնել Թորանեան Թորոս (պատրաստող), «Կրթասիրաց Մշակութային Միութեան եւ Կրթասիրաց Վարժարանի Յուշամատեն 1924-1989», Հալեպ, 1994, էջ 294: Տեսնել նաեւ Գրիգոր Պողարեանի գրութիւնը, նոյն տեղը, էջ 82:

⁵³ Նոյն տեղը, էջ 294:

⁵⁴ Նոյն տեղը, էջ 294-294:

Պատասխանատու տնօրէն: Մարտիրոս Տէր-Ստեփանեան:

Գրութիւններ ունին: Մարտիրոս Տէր-Ստեփանեան, Սեդրակ Կէպէնլեան, Լուրֆիկ Շամեան, Գասպար Մենակ, Գուսան, Արիս Շաքլեան, Պետրոս Տէր-Մինասեան, Ա. Արմատունի, Վարուժնակ (Արիս Շաքլեան), Հրաչ Երուանդ, տքթ. Մ. Մովսէսեան, Գրասէր, Միքայէլ Նաթանեան, տքթ. Խաչիկ Պօղոսեան, Արիս, Մարջան, Ա. Կիլիկեցի, Խարազան Կոտրող, Արշակ Չոպանեան, Պետերմէն (Պետրոս Տէր-Մինասեան), Վարդենի, Շմաւոն Փոստոյեան, Լ. Աճեմեան, Սարգիս Տիրունի, Պ. Ճերմակեան, Ա. Գ. (Արամ Գիտակից), Մ. Ժամկոչեան, Արիիմն (Միհրան Տէր-Ստեփանեան), Յովհաննէս Յ. Սարգիսեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 4-14-16-18-23-24:

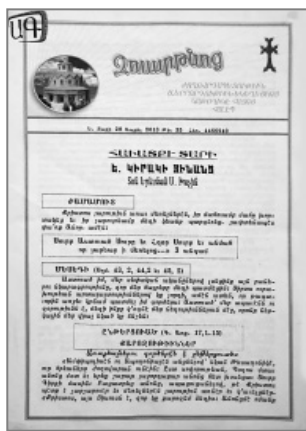
Թուղթի ձեւաչափ: 19 X 29 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Ալեքսանտրէթ»:

Յանդիման տեղեկութիւն: «Չարթօնք»-ի առաջին վեց թիւերը՝ 1924 թ. Ապրիլ 12-10 Մայիս ունեցած են ֆրանսերէն բաժին մըն ալ՝ Le Réveil du Sandjak վերտառութեամբ: 7-րդ թիւէն սկսեալ ամբողջութեամբ լոյս տեսած է հայերէն: Միւս կողմէ, թէւ «Չարթօնք»-ի Ա տարի 26 Յուլիս, 1924, թիւ 15-ին մէջ կը կարդանք յայտարարութիւն մը, որ կ'ըսէ. «Հանդիպել կ'իմացնենք նաեւ որ Օգոստոս 20-էն սկսեալ պիտի հրատարակուի «Ինթիպահ»⁵⁵ անունով թրքերէն բաժին մըն ալ պատասխանատու տնօրէնութեամբ տքթ. Ճեմիլ պէյ Աբլմի»: Սակայն յայտարարութիւնը կը մնայ միայն յայտարարութիւն եւ «Չարթօնք» վերոնշեալ անունով լոյս չ'ընծայեր թրքերէն բաժին մը:

«Չարթօնք» շաբաթաթերթը լոյս տեսած է 24 թիւ, անոր էջի թիւերը ըստ յարմարութեան պարագայական եղած են: Յօդուածները շարուած են երկսիւնակ:

ԶՈՒԱՐԹՆՈՅ

Ենթախորագիր: Շաբաթաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Համայնքային, կրօնա-բարոյական:

Պարբերականութիւն: Շաբաթական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2008 թ. Յունիս:

Տեղոյութիւն: 2015 թ.:

Հրատարակութիւն: Հայ Կաթողիկէ Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ ժողովրդապետութեան:

Բովանդակութիւն: Կիրակնօրեայ ժամերգութեան ընթացիկ Ս. Պատարագի ընթերցումները:

⁵⁵ Ինթիպահ («İntibah») բառը հին թրքերէն է, որ կը նշանակէ Չարթօնք: Այդ բառը այսօր, նոր թրքերէնի մէջ անգործածելի է, անոր կը փոխարինեն՝ Ույանմայ (uyanma, արթնանալ) եւ ույանըրըր (uyanıklık, արթնանալ) բառերը:

Նախաձեռնող: Հայր Յովսէփ Ծ. վրդ. Պեգեգեան:

Էջերու թիւ: 4:

Թուղթի ձեւաչափ: 17 X 24 սմ.:

Տպագրութիւն: Մեքենագրուած եւ ապա լուսապատճենահանող սարքով (ֆոթո-քօփի) բազմացուած: Թերթիկը հաւատացեալներուն բաշխուած է անվճար:

ԷՐԵՐՈՒՆԻ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Գրական, գիտական, միութեան կեանք, եւ այլն:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1 Յունուար 1980 թ.:

Տեւողութիւն: 1980-1982 թթ.:

Հրատարակութիւն: Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Հայ Երիտասարդաց Ընկերակցութեան ուսանողական բաժնի:

Պատասխանատու խմբագիր: Ռոպերթ Միլահեան:

Խմբագրական կազմ: Այտա Ռշտունի, Անի Տիմիճեան, Արփի Ատուրեան, Երուանդ Զօրեան, տք. Յարութիւն Պալեան, Ռոպերթ Միլահեան, Վազգէն Պերդուտեան:

Օգնական Խմբագրական կազմ: Անի Տիմիճեան, Արփի Ատուրեան, Շուշանիկ Մելքոնեան, Մեսրոպ Չինչինեան, Յակոբ Փիլաճեան:

Գրութիւններ ունին: Ա. Բիւզանդեան, Դ. Յովհաննէս, Վ. Պօղոսեան, Ծ. Մարտիրոսեան, տք. Ե. Պապիկեան, Ռոպերթ Միլահեան, Ա. Ռշտունի, Ե. Զօրեան, Ա. Ատուրեան, Ա. Տիմիճեան, Ա. Թորանեան, տք. Յարութիւն Պալեան, Յ. Էօրտէքեան, Չ. Տօլպաճեան, Մ. Պէրթիզեան, Հ. Ճեպենեան, Չ. Եազըճեան, Յ. Գարսօղլանեան, Յովիկ Աթօքեան, Անի Չէյթունցեան, Վարդան Բիրազեան եւ ուրիշներ:

Կողքի գծագրութիւն: Յակոբ Միքայէլեան, Հրայր Լ. Մուրատեան:

Մեքենագրութիւն: Մացակ Սահակեան, Լեւոն Պերդուտեան:

Էջերու թիւ: 44-84:

Թուղթի ձեւաչափ: 21 X 33 սմ.:

Տպագրութիւն: Մեքենագիր-խմորատիպ:

Յանդիման տեղեկութիւն: Պարբերաթերթի Գ տարի, 1 Յունուար 1980, թիւ 1 (9) հրատարակութեան, 2-րդ էջին մէջ «Խմբ.» ստորագրութեամբ «Երկու տարի ետք...» խորագրի տակ կը կարդանք «Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Հայ Երիտասարդաց Ընկերակցութեան Ուսանողական բաժնի հրատարակած Պարբերաթերթը բոլորեց իր երկրորդ տարին, կը յուսանք, որ 1980 թուականը ըլլայ բեղմնաւոր տարի մը, այնպէս ինչպէս եղան անցնող երկու տարիները: Այդ շրջանին հրատարակեցինք 6 թիւեր աւելի քան 300 էջ:

«Համարձակ քայլ մըն էր մեր առածը:

«Ճամբայ ելանք վճռականությամբ եւ ունեցանք հետեւողականություն, ապահովելով պարբերաթերթիս համեստ անկիւն մը հալէպահայ մամուլի պատմութեան մէջ:

«Յաւակնութիւնը չունինք ըսելու, որ շատ բան կրցանք ընել, բայց ինչ որ ըրինք, ջանացինք լաւ ընել: Կարելորը մեր գծած ուղիէն նոյն թափով շարունակելն է: Ատոր համար պէտք ունինք մեր ընթերցողներու գիտակցական քաջալերանքին:

«1980-ի սեմին «ԷԲԵՌՈՒՆԻ» մկրտեցինք մեր պարբերաթերթը: Հայրենիքի հանդէպ մեր կարօտն ու սէրէն թելադրուած:

«Էրեբունին մեր անցեալն ու ներկան է:...»:

Վերոնշեալ խմբագրականը արդէն կը հաստատէ, որ Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Հայ Երիտասարդաց ընկերակցութեան Ուսանողական բաժնի կողմէ 1 Յունուար 1978 թուականէն յոյս տեսած «Պարբերաթերթ»-ը վերանուանուած է՝ «Էրեբունի»:

«Էրեբունի»-ի կոչուած առաջին թիւին մէջ պատասխանատու խմբագրի անուն չէ յիշատակուած: Յետագային նաեւ ներառուած են օգնական խմբագրական կազմի անդամներ:

«Էրեբունի»-ի բացառիկ թիւեր յոյս տեսած են՝ նուիրուած Ապրիլեան Եղեռնի 65-ամեակին, Հայաստանի Խորհրդայնացման 60-ամեակին (Գ տարի, թիւ 5 «13», 1980 թ., Սեպտեմբեր-Դեկտեմբեր) եւ մեծանուն գրող Ուիլերմ Սարոյեանի յիշատակին (Դ տարի, թիւ 1-2 (14-15), Յունուար-Օգոստոս 1981 թ.):

Այստեղ կարելոր է նշել, որ 1 Յունուար 1980 թ.-ին, «Էրեբունի» անուանափոխուած «Պարբերաթերթ»-ը նախ ունեցած է «Յաւելուած 1»-ը «Էրեբունի» անունով, որ յոյս տեսած է 1 Դեկտեմբեր 1979-ին:

«Էրեբունի»-ի «Յաւելուած 1»-ը կը կրէ «Գիտելիքներ Հայկական հարցին մասին» խորագիրը: Յաւելուածը 11 էջերէ (թուղթի ձեւաչափ՝ 21 X 33 սմ.) կը բաղկանայ, պատրաստած է Ռոպերթ Սիւլահեանը, առաջին էջին վրայ արձանագրուած է հետեւեալ տողերը. «Հայէպի Հ.Բ.Ը.Միութեան Հայ Երիտասարդաց ընկերակցութեան Գրական Յանձնախումբը, հարց-պատասխանի մրցում մը կազմակերպած էր 8 Նոյեմբեր 1979-ին, Հ.Ե.Ը.-ի սրահին մէջ, յանձնախումբին Հինգշաբթի օրերու հերթական ձեռնարկներու շարքին, Հայէպի հայկական ճեմարաններու միջեւ, նիւթ վերցնելով Հայկական Դատը:

«Նկատի ունենալով հարցումներուն շահեկանութիւնը, Պարբերաթերթիս խմբագրութիւնը փափաքեցաւ մեքենագրել զանոնք, եւ ցրուել հալէպահայ ուսանողութեան»:

Հուսկ «Էրեբունի» պարբերաթերթը ոչ միայն ընթերցողները հաղորդակից կը դարձնէ Հ.Բ.Ը.Մ.-ի եւ Հ.Ե.Ը.-ի գործունէութեանը, այլեւ առիթ կ'ընծայէ որ գրական ձիրքեր ունեցող ուսանողներն ու ուսանողուհիները հանդէս գան իրենց ստեղծագործութիւններով: «Էրեբունի»-ի մէջ մեծ տեղ կը գրաւեն նաեւ գրութիւններ առնչուած մեր մշակոյթի եւ առօրեայի հետ:

ԹԻՐԱԽ

Ենթախորագիր: Հ.Յ.Դ. ՍԵՄ «Դրօշակ» մասնաճիւղի պարբերաթերթ (Դամասկոս):

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Ազգային, գաղափարական, պատմական:

Պարբերականութիւն: Բացառիկ թիւ, նուիրուած՝ Արցախի պահանջատիրութեան: Ա տարի, թիւ 1:

Հրատարակութեան վայր: Դամասկոս:

Հրատարակութեան թուական: 1993 թ.:

Հրատարակութիւն: Հ.Յ.Դ. ՍԵՄ «Դրօշակ» մասնաճիւղի:

Էջերու թիւ: 56:

Թուղթի ձեւաչափ: 20.5 X 27.5 սմ.:

Տպագրութիւն: Չէ նշուած:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Թիրախ» պարբերաթերթի հրատարակութեան թուականը թէւ չենք տեսներ, բայց նիւթերէն արդէն կ'եզրակացնենք եւ կը տեղեկանանք, որ 1993 թ. յոյս տեսած է խումբ մը նուիրեալներու կողմէ: Յօդուածներն ու տրուած նիւթերը անստորագիր են: Մեքենագիր տպագրութեան մասին՝ տպարանի անուն չկայ: Ենթագլուխներու վերնագրերն են՝ «Խմբագրական», «Պատմական Ակնարկ», «Տեսակէտ», «Խոնարհ Հերոսներ», «Ուսումնասիրութիւն», «Արցախեան Ժամանակագրութիւն» եւ «Տեղեկատու»:

Բովանդակութիւնը կը կրէ հետեւեալ խորագիրները՝ «Մեր խօսքը», «Հակիրճ ակնարկ Արցախի պատմութեան վրայ», «Արցախ՝ ազատագրական պայքար», «Արթիւր Մկրտչեան», «Քաղաքական գիտութիւնը, որո՞ւ ուժերն են աւելի հզօր, արցախեան հինգամեայ պահանջատիրութեան ժամանակագրութիւն», «Շուշին ազատագրուեց», «Արցախի մամուլը եւ ազատամարտը», «Արցախի բերքեր» եւ «տեղեկատու»:

الجسر (Ալ-ժըսըր, Կամուրջ)

Ենթախորագիր: الجسر (Al-Gisser), ամսաթերթ:

Լեզու: Հայերէն, արաբերէն, անգլերէն եւ սպաներէն:

Բնոյթ: Չանագան. ուղղուած արտերկրի արաբներուն:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Դամասկոս:

Հրատարակութեան թուական: Օգոստոս 2003 թ.:

Տեւողութիւն: 2004 թ.:

Ընդհանուր տնօրէն: Րաֆֆի Արպաշ:

Խմբագիր: Սամիր Արպաշ:

Հայերէն բաժնի խմբագիր: Դոկտ. Նորա Արիսեան:

Էջերու թիւ: 52:

Թուղթի ձեւաչափ: 21 X 28 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «مطبعة جوهرة الشام» («Ժառուհար աշ-Շամ»):

Գլխաւոր աշխատակիցներ: Դոկտ. Նորա Արիսեան, Ռիատ Գարազոն, Ժան Ալեքսան, Սամիր Արպաշ եւ ուրիշներ:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Ալ-ժըսըր» (Կամուրջ) ամսաթերթը լոյս կը տեսնէ չորս լեզուներով՝ հայերէն, արաբերէն, անգլերէն եւ սպաներէն: 52 էջանի ամսաթերթին 35-ը արաբերէն է, իսկ 17-ը՝ հայերէն, անգլերէն եւ սպաներէն: Բովանդակութիւնը առաւելաբար՝ գրական, մշակութային, տնտեսական, պատմական եւ այլ տեսակի նիւթեր են: Լուսարձակի տակ առնուած են յատկապէս Սուրիայէն դուրս ապրող սուրիացիներու, տարբեր բնագաւառներու մէջ ձեռք բերուած նախաձեռնութիւններն ու յաջողութիւնները: Ամսաթերթի համարները պատկերազարդուած եւ գունաւոր են:

Հայերէն նիւթերէ զատ, հրապարակուած են հայկական նախաձեռնութիւններու, ձեռնարկներու, ինչպէս նաեւ Սուրիայէն ներս եւ դուրս ապրող յաջողակ սուրիահայ դէմքերու մասին արաբերէն յօդուածներ եւ հարցազրոյցներ:

ԻՆՉ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆԵՆ

Ենթախորագիր: Տեղեկագիր:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Համայնավար կուսակցութեան Ընդհ. Ժողովի տեղեկագիր:

Պարբերականութիւն: Յատուկ թիւ մը:

Հրատարակութեան վայր: Առանց վայրի-հասցէի յիշատակութեան:

Հրատարակութեան թուական: 1937 թ.:

Հրատարակութիւն: Կոմկուսի ԿԿ-ի:

Բովանդակութիւն: Կոմունիստ Կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէի 1937 Փետր. 1 եւ 2-ին Դամասկոս գումարուած Ընդհ. Ժողովին Խալետ Պեքթաշ եւ Նիքոլա Շաուի ներկայացուցած տեղեկագիրը Սուրիոյ եւ Լիբանանի կացութեան եւ մասնաւորապէս Իսկէնտէրունի վերաբերեալ Կեդր. Կոմիտէի առած որոշումները:

Էջերու թիւ: 28:

Թուղթի ձեւաչափ: 16 X 14 սմ.:

Տպագրութիւն: Առանց տպարանի յիշատակութեան:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Այս մասին կը տեղեկանանք Հայկ Պարիկեանի եւ Յովնան Վարժապետեանի «Պատմութիւն Սուրիոյ Հայ Տպարաններու» աշխատութենէն, որոնք իրենց կարգին բանաւոր տեղեկացած են դամասկահայ Լուիֆիկ Եիրիքեանէ⁵⁶:

⁵⁶ Հայկ Պարիկեան - Յովնան Վարժապետեան «Պատմութիւն Սուրիոյ Հայ Տպարաններու», Հալէպ, 1973, էջ 227:

ԼԱԼԿԱՆ ՄԻՆԱՍ

Ենթախորագիր: Ամսաթերթ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Երգիծական:

Հրատարակության վայր: Հալեպ:

Հրատարակության թուական: 1946 թ.:

Հրատարակիչ: Նուպար Փարթամեան:

Խմբագիր: Նուպար Փարթամեան:

Պատասխանատու, տէր եւ տնօրէն: Նուպար Փարթամեան:

Սրբագրիչ: Նուպար Փարթամեան:

Գծագրութիւն: Նուպար Փարթամեան:

Տպագրութիւն: Զեռագիր:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Լալկան Մինաս» երգիծաթերթին մասին եւ անոր երգիծական գրութեան կը ծանօթանանք «Դեպի Երկիր» պարբերագիրքին մէջ «Նուպարին էջը» խորագիրը կրող գրութենէն, ուր ներկայացուած է քանի մը ենթագլուխներով⁵⁷: Նուպարի գրութեան աւարտին՝ «Դեպի Երկիր»-ի խմբագրութեան կողմէ կը փոխանցուի արժէքաւոր եւ հետաքրքրական տեղեկութիւններ «Լալկան Մինաս» երգիծական թերթին մասին⁵⁸: Մեր հետազոտութեան ընթացքին դժբախտաբար «Լալկան Մինաս» երգիծաթերթի օրինակի մը չենք հանդիպած: Այդ պատճառով ալ նիւթի կարեւորութեան համար ստորեւ կը ներկայացնենք «Դեպի Երկիր»-ի մէջ լոյս տեսած յոյժ կարեւոր միակ գրութիւնը:

«Նուպարի այս անգամուան գրութիւնը գաղուած է, «Լալկան Մինաս» ամսաթերթէն:

Կը զարմանա՞ք. ի՞նչ է «Լալկան Մինաս»-ը, «Լալկան Մինաս»-ը ամսաթերթ մըն է, որ լոյս կը տեսնէ միայն մէկ օրինակ ձեռագիր վիճակով, որ կը դրկուի, կը փոխանցուի բարեկամներու, որոնք իրենց կարգին կը փոխանցեն իրենց կարծիքները «Լալկան Մինաս»-ի՝ տէր, պատասխանատու, տնօրէն, սրբագրող, խմբագիր, գծագրող ՆՈՒՊԱՐին:

Երգիծանքի մէջ ինքնատիպ թափանցողութեամբ օժտուած Նուպարի մէկ ինքնատիպ եւ երգիծական գիւտն է ա՛յս ալ, «Լալկան Մինաս»-ը, որուն անունը հակասութիւն մը կը կազմէ իր պարունակութեան: Արդէն իսկ երեք թիւեր լոյս տեսած են. Գ.-ը նուիրուած՝ Նոյ. 29-ին:

Ուրիշ առիթով պիտի տանք այլ մասեր «Լալկան Մինաս»-էն եւ յարմար պարագային՝ ծաղրանկարներով. այո՛, ինքնատիպ ծաղրանկարիչ մըն ալ է Նուպար:

«Դեպի Երկիր» խմբագրութեան միակ բաղձանքը եղած է տեսնել Նուպարի ամսաթերթի ձեռագիրներուն տպագրութեան յանձնուիլը... անշուշտ միշտ ՄԷԿ օրինակ:

Դ. Ե.»⁵⁹:

⁵⁷ Անդրանիկ Նաճարեան, «Դեպի Երկիր», պարբերագիրք Գրականութեան եւ արուեստի, Ա Տարի, պրակ Դ-Ե, Հալեպ, Ապրիլ 1946, էջ 200-205:

⁵⁸ Նոյն տեղը, էջ 205:

⁵⁹ Նոյն տեղը, էջ 205:

«Լալկան Մինաս» երգիծաթերթին մասին ակնարկություն մը կայ նաեւ «Գեղարդ» տարեգիրքի Ե գիրքին մէջ⁶⁰, սակայն ցոյց տալով վերոնշեալ նոյն սկզբնաղբիւրը:

ԼԻԲԱՆԱՆԱՀԱՅ ՏԱՐԵԳԻՐՔ

Ենթախորագիր: Տարեգիրք:

Լեզու: Հայերէն:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1955 թ.:

Կազմած է: Յակոբ Թ. Նազարեան:

Տպագրություն: Տպարան «Նայիրի»:

ԼՈՅՍ

Ենթախորագիր: Եռամսեայ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Աշակերտական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1927 թ. Ապրիլ:

Տեւողութիւն: 1927 թ. Ապրիլէն 1932 թ. Մարտ:

Հրատարակութիւն: Կրթասիրաց երկսեռ վարժարանի:

Խմբագիր: Գրիգոր Պողարեան:

Տպագրություն: Ձեռագիր:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Աշակերտական «Լոյս» ձեռագիր թերթին մէջ լոյս տեսած է արձակ եւ չափածոյ, ինչպէս նաեւ թարգմանուած գրութիւններ: Վեց տարուան ընթացքին լոյս կը տեսնեն, ընդամենը 16 թիւ, այսինքն տարին 3 կամ 4 թիւ միայն:

ԼՈՅՍ

Ենթախորագիր: Ամսաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Կրօնաբարոյական եւ համայնքային կեանք:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 5 Մայիս 1930 թուական:

⁶⁰ Ճեպենճեան Ռոպերտ (պատասխանատու խմբագիր), «Գեղարդ» սուրբահայ տարեգիրք, Ե գիրք, Հալէպ, 1996, էջ 88:

Տեւողութիւն: 5 Մայիս 1930 թուականէն Օգոստոս 1930 թ.:

Հրատարակութիւն: Բերել եկեղեցւոյ Ջանից պատանեկան միութեան:

Խմբագիր: Լուիս Յ. Հայտոյթեան, Ս. Մանուշակեան, Ասատուր Ա. Սատա-
քեան:

Էջերու թիւ: 4:

Թուղթի ձեւաչափ: 23 X 31.5 սմ.:

Տպագրութիւն: Ձեռագիր:

Յանգիւլ տեղեկութիւն: Նշենք, որ «Լոյս» ամսաթերթը 4 թիւ լոյս տեսած է,
սակայն իւրաքանչիւրը մէկ օրինակ:

ԼՈՒՍԱԹԵՒԻԿ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Ուսանողական շարադրանքներ, ծիծաղներ,
բառագիտական ծանօթութիւններ, խաչքառ եւ այլ ար-
տատպումներ:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1994-1995 տարեշր-
ջան:

Տեւողութիւն: Լոյս տեսած է մէկ թիւ միայն՝ 1994-
1995 տարեշրջան:

Հրատարակութիւն: Կիլիկեան Ճեմարանի:

Հրատարակիչ: Կիլիկեան Ճեմարանի ուսանողու-
թեան:

Խմբագրական կազմ: 11-րդ դասարանի աշակերտութիւն:

Գրութիւններ ունին: Չատիկ Պալապանեան, Արշօ Աթաշեան, Ովսաննա
Պալապանեան, Մարալ Չաքարեան, Թամար Կէօգիքարեան, Սեւան Պալապա-
նեան, Սոնա Չորպանեան, Վիգի Չերենցեան, Շողիկ Պելիքրքրեան, Ժիլիլէթ Այ-
րանեան, Ռիթա Պերթիզեան, Յարութ Իսկէնեան, Արմիկ Պալիկեան, Կասիա
Պետիրեան, Լիլիթ Թէօքմէնեան, Էտուարտօ Մամօ, Էտուարտ Սաղպազարեան,
Ալին Տէր-Դաւիթեան, Լենա Զըլլընեան, Դալար Ապէնեան եւ Նայիրի Լուսինեան:

Էջերու թիւ: 69:

Թուղթի ձեւաչափ: 21.5 X 30 սմ.:

Տպագրութիւն: Մեքենագիր, տպուած բազմագրող մեքենայի վրայ:

Յանգիւլ տեղեկութիւն: «Լուսաթելիկ»-ի միջուկի գրութիւնները
տպագրուած են ամէն մէկ թերթի մէկ երեսին:

ԼՈՒՍԱՌԱՏ

Ենթախորագիր: Ամսաթերթ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Կրօնաբարոյական, ծիսական եւ Հայ Եկեղեցւոյ կանոնները եւ պատմութիւնը ներկայացնող բնագաւառներ:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

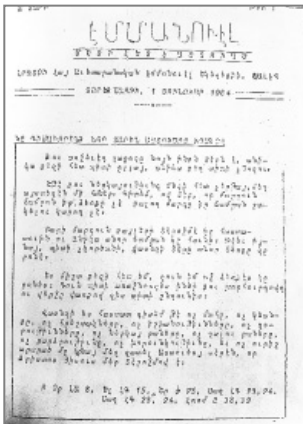
Հրատարակութեան վայր: Գամիշլի:

Հրատարակութիւն: Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ Կիրակնօրեայ վարժարանին:

Խմբագիրներ: Օրուան գերապատիւ հայր սուրբերը:

Տպագրութիւն: Մեքենագրուած եւ ապա լուսապատճենահանող սարքով (ֆօթօ-քօփի) բազմացուած:

ԼՐԱՏՈՒ

Ենթախորագիր: Մեզի հետ է Աստուած: Լրատու Հայ Աւետարանական Էմմանուէլ եկեղեցիի:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Հոգեւոր, կիրակնօրեայ եւ շաբաթամիջի կիրակնօրեայ եւ պաշտամունքներու տեղեկութիւններ ու ժամանակացոյց, համայնքային լրատու:

Պարբերականութիւն: Շաբաթական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1 Յունուար 1964 թուականէն ի վեր:

Տեղողութիւն: Մինչեւ օրս շաբաթական հերթականութեամբ լոյս կը տեսնէ:

Հրատարակութիւն: Հայ Աւետ. Էմմանուէլ եկեղեցւոյ:

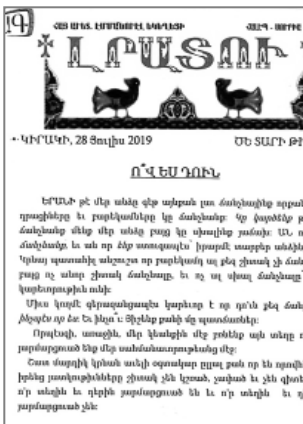
Խմբագիր: Վերապատուելի Յովհաննէս Գարճեան: Յետագային, խմբագրի պաշտօնը ստանցնած են Հայ Աւետ. Էմմանուէլ եկեղեցւոյ իրերայաջորդ հոգեւոր հովիւները:

Էջերու թիւ: 4:

Թուղթի ձեւաչափ: 16 X 21 սմ.:

Տպագրութիւն: Մեքենագիր / համակարգչային գրաշարուածք եւ ապա լուսապատճենահանող սարքով (ֆօթօ-քօփի) բազմացուած:

Յանելեալ տեղեկութիւն: Լրատու Հայ Աւետարանական Էմմանուէլ եկեղեցիի թերթիկը կը հրատարակուի նուիրատուութիւններով եւ կը բաժնուի հաւատացեալներուն անվճար: Սկիզբ

քի թիւերուն իբրեւ ենթախորագիր-բնաբան ընտրուած է «Մեզի հետ է Աստուած» խօսքը: Էջերը չեն թուագրուած:

Հարկէ նշել, թէ թերթիկին մէջ հոգեւոր հովիւի ընտրած բնաբաններու լոյսին տակ կատարած վերլուծական նիւթերէ գատ, հոն տեղ տրուած է կիրակնօրեայ եւ շաբաթամիջի համայնքային ամէն տեսակի տեղեկութիւններուն, շնորհակալական եւ շնորհաւորական խօսքերու եւ այլն:

ԼՐԱՏՈՐ

Ենթախորագիր: Լրատու Հայ Աւետ. Նահատակաց եկեղեցի:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Հոգեւոր, կիրակնօրեայ եւ շաբաթամիջի կիրակնօրեայ եւ պաշտամունքներու տեղեկութիւններ եւ այլն:

Պարբերականութիւն: Շաբաթական:

Հրատարակութեան վայր: Հայկա:

Հրատարակութեան թուական: 1984 թ.:

Տեւողութիւն: 1984-2020 թթ:

Հրատարակութիւն: Հայ Աւետ. Նահատակաց եկեղեցի:

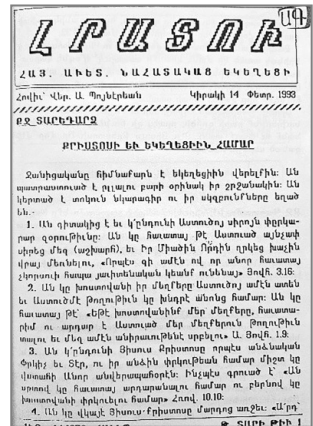
Խմբագիրներ: Պատուելի Մհեր Խաչիկեան (1984-1985 թթ.), պատ. Ա. (Աւետիս) Պոյնէրեան (1985 թ.), վերապատուելիներ՝ Լուրֆի Հայտոյեան եւ Յակոբ Սադրեան (1986 թ.), պատ. Մկրտիչ Մելքոնեան (1986-1987 թթ.), վեր. Աւետիս Պոյնէրեան (1987-2003 թթ.), պատ. Վաչէ Էքմէքճեան (2003-2010 թթ.), պատ. Միմոն Տէր-Սահակեան (2011-2020 թթ.):

Էջերու թիւ: 2, 4:

Թուղթի ձեւաչափ: 14 X 20.5 սմ., 20.5 X 29 սմ.:

Տպագրութիւն: Մեքենագիր / համակարգչային շարուածք եւ ապա լուսապատճենահանող սարքով (ֆոթո-քօփի) բազմացում:

Յանդակ տեղեկութիւն: «Լրատու» Հայ Աւետ. Նահատակաց եկեղեցւոյ թերթիկը ծնունդ առած է եկեղեցւոյ հովիւ պատուելի Մհեր Խաչիկեանի օրով, եւ շաբաթական դրութեամբ (տարին 52 թիւ) շարունակուած է հրատարակուի իրերայաջորդ հովիւներու օրով եւ դադրած՝ 2020-ին, պատ. Միմոն Տէր-Սահակեանի օրով: Յայտնենք, թէ եկեղեցւոյ իւրաքանչիւր հովիւ թերթի խմբագիրն է նաեւ: Թերթը հիմնականին մէջ հիմնուած է հովիւի (խմբագիր) առաջնորդող գրութիւն-

ներով, ուր Աւետարանէն բնաբան ընտրուած կ'ըլլայ հաստուած մը ու անոր հիման վրայ կ'ուղղորդի հովիւին պատգամը:

Քանի մը էջանի թերթիկին բովանդակութիւնը առաւելաբար՝ հոգեւոր, եկեղեցական, ազգային, կիրակնօրեայ եւ շաբաթամիջի կիրակնօրեայ ու պաշտամունքներու տեղեկութիւններ են, անոնց կողքին կան նաեւ նուիրատուներու անուններ, եկեղեցւոյ նախաձեռնած յայտարարութիւններ եւ այլ կարճ տեղեկանքներ:

«Լրատու»-ի քիշէն յաճախ փոխուած է: Տպագրութիւնը սեւ ու սպիտակ է: Իւրաքանչիւր թիւի առաջին էջին վրայ նշուած է օրուան հովիւին անունը, շատ հազուադէպ է,

որ չէ արձանագրուած հովիւի անուն: Առաջին էջին վրայ գրուած է նաեւ «Կիրակի», թուական՝ օր, ամիս եւ տարեթիւ, ինչպէս նաեւ «Լրատու»-ի հրատարակութեան տարուան ու համարի կարգաթիւերը:

Թերթիկը կը հրատարակուի նուիրատուութիւններով եւ կը բաժնուի հաւատացեալներուն անվճար:

ԽԱՉԲՈՒՌ

Ենթախորագիր: Պարբերաբերթ:
Լեզու: Հայերէն:
Բնոյթ: Գրական փորձեր եւ դպրոցական առօրեայի մասին նիւթեր:
Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:
Հրատարակութեան թուական: 1946 թ. Նոյեմբեր:
Տեսողութիւն: 1946 թ. Նոյեմբերէն 1949 թ.:
Հրատարակութիւն: Հայ Աւետարանական Բերթի Բարձրագոյն վարժարանի աշակերտական միութեան:
Հրատարակիչ: Հայ Աւետարանական Բերթի Բարձրագոյն վարժարանի աշակերտական միութեան:
Խմբագիրներ: Մեսրոպ Գերմանիկեան, յետագային՝

Հայկ Գոյումճեան, Նշան Թէքէլեան:

Գլխաւոր աշխատակիցներ: Ռուբէն Գարամանուկեան, Անդրանիկ Տերտէրեան, Թորոս Թորանեան, Մանուշակ Դանիելեան, Մարի Մեշէֆեճեան, Մարի Հրեշտակեան, Ազնիւ Արապեան, Ռոզալի Թոսունեան, Քնարիկ Խաչատուրեան,

Այտա Կանիմեան, Արաքսի Սվաճեան, Արփինէ Գափշանեան, վեր. Յ. Արզարեան, Հ. Կանիմեան, Անթիպաս Լուսարարեան, Նշան Յովհաննէսեան, Յ. Հայտոյթեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 18-52:

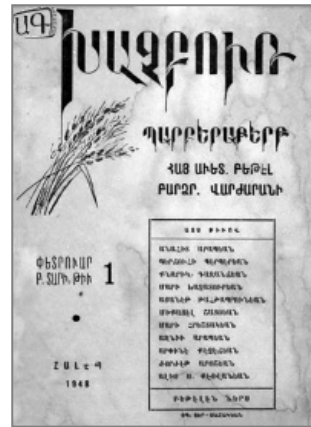
Թուղթի ձեւաչափ: 15 X 22 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարաններ՝ «Ճիգմէճեան» եւ «Տէր Սահակեան»:

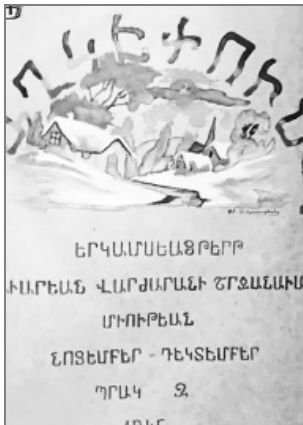
Յաւելեալ տեղեկութիւն: Լոյս տեսած է 8 թիւ միայն, Բ եւ Գ միացեալ:

Մետրոպ Գերմանիկեանի խմբագրութեամբ լոյս տեսած է Պրակ Ա 1946 թ. Նոյեմբեր 29-ի թիւը, որ նուիրուած է Սովետ. Հայաստանի 26-ամեակին, հոն գրութիւններ ունին Արշալոյս Արապեան, Ռոզին Գարամանուկեան, Ազնիւ Արապեան, Ալիս Գէորգեան, Գայիոս Իլանճեան եւ ուրիշներ:

Այս պրակին մէջ ակներել է Ազնիւ Արապեանի «Նոյեմբեր 29-ը» խորագրով յօդուածը:

ԾԱՂԿԵՓՈՒՆՋ

Ենթախորագիր: Ամսաթերթ (ձեռագիր) եւ երկամսեաթերթ (խմորատիպ), խորքին մէջ պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Գրական փորձեր եւ տեղեկութիւններ Շրջանաւարտից միութեան գործունէութեան շուրջ:

Պարբերականութիւն: Ամսական եւ երկամսեայ: Հրատարակութիւնը հետեւողական չէ եղած: Խորքին մէջ պարբերաթերթ է:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 12 նոյ. 1944 թ.:

Տեւողութիւն: 1944-1949 թթ. Դեկտեմբեր:

Հրատարակութիւն: Չաւարեան վարժարանի Շր-

ջանաւարտից միութեան:

Խմբագիրներ: Ձեռագիր շրջան.– Անդրանիկ Թերզեան, Քնարիկ Արարատեան, Գէորգ Գալայճեան, Արշալոյս Պէրպէրեան (1-3-րդ թիւերը): Կարապետ Իւլիսէեան (4-7-րդ թիւերը), Գէորգ Յ. Պարսումեան (8-14-րդ թիւերը, ԺԳ եւ ԺԴ միացեալ):

Խմորատիպ շրջան.– Գէորգ Գանտահարեան (1-5-րդ թիւերը), Գէորգ Յ. Պարսումեան (6-7-րդ թիւերը):

Գլխավոր աշխատակիցներ: Մինաս Մարգարեան, Մարի Գարայեան (Մ. Մեռունի եւ Մեղա), Յովսէփ Տելլալեան, Գէորգ Չալըգեան, Քնարիկ Արարատեան, Ռուբէն Պարսումեան, Մարտիրոս Կապալեան, Արմէն Տօնոյեան, Յակոբ Օվայեան, Արմէնուհի Գաթրճեան⁶¹ եւ ուրիշներ:

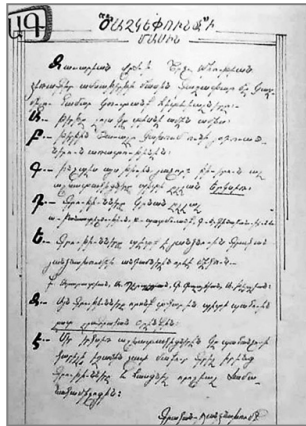
Կողքի գծագրութիւն: Յ. Գարճեան, Մասիս (Մասիս Արարատեան) եւ Ռուբէն Պարսումեան:

Էջերու թիւ: 14-36: 58 էջ, 1947 թուականի, 10-11-12 միացեալ թիւերը, որոնք Չաւարեան վարժարանի 10-ամեակին համար, յատուկ բացառիկ են:

Թուղթի ձեւաչափ: 21 X 27 սմ.:

Տպագրութիւն: Ձեռագիր (1944-1947 թթ.), խմորատիպ (1948-1949 թթ.):

Յաւելեալ տեղեկութիւն: 1940 թ. կազմուած է Չաւարեան վարժարանի Շրջանաւարտներու միութիւնը: Միութեան անդամները 4 տարի յետոյ՝ 1944 թ. միայն կըրցած են օժանդակել. ունեցած են չորս յանձնախումբեր, որոնցմէ էր թերթի յանձնախումբը, որ «Ծաղկեփունջ» անուն պարբերաթերթը կը հրատարակէ, որմէ 15 թիւ յոյս ընծայած է մինչեւ 1948 թ.⁶²:

Պրակ Ա, 12 Նոյ. 1944 թ., շապիկին անմիջապէս յաջորդող կռնակը՝ առաջին էջէն առաջ՝ ««Ծաղկեփունջ»-ի մասին» վերնագրի տակ կը կարդանք. «Չաւարեան վրժ.-ի Շրջ. միութեան ձեռագիր ամսաթերթի մասին գաղափար մը կազմելու համար կու տանք հետեւեալները.՝

Ա.՝ թերթը յոյս կը տեսնէ ամէն ամիս:

Բ.՝ թերթին ծաւալը կախում ունի յօդուածներուն առատութենէն:

Գ.՝ ինչպէս այս թիւին, յաջորդ թիւերուն ալ աշխատակիցները պիտի ըլլան երկսեռ:

Դ.՝ գրութիւնները կրնան ըլլալ

ա.՝ բանաստեղծութիւն, բ.՝ պատմութեան, գ.՝ երգի-ծականութիւն:

Ե.՝ գրութիւնները պէտք է յանձնուին գրական յանձնախումբի անդամներէն ունէ մէկուն.՝

Ջ. Արարատեան, Ա. Պերայերեան, Գ. Գալայճեան, Ա. Թերգեան:

Զ.՝ Այն գրութիւնները, որոնք տկար են պիտի պահուին ըստ լրագրական օրէնքին:

Է.՝ Մեր երկսեռ աշխատակիցներէն կը պահանջուի կարելի եղածին չափ մաքուր գրել իրենց գրութիւնները եւ հասցնել որոշեալ ժամանակամիջոցին»: Այս գրութեան տակ՝ «գրական յանձնախումբ» ստորագրութիւնը կը տեսնենք:

⁶¹ Գիրքի հեղինակին հօրաքոյրը:

⁶² «Չաւարեան Վարժարանի Տասներկու Տարիները», հրատարակութիւն Չաւարեան միութեան, 1948, Հալէպ, տպարան «Տիգրիս», էջ 49:

Վերոնշեալ գրութեան հանդիպակաց առաջին էջին մէջ ««Ծաղկեփունջ»-ի Ա թիւին առթիւ» խորագրին տակ կը կարդանք. «Ուրախ եմ, որ այսօր բաղդը ունիմ Շրջանաւարտից միութեան Վարչութեան փափաքին ընդառաջելով ձեզի ներկայացնել միութեան թերթը:

Երանի թէ այս առթիւ կարենայի արտայայտել, անոր երեւումին, արտիս մէջ յառաջացուցած անհուն հրճումները:

Տեսայ եւ կարդացի զանազան վերնագիրներով լոյս տեսած արձակ ու ոտանաւոր յօդուածներուն կոկիկ լեզուն, լաւագոյն գրական ոճով արտայայտուելու ձգտումը, նիւթերու ընտրութեան մէջ ցոյց տրուած բժախնդրութիւնը, որոնք լաւագոյն հաւաստիքներն են անոր փայլուն ապագային:

Այն բոլոր թերթերը, որոնք կը հրատարակուին ունին իրենց յատուկ նպատակը. Շրջ. միութեան այս թերթն ալ ունի անշուշտ իր որոշ ուղղութիւնն ու նպատակը՝ Զարգանալ-Զարգացնել»:

Հարկ է, նշել, թէ Զաւարեան վարժարանի Շրջանաւարտներու միութիւնը երբ 1949 թ. կը լուծուի. մէկ ու կէս ուսումնական տարի ընդգրկող այդ շրջանին, լոյս կ'ընծայէ «Ծաղկեփունջ» թերթի 4 խմորատիպ թիւեր: Միութեան լուծումին հետ «Ծաղկեփունջ» թերթի ձեռագիր եւ խմորատիպ հաւաքածոն երկու հատորով կազմուած եւ իբր յիշատակ պահուած է Զաւարեան Գրադարանին մէջ⁶³: Զաւարեան վարժարանի գրադարանին մէջ, մեր պրպուստումներու ընթացքին դժբախտաբար «Ծաղկեփունջ» թերթի ոչ մէկ օրինակի հանդիպեցանք:

Հրապարակուած է ձեռագիր եւ խմորատիպ՝ ընդամենը 21 թիւ: Կարգ մը թիւեր տարեթիւ չունին:

ԾԻԱԾԱՆ

Ենթախորագիր: Ամսաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Մանկապատանեկան, Հ.Մ.Ը.Մ.-ական, սկաուտական, մարզական, գայիկներու առօրեայէն, ազգային, կրօնական, ընդհանուր գիտելիքներ, հանելուկներ, գայիկներու նամակներ, գծագրութիւններ, ժամանց եւ այլն:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Դամասկոս:

Հրատարակութեան թուական: Յունուար 2001 թ.:

Տեսողութիւն: 2001-2002 թթ.:

Հրատարակութիւն: Հ.Մ.Ը.Մ. Դամասկոսի Գայիկի պատասխանատու կազմին:

⁶³ «Զաւարեան Վարժարանը (1948-1951)», Հայէպ, 1951, էջ 81:

Էջերու թիւ: 8-12:

Թուղթի ձեւաչափ: 15 X 21 սմ.:

Տպագրութիւն: Համակարգչային գրաշարուածք եւ ապա լուսապատճենահանող սարքով (ֆոթո-քօփի) բազմացուած:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Ծիածան» ամսաթերթիկը 2001 թ. Յունուարէն մինչեւ 2002 թ. Փետրուարի ժամանակահատուածին մէջ լոյս տեսած է ընդհանուր 11 թիւ: Յունիս, Յուլիս, Օգոստոս եւ Սեպտեմբեր ամիսները միացեալ թիւ է՝ «Ամառ» անուանուած եւ 12 էջանի է:

ԾԻԱԾԱՆ

Ենթախորագիր: Ճեմարանի աշակերտական պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Ընդհանուր զարգացում:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2010 թ.:

Տեւողութիւն: 2010 թ. - Փետրուար 2012 թթ.:

Խմբագրութիւն: Մշակութային յանձնախումբ:

Գեղարուեստական եւ կողքի ձեւաւորում: Ժիրայր Պիլեմնեան եւ Անժէլա Մանուկեան:

Հրատարակութիւն: Ազգ. Քարէն Եփփէ Ճեմարանի Շրջանաւարտից միութիւն:

Էջերու թիւ: Չէ թուագրուած:

Թուղթի ձեւաչափ: 22 X 29.5 սմ.:

Տպագրութիւն: Առանց տպարանի յիշատակութեան:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Ծիածան» աշակերտական պարբերաթերթը լոյս տեսած է 2 թիւ միայն՝ 2010 թ. (թիւ 1) եւ Փետրուար 2012 թ. (թիւ 2):

«Ծիածան»-ի երկու համարներուն մէջ ալ չէ նշուած խմբագրի կամ խմբագրական կազմի մասին տեղեկութիւն մը, սակայն երկրորդ համարին մէջ կը կարդանք, որ խմբագրութիւնը յանձն առած է Ազգ. Քարէն Եփփէ Ճեմարանի Շրջանաւարտից միութեան Մշակութային յանձնախումբը: Աշակերտական պարբերաթերթի երկու համարներուն մէջ էջաթիւ չկայ:

«Ծիածան» աշակերտական պարբերաթերթը պատանեկան տարիքի համար նախատեսուած գիտելիքներու շտեմարան մըն է՝ ընդհանուր զարգացում, պատմական, աշխարհագրական, գիտական, արուեստ, մշակոյթ, ժամանց, հարց պատասխաններ եւ այլն: Նիւթերը մեծաւ մասամբ արտատպուած են, պատկերազարդ եւ գունաւոր են: Չկայ ոչ մէկ յօդուածագրի անուն: Պարբերաթերթի երկու համարներն ալ տպարանի տպագրութիւն են:

ԾԻԼԵՐ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերեն եւ արաբերեն:

Բնոյթ: Աշակերտական շարադրանքներ, ուսումնասիրական փորձեր, երգիծական գծագրություններ, ներքին կեանք եւ այլն:

Հրատարակության վայր: Հալեպ:

Հրատարակության թուական: 1961 թ. Հոկտեմբեր, վերահրատարակուած՝ 1972 թ.:

Տեղողություն: 1961-1964 թթ. եւ 1972-2016 թթ.:

Հրատարակություն: 1961-1964 թթ. Քարեն Եփփե Ազգ. Ճեմարանի, ձեռնարկ ԺԲ կարգի: Իսկ 1971 թուականին յետոյ Քարեն Եփփե Ազգ. Ճեմարանի ուսանողության:

Պատասխանատու ուսուցիչներ: Մկրտիչ Մկրտիչեան, հայր Օշական վրդ. Չոլոյեան, Խաչիկ Տարագճեան-Շահինեան, Շանթ Կիրակոսեան, Յակոբ Չոլաքեան (1976-1987 թթ.), Չեփիւռ Պապիկեան-Աւագեան (2002-2003 տարեշրջան), Մարիա Գաբրիէլեան, Անի Պարոնեան, Լենա Նազարեան-Քէլվանեան, Անի Ֆիշենկեան, Սօսի Միշոյեան-Տապաղեան:

Խմբագրական կազմեր: Աշակերտներ՝ Սիլվա Պեքեարեան, Յովսէփ Ղազարեան, Սալբի Որբերեան, Վազգէն Զառիկեան, Լինտա Քէլէշեան, Սեպուհ Խաչատուրեան, Գրիգոր Տունկեան, Մարուշ Գազանճեան, Մինաս Ադամեան, Ժան Հալլանեան, Պարգէլ Աւագեան, Գրիգոր Շահինեան, Կարօ Միսիրեան, Պայծիկ Սասունեան, Տիգրան Թնկերեան, Լեւոն Գուշեան, Բէկի Աւրնեան, Լուսին Գաբրիէլեան, Ճինա Մինասեան, Կարօ Ասատուրեան, Յակոբ Տնտլեան, Թամար Թիւֆէնքճեան, Լեւոն Իսկէնտէրեան, Նայիրի Սարգիսեան, Բաֆֆի Ճանեցեան, Ազատուհի Խաչատուրեան, Բաֆֆի Խաչատուրեան, Յակոբ Շահինեան, Արամ Պետիկեան, Արեւիկ Լէյլէյճեան եւ ուրիշներ:

Հայերեն գրություններ ունին: Մովսէս Պչաքճեան, Սիլվա Պեքեարեան, Վարդի Դանիէլեան, Յակոբ Պեքեարեան, Վահէ Ժամագործեան, Գէորգ Պետիկեան, Յակոբ Ճանեցեան, Արմէն Մոնոֆարեան, Յովսէփ Ղազարեան, Սարգիս Կիրակոսեան, Միմոն Փայասլեան, Մարուշ Գազանճեան, Քնարիկ Գասպարեան, Ասատուր Շուկայեան, Խոնարի Ղազարեան, Գուրգէն Մանկասարեան, Վահէ Ղազարեան, Մատթէոս Էպիղաթեան, Վազգէն Ալեքսանեան, Գրիգոր Շահինեան, Մանուէլ Տէր-Մանուէլեան, Վիգէն Գապագեան, Մարի Մերտիսանեան, Լենա Նազարեան, Լեւոն Շառոյեան, Մելակրոս Տէկիրմէնճեան, Շողիկ Շէօհմէլեան, Բաֆֆի Ճանեցեան, Սոնա Մատեան, Հուրի Ապահունի, Կարօ Քէրիկեան, Թամար Չուխանեան, Շիրազ Համամճեան, Յովիկ Մերայտարեան, Բալիկ Աւագեան, Յասմիկ Քէօսէեան, Սիւզի Խշուանեան, Վաչէ Ճուհարեան, Սեւան Ազարիկեան, Անի Փանոսեան, Պետրոս Տէր-Օհանեան, Նայիրի Պէրպէրեան, Գէորգ Յակոբճեան, Սահակ Մատարեան,

Ժագի Մահսերենեան, Սիրվի Փոլատեան, Պէթթի Մարգէեան, Հերմիկ Տողրամանեան, Արտա Տ. Յակոբեան, Դալար Լիպարեան եւ ուրիշներ:

Արաբերէն գրութիւններ ունին: Հրաչ Ներսէսեան, Եղուարդ Պարսամեան, Ժան Հալլանեան, Շողեր Թուխմանեան, Մարլէն Նազգաշեան, Մարգիս Քէյվանեան, Անթուան Պէքարեան, Մարինա Մասմանեան, Վանիա Սիւլահեան եւ ուրիշներ:

Երգիծանկար, գծանկարներ եւ ծաղրանկարներ ունին: Տ. Թնկրեան, Անի Գալստեան, Գառնիկ Նալպանտեան, Սեդա Մեսրոպեան, Վարդգէս Պարսումեան, Մարալ Աշրգեան, Արտո Համբարձումեան, Հրայր Նանարեան, Հուրի Սէրայտարեան, Չեփիւռ Պարսոյեան, Վրէժ Գալստեան, Յովսէփ Բիւրքնեան, Կարօ Մանճիկեան, Լիզա Չաւուշեան, Սահակ Գրատեան, Անի Կարապետեան, Յովհաննէս Փամփայեան եւ ուրիշներ:

Կողքի գծագրութիւն/ձեւաւորում: Տիգրան Թնկրեան, Սեդա Մեսրոպեան, Կորիւն Քէհեայեան, Արտո Համբարձումեան, Աշոտ Պապօղլեան, Հրայր Նանարեան, Գէորգ Սուրատեան, Ներսէս Համբարձումեան, Բենօ Միշոյեան, Կարօ Գգիրեան, Չարմիկ Զալօղլեան, Յակոբ Շահինեան, Միհրան Ամպարճեան եւ ուրիշներ:

Մեքենագրող: Սօսի Խաչատուրեան, Նուշիկ Ազնաւորեան:

Էջերու թիւ: 46-124: Դ տարի, Բացառիկ թիւ, Ապրիլ, 1975 տարուան պարբերաթերթը թուագրուած է 94 էջ՝ հայերէն, 9 էջ արաբերէն:

Թուղթի ձեւաչափ: 17 X 25 սմ. (1961-1964 թթ.), 21 X 30 սմ.՝ առաջին թիւը եւ 20 X 28.5 սմ. (1972-1978 թթ.):

Տպագրութիւն: – Տպարան «Արեւելք» (1961-1964 թթ.): Իւրաքանչիւր թերթի երկու էջերը տպուած են:

– Մեքենագիր (1972-1988 թթ.), շապիկները եւ կարգ մը էջեր տպարան տպագրուած են: Սակայն բոլորը սթենսիլով բազմատպուած են:

– Յետագային համակարգչային գրաշարուածք եւ տպարան «Արեւելք» (1988 թուականէն մինչեւ 2016 թ.) տպագրուած:

«Ծիւլեր» պարբերաթերթի շարքը: «Ծիւլեր»-ը 1961 թ. Հոկտեմբերէն իվեր կարգ մը ընդմիջումներով հրատարակուած է. Սուրիոյ պատերազմի պատճառով քանի մը տարի պարբերաթերթը լոյս չէ տեսած:

«Ծիւլեր»-ու առաջին թիւերուն շապիկի կողքերը նոյնն են: Կողքը գծագրական ստեղծագործութիւն մըն է, գծած է Ճեմարանի ԺԲ կարգի ուսանողուհիներէն Սեդա Պարսումեանը: Նկարը խորհրդանշական բացատրութիւնն է խորագրին՝ «Ծիւլեր»-ուն: Ծիւլերը ապագայ տունկին, ծառին նախակարապետներն են, որոնք հին, մարմարեայ սիւնի մը փարած կը մագցին վեր: Սիւնը նախկին մեր փառքն է, որ հիմա ջարդուած, գլխատուած է, բայց ներշնչումի, վերապրումի խորան է եղած դարերէ իվեր: Ծիւլերը ճղնիմ, բայց խիզախ, վերանօրոգուած սերունդին մաքառումը կը խորհրդանշեն:

Մենք ենք այդ սերունդը, որ միշտ յառաձ պիտի մնայ այդ սիւնին՝ զայն կերտող հանճարին գեղեցկութեամբ զինք վերականգնելու ուխտով:

Ստորեւ կը ներկայացնենք «Ծիլեր» պարբերաթերթի ամբողջական շարքը.

- «Ծիլեր», Քարէն Եփփէ Ազգ. Ճեմարանի, ձեռնարկ ԺԲ կարգի, 25 Փետրուար 1962, Հալէպ:
- «Ծիլեր», պարբերաթերթ Քարէն Եփփէ Ազգ. Ճեմարանի, Բ տարի, Ա թիւ, Նոյեմբեր, 1963, Հալէպ:
- «Ծիլեր», պարբերաթերթ Քարէն Եփփէ Ազգ. Ճեմարանի, Բ տարի, Բ թիւ, Փետրուար, 1963, Հալէպ (Բացառիկ թիւ):
- «Ծիլեր», պարբերաթերթ Քարէն Եփփէ Ազգ. Ճեմարանի, ձեռնարկ ԺԲ կարգի, Բ տարի, Գ թիւ, Մայիս, 1963, Հալէպ:
- «Ծիլեր», պարբերաթերթ Քարէն Եփփէ Ազգ. Ճեմարանի, ձեռնարկ ԺԲ կարգի, Մայիս, 1964, Հալէպ:
- «Ծիլեր», պարբերաթերթ Ք. Ե. Ա. Ճեմարանի, Ա տարի, թիւ 1, 18 Ապրիլ, 1972, Հալէպ:
- «Ծիլեր», պարբերաթերթ Ք. Ե. Ա. Ճեմարանի, Ա տարի, թիւ 2, 8 Մայիս, 1972, Հալէպ:
- «Ծիլեր», պարբերաթերթ Ք. Ե. Ա. Ճեմարանի, Բ տարի, թիւ 1, 30 Յունուար 1973, Հալէպ:
- «Ծիլեր», պարբերաթերթ Ք. Ե. Ա. Ճեմարանի, Բ տարի, թիւ 2, 26 Մարտ, 1973, Հալէպ:
- «Ծիլեր», պարբերաթերթ Ք. Ե. Ա. Ճեմարանի, Բ տարի, թիւ 3, 2 Մայիս, 1973, Հալէպ:
- «Ծիլեր», Քարէն Եփփէ Ազգ. Ճեմարան, Գ տարի, 1974, Հալէպ:
- «Ծիլեր», Քարէն Եփփէ Ազգ. Ճեմարան, Դ տարի, Բացառիկ թիւ, Ապրիլ, 1975, Հալէպ:
- «Ծիլեր», Ազգ. Քարէն Եփփէ Ճեմարան, Ե տարի, թիւ 1, Մարտ, 1976, Հալէպ:
- «Ծիլեր», պարբերաթերթ Քարէն Եփփէ Ազգ. Ճեմարանի, Ե տարի, թիւ 2, Ապրիլ, 1976, Հալէպ:
- «Ծիլեր», Ազգ. Քարէն Եփփէ Ճեմարան, Զ տարի, թիւ 1, Դեկտեմբեր, 1976, Հալէպ:
- «Ծիլեր», Ազգ. Քարէն Եփփէ Ճեմարան, Զ տարի, թիւ 2, Ապրիլ, 1977, Հալէպ:
- «Ծիլեր», Ազգ. Քարէն Եփփէ Ճեմարան, Է տարի, թիւ 1, Դեկտեմբեր, 1977, Հալէպ:
- «Ծիլեր», Ազգ. Քարէն Եփփէ Ճեմարան, Է տարի, թիւ 2, Ապրիլ, 1978, Հալէպ:
- «Ծիլեր», Ազգ. Քարէն Եփփէ Ճեմարան, Ը տարի, թիւ 1, Դեկտ., 1978, Հալէպ:
- «Ծիլեր», Ազգ. Քարէն Եփփէ Ճեմարան, Ը տարի, թիւ 2, Ապրիլ, 1979, Հալէպ:
- «Ծիլեր», Ազգ. Քարէն Եփփէ Ճեմարան, Թ տարի, թիւ 1, Փետր., 1980, Հալէպ:
- «Ծիլեր», Ազգ. Քարէն Եփփէ Ճեմարան, Թ տարի, թիւ 2, Ապրիլ, 1980, Հալէպ:
- «Ծիլեր», Ազգ. Քարէն Եփփէ Ճեմարան, Ժ տարի, թիւ 1, Դեկտեմբեր, 1980, Հալէպ:
- «Ծիլեր», Ազգ. Քարէն Եփփէ Ճեմարան, Ժ տարի, թիւ 2, Ապրիլ, 1981, Հալէպ:
- «Ծիլեր», Ազգ. Քարէն Եփփէ Ճեմարան, ԺԱ տարի, թիւ 1, Դեկտ., 1981, Հալէպ:
- «Ծիլեր», Ազգ. Քարէն Եփփէ Ճեմարան, ԺԱ տարի, Ապրիլ, թիւ 2, 1982, Հալէպ:

- «Ծիկեր», Ազգ. Քարեն Եփփե Ճեմարան, ԺԲ տարի, թիւ 1, Դեկտ., 1982, Հալեա:
- «Ծիկեր», Ազգ. Քարեն Եփփե Ճեմարան, ԺԲ տարի, թիւ 2, Ապրիլ, 1983, Հալեա:
- «Ծիկեր», Ազգ. Քարեն Եփփե Ճեմարան, ԺԳ տարի, թիւ 1, Դեկտ., 1984, Հալեա:
- «Ծիկեր», Ազգ. Քարեն Եփփե Ճեմարան, ԺԳ տարի, թիւ 2, Ապրիլ, 1985, Հալեա:
(սխալմամբ 1985 թուական գրուած է):
- «Ծիկեր», Ազգ. Քարեն Եփփե Ճեմարան, ԺԴ տարի, թիւ 1, Փետրուար, 1984, Հալեա:
- «Ծիկեր», Ազգ. Քարեն Եփփե Ճեմարան, ԺԴ տարի, թիւ 2, Ապրիլ, 1984, Հալեա:
- «Ծիկեր», Ազգ. Քարեն Եփփե Ճեմարան, ԺԴ տարի, թիւ 1, Դեկտ., 1984, Հալեա:
- «Ծիկեր», Ազգ. Քարեն Եփփե Ճեմարան, ԺԴ տարի, թիւ 2, Ապրիլ, 1985, Հալեա:

(Յաջորդ տարեշրջանը սխալմամբ գրուած է ԺՁ տարի եւ այդպէս ալ շարունակուած է):

- «Ծիկեր», Ազգ. Քարեն Եփփե Ճեմարան, ԺՁ տարի, թիւ 1, Յունուար, 1986, Հալեա:
- «Ծիկեր», Ազգ. Քարեն Եփփե Ճեմարան, ԺՁ տարի, թիւ 2, Ապրիլ, 1986, Հալեա:
- «Ծիկեր», պարբերաթերթ Քարեն Եփփե Ազգ. Ճեմարանի, ԺԷ տարի, թիւ 1, Փետրուար, 1987, Հալեա:
- «Ծիկեր», պարբերաթերթ Ազգ. Քարեն Եփփե Ճեմարանի, ԺԷ տարի, թիւ 2, Ապրիլ, 1987, Հալեա:
- «Ծիկեր», Ազգ. Քարեն Եփփե Ճեմարան, ԺԸ տարի, թիւ 1, Դեկտեմբեր, 1987, Հալեա:
- «Ծիկեր», պարբերաթերթ Քարեն Եփփե Ազգ. Ճեմարանի, ԺԸ տարի, թիւ 2, Ապրիլ, 1988, Հալեա:
- «Ծիկեր», Ազգ. Քարեն Եփփե Ճեմարան, ԺԹ տարի, թիւ 1, Նոյեմբեր, 1988, Հալեա:
- «Ծիկեր», Քարեն Եփփե Ազգ. Ճեմարան, ԺԹ տարի, թիւ 2, Փետրուար, 1989, Հալեա:
- «Ծիկեր», Ազգ. Քարեն Եփփե Ճեմարան, Ի տարի, թիւ 1, Փետրուար, 1990, Հալեա:
- «Ծիկեր», Ազգ. Քարեն Եփփե Ճեմարան, Ի տարի, թիւ 2, Ապրիլ, 1990, Հալեա:
- «Ծիկեր», պարբերաթերթ Քարեն Եփփե Ազգ. Ճեմարան, ԻԱ տարի, թիւ 1, Փետր., 1991, Հալեա:
- «Ծիկեր», պարբերաթերթ Քարեն Եփփե Ազգ. Ճեմարան, ԻԱ տարի, թիւ 2, Ապրիլ, 1991, Հալեա:
- «Ծիկեր», պարբերաթերթ Քարեն Եփփե Ազգ. Ճեմարան, ԻԲ տարի, 1991-1992, Հալեա:
- «Ծիկեր», պարբերաթերթ Քարեն Եփփե Ազգ. Ճեմարանի, 1993, Հալեա:
- «Ծիկեր», պարբերաթերթ Քարեն Եփփե Ազգ. Ճեմարանի, 1994, Հալեա:
- «Ծիկեր», պարբերաթերթ Քարեն Եփփե Ազգ. Ճեմարանի, ԻԵ տարի, Մարտ, 1995, Հալեա:
- «Ծիկեր», պարբերաթերթ Քարեն Եփփե Ազգ. Ճեմարանի, ԻԶ տարի, Փետր., 1996, Հալեա:
- «Ծիկեր», պարբերաթերթ Քարեն Եփփե Ազգ. Ճեմարանի, ԻԶ տարի, Մարտ, թիւ 2, 1996, Հալեա:

- «Ծիլեր», պարբերաթերթ Քարեն Եփփե Ազգ. Ճեմարանի, ԻԷ տարի, Հալեպ, Մարտ, 1997: Բացառիկ թիւ է Ք.Ե.Ա. Ճեմարանի հիմնադրութեան 50-ամեակին առիթով: Թիւը կազմած, խմբագրած եւ տպագրութեան պատրաստած են ԺԲ կարգի գրական բաժնէն, աշակերտներ՝ Սարգիս Գասարճեան եւ Աւետիս Չիտուր-կեօզեան: Շապիկը պատրաստած է, շրջանաւարտ՝ Արտո Համբարձումեան:
- «Ծիլեր», պարբերաթերթ Քարեն Եփփե Ազգ. Ճեմարանի, ԻԸ տարի, Մայիս, 1998, Հալեպ:
- «Ծիլեր», պարբերաթերթ Քարեն Եփփե Ազգ. Ճեմարանի, ԻԹ տարի, Մայիս, 1999, Հալեպ:
- «Ծիլեր», պարբերաթերթ Քարեն Եփփե Ազգ. Ճեմարանի, I տարի, Ապրիլ, 2000, Հալեպ:
- «Ծիլեր», պարբերաթերթ Ք. Ե. Ազգ. Ճեմարանի, IԱ տարի, Մայիս, 2001 (2000-2001 տարեշրջան), Հալեպ:
- «Ծիլեր», պարբերաթերթ Քարեն Եփփե Ազգ. Ճեմարանի, IԲ տարի, Մայիս, 2002 (2001-2002 տարեշրջան), Հալեպ:
- «Ծիլեր», IԳ տարի, 2003, (2002-2003 տարեշրջան), Հալեպ:
- «Ծիլեր», Քարեն Եփփե Ազգ. Ճեմարան, IԴ տարի, Յուլիս, 2004 (2003-2004 տարեշրջան), Հալեպ:
- «Ծիլեր», Քարեն Եփփե Ազգային Ճեմարանի Պարբերաթերթ, IԵ տարի, Մայիս, 2005 (2004-2005 տարեշրջան), Հալեպ:
- «Ծիլեր», պարբերաթերթ Ք.Ե. Ազգ. Ճեմարանի, IԶ տարի, 2006, Հալեպ:
- «Ծիլեր», պարբերաթերթ Ք.Ե.Ա. Ճեմարանի, IԷ տարի, Մայիս, 2007, Հալեպ:
- «Ծիլեր», պարբերաթերթ Ազգ. Քարեն Եփփե Ճեմարանի, IԸ տարի, Մայիս, 2008 (2007-2008 տարեշրջան):
- «Ծիլեր», պարբերաթերթ Ք.Ե.Ա. Ճեմարանի, IԹ տարի, Մայիս, 2009, Հալեպ:
- «Ծիլեր», Ազգ. Քարեն Եփփե Ճեմարանի պարբերաթերթ, 2010 (2009-2010 ուսումնական տարեշրջան), Հալեպ:
- «Ծիլեր», պարբերաթերթ, Ազգային Քարեն Եփփե Ճեմարանի Աշակերտական Ձեռնարկ, ԽԱ տարի, Մայիս, 2011, Հալեպ: Թիւը նուիրուած է «Հայ մանուկի տարի»-ին:
- 2012 եւ 2013 ուսումնական տարեշրջաններուն «Ծիլեր» լոյս չէ տեսած:
- «Ծիլեր», պարբերաթերթ Ազգային Քարեն Եփփե Ճեմարանի, ԽԳ տարի, 2014 (2013-2014 ուսումնական տարեշրջան), Հալեպ:
- «Ծիլեր», Ազգային Քարեն Եփփե Ճեմարանի պարբերաթերթ, ԽԴ տարի, 2015, Հալեպ:
- «Ծիլեր», Ազգային Քարեն Եփփե Ճեմարանի պարբերաթերթ ԽԵ տարի, 2016 (2015-2016 ուսումնական տարեշրջան), Հալեպ:
- 2017 թուականէն յետոյ «Ծիլեր» լոյս չէ տեսած:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Ծիլեր»-ու հրատարակութեան ընդհանուր թիւը 45 է, վերջինը՝ ԽԵ Տարի 2015-2016 թթ.: Պարբերաթերթը 1962 թուականէն մինչեւ իր վերջին լոյս ընծայումը՝ 2016 թ., երկու անգամ ընդմիջում ունեցած է, առաջինը՝ 1965-1971 թթ., իսկ երկրորդը՝ 2012-2013 թթ. Սուրիոյ պատերազմի պատճառով:

Պարբերաթերթի շապիկին նկարները աշակերտական ստեղծագործություններ են, առաջին քանի մը տասնեակ տարիներուն աշակերտական գծագրություններու տեղ տրուած է, ապա՝ համակարգչի օգտագործմամբ ձեւաւորումներ կատարուած են: «Ծիլեր»-ու կարգ մը թիւեր նուիրուած են տուեալ տարուան մէջ զուգադիպած հայ գրագէտի, հոգեւոր դէմքի կամ Հայոց պատմութեան մէջ կատարուած դէպքի մը ամեակին կամ յօբելեարին եւ այլն: Օրինակ՝ Յակոբ Պարոնեանի ծննդեան 120-ամեակին, Երջանկայիշատակ Չարեհ Ա Կաթողիկոսի եւ այլն:

«Ծիլեր»-ու յոյս տեսած 45 թիւերէն երեքը Բացառիկ թիւեր են:

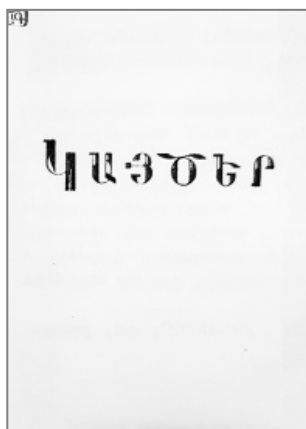
«Ծիլեր», Գ տարի, 1974 տարեշրջանի պարբերաթերթին մէջ կայ «Յաւելուած ոչ աւելցուք...» եւ «Փոխան Շնորհակալիքի» խորագրով թերթ մը, որուն երկու էջերը մեքենագրուած են:

«Ծիլեր», Դ տարի, Բացառիկ թիւ, Ապրիլ, 1975-ի մէջ կայ «Յաւելուած..., Յաւելուած..., Յաւելուած...» խորագրով թերթ մը, որուն մէկ երեսին վրայ արձանագրութիւն կայ:

Միւս կողմէ, պէտք է ընդգծել, որ Ազգ. Քարէն Եփփէ Ճեմարանի անուանումը կարգ մը հրատարակություններու կամ ճեմարանի կազմակերպած ձեռնարնկներու ընթացքին տեղադրուած պատատներու վրայ, յատկապէս առաջին տարիներուն՝ գրուած է երկու ձեւով. ա.) «Քարէն Եփփէ Ազգ. (կամ Ազգային, Ա.Գ.) Ճեմարան»: բ.) «Ազգ. (կամ Ազգային, Ա.Գ.) Քարէն Եփփէ Ճեմարան»: Մենք երկուքի պարագային ալ պահած ենք բնագիրը նոյնութեամբ:

Հարկ է աւելցնել, թէ յատկապէս «Ծիլեր»-ու առաջին թիւերուն շապիկի կողքերուն վրայ, արձանագրուած են «Քարէն Եփփէ Ազգ. Ճեմարան» ձեւը, սակայն միջուկի առաջին էջին արձանագրուած են՝ «Ազգ. Քարէն Եփփէ Ճեմարան»:

ԿԱՅԾԵՐ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Աշակերտական շարադրություններ եւ ուսումնասիրական փորձեր կատարուած են:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1965 թ.:

Հրատարակութիւն: Կիլիկեան ճեմարանի ուսանողութեան:

Պատասխանատու ուսուցիչներ: Վարուժան Հանէսեան եւ Աւետիս Հաննէեան:

Էջերու թիւ: 36:

Թուղթի ձեւաչափ: 21 X 29 սմ.:

Տպագրութիւն: Մեքենագիր-խմորատիպ: Կողքը՝ տպագիր:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Կայծեր» պարբերաթերթը հրատարակուի սկսած է 1965-ին, երբ տարի մը վերջ, դպրոցը պիտի դառնար լրիւ Ճեմարան, տալու համար Պաքալօրէայի առաջին հունձքը: Տնօրէնութեան նախաձեռնութեամբ կազմուեցաւ Ճեմարանի բարձրագոյն կարգերու երկսեռ ուսանողներէն բաղկացած Խմբագրական Յանձնախումբ մը՝ գլխաւորութեամբ հաստատութեան Հայոց լեզուի եւ գրականութեան գոյգ ուսուցիչներուն՝ յանձինս Վարուժան Հանէսեանի եւ Աւետիս Հաննէեանի:

«Կայծեր» պարբերաթերթին վրայ չէ նշուած հրատարակութեան թուականը: Պարբերաթերթի Առաջին թիւին մէջ տեղ գտած է «Ապրիլ 24» խորագրով գրութիւն մը, ուր լուսարձակի տակ կ'առնուի Հայոց ցեղասպանութեան 50-ամեակը: Մերենագիր շարուած այս թերթը տպուած է Կիլիկեան դպրոցին բազմագրող մեքենայով: Տպաքանակը եղած է շուրջ 200 օրինակ:

ԿԱՆԹԵՂ

Ենթախորագիր: Ամսաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Գրական, գիտական եւ գեղարուեստական:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: Մարտ 1932 թ.:

Տեւողութիւն: Լոյս տեսած է մէկ թիւ:

Պատասխանատու տնօրէն: Յակոբ Իգնատիոսեան:

Արտօճատէր: Տոքթ. Բարսեղ Սեւեան:

Խմբագիր: Երուանդ Պապայեան:

Աշխատակիցներ: Ռշտունի, Ս. Յարգուարթեան, Սարգիս Ապտալեան (Վահէ Վահեան), Համբարձում Պ. Մովսէսեան, տօքթ. Ապուհայաթեան (Արմենակ), Ե. Ներսէս, Թրուպատուր, Ս. Նաշալեան, Երուանդ Պապայեան, Ս. Մելանիա, Յակոբ Տիքիճեան:

Էջերու թիւ: 24:

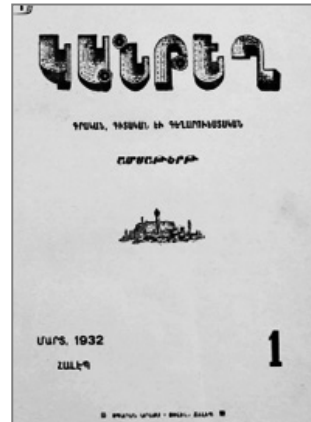
Թուղթի ձեւաչափ: 17 X 24.5 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արաքս»:

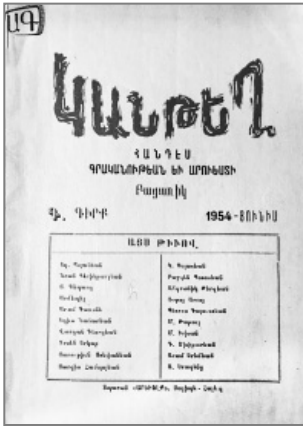
Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Կանթեղ» ամսաթերթի երկրորդ էջին մէջ խմբագրութեան կողմէ երկտող մը գրուած է, ուր կը կարդանք՝ ««Կանթեղ»-ը կը հրատարակուի քանի մը երիտասարդներու գոհողութիւններով:

Ան հայելին պիտի ըլլայ առողջ ու երիտասարդ գաղափարներու, լայն տեղ յատկացնելով տարեց եւ նոր գրողներու:

«Կանթեղ» պիտի ջանայ իր համեստ կարողութեամբ գրական եւ գեղարուեստական շարժում յառաջ բերել մեր երիտասարդական շարքերուն մէջ, պարբերաբար կազմակերպելով հաւաքոյթներ եւ գրական ասուլիսներ:

ԿԱՆԹԵՂ

Ենթախորագիր: Հանդես գրականության եւ արուեստի:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Գրականութիւն եւ արուեստ:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1953 թ.:

Տեւողութիւն: 1953-1954 թթ. Յունիս:

Խմբագիր: Ա. Երազենց, երբեմն նաեւ՝ Ա. Մատեան (Աւետիս Պարմասըզեան):

Գրութիւններ ունին: Հայր Վահան Յովհաննէսեան, Նուպար Զարխուտեան, Արաքսի Պարսումեան, Վահէ Օշական, Նիկողոս Սարաֆեան, Յարութիւն Ստեփանեան, Պետրոս Հանեան, Արամ Երեմեան, Անդրանիկ Թերզեան, Նշան Պէշիկթաշեան, Եղուարդ Պոյանեան, Վարդան Գէորգեան, Արամ Գառօնէ (Արամ Տէր-Պաղտասարեան), Արսէն Երկաթ (Շամլեան), Յ. Զորեցի, Մինաս Թէօթօլեան, Յ. Գեղարդ (Յարութիւն Գազանճեան), Միսաք Միսեռեան (Մ. Ուլնեցի), Կարապետ Փոլատեան, Մ. Իշխան, Գ. Զուլալ (Զուլալ Գազանճեան), Սարհամ (Սարգիս Համպոյեան), Պետրոս Գալուստեան, Հայր Եփրեմ Տէր-Ղազարեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 48 (Ա եւ Բ գիրք), 64 (Գ գիրք):

Թուղթի ձեւաչափ: 17 X 24 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Նայիրի» (1953 թ. Ա գիրք), տպարան «Արեւելք» (1953-1954 թթ., Բ եւ Գ գիրք):

Յանդիման տեղեկութիւն: Լոյս տեսած է 3 թիւ, Գ գիրքը՝ բացառիկ թիւ: Ա. Երազենց, երբեմն նաեւ՝ Ա. Մատեան (Աւետիս Պարմասըզեան), հակառակ մտաւորական ոչ-պատրաստութեան եւ ասպարէզով դերձակ ըլլալուն՝ գրականութեամբ տոգորուած Աւետիսը կրցած է թերթին շուրջ համախմբել անուանի գրողներ ու մտաւորականներ:

ԿԱՆԹԵՂ

Ենթախորագիր: Ամսաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Աշակերտական տեղծագործութիւններ, շարադրանքներ:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Դամասկոս:

Հրատարակութեան թուական: 4 Հոկտեմբեր 2006 թ.:

Տեւողութիւն: Լոյս տեսած է 2006-2007 եւ 2007-2008 ուսումնական տարեշրջաններուն:

Հրատարակություն: Ազգ. Միացեալ վարժարանի:
Պատասխանատու: Դոկտ. Նորա Արիսեան (վարժարանի տնօրէն):

Էջերու թիւ: 4:

Թուղթի ձեւաչափ: 15 X 21 սմ.:

Տպագրութիւն: Համակարգչային գրաշարուածք եւ ապա լուսապատճենահանող սարքով (ֆօթօ-քօփի) քաղմագուած:

Յանդիշալ տեղեկութիւն: Նախակրթարանի աշակերտութեան նախաձեռնութեամբ հրատարակուած «Կանթեղ»-ը, տպուած է վարդագոյն թուղթի վրայ: Հոն տեղ գտած է աշակերտներու գծագրութիւնները, շարադրանքներն ու գրական այլ ստեղծագործութիւնները, ինչպէս նաեւ երգեր եւ այլն: Թերթիկը աշակերտներուն բաշխուած է անվճար:

ԿԱՍԻՈՍ

Ենթախորագիր: Ամսաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Գրական լրատու:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Քեւսապ:

Հրատարակութեան թուական: Ա տարի, թիւ 1, Յունիս, 2012 թ.:

Տեւողութիւն: 2012-2014 թթ.:

Հրատարակութիւն: Համագային «Համօ Օհանջանեան» մասնաճիւղի:

Գլխաւոր Խմբագիր: Նշան Պասմանեան:

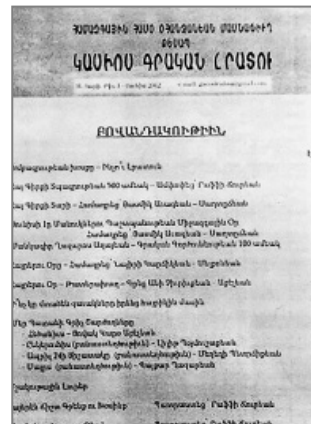
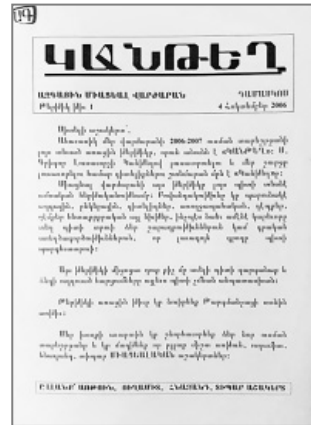
Փոխխմբագրապետ: Անի Զիրիւքեան-Արելեան:

Խմբագրութեան անդամներ: Նայիրի Կարճիկեան-Մելքոնեան (Լրատուութեան պատասխանատու), Յասմիկ Աւագեան-Սաղոնեան (յօդուածներու պատասխանատու), Բաֆֆի Ճուրեան (յօդուածներու եւ ժամանցի բաժնի եւ տպագրութեան պատասխանատու), Վանիկ Գլնճեան, Սօսէ Պետիրեան:

Գրութիւններ ունին: Բաֆֆի Ճուրեան, Յասմիկ Աւագեան-Սաղոնեան, Նայիրի Կարճիկեան-Մելքոնեան, Յովակ Կարօ Արելեան, Նշան Պասմանեան, Միւռնոն քինյ. Աւետիսեան, Սօսի Կարճիկեան-Գերպապեան, վեր. դոկտ. Վահան Թութիկեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 20-30:

Թուղթի ձեւաչափ: 21 X 15 սմ.:

Տպագրություն: Համակարգչային գրաշարումը եւ ապա լուսապատճենահանող սարքով (ֆոթո-քօփի) բազմացում:

Յանելեալ տեղեկություն: Հակառակ Սուրիոյ մէջ տիրող պատերազմական վիճակին եւ զգայուն կացութեան, Քեսապէն խումբ մը գրասէրներ խիզախ որոշումով ծնունդ կու տան «Կասիոս» գրական լրատուի անդրանիկ թիւը՝ Ա տարի, թիւ 1, Յունիս, 2012 թ.: 20 էջ մեքենագիր: Հիմնականօրէն նաեւ համացանցի միջոցով կը տարածուի ամբողջ աշխարհի մէջ:

Կարելորութեամբ կ'արձանագրենք, որ «Կասիոս Գրական Լրատու»-ն Քեսապի մէջ հայկական առաջին եւ մինչեւ այսօր միակ լոյս տեսած պարբերականն է:

Առաջին թիւին մէջ «Խմբագրութեան խօսքը» կը կարդանք «Ինչո՞ւ Լրատուն» խորագրի տակ. «Քեսապի Համագգայինի «Համօ Օհանջանեան» մասնաճիւղի վարչութիւնը, մի քանի ամիս առաջ, գեղեցիկ գաղափարը ունեցաւ հիմը դնելու Գրական Խմբակի մը, որուն պարտականութիւններէն մին էր Գրական Լրատուի մը հաստատումը:

«Լրատուին նպատակն է՝

«ա) Քեսապի եւ շրջակայքի հայութեան մատակարարել Գրական, գեղարուեստական, կրթական լուրեր, անոնք ըլլան հայկական թէ միջազգային. միեւնոյն ատեն տեղեկութիւն տալ Քեսապի մէջ տեղի ունեցած եւ ունենալիք մշակութային, հոգեւոր, մարզական եւ այլ ձեռնարկներուն մասին:

«բ) Բաշակերել քեսապցի բոլոր գրիչ շարժողները, յատկապէս պատանիներն ու երիտասարդները, Քեսապի մէջ բնակող թէ Քեսապէն դուրս, յայտնաբերելու համար գրական տաղանդներ:

«գ) Ծանօթացնել հայ մշակոյթը ինչպէս նաեւ հայ մշակոյթի հետ առնչուած ոչ հայ մշակոյթի ջահակիրներ եւ հրատարակութիւններ:

«դ) Տեղեկացնել, թէ ինչ միջոցներով կարելի է «թեքնօլօճի»-ն օգտագործել ի սպաս հայ մշակոյթին՝ ընթերցողին ծանօթացնելով ելեկտրոնային սիւթեմներ եւ ծրագիրներ»:

«Կասիոս» գրական լրատուն լոյս տեսած է շուրջ 20 թիւ:

ԿԱՎՈՇ

Բնոյթ: Երգիծաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Խմբագիր: Պետրոս Գոյումճեան:

Տպագրություն: Տպարան «Անի»:

Յանելեալ տեղեկություն: Այս թերթը ըստ Արտաշէս Տէր-Խաչատուրեանի «Սուրիահայ Մամուլի Պատմութիւն» յօդուածին տուեալներով հրատարակուած է նաեւ «Նոր Կավոշ», «Միմոս», «Հոսիոս», «Քաւքասիաներու շաբաթը» եւ «Ծա-

ղիկներ» անուններով⁶⁴: Իսկ Հայկ Պարիկեանի եւ Յովնան Վարժապետեանի «Պատմութիւն Սուրիոյ Հայ Տպարաններու» գիրքին մէջ, Ներսէս Նալպանտեանի փոխանցմամբ կը հաստատուի, որ «Կալիօշ» տպուած է տպարան «Անի»-ի մէջ⁶⁵:

ԿԵԱՆՔ

Ենթախորագիր: Ամսագիր, ապա՝ Եռամսեայ պաշտոնաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Գրական, կրթական եւ միութենական նիւթեր կը պարունակէ, ինչպէս նաեւ առաջին թիւէն սկսեալ յաջորդաբար մաս առ մաս՝ Ծրագիր-Կանոնագիր Ծրջանաւարտից միութեան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1929 թ. Օգոստոս:

Տեւողութիւն: 1935 թ. Սեպտեմբեր:

Պաշտօնաթերթ: Կրթասիրաց Երկսեռ վարժարանի Ծրջանաւարտից միութեան:

Հրատարակութիւն: Կրթասիրաց Երկսեռ վարժարանի Ծրջանաւարտից միութեան:

Խմբագիր: Գրիգոր Պողարեան:

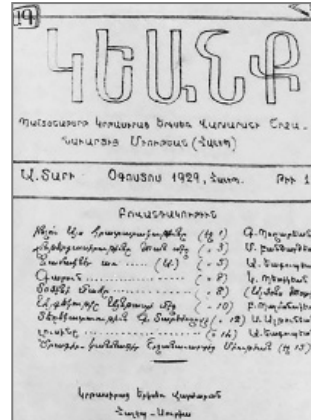
Թերթի յանձնախումբ: Յ. Պարսումեան, Ա. Եայլայեան, Յ. Գարամանուկեան, Գ. Գանտահարճեան, Յ. Ա. Գազանճեան, օրդը՝ Ա. Ալթունեան եւ Վ. Նազարեան: Առաջին տարին՝ Յ. Պարսումեանի եւ Ա. Եայլայեանի մեկնումի պատճառով, անոնց կը փոխարինեն Մ. Մահսերեճեան եւ Ս. Պեքեարեան:

Գրութիւններ ունին: Պարգեւ Պարսումեան, Կիլիգա (Սարգիս Եսփունճեան), Խաչիկ Համալեան, Լեւոն Պողարեան, Սիրանոյշ Ա. Ալթունեան, Գրիգոր Աստուրեան, Եղիա Գօրուզեան, Բիւզանդ Պալմանուկեան, Կ. Պետիկեան, Անդրանիկ Գ. Եագուպեան, Յարութիւն Հատիտեան, Ա. Վարդունի, Կարապետ Սապունճեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 16-20:

Թուղթի ձեւաչափ: 18.5 X 24 սմ.:

Տպագրութիւն: Զեռագիր-խմորատիպ:

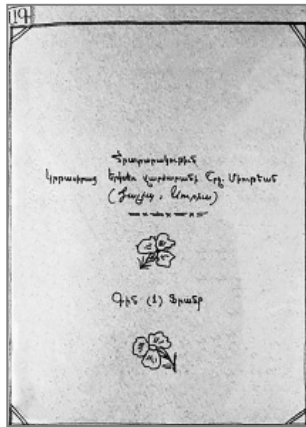
⁶⁴ Արտաշէս Տէր-Խաչատուրեան, «Սուրիահայ Մամուլի Պատմութիւն», «Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս», հատոր Գ, Պէյրութ, 1972, էջ 228 (195-230):

⁶⁵ Հայկ Պարիկեան - Յովնան Վարժապետեան, «Պատմութիւն Սուրիոյ Հայ Տպարաններու», Հալէպ, 1973, էջ 175:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Կրթասիրաց Երկսեռ վարժարանի Շրջանաւարտից միութեան տասնամեակի առիթով շրջանաւարտները առաջադրած են «Լոյս ընծայել «Կեանք» անունով պարբերաթերթ մը»⁶⁶:

Միութեան կողմէ յառաջացած գրական յաճնախումբի լոյս ընծայած «Կեանք» պարբերաթերթը 1929 թուականէն 1935 թ. ընդամենը լոյս տեսած է 29 թիւ:

Միութիւնը չունենալով տպագրելու հնարաւորութիւն եւ նիւթական կարողութիւն, երիտասարդները կ'որոշեն հանդէսը հրատարակել ձեռագիր տարբերակով. քանի մը տասնեակ օրինակ մէկ առ մէկ ձեռագրով գրի կ'առնեն եւ կը բաժնեն ժողովուրդին:

Հանդէսին առաջին թիւը լոյս տեսած 1929-ին, «Ա տարի, թիւ 1»:

«Կեանք»-ի բոլոր համարներն ալ ձեռագիր են եւ հոն-կէ կարելի է հասկնալ, որ մէկ հոգի չէ՝ գրի առնողը:

Ա տարի, 1929 թ. Օգոստոս-1930 Յունուար՝ 6 թիւ: 1930 թուականին՝ 1-10 թիւ, 1931 թուականին՝ 1-3 թիւ, 1932-1933 թթ. իւրաքանչիւր տարի՝ երկուքական թիւ: Ա տարի, Դեկտ. (1929 թ.) Յունուար (1930 թ.) թիւ 5՝ 6 միացեալ է: 1934-1935 թթ., իւրաքանչիւր տարի՝ երեքական: Ա տարի, 1929 թ. Օգոստոս, թիւ 1-ին շապիկը վարդագոյն է:

Գրիգոր Պողարեան իր 20 Դեկտեմբեր 1984-ին գրած ինքնակենսագրութեան մէջ կը հաստատէ, որ ինք եղած

է «Կեանք»-ի խմբագիր⁶⁷:

Հարկ է նշել, որ Կրթասիրաց Երկսեռ վարժարանի Շրջանաւարտից միութեան Գրական յաճնախումբի ժրաջան աշխատանքով լոյս տեսած «Կեանք» խմորատիպ ամսագիրը 100 օրինակ տպաքանակով կը հրապարակուէր⁶⁸ եւ իւրաքանչիւր թերթի վաճառքի գինը 1 ֆրանք էր: Սակագինին մասին նշուած է թերթի շապիկի կոնակի կողքին վրայ, ուր արձանագրուած է «գին (1) ֆրանք»:

ԿԻԼԻԿԵԱՆ

Ենթախորագիր: Շաբաթաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Պարբերականութիւն: Շաբաթական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

⁶⁶ Գրիգոր Պողարեանի յօդուածը՝ «Մասնակի ակնարկ Կրթասիրաց վարժարանի շրջանաւարտից եւ Մշակութային Միութեան մասին»: Տեսնել Թորանեան Թորոս (պատրաստող), «Կրթասիրաց Մշակութային Միութեան եւ Կրթասիրաց Վարժարանի Յուշամատեն 1924-1989», Հալէպ, 1994, էջ 231:

⁶⁷ Թորանեան Թորոս (պատրաստող), «Կրթասիրաց Մշակութային Միութեան եւ Կրթասիրաց Վարժարանի Յուշամատեն 1924-1989», Հալէպ, 1994, էջ 98:

⁶⁸ Գրիգոր Պողարեանի յօդուածը՝ «Մասնակի ակնարկ Կրթասիրաց վարժարանի շրջանաւարտից եւ Մշակութային Միութեան մասին»: Տեսնել Թորանեան Թորոս (պատրաստող), «Կրթասիրաց Մշակութային Միութեան եւ Կրթասիրաց Վարժարանի Յուշամատեն 1924-1989», Հալէպ, 1994, էջ 231:

Հրատարակութեան թուական: 1930 թ.:

Տեւողութիւն: 1930-1937 թթ.:

Հրատարակութիւն: Կիլիկեան Ուսանողական Միութեան:

Տպագրութիւն: Խմորատիպ:

ԿԿՈՒ

Ենթախորագիր: Շաբաթաթերթ / Բացառիկ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Մանկապատանեկան:

Պարբերականութիւն: Շաբաթական:

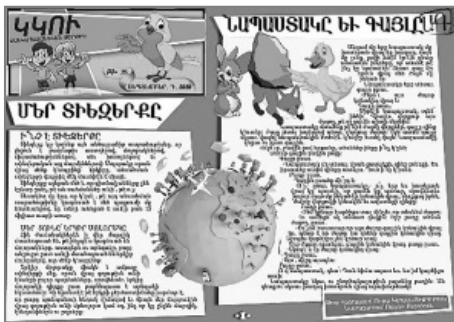
Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1995 թուական:

Տեւողութիւն: Մինչեւ օրս:

Բովանդակութիւն: Ազգային եւ հայոց պատմութեան հետ առնչուող նիւթեր, փոքրիկներու շարադրանքներ զանազան նիւթերով:

Հրատարակութիւն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի:

Խմբագիրներ: Յաջորդաբար՝ Այտա Մինասեան, Ռիթա Կաղեան-Տիբայիքեան, Մարմանդ Աշոտեան-Շահինեան եւ Փաթիլ Գասապեան-Վարդապետեան:

Նկարագրողում: Դավար Արուս, Գաբո Պերպէրեան, Ծովակ Պաղտասարեան, Բենօ Միշոյեան, Ռաֆֆի Քէշիշեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 4-8:

Թուղթի ձեւաչափ: 20 X 28.5 եւ 28.5 X 41 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք»: Նկատի առնելով, որ «Կկու»-ն «Գանձասար» շաբաթաթերթին հետ զուգահեռ լոյս կը տեսնէ եւ վերջին շրջանին «Գանձասար»-ի բաժանորդներու քանակի լուրջ անկումի պատճառով, թերթը լուսապատճենահանող սարքով կը բազմացուի, հետեւաբար «Կկու»-ն եւս այդ սարքով կը բազմապատկուի, տպագրութեան որակէն ալ արդէն կարելի է կռահել:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Պատկերազարդ եւ զու-նագարդ «Կկու»-ն «Գանձասար» շաբաթաթերթին հետ

գուգահեռ լոյս կը տեսնէ, սկզբնական օրերուն կցուած «Գանձասար»-ի, ապա՝ յաւելում:

«Կկու»-ն առիթ կ'ընծայէ բոլոր փոքրերուն անխտիր իրենց գրութիւններուն եւ գծագրութիւններուն տեղ տալ: Կ'ընդգրկէ զանազան նիւթեր յատկապէս շաբաթական հերթականութեամբ գուգադիպող մեր օրացոյցի վրայ պատմական, ազգային, կրօնական տօները. փոքրերուն իրազեկ դարձնելով պատմութեան: Շատ դիւրահաղորդ եւ այժմէական լեզուով աւելի ընկալելի ըլլալու համար, միշտ տեղ տրուած է գծագրութեան, որ յատուկ կը պատրաստուի «Կկու»-ի պաշտօնեայ գծագրիչի կողմէ: Կարելի է ըսել, որ գծագրական լեզուն անբաժան մասնիկն է «Կկու»-ին:

«Կկու»-ն, «Գանձասար»-ի հետ պորտակապով կապուած ըլլալուն համար անոր հրատարակութեան հետ միասին տարեկան շուրջ 52 թիւով լոյս կը տեսնէ, իսկ իւրաքանչիւր Ամանորին ալ կը հրատարակուի բացառիկ թիւ մը 22.5 X 28.5 սմ., 22 X 28,5 սմ. եւ 22 X 29 սմ. ձեւաչափերով ու 23, 24 եւ 34 էջերով:

Սուրիոյ պատերազմին պատճառով «Կկու Բացառիկ»-ներու հրատարակութիւնը յար եւ նման «Գանձասար»-ի Բացառիկներուն կանգ առած էր, սակայն 2018 թուականին 5 տարուան ընդմիջումէն ետք վերահրատարակուեցաւ: «Կկու» Բացառիկի վերջին թիւը ամբողջութեամբ գունազարդ, լոյս տեսած է 2020 թուականին (34 էջ): Սակայն կրկին, այս անգամ տնտեսական ճգնաժամի եւ սուրիական թղթոսկիի անկումի պատճառով ինչպէս «Գանձասար»-ի 2021 եւ 2022 թթ. Բացառիկները տպագիր լոյս չտեսան, բնականաբար նոյնպէս վերոնշեալ տարիներուն «Կկու Բացառիկ»-ներն ալ տպագիր լոյս չտեսան:

Սակայն 2023 թ., «Գանձասար»-ի 30-ամեակի առիթով, «Գանձասար Բացառիկ» 2023-ին հետ, լոյս տեսաւ նաեւ «Կկու Բացառիկ» 2023 թ.-ը, 39 էջերէ բաղկացած: Բացառիկը պատրաստեց՝ Մարմանդ Աշոտեան-Շահինեան, իսկ նկարազարդող եւ ձեւաւորող՝ Ռաֆֆի Քէշիշեան:

Յայտնենք, թէ «Կկու Բացառիկ» 2024-ը, կը բաղկանայ 32 էջերէ: Բացառիկը պատրաստած է՝ Մարմանդ Աշոտեան-Շահինեան, իսկ նկարազարդող եւ ձեւաւորող՝ Ռաֆֆի Քէշիշեան:

ԿՈԿՈՆ

Ենթախորագիր: Ամսաթերթ:

Լեզու: Հայերեն:

Պարբերականություն: Ամսական:

Հրատարակության վայր: Եօղուն-Օլուք, Մուսա Լեռ:

Հրատարակության թուական: 1921 թ.-ի Փետրուար:

Խմբագիր - հրատարակիչ: Ճորճ Գազանճեան:

Էջերու թիւ: 8:

Տպագրություն: Առաջին չորս թիւերը՝ ձեռագիր, ապա՝ խմորատիպ:

Յաւելեալ տեղեկություն: 8 էջանի «Կոկոն» ամսաթերթը իւրաքանչիւր ամիս 20 օրինակով լոյս կը տեսնէր: Թերթին մէջ յօդուածներով իրենց մասնակցութիւնը բերած են՝ Վեր. Տիգրան Անդրեասեան, Ա. Լիլանի (Մովսէս Տէր-Գալուստեան), Ծաղիկ Ճէրիտեան (ապա՝ տիկին Արսէն Երկաթ), Սերժան Թովմաս Արքահամեան եւ այլն⁶⁹:

ԿՈԿՈՆ

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Աշակերտական շարադրութիւններ:

Հրատարակության վայր: Հալէպ:

Հրատարակության թուական: 1924 թ.:

Հրատարակություն: Հայ Աւետարանական վարժարանի Ե կարգի աշակերտություն:

Հրատարակիչ: Հայ Աւետարանական վարժարանի («Սուգ ալ-Նահիասին» (Ղազանճի պազար) թաղին մէջ գտնուող):

Խմբագիր: Յակոբ Ջաղլասեան⁷⁰:

Տպագրություն: Խմորատիպ:

Յաւելեալ տեղեկություն: 1924-ին վերոնշեալ վարժարանի աշակերտութեան մէջ շեշտակի հետաքրքրութիւն արթնցած է գրականութեան հանդէպ: Ծարադրութեան դասերը խանդավառութիւն ստեղծած են. մրցանակներ հաստատուած նաեւ լաւագոյն գրութիւններու հեղինակներուն: Մեկնելով այս իրողութենէն, Ե կարգի մէջ շարժում կը ստեղծուի խմորատիպ աշակերտական թերթ հիմնելու: «Կոկոն»-ի խմբագրի պաշտօնը կը վստահուի դասարանի ամենաժրաջան աշակերտ՝ Յակոբ Ջաղլասեանին (ապագայ բժիշկ, Ա.Մ.Ն.): Տպագրութեան գործը յանձն կ'առնէ Ռոպերտ Ճեպենճեանը: Լոյս տեսած է քանի մը թիւ, որոնք դժբախտաբար անգտանելի են⁷¹:

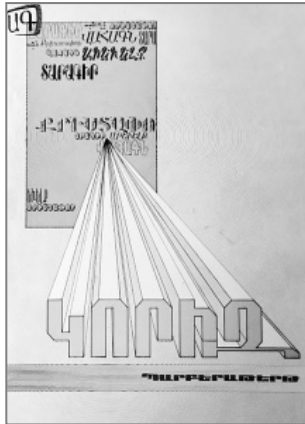
⁶⁹ Դանիէլեան Ժիրայր, «Հայ Պարբերական Մամուլի Հարցեր», «Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս», հատոր 2, Պէյրութ, 1977, էջ 299:

⁷⁰ Ազգանունի առաջին տառը «ՋԷ»-ով արձանագրուած է, հետեւաբար պահպանած ենք բնագրի մէջ օգտագործուած ձեւը:

⁷¹ Ռոպերտ Ճեպենճեան, «Ինքնակենսագրութիւն Յուշեր եւ Գործունէութիւններ», Հալէպ, 1999, էջ 110: Տեսնել նաեւ Ռոպերտ Ճեպենճեան (պատասխանատու խմբագիր), «Գեղարդ» սուրիահայ տարեգիրք, Ե գիրք, Հալէպ, 1996, էջ 88:

«Կոկոն»-ի մասին կարգ մը տեղեկություններ քաղած ենք «Վիոլետ Ճեպե-նեան» գրադարանի արխիվներէն, ինչպէս նաեւ Ռոպերտ Ճեպեճեանի «Ինքնա-կենսագրութիւն Յուշեր եւ Գործունէութիւններ»⁷² հատորէն⁷³:

ԿՈՐԻՉ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ «Քրիստափոր»
Ուսանողական Միութեան:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Ազգային, գաղափարական, ուսանողական, յեղափոխական, քաղաքական, պատմական եւ ուսում-նասիրական:

Բովանդակութիւն: Խմբագրական, արեւելումի հարցեր, քաղաքական, ակնարկ, այժմէական, արձա-գանգ, վերլուծական փորձեր, ուսումնասիրական, յեղա-փոխական մշակոյթ, գիրքերու հետ, ուղերձ, ուսանողա-կան եւ այլն:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1981 թ.:

Հրատարակիչ: Հ.Յ.Դ. «Քրիստափոր» Ուսանողական Միութեան (ԶՈՄ):

Խմբագրական կազմ: Միութեան անդամներէ բաղկացած կազմեր:

Գլխաւոր աշխատակիցներ: Օ. Զ., Դրաստամատ Բ., Հայազատ, Վազրիկ Ս., Արեւիկ Մ., Ե. Արագածեան, Գ. Նահապետեան, Ա. Մայիսեան, Ռ. Արարատեան, Ռազմիկ, Ն. Վարագ, Ա. Չաւարեան, Սարհատ, Մ. Միքայէլեան, Ս. Յովսէփեան, Մեւակ, Պ. Սասուն, Վարանդ, Նժդեհ, Պարոյր, Վահագն, Խ. Մ., Սօսէ, Յ. Ժ.: Մե-ծաւ մասամբ ծածկանուններով, շատ քիչ են, որ իսկական անուն եւ ազգանունի սկզբնատարերով յօդուածներ ստորագրած են:

Կողքի ձեւաւորում: Վահէ Գանտիլեան (1981-1998 թթ.) թուականերու հա-մարներու շապիկները):

Էջերու թիւ: 20-46:

Ռուղթի ձեւաչափ: 21 X 25 սմ., 21 X 27 սմ., 20.5 X 26 սմ., 20.5 X 29 սմ. եւ 21 X 30 սմ.:

Տպագրութիւն: Մեքենագիր-խմորատիպ: Կողքը՝ տպագիր: Ապա՝ համա-կարգչային գրաշարուածք եւ տպագիր:

⁷² Կարեւորութեամբ կ'արձանագրենք հետեւեալ նկատողութիւնը, թէ Ռոպերտ Ճեպեճեանի սոյն հատորին վերնագիրը շապիկին վրայ արձանագրուած է «Ինքնակենսագրութիւն Յուշեր եւ Գործունէութիւն», իսկ միջուկի անթուագիր տպագրուած առաջին էջին վրայ՝ «Ինքնակենսագրութիւն Յուշեր եւ Գործունէութիւններ», այսինքն «գործունէութիւն» բառը՝ մէկը եզակի, իսկ միւսը՝ յոգնակի: Մենք օգտագործած ենք ճիշդը՝ գիրքին միջուկի վերնագիրը՝ յոգնակիով գրուածը:

⁷³ Ռոպերտ Ճեպեճեան, «Ինքնակենսագրութիւն Յուշեր եւ Գործունէութիւններ», Հալէպ, 1999, էջ 110:

Յառեղեալ տեղեկութիւն: «Կորիզ» պարբերաթերթը սկսած է լոյս տեսնել 1981 թուականի երկրորդ կէսէն: Առաջին համարին վրայ՝ «Ա տարի, թիւ 1», թուականը չէ նշուած: Իսկ հրատարակուած բոլոր համարներուն մէջ չէ նշուած վայրը-հասցէն, տպարանի եւ այլ հիմնական տեղեկութիւններ:

«Կորիզ» պարբերաթերթը հրատարակուած է ոչ հերթականութեամբ եւ շուրջ 10 թիւ, մեծաւ մասամբ առանց տարեթիւի, խմբագրի կամ խմբագրական կազմի անուններ չկան: Յօդուածներէն մաս մը անստորագիր են, մաս մըն ալ ծածկանուններ օգտագործուած են կամ ալ իսկական անուն ազգանունի սկզբնատառերը նշուած: Այս պատճառով ալ պարբերաթերթի հերթականութիւնը շփոթի կը մատնէ հետազոտողը:

- Ա տարի, թիւ 1: 27 էջ: Թուղթի մէկ էջին տպագրուած:
- Ա տարի, թիւ 2, Հոկտ. 1981 թ.: 27 էջ: Թուղթի մէկ էջին տպագրուած:
- Բ տարի, թիւ 1 (3), Յունիս 1984 թ.: 29 էջ: Թուղթի մէկ էջին տպագրուած:
- [Համարի կարգաթիւ կամ թուական չէ նշուած]:

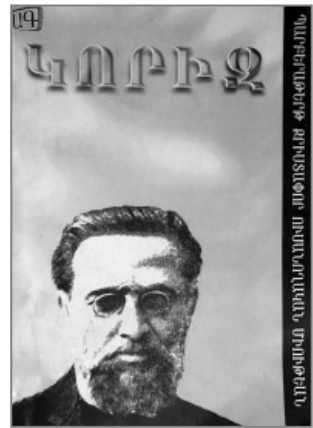
Պարբերաթերթին վրայ չէ արձանագրուած թուականը, սակայն էջ 13-ին մէջ «Ժամանակագրութիւն՝ Ղարաբաղեան Պոռթկումին» վերնագրի տակ կը տեղեկանանք արցախեան գոյամարտի օրուան ժամանակագրութեան եւ հոն էջ 14, 19, 20 եւ 21-էն կը հետեւեցնենք, որ պարբերաթերթը հրատարակուած պէտք է ըլլայ 1988 թուականին: 32 էջ:

- [Համարի կարգաթիւ կամ թուական չէ նշուած]: Սոյն համարին մէջ «Մեր խօսքը»-ին ընդմէջէն եւ էջ 29-էն կը հետեւեցնենք, որ 1989 թուականին հրատարակուած պէտք է ըլլայ: 32 էջ:

- Փետրուար, 1991 թ.: 34 էջ:
- 1994 թ., Ա. թիւ, Հալէպ: 20 էջ: Թուղթի մէկ էջին տպագրուած:
- Թիւ 1, 1998 թ.: 44 էջ:
- Թիւ 2, 1999 թ.: 46 էջ:

«Կորիզ» պարբերաթերթի մասին մեր ունեցած անձնական, ինչպէս նաեւ հաւաքած բանաւոր եւ գրաւոր տեղեկութիւններու արդիւնքով յայտնաբերած ենք հետաքրքրական յառեղեալ տուեալներ, որոնք կորուստէ փրկելու ու լոյս աշխարհ բերելու նպատակով թուղթին կը յանձնենք: Նախ կը հաստատենք, որ պարբերաթերթը կը պատկանի Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան (Հ.Յ.Դ.) Սուրիոյ «Քրիստափոր» Ուսանողական Միութեան (ՔՈՄ), որ «Կորիզ»-ի վերջին համարներուն վրայ ալ կը հաստատուի այդ մէկը:

«Կորիզ» անուամբ հրատարակուած սոյն պարբերաթերթը հրատարակուելէ առաջ ունեցած է «Պարբերաթերթ» գրութեամբ կնքուած համարներ, որոնք 1979-ին լոյս տեսած են: Խորքին մէջ օրուան պատասխանատուներուն կողմէ թէեւ ծնունդ առած էր «Կորիզ» անունը, սակայն չէր բացայայտուած ՔՈՄ-ի պաշտօնաթերթին վրայ:

Միութեան խօսափողը հանդիսացող պաշտօնաթերթին «Կորիզ» անունը միութեան ժողովներու քննարկումներուն յառաջ եկած է այն գաղափարէն, թէ «Քրիստափոր» Ուսանողական Միութիւնը Հ.Յ.Դ. Սուրիոյ շրջանի կազմակերպութեան կորիզը կը կազմէ, հետեւաբար կորիզ անուանումը պիտի ըլլար դիպուկ ու տեղին: Ուրեմն, «Կորիզ» թերթը կ'ըլլայ այդ կորիզին ամենէն ցայտուն գաղափարական ու քարոզչական միտք արտայայտող պարբերաթերթը, որ 1981 թուականին պաշտօնապէս «Կորիզ» անունով պիտի հրատարակուէր:

«Կորիզ»-ի 1981-1998 թուականներու ժամանակահատուածին մէջ հրատարակուած համարներուն շապիկներուն ձեւաւորումը եղած են միատեսակ, միայն գոյներն են, որ փոփոխութեան ենթարկուած են՝ նարնջագոյն, դեղին, կապոյտ եւ այլն: Կողքի ձեւաւորումը կատարած է Վահէ Գանտիլեանը: Իսկ «Կորիզ»-ի վերջին հրատարակութիւնները օֆսեթ տպագրութեամբ տպարանէն լոյս տեսած են, բարձրորակ եւ տարբեր ձեւաչափով, չէ նշուած տպարանի անունը: Կողքը՝ Քրիստափոր Միքայելեանի դէմքին լուսանկարն է:

Նշենք, որ «Կորիզ»-ի հրատարակութեան առաջին շրջանին, օրուան հասկնալի պատճառներով, ՔՈՄ-ի իրերայաջորդ վարչութիւններուն եւ պարբերաթերթի խմբագրական կազմերու որոշումով, բոլոր յօդուածները ծածկանուններով կամ գրչանուններով ստորագրուած են: Բացի պաշտօնաթերթին նախակարապետը հանդիսացող «Պարբերաթերթ» համարներներու գրութիւններն ու «Կորիզ»-ի վերջին համարներու (1998 թ. եւ 1999 թ.) յօդուածները անստորագիր են:

ԿՈՐԻԻՆ

Ենթախորագիր: ՍԵՄ Պ.Մ., Պատանեկան թերթիկ: Ս.Պ.Ս. Արամ Մանուկեան Մանճղ.-ի Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Պատանեկան, գաղափարական, յեղափոխական եւ ազգային դէմքեր եւ դրուագներ, անմահներ, երգարան, պատանեկան մտածումներ, հարցարան, գիտելիքներ, մշակութային, խաղեր, գիտական, պատանիներու շարադրանք եւ այլն:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 23 Ապրիլ 1995 թ.: 2012 թ. (վերահրատարակուած):

Տեղողութիւն: 1999 թ. Յունուար: 2012 թ.:

Հրատարակութիւն: ՍԵՄ Պ.Մ. «Արամ Մանուկեան» մասնաճիւղի:

Խմբագիր: Պատասխանատու Վարիչ:

Խմբագրական կազմ: Պատանիներէ կազմուած խմբակ:

Գլխավոր աշխատակիցներ: Շաղիկ Այվազեան, Նորա Թովմասեան, Նանոր Գանտիլեան, Գարոլին Մարիէ, Վեհան Պարսումեան, Մարինէ Գալայեան, Մարիա Պոտիկեան, Ռազմիկ Տունկեան, Անժելա Տէրտէրեան, Գարոլին Գուգուեան, Սիւզի Գարաճեան, Անի Պարսումեան, Պետիկ Մալաքեան, Թալին Գրիգորեան, Զրիստափոր Հապոյեան, Շաղիկ Տէր-Վարդանեան, Լիլիթ Դերձակեան, Ռազմիկ Հապոյեան:

Էջերու թիւ: 8-12-16-20:

Թուղթի ձեւաչափ: 15 X 21 սմ., 14.5 X 20.5 սմ. եւ 21 X 29.5 սմ.:

Տպագրութիւն: Համակարգչային գրաշարուածք եւ ապա լուսապատճենահանող սարքով (ֆօթօ-քօփի) բազմացուած:

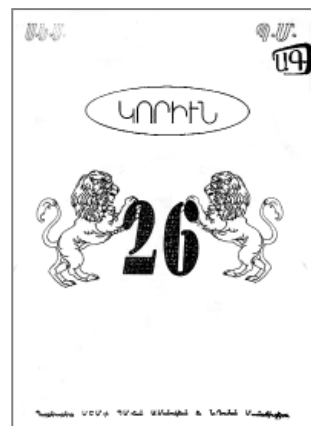
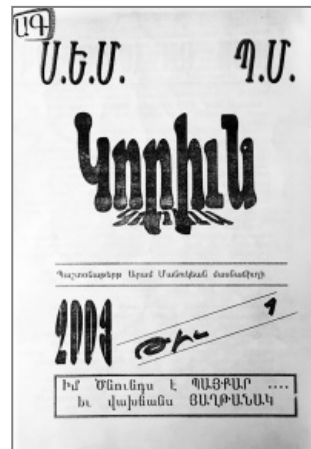
Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Կորիւն» պատանեկան թերթիկ թիւ «1»-ը լոյս կը տեսնէ 23 Ապրիլ 1995 թուականին: Թերթիկի ամէն մէկ թիւը գոյն մըն է, կարգ մը թիւերու շապիկին վրայ գունաւոր լուսանկար տեղադրուած է, թերթիկը պատկերներով զարդարուած է, ինչպէս նաեւ պատանիներու գծած գծանկարներով: Թերթիկի շարքին թիւ 14-ը բացառիկ թիւ է 20 էջերէ բաղկացած, թերթի նոյն ձեւաչափով, որ լոյս տեսած է 1998 թուականին:

Թերթիկներով լոյս տեսած թիւերը (23 Ապրիլ 1995 թ.-1998 թ. Ապրիլ) դադրել է ետք, «Կորիւն» պարբերաթերթը վերահրատարակուած է նոր ձեւաչափով (21 X 29.5 սմ.): Շապիկին վրայ գրուած է «2003, թիւ 1», ինչպէս նաեւ «Իմ ծնունդս է պայքար... եւ վախճանս ՅԱՂԹԱՆԱԿ»:

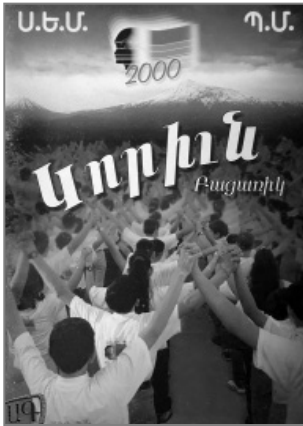
Իսկ 2012 թուականին՝ թիւ 2-ը, որ լոյս տեսած է 20 էջերէ բաղկացած ամբողջութեամբ նուիրուած է «Ապրիլ 24, 97-Ամենակ»-ին: Շապիկը տպագրուած է տպարան՝ առանց տպարանի յիշատակութեան: Թուղթի ձեւաչափ՝ 14.5 X 20.5 սմ.:

Թերթիկներու վրայ չէ նշուած հրատարակութեան վայրի անունը:

Միւս կողմէ պէտք է նշել, թէ թերթիկը յետագային լոյս տեսած է Հալէպի «Նիկոլ Դուման» եւ «Արամ Մանուկեան» մասնաճիւղերու միատեղ աշխատանքով: Շապիկին արձանագրուած է. «Պարբերաթերթ ՍԵՄ-ի Պ.Մ.-եան «Արամ Մանուկեան» «Նիկոլ Դուման» մասնաճիւղերու», երբեմն սխալմունքի արդիւնք՝ «Նիկոլ Թուման»: Թերթիկը բաշխուած է մասնաճիւղի անդամներուն անվճար:

ԿՈՐԻՒՆ ԲԱՑԱՌԻԿ

Ենթախորագիր: «Կորին Բացառիկ», Պարբերաթերթ, ՍԵՄ-ի Պ. Միության մասնաճիւղերու:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Ազգային, քաղաքական, պատանիներու շարադրանքներ, Սուրիոյ հայահոծ շրջաններու մասին տեղեկութիւն՝ «Գաղութ, գաղութ» խորագրով, յեղափոխական դէմքեր եւ դէպքեր, Հայաստան, Արցախ եւ այլ նիւթեր:

Պարբերականութիւն: Ըստ կարիքի:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2000 թ.:

Հրատարակութիւն: ՍԵՄ-ի Պ. Միության մասնա-

ճիւղերու:

Խմբագրական կազմ: «Կորին» յանձնախումբ, պատանիներէ բաղկացած, աւելի քան 20 անդամներ:

Էջերու թիւ: 64:

Թուղթի ձեւաչափ: 20.5 X 28 սմ.:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Կորին Բացառիկ»-ը թէեւ «Կորին» ամսաթերթի շարունակութիւնն է, սակայն ամսաթերթը հրատարակութիւնն էր ՍԵՄ Պ.Մ. «Արամ Մանուկեան» մասնաճիւղի, իսկ վերոնշեալը՝ ՍԵՄ-ի Պ. Միության մասնաճիւղերու, հետեւաբար պէտք է հետեւցնել, որ առաջինը եթէ Վարիչ կազմի հրատարակութիւնն է, ուրեմն երկրորդը՝ Պատանեկան Միության Ընդհանուր Վարիչ Մարմինին:

Պարբերաթերթին վրայ տպարանի անուն չի յիշուիր, իսկ յօդուածները անստորագիր են:

ԿՈՒԼ-ՏՈՒՐ

Ենթախորագիր: Հանդէս:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Երգիծական-երիտասարդական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1933 թ.:

Հրատարակութիւն: Պաշտօնաթերթ Խորվիրապ Անդրշիրիմեան⁷⁴ Ռատիոկայանի:

⁷⁴ Նախապէս նշած էինք, որ Էլի Նազարեան ուներ տարբեր ծածկանուններ եւ գրչանուններ: Հետեւաբար, այդ ծածկանուններէն մէկն ալ Ընկեր Խորվիրապ Անդրշիրիմեանն էր:

Հրատարակիչ: Էլի Նազարեան:

Խմբագիր: Էլի Նազարեան:

Էջերու թիւ: 8:

Թուղթի ձեւաչափ: 20.5 X 30.5 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Աթ-Թաքատտոմ» («التقدم»):

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Հայ մտքի ու մամուլի աշխատաւոր Էլի Յարութիւն Նազարեան Լիսէի ուսանողական շրջանին, 1933-ին, հրատարակած է «Կուլ-տուր» երգիծական-երիտասարդական հանդէսը⁷⁵:

«Կուլ-տուր» հանդէսին մասին համառօտ կարելի է հանդիպիլ նաեւ «Վիոլետ Ճեպենեան» գրադարանի արխիւներուն մէջ:

Երգիծական սոյն թերթին վերնագիրը մեզի մտածել կու տայ երկու տարբեր բացատրութիւններ, առաջինը՝ իբրեւ հայերէն ներգործական բայ, որ կը նշանակէ՝ կլանել, վիրաւորանքը՝ անպատուութիւնը՝ չարութիւնը լռութեամբ տանիլ՝ հանդուրժել: Իսկ դարձուածքային ձեւով՝ հուպ տուր, կու տուր կ'ըսեն շատ փափուկ կերակուրներու մասին, որոնց ծամելու կարիք չկայ «Հիանալի փլաւ է, հուպ տուր, կու տուր»⁷⁶: Երկրորդ՝ թերթին անունը արդեօ՞ք կիւլտիւր, որ թրքերէն «Կիւլտիւր» (Güldür) բառն է, որ կը նշանակէ ծիծաղեցնել, թեւ «Կիւլտիւր»-ը «իւ»-ով կը գրուի եւ ոչ թէ «ու»-ով: Երկրորդ տարբերակը նկատի առնելով, որ երգիծական թերթ է հաւանաբար այդպէս ըլլալու է:

Ամէն պարագայի, յաւելեալ տեղեկութիւնները կը պակսին:

ԿՐԹԱՍԻՐԱՅ

Ենթախորագիր: Ամսագիր:

Լեզու: Հայերէն:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1923 թ.:

Տեւողութիւն: Մէկ տարի:

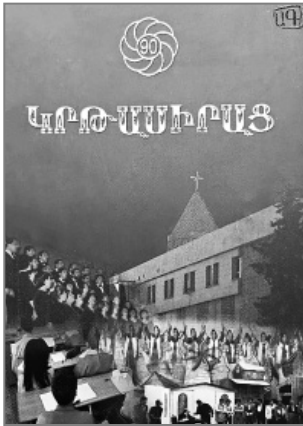
Յաւելեալ տեղեկութիւն: Այս մասին կը տեղեկանանք Ժիրայր Դանիէլեանի ուսումնասիրութենէն⁷⁷:

⁷⁵ Էլի Յ. Նազարեան, «Պատմագիրք Նազարեան Գերդաստանի (1475-1988)», Պէյրութ, տպ. Չարթօնք, 1988, էջ 220: Տեսնել նաեւ Նազարեան Էլի Յ., «Հայ Գիրի Ճանապարհին» [խմբագիր՝ Թորոս Թորանեան], Պէյրութ, 1999, էջ 6:

⁷⁶ Ստեփան Մալխասեանց, «Հայերէն Բացատրական Բառարան», Հայկական ՍՍՌ. Պետական Հրատարակչութիւն, հատոր 2, Երեւան, 1944, էջ 480:

⁷⁷ Ժիրայր Դանիէլեան, «Հայագիտական Հրատարակչութիւններ», «Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս», հատոր Ե, Պէյրութ, 1974, էջ 272:

ԿՐԹԱՍԻՐԱՑ

Ենթախորագիր: Հանդես:

Լեզու: Հայերեն:

Բնույթ: Կրթասիրաց Մշակութային Միության եւ վարժարանի 90-ամեակին առիթով տեղեկագրական, պատմական նիւթեր, ինչպէս նաեւ յայտնի դէմքերու կենսագրականներ:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2014 թ.:

Հրատարակութիւն: Կրթասիրաց Մշակութային Միութեան:

Գրութիւններ ունին: Անդրանիկ Պօղոսեան, Մկրտիչ Թիւթիւնեան, Զարմինէ Գ. Պօղոսեան, Սարգիս

Պալմանուկեան, Հրազդան Թոքմաճեան:

Գրաշարութիւն: Արժ. Տ. Պարգեւ քինյ. Պալգեորգեան:

Համակարգչային տողաշարում եւ էջադրում: Մարինա Զիլ Աբոշեան-Պօղիկեան:

Սրբագրութիւն: Մկրտիչ Թիւթիւնեան եւ արժ. Տ. Պարգեւ քինյ. Պալգեորգեան:

Կողքի ձեւաւորում: Լարա Աթաշեան:

Էջերու թիւ: 110:

Թուղթի ձեւաչափ: 17 X 24 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Ոսկետառ»:

Յանդիման տեղեկութիւն: «Կրթասիրաց» հանդէսը լոյս տեսած է Կրթասիրաց Մշակութային Միութեան 90-ամեակին առիթով: Այս առիթով, 7 Դեկտեմբեր 2014-ին, տեղի ունեցած Յոբելինական հանդիսութեան բաժնուած է սոյն հանդէսը:

Հանդէսին մէջ խմբագրի կամ խմբագրական կազմի մասին յիշատակում չկայ, սակայն կայ 90-ամեակի աշխատակազմ՝ Էլի Աթաշեան, Ռազմիկ Իսկէնեան, երկրջ. Վաչէ Տիշոյեան, երկրջ. Ռաֆֆի Գազանճեան, Մանուէլ Քէշիշեան, Կարայիս Պարտաքճեան, Յակոբ Ն. Գասարեան, Մկրտիչ Թիւթիւնեան, Ճորճ Աթաշեան, բժշկ. Ալեքսան Զէշիշեան, Ռաֆֆի Չէթճեան, երկրջ. Ճորճ Ն. Գասարեան եւ Մարինա Զիլ Աբոշեան-Պօղիկեան: Կարելի է այս անուանացանկը ձեւով մը «Կրթասիրաց» հանդէսին խմբագրական կազմ համարել: Կրթասիրաց Մշակութային Միութեան եւ վարժարանի 90-ամեակին առիթով հրատարակուած հանդէսին մէջ լոյս տեսած են Գարեգին Ա Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի օրհնութեան գիրը, ՀՀ նախագահ Սերժ Սարգսեանի, ՀՀ Մշակոյթի նախարար Հասմիկ Պօղոսեանի եւ այլ կազմերու եւ անձնաւորութիւններու սրտի եւ շնորհաւորական խօսքերը, ինչպէս նաեւ պատմական, յուշագրական եւ տեղեկագրական գրութիւններ:

ԿՐՕՆԱԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՈՒՂԵՑՈՅՑ

Ենթախորագիր: Եռամասեայ հրատարակություն Շաբաթապահներու:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Կրօնական:

Պարբերականություն: Եռամսեայ:

Հրատարակութեան վայր: Դամասկոս:

Հրատարակութեան թուական: 1941 թ.:

Տեսողություն: Մէկ տարի:

Հրատարակություն: Շաբաթապահներու:

Էջերու թիւ: 90:

Յաւելեալ տեղեկություն: Վերոնշեալ տեղեկությունները քաղած ենք Հայկ Պարիկեանի եւ Յովնան Վարժապետեանի «Պատմություն Սուրիոյ Հայ Տպարաններու» գիրքէն⁷⁸, անոնք ալ իրենց կարգին կը յայտնեն, թէ այդ տեղեկությունները քաղած են Լուիֆիկ Եիրիքեանէն: Բանաւոր այս տեղեկություններուն մէջ մեզի անյայտ կը մնան տպարանի անունը, խմբագիրը, էջերուն թիւը ընդհանրապէս եւ այլն:

ՀԱԼԷՊԻ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ՄԵԾ ՈՒ ՊԶՏԻԿ ՏՋՐՈՒԿՆԵՐԸ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ: Թաղուած ճշմարտություններ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Միութենական սրտցաւ նիւթեր:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1949 թ.:

Տեսողություն: 1949-1952 թթ.:

Հրատարակություն: Հալէպի Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Իրաւ Անդամներու:

Խմբագիր: Մատթէոս Երեցեան:

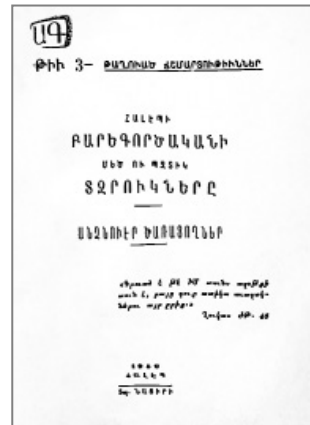
Էջերու թիւ: 20-48:

Թուղթի ձեւաչափ: 15 X 23 սմ.:

Տպագրություն: Տպարան «Նայիրի» եւ «Ալ-Մաարէֆ» (1949 թ.), ապա՝ տպարան «Արփի» (1951-1952 թթ.):

Յաւելեալ տեղեկություն: Պարբերաթերթը լոյս տեսած է 14 պրակ:

Պրակի ամէն մէկ թիւին առաջին էջին վրայ արձանագրուած է «թիւ» անոր կողքին թուանշանը եւ «Թաղուած ճշմարտություններ» բառերը, ապա՝ «Հալէպի Բարեգործականի Մեծ Ու Պզտիկ Տգրուկները» խորագիրը, անոր տակը «Անձ-

⁷⁸ Հայկ Պարիկեան - Յովնան Վարժապետեան, «Պատմություն Սուրիոյ Հայ Տպարաններու», Հալէպ, 1973, էջ 227:

նուէր ծառայողներ» գրութիւնը: Անմիջապէս անոր տակ կը կարդանք «Գրուած է թէ Իմ տունս աղօթքի տուն է, բայց դուք ատիկա աւագակներու այր ըրիք» Ղուկաս ԺԹ 46»։ Ընթերցողը այս տողերէն արդէն կրնայ նախատեսել, թէ սլաք կ'ուղղուի ինչ որ սրտցաւ պատճառով հարցի մը: Անշուշտ խորիմաստ այս երկտողի տեղադրումը ներսի էջերով աւելի ակներեւ կը դառնայ մեզի:

Միւս կողմէ, ամէն թիւի վերջին էջին վրայ արձանագրուած է նաեւ հետեւեալ տողերը.–

«ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

«Ա. Մեր պայքարը Հ.Բ.Ը. Միութեան դէմ չէ:

«Բ. Կը պայքարինք Միութեան անունն ու դրամը շահագործողներուն դէմ:

«Գ. Թեկնածու չենք ո՛չ մէկ Ժողովի անդամակցութեան:

«Դ. Կը պահանջենք, որ Միութեան գործերը յանձնուին կարող, անշահախնդիր եւ մաքուր ձեռքերու»:

Որմէ ետք կ'ընդգծուի հանդէսի հրատարակողներու մասին. «Այս պրակը հրատարակուած է Հալէպի Հ.Բ.Ը.Մ.-ի ԻՐԱԲ անդամներու նախաձեռնութեամբ»:

Տողերը կ'աւարտին հետեւեալ յստակեցումով. «Իրաւ անդամներու անունով խօսողները ծանօթ են Միութեան Կեդր. Վարչ. Ժողովին, Եգիպտոսի Կեդր. Յ. Ժողովին, Սուրիոյ Շրջ. Յ. Ժողովին եւ այս վերջինին ցուցմունքներով Ընդհ. Ապահովութեան եւ Ոստիկանութեան...»:

ՀԱՅԴՈՒԿ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Պատանեկան, գաղափարական, յեղափոխական եւ ազգային դէմքեր, դրուագներ, անմահներ, երգարան, պատանեկան մտածումներ, հարցարան, գիտելիքներ, մշակութային, խաղեր, գիտական, պատանիներու շարադրանք եւ այլն:

Պարբերականութիւն: Պատահականութեան կապուած:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2001 թ.:

Տեւողութիւն: 2001-2004 թթ.:

Հրատարակութիւն: ՄԵՄ Պ.Մ. «Նիկոլ Դուման» մասնաճիւղի:

Խմբագրական կազմ: Պատանիներէ կազմուած խմբակ:

Գրութիւններ ունին: Արագ Տէր-Ներսէսեան, Մարիա Պէպէճեան, Մարալ Արսէնեան, Գաբրիէլ Պէրպլերեան, Յովիկ Նաճարեան եւ ուրիշներ:

Խմբագրական կազմ: Գէորգ Յակոբճեան, Սագո Ճապաղջուրեան, Հայկազ Եթերեան, Մարինա Պատիկեան, Նանոր Արամեան, Մարիա Տ Ներսէսեան, Շո-

դիկ Գրնալեան, Շողեր Հայիթեան, Մեդրիկ Ճապաղջուրեան, Մանօ Գալէմճեան եւ Եփրեմ Մելքոնեան:

Էջերու թիւ: 17, մեծամասնութեան վրայ էջաթիւեր չկան:

Թուղթի ձեւաչափ: 21 X 29.7 սմ. (A4):

Տպագրութիւն: Համակարգչային գրաշարուածք եւ ապա լուսապատճենահանող սարքով (ֆօթօ-քօփի) բազմացուած:

Յանելեալ տեղեկութիւն: «Հայդուկ» պարբերաթերթը մասնաճիւղի անդամներու աշխատանքն է Վարիչ կազմի կամ դաստիարակներու հսկողութեամբ: Թերթիկի քանի մը թիւը գոյն մըն է: Թերթիկը պատկերներով զարդարուած է: Թիւ 4-ի շապիկին վրայ «Հայդուկ»-ի փոխարէն՝ ուղղագրական սխալի հետեւանք գրուած է «Հայթուկ»: Նշեալ թիւին մէջ միայն արձանագրուած է խմբագրական կազմի անդամներու անունները: Մնացեալ թիւերուն մէջ չէ նշուած խմբագրական կազմի անունները: Նիւթերուն մեծամասնութիւնը անստորագիր են:

Կարելորութեամբ նշենք, որ պարբերաթերթի հերթականութիւնը անհասկնալի եղած է՝ կարգ մը թիւերուն վրայ տեղադրուած են տարբերիւրը, ուրիշներունը՝ ոչ: Նոյնպէս, չէ նշուած Հալէպ անունը՝ նկատի առնելով, որ Պատանեկան Միութեան «Նիկոլ Դուման»⁷⁹ մասնաճիւղի կեդրոնը եղած է Հալէպ քաղաքը: Թերթիկը բաշխուած է մասնաճիւղի անդամներուն անվճար:

ՀԱՅԵԱՅՔ

Ենթախորագիր: Լրատու Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Հալէպի մասնաժողովի:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Հ.Բ.Ը. Միութեան տարբեր շրջաններու մասնաճիւղերուն ընդհանրապէս եւ յատկապէս Հալէպի մասնաճիւղի գործունէութեանց մասին տեղեկանք, գրական, բանասիրական յօդուածներ, ինչպէս նաեւ ստեղծագործական գրութիւններ: Գրական-պատմաբանասիրական էջեր ընդգրկելով հանդերձ «Հայեացք»-ը տեղեկատու պարբերաթերթ է:

Պարբերականութիւն: Պատահականութեան կապուած:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2001 թ.:

Տեւողութիւն: 2001-2002 թթ.:

Հրատարակութիւն: Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Հալէպի մասնաժողովի:

Խմբագիրներ: Վարդի Բէշիշեան:

Խմբագրական խորհուրդ: Երան Զեյթունցեան, Վիգէն Պազգալեան, տք. Ռոպերթ Միլահեան, Գօգօ Ստամպոլեան, Վարդան Սվանեան եւ Յարութ Վարդանեան:

⁷⁹ Յետագային այլ մասնաճիւղի հետ միաձուլուելով, տարբեր անուն ստացաւ:

Գրություններ ունին: Յակոբ Միքայելեան, Երան Զեյթունցեան, Վ. Ք., տր. Արմեն Գասպարեան, Յարութ Վարդանեան, Վարդի Քելիշեան, Վարդան Սվաճեան, Թամար Տաղեան, Կարեն Տիրարեան, Ա. Գ., Նանոր Միքայելեան, Վաչե Սեմերճեան, Սեւան Յովսէփեան, Ռ.Ս., Թորոս Թորանեան, Սեդա Վարդանեան, Հուրի Նալպանտեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 16-24:

Թուղթի ձեւաչափ: 21 X 29.5 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարանի անուն չէ նշուած:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Հալէպի մասնաժողովի անունով լոյս տեսած «Հայեացք» լրատուի այս ժամանակաշրջանը (2001-2002 թթ.), կը յատկանշուի յատկապէս ոչ սուրիահայ գրողներով, որոնք առաւելաբար ունին գրական-պատմաբանասիրական նիւթեր:

Լրատուի կողքն ու էջերը միատեսակ են, շապիկը գունաւոր: Իսկ միջուկը պատկերազարդ: Կը բաշխուի Միութեան անդամներուն:

«Հայեացք»-ը 10 համար հրապարակուելէն յետոյ, հովանաւորութեան իմաստով փոփոխութեան ենթարկուած է, նախ Հ.Բ.Ը. Միութեան եւ Հ. Ե. Ընկերակցութեան Սուրիոյ Ծրջանակի անունով լոյս կը տեսնէ, ապա՝ Լրատու Հ.Բ.Ը. Միութեան Սուրիոյ Ծրջանակի: Արմատական փոփոխութիւն կը կրէ նաեւ ձեւաչափի, տպագրական որակի եւ ծաւալի առումով:

Այս պատճառով Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Հալէպի մասնաժողովի անունով լոյս տեսած «Հայեացք» լրատուն հոս ներկայացուցած ենք առանձին բաժինով: Իսկ անոր յաջորդող նոյնանուն լրատուն, որ վերը նշեցինք՝ առանձին:

ՀԱՅԵԱՅՔ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Լրատու Հ.Բ.Ը. Միութեան Սուրիոյ Ծրջանակի: Միութեան գործունէութեան մասին տեղեկանք, ուսանողական, գրական, բանասիրական յօդուածներ, ինչպէս նաեւ ստեղծագործական գրութիւններ: Գրական-պատմաբանասիրական էջեր ընդգրկելով հանդերձ «Հայեացք»-ը տեղեկատու պարբերաթերթ է:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2003 թ.:

Տեւողութիւն: Մինչեւ օրս կը շարունակուի:

Հրատարակութիւն: Նախ Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Հալէպի մասնաժողովի, Հ.Բ.Ը. Միութեան եւ Հ. Ե. Ընկերակցութեան Սուրիոյ Ծրջանակի ապա՝ Լրատու Հ.Բ.Ը. Միութեան Սուրիոյ Ծրջանակի:

Խմբագիրներ: Վարդի Զեչիշեան, Նուարդ Տարագճեան, Չեփիւ Թամերեան, Մանուէլ Զեչիշեան, եւ Լալա Մինասեան:

Օգնական խմբագիր: Թամար Խաչապեան:

Գրութիւններ ունին: Բժ. Չարեհ Միմոնեան, Ժիրայր Դանիէլեան, Արամ Սեփեթճեան, Յակոբ Միքայէլեան, Յակոբ Ադամեան, Անի-Սեւան Պերթիզլեան, Չեփիւ Թամերեան, Հրազդան Թորմանեան, Մարի-Ալիք Գարամանուկեան, Լարա Ճինտեան, Անի Սարեան-Չիրիշեան, Մանուշակ Արիկեան, Թամար Խաչապեան, Ժագ Հատտատ, Յակոբ Միքայէլեան, Էլլա Յակոբեան-Չաղլասեան, Չարեհ Մելքոնեան, Թորոս Թորանեան, Շաղիկ Տաղեան, Արագ Մարկոսեան, Նուարդ Տարագճեան, Երան Չէյթունցեան, Գայիանէ Թիւմպալեան, Ռիթա Մինասեան, Մարին Գազանճեան, Արեւ Ֆերմանեան, Անի Մուրատեան, Նայիրի Գրտանեան, Արմիկ Պարսումեան, Մարինէ Պաղտասարեան-Նազարեան, Արտա Միրզոյեան, Բիա Երանոսեան-Գալպանեան, Չեփիւ Միսնեան, Գարուն Մարկոսեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 46-126:

Թուղթի ձեւաչափ: 21 X 30 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Ոսկետառ»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Հայեացք» պարբերաթերթը սկիզբը հրատարակուած է իբրեւ լրատու: Սկզբնական շրջանին պարբերաթերթին մէջ ներառուած էր գրական-պատմաբանասիրական էջեր, որոնք կը պատկանէին ոչ սուրիահայ գրողներու, յետագային սակայն ամբողջութեամբ ներքին կեանք ըլլալով եղած են տեղական ոյժերու գրութիւններ: Պարբերաթերթը պատկերագրող է եւ լոյս կը տեսնէ բարձրորակ եւ գունաւոր տպագրութեամբ եւ կը բաշխուի Միութեան եւ Ընկերակցութեան անդամներուն:

«Հայեացք» իր լոյս ընծայումէն՝ 2003 թուականէն մինչեւ 2022 թ., հրատարակուած է 79 թիւ: Վերջին թիւը՝ Դեկտեմբեր 2022 թ. (78-79 միացեալ):

ՀԱՅԵԼԻ

Ենթախորագիր: Պարբերական:

Լեզու: Հայերէն:

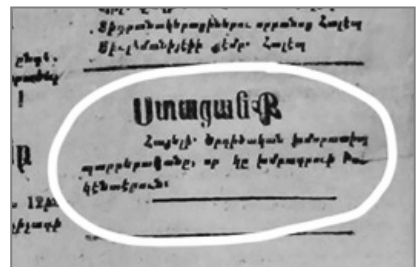
Բնոյթ: Երգիծական:

Հրատարակութեան վայր: Իսկենտերուն:

Հրատարակութեան թուական: 1920-ական թուականներու սկիզբը:

Տպագրութիւն: Խմորատիպ:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Այս մասին կը տեղեկանանք «Սուրիական Մամուլ» օրաթերթի, Հինգշաբթի, 10 Յունուար 1924

թ., թիվ 200, Բ տարի, Հալեպ, էջ 3: Ստորեւ կը ներկայացնենք «Սուրիական Մամուլ»-ի մէջ տեղ գտած կարճ հաղորդումը իբրեւ փաստացի վկայութիւն:

ՀԱՅ ԾԵՐԱՆՈՑ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ-տեղեկատու:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Հոգեւոր հովիւի խօսք, նիւթական եւ սննդեղէնի նուիրատուներու անուանացանկ, հիւրեր, այցելուներ, ներքին եւ արտաքին կեանքի մասին տեղեկատուութիւններ եւ զանազան յօդուածներ:

Հրատարակութեան վայր: Հալեպ:

Հրատարակութեան թուական: 1952 թ. Մարտին:

Տեւողութիւն: 1952 թ. Մարտին մինչեւ 2011 թ.:

Հրատարակութիւն: Հայ Ծերանոցի խնամակալութեան:

Խմբագիրներ: Գրիգոր Ժ. վրդ. Այվազեան, վեր. Յովհաննէս Գարճեան եւ Մարութ Սինանեան (1952-1957 թթ.):

Գրիգոր Ժ. վրդ. Այվազեան, Գրիգոր Երեցեան եւ վեր. Ս. Սատակեան (1957-1966 թթ.):

Վեր. Ե. Սարմազեան, Գրիգոր Ժ. վրդ. Այվազեան եւ Երուանդ Ճիւերճեան (1967-1971 թթ.):

Տ. Խորէն քինյ. Ներսէսեան, վեր. Պարգեւ Աբարդեան, վեր. Եսայի Սարմազեան եւ Երուանդ Ճիւերճեան (1971-1974 թթ.):

Տ. Ատոմ քինյ. Քէհեայեան, Երուանդ Ճիւերճեան, Հայր Ս. վրդ. Սարգիսեան եւ վեր. Պարգեւ Աբարդեան (1974-1976 թթ.):

Վեր. Պարգեւ Աբարդեան, Երուանդ Ճիւերճեան, Հայր Ս. վրդ. Սարգիսեան (մեկնած), Պարգեւ Միսիրեան եւ Լիւսի Միւլահեան (1977-1978 թթ.):

Խմբագրական մարմիններ կամ կազմեր: Տ. Կոմիտաս քինյ. Տատաղլեան, տորթ. Մանուկ Մանուկեան, Խաչիկ Ստեփանեան, Յակոբ Սահակեան, Ասատուր Արամեան, Էօժէնի Շառոյեան-Տիբայիքեան եւ ուրիշներ:

Յօդուածներ կամ գրութիւններ ունին: Զարեհ եպս. Փայապեան, Տ. Ներսէս Ա. քինյ. Պապայեան, վեր. Մարտիրոս Հ. Մարկանեան, Հայր Միքայէլ վրդ. Յովհաննէսեան, վեր. Պարգեւ Աբարդեան, վեր. Յովհաննէս Գարճեան, Տաթեւ վրդ. Սարգիսեան, վեր. Ե. Սարմազեան, Խաժակ վրդ. Յակոբեան, վեր. Ս. Հ. Մարկարեան, Տ. Խորէն քինյ. Ներսէսեան, Տ. Ատոմ քինյ. Քէհեայեան, Գեորգ արք. Լայէքեան, Թորգոմ արք. Գուշակեան, Գրիգոր Երեցեան, Երուանդ Ճիւերճեան, Մկրտիչ Թաշճեան, Պահակ (Հայկ Պարիկեան), Պետրոս Հանեան, Լիւսի Միւլահեան, Սուրէն Ս. արք. Գաթարոյեան, Պետրոս արք. Միրիաթեան, վեր. Աւետիս Պոյնէրեան, վեր. Յարութիւն Սելիմեան, Շահան եպս. Սարգիսեան, բժ. Տիգրան Զա-

փանեան, տորթ. Մանուկ Մանուկեան, բժշկի. Միլվա Կիրակոսեան-Ղազարեան, բժ. Վանիկ Տանատեան, Անժել Լէպլէպնեան-Պուարի, բժ. Ստեփան Աղապեան, Նանոր Տէր-Սարգիսեան, Յակոբ Միքայէլեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 17-62-64-68-74-96-115-119-122-137-150-224 (բացառիկ):

Թուղթի ձեւաչափ: 17 X 25 (Ա Հատոր, թիւ 1, Յունուար-Փետրուար-Մարտ, 1952 թ.), (Ա Հատոր, թիւ 2, Ապրիլ-Մայիս-Յունիս, 1952 թ.), (Ա Հատոր, թիւ 3, Յուլիս-Օգոստոս-Սեպտեմբեր, 1952 թ.) եւ (Ա Հատոր, թիւ 4, Հոկտեմբեր-Նոյեմբեր-Դեկտեմբեր, 1952 թ.):

16 X 22.5 (Բ տարի, թիւ 5, Յունուար-Փետրուար-Մարտ, 1953 թ.):

17 X 25 (1953-1956 թթ.):

16.5 X 22 (Է հատոր, թիւ 3, Սեպտեմբեր-Դեկտեմբեր, 1956 թ.):

16 X 21 (Ը հատոր, թիւ 4, Յունուար-Յունիս, 1957 թ.), (Թ հատոր, թիւ 5, Յուլիս-Սեպտեմբեր, 1957 թ.), (Հոկտեմբեր-Դեկտեմբեր, 1957 թ.):

16 X 21 (Յունուար-Մարտ, 1958 թ.), (Ապրիլ-Յունիս, 1958 թ.) եւ (Հոկտեմբեր-Դեկտեմբեր, 1958 թ.):

16 X 21 (Յունուար-Մարտ, 1959 թ.), (Ապրիլ-Յունիս, 1959 թ.), (Յուլիս-Սեպտ., 1959 թ.) եւ (Հոկտ.-Դեկտ., 1959 թ.):

16.5 X 21.5 (Յունուար-Մարտ, 1960 թ.), (Ապրիլ-Յունիս, 1960 թ.), (Յուլիս-Սեպտեմբեր, 1960 թ.), (Հոկտ.-Դեկտ. 1960 թ.):

15.5 X 22.5 (Յունուար-Մարտ, 1961 թ.), (Ապրիլ-Յունիս, 1961 թ.), (Յուլիս-Սեպտեմբեր, 1961 թ.) (Հոկտ.-Դեկտ. 1961 թ.):

16 X 23 սմ. (Յունուար-Մարտ, 1963 թ.), (Ապրիլ-Յունիս, 1963 թ.), (Յուլիս-Սեպտեմբեր, 1963 թ.) (Հոկտ.-Դեկտեմբեր, 1963 թ.):

16 X 23 սմ. (Յունուար-Ապրիլ, 1964 թ.), (Մայիս-Օգոստոս, 1964 թ.), (Սեպտ.-Դեկտեմբեր, 1964 թ.):

17 X 24 (Յունուար-Ապրիլ, 1965 թ.), (Մայիս-Օգոստոս, 1965 թ.) եւ (Սեպտ.-Դեկտեմբեր, 1965 թ.):

17 X 24 (Յունուար-Ապրիլ, 1966 թ.), (Մայիս-Օգոստոս, 1966 թ.) եւ (Սեպտեմբեր-Դեկտեմբեր, 1966 թ.):

17 X 24 (Յունուար-Մարտ, 1967 թ.), (Ապրիլ-Յունիս, 1967 թ.), (Յուլիս-Սեպտեմբեր, 1967 թ.) եւ (Հոկտեմբեր-Դեկտեմբեր, 1967 թ.):

15 X 22 (Յուն.-Փտր.-Մարտ, 1968 թ.), (Ապրիլ-Մայիս-Յունիս, 1968 թ.), (Յուլիս-Օգոստոս-Սեպտեմբեր, 1968 թ.) եւ (Հոկտեմբեր-Նոյեմբեր-Դեկտեմբեր, 1968 թ.):

17 X 24 (Հոկտեմբեր-Նոյեմբեր-Դեկտեմբեր, 1969 թ.):

17 X 24 (Յունուար-Փետրուար-Մարտ, 1970 թ.), (Ապրիլ-Մայիս-Յունիս, 1970 թ.), (Յուլիս-Օգոստոս-Սեպտեմբեր, 1970 թ.) եւ (Հոկտեմբեր-Նոյեմբեր-Դեկտեմբեր, 1970 թ.):

17 X 24 (21-րդ տարի, թիւ 1, Յունուար-Փետրուար-Մարտ, 1971 թ.), (21-րդ տարի, թիւ 2, Ապրիլ-Մայիս-Յունիս, 1971 թ.) եւ (21-րդ տարի, թիւ 3-4, Յուլիսէն Դեկտեմբեր, 1971 թ.):

17 X 24 (22-րդ տարի, թիւ 1, Յունուար-Փետրուար-Մարտ, 1972 թ.), (22-րդ տարի, թիւ 2, Ապրիլ-Մայիս-Յունիս, 1972 թ.) եւ (Յուլիսէն Դեկտեմբեր, 1972 թ.):

17 X 24 (23-րդ տարի, թիւ 1, Յունուար-Փետրուար-Մարտ, 1973 թ.),

17 X 24 (24-րդ տարի, թիւ 1, Յունուար-Փետրուար-Մարտ, 1974 թ.), (24-րդ տարի, թիւ 2, Ապրիլ-Մայիս-Յունիս, 1974 թ.) եւ (24-րդ տարի, թիւ 3-4, Յուլիս-Դեկտեմբեր, 1974 թ.):

16.5 X 23 (25-րդ տարի, թիւ 1, Յունուար-Մարտ, 1975 թ.),

21.5 X 26 (25-րդ տարի, թիւ 2-3-4, Ապրիլ-Դեկտեմբեր, 1975 թ.)

17 X 23.5 (26-րդ տարի, թիւ 1-2, Յունուար-Յունիս, 1976 թ.), (26-րդ տարի, թիւ 3, Յուլիս-Սեպտեմբեր, 1976 թ.) եւ (26-րդ տարի, թիւ 4, Հոկտեմբեր-Դեկտեմբեր, 1976 թ.):

17 X 23.5 (27-րդ տարի, թիւ 1-2, Յունուար-Յունիս, 1977 թ.) եւ (27-րդ տարի, թիւ 3-4, Յուլիս-Դեկտեմբեր, 1977 թ.):

17 X 24 (28-րդ տարի, թիւ 1, Յունուար-Մարտ, 1978 թ.), (28-րդ տարի, թիւ 2, Ապրիլ-Մայիս-Յունիս, 1978 թ.) եւ (28-րդ տարի, թիւ 3, Յուլիս-Դեկտեմբեր, 1978 թ.):

17 X 24 (29-րդ տարի, թիւ 1, Յունուար-Մարտ, 1979 թ.), (29-րդ տարի, թիւ 2-3, Ապրիլ-Դեկտեմբեր, 1979 թ.) եւ (29-րդ տարի, թիւ 4, Հոկտ.-Նոյ.-Դեկտ., 1979 թ.):

17 X 24 (30-րդ տարի, թիւ 1-2 Յունուար-Յունիս, 1980 թ.), (30-րդ տարի, թիւ 3, Յուլիս-Սեպտեմբեր, 1980 թ.) եւ (30-րդ տարի, թիւ 4, Հոկտեմբեր-Դեկտեմբեր, 1980 թ.):

17 X 24 (31-րդ տարի, թիւ 1, Յունուար-Յունիս, 1981 թ.), (31-րդ տարի, թիւ 2, Յուլիս-Սեպտեմբեր, 1981 թ.) եւ (31-րդ տարի, թիւ 3, Հոկտեմբեր-Դեկտեմբեր, 1981 թ.):

17 X 24 (32-րդ տարի, թիւ 1, Յունուար-Յունիս, 1982 թ.) եւ (32-րդ տարի, թիւ 2, Յուլիս-Դեկտեմբեր, 1982 թ.):

17 X 24 (33-րդ տարի, թիւ 1, Յունուար-Յունիս, 1983 թ.) եւ (33-րդ տարի, թիւ 2, Յուլիս-Դեկտեմբեր, 1983 թ.):

17 X 24 (Յունուար-Յունիս, 1984 թ., 34-րդ տարի, թիւ 1) եւ (34-րդ տարի, թիւ 2, 1984 թ.):

17 X 24.5 (35-36-րդ տարի, թիւ 1-2, 1985-86 թթ.):

20.5 X 29 (Յունուար-Փետրուար-Մարտ, 1991 թ.), (Ապրիլ-Սեպտեմբեր, 1991 թ.), (Հոկտ.-Նոյմբ.-Դեկտմ., 1991 թ.) եւ (Յուն.-Փետր.-Մարտ, 1992 թ.) միացեալ: (Ապրիլ-Մայիս-Յունիս-Յուլիս-Օգոստոս-Սեպտեմբեր, 1992 թ.), (Հոկտեմբեր-Նոյեմբեր-Դեկտեմբեր, 1992 թ.): (Յուն.-Փետր.-Մարտ-Ապրիլ-Մայիս-Յունիս, 1993 թ.) եւ (Յուլիս-Օգոստոս-Սեպտեմբեր, Հոկտեմբեր-Նոյեմբեր-Դեկտեմբեր, 1993 թ.): (Յունուար.-Փետրուար-Մարտ-Ապրիլ-Մայիս-Յունիս, 1994 թ.) եւ (Յուլիս-Օգոստոս-Սեպտեմբեր-Հոկտեմբեր-Նոյեմբեր-Դեկտեմբեր, 1994 թ.):

17 X 24 (Յունուար-Փետրուար-Մարտ-Ապրիլ-Մայիս-Յունիս, 1995 թ.) եւ (Յուլիս-Օգոստոս-Սեպտ.-Հոկտ.-Նոյ.-Դեկտ., 1995 թ.):

17 X 24 (Յունուար-Փետրուար-Մարտ-Ապրիլ-Մայիս-Յունիս, 1996 թ.) եւ (Յուլիս-Օգոստոս-Սեպտեմբեր-Հոկտեմբեր-Նոյեմբեր-Դեկտեմբեր, 1996 թ.):

17 X 23.5 (Յունուար-Դեկտեմբեր, 1997 թ.):

17 X 24 (Յունուար-Յունիս, 1998 թ.) եւ (Յուլիս-Դեկտեմբեր, 1998 թ.):

16.5 X 23.5 (Յունուար-Յունիս, 1999 թ.) եւ (Յուլիս պէտք է ըլլայ, գրուած է Յունուար-Դեկտեմբեր, 1999 թ.):

17 X 24 (Յունուար-Դեկտեմբեր, 2000 թ.):

17 X 24 (Յունուար-Դեկտեմբեր, 2001 թ.):

17 X 24.5 (Յունուար-Դեկտեմբեր, 2002 թ.):

17 X 23.5 (Յունուար-Դեկտեմբեր, 2003 թ.): Այս գիրքը բացառիկ թիւ է 80-ամեակի (1923-2003 թթ.) առթիւ հրատարակուած, 224 էջ:

17 X 24.5 (Յունուար-Դեկտեմբեր, 2003 թ.):

17 X 24 (Յունուար-Դեկտեմբեր, 2004 թ.):

16.5 X 23.5 (2005 թ.):

16.5 X 23.5 (2006 թ.):

16.5 X 23.5 (2007 թ.):

16.5 X 23.5 (2008 թ.):

16.5 X 23.5 (2009-2010 թթ., միացեալ թիւ):

16.5 X 23.5 (2011 թ.):

Տպագրութիւն: Տպարան «Նայիրի» (1952-1956 թթ.):

Տպարան «Բոթոս» (1957-1967 թթ.):

Տպարան «Ծարք-լահուի» (1977 թ.):

Տպարան «Արեւելք» (1968-2011 թթ.):

Յանդիման տեղեկութիւն: «Հայ Ծերանոց»-ի հրատարակութեան նպատակը սկիզբէն ի վեր եղած է ծանօթացնել մարդասիրական եւ գթութեան այս մեծ հայկական կառոյցը, ուր կը գործեն հայ երեք յարանուանութիւնները մէկ սիրտ եւ մէկ հոգի սկզբունքով:

Պարբերականը հրապարակի վրայ չի ծախուիր, կը դրկուի բարերարներուն եւ կը տրուի Ծերանոց այցելողներուն:

Պէտք է նշել, որ պարբերականի կարգ մը թիւերու մէջ կան նաեւ արաբերէնով գրութիւններ:

Սկզբնական շրջանին պարբերաթերթի մէջ չէ յիշատակուած խմբագրական կազմերու կամ խմբագիրներու անուններ: 2000-ական թուականներէն ետք է, որ արձանագրուած է «Խմբագրական կազմ», բայց այդ անուանացանկը չհասկնալ խմբագիրներ ու համախմբում այլ աշխատանքին մաս կազմող անհատներ, ինչպէս՝ ձեւաւորող, գրաշարող եւ այլն:

Պարբերաթերթը պատկերազարդ է, իսկ վերջին շրջանին կարգ մը թիւեր գունատիպ հրատարակուած են:

Պարբերաթերթը անխափան գործած է 1952 թ. Մարտէն մինչեւ 2011 թ.: Սակայն 2011 թուականէն յետոյ Սուրիոյ դէմ շղթայագերծուած պատերազմի պատճառով պարբերաթերթը կանգ առած է:

«Բոթոս» կամ «Ռոթոս» տպարանը Հայ Ծերանոցի տպագրական աշխատանքները ամբողջովին կատարած է անվճար:

- Պատմական կարեւորութեան համար նշենք, որ 1952 թուականէն առաջ Հայ Ծերանոցի խնամակալութիւնը կը հրատարակէր ԾԵՐԱՆՈՅ-ԱՆԿԵԼԱՆՈՅի առանձին տեղեկագիր կամ առանձին գրքոյկներ, որ կոչուած էր «Հայ ազգային Ծերանոց-անկեանոց»: Օրինակ՝ 1951 թ. տպարան «Անի»: 40 էջ: Թուրքի ձեւա-

չափ՝ 14 X 20 (1951 թ.): Գրություններ ունին՝ Գեր. Տ. Չարեհ եպսկ. Փայասյան, Գրիգոր Արքեպսկ. Հինտիե, վեր. Ս. Կ. Աղապապեան, Ներսէս Ա. քինյ. Պապայեան, վեր. Մարտիրոս Հ. Մարկանեան, Գրիգոր վրդ. Էյվազեան:

ՀԱՅԿԱԶՆ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Աշակերտական շաբաղրանքներ:

Պարբերականություն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1946 թ. Ապրիլ:

Տեսողություն: 1946 թ. Ապրիլէն 1946 թ. Յուլիսը:

Հրատարակություն: Ազգային Հայկազեան երկսեռ վարժարանի:

Խմբագիր, պատասխանատու ուսուցիչ: Տիրան Թաշճեան:

Խմբագրական կազմ: Աշակերտներ:

Էջերու թիւ: 12:

Թուղթի ձեւաչափ: 17 X 24 սմ.:

Տպագրություն: Տպարան «Մեւան»:

Յանելեալ տեղեկություն: Ըլլալով պարբերաթերթ, սակայն խորքին մէջ եղած է ամսաթերթ: Լոյս տեսած է 1946 թ. Ապրիլէն 1946 թ. Յուլիսը, 4 թիւ: 3 եւ 4-ը միացեալ:

ՀԱՅ ԶԱՅՆ

Ենթախորագիր: Օրաթերթ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Ազգային, քաղաքական եւ գրական:

Պարբերականություն: Օրական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1918 թ. Նոյեմբեր 13-ին:

Տեսողություն: Հալէպի մէջ վերջին թիւը Մարտ 1919 թ.:

Արտօնատէր: Մեղրակ Կէպէնկեան:

Խմբագիր: Մեղրակ Կէպէնկեան:

Գլխաւոր աշխատակիցներ: Ռեպեքա Կէպէնկեան, Մարտիրոս Տէր-Ստեփանեան, փրոֆ. Հայկազուն Արամեան, Միհրան Տէր-Ստեփանեան, Միքայէլ Նաթանեան, Վահան Պէլլերեան եւ Արամ Գիտակից, Միհրան Աղազարեան, Վ.Ս. Էլմասեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 1 (յաւելուած), 2 եւ 4:

Թուղթի ձեւաչափ: 23 X 31 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Հայ Չայն»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Հայ Չայն»-ը սուրիահայ պարբերական մամուլի առաջին տպագիր թերթը, բնականաբար նաեւ հայկական առաջին օրաթերթը, որ լոյս կը տեսնէր Հալէպէն: Տէր եւ տնօրէն՝ մտաւորական՝ կրթական մշակ ու մամուլյ գործիչ Սեդրակ Կէպէնկեան (1887-1962):

Հալէպահայութեան անդրանիկ հայերէն օրաթերթը չորս ամսուան կեանք մը ունեցած է: Մարտ 1919 թուականէն յետոյ փոխադրուած է Ատանա (Կիլիկիա): Յետագային պաշտօնաթերթ Ռամկավար Ազատական Կուսակցութեան (ՌԱԿ):

Թերթը հակառակ, որ կուսակցական պատկանելիութիւն չէ ունեցած, սակայն տէր եւ տնօրէն՝ Սեդրակ Կէպէնկեանի ռամկավար կուսակցութեան անդամ ըլլալը բնականաբար պատճառ դարձած է, որ «Հայ Չայն» ուղղուի ռամկավար գաղափարախօսութեան:

Նշենք, որ «Հայ Չայն»-ի էջերու թիւի մասին Արտաշէս Տէր-Խաչատուրեան «Սուրիահայ Մամուլի Պատմութիւն»-ը յօդուածին մէջ կը գրէ. ««Հայ Չայնը» լոյս կը տեսնէր, որպէս փոքրածաւալ օրաթերթ, երկու էջով, տէր եւ տնօրէնութեամբ Սեդրակ Կէպէնկեանի»⁸⁰: Իսկ Հայկ Պարիկեան եւ Յովնան Վարժապետեան «Պատմութիւն Սուրիոյ Հայ Տպարաններու» գիրքին, յղումներու թիւ 3-ին մէջ կը կարդանք. «Ա. Տէր-Խաչատուրեան «Հայ Չայն»-ը փոքրածաւալ երկու էջով օրաթերթ ցոյց կու տայ: Մինչդէռ մեր ձեռքին տակ ունինք չորս էջովը» կը յայտարարեն⁸¹: Ընթերցողին այնպէս մը կը նկարագրուի, որ էջերու թիւը 4 է: Սակայն մեր ուսումնասիրութենէն կը հաստատենք, որ «Հայ Չայն»-ը հրատարակուած է երկու էջանի (օրինակ՝ Ա տարի, թիւ 13, 4 Դեկտեմբեր 1918 թ., ինչպէս նաեւ Ա տարի, թիւ 17, 8 Դեկտեմբեր 1918 թ.) եւ չորս էջանի (Ա տարի, թիւ 60, 22 Յունվար⁸² 1919 թ.), իսկ մէկ էջանի ալ յաւելուած (թիւ 3, 5 Դեկտեմբեր 1918 թ.):

Անձնապէս տեսած ենք թերթին մեծ բաժինը, որոնք ընդհանուր գաղափար մը կու տան՝ անոր բովանդակութեան եւ ստեղծագործական անցած ուղիի մասին:

«Հայ Չայն»-ը չորս ամսուան իր համարներուն մէջ նախ լուսարձակի տակ առած է Սուրիոյ հայութեան ներքին իրադարձութիւնները (գաղթական կեանքը, Հալէպի հայերու կոտորածը, ազգային եւ եկեղեցական կեանքը եւ այլն), լուսաբանած է Կիլիկիայի ազգային-եկեղեցական, քաղաքական-հասարակական կեանքը, անդրադարձած է միջազգային իրադարձութիւններուն, մեծ տեղ յատկացուցած է Արեւմտեան Հայաստանի եւ մասնաւորապէս Կիլիկիայի ապագային վերաբերող հարցերուն: Հետեւած է Հայկական հարցի պատմական ընթացքին ու քննադատած է մեծ պետութիւններու հակահայկական քաղաքականութիւնն ու դիւանագիտութիւնը:

⁸⁰ Արտաշէս Տէր-Խաչատուրեան, «Սուրիահայ Մամուլի Պատմութիւն», «Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս», հատոր Գ, Պէյրութ, 1972, էջ 206:

⁸¹ Հայկ Պարիկեան – Յովնան Վարժապետեան, «Պատմութիւն Սուրիոյ Հայ Տպարաններու», Հալէպ, 1973, էջ 136:

⁸² Յունուարի տեղ արձանագրուած է՝ Յունվար:

«Հայ Զայն»-ի տառերը հնամաշ են, թուղթը՝ ոչ որակաւոր, տպագրութիւնը՝ անխնամ: Սեղրակ Կէպէնկեան իբրեւ խմբագիր ունի առաջնորդող յօդուածներ:

Աւելցնենք, թէ սուրիահայ պարբերական մամուլի առաջին տպագիր օրաթերթ «Հայ Զայն»-ի լոյս ընծայումով, Հալէպի փողոցներուն մէջ լսելի կը դարնան «Հայ-Զայն», «Հայ-Զայն» թերթավանառներու բացազանչութիւնները⁸³:

Օրաթերթի ճակտին վրայ, քիչէի տակ, մեծ տառերով գրուած է թերթին սակագինը՝ «20 ՓԱՐԱ 20», իսկ յաւելուածի՝ «10 Փարա»:

Պատմական կարեւորութեան համար լուսարձակի տակ կ'առնենք «Հայ Զայն»-ի կարեւոր լրագրութիւններէն եւ տուեալներէն մէկը, որուն ընդմէջէն կ'արտայայտուի, որ Հայոց ցեղասպանութեան գոհերու յիշատակումն ու առաջին նշումներու կատարուած վայրերէն եղած է Հալէպը (անշուշտ Դամասկոսի կողքին):

Այսպէս, օրին «Հայ Զայն. Ազգային, քաղաքական, գրական օրաթերթ», 1919, 22 Յունուար, թիւ 62-ին մէջ վերնագրուած է «Համազգային սգահանդէսը. 1919 Յունվար»⁸⁴ 20»: Թերթէն կը տեղեկանանք, որ կազմակերպուած է «ընդհանուր նահատակաց» սգահանդէս Հալէպի մէջ՝ քաղաքի եւ շրջակայքը գտնուող տասնեակ հազարաւոր տարագիրներու մասնակցութեամբ:

Հոն կը կարդանք. – «1919 Յունվ.»⁸⁵ 20, Երկուշաբթի օրը յաւէտ յիշատակելի պիտի մնայ տարագիր հայութեան համար:

«Ան ապրեցաւ իր տառապանքի, հալածանքի եւ սարսափի սեւ օրերը քանի մը ժամ եւ զգաց իր հոգիին խորունկութեանը մէջ քանդակուած, նուիրականացած պարտականութեան մեծութիւնը:

«Ան ուխտեց վճռականօրէն, վճռեց սպառնալիօրէն ըլլալ հայ հոգիով, ըլլալ հայ սիրտով, ըլլալ հայ լեզուով ու նպատակով:

«Շատ գովելի է Հալէպի Ազգային Առաջնորդարանին մտածումը եւ ձեռնարկը որով հրահրեց զգացումները, վերացուց հոգիները եւ ինքնագիտակցութեան ոգին արթնցուց բոլոր հայերու մէջ: Պէտք է ըսել թէ նպատակը իրագործուեցաւ կատարեալ յաջողութեամբ: Կարճ ժամանակի մէջ պատրաստուած հանդէսի հետեւեալ մանրամասնութիւնները կ'ապացուցանեն փոխ Առաջնորդ Տէր Յարութիւն հօր նախաձեռնարկող ոգին ու վարչական մարմիններուն գիտակից գործունէութիւնը»:

Հոն կը նկարագրուի. «ծովածաւալ թափօր մը խիստ կարգապահութեամբ» Քառասուն Մանկանց եկեղեցիէն դէպի հայկական գերեզմանատուն տանող ճանապարհը կը բռնէ: Թափօրը կ'առաջնորդէր Հայկական լեզունի աւելի քան երեք տասնեակ մարտիկներ՝ հայկական եւ արաբական դրօշներով, «հայ եռագոյն դրօշակը կը կրէր Արեւելեան Լեզունի յիսնապետ Պ. Եդուարդ Կիւպէնկեան»: Տիգրանակերտցիներու նորակազմ նուագախումբը կը կատարէր Շոպէնի մահերգը, զաւառներու ներկայացուցիչները կը մասնակցէին առանձին խումբերով. ծաղկեպսակներ կային կարինջիներու, եղեսացիներու, տիգրանակերտցիներու, խարբերողցիներու կողմէ,

⁸³ Ռուպերտ Ճեպենեան, «Ինքնակենսագրութիւն Յուշեր եւ Գործունէութիւններ», Հալէպ, 1999, էջ 98:

⁸⁴ Նոյնպէս, Յունուարի տեղ արձանագրուած է՝ Յունվար:

⁸⁵ Յունուարի տեղ արձանագրուած է՝ Յունվ.:

ինչպես նաև «ընդհ. հայություն կողմէ»։ Ծաղկեպսակներով իրենց ներկայությունը բերած են հայ կաթոլիկ եւ բողոքական համայնքները, հնչակեանները, ռամկավարները, դաշնակցականները, գաղթականներու յանձնաժողովը, տիկնանց միությունը, Հալեպի հասարակությունը։ Թափօրին կը մասնակցէին սպիտակագգեստ օրհորդներու եւ սեւագգեստ այրիներու խումբեր. «Ծաղկեպսակներէն յետոյ սեւ շղարշով դրօշ մը այրի տիկիներու կողմէն, որոնք սեւագգեստ կը հետեւէին լուսօրէն իրենց սեւ ճակատագրին տխրանշան դրօշին, որուն վրայ գրուած էր «Արցունք չունինք... Ձեր յիշատակին, Մատաղ մեր հոգին»»։

Թափօրին մէջ ներկայ էին նաև «գանազան զուարթ գոյներով հագնուած կիներու եւ աղջիկներու դասը, որ ցեղին կենսունակությունը ցոյց կու տար»։ Այնուհետեւ, կը կարդանք. «Թափօրին երկու կողմը շարան-շարան կը քալէին երկսեռ որբեր, երեկի զրկուածները, այսօրուան բախտաւորները իսկ վաղուան յոյսերն ու յոյսերը...։ Ետեւէն կու գային, սգազդեստաւոր երգչուհի օրհորդներ եւ երգիչ պարոններ, առաջնորդութեամբ համակրելի երգուսոյց-երաժիշտ Պ. Ղազարոսեանի։ Ասոնց կը հետեւէին փոխառաջնորդ Տ. Հայրը եւ քահանայից դասը գլուխ ունենալով Չէթունի նշանաւոր հերոս Ֆոնուզի վանահայր Տ. Բարդողիմէոս վարդապետ պատարագի զգեստով։ Ծամբան երգեցիկ խումբի կողմէ երգուեցան «թէ հայրենեաց պսակադիր», «... Լռեց ամպերը», «Ազատութեան սիրոյն համար» երգերը»։

Գերեզմանատան մէջ Ֆոնուզի վանահայրը, առաջինն ինքն է, որ խօսք կ'առնէ եւ «սգակիրներու աչքերէն արիւն արցունք կը հոսէր։ Լացինք բոլորս...»։ Նահատակներու յիշատակի ոգեկոչումին նուիրուած այստեղ խօսք կ'առնեն տիկին Չիլեան, Պ.Պ. Վարդան, Չուլերեան, Պատրիկ Սելեան, օրդ. Մարի Առաքելեան (Ֆրանսերէն) եւ ուրիշներ. տեղի կ'ունենայ նաև գեղարուեստական կոկիկ յայտագիր մը։ Սգահանդէսի աւարտին «Հայ Զայն» կը շարունակէ. «Ամենէ ետք փոխ. Առաջնորդ Տէր հայրը խօսք առնելով հակիրճ խօսքերով եւ պատշաճաւոր բառերով փակեց սգահանդէսի Ա. մասը, խնդրելով դրօշօրհնէքի արարողությունը ընել Տ. Բարդողիմէոս վարդապետէն։ Հերոս վարդապետը, կարծես երիտասարդացած, կորովի ձայնով մը օրհնեց իր գլխուն վրայ ծածանող եւ հայ յիսնապետի մը վեր բռնած Հայկական դրօշը եւ աչքերուն քսեց զայն, որուն հետեւեցան շատեր։ Հայկական դրօշակը ամենուն զմայլանքին եւ պաշտումին առարկայ դարձաւ։ Խոնուած ժողովուրդը գերեզմանատունէն հեռացաւ, սգահանդէսի Բ մասը տեսնելու անուշ փափաքով»։

Միւս կողմէ Հայկազուն Արամեան, «Սգահանդէսին պատմական օրը» յօդուածով, «Հայ Զայն», 1919, 25 Յունուար, թիւ 63-ին մէջ կը կարդանք. «Յունվար⁸⁶ 20-ին Հալեպի հայությունը ապրեցաւ յաւետ յիշատակելի պատմական օր մը։ Կար-

⁸⁶ Յունուարի տեղ արձանագրուած է՝ յունվար։

ծես ամբողջ հայության սիրտն էր, որ կը բարախէր սուգի եւ յուսադրանքի խառն զգացումներով: Չորս տարիէ իվեր լուռ մխացող հոգիներ, աղիտահար հայորդիք, անասելի կտտանքներէ խշխշացող սրտեր ահա վերջապէս գէթ մի օր ըմպեցին մխիթարութեան եւ սփոփանքի կաթումները: Հալեալ քաղաքը իր դարաւոր կեանքին մէջ չէր պարզած մի այնքան վեհաշուք տեսարան, որ իր հրաշալի հանդիսութեամբ ամենուն սրտին խորքը յուզէր ազնուագոյն եւ վեհիմաստ զգացումներ...»:

ՀԱՅ ՊԱՏԱՆԻ

Ենթախորագիր: Պարբերագիրք, իրականութեան մէջ տարեգիրք:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Աշակերտական շարադրանքներ (պատկերագարդ):

Պարբերականութիւն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալեալ:

Հրատարակութեան թուական: 1952 թ. Յունիս:

Տեւողութիւն: 1952 թ. Յունիսէն 1956 թ. Մայիս:

Հրատարակութիւն: Մարաշի Մեսրոպեան Կեդր. Երկսեռ վարժարանի:

Պատասխանատու ուսուցիչներ: Յարութիւն Պարտիզպանեան, Նշան Կէօ-վօղանեան եւ Կարապետ Ճուհարեան:

Էջերու թիւ: 32-33:

Թուղթի ձեւաչափ: 15 X 22 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Ծիրագ» (1952-1953 թթ., 1 եւ 2 թիւերը): Տպարան «Ոսկետառ»՝ Գ. Մանուկեանի (1954-1955 թթ., 3 եւ 4 թիւերը): Տպարան «Մասիս» (1956 թ., թիւ 5-ը):

Յանդիման տեղեկութիւն: Լոյս տեսած է 5 թիւ:

ՀԱ-ՊԱՊԱՄ

Ենթախորագիր: «Օրկան Աստղիկը խնկարկող քրմապետներուն...»:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Երգիծական թերթ:

Պարբերականութիւն: Ծաբաթական:

Հրատարակութեան վայր: Մէլտան Էքպէզ (Աֆրին):

Հրատարակութեան թուական: 1918 թ.:

Տեւողութիւն: 1918-1919 թթ.:

Հրատարակութիւն: Հայ կամաւորներու կողմէ:

Աշխատակիցներէն: Գասպար Մենակ:

Էջերու թիւ: 8:

Թուղթի ձեւաչափ: 29 X 23 սմ.:

Տպագրություն: Խմորատիպ:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Հալէպի շրջանը գտնուող՝ Աֆրիկի գիւղերէն է Մէյտան Էքպէզ (ميدان إكيس), որ Մեծ եղեռնէն յետոյ հոն պատկառելի թիւով հայութիւն գոյութիւն ունէր, Մէյտան Էքպէզի մէջ գործած է Ազգ. վարժարան մը: Մէյտան Էքպէզ 1970-ական թուականներէն հայաթափուած է: Ժիրայր Դանիէլեան կը հաստատէ, թէ Արտաշէս Տէր-Գեորգեան ունի կիսով ընթերնելի թիւ մը⁸⁷:

ՀԱՅ ՍՔՈՒԼ

Ենթախորագիր: Ամսաթերթ, Ամերիկեան վարժարանի հայ աշակերտութեան:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1925 կամ 1926 թթ.:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Այս թերթին մասին ոչ մէկ աղբիւր շօշափելի տուեալ կու տայ կամ կը հաստատէ: Մական պէտք է ըսել, որ կան թերթեր, որոնք յոյս տեսած են վարժարաններու մէջ եւ բայց տուեալներ ունեցած ենք միայն բանաւոր յիշողութեամբ տեղեկացնողներէ: «Հայ Սքուլ» ամսաթերթն ալ կը պատկանի Հալէպի Ամերիկեան քոլէճի (Ալեփիօ քոլէճի) հայ աշակերտութեան:

ՀԱՅՐԵՆԱՍԵՐ ՊԱՏԱՆԻ

Ենթախորագիր: Պարբերագիրք:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Աշակերտական շարադրանք եւ վարժարանի ներքին կեանքի արձագանգ:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1946 թ.:

Տեւողութիւն: 1946-1958 թթ.:

Հրատարակութիւն: Կիլիկեան վարժարաններու (մանչերու եւ աղջկանց բաժիններ) աշակերտութեան վարչութեան:

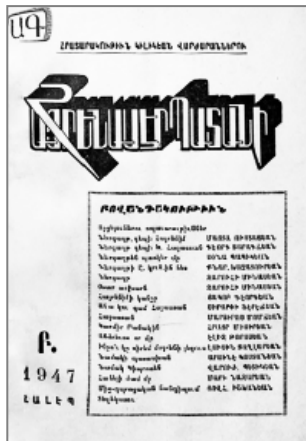
Խմբագիր: Ռուբէն Տիրարեան, Հայկ Պարիկեան եւ Շաքէ Տէկիրմենճեան:

Գրութիւններ ունին: Հերմինէ Ծիհանեան, Յակոբ Գեորգեան, Չարուհի Մինասեան, Գեորգ Գասպարեան, Լեւոն Պետրոսեան, Յարութիւն Լիպարեան, Նա-

⁸⁷ Դանիէլեան Ժիրայր, «Հայ Պարբերական Մամուլի Հարցեր», «Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս», հատոր 2, Պէյրութ, 1977, էջ 300:

գելի Հանրապետության, Գեորգ Տարագճեան, Սրբուհի Պերպերեան, Աբրահամ Նաճարեան, Սօնա Պապիկեան, Ազնիւ Տօնաւագեան, Հրայր Միսիրեան, Արսինէ Կոստանեան, Մարտիրոս Մոմճեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 32-37:

Թուղթի ձեւաչափ: 15 X 22 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Անի»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Նշանաբանը «Միրել Սովետ Հայաստանը եւ արժանի ըլլալ անոր»: Լոյս տեսած է 8 թիւ, 213 էջ: Անոնց մէջ կը գովաբանուի Համայնավարութիւնը, ինչպէս նաեւ Ստալինը, Հայրենիք մեկնող կարաւաններու ու մանաւանդ Ներգաղթի մասին լայնածաւալ քարոզչութիւն կը կատարուի:

Այլ աշխատասիրողներ «Հայրենասեր Պատանի»-ի հրատարակութեան թուական ցոյց կու տան 1945 թ.: Մեր ուսումնասիրութիւնէն ի յայտ կու գայ, որ Ա թիւը 1946 թ. հրատարակուած է. ինչպէս գիրքին շապիկն ալ այդ կը վկայէ:

ՀԱՅ ՔՆԱՐ

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

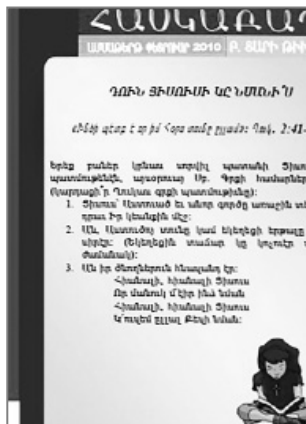
Լեզու: Հայերէն:

Հրատարակութեան թուական: 1919 թ. (հաւանաբար):

Հրատարակութիւն: Գեղարուեստից Միութեան:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Այս մասին տեղեկութիւնները մեզի կը պակսին:

ՀԱՍԿԱՔԱՂ

Ենթախորագիր: Ամսաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Հովիւին ձայնը, աշակերտական շարադրանքներ, աղօթքներ, կրօնաբարոյական նիւթեր, զարգացի՛ր եւ զարգացուր, գծագրութիւններ եւ այլն:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: Փետրուար 2009 թ.:

Տեւողութիւն: 2009-2012 թթ.:

Հրատարակութիւն: Հայ Աւետարանական Բերել եկեղեցիի Կիրականօրեայ դպրոց:

Յանձնախումբի անդամներ: Դավար Մարաշեան, Մեւան Չիրիշեան, Մեւան Բելեշեան, Նազանի Մնչերեան, Մարիա Ակիշեան եւ Անժելլա Տաղեան:

Գրություններ ունին: Անժելլա Տաղեան, Վերժինա Այվազեան, Մեղդի Թաթեան, Արփի Պեպեճեան, Սերլի Իշխանեան, Ճորճ Իսկենտերեան, Վահրամ Խաչատուրեան, Ժազլին Սահակեան, Ծիլա Թաշճեան, Մարիա Ակիշեան եւ ուրիշներ:

Գծագրություններ ունին: Միրնա Քեչապճեան, Սարգիս Սազեան, Մեղրի Մաթոսեան, Արմանի-Հերա Սելիմեան, Սոսի Վարպետեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 4-8:

Թուղթի ձեւաչափ: 15 X 21 սմ.:

Տպագրություն: Համակարգչային գրաշարուածք եւ ապա լուսապատճենահանող սարքով (ֆօթօ-քօփի) բազմացուած:

Հ.Ե.Ը.-ի ՁԱՅՆ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Ընկերակցութեան եւ ուսանողական բաժնի այլազան տեղեկատուութիւններու կողքին, նաեւ գրական փորձեր:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1961 թ.:

Տեւողութիւն: 1961 թուականին:

Հրատարակութիւն: Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Հայ Երիտասարդաց ընկերակցութեան Ուսանողական բաժնի:

Պատասխանատու խմբագիր: Չատիկ Գուշեան:

Խմբագրական կազմ: Ենովա Պետեան, Յակոբ Միքայէլեան, Չատիկ Գուշեան եւ Լեւոն Չէնեան:

Կողք: Միք (Յակոբ Միքայէլեան):

Էջերու թիւ: 8:

Թուղթի ձեւաչափ: 21 X 33 սմ.:

Տպագրություն: Մեքենագիր-խմորատիպ:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Հ.Ե.Ը.-ի Ուսանողական բաժինը կարիքը կը զգայ թերթի մը, որ պատկերացնէ Ընկերակցութեան եւ Ուսանողականի գործունէութիւնը: Այս նպատակով կորոշուի խմորատիպ թերթ մը հրատարակել «Հ.Ե.Ը.-ի Չայն» անուան տակ: Թերթի աշխատանքը խանդավառութեամբ կը սկսի, սակայն 1961-ին հազիւ երկու թիւ հրատարակուելէ ետք, կը դադրի:

«Հ.Ե.Ը.-ի Չայն»-ը տեղեկատուական իր բնոյթին զուգընթաց, ունեցաւ գրական փորձերու բաժին մը ինչպէս երգիծանկարչական յաջող էջեր՝ գլխաւորութեամբ Լեւոն Չէնեանի եւ Յակոբ Միքայէլեանի⁸⁸:

⁸⁸ «Ոսկեմատեան 1931-1981» (Հ.Բ.Ը.Մ. - Հ.Ե.Ը.), հրատարակութիւն Հ. Ե. Ընկերակցութեան գործադիր մարմնի, Հալէպ, 1982, էջ 107:

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐԵՐ

Հրատարակության վայր: Հալեպ:

Լեզու: Հայերեն:

Հրատարակություն: Հայկական աժանս, Հաւասի գործակալութենէն:

Տպագրություն: Տպարան «Մէլաթ»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Վերոնշեալ տեղեկութիւնը կը քաղենք Եղուարդ Ոսկերիչեանի գրութենէն⁸⁹: Այս հրատարակութեան մասին ոչ մէկ տեղեկութեան հանդիպեցանք մեր ուսումնասիրութեան ընթացքին: Ո՞ր թուականին լոյս տեսած է կամ դադրած է, ո՞վ եղած է պատասխանատուն կամ թարգմանիչը: Կ'ենթադրուի, որ հրատարակուած ըլլայ 1918 թուականին:

ՀԵՏԱԽՈՅՁ

Ենթախորագիր: Նախ՝ «Հետախոյզ» տեղեկագրական սկաուտներու համար, ապա՝ Եռամսեայ տեղեկատու Գերմանիկ Վասպուրական մշակութային միութեան:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Լրատու՝ միութենական զանազան նիւթեր:

Հրատարակութեան վայր: Հալեպ:

Հրատարակութեան թուական: 2001 թ.:

Տեղոյութիւն: 2001 թուականէն մինչեւ 2008 թուական:

Հրատարակութիւն: Գերմանիկ Վասպուրական մշկթ. միութեան:

Խմբագիր: Ռաֆֆի Զաղլասեան:

Խմբագրական կազմ: «Հետախոյզի» յանձնախումբ:

Գրութիւններ ունին: Գործադիր մարմին, Մշկթ. վարչութիւն, Սկ. Խորհուրդ, վերապատուելի Յովսէփ Մաթոսեան, Տ. Խորէն քինյ. Պէրթիզեան, բժ. Յակոբ Մէրայտարեան, Սեւան Սեմերճեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 32:

Թուղթի ձեւաչափ: 20.5 X 30 սմ.:

Տպագրութիւն: Առանց տպարանի յիշատակութեան:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Հետախոյզ»-ը 2007-2008 թուականներուն լոյս ընծայուած է գունատիպ եռամսեայ տեղեկատու: 7 տարուան մէջ հրատարակուած է 24 թիւ: Արտատպուած բաւական յոգուածներ կան:

«Հետախոյզ» պարբերաթերթին անմիջապէս յաջորդած է «Նոր Մարաշ»-ը:

⁸⁹ «Կրթասիրաց», Ա. տարի, 1926, Յունիս, թիւ 8, Պէյրութ, էջ 122: Տեսնել նաեւ Արտաշէս Տէր-Խաչատուրեան, «Սուրիահայ Մամուլի Պատմութիւն», «Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս», հատոր Գ, Պէյրութ, 1972, էջ 224:

ՀԻՒՍԻՍԱՅԳ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ, իրականության մեջ լրագիր:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Զաղաքական, գրական, տնտեսական (հայերեն բաժին L'Eclair du Nord-ի):

Հրատարակության վայր: Հալեպ:

Հրատարակության թուական: 30 Յունիս 1936 թ.:

Տեղողություն: 30 Յունիս 1936 թուականէ, նոյն տարուան 10 Օգոստոսը:

Տէր եւ տնօրէն: Նիքոլա Ճաննի (Նիկողոս Ճաննիկեան):

Խմբագիր: Մատթէոս Երեցեան:

Էջերու թիւ: 4:

Թուղթի ձեւաչափ: 39 X 57 սմ.:

Տպագրություն: Տպարան «Գոլէն»:

Յաւելեալ տեղեկություն: «Հիւսիսայգ»-ը եղած է յաւելուածը ֆրանսերէն «Էք-լեռ Տիւ Ն'որս» (L'Eclair du Nord-ի) շաբաթաթերթին: Լոյս տեսած է 13 թիւ:

Նիքոլա Ճաննի, բուն անունով Նիկողոս Ճաննիկեան, ուսումը ստացած է Հալեպի Թէր-Սէնթ Բոլէճին մէջ, բարձրագոյնը՝ Չաիլէի Լիսէի Օրիանթալի մէջ, եւ հոն զարգացուցած է արաբերէն լեզուն: Ն. Ճաննի եղած է Սուրիական Սահմանադիր Ժողովի հայ երեսփոխան եւ «Աթ-Թաքատտուն» («التقدم») ու «Ալ-Ամալ» («الأمال») արաբերէն թերթերու խմբագիր:

ՀՈԳԵՒՈՐ ԿԵՐԱԿՈՒՐ

Բնոյթ: Կրօնական, հոգեւոր սնունդ հայթայթող նիւթեր:

Լեզու: Հայերեն:

Հրատարակության վայր: Հալեպ:

Հրատարակության թուական: 1930 թ.:

Տեղողություն: 1930 թ.

Խմբագիր: Մինաս Յ. Պոգոքլեան:

Էջերու թիւ: 4:

Թուղթի ձեւաչափ: 16 X 24 սմ.:

Տպագրություն: Տպարան «Պոգոքլեան»:

Յաւելեալ տեղեկություն: Հոգեւոր սնունդ մատակարարող «Հոգեւոր Կերակուր» կոչուած այս թերթը, 1930 տարեշրջանին մէջ լոյս տեսած է 18 թիւ: Թուղթին գոյնը բաց կանաչ է: Չորրորդ էջի վերջաւորութեան յատակը գրուած է հետեւեալը. ««Հոգեւոր Կերակուր» հաւատքի ընտանիքէն եղողներուն համար պատրաստուած թերթիկ մըն է, որ ձրի կը դրկուի բոլոր փափաքողներուն»:

«Հոգեւոր Կերակուր»-ին հայատառ թրքերէնն ալ հրատարակուած է՝ «Բուհա-
նի Թասամ» (Հոգեւոր Կերակուր կամ սնունդ) խորագրով:

ՀՈՍ

Ենթախորագիր: Ամսաթերթ: ՀՈՍ (Համագգայինի Ուսանողական Միու-
թիւն):

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Միութենական կեանք, արտասպումներ հայ գրագէտներէ, ուսանող-
ներու շարադրանքներու փորձեր:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 23 Յունիս 1976 թ.:

Տնտղութիւն: 23 Յունիս 1976 թուականէն 18 Յուլիս 1976 թ.:

Հրատարակութիւն: Համագգայինի Ուսանողական Միութեան:

Խմբագիր: Լինտա Քելէշեան:

Խմբագրական կազմ: Ծովիկ Յովակիմեան, Սալբի Էքմէքեան, Վարուժ Ղա-
գարեան, Անդրանիկ Չարշաֆեան, Չեփիւռ Պապիկեան, Խաչիկ Գարամար-
տեան եւ Միհրան Մինասեան:

Էջերու թիւ: 12-13:

Թուղթի ձեւաչափ: 21 X 33 սմ.:

Տպագրութիւն: Խմորատիպ:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Լոյս տեսած է 2 թիւ:

ՀՈՍՀՈՍ

Ենթախորագիր: Հոսոս երգիծաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Երգիծական:

Պարբերականութիւն: Անորոշ է:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1928 թ. Օգոստոս
26 (թիւ 7):

Տէր եւ խմբագիր: Մկրտիչ Կապրաշ:

Էջերու թիւ: 8:

Թուղթի ձեւաչափ: 24 X 32 սմ.:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Թերթի խորագրի մէջ չկայ
գծիկ, ուղակի գրուած է «Հոսոս»:

Այս երգիծաթերթը խորքին մէջ կը հրատարակուէր Պէյրութ, սակայն խմբագիր Մկրտիչ Կապրաշի Հալէպ այցելութեան առիթով «Հոսիոս»-ի թիւ 7, 1928 թ. Օգոստոս 26-ին, Հալէպի մէջ լոյս տեսած է:

Սոյն թիւին, առաջին էջի վարը աջ անկիւնը 5 տողերու մէջ արձանագրուած է հետեւեալը. «ԱԶԳ.- Տպարանական արգելքի պատճառով, կարելի չըլլալով 8 էջ հրատարակել, հարկադրուած եղայ բացառապէս 4 էջ հրատարակել Հալէպի ներկայ «Հոսիոսը»-ը 8-րդ թիւը լոյս կը տեսնէ իր սովորական ծաւալով յաջորդ շաբաթ Պէյրութի մէջ: Մ.Կ.»:

Էպրուկ Հանըմ, Պ.Պ. Հոսիոս, Մ. Կապրաշ, Թ. Զգճգեան, Վրիժակ, Էշշէկ Սիմոն պէյ, Թուրշունու, Կ. Պիծակ եւ գլխաւոր ծաղրանկարիչ Տիրան Աճէմեան:

ՁԱՅՆ

Ենթախորագիր: Ամսաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1927 թ.:

Տեւողութիւն: 1927-1928 թթ.:

Պատասխանատուններ: Կարապետ Գըվըրեան եւ Գրիգոր Ծըլճըլեան:

Տպագրութիւն: Զեռագիր:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Զայն»-ի թիւերուն բովանդակութեան, ծաւալի, թուղթի եւ էջերու թիւի մասին ոչ մէկ տեղեկութիւն կրցած ենք ձեռք ձգել:

ՁԱՅՆ ԱՅՆԹԱՊԱՀԱՅՈՑ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Հայրենակցական, ազգային, Հայ դատ, մշակութային եւ այնթապակեանք:

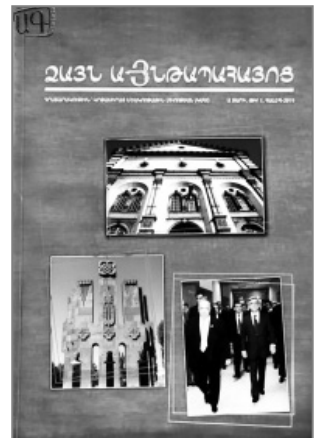
Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2011 թ.:

Հրատարակութիւն: Կրթասիրաց Մշակութային Միութեան:

Խմբագիր: ԱԼՕ (Աւետիս) Գաթրճեան:

Բովանդակութիւն: «Խմբագրական», «Հին եւ Նոր Այնթապ», «Դէմ առ դէմ» (Հարցազրոյց), «Արուեստ եւ մշակոյթ», «Կրթասիրաց մշակութային միութիւն», «Այն-

թապահայերու շառաւիղներ», «Անմահներ», «Պատմական», «Հայ դատ», «Ոգեկոչում եւ մեծարանք», «Ձեռնարկներ», «Մեր երախտաւորները», «Յուշատետր», «Համահայկական լուրեր», «Գիրքեր-գրախօսականներ», «Հողվայրք» (մահագրութիւններ), եւ այլն:

Գրութիւններ ունին: Աւօ Գաթրճեան, Գէորգ Խրլոպեան, Թորոս Թորանեան, Թամար Օհանեան, Վերժինէ Սվազեան, Սարգիս Կիրակոսեան, Յարվարդ (Յարութ Վարդանեան), Յակոբ Յակոբեան, Մարինէ Մարտիրոսեան, տորթ. Սարգիս Գարայեան, Մինէ Թուտուք եւ Թարք Ըշք, Սերգէյ Գալոյեան, Սարգիս Մահերեմեան, Բիւզանդ Իգնատոսեան, Միհրան սրկ. Պալգեորգեան եւ Լինտա Գանտիլեան:

Էջերու թիւ: 128:

Թուղթի ձեւաչափ: 20.5 X 29 սմ.:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Ձայն Այնթապահայոց»-ը հրատարակուած է միայն մէկ թիւ, Ա տարի, թիւ 1, Հալէպ 2011 թ.: Տպարանին անունը չի յիշուիր: Պարբերաթերթը պատկերագարդ ու գունատիպ է: «Նոր Հանդէսով համախմբենք մեր ուժերը անխտիր» խմբագրականին մէջ կը կարդանք. ««Ձայն Այնթապահայոց»-ը կը ներկայանայ, որպէս մեզ համախմբող հրատարակութիւն եւ համայն այնթապահայոց ձայնը: Հայոց ցեղասպանութեամբ վնասուած ֆիզիքական կորուստէ զատ, բնականաբար աղարտեցաւ եւ անյետանալու վրայ են մեր սովորութիւնները, կենցաղը, նիստ ու կացը, խոհանոցը, ասեղնագործը, բանահիւսութիւնն ու մշակոյթը. հետեւաբար՝ այս բոլորը ապրեցնելու եւ պահպանելու կիզակէտ կամ միջոց պիտի հանդիսանայ մեր հանդէսը»:

Այնուհետեւ, կը շարունակուի. «Զաջ կը գիտակցինք, որ այս օրերուն մեզ կը շրջապատեն արհեստագիտութեան ամենէն յառաջացած սարքերն ու անոր ընձեռած կարելիութիւնները, ինչպէս նաեւ անոր որպէս տիտուր հետեւանք՝ նօսրացած ընթերցողները ու մանաւանդ հայերէն գրողները: Ուստի, համախմբենք մեր ուժերը»:

Խմբագրականը վերջ կը գտնէ հետեւեալ տողերով. «Մեր նպատակը վստահաբար դէպի լաւին ձգտելու գործընթացն է, մեր համեստ կարողութիւնները կ'ուզենք ուժեղ, ամուր, հուժկու եւ միակամ ՄԵՆՔի վերածել, որ աւելի կարող եւ հպարտ զգանք»:

«Ձայն Այնթապահայոց»-ի նպատակը պիտի ըլլայ բոլորիս ջանքերով դերակատարութիւնը աշխարհատարած այնթապցիներու համախմբումին եւ տեսակէտներ փոխանցումին ՁԱՅՆԸ»:

ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ ՁԱՅՆ

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Կրօնաբարոյախօսական թերթիկ:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: Առանց թուականի յիշատակութեան:

Էջերու թիւ: 4:

Թուղթի ձեւաչափ: 12 X 17.5 սմ.:

ՄԱՆԱՆԱՅ

Ենթախորագիր: «Մանանայ (Աստուծոյ Խօսքը)», տարեգրքոյկ, յետոյ՝ Տարեգիրք:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Կրօնաբարոյական եւ հոգեւոր գրականութիւն:

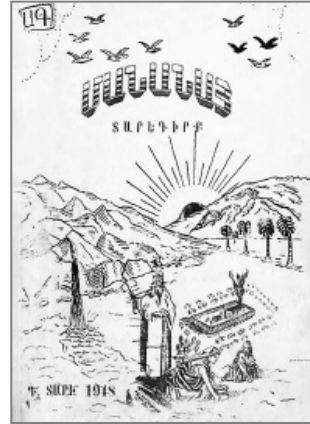
Պարբերականութիւն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1946 թ.:

Տեւողութիւն: 1946-1957 թթ.:

Հրատարակութիւն: Հոգեւոր Եղբայրութեան Երիտասարդաց:

Խմբագիր: Ղազար Մարանեան:

Գլխաւոր աշխատակիցներ: Աբրահամ Գ. Ծիգմէնեան, Աբրահամ Գ. Սեֆերեան, Սանատրուկ Շանլեան, Խաչեր Գասպարեան, Տիգրան Ս. Խնդրունի, Ղազար Մարանեան, Պարգեւ Մուրատեան, Գէորգ Հալէպլեան, Կարապետ Թումայեան, Ստեփան Յ. Թրաշեան, Մանասէ Գաբրիէլեան, Կարապետ Թովալեան, Սամուէլ Փաշկեան, Մովսէս Փանոսեան, Տիգրան Յ. Մկրտիչեան, Ա. Սեֆերեան, Յակոբ Էքմէքճեան, Յովսէփ Գազանճեան, Տիգրան Մաթոսեան, Թէոտոր Տաղլեան, Գէորգ Պարսումեան, Յակոբ Զօրեան, Վահան Սարգիսեան, Յարութիւն Չուխատարեան, Տիգրան Գոյումճեան, Յարութիւն Փափկիկեան, Լեւոն Ա. Սիմոնեան, Եղուարդ Մակարեան, Արտաշէս Էօրէնեան, Յակոբ Գասարճեան եւ ուրիշներ:

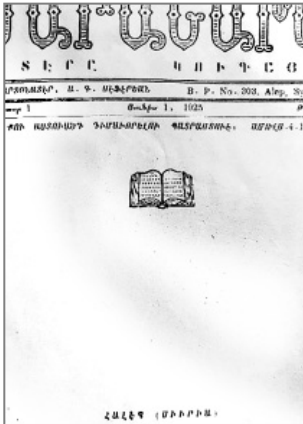
Էջերու թիւ: 144-320:

Թուղթի ձեւաչափ: 15 X 21 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Անի» (1946-1947 թթ.), տպարան «Մարանաթա» (1948-1953 թթ.), տպարան «Ծիգմէնեան» (1954-1957 թթ.):

Յանդիման տեղեկութիւն: «Մանանայ» 1946 թ. տարեգրքոյք, յետագային վերափոխուած տարեգրքի: «Մանանայ» տարեգիրքը 1946-1957 թուականներու ժամանակահատուածին մէջ ընդամենը 10 գիրք լոյս տեսած է: Ե եւ Զ թիւերը (1950-1951 թթ.) եւ Է եւ Ը թիւերը (1952-1953 թթ.) միացեալ տպուած են:

ՄԱՐԱՆԱԹԱ

Ենթախորագիր: Մարանաթա Տերը կու գայ (հայերեն բաժինը): Բապա Կելիյոր (թրքերեն բաժինը): Հոգեւոր ամսաթերթ:

Լեզու: Հայերեն եւ հայատառ թրքերեն:

Բնոյթ: Հոգեւոր, բարոյական, դաստիարակչական եւ գիտական նիւթեր:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1 Յունիս 1925 թ.:

Տեւողութիւն: 1925 թ. Յունիս 1-էն 1963 թ.:

Հրատարակութիւն: Հոգեւոր Եղբայրութեան:

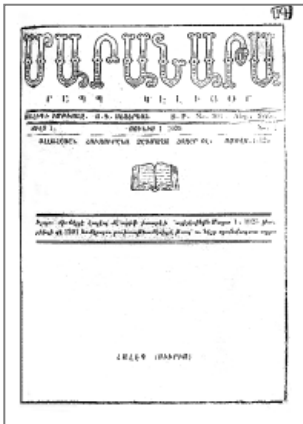
Արտօնատէր: Աբրահամ Գ. Սեֆերեան:

Պատասխանատու տնօրէն: Պարգև Թրաշեան:

Բովանդակութիւն: Խմբագրական, սերտողութիւն սուրբ գիրքէն, հոգեւոր կեանք, այլեւայլ, հոգեւոր մանրավէպեր, մանուկներու, պատասխան հարցումներուն:

Խմբագիր: Մինաս Յ. Պոգոքլեան (որոշ շրջան մը), ապա՝ Աբրահամ Գ. Սեֆերեան:

Գլխաւոր աշխատակիցներ: Աբրահամ Գ. Սեֆերեան, Մինաս Յ. Պոգոքլեան,

Ասատուր 2. Եղոյեան, Աբրահամ Լեւոնեան, Տիգրան Մկրտիչեան, Մ. Յ. Թրաշեան, Կ. Ճ. Մուրատեան, Տիգրան Մաթոսեան, Պաղտատար Պ. Աճեմեան, Գրիգոր Էհրամճեան, Յովսէփ Գազանճեան, Ղազարոս Մարանեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 16-20-24-32:

Թուղթի ձեւաչափ: 18 X 25 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Մարանաթա»:

Յանդիման տեղեկութիւն: Նախ պէտք է արձանագրել, թէ Մարանաթայ բառը, ըստ նշանաւոր հայագետ, ակադեմիկոս Ստեփան Մալխասեանցի այսպէս կը բացատրուի. «ՄԱՐԱՆԱԹԱՅ (արամ. mār-an-ata, տէր մեր գայ, յուն.-ից), «Մեր տէրը գալիս է». (արամերէն նգովքի ձեւ)»⁹⁰:

«Մարանաթա» (Տերը կու գայ) հոգեւոր ամսաթերթը եղած է երկլեզու՝ հայերէն (8 էջ) եւ հայատառ թրքերէն (8 էջ)՝ նոյն բովանդակութեամբ: Թերթը ունի իր խմբագրականը: Սկիզբի շրջանին էջերուն թիւը 16 էր, հետգիտել աւելցած է:

Թերթի բաժանորդագիրը Հալէպի համար նախ 1 սուրիական ոսկի թղթադրամ, յետոյ՝ երկուք ու կէս մէճիտ եղած է: Իսկ արտասահմանի համար՝ 1.25 տոլար:

«Մարանաթա» 1964 թուականին կը տեղափոխուի Լիբանան եւ կը սկսի լոյս տեսնել Պէյրութէն:

⁹⁰ Ստեփան Մալխասեանց, «Հայերէն Բացատրական Բառարան», հատոր 3, Երեւան, 1944, էջ 271:

ՄԱՐՏԱԿՈՉ

Ենթախորագիր: Թռուցիկ թերթ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Համայնավարության քարոզիչ:

Հրատարակության վայր: Հալեպ:

Հրատարակության թուական: 1951 թ.:

Տեսողություն: 1951-1952 թթ.:

Հրատարակություն: Կոմունիստներու (համայնավարներ):

Խմբագիր: Պարոյր Երեցեան (1951-1952 թթ.):

Տպագրություն: Մեքենագիր բազմագրուած:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Ժիրայր Դանիէլեանի «Ակնարկ Լիբանանահայ Մամուլի Պատմութեան» յօդուածին մէջ կը կարդանք, որ «Մարտակոչ»-ը ապօրինի կոմունիստական (համայնավարական) թերթ է, 1934-1935 թուականներուն նախ լոյս տեսած է Պէյրութի մէջ, խմբագրութեամբ՝ Յարութիւն Մատէեանի, ապա՝ Հալեպ, 1951-1952 թթ.⁹¹:

ՄԱՐՏԻԿ

Ենթախորագիր: Պատանեկան թերթիկ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Ազգային, մանկապատանեկան, Հայոց պատմութիւն, դէմքեր:

Հրատարակության վայր: Հալեպ:

Հրատարակության թուական: 2011 թ.:

Տեսողություն: 2011 թ.:

Հրատարակություն: ՍԵՄ Պ. Միութիւն:

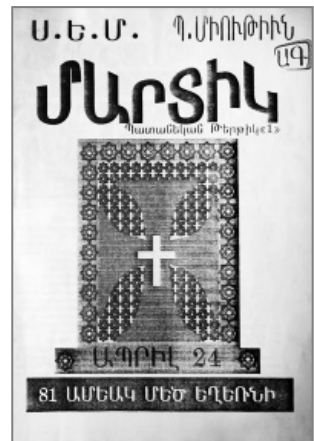
Գրութիւններ ունին: Ծաղիկ Տէր-Վարդանեան, Ներսէս Պերպլեռեան, Լիզա Կիրակոսեան, Լիզա Բալուլեան, Նուշիկ Աղամեան, Սեւակ Խուտեցեան, Նայիրի Մելքոնեան եւ Սիւզի Գարաճեան:

Էջերու թիւ: Զէ նշուած, սակայն 12 էջ է:

Թուղթի ձեւաչափ: 21 X 29.7 սմ. (A4):

Տպագրություն: Համակարգչային գրաշարուածք եւ ապա լուսապատճենահանող սարքով (ֆօթօ-քօփի) բազմացուած:

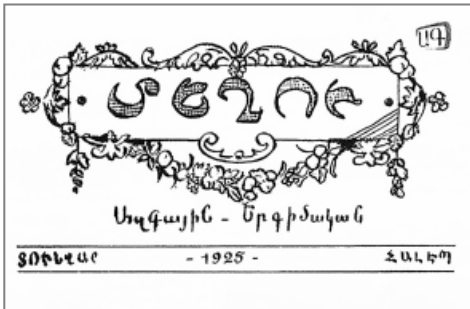
Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Մարտիկ» թերթիկը լոյս ընծայուած է Պատանեկան միութեան Հալեպի «Նիկոլ Դուման» եւ «Արամ Մանուկեան» մասնաճիւղե-

⁹¹ Ժիրայր Դանիէլեան, «Ակնարկ Լիբանանահայ Մամուլի Պատմութեան», «Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս», հատոր Դ, Պէյրութ, 1973, էջ 260:

րու պատասխանատու եւ պատանիներու ջանքերով: Թերթիկի վրայ չէ նշուած քաղաքի անուն: Թիւը նուիրուած է Հայոց ցեղասպանութեան 81-ամեակին: Շապիկին վրայ խաչեայ նկարի տակ արձանագրուած է. «Ապրիլ 24, 81-ամեակ Մեծ եղեռնի»: Թերթիկը մասնաճիւղի անդամներուն բաշխուած է անվճար:

ՄԵՂՈՒ

Ենթախորագիր: Ամսաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Ազգային-երգիծական, զարդարուած երգիծանկարներով:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: Հոկտեմբեր 1923 թ.:

Տեսողութիւն: 1923 թ. Հոկտեմբերէն

1925 թ. Փետրուար-Մարտ (միացեալ):

Խմբագիր: Բիւզանդ Յովհաննէս Թոփալեան:

Նկարագարողում: Բիւզանդ Թոփալեան:

Էջերու թիւ: 14:

Թուղթի ձեւաչափ: 22.5 X 23 սմ.:

Տպագրութիւն: Խմորատիպ:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Պէյրութ լոյս տեսած «Նոր Այնթապ»-ի մէջ, Գրիգոր Պողարեանի գրիչով «Մեղու»-ի մասին յաւելեալ տեղեկութիւն կը կարդանք. «1923 Հոկտ.-1925 Փետր.-7 թիւ, յաջող երգիծանկարներով եւ այլազան բովանդակութեամբ ինչ որ կու տայ լրիւ պատկերը այդ տարիներու Հալէպի ազգային, եկեղեցական, կրթական, կուսակցական, յարանուանական եւ աղայական կեանքին»⁹²: Այնուհետեւ, կը տեղեկանանք, որ «Մեղու»-ն շարունակութիւնն է 1921 Օգոստոսին Այնթապ խմբագրուած «Սլաք» ձեռագիր երգիծաթերթին:

Այստեղ ընթերցողին ուշադրութեան կը յանձնենք, թէ «Մեղու»-ն ըլլալով ամսաթերթ լոյս տեսած է պարբերաբար, որովհետեւ հրատարակութեան սկիզբ առած ու դադրած թուականները եթէ աչքի առաջ առնենք եւ հրատարակուած թիւերը, հոնկէ պիտի հետեւեցնենք, որ ամսական հրատարակութիւնը չէ պահպանուած:

Միւս կողմէ, Այնթապի ծնունդ ֆրանսահայ բանաստեղծ, նկարիչ եւ խմբագիր Բիւզանդ Յովհաննէս Թոփալեան (1902-1970) ըլլալով «Մեղու»-ի խմբագիրը, ան ստեղծագործական կեանքի կողքին ունէր նաեւ նկարչական հակումներ եւ այդ պատճառով ալ ամսաթերթի մէջ տեղ գտած նկարագարողումները կը պատկանին անոր:

⁹² Գրիգոր Պողարեան, «Նոր Այնթապ», ԺԴ տարի, 1973, թիւ 1-2 (53-54), Պէյրութ, էջ 110:

ՄԵՆՔ

Բնոյթ: Աշակերտական շարադրանքներ:

Լեզու: Հայերէն:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1940-ական թուականներուն:

Հրատարակութիւն: Ֆրանսական Լիսէի հայ ուսանողութեան:

Տպագրութիւն: Խմորատիպ:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Այս մասին դժբախտաբար չկան մանրամասնութիւններ:

ՄԵՆՔ

Ենթախորագիր: Թերթիկ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Աշակերտական շարադրանքներ, ժամանց եւ այլն:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1998 թ.:

Հրատարակութիւն: Ազգ. Քարէն Եփփէ Ճեմարանի Ժ կարգի Գ բաժանումի:

Տպագրութիւն: Համակարգչային գրաշարուածք եւ ապա լուսապատճենահանող սարքով (ֆօթօ-քօփի) բազմացուած:

ՄԵՐ ՈՒՂԻՆ

Ենթախորագիր: Ամսաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1923 թ.:

Տնտղութիւն: Անորոշ է:

Հրատարակութիւն: Հայ Ուսանողական Միութեան (ՀՈՄ, Դաշնակցական):

Տպագրութիւն: Խմորատիպ:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Այս թերթին մասին դժբախտաբար աւելի տեղեկութիւն չկրցանք ձեռք ձգել:

ՄՇԱԿՈՅԹ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Ներքին կեանք եւ այլն:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1952 թ. Ապրիլ:

Տեւողութիւն: 1952-1953 թթ.:

Հրատարակութիւն: Բերթէ եկեղեցւոյ Քրիստոնէայ Ջանից Ընկերակցութեան:

Գրութիւններ ունին: Պարգել Տարագճեան, Ալիս Համալեան, Ժոզէֆ Հաճեան, Մարի Հրեշտակեան, Լեւոն Հայտոսթեան, Բիւզանդ Մինասեան, Ճեպել-Մուսաջի (Ժոզէֆ Հաճեան), Սամուէլ Պազգալեան, Ազնէս Անդրէասեան, Պ.Ն.Տ. (Պարգել Տարագճեան) եւ Ջաւարունի (Արամ Պուրդուրճեան):

Էջերու թիւ: 24 (12 էջը մեքենագիր), 32:

Թուղթի ձեւաչափ: 22 X 30 սմ. եւ 19 X 27 սմ.:

Տպագրութիւն: Մեքենագիր, տպագիր:

Յանդիման տեղեկութիւն: «Մշակոյթ»-ի 1952 թ.-ի Ապրիլի թիւը (այսինքն՝ թիւ 1) կը բաղկանայ 32 էջերէ, լրիւ տպագիր: Խմբագրականը ստորագրած է Ա. Շանլեան, բան մը, որ ենթադրել կու տայ, թէ ան է թերթին խմբագիրը:

ՄՇԱԿՈՅԹ

Ենթախորագիր: Պարբերագիրք:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Գրականութիւն, արուեստ եւ գիտութիւն:

Պարբերականութիւն: Պատահականութեան կապուած:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1967 թ.:

Տեւողութիւն: 1967-1972 թթ.:

Խմբագիր: Անդրանիկ Արարատ (Նաճարեան):

Գլխաւոր աշխատակիցներ: Վիքթոր Կարտոն (Վահրամ Կաքաւեան), Մկրտիչ Սարգիսեան, մերթ Նազար Նազարեան, Մարի Աթմանեան, Ստեփան Շահպազ, Ջարեհ Որբունի, բժ. Ռուպեր Ճեպելճեան, Ն. Կատար, բժ. Գեորգ Թեմիզեան, Հայկ Գույումճեան, բժ. Թորոս Թորանեան, Նուէր Օհանեան, Տաթև վրդ. Սարգիսեան, Լիւսի Սիլահեան, Վանատուր, Մելինէ Չորպանեան, բժ. Ահարոն Խաչատուրեան, Խաչիկ Պեշեան, վեր. Պարգել Աբարդեան, Յակոբ Միքայէլեան, Տրդատ Մուրատեան, Հայր Սահակ Բէշիշեան, բժ. Սարգիս Փապրիքանեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 163 (Ա գիրք), 120 (Բ գիրք), 164 (Գ գիրք):

Թուղթի ձեւաչափ: 17 X 24 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Շիրազ»:

Յանելեալ տեղեկութիւն: «Մշակոյթ» պարբերագիրքի հրատարակող կամ հովանաւորող կողմի անունը չի յիշուիր: Գիրքի թիւերու քանակը եւ տարին կը կրէ հետեւեալը. 1967 թ. Ա գիրք (թիւ 1-3), 1970 թ. Բ գիրք (թիւ 4-5) եւ 1972 թ. (թիւ 6-7-8 միացեալ):

Գիրքի հիմնական ենթագլուխներն են. «Մտաւորական հարցեր, շարժումներ եւ իրագործումներ», «Արաքական գրականութիւն», «Մաշտոցեան տաճարի սպասարկուներ», «Տարեդարձներ», «Ազգային հարցեր եւ մտահոգութիւններ», «Ազգային դատարան», «Ի խորոց սրտի» եւ այլն:

«Մշակոյթ»-ի Ա գիրքի խմբագրականը, Անդրանիկ Արարատ վերնագրած է Չարենցի «Ով հայ ժողովուրդ, քո միակ փրկութիւնը քո հաւաքական ոյժի մէջն է» պատգամը: Հոն կը շեշտադրուի, թէ «Գիտնալ հիմնովին վերափոխել թափառականի հոգեբանութեան արտայայտութիւնն եղող կարկտան, կցկտուր աննպատակ թրթռվանքները եւ անկազմակերպ գործունէութեան ձեւերը: Չինուիլ եւ զարգանալ հայրենիք մը ունեցող մարդու գիտակցութեան հպարտութեամբ եւ անվերապահ՝ համախմբուիլ անոր շուրջ, յանուն անոր բարգաւաճումին, յանուն աշխարհասփիւռ զանգուածներու եւ մեր բռնագրաւեալ հողերու վերամիաւորումին՝ Հայրենիքին հետ»:

ՄՈՒՆՐԱԿ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ ԺԱ կարգ Ա բաժանումի:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Աշակերտական շարադրանքներու փորձեր, երգիծական գծագրութիւններ եւ այլն:

Պարբերականութիւն: Պարբերաթերթ:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1982 թ.:

Տեւողութիւն: 1982-1983 թթ.:

Հրատարակութիւն: Ազգ. Բարէն Եփփէ Ճեմարանի, ԺԱ կարգ Ա բաժանումի:

Գրութիւններ ունին: Հրաչ Սահակեան, Մկրտիչ Փանոսեան, Հուրի Նազարեան, Արլէթ Մինասեան, Հուրի Պալզգեան, Գառնիկ Կարապետեան, Գէորգ Պապօղեան:

Ծաղրանկարի հեղինակ: Վահէ Տարազեան:

Կողքի պատրաստութիւն: Գառնիկ Կարապետեան:

Էջերու թիւ: 14, 19:

Թուղթի ձևաչափ: 20.5 X 30 սմ.:

Տպագրություն: Մեքենագրուած-տպուած բազմագրող մեքենայի վրայ:

Յանդեղա տեղեկություն: «Մոլորակ»-ը դասարանային խմբական աշխատանքի արդիւնք է: Լոյս տեսած է երեք թիւ: Մէկը անջատ իսկ երկուքը միացած են Ազգ. Քարէն Եփփէ Ծննարանի «Ծիլեր» պարբերաթերթին: Այսպէս, թիւ 2-ը տեղադրուած է ԺԲ տարի, թիւ 1, Դեկտ., 1982, Հալէպ, էջ 52-65 մէջ: Իսկ թիւ 3-ը՝ ԺԲ տարի, թիւ 2, Ապրիլ, 1983, Հալէպ, էջ՝ 4-23: Վերջին թիւը Ծննարանի տարբեր կարգերու եւ բաժանումներու միջեւ մրցանակի մասնակցած է, որ «Ծիլեր»-ը քաջալերանքի համար իր երկու թիւերուն մէջ տեղ տուած է:

«Մոլորակ»-ի 2 թիւի կողքին վրայ կը կարդանք. «Սիրելի՛ ընթերցողներ, լսեցիք

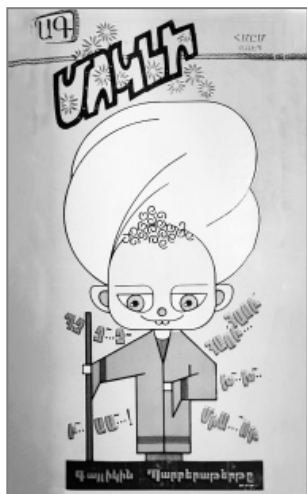

եւ տեսաք, ՄՈԼՈՐԱԿի առաջին թիւը լոյս տեսաւ յաջողութեամբ: Ան գոհունակութեամբ ընդունուեցաւ իր նեղ շրջանակին մէջ ու անկեղծ քաջալերանքի արժանացաւ:

«ՄՈԼՈՐԱԿի երկրորդ թիւի անջատ հրատարակութիւնը դժուարութիւններու բախեցաւ: Մտածեցինք ՄՈԼՈՐԱԿը միացնել «Ծիլեր»-ուն, որպէսզի մեր զգացումներն ու մտածումները տարածենք աւելի լայն շրջանակի մէջ:

«ՄՈԼՈՐԱԿը լոյս հանեցինք փաստելով, թէ հայ ուսուցիչին ջանքերը ապարդիւն չեն: Վարձքերնիդ կատար, հայերէնի ուսուցիչներ ու բարի երթ ձեզի, ՄՈԼՈՐԱԿի տիեզերագնացներ...»⁹³:

ՄՈԿԼԻ / ՄՈԿԼԻՆ

Ենթախորագիր: Հ.Մ.Ը.Մ.-ի գայիկին պարբերաթերթը:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Մանկական՝ գայիկի յատուկ գիտելիքներ, կարճ պատմութիւններ, ընդհանուր գիտելիքներ, խաչքառ, ժամանց, ազգային տօներու մասին տեղեկութիւններ եւ այլն:

Պարբերականութիւն: Պատահականութեան կապուած:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1984 թ.:

Տեւողութիւն: 1984-2012 թթ.:

⁹³ «Ծիլեր», պարբերաթերթ Քարէն Եփփէ Ազգ. Ծննարանի, ԺԲ տարի, թիւ 1, Դեկտ., 1982, Հալէպ, էջ 52, իսկ «Մոլորակ»-ի՝ էջ 1:

Հրատարակություն: Հ.Մ.Բ.Մ.-ի Սուրիոյ Շրջանային Սկսուտ Խորհուրդ:

Պարբերաթերթի խմբագրակազմ, Հրատարակչական յանձնախումբ: Մանուկ Բեռլերեան, Հուրի Սերայտարեան, Վիգէն Գապագեան, Վահէ Թանաշեան, Մեղրիկ Ապահունի, Տիգրան Փիլանճեան, Խաչիկ Էլեյճեան, Բաֆֆի Փալանճեան, Լիզա Լալեան, Հուրինա Պերպերեան, Ալին Բիւրիւմեան, Մարիա Եարալեան եւ ուրիշներ:

Կողք: Արտո, Յովհաննէս Փամփալեան:

Էջերու թիւ: 4-20-27-29-36:

Թուղթի ձեւաչափ: 25 X 39 սմ. (քարթոնը երեք ծալք ծալուած է), 6 X 9.5 սմ., 20 X 17 սմ., 20.5 X 14 սմ., 17.5 X 21 սմ., 16 X 23.5 սմ.:

Տպագրութիւն: Մեքենագրուած, տպուած բազմագրող մեքենայի վրայ:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Պարբերաթերթը սկզբնական շրջանին «Մոկլի»⁹⁴ անուանուած է, ապա՝ «Մոկլին», իսկ յետագային՝ կրկին «Մոկլի»: Ժամանակի ընթացքին տարբեր ձեւաչափերով հրատարակուած է. օրինակ՝ առաջին թիւը տպարան տպուած քարթոն է, երեք ծալքով ծալուած, հետը յատուկ թերթ (14 X 25 սմ.) մը, մէկ էջին «պատկերազարդ խաչքառ» արձանագրուած եւ գծագրական նկարներ: Յետագային գրքոյկի նման՝ շապիկը գունաւոր, տպագիր: Միջուկը գծագրութիւններով, պատկերազարդ:

Ստորեւ կը ներկայացնենք քանի մը թիւեր, որ «Մոկլին» անունով լոյս տեսած են:

«Մոկլին», թիւ 15, Յունիս 1990 թ.: Թէեւ չէ թուագրուած, սակայն 4 էջ է:

«Մոկլին», թիւ 2, 17 Սեպտեմբեր 1991 թ.:

16 էջ:

«Մոկլին», թիւ 3, 25 Դեկտեմբեր 1991 թ.:

20 էջ:

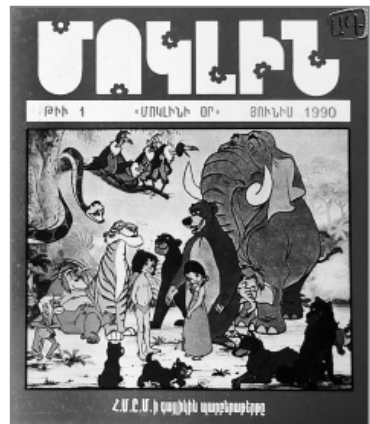
«Մոկլին», թիւ 4, 18 Ապրիլ 1992 թ.:

«Մոկլին», թիւ 2, Հոկտ. 2000 թ.: 21 էջ:

«Մոկլին», նոյ. 2001 թ.: 20 էջ:

«Մոկլին», Դեկտեմբեր 2004-2005 թթ.:

29 էջ:

⁹⁴ Անգլիացի յայտնի գրող, բանաստեղծ եւ արձակագիր Ժոզեֆ Ռատիլըրտ Քիփլինկ, երեխաներու համար գրած է հետաքրքրական հեքիաթներ: Քիփլինկ երկար տարիներ ապրած ըլլալով Հնդկաստանի մէջ, տեղացիներէ լսած էր շատ աւանդոյթներ եւ պատմութիւններ, որոնց թիւին էլ այն հնդիկ տղայի՝ Մաուկլիի (Mowgli) մասին, որ ապրած է գայլերու ոհմակին մէջ, անտառի գազաններու հետ: Ճիշդ այդ աւանդութիւնն ալ Քիփլինկը օգտագործած է «Մաուկլի» հեքիաթը գրելով «The Jungle Book» («Տը ճանկըլ Կուք - Ճանկներու գիրքը», 1894, «Ճանկըլներու երկրորդ գիրքը», 1895): Հետեւաբար, Հ.Մ.Բ.Մ.-ի գալիկներու պարբերաթերթը «Մոկլի(ն)» կոչուած է հնդիկ մանուկի՝ «Մաուկլի»-ի (Mowgli) անունով:

2007 թուականին, «Մոկլի» պարբերաթերթի 25-ամեակին առիթով լոյս տեսած է շատ գեղեցիկ գրքոյկ մը տարբեր ձեւաչափով՝ 20.5 սմ. (լայնք) X 14 սմ. (հասակ) եւ գոյնզգոյն թերթիկներու վրայ տպագրուած: Առանց տպարանի յիշատակութեան:

2009 թուականին լոյս տեսած թիւը ամբողջութեամբ պատկերազարդ, գունաւոր եւ բարձրորակ տպագրութիւն է, նոյնպէս տպարանի անունն չէ նշուած: Թերթիկը Հ.Մ.Ը.Մ.-ի գայլիկներուն բաշխուած է անվճար:

ՄՈՒՐՃ

Ենթախորագիր: Ամսագիր:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Գաղափարական, գրական, գեղարուեստական:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1936 թ. Օգոստոս:

Հրատարակութիւն: Կիլիկեան շրջանաւարտից միութեան:

Պաշտօնաթերթ: Շրջանաւարտից եւ շրջանաւարտուիեաց միութեան (վերագրի տակ այսպէս արձանագրուած է):

Խմբագիր: Ալիշան Պայրամեան:

Գրութիւններ ունին: Ալիշան Պայրամեան, Ա. Ճեպեճեան, Մէն-Մէն, Գ. Պեքարեան, Ա. Սարգիսեան, Պ. Առաքելեան, Հ. Նալպանտեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 16:

Թուղթի ձեւաչափ: 21 X 27 սմ.:

Տպագրութիւն: Զեռագիր-խմորատիպ:

ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԱԼՊՈՍ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ: Ազատագրական պայքարի յուշամատեան:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Ազատագրական պայքարի յուշամատեան (դէմքեր, դէպքեր եւ երգեր), պատկերազարդ եւ գունատիպ:

Պարբերականութիւն: Ամիսը մէկ պրակ:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1949 թ.:

Տեւողութիւն: 1949-1961 թթ.:

Հրատարակութիւն: Հ.Յ.Դ. «Զրիստափոր» Պատանեկան Միութեան: Թիւ 7-էն սկսեալ Միութեան անունը

դադրած է, կը դառնայ խմբագրին՝ գծագրիչ Աւոյի (Աւետիս Թումայեան) սեփականութիւնը:

Խմբագիր: Աւօ (Աւետիս Թումայեան):

Էջերու թիւ: 32-34:

Թուղթի ձեւաչափ: 17 X 25 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Անի» եւ տպարան «Նայիրի» (1949-1951 թթ.), ապա՝ տպարան «Արեւելք» (1952-1961 թթ.):

Յատկեալ տեղեկութիւն: Աւօն՝ Աւետիս Թումայեանը (Աւօ Թումայեան, 1920-1989) ինքնուս գրող է: 1922 թուականին ընտանիքով փոխադրուած են Հալէպ: Մասնագիտութեամբ գծանկարիչ եղած է, աշխատանոց ունեցած է նախ Հալէպ, ապա Պէյրութի հայաքնակ Պուրճ Համուտ թաղամասը: Չունենալով դպրոցական ամբողջական կրթութիւն, ան ձեռնամուխ եղած է «Յեղափոխական Ալպոմ»-ի ծաւալուն գործի, ինչն ալ դարձած է իր կեանքի գործը:

Հալէպեան միջավայրէն ներս ան առնչուած է յեղափոխական թեմաներուն հետ:

Աւօ, «Յեղափոխական Ալպոմ»-ի իւրաքանչիւր թիւը կը նուիրէ հայ ազատագրական պայքարի երեւելի դեմքերէն մէկուն, որուն գունաւոր նկարը կը տպէ կողքին վրայ: Ալպոմին մէջ տեղ գտած գրութիւններն ու լուսանկարները սովորաբար արտատպումներ են, ինչպէս Գաբրիէլ Լազեանի «Յեղափոխական դեմքեր»-էն եւ այլ դաշնակցական գործիչներու ու Հ.Յ.Դ.-ի զանազան մարմիններու հրապարակած տեղեկանքներ, շրջաբերականներ կամ որոշումներ: Ժամանակի ընթացքին կը ստանայ նոր գրութիւններ՝ յուշեր, վկայութիւններ, անտիպ լուսանկարներ: Ասոնց կողքին կան Աւետիս Թումայեանի գրչին պատկանող բաւական գրութիւններ:

«Յեղափոխական ալպոմ» շարքին նոր նիւթեր հայթայթելու համար, ան մեկնած է Իրաք եւ Իրան, ուրկէ վերադարձած է նոր ու հարուստ նիւթերով, որոնց մէկ մասը առաջին անգամ հրատարակուած է իր շարքով: Իր հետ բերած է նաեւ լուսանկարներ, որոնք յետագային լոյս տեսած են գիրքերու վերածուած ալպոմներով:

Հարկ է նշել, թէ «Յեղափոխական Ալպոմ»-ը ունեցած է նաեւ բացառիկ թիւեր:

Աւոյի Պէյրութ տեղափոխուելէն յետոյ «Յեղափոխական Ալպոմ»-ը 1962 թ.-էն սկսեալ լոյս կը տեսնէ Պէյրութ: Ա-Գ շարք, իւրաքանչիւր շարք 12 թիւ:

ՅՈՅՍ

Ենթախորագիր: Ամսաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Ազգային, մանկապատանեկան:

Պարբերականություն: Ամսական:
Հրատարակության վայր: Դամասկոս:
Հրատարակության թուական: 1922 թ.:
Տեղություն: 1922 թ.:
Հրատարակություն: Հայ Պատանեկան Միություն:
Տպագրություն: Խմորատիպ:
Յառեկալ տեղեկություն: Լոյս տեսած է 2 թիւ: Այս մասին կը տեղեկանանք Գ. Խաչերեսեանի յօդուածէն⁹⁵:

ՅՈՅՍ

Ենթախորագիր: Ամսաթերթ:
Լեզու: Հայերէն:
Բնոյթ: Աշակերտական ստեղծագործութիւններ-շարադրանքներ:
Պարբերականություն: Ամսական:
Հրատարակության վայր: Հալէպ:
Հրատարակության թուական: 1931 թ. եւ վերահրատարակուած 1937 թ.:
Տեղություն: 1931 թ. եւ 1937 թ. (խրաքանչիւր տարի հիմնուած եւ դադրած):
Պաշտօնաթերթ: Կիլիկեան Սանուց Միութեան:
Հրատարակություն: Կիլիկեան Ուսանողական Միութեան (1931 թ.), ապա՝ Կիլիկեան Շրջանաւարտից եւ Շրջանաւարտուիեաց միութեան (վերահրատարակուած շրջան, 1937 թ.):
Խմբագիրներ: Ալիշան Պայրամեան (1931 թ.), ապա՝ Երուանդ Պապայեան (1937 թ., վերահրատարակուած շրջան):
Գրություններ ունին: Ալիշան Պայրամեան, Ե Առաքելեան, Երուանդ Պապայեան, Բանուորուհի, Գ Պեքեարեան, Չատիկենց, Խաչատուր Տօնապետեան, Սոխակ, Ա. Սարգիսեան եւ ուրիշներ:
Էջերու թիւ: 16 (1931 թ.), 16 (1937 թ.):
Թուղթի ձեւաչափ: 22 X 28 սմ. (1931 թ.), 18 X 23 սմ. (1937 թ.):
Տպագրություն: Խմորատիպ:
Յառեկալ տեղեկություն: «Յոյս» պարբերաթերթի առաջին թիւը լոյս տեսած է՝ Ա տարի, 1931 թ., Ապրիլ-Օգոստոս, թիւ 1, 2, 3 իսկ 4 եւ 5-ը միացեալ: Վերահրատարակուած 1937 թ., Հալէպ, Ա տարի, Յունուար, Ա պրակ: 1937 թ., Յուլիս-Օգոստոս, Դ եւ Ե միացեալ թիւը:
Այս պաշտօնաթերթին նպատակն էր սէր արթնցնել նորահաս երիտասարդութեան մէջ՝ դէպի հայ մշակոյթը եւ անով վառ պահել գիր գրականութիւնը:

⁹⁵ Գ. Խաչերեսեան, «Պատմական Ակնարկ», «Ովասիս» ամսագիր, Պէյրութ, 1926, թիւ 12, էջ 195:

ՅՈՒՇԱՐՁԱՆ ՄՈՒՍԱ ԼԵՐԱՆ

Ենթախորագիր: Պարբերական:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Գրական, տեղեկագրական:

Հրատարակության վայր: Հալեպ:

Հրատարակության թուական: 1955 թ.

Տեղողություն: Լոյս տեսած է 1 թիւ, 1955 թ.: Ա Տարի, Ա Պրակ:

Խմբագիր: Մարտիրոս Գուշագնեան:

Գրություններ ունին: Մ. Գ., Վ. Թեքեան, Յ. Ե. Մագիստրոս, Յաբէթ Իսկենտերեան, Յովհ. Զարիկեան, Ժոզէֆ Հանեան, Մարտիրոս Գուշագնեան, Պ. Մատուռեան, Յովհ. Շիրազ, Ճեպէլ Մուսըցա, ինչպէս նաեւ միաբեր Մ. Կորքիէն եւ Աւետիք Իսահակեանէն:

Էջերու թիւ: 24:

Թուղթի ձեւաչափ: 14 X 20 սմ.:

Տպագրություն: Տպարան «Նայիրի»:

ՆԱՅԻՐԻ

Ենթախորագիր: Պարբերագիրք, ապա՝ ամսագիր գրականության եւ արուեստի:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Գրականություն եւ արուեստ:

Պարբերականություն: Ոչ կանոնաւոր, ապա ամսական:

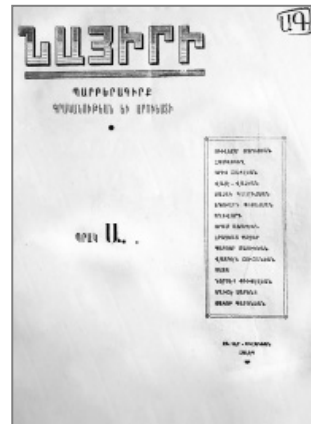
Հրատարակության վայր: Հալեպ:

Հրատարակության թուական: Նոյեմբեր 1941 թ.:

Տեղողություն: 1941-1949 թթ.:

Խմբագիր: Անդրանիկ Ծառուկեան:

Գլխաւոր աշխատակիցներ: Արիս Ծաքեան (Վարուժնակ), Բիւզանդ Եղիայեան, Վահէ-Վահեան, Եղուարդ Տարօնեան, տղքթ. Խաչիկ Պօղոսեան, Միհրան Տէր-Ստեփանեան, Արամ Հայկազ, Եղիվարդ, Պարոյր Մասիկեան, Համաստեղ, Յակոբ Սիմոնի, Յակոբ Օշական, Ա. Լէլանի, Արսէն երկաթ, Եղուարդ Տասնապետեան, Կոստան Զարեան, Ստեփան Ծահպազ, Նիկողոս Սարաֆեան, Մինաս Թէօլէօլեան, Պարոյր Մասիկեան, Արամ Աֆարեան, Արսէն Աճնմեան, Մուշեղ Իշխան, Ժագ Յակոբեան, Արմէն Անոյշ, Սահակ Պալըզնեան, Եղուարդ Պոյաճեան, Սեզա, Սմբատ

Փանոսեան, Սարգիս Եսփիունեան, Օննիկ Սարգիսեան, Արամ Գառօնէ, Անահիտ Ասպետեան (Ենովս Դետեան), Չարեհ Մելքոնեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 48-96:

Թուղթի ձեւաչափ: 19.5 X 27.5 սմ., իսկ 1945 թուականի 2 պրակը՝ 15 X 20 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Տէր Սահակեան» (1941-1942 թթ.), տպարան «Անի» (1945 թ. 2 պրակ), իսկ տպարան «Նայիրի» (1945-1951 թթ.):

Պարբերագիրք: – Ա տարի.– 5 պրակ, 6-րդ պրակ մը 1945 թ. Մարտին (Ծաւալ՝ 15 X 20 սմ., եւ 148 էջով):

Ամագիրք: – Բ տարի.– Կը սկսի 1945 թ. Սեպտեմբերին, Նոյեմբեր-Դեկտեմբեր՝ 3-4 թիւերը, 1946 թ. Ապրիլ-Մայիս՝ 8-9 թիւերը, Յունիս-Յուլիս-Օգոստոս եւ Սեպտեմբեր՝ 10-11-12 թիւերը միացեալ:

– Գ տարի.– 1947 թ. Փետրուար՝ թիւ 1, Սեպտեմբեր-Հոկտեմբեր-Նոյեմբեր՝ 8-9-10 թիւերը, 1947 թ. Դեկտեմբեր-1948 թ. Յունիս՝ 11-12 թիւերը:

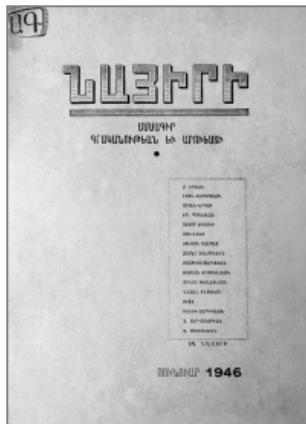
– Դ տարի.– 1948 թ., Փետրուար թիւ 1, Օգոստոս-Սեպտեմբեր՝ 7-8 թիւերը, Նոյեմբեր-Դեկտեմբեր՝ 10-11-12 թիւերը միացեալ:

– Ե տարի.– 1949 թ. Յունուար-Փետրուար՝ 1-2 թիւերը, Սեպտեմբեր-Հոկտեմբեր՝ 9-10 թիւերը եւ Նոյեմբեր-Դեկտեմբեր՝ 11-12 թիւերը միացեալ:

– 2 տարի.– Կը սկսի Յունուարէն, Մարտ-Ապրիլ՝ 3-4 թիւեր, Մայիս-Յունիս՝ 5-6 թիւեր, Սեպտեմբեր-Հոկտեմբեր՝ 9-10 թիւեր եւ Նոյեմբեր-Դեկտեմբեր՝ 11-12 թիւերը միացեալ:

Յանդէպ տեղեկութիւն: «Նայիրի» 1941-1942 թթ. լոյս տեսած է իբրեւ պարբերագիրք, իսկ 1945-1949 թթ. ամսագիրք:

«Նայիրի»-ն օրին հանդիսացած է սուրիահայ գրական միակ ամսագիրը համեմատաբար իր երկարատեւ կեանքին (1941-1949 թթ.) ներկայանալի էջադրութեան եւ ճոխ բովանդակութեամբ: Միւս կողմէ, 5 տարի հրատարակութիւնը կանոնաւոր չէ եղած, 1950 թուականին լոյս չէ տեսած:

Գրական այս ամսագիրը ունեցած է նաեւ իր մատենաշարը (1946-1948 թթ.), որուն շարքին առաջինը եղաւ Մ. Իշխանի «Հայաստան» բանաստեղծութիւններու հատորը, անոր յաջորդեց «Հայ մտքի հարկը Եղեռնին» եւ Ա. Ծառուկեանի «Թուղթ առ Երեւան»-ը, «Վկայութիւն մը»՝ Յակոբ Օշականէն, ինչպէս նաեւ «Հողը» պատմուածքները՝ Եղուարդ Պոյաճեանի:

«Նայիրի»-ն 1951 թ. լոյս տեսած է Պէյրութի (Լիբանան) մէջ, իսկ 1952 թուականէն սկսեալ դարձած է շաբաթաթերթ:

النشرة الطائفية للارمن الكاثوليك (Հայ Կաթողիկ համայնքի լրատու)

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Արաբերեն:

Բնոյթ: Կրօնական, յարանուանական, ազգային, գրական եւ համայնքի տեղեկատուութիւն, լրատու:

Պարբերականութիւն: Պատահականութեան կապուած:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: Յունուար-Փետրուար, 1954 թ.:

Տեսողութիւն: 1954-2010 թթ.:

Հրատարակութիւն: Հ. Կ. Արքեպիսկոպոսարանի (Հալէպ):

Խմբագիրներ: Հայր Պօղոս վրդ. Մրիաթիի, եւ Պետրոս վրդ. Միրիաթեան:

Գլխաւոր աշխատակիցներ: Հայր Պօղոս վրդ. Մրիաթիի, Պետրոս վրդ. Միրիաթեան, Հայր Շուքրի Թումա, Հայր Ժոզեֆ Շապօ, Ժոզեֆ Իլիաս Քահիալէ, Ճորճ Մրիաթի, Ժան Մալօ, Մորիս Ճանճի, Ճտտօ Հապիպ, Իլիաս Պասմանճի, Տինա Իսկենտէր-Քուլէֆաթի, Մունիր Եուսէֆ Հալլաք, Անի Չալօղլանեան, եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 48-392:

Թուղթի ձեւաչափ: 16 X 24 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Ատ-Տատ»

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Հայ կաթողիկէ համայնքի զաւակներու մեծ բաժին մը կայ, որ արաբախօս եւ, այդ պատճառով մտայղացուած է «النشرة الطائفية للارمن الكاثوليك» (Ան-նաշրա աթ-թաիֆիյէ լիլարման ալ-քաթօլիք, (Հայ Կաթողիկ համայնքի լրատու) պարբերականը, որուն մէջ քրիստոնէական նիւթերէ բացի տեղ տրուած է նաեւ հայկական շատ մը տօներու եւ ձեռնարկներու մասին, ինչպէս՝ 24 Ապրիլ եւ այլ նիւթեր: Ինչպէս նաեւ լուսարձակի տակ առնուած է հայ մեծատաղանդ անձնաւորութիւններ եւ ընտանիքներ, ինչպէս՝ հայազգի Պալեաններու ընտանիքը, որ Օսմանեան կայսրութեան ժամանակաշրջանին (Ժը-Ժը դարերուն)՝ եղած եւն օսմանեան արքունի ճարտարապետներ:

Պարբերաթերթը բաշխուած է համայնքի բոլոր զաւակներուն անվճար: Պարբերաթերթը նախ հերթականութիւնը պահած է, սակայն յետագային տարեկան բնոյթ ստացած է կամ միացեալ թիւերով հրապարակուած:

Վերջերս ընդհանրապէս լոյս տեսած է իբրեւ հովիւին ձայն: 2004 թ. հրապարակուած թիւը յատուկ նուիրուած է պարբերաթերթի 50-ամեակին:

«Ան-նաշրա աթ-թաիֆիյէ լիլարման ալ-քաթօլիք»-ի էջերուն թիւը բնականաբար տարուբերած է, 2006-2007 թթ. միացեալ թիւի էջերու թիւը հասած է մինչեւ 392-ի:

ՆԱԽԱՍԱՐԴ

Ենթախորագիր: Ամսաթերթ, յետոյ՝ եռամսեայ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Սկաուտական-մարզական:

Պարբերականութիւն: Ամսական, ժամանակ մը ետք եռամսեայ:

Հրատարակութեան վայր: Հալեպ:

Հրատարակութեան թուական: 2004 թ. Փետրուար:

Տեւողութիւն: 2004-2014 թթ.:

Հրատարակութիւն: Հ.Մ.Ը.Մ.-ի Հալեպի մասնաճիւղի Վարչութեան հրատարակչական յանձնախումբին:

Հրատարակիչ: Հ.Մ.Ը.Մ. Հալեպի մասնաճիւղի վարչութեան:

Խմբագրական կազմ: Ռաֆֆի Սիւլահեան, Ալին Հայրապետեան, Դալար Գարակէօզեան, Շադիկ Ասատուրեան, Թալին Արզուիպեան, Անի Ազարիկեան, Յասմիկ Կարճիկեան եւ Գարօլ Փայասեան:

Բովանդակութիւն: Սկաուտական, մարզական, ընդհանուր գիտելիքներ, ժամանց եւ այլն:

Էջերու թիւ: 8:

Թուղթի ձեւաչափ: 15 X 21 սմ. եւ 17 X 23 սմ.:

Տպագրութիւն: Համակարգչային գրաշարուածք եւ ապա լուսապատճենահանող սարքով (ֆօթօ-քօփի) բազմացուած: Յաջորդ թիւերը տպարանի տպագրութիւն (առանց տպարանի յիշատակութեան):

Յանելեալ տեղեկութիւն: «Նաւասարդ» թերթիկը 2004 թուականի Փետրուարին սկսած է լոյս տեսնել, նախ փոքրածաւալ ապա՝ մեծածաւալ: Մեքենագիր բազմագրուած (իւրաքանչիւր թիւը 8 էջ), յետոյ տպուած է օֆսեթ գունաւոր: Սկիզբը ամսական, յետոյ՝ եռամսեայ: Վերջին թիւը լոյս տեսած է 2014 թուականին, անոր վրայ թէւս արձանագրուած է «ամսական թերթիկ» բայց խորքին մէջ եռամսեայ էր: Վերջին թիւին շապիկին վրայ հետեւեալը գրուած է. «Հ.Մ.Ը.Մ.-ի Պետական

Վարչութիւն Հալեպ, ՆԱԽԱՍԱՐԴ ամսական թերթիկ, Հրատարակչական Յանձնախումբ, Ժ Տարի - Թիւ Բ»:

ՆՈՐ ԱՅՆԹԱՊ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնույթ: Հայրենակցական, ազգային, մշակութային:

Պարբերականություն: Պատահականություն

կապում:

Հրատարակության վայր: Հալեպ:

Հրատարակության թուական: 2002 թ.:

Տևողություն: 2002-2012 թթ.:

Հիմնադրության առաջարկող եւ գորակից: Լիբանանաբնակ այնթապցիներու հայրենակցական միություն:

Հրատարակություն: Լիբանանաբնակ այնթապցիներու հայրենակցական միության

Խմբագիր: Թորոս Թորանեան:

Խմբագրության անդամներ: Արմեն Յարությունեան եւ Եղիա Ատուրեան:

Բովանդակություն: Այնթապի եւ այնթապցիներու մասին տեղեկություններ, կենսագրականներ, մահագրություններ, հայ գաղթավայրերու կեանքը, Հայաստանի անցուդարձը, Հալեպի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ, Կրթասիրաց մշակութային միության եւ Կրթասիրաց Սարգիս Չեմպերճեան Երկրորդական վարժարանի մասին զանազան նիւթեր, ինչպէս նաեւ Նոր Այնթապ ասանի ու անոր առօրեայի մասին տեղեկություններ:

Էջերու թիւ: 175, 240 եւ այլն:

Թուղթի ձեւաչափ: 17 X 24 սմ.:

Տպագրություն: Տպարան «Արեւելք»:

Յանելեալ տեղեկություն: «Նոր Այնթապ» պարբերականը Ամերիկաբնակ այնթապցիներու միության (1982 թուականէն՝ լիբանանաբնակ) այնթապցիներու հայրենակցական միության հրատարակութիւն է: Լոյս տեսած է 1960 թուականէն (ընդհատումներով), մինչեւ 1971 թուականը՝ «Հայ Անթէպ»: Առաջին 6 թիւերը հրատարակուած են Պոսթընի մէջ (Ա.Մ.Ն.): 1962 թուականէն՝ Պէյրութ: Խմբագիրներ՝ Գրիգոր Պողարեան, Երուանդ Պապայեան, Վարդան Եպիսկոպոս Տէմիրճեան եւ Լեւոն Վարդան (Պետիրեան): Յետագային հրատարակութեան վայրը տեղափոխուած է Հալեպ: Լոյս տեսած է 2002, 2006, 2009 եւ 2012 թուականներուն: Կատարուած են արտատպումներ հայաստանեան մամուլէն: Ունի գրական-բանասիրական բաժին:

ՆՈՐ ԱՊՐԻԼ

Ենթախորագիր: Պարբերագիրք:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Ներքին կեանք:

Պարբերականություն: Պատահականության

կապում:

Հրատարակության վայր: Հալեպ:

Հրատարակության թուական: 1980 թ.:

Տեւողություն: 1980-1981 թթ.:

Հրատարակություն: Հայկական բարեգործական ընդհանուր միություն (Հ.Բ.Ը.Մ.):

Պատասխանատու խմբագիր: Բիւզանդ Մինասեան:

Խմբագրական կազմ: Յակոբ Միքայելեան, Լիւսի Սիւլահեան, Սարգիս Պալմանուկեան, տորթ. Ալեքսան Բէշիշեան:

Գրություններ ունին: Բիւզանդ Մինասեան, Վ. Պալեան, Մ. Սեմերճեան, Յակոբ Միքայելեան, Լիւսի Սիւլահեան, Սարգիս Պալմանուկեան, տորթ. Ալեքսան Բէշիշեան, Լ. Մինասեան, Ռ. Պօղոսեան, Ա. Ճուհարեան, Ժ. Տապանչանեան, Կ. Ճուհարեան, Մ. Ս., Չ. Առաքելեան, Պ. Ն., Յ. Իսկէնեան, Ն. Նազարեան, Լ. Պ., Մ. Հրէշտակեան, Հայկ Պապիկեան եւ ուրիշներ:

Տողաշարող: Յակոբ Արագջինճեան:

Կողքի գծագրություն: Յակոբ Միքայելեան:

Էջերու թիւ: 88 (Ա տարի, թիւ 1, 1980 թ.), 119 (Ա տարի, թիւ 2, 1980 թ.), 103 (Ա տարի, թիւ 3, 1980 թ.), 108 (Բ տարի, թիւ 1 (4), 1981 թ.) եւ 123 (Բ տարի, թիւ 2 (5), 1981 թ.):

Թուղթի ձեւաչափ: 16 X 23 սմ.:

Տպագրություն: Տպարան «Շարք» (պետք է ըլլայ՝ «Աշ-Շարք»):

Յաւելեալ տեղեկություն: «Նոր Ապրիլ» պարբերագիրքը լոյս տեսած է 5 թիւ: Առաջին համարին տպագրությունը աւարտած է 1979 թուականի Դեկտեմբեր 12-ին, սակայն թերթի շապիկին վրայ գրուած է՝ «Ա տարի, թիւ 1, 1980»:

Հրատարակության առաջին տարին 1980 թ.՝ «Նոր Ապրիլ» լոյս կը տեսնէ երեք համար՝ Ա տարի, թիւ 1, 1980: Ա տարի, թիւ 2, 1980 թ.: Ա տարի, թիւ 3, 1980 թ.: Երկրորդ տարին՝ 1981 թ. երկու համար՝ Բ տարի, թիւ 1 (4), 1981 թ. եւ Բ տարի, թիւ 2 (5), 1981 թ.: Ապա կը դադրի:

Վերջին երկու համարներուն, խմբագրական կազմին կը միանան՝ բժ. Թորոս Թորանեան (ընդհանուր պատասխանատու), Սարգիս Պալմանուկեան եւ Ալեքսան Բէշիշեան:

ՆՈՐ ԱՒԵՏԱՐԵՐ

Ենթախորագիր: Երկշաբաթաթերթ:

Լեզու: Հայերեն եւ հայատառ թրքերեն:

Բնոյթ: Կրօնաբարոյական, գիտական եւ կրթական:

Պարբերականութիւն: Երկշաբաթական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 5 Նոյեմբեր 1927 թ.:

Տեւողութիւն: 1927 թ. Նոյեմբեր 5-էն 1934 թ. ամառ:

Հրատարակութիւն: Հայ Աւետարանական Միութեան:

Արտօնատէր: Վերապատուելի Կարապետ Յ. Յարութիւնեան:

Խմբագիր: Տիգրան Ճ. Խորբեան:

Էջերու թիւ: 8-20:

Թուղթի ձեւաչափ: 18 X 25 սմ., 20 X 28 սմ., 21 X 29 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Գոլէն»:

Ղլխաւոր աշխատակիցներ: Հայերէն բաժնի՝ Եղիա Քասունի, Յ. Չազմագնեան, Տիգրան Ճ. Խորբեան, Յովսէփ Մինասեան, բժիշկ Արմէն Ապուհայաթեան, Կ. Ատանալեան, Յովհաննէս Աբգարեան, Բ. Տօնիկեան, տորթ. Աւետիս Ճեպենեան, վեր. Յակոբ Ծնորօթեան, փրոֆ. Յ. Թ. Գայայեան, Յովհաննէս Զէշիշեան, Նշան Սաաթեան, Ե. Հատիտեան, վեր. Տիգրան Անդրեասեան, Ռոպեր Ճեպենեան եւ ուրիշներ:

Հայատառ թրքերէն բաժնի՝ վեր. Ս. Ս. Մանուկեան, վեր. Ա. Պերալբեան, վեր. Բ. Լեւոնեան, Ա. Շիրաճեան, Վարսենիկ Պեկեան, Ի. Մէրըլ, տորթ. Աւետիս Ճեպենեան, Կ. Ս. Բերենճեան, Կ. Յ. Յարութիւնեան, Կ. Ատանալեան, Մ. Փափագեան, Կարապետ Գունտաքճեան, Սահակ Շանդեան, Կ. Գրգեաշարեան եւ ուրիշներ:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Նոր Աւետարեր»-ի առաջին թիւին՝ 5 Նոյեմբեր 1927 թ.-ի, առաջին էջի վրայ խմբագրականին մէջ լայն ձեւով կը բացատրուի «Նոր Աւետարեր»-ի ծնունդը ու անցեալին Իզմիր եւ Կ. Պոլիս լոյս տեսած «Աւետարեր»-ի անունի ժառանգորդ ըլլալը: Խմբագրականը կը սկսի հետեւեալ տողերով. «Շատերուն ծանօթ է թէ պատերազմէն առաջ, նախ Իզմիր եւ ապա Կ. Պոլիս կը հրատարակուէր Աւետարեր թերթը, որ բոլոր հայաբնակ կեդրոններու մէջ ճանաչուած էր իբր բարեկամ առաջնորդ մը...»:

Այնուհետեւ կը շարունակուի. «Ահա նախկին «Աւետարեր»-ը այսպէս դաստիարակ, բարեկամ, առաջնորդ, քարոզիչ եւ խորհրդատու մըն էր: «Նոր Աւետարեր»-ը նախկինին թանկագին անունը ժառանգելով ճամբայ ելած է, ձգտելով նոյն նպատակին», ու ապա կ'աւելցնէ. «Թերթի մը պէտքը առաջին անգամ Սուրիոյ հայ աւետարանական

Հարկ է աւելցնել, որ Յարութին (արաբական շրջանակի մօտ՝ Արթին) Մատենան (կամ Մատոյեան, 1904-1990) համայնավար քաղաքական գործիչ, լրագրող էր: Ան 1925-1927 թուականներուն, Ճէպէլ Տրուզի (երկրին հարաւը) շրջանէն բռնկած սուրիական մեծ յեղափոխութեան առաջնորդ Սուլթան փաշա ալ-Աթրաշի հետ կապեր հաստատատած կը համագործակցէր անոր հետ:

Այդ պատճառով ալ, 1926 թուականին Ֆրանսայի իշխանութիւնները կը ձերբակալեն Մատոյեանն ու անոր ընկերները եւ զանոնք կը բանտարկեն Սուրիոյ Բազգա եւ շրջան մըն ալ Քատմուսի բերդը: Բազգայի բանտին մէջ գտնուած ընթացքին Յարութին Մատոյեան եւ Հայկազուն Պոյաճեան կը հրատարակեն «Նոր Բաստիլ» անունով երկլեզու ձեռագիր թերթը⁹⁸:

Պատմական կարեւորութեան համար կ'արժէ արձանագրել, որ Քատմուսի բերդ-բանտին մէջ գտնուող բանտարկեալները իրենց շաբաթաթերթին անունը կոչած են Ֆրանսական բանտ-ամրոց Պասթիլի անունով: Պասթիլը (La Bastille) Փարիզի կեդրոնը տեղակայուած միջնադարու (14-18 դ.) դղեակ, բանտ-ամրոց էր, գլխաւորապէս քաղաքական բանտարկեալներու համար: Անիկա կը համարուէր թագաւորութեան խորհրդանիշերէն մէկը: Քաղաքական բռնապետութիւնը մարմնաւորող այդ ամրոցի գրաւման օրը՝ 14 Յուլիս 1789-ին քանդեցին Փարիզի ապստամբած բնակիչները, անոր անկումը կը համարուի Ֆրանսական յեղափոխութեան ելակետը:

ՆՈՐ ԳԻՐՔ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Մշակութային:

Հրատարակութեան վայր: Դամասկոս:

Հրատարակութեան թուական: 6 Յունուար 1958 թ.:

Հրատարակութիւն: Գրասէր Երիտասարդներու Միութեան:

Խմբագիր: Հելէն (Հեղինէ) Տէր-Ստեփանեան:

Գրութիւններ ունին: Մարիէթա Շահինեան, Հ. Տ. Ս., Դաւիթ (Միհրան Տէր-Ստեփանեան), Մ. Հալաճեան, Գ. Յ. (Գէորգ Յարութիւնեան), Ս. Փանոսեան, Չարեհ Շահինեան, Մարգիս Ասիլեան, Յասմիկ Մելեքեան, Ս. Տ. Ս. (Միլվա Տէր-Ստեփանեան) եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 32:

Թուղթի ձեւաչափ: 16 X 23 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Երիթեան»:

⁹⁸ ريمون هنود، «فؤاد الشمالي الشيوعي المنهم بدعم الثورة السورية»، جريدة «الأخبار»، الثلاثاء 21 تشرين اول 2008

Յառեղեալ տեղեկութիւն: Լոյս տեսած է 1 թիւ: Խմբագրականին մէջ նշուած է. «Կը ձգտինք մեր շրջանին մէջ փրկել սփիւռքահայ փուլզունէն, ինչ որ կարելի է փրկել: Զով քովի բերել եւ լեզու տալ այն սերունդին, որ այս աղուոր մայրաքաղաքին (Դամասկոս) մէջ ծնելու եւ ուռնանալու բախտն է ունեցեր: Ուրիշ խօսքով, ուղղել մեր համեստ վտակներուն յորձանքը դէպի Սեւան, դէպի սեփական ծովեր»:

Սոյն գիրքին տպագրութիւնը կ'աւարտի 6 Յունուար 1958-ին Լ. Երիքեան տպարանի մամուլին վրայ:

Նշենք, թէ Դամասկահայ Գրասէր Երիտասարդներու Միութիւնը ծնունդ առած է 1957-ի Օգոստոս ամսուան մէջ, օր. Հեղինէ Տէր-Ստեփանեանի նախաձեռնութեամբ եւ հրաւերով: Միութիւնը գրական, դասախօսական, մշակութային եւ այլ նախաձեռնութիւններով հանդէս եկած է դամասկահայ կեանքին մէջ:

ՆՈՐ ԾԻԼ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Միթեան անդամներու շարադրանքներ, գրական ստեղծագործութիւններ եւ այլն:

Պարբերականութիւն: Պատահականութեան կապում:

Հրատարակութեան վայր: Դամասկոս:

Հրատարակութեան թուական: 1 Մարտ 1979 թ.:

Հրատարակութիւն: Հայկական բարեգործական ընդհանուր միութեան (Հ.Բ.Ը.Մ.) եւ Հայ Երիտասարդաց Ընկերակցութեան (Հ.Ե.Ը.):

Խմբագրական կազմ: Անի Տօլասագեան, Լօյա Կարապետեան, Անի Քիրագեան, Պերճ Սուվալեան, Վազգէն Եագուպեան եւ Վաչէ Սարգիսեան:

Գրութիւններ ունին: Անի Քիրագեան, Մկօ Տօլասագեան, Վաչէ Սարգիսեան, Անի Տօլասագեան, Լօյա Կարապետեան, Վիգէն Աթաբեան, Վազգէն Եագուպեան, Պերճ Սուվալեան, Հայկ Դասլագեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 28, 36 եւ 40:

Թուղթի ձեւաչափ: 21 X 32 սմ.:

Տպագրութիւն: Խմորատիպ:

Յառեղեալ տեղեկութիւն: Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Հայ Երիտասարդաց Ընկերակցութեան «Նոր Ծիլ» պարբերաթերթի առաջին համարը լոյս կը տեսնէ 1 Մարտ 1979-ին, երկրորդը՝ 1 Յունիսին, երրորդը՝ 7 Նոյեմբերին, յաջորդաբար՝ 28, 36 եւ 40 էջ:

Պարբերաթերթին մէջ գրութիւններու կողքին կան նաեւ համապատասխան գծագրութիւններ: Պարբերաթերթին մէջ քանի մը էջով տեղ տրուած է «կրտսերներու բաժին»-ի:

ՆՈՐ ՄԱՐԱՇ

Ենթախորագիր: Պարբերագիրք, տեղեկատու:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Գրական, մշակութային եւ մարզական:

Պարբերականություն: Պատահականության կապում:

Հրատարակության վայր: Հալեպ:

Հրատարակության թուական: 1946 թ. Յունուար: Վերահրատարակում՝ 2009 թ.:

Տեղություն: Յունուար 1946 թուականին 1961 թ. Օգոստոսը: Լոյս տեսած է 23 թիւ: Վերահրատարակում շրջան՝ 2009 թ. Յունուարին 2011 թ.:

Հրատարակություն: Մարաշի Հայրենակցական Վերաշինաց Միություն, ապա՝ Մարաշի Հայրենակցական Միության վարչություն: Իսկ Վերահրատարակում շրջանը՝ Գերմանիկ Վասպուրական Մշակութային Միություն:

Խմբագիրներ: Յակոբ Տէկիրմէնճեան, Նուպար Փարթամեան, Պօղոս Պալատունի (Սերայտարեան), Լեւոն Պիլեգիքճեան եւ Պետրոս Պարգեւ: Իսկ վերահրատարակում շրջան (2009-2011 թթ.)՝ Պերճուհի Աւետեան:

Խմբագրական կազմ: Յարութիւն Պարտիզպանեան, Մանուէլ Հելվանեան, Տիգրան Կիլիւզեան, Նշան Շահէն (Թէքքէլեան) եւ Նշան Կեօվօղլեան:

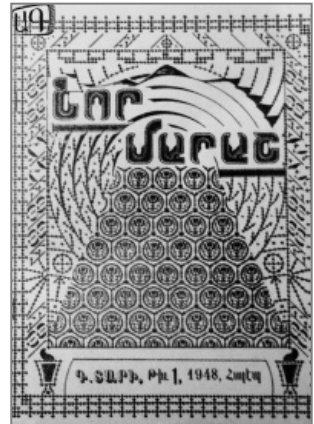
Գլխաւոր աշխատակիցներ: Պետրոս Պտղունի, Անդրանիկ Թերզեան, Տիգրան Կիլիւզեան, Յակոբ Տէկիրմէնճեան, Յարութիւն Պարտիզպանեան, ՍԱԿԱ, Նուպար Փարթամեան, Պօղոս Պալատունի (Սերայտարեան), Նշան Շահէն (Թէքքէլեան), Նշան Տէկիրմէնճեան:

Գրություններ ունին: Բժ. Տիգրան Վարժապետեան, Պօղոս Սերայտարեան, Վարդուհի Տարագճեան, Յովհաննէս Մոմճեան, Սոնա Վարդանեան-Չիրիշեան, Նաիրա Ժամկոչեան, Մովսէս Հալլանեան, Արտեմ Չիրիշեան, Վահէ Սամուէլեան, Զարեհ Սափարճեան, Տիգրան Եկաւեան, Շահէն Խաչատուրեան, Եւրի Խաչատուրեան, Ռուբէն Պարսումեան եւ ուրիշներ:

Թուղթի ձեւաչափ: 22 X 30 սմ., 17 X 25 սմ.:

Տպագրություն: Տպարան «Անի», «Բոթոս», «Տէր Սահակեան», «Ոսկետառ» Գառնիկ Մանուշակեանի, «Մասիս», կրկին «Ոսկետառ» Գրիգոր Պուրճեանի, 1958-1961 թթ.: 2009-2011 թթ. լոյս տեսած 1-7 թիւերուն մէջ տպարանի յիշատակություն չկայ:

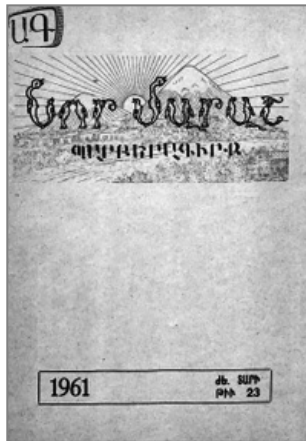
Ցանկեալ տեղեկություն: Առաջին շրջանին (1946-1961 թ.) «Նոր Մարաշ»-ի նպատակը եղած է սկսնակ գրողները քաջալերել եւ հայրենակիցներու միջեւ սերտ կապեր հաստատել: Երկրորդ ժամանակահատումի Տեղեկատու Գերմանիկ Վասպուրական Մշակութային Միության «Նոր Մարաշ»-ը կը համարուի Մա-

րաշի Հայրենակցական Միության վարչության «Նոր Մարաշ» պարբերագիրքին բնական շարունակությունը: Կարելու է նշել, որ միության «Հետախոյզ» պարբերաթերթը հրատարակությունն դադարեցնել անմիջապես ետք՝ 2009 թուականին սկսած է «Նոր Մարաշ»-ը վերահրատարակել: Վերահրատարակումը շրջանին լոյս տեսած է 7-ը թիւ, 6 եւ 7-ն՝ միացեալ:

«Նոր Մարաշ»-ի, Ա տարի, պրակ Գ, 1946 թուականի Յուլիսին խմբագրականը «Զգո՛յշ, հայրենակից» խորագրով կը շեփորէ Ներգաղթի մասին, ուր կը կարդանք հետեւեալ տողերը. «Մենք մեծապէս վստահ ենք, որ բոլոր հայրենակիցները անխտիր, գիտնալով միութեանս ցոյց տուած ազգօգուտ գործունէութիւնը, պիտի գնահատեն զայն եւ զօրաւիզ կանգնին ներգաղթի եւ այլ հարցերու մէջ հայրենակիցներու արդար իրաւունքները պաշտպանելու գործին»:

Վերոնշեալ թիւին մէջ Յովհաննէս Մոմճեանի գրչին պատկանող փառաբանանքի եւ օրհնութեան բանաստեղծութիւն կայ՝ ուղղուած Սովետ Միութեան եւ Սթալինը մեծարող:

Իսկ Ա տարի, պրակ Դ, 1946 թուականի Նոյեմբերի խմբագրականը՝ «Յաջողութեան ուղին» խորագրին տակ կը տեղեկանանք Մարաշի Հայրենակցական Վերաշինաց Միութեան մէջ յառաջացած ճեղքի մը մասին, ուր ջանք կը թափուի համոզել, որ «Հայրենասէր ըլլալ, համայնավար ըլլալ չէ...», անշուշտ մանրամասն երբ կարդանք բնականաբար կոչ կ'ուղղուի բաղդատութիւնը ընել գաղթին ու ազգահաւաքին, յորդորելով միասնականութեան կարեւորութիւնը:

Ստորեւ կը ներկայացնենք «Նոր Մարաշ» պարբերագիրքի երկու ժամանակահատուածներու ամբողջական թիւերը:

Առաջին շրջան՝ 1946-1961 թթ. լոյս տեսած թիւերը կը ներկայացնենք հրապարակուած թուականներով, տպագրուած տպարաններու անուններով եւ էջերու թիւերով:

Ա տարի, պրակ Ա, 1946 Յունուար: Տպարան «Անի», 26 էջ:

Ա տարի, պրակ Բ, 1946 Ապրիլ: Տպարան «Անի», 32 (30-62) էջ:

Ա տարի, պրակ Գ, 1946 Յուլիս: Տպարան «Անի», 36 (66-100) էջ:

Ա տարի, պրակ Դ, 1946 Նոյեմբեր: Տպարան «Ռոթոս», Հալէպ-Պէյրութ, 36 (102-136) էջ:

Բ տարի, պրակ Ա-Բ, 1947: Տպարան «Ռոթոս», Հալէպ-Պէյրութ, 60 էջ:

Բ տարի, պրակ Դ-Ե, 1947 Ապրիլ: Տպարան «Ռոթոս», Հալէպ-Պէյրութ, 60 (105-164) էջ:

Գ տարի, նոր շրջան, թիւ 1 (7), 1948: Տպարան «Ա. Տէր Սահակեան», Հալէպ, 30 էջ:

Գ տարի, նոր շրջան, պրակ 2 (8), Օգոստոս, 1948: Տպարան «Տէր Սահակեան», Հալէպ, 32 (33-64) էջ:

Դ տարի, նոր շրջան, պրակ 3 (9), Ապրիլ, 1949: Տպարան «Տէր Սահակեան», Հալէպ, 32 (65-96) էջ:

Ե տարի, պրակ 4 (10), 1950, Մարտ: Տպարան «Տէր Սահակեան», Հալէպ, 32 (97-128) էջ:

Զ տարի, նոր շրջան, պրակ 5 (11), 1951, Յունուար-Մարտ: Տպարան «Ոսկետա» Գառնիկ Մանուշակեանի, Հալէպ, 32 (129-160) էջ:

Զ տարի, պրակ 6 (12), Նոյեմբեր, 1951: Տպարան «Ոսկետա» (Գառնիկ Մանուշակեան), Հալէպ, 24 (160-184) էջ:

Է տարի, պրակ 7 (13), Յունուար-Մարտ, 1952: Տպարան «Ոսկետա» (Գառնիկ Մանուշակեան), Հալէպ, 42 (185-224) էջ:

Ը տարի, պրակ 8 (14), Յունուար-Փետրուար, 1953: Տպարան «Ոսկետա» (Գառնիկ Մանուշակեան), Հալէպ, 34 էջ:

Թ տարի, պրակ 1 (15), 1954: Տպարան «Ոսկետա» (Գառնիկ Մանուշակեան), Հալէպ, 34 էջ:

Թ տարի, պրակ 2 (16), 1954: Տպարան «Ոսկետա» (Գառնիկ Մանուշակեան), Հալէպ, 42 էջ:

Ժ տարի, պրակ 11 (17), 1955: Տպարան «Ոսկետա» (Գառնիկ Մանուշակեան), Հալէպ, 45 էջ:

ԺԲ տարի, պրակ 18 (17), Յունիս, 1957: Տպարան «Մասիս», Հալէպ, 52 էջ:

ԺԲ տարի, թիւ 19-20, Հոկտեմբեր 1957 - Փետրուար, 1958: Տպարան «Մասիս», Հալէպ, 52 էջ:

ԺԳ տարի, թիւ 21, Յունուար 1959, Ա պրակ: Տպարան «Գօգօ» (Գրիգոր Պուրճեան), Հալէպ, 34 էջ:

ԺԴ տարի, թիւ 22, 1960: Բացառիկ թիւ նուիրում Մարաշի աղետի քառասնամեակին: Տպարան «Գօգօ» (Գրիգոր Պուրճեան), Հալէպ, 40 էջ:

ԺԵ տարի, թիւ 23, 1961: Տպարան «Գօգօ», Հալէպ, 40 էջ:

Երկրորդ շրջան՝ 2009-2011 թթ. լոյս տեսած թիւերը կը ներկայացնենք հրապարակուած թուականներով եւ էջերու թիւերով:

Թիւ 1, 2009 թ., 49 էջ:

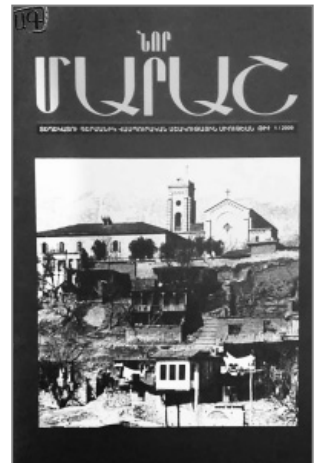
Թիւ 2, 2009 թ., 47 էջ:

Թիւ 3, 2010 թ., 68 էջ:

Թիւ 4, 2010 թ., 59 էջ:

Թիւ 5, 2011 թ., 88 էջ:

Թիւ 6-7, 2011 թ., 84 էջ:

ՆՈՐ ՈՒՂԻ

Ենթախորագիր: Նոր Ուղի:

Լեզու: Հայերեն:

Բնույթ: Ազգային, պատմական, երիտասարդական, գաղափարական, ընկերային, ժամանց, գիտական եւ այլն:

Պարբերականություն: Պատահականություն
կապույտ:

Հրատարակության վայր: Հալեպ:

Հրատարակության թուական: 2013 թ.:

Տեղություն: 2014 թ.:

Հրատարակություն: ՄԵՄ, «Արցախ» մասնաճիւղ:

Խմբագրական կազմ: Սամիկ Պարիխան, Ռաֆֆի Օհանեան, Սարին Խալոյեան, Ալիք Շատոյեան, Շողիկ

Տոնապետեան, Յովիկ Բլզի Մուրատեան, Խաժակ Փափագեան, Շողիկ Խշուա-
նեան, Արփի Մարաշեան, Շողիկ Շատոյեան, Վանա Պազգալեան, Սիրվի Փոլա-
տեան, Հուրի Զագրեան եւ Արեւիկ Լեւելյան:

Բովանդակություն: Նոր ուղի, Արցախի պահանջատիրությունը, Փետրուարեան
ապստամբություն, Թուրքմենչայի պայմանագիրը, Ի՞նչ կ'ըսեն աստղերը, Գիտելիք-
ներ եւ հանրադիտակ, Հարցազրույց՝ Մարտիկ Մարտիկեանի հետ, Գիտել՞ք թե, Ծի-
ծաղ, Բունի ժամանակ քալել եւ խօսիլ, Փութպոյ, Թուրքանական խաղեր եւ այլն:

Էջերու թիւ: 48:

Թուղթի ձեւաչափ: 16.5 X 22.5 սմ.:

Տպագրություն: Առանց տպարանի յիշատակության:

Յանդեղալ տեղեկություն: «Նոր Ուղի» հանդեսի առաջին թիւը հրատա-
րակուած է, իբրեւ գրքոյկ, անոր բովանդակութեան մէջ ընդգրկուած է 32 նիւթ,
որոնք ընդհանրապէս պատկերագրադրուած եւ մասամբ ալ գունաւոր են:

Գրքոյկին մէջ տեղ գտած գրութիւնները մեծաւ մասամբ ՄԵՄ «Արցախ» մասնա-
ճիւղի անդամներու շարադրանքներ են, սակայն յօդուածները անստորագիր են:

«Նոր Ուղի» հանդեսի, Յունուար-Փետրուար, թիւ 1-ի, էջ 1-ին մէջ «Նոր Ուղի»
խորագրի տակ գրուած է. «Կեանքի մէջ կան բազմաթիւ ուղիներ, սակայն մեզի՝
նոր սերունդիս, կը մնայ ընտրել այն ուղին, զոր մեզ կ'առաջնորդէ դէպի նորանոր
հորիզոններ եւ նուանդի գագաթներ: Այն ուղիէն առաջնորդուելու համար սա-
կայն, հարկ է ունենալ հաստատակամ ընթացք, յոյսի նշոյլ, հաւատքի ամրապն-
դում եւ կեանքի տոկունութիւն»:

Գրութիւնը կ'աւարտի հետեւեալ խօսքերով. «Հետեւաբար, սիրելի երիտա-
սարդներ, զինուի՞նք գիտելիքներով, ընթերցեցէ՛ք՝ մեր մտարոպաշունչ տառերով
գրուած գրութիւնները, քաջածանօթ եղէք Հայոց պատմութեան, ձեր նկարագի-
րը կերտեցէ՛ք ուղիդ ձեռով եւ ձգտեցէ՛ք հասնիլ կատարեալին ու բարիին: Թող այս
երկտողը ձեզի համար ըլլայ յոյսի երաշխիք, որպէսզի կարենանք յաղթահարել բո-
լոր տեսակի դժուարութիւնները:

«Մեր մաղթանքն է, որ սուրիական հայրենիքը վերագտնէ իր երբեմնի՝ խաղաղութիւնը եւ մենք նոր թափով առաւել ճիգերով եւ բազմապատկուած ուժակա-նութեամբ վերստին լծուինք հայրենասնուէր ու ազգանուէր աշխատանքի ու մեր նախնիներուն նման երբեք չճանչնանք նահանջ, այլ միայն՝ վերելք»:

Նշենք, որ գրքոյկի վրայ թէւ չէ նշուած Հալէպ անունը, սակայն կարելորո-թեամբ պէտք է ընդգծել, թէ ՍԵՄ-ի «Արցախ» մասնաճիւղը կը գտնուի Հալէպ քա-ղաքի մէջ, ուստի Հալէպէն լոյս տեսած է: Միւս կողմէ ոչ մէկ նշում կայ տպարանի, սակայն տեղին է նշել, որ գրքոյկը տպարանի տպագրութիւն է՝ փայլուն թուղթի վրայ բարձր որակով տպագրուած:

«Նոր Ուղի» հանդէսը լոյս տեսած է 3 թիւ:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

Ենթախորագիր: Օրաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Բաղաքական գանազան լուրեր եւ յօդուած-ներ՝ կատարուած արտատպումներ:

Պարբերականութիւն: Օրական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1951 թ.:

Տեւողութիւն: 1951 թ. Յունուար 21-էն 1953 թ.:

Արտօնատէր: Անդրէաս Տէր-Ղազարեան:

Պատասխանատու տնօրէն: Յարութիւն Տէր-Ղազա-րեան (չշփոթել բժիշկ Յարութիւն Տէր-Ղազարեանի հետ):

Խմբագրական կազմ: Ֆերուզ Խանգատեան, Հրանդ Մուրատ, Աւետիս Էքմէքեան եւ այլն:

Գրութիւններ ունին: Հրանդ Մուրատ, Ֆերուզ Խանգատեան, Արամ Գիտակից, Բակուր Տաթեւեան (Հայկ Պարիկեան), Երուանդ Պապայեան, Կարօ (Կա-րոյ Սարաֆեան), Յ. Յ. Սարգիսեան, Ասատուր Կիւզե-լեան, Ժողեֆ Հանեան, Անդրանիկ Նանարեան, Ռուբէն Տիրարեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 4:

Թուղթի ձեւաչափ: 35 X 50 սմ.:

Տպագրութիւն: 21 Յունուար 1951 թուականէն, նոյն թուականի Սեպտեմբեր 9-ը տպագրուած է տպարան «Անի»-ի մէջ, իսկ յաջորդ թիւերը մինչեւ թերթին դադա-րումը՝ «Ալ-Վազրթ»:

Յանդակ տեղեկութիւն: Օրաթերթին խմբագրականները գրած է Ֆերուզ Խանգատեանը:

Թերթը թէւ անձնական եղած է, սակայն եղած է ժամանակաշրջան մը, որ ունեցած է հնչական թերքում:

«Նոր Սերունդ» ունեցած է նաեւ իր թերթօնը՝ հայ եւ օտար գրականության արժէքաւոր գործերէն:

ՆՈՐ ՍՈՒՐԻԱ: Տեսնել «ՍՈՒՐԻԱ»:

NOUS VOICI (Այստեղ ենք)

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Ֆրանսերէն:

Պարբերականութիւն: Պատահականութեան կապում:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1930-ական թուականներուն:

Հրատարակութիւն: Ֆրանսական Լիսէի բարձրագոյն կարգերուն:

Հրատարակիչ: Էլի Նազարեան:

Խմբագիր: Էլի Նազարեան:

Էջերու թիւ: 8:

Թուղթի ձեւաչափ: 20 X 30 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Աթ-Թաքատում» («التقدم»):

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Nous Voici» («Նու Վուսաի»), այստեղ ենք) պարբերաթերթը Լիսէի բարձրագոյն կարգերու աշակերտներուն խմբական աշխատանքի արդիւնք է, անոնց մէջ գրելու շնորհը մշակելու եւ զարգացնելու միջոցներէն մէկն էր: Սոյն պարբերաթերթը լոյս տեսած է միայն 4 թիւ: «Nous Voici»-ի մասին տեսնել Էլի Նազարեանի «Պատմագիրք Նազարեան Գերդաստանի (1475-1988)» գիրքը⁹⁹:

ՇԱՆԹ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Ազգային, քաղաքական, Հ.Յ.Դ. գաղափարախօսութիւն, երիտասարդական եւ պատմական:

Պարբերականութիւն: Պատահականութեան կապում:

Հրատարակիչ: Պաշտօնաթերթ Սուրիոյ Երիտասարդական Միութեան:

⁹⁹ Էլի Յ. Նազարեան, «Պատմագիրք Նազարեան Գերդաստանի (1475-1988)», Պէյրութ, տպ. Չարթօնք, 1988, էջ 220: Տեսնել նաեւ Նազարեան Էլի Յ., «Հայ Գիրի Ճանապարհին» [խմբագիր՝ Թորոս Թորանեան], Պէյրութ, 1999, էջ 6:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1981 թ.:

Տնտղութիւն: 1981-1986 թթ.:

Հրատարակութիւն: Սուրիոյ Երիտասարդական Միութեան (ՄԵՄ):

Բովանդակութիւն: Մտորումներ, գաղափարական, քաղաքական, երիտասարդական, պատմութեան էջեր, ակնարկ, Հ.Յ.Դ. դէմքեր-դէպքեր, Հայաստան, հայ կեանք, համայնքային նիւթեր, երգիծանկարներ եւ պատանեկան:

Գլխաւոր աշխատակիցներ: Սարհատ, Ռազմիկ, Վրէժ, Հրազդան, Դրաստամատ Բ., Ռուբինա, Հայուհի Է., Կորին Վահան, Վանուհի, Պարոյր, Սարդարապատ, Սմբատ, Կուկունեան: Բոլորն ալ ծածկանուններով են:

Էջերու թիւ: 27 (Ա տարի, թիւ 1): 31 (թիւ 2), 24 (թիւ 3), 19 (թիւ 4), 28 (թիւ 5, Ապրիլ 1985 թ.) եւ 23 (Ապրիլ 1986, թիւ 1):

Թուղթի ձեւաչափ: 20.5 X 29 սմ. (Ա տարի, թիւ 1), 20.5 X 29 սմ. (թիւ 2), 21 X 30.5 սմ. (թիւ 3), 21 X 29.5 սմ. (թիւ 4), 21 X 28 սմ. (թիւ 5, Ապրիլ 1985 թ.) եւ 21 X 27.5 սմ. (Ապրիլ 1986 թ., թիւ 1):

Տպագրութիւն: Մեքենագիր, տպուած բազմագրող մեքենայի վրայ:

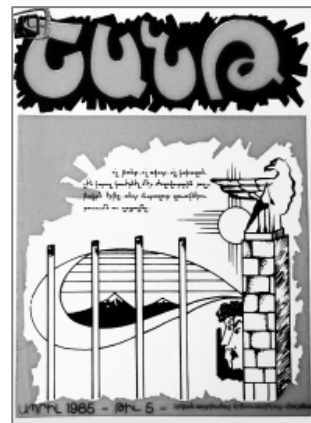
Յանդէպ տեղեկութիւն: Թէեւ հրատարակութեան վայր եւ թուական չէ նշուած լոյս տեսած առաջին համարներուն մէջ, սակայն բովանդակութենէն դատելով՝ կարելի է ենթադրել, որ «Շանթ»-ը լոյս տեսած Հալէպի մէջ:

«Շանթ» պաշտօնաթերթի Ա տարի, թիւ 1, թիւ 3 եւ թիւ 4-ի գրութիւնները, տպագրուած են իւրաքանչիւր թերթի մէկ էջին: Իսկ թիւ 2, թիւ 5, Ապրիլ 1985 թ. եւ Ապրիլ 1986 թ., թիւ 1-ի գրութիւնները տպագրուած են բնական ձեւով՝ թերթի երկու էջերուն վրայ:

«Շանթ»-ի Ապրիլ 1986, թիւ 1-ին կցուած է յատուկ որմագոյ, նուիրուած՝ Ապրիլ 24-ին: Նշենք, որ 1, 2, 3 եւ 4 թիւերուն վրայ տարեթիւերը չեն նշուած, ինչպէս նաեւ Հալէպ տպագրուիլը, եւ ոչ մէկ տպարանի անուն:

Հրատարակութիւն մը, որ օրուան գաղափարապաշտ եւ պահանջատէր երիտասարդութեան դաստիարակչական կիզակէտը դարձաւ:

Յար եւ նման միւս պարբերականներուն՝ «Շանթ» պարբերաթերթին ալ բոլոր թիւերը մեր տրամադրութեան տակ ունենալով հոս յարմար կը նկատենք ներկայացնել Ա տարի, թիւ 1-ի, էջ 2-ին մէջ Խմագրական ենթախորագրի տակ վերնագրուած «Այս թերթը» գրութիւնը, ուր կը կարդանք հետեւեալ տողերը. «Սովորութիւն դարձած է, որ ամէն միութիւն, կամ կազմակերպութիւն, իր խօսքը,

հայեացքներն ու մտորումները հանրության յանձնելու համար դիմել ամենագոր-
զենքին՝ «նորին վեհափառության մամուլին» եւ այսօր ՄԵՄ-ը՝ Սուրիոյ Երիտա-
սարդական Միությանը կը դիմել նոյն այդ զենքին՝ հրապարակ հանելով իր
«Շանթ»-ի առաջին թիւը:

«Այսօրուան թերթերը ընդհանրապէս կը միտին ընթեր-
ցողին ներկայացնել զիրենք հետաքրքրող յօդուածներ.
«Շանթ»-ը, ունենալով հանդերձ այս նպատակը, իր առ-
ջեւ առաւելաբար նպատակ կը դնէ յայտնաբերել այնպիսի
երիտասարդ գրիչներ, որոնք ժամանակի ընթացքին իրենց
տրուած այս առիթէն օգտուելով փորձեն բարձր պահել
մեր մշակոյթը ու դառնալ անոր խոնարհ մէկ ծառան:

«Այս բոլորի կողքին պէտք չէ մոռնալ սակայն, որ
«Շանթ», պաշտօնաթերթն է ՄԵՄ-ին, այսինքն թեր-
թը պահանջատէր երիտասարդության մը իր մէջ պար-
փակող եւ դժուարութիւններու առջեւ կանգ չառնելու
վճռականութեամբ եւ այդ իսկ պատճառով մեր յաջորդ

թիւերուն մէջ մեծ տեղ պիտի յատկացնենք մեր ժողովուրդը եւ մանաւանդ մեր
երիտասարդութիւնը հետաքրքրող յօդուածներու:

«Ուրեմն՝ բարի երթ «Շանթ»-ին, ու ... Շանթականներուն:

«Կը մնայ մաղթել սակայն, որ մեր ընթերցողները աւելի մօտ գգան «Շանթ»-
ին, ու զայն նկատեն մէկ մասնիկը իրենց առօրեային»: Խմբագրականը ստո-
րագրուած է՝ «Շանթ»:

ՇԱՆԹ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ Սուրիահայ Երի-
տասարդաց Միության 25-ամեակին:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Ազգային, գաղափարական, երիտասարդա-
կան, դէմք, քաղաքական եւ մեր գաղութը:

Պարբերականութիւն: Բացառիկ թիւ:

Հրատարակութեան վայր: Քեսապ:

Հրատարակութեան թուական: 2004 թ.:

Հրատարակութիւն: ՄԵՄ-ի «Շանթ» (Քեսապ)
մասնաճիւղի:

Էջերու թիւ: 67:

Թուղթի ձեւաչափ: 21 X 29 սմ.:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Շանթ» պարբերաթերթը հրատարակուած է
«Շանթ» մասնաճիւղի կարգ մը անդամներու կողմէ: Շապիկի ձեւաւորումը՝ Յա-
րութ Լախոյեանի (Հալէպ): Յօդուածներն ու տրուած նիւթերը անստորագիր են:

Համակարգչային գրաշարուածք է, սակայն տպագրութեան մասին՝ տպարանի անուն չկայ: Ենթագլուխներու վերնագրերն են՝ մեր խօսքը, խմբագրական, ազգային, գաղափարական, երիտասարդական, դէմք, քաղաքական եւ մեր գաղութը:

Պարբերաթերթի ետեւի կողքին վրայ կը կարդանք ԱԼՕ (Աւետիս) Գաթրճեանի գրիչին պատկանող ոտանաւոր մը՝ «Անփոխարինելի մկրտարանը» վերնագրով:

ՇԱՐԺՈՒՄ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Ընկերային, քաղաքական եւ գրական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1947 թ. Սեպտեմբեր (Ա թիւ):

Հրատարակութիւն: Սովետ. Հայաստանի հետ մշակութային կապի հալէպահայ ընկերակցութեան կից ընկերային սեկցիայի (յանձնաժողով):

Խմբագիր: Մարտիրոս Գուշագեան:

Գլխաւոր աշխատակիցներ: Հրայր Պապիկեան, Վարդգէս Մարտիրոսեան, Մելքոն Արսլանեան, Թորոս Թորանեան, Հրանդ Տէր-Պետրոսեան, Վահէ Գասպարեան, Անդրանիկ Թենէքէճեան, Լեւոն Վարդան, Յակոբ Սարգիսեան, Մեսրոպ Գերմանիկեան, Անդրանիկ Մուրատեան, Կարպիս Պալըզճեան եւ Ժազ Զափրագեան:

Տպագրութիւն: Մեքենագիր, կողքը ձեռագիր:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Շարժում» պարբերաթերթը գրամեքենագրուած է բարակ թուղթի վրայ:

ՇԱԽԻՂ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

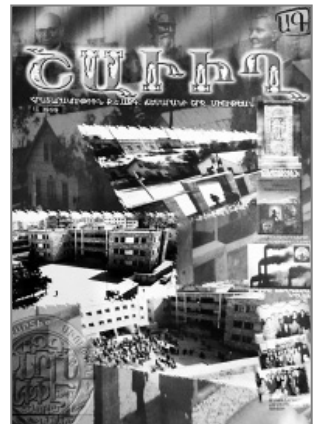
Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Յուշեր Ճեմարանէն, գրական, պատմական, բժշկագիտական, արուեստ, ընկերային ուսումնակրթական, Ճեմարանի առնչուող նիւթեր, պատմա-ուսումնասիրական, բանաստեղծութիւններ, սննդագիտական, զանազան, հարցազրոյցներ եւ այլն:

Պարբերականութիւն: Պատահականութեան կապում:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1999 թ.:

Տեւողութիւն: 1999-2009 թթ.:

Հրատարակութիւն: Քարէն Եփփէ Ազգային Ճեմարանի Շրջանաւարտից մի-
ութեան

Խմբագիրներ: Յաջորդաբար՝ Այտա Պ. Մինասեան, Լեւոն Շառոյեան, Անի
Ֆիշենկեան եւ Լալա Միսկարեան-Մինասեան:

**Խմբագրական խորհուրդ, խմբագրութեան անդամներ եւ խմբագրական
կազմ:** Գեորգ Պերդուտեան, Խաչիկ Արսլանեան, Կարօ Յ. Արսլանեան, Շողիկ
Ազարիկեան, Շիրազ Սիսեմեան, Վրէժ Հալեպեան, Արփի Սանոսեան, Լենա Նա-
զարեան-Քէյվանեան, Անի Ֆիշենկեան, Թամար Միւնպիլեան, Վաչէ Գայթան-
եան, Մարիա Գաբրիէլեան, Նարինէ Մալաքեան, Նարինէ Օհանեան, Նարինէ
Գոնճայեան, Նայիրի Պերպլեան, Արամ Ճապաղջուրեան եւ Սագօ Գասարճեան:

Գլխաւոր աշխատակիցներ: Գեորգ Պերդուտեան, Խաչիկ Արսլանեան, Կարօ
Յ. Արսլանեան, Շողիկ Ազարիկեան, Շիրազ Սիսեմեան, Վրէժ Հալեպեան եւ Ար-
փի Սանոսեան:

Գրութիւններ ունին: Ալիս Գաթրճեան, Սիրուն Սիսեմեան-Հանէթեան, Պետ-
րոս Հանեան, Յակոբ Չոլաքեան, Աւօ (Աւետիս) Գաթրճեան, Ալեքսան Պերէնիք-
լեան, Պերճուհի Աւետեան, Գեորգ Պետիկեան, Ֆիմի Տէր-Յակոբեան, Վարդգէս
Պարսումեան, Ժիրայր Բէխեան, Ծերուն Ղազարեան, Սիւզի Խշուանճեան-Փիլաւ-
ճեան, Գեորգ Յակոբճեան, Մարուշ (Երամեան), դոկտ. Արա Սայեղ, Յակոբ Նալ-
պանտ (Տլտեան), Գեորգ Շատոյեան, Սօսի Միշոյեան, Տ. Խորէն քինյ. Պերթիզ-
լեան եւ ուրիշներ:

Կողքի նկարներ: Զաւէն Պարտաքճեան (Բ թիւ), Արտօ Համբարձումեան
(Գ թիւ), Վիգէն Շառոյեան (Դ թիւ), Վիգէն Աճեմեան (Ե եւ Չ թիւեր), Գեորգ Շա-
տոյեան (Է թիւ) եւ Միհրան Ամպարճեան (Ը թիւ):

Էջերու թիւ: 56 (Ա թիւ), 68 (Բ թիւ), 80 (Գ թիւ), 60 (Դ թիւ), 64 (Ե թիւ), 59 (Չ
թիւ), 127 (Է թիւ) եւ 114 (Ը թիւ) եւ 64 (Թ թիւ):

Թուղթի ձեւաչափ: 22 X 28 սմ. (Ա թիւ), 23 X 29 սմ. (Բ թիւ), 21.5 X 27.5 սմ. (Գ
թիւ), 22 X 28 սմ. (Դ թիւ), 22.5 X 28.5 սմ. (Ե թիւ), 21.5 X 28.5 սմ. (Չ թիւ), 22 X 29
սմ. (Է թիւ), 22 X 28 սմ. (Ը թիւ) եւ 21.5 X 29 սմ. (Թ թիւ):

Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք», օֆսէթ: Ե եւ Չ-ի շապիկները տպուած
են «Ալ-Նիլ»¹⁰⁰ տպարանը:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Շաւիղ» պարբերաթերթը ընդամենը լոյս տեսած է
9 թիւ, գունաւոր, պատկերազարդուած, անոր առաջին էջերուն մէջ իրենց պատ-
գամներով կամ յորդորներով գրութիւններ ունին Բերիդի հայոց թեմի առաջնորդ-
ներ՝ Սուրէն արք. Գաթարոյեան (Բ թիւ) եւ Շահան եպս. Սարգիսեան (Չ-Թ թիւե-
րուն մէջ):

¹⁰⁰ Արաբերէնէ հայերէն ճիշդ գրութիւնը պէտք է ըլլար «Ան-Նիլ»:

ՇՈՂ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Հոգեւոր, գիտական, գրական, մարզական, պատմական, մշակութային եւ այլ նիւթեր:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2000 թ. Մարտ: Յունուար 2022 թ. (վերահրատարակութիւն):

Տեւողութիւն: 2000 թ. Մարտէն 2016 թ.: 2022 թ. մինչեւ օրս:

Հրատարակութիւն: Հայ Աւետարանական Էմմանուէլ եկեղեցիի Զրիստոնէական Ջանից (Զ.Ջ.) Ընկերակցութեան Վարչութեան:

Խմբագիր: Վեր. Սերոբ Մկրտիչեան՝ Հայ Աւետ. Էմմանուէլ եկեղեցւոյ Հովիւ:

Էջերու թիւ: 2-10:

Թուղթի ձեւաչափ: 17 X 25 սմ., 21 X 29.5 սմ. (A4):

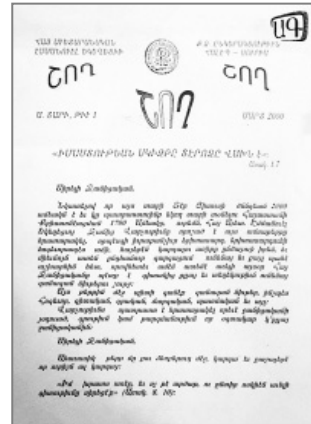
Տպագրութիւն: Էմմանուէլ եկեղեցւոյ գրասենեակին միջոցով:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Կողքին վրայ պարբերաթերթի խորագիր՝ «Շող»-ի տակ կայ բնաբան՝ «Իմաստութեան սկիզբը Տէրոջը վախն է» (Առակաց 1. 7):

«Շող»-ի առաջին ժամանակահատուածը սկսած է հրատարակուիլ Հալէպ, 2000 թ. Մարտէն 2016 թ.: Առաջին ժամանակահատուածին վերջին թիւը ԾԲ Տարի, թիւ 1, Յունուար-Փետրուար-Մարտ ամիսները՝ միացեալ թիւ: 2000-2014 թուականներուն լոյս տեսած է 180 թիւ:

Նշենք, որ «Շող»-ը Սուրիոյ պատերազմին պատճառով կարճ ժամանակ մը հրատարակուելէ դադրեցաւ, սակայն Յունուար 2022-ին, ամսաթերթը սկսաւ վերահրատարակուիլ Էմմանուէլ եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւ պատուելի Ասատուր Մնջրեանի ջանքերով եւ մինչեւ օրս լոյս կը տեսնէ: Այս շրջանին համար խմբագիր չունի:

«Շող»-ը վերջին շրջանին տարբեր ձեւաչափով լոյս կը տեսնէ:

ՇՈՂԵՐ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնույթ: Առաւելաբար աշակերտական ստեղծագործութիւններ՝ շարադրանքներ, բանաստեղծութիւններ, ընդհանուր զարգացում, գծագրութիւններ, լուսանկարներ, ինչպէս նաեւ ամսվերջի հանդէսներու եւ դպրոցական ներքին նախաձեռնութիւններու լրագրութիւններ, անոնց կցուած լուսանկարներ, եւ այլն:

Պարբերականութիւն: Պատահականութեան կապուած:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2010 թ.:

Տեսողութիւն: 2010-2013 թթ.:

Հրատարակութիւն: Կրթասիրաց Ս. Չէմպէրճեան երկրորդական վարժարանի:

Խմբագիր: Բէկի Էքմանեան, Միհրան սրկ. Պալգէորգեան:

Աշխատակցող ուսուցիչներ: Լալա Միսկարեան-Մինասեան, Էլօ (Էլիզապէթ) Քիւրիւմլեան-Տանիէլեան, Անժելիք Նազարեան-Շանոյեան, Մարինա Գէորգեան-Քէշիշեան եւ Հուրի Պարսումեան-Հատիտեան:

Ձեւաւորող: Յովիկ կրափիք արթս:

Էջերու թիւ: 42-64:

Թուղթի ձեւաչափ: 17 X 25 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Ոսկետառ»:

Յանդիմանող տեղեկութիւն: Կարգ մը նիւթեր, որոնք գիրքերէ արտահանուած եւ արտատպուած են, սկզբնաղբիւրի անունը յիշատակուելու փոխարէն այդ փոխադրական աշխատանքը կատարող աշակերտին անունը նշուած է, ինչպէս՝ «Բառագիտութիւն եւ օտարաբանութիւն», «Գիտէ՞ք, թե», «Հայաստանի գետեր» եւ այլն:

ՈՎԱՍԻՍ

Ենթախորագիր: Լրատու Ճեզիրեի Ազգ. փոխանորդարանի:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Կրօնաբարոյական, հայկական, համայնքային մանրամասն լուրեր եւ տեղեկութիւններ:

Պարբերականութիւն: Պատահականութեան կապուած:

Բովանդակութիւն: Առաջնորդական փոխանորդին խօսքը, նախադրութիւն, յարգանք հայ մայրերուն, վկայականաց բաշխումներ՝ Հասիչէ, Գամիշլի խորհրդակատարութիւններ (մկրտութիւններ, նշանախօսութիւններ, պսակներ, մահեր), ջերմեռանդութիւն եւ մոլեռանդութիւն, հին եւ իմաստուն խօսքեր:

Հրատարակութեան վայր: Գամիշլի-Սուրիա:

Հրատարակութեան թուական: 1997 թ.:

Հրատարակութիւն: Ճեզիրեի Ազգ. փոխանորդարանի Ս. Յակոբ եկեղեցի:

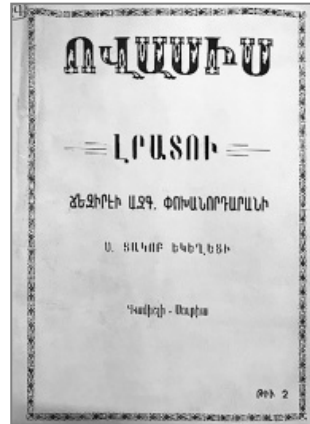
Էջերու թիւ: 22:

Թուղթի ձեւաչափ: 15 X 22 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան տպուած:

Յանելեալ տեղեկութիւն: Սուրիոյ հիւսիս-արեւելքը՝ Ճեզիրեի շրջանը, հայահոծ կեդրոն հանդիսացած Գամիշլի օրուան առաջնորդական փոխանորդ հայր Նորայր Ժ. վարդապետ Աշըգեանը իր հովուական երկրորդ ժամանակահատուածին՝ 1997-ին, իր ջանքերով՝ լոյս կը տեսնէ «Ովասիս», լրատու Ճեզիրեի Ազգ. փոխանորդարանի:

Հարկէ նշել, թէ թերթիկին մէջ հոգեւոր հովիւի ընտրած բնաբաններու լոյսին տակ կատարած վերլուծական նիւթերէ գատ, հոն տեղ տրուած է համայնքային ամէն տեսակի տեղեկութիւններուն, շնորհակալական եւ շնորհաւորական խօսքերու եւ այլն:

ՌԻՍԱՆՈՂ

Ենթախորագիր: Ամսաթերթ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Ազգային, գրական, թարգմանական, տեղական մշակութային նախաձեռնություններու լուրեր եւ այլն:

Պարբերականություն: Ամսական:

Հրատարակության վայր: Հալեպ:

Հրատարակության թուական: 1921 թ.:

Հրատարակություն: Հայ Ուսանողին Միության:

Էջերու թիւ: 20:

Թուղթի ձեւաչափ: 21 X 27 սմ.:

Տպագրություն: Խմորատիպ:

Յաւելեալ տեղեկություն: Հալեպահայ Ուսանողական Միութիւնը օրին իր վարչական կազմերով եւ անդամներով բաւական բեղուն եւ արդիւնաբեր գործունէութիւն ծաւալած է հալեպահայ կեանքին մէջ:

Միութեան աշխատանքները աւելի ընդարձակուած են հրատարակական, գիր-գրականութեան, դասախօսութիւններու շարքի եւ այլ նախաձեռնութիւններ: Սոյն թերթիկը ունի խմբագրականներ: Գրական, գիտական եւ այլ գրութիւններու կողքին կան արտատպումներ՝ հայ անուանի գրողներու:

Պէտք է արձանագրենք, որ ամսաթերթին վրայ ուսանողական բառը յապաւում՝ «Ուսանողին» արձանագրուած է: Ուրեմն, ինչպէս որ գրուած է բնագրին մէջ, այդպէս ալ վերը ներկայացուցած ենք:

«Ուսանող» ամսաթերթը կրցած է հալեպահայ ուսանողներու մէջ գրական-ստեղծագործական շնորհները երեւան հանել ու զարգացնել: Ամսաթերթին մէջ առաւելաբար ներկայություն են արձակ էջեր, բանաստեղծություններ, թարգմանություններ, համայնքային-գաղութային լուրեր եւ այլն:

ՌԻՍԱՆՈՂ

Ենթախորագիր: Միամսեայ հանդէս Պատանիներու:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Պատանեկան:

Պարբերականություն: Ամսական:

Հրատարակության վայր: Հալեպ:

Հրատարակության թուական: 1928 թ. Սեպտեմբեր-Դեկտեմբեր՝....:

Տպագրություն: Խմորատիպ:

Յաւելեալ տեղեկություն: Վերոնշեալ տեղեկությունները մեզի կը փոխանցէ Արտաշէս Տէր-Խաչատուրեան, իր «Սուրիահայ Մամուլի Պատմութիւն»-ը յօդուածին մէջ, իրեն ծանօթ է թիւ 4-ը (Դեկտ. 1, 1928 թ.), սակայն Տէր-Խաչատու-

րեան նոյն աշխատութեան մէջ երկու էջ յետոյ թերթի հրատարակութիւնը կը յիշատակէ 1929 թուականի շուրջ¹⁰¹:

ՈՒՍԱՆՈՂ

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Ազգային, գրական, գիտական, մշակութային, ծիծաղ եւ այլն:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութիւն: Հալէպահայ Ուսանողական Միութիւն:

Էջերու թիւ: 16:

Թուղթի ձեւաչափ: 21 X 28 սմ.:

Տպագրութիւն: Խմորատիպ:

ՈՒՍԱՆՈՂ

Ենթախորագիր: Ամսաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Պատմական, բժշկական, կնոջական, առողջապահական եւ այլն:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1 Ապրիլ 2006 թ.:

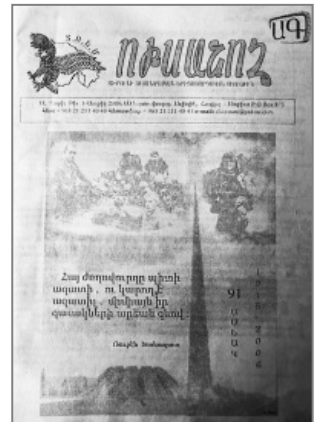
Հրատարակութիւն: «Տիւրունի» Ուսանողական-Երիտասարդական Միութիւն:

Գրութիւններ ունին: Հուրի Աթթարեան, Մարօ Գաւաղյանեան, Յարութ Աթթարեան, Պերն Թաթարեան, Գրիգոր Գալայնեան, Մանուշակ Արիկեան, Սոնա Գաւաղյանեան, Նայիրի Առաքելեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 8-12:

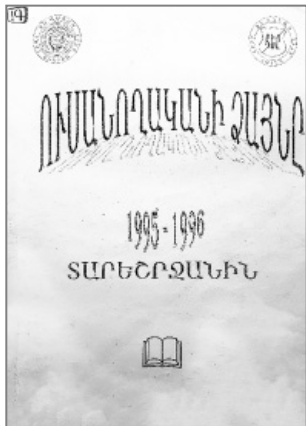
Թուղթի ձեւաչափ: 17.5 X 25 եւ 21 X 29.7 սմ. (A4):

Տպագրութիւն: Համակարգչային գրաշարուածք եւ ապա լուսապատճենահանող սարքով (ֆօթօ-քօփի) բազմացուած:

¹⁰¹ Արտաշէս Տէր-Խաչատուրեան, «Սուրիահայ Մամուլի Պատմութիւն», «Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս», հատոր Գ, Պէյրութ, 1972, էջ 225 եւ 227:

ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆԻ ՁԱՅՆ

Ենթախորագիր: Հ.Բ.Ը.Մ. – Հ.Ե.Ը.: Ամսաթերթ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնույթ: Ազգային, միութենական, Ընկերակցության եւ ուսանողական բաժնի այլազան տեղեկատվություններ, ուսանողներու գրական փորձեր, գիտական, մշակութային, ժամանց եւ այլն:

Պարբերականություն: Ամսական:

Հրատարակության վայր: Հալեպ:

Հրատարակության թուական: Դեկտ. 1995 թ.:

Տեւողություն: 1995-1997 թթ.:

Հրատարակություն: Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Հայ Երիտասարդաց Ընկերակցության Ուսանողական բաժնի:

Պարբերաթերթի ենթագլուխներ: Մեր աշխատանքը դպրոցականներու հետ, ապագայ ձեռնարկներ, գրական փորձեր, մարզական լուրեր, երաժշտական, իւրաքանչիւր ամիս ծնողներուն յատկանիշները, իւրաքանչիւր ամսուան կարեւոր դէպքեր, ազգային, հայրենական եւ այլն:

Գրություններ ունին: Արման Չիրիշեան, Սահակ Իսկէնեան, Ճիւսննա Երամեան, Սիհան, Գէորգ Պարսումեան, Սեւակ Պիլեմնեան, Սամուէլ Սարգիսեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 4, 6 եւ 8:

Թուղթի ձեւաչափ: 21 X 29.7 սմ. (A4):

Տպագրություն: Համակարգչային գրաշարուածք եւ ապա լուսապատճենահանող սարքով (ֆոթո-քոփի) բազմացուած:

Յանդեղական տեղեկություն: Հ.Բ.Ը.Մ. – Հ.Ե.Ը.-ի Ուսանողական բաժնի կողմէ

լոյս ընծայուած այն ամսաթերթին մէջ թէւ խմբագրի կամ խմբագրական կազմի անուններու չենք հանդիպիր, սակայն «Ուսանողականի Ձայն» թերթիկի Ա թիւ, Դեկտ. 1995-ին, առաջին էջին վրայ խմբագրական կազմի ստորագրութեամբ «Ինչու այս թերթը» խորագրուած կը կարդանք հետեւեալ գրությունը. «Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Հայ Երիտասարդաց Ընկերակցության Ուսանողական բաժինը հրատարակելով այս ամսաթերթը կ'ուզէ հարազատ արտայայտիչն ըլլալ ընկերակցութեանս Ուսանողական բաժնի շինիչ, բազմակողմանի գործունէութեան, նպատակներուն ու տեսլականին: Ինչպէս նաեւ կ'ուզէ կապ մը ստեղծել Հ.Ե.Ը.-ի Ուսանողական բաժնի եւ դպրոցականներու միջեւ, ծանօթացնելով զանոնք իրարու, այն հաւատքով, որ այս կապը հետզհետէ աւելի զօրանայ:

«Հ.Ե.Ը.-ի Ուսանողական բաժինը եւ ամսաթերթին խմբագրական կազմը կ'ակնկալեն իւրաքանչիւր ուսանողէ եւ անդամէ, որ այս ամսաթերթը նկատեն իրենցը, աջակցելով եւ զօրավիգ կանգնելով անոր: Շնորհակալութեամբ խմբ. կազմ»:

«Ուսանողականի Ձայն» թերթիկի 1995-1996 ուսումնական տարեշրջանին լոյս տեսած է վեց համար. Ա թիւ, Դեկտ. 1995 թ. (4 էջ): Բ թիւ, Յունուար 1996 թ. (4 էջ): Գ թիւ, Փետրուար 1996 թ. (4 էջ): Դ թիւ, Մարտ 1996 թ. (6 էջ): Ե թիւ, Ապրիլ 1996 թ. (8 էջ): Չ թիւ, Մայիս 1996 թ. (8 էջ): 1995-1996 ուսումնական տարեշրջանի նշեալ վեց համարները ամփոփուած են յատուկ կողք-շապիկով:

1996-1997 ուսումնական տարեշրջանին ընթացք կ'առնէ Թ թիւ, Յունուար 1997 թ. (6 էջ):

«Ուսանողականի Ձայն»-ը ուսանողներու գրական փորձեր են, ուր կը կարդանք բազմազան նիւթեր՝ ազգային, ընդհանուր զարգացում, գիտական, պահանջատիրական, խաչքառ, երգիծանկար եւ այլն:

ՌԻՍՈՒՄ

Ենթախորագիր: Ամսագիր:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Գրական, բարոյական, գեղարուեստական եւ կրօնական:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1925 թ.:

Տեւողութիւն: 1925-1928 թթ.:

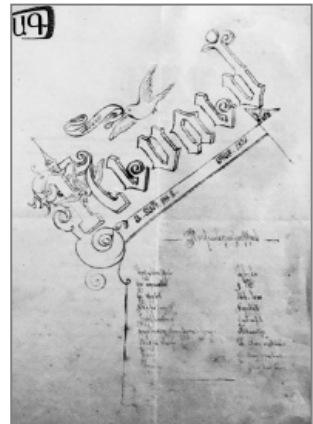
Հրատարակութիւն: Հայ Երիտասարդաց Ուսումնասիրաց Միութեան:

Գրութիւններ ունին: Գ. Վարդանեան, Ս. Վահէ, Մենասէր, Ա. Ալեքսանեան, Սարգիս Բ. Նահապետեան, Յ. Փ. Շանկեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 10-16:

Տպագրութիւն: Զեռագիր-խմորատիպ:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Մեզի ծանօթ չէ խմբագիրը, էջերու քանակն ու ծաւալը¹⁰²:

¹⁰² Տեսնել նաեւ Ճեպենեան Ռոպերտ (պատասխանատու խմբագիր), «Գեղարդ» սուրիահայ տարեգիրք, Ե գիրք, Հալէպ, 1996, էջ 88:

ՊԱՅՔԱՐ ԿԵՆԱՅ

Ենթախորագիր: Պարբերական:

Լեզու: Հայերեն եւ անգլերեն:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1924 թ. Հոկտեմբեր:

Տեւողութիւն: 1924 թ. (Հալէպի մէջ լոյս տեսած է մէկ թիւ միայն):

Հրատարակութիւն: Մերձաւոր Արեւելքի Ռրբերու Միութեան:

Խմբագիր: Յ. Ա. Պաղտիկեան:

Գլխաւոր աշխատակիցներ: Համբարձում Պէրպէրեան, H. R. Murphy, Գ. Գապպէնճեան, Վռամ եւ Ռիմպոս:

Էջերու թիւ: 14:

Թուղթի ձեւաչափ: 20.5 X 28.5 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արաքս»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Պայքար Կենաց» անունով հայերեն եւ անգլերեն բովանդակութեամբ լոյս տեսած է 1 թիւ, ապա Պէյրութ փոխադրուելով լոյս տեսած է «Ռրբաշխարհի աստղ»-ը վերնագրով (1925-1931 թթ.):

ՊԱՏԱՆԻ

Ենթախորագիր: Ամսաթերթ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Պատանիներու վերաբերող նիւթեր՝ ազգային յեղափոխական:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1922 թ.:

Հրատարակիչ: Հ.Յ.Դ. Պատանեկան միութեան:

Տպագրութիւն: Ձեռագիր, ապա՝ խմորատիպ:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Պատանի» ամսաթերթին մասին դժբախտաբար յաւելեալ տեղեկութիւն չունինք: Կ'ենթադրուի, որ տեսած է մինչեւ 1923 թ.:

ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ

Ենթախորագիր: Առաջնորդարան Հայոց Բերիոյ Թեմի, պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Թեմի կեանք, ազգային, մշակութային, եկեղեցական եւ գրական հանդէս:

Պարբերականութիւն: Պատահականութեան կապուած:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: Հոկտ.-Դեկտ. 1978 թ.:

Տեսողութիւն: 1978-1982 թթ.:

Հրատարակութիւն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգ. Առաջնորդարանի:

Բովանդակութիւն: Ոգեկոչական, գրական, նկարչական, ընկերային, թատերական, երաժշտական, բժշկական, գաղութ-գաղութ, սկաուտական, յորելինական-ոգեկոչական, մշակութային յարաբերութիւններ, մարզական, թեմի կեանք, ազգային, եկեղեցական, դպրոցական եւ այլն:

Խմբագրական կազմ: Արարատ արդ. Թօսունեան եւ Զաւէն Սապունճեան:

Գեղարուեստական Պատասխանատու: Արմիկ Նալպանտեան:

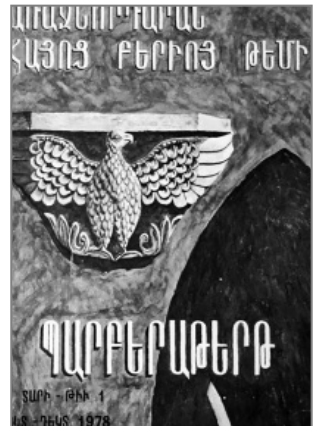
Գրութիւններ ունին: Սուրբն եպս. Գաթարոյեան, Անդրանիկ Խաչատուրեան, Մերթ Գրիգոր Էպիփոսեան, Ժիրայր Բէիսեան, Նազար Պ. Նազարեան, Արարատ արդ. Թօսունեան, Յովսէփ Ղազարեան, Արտաւազդ արք. Թրթռեան, Լալա Մինասեան, Արսէն քինյ. Սարգիսեան, Զարմայր Ա. քինյ. Հինտոյեան, Ռաֆայէլ Ղազանչեան, Սուրբն Աղապապեան, Ռոպէրթ Ճեպեճեան, Լիւսի Սիւլահեան, տքթ. Հայկ Պապիկեան, Պարգել Միսիրեան, Կարպիս Գոճանեան, Մանուկ Սերայտարեան, Կարօ Միսիրեան, Սուրբն Նազարեան, Կարպիս Լէփեճեան, Մկրտիչ Մկրտիչեան, Ատոմ Ա. քինյ. Քէհեայեան, Էօթէնի Դանիէլեան, Յակոբ Գրանճեան, Պերճուհի Աւետեան, Հայկ Պարիկեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 64-154:

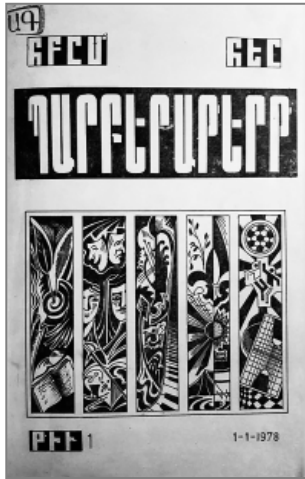
Թուղթի ձեւաչափ: 16 X 23 սմ., 17 X 24 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Շարք» (պէտք է ըլլայ՝ «Աշ-Շարք»):

Յանդակ տեղեկութիւն: «Պարբերաթերթ» 1978 թուականին, տարեկան 4-6 թիւ լոյս տեսած է: «Պարբերաթերթ» պարբերականը 1982-ին, «Օշական» խորագրով կը մտնէ նոր շրջան մը, որուն առաջին թիւը կ'ըլլայ Ե տարի, թիւ 1-2 (13-14), Յունուար-Ապրիլ, 1982 թ.:

ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ

Ենթախորագիր: Հ.Բ.Ը.Մ.-Հ.Ե.Ը. Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնույթ: Գրական, գիտական, միութեան կեանք, եւ այլն:

Պարբերականություն: Պատահականության կապում:

Հրատարակության վայր: Հալեպ:

Հրատարակության թուական: 1 Յունուար 1978 թ.:

Տևողություն: 1978-1979 թթ.:

Հրատարակություն: Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Հայ Երիտասարդաց Ընկերակցության ուսանողական բաժնի:

Պատասխանատու խմբագիր: Ռուպերթ Սիլահեան:

Խմբագրական կազմ: Հրայր Մուրատեան, Ռուպերթ Սիլահեան, Յարութին Պալեան, Մարալ Պետեան, Անի Տիմիճեան, Արփի Ատուրեան, Երուանդ Չօրեան, Յակոբ Փիլանդեան, Վազգէն Պերդուտեան, Այտա Ռշտունի եւ ուրիշներ:

Գրություններ ունին: Լ. Սիլահեան, Մարալ Պետեան, Ռուպերթ Սիլահեան, Ասատուր Պետեան, բժ. Թորոս Թորանեան, Հայկ Գոյումճեան, Բիւզանդ Մինասեան, բժ. Միշէլ Տիմիճեան, Գեորգ Տ. Ն. Ներսոյեան, Յովհաննէս Զարիկեան, բժ. Պետրոս Տարագճեան, Ա. Բիւզանդեան, Դ. Յովհաննէս, Վ. Պօղոսեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 44-84, 18 (Ա թիւ), իսկ 36 (Բ թիւ) :

Թուղթի ձեւաչափ: 21 X 33 սմ.:

Տպագրություն: Մեքենագիր-բազմագրում:

Յանելեալ տեղեկություն: «Պարբերաթերթ»-ի հրատարակութեան երկրորդ տարին՝ 1979 թ.-ի Յունուարին, 5-րդ համարով խմբագրական կազմի փոփոխություններ կ'արձանագրուին: Գ տարին՝ նոր փոփոխություն խմբագրական կազմին մէջ: Գ տարուան վերջին համարէն (թիւ 12) սկսեալ պատասխանատու խմբագիր՝ Ռուպերթ Սիլահեան:

«Պարբերաթերթ»-ի ծաւալը 1980-ին կ'ընդարձակուի եւ կը վերանուանուի «Էրեբունի» (1 Յունուար 1980 թ.):

ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Ազգային, յեղափոխական, գաղափարախօսական:

Պարբերականություն: Պատահականություն կապույտ:

Հրատարակության վայր: Հալեպ:

Հրատարակության թուական: 1979 թ.:

Հրատարակիչ: Հ.Յ.Դ. Քրիստափոր Ուսանողական Միության (ՔՈՄ):

Էջերու թիւ: 7-21:

Թուղթի ձեւաչափ: 21 X 33 սմ. եւ 20.5 X 31.5 սմ.:

Տպագրություն: Մեքենագիր-բազմագրուած:

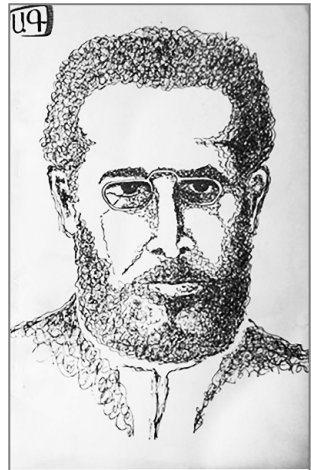
Յաւելեալ տեղեկություն: «Պարբերաթերթ»-ի վրայ ոչ հասցէ, ոչ թուական, ոչ հրատարակութեան վայր եւ ոչ ալ խմբագիր (խմբագրական կազմ) կամ հրատարակիչ կը յիշատակուին: Կարելորութեամբ արձանագրենք, թէ այդ թերթերը «Պարբերաթերթ» գրուած կնիքով դրոշմուած են միայն: Հրատարակուած են քանի մը թիւ: Բացառիկ թիւ մը 1979-ին, նուիրուած՝ Հ.Յ.Դ. հիմնադիր Քրիստափոր Միքայէլեանի ծննդեան 120-ամեակին առիթով:

Այս նախաձեռնութեան պատմական ու գրական կարելորութիւնը նկատի առնելով, մեր ուսումնասիրութեան ու պրպտումներու արդիւնքով երեւան եկան հետաքրքրական տուեալներ, որոնք կորուստէ փրկելու ու լոյս աշխարհ բերելու նպատակով թուղթին կը յանձնենք խիստ կարելոր հետեւեալ յայտնաբերումները:

Առ այդ, կը հաստատենք, թէ այս պարբերաթերթերը կը պատկանին Հ.Յ.Դ. Սուրիոյ «Քրիստափոր» Ուսանողական Միության (ՔՈՄ): ՔՈՄ-ի օրուան վարչութեան եւ վերոնշեալ պարբերաթերթի խմբագրական կազմի տքնաջան, ջանադիր ու հետեւողական աշխատանքով ու տպագրական համեստ սարքաւորումներով լոյս աշխարհ կու գան «Պարբերաթերթ» կնքուած (խորքին մէջ ունէր անուն, որ չէր բացայայտուած) քանի մը թիւերով պարբերաթերթեր: «Պարբերաթերթ»-ը յետագային իր իսկական անուանումով մաս պիտի կազմէր սուրիահայ պարբերական մամուլի ընտանիքին:

Պարբերաթերթի խմբագրական կազմին գաղափարական ու գրական ստեղծագործական արդիւնքով 1979-ին, Բացառիկ թիւ մը, 21 էջանի կը նուիրուի Հ.Յ.Դ. հիմնադիր Քրիստափոր Միքայէլեանի ծննդեան 120-ամեակին: Պարբերաթերթի շապիկին վրայ կը տեսնենք գծագրուած մեծ յեղափոխականի եւ դեկաւարի պատկերը:

Քրիստափոր Միքայէլեանին նուիրուած Բացառիկ Պարբերաթերթին մէջ տեղ գտած յօդուածները տպագրուած են իւրաքանչիւր թերթի մէկ էջին: Բովանդակու-

թիւնը առաւելաբար նուիրուած՝ Քրիստափորին: Բացառիկը կը բաղկանայ ութը գրութիւններէ ներառեալ խմբագրականը: Նշենք, որ օրուան հասկնալի պատճառներով հանդէսի բոլոր յօդուածներն ալ անստորագիր են, յար եւ նման վերը նշուած այլ կարելոր տեղեկութիւններուն:

Ստորեւ կը ներկայացնենք պարբերաթերթի բովանդակութիւնը.

1. Դէպի Ժողովուրդ, Խմբագրական:
2. Քրիստափոր Միքայէլեան, Մարդը Ու Գործը:
3. Յեղափոխութեան Մասին:
4. Այսպէս Ըսին (Քրիստափորի մասին, մեծերու մտածումներէն հատուածներ):
5. Յեղափոխականը:
6. Ինչպէս Պետք Է Ըլլալ:
7. Քրիստափորի Գաղափարներէն:
8. Մէկ Նպատակ, Մէկ Ամբողջութիւն՝ Յեղափոխական Անհաշտ Կռուի Համար:

Հարկ է արձանագրել, որ պարբերաթերթի վերջին յօդուածը գաղափարական ու քարոզչական նկատարումներով ուղղուած է պարբերաթերթին հրապարակուած տեղոյն հայ գաղութին եւ գաղափարակիցներուն, ուր գրուած է. «Լեռնավայրը»¹⁰³ ...: Լեռնավայրի ընկերները անձանօթ են անոր անցեալին թէ՛ կարողութիւնը չունին: Ոչ, անոնք գիտակից են եւ ունին թաքուն կարողութիւնները, հոնկէ պէտք է պայթին այսօր Քրիստափորի 120-ամեակի տօնակատարութեան օրը կարմիր գրքերը երբ արդէն վարագոյրները մէկ ծայր քաշուած են:

Ինքնավստահ վճռականութիւն՝ ընդհանուր շահերի գիտակցութեամբ լուսավառուած...

Մէկ Նպատակ, մէկ ամբողջութիւն՝ յեղափոխական անհաշտ կռուի համար...» (էջ 21):

Ուրեմն, ՔՈՄ-ի «Պարբերաթերթ»-ի խմբագրական կազմին նախաձեռնած սոյն թիւերը, միութեան պաշտօնաթերթի նախակարապետ այն թիւերն են, որ խորքին մէջ միութեան ժողովներու որոշումով կոչուած էր «Կորիզ»:

«Պարբերաթերթ»-ը նախակարապետը եղաւ ՔՈՄ-ի պաշտօնաթերթ «Կորիզ»-ին, որ հրատարակուիլ սկսաւ 1981 թուականին:

«Պարբերաթերթ»-ի նշեալ թիւերը նկատի առնելով, որ կնքուած են «Պարբերաթերթ» անուամբ, հետեւաբար յարմար նկատեցինք, որ առանձին բաժինով ներկայացնենք: Իսկ այլ մանրամասնութիւնները աւելի նպատակայարմար գտանք ներկայացնել «Կորիզ» պարբերաթերթի բաժնին մէջ:

¹⁰³ Լեռնավայրը, որ նախապէս Կիլիկիոյ կուսակցական տեղանունն էր, Կիլիկիոյ պարպումէն սկսեալ կը ներկայացնէր Սուրիոյ կազմակերպութիւնը (առաջին երկու տասնամեակներուն՝ Լիբանանը ներառեալ): Տեսնել Տասնապետեան Հրաչ, «Հ.Յ. Դաշնակցութիւնը իր կազմութենէն մինչեւ Ժ. Ընդհ. ժողովը (1890-1924)», Աթէնք, 1988, էջ 172:

ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Կրօնական, յարանուանական, ազգային, գրական, կրթական, գեղարուեստական եւ համայնքի տեղեկատուութիւն:

Պարբերականութիւն: Պատահականութեան կապուած:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1960 թ., Փետրուար: 1971 թ. վերհրատարակուած:

Տեսողութիւն: 1960-1970 թթ.: 1971-1977 թթ. (վերհրատարակուած շրջան):

Հրատարակութիւն: Հայ Կաթողիկէ Առաջնորդարանի:

Խմբագիրներ: Յովսէփ վրդ. Շատարեւեան (1960-1967 թթ.), Գրիգոր Ժ. վրդ. Այվազեան (1968-1969 թթ.), Պետրոս վրդ. Միրիաթեան (1971-1977 թթ.):

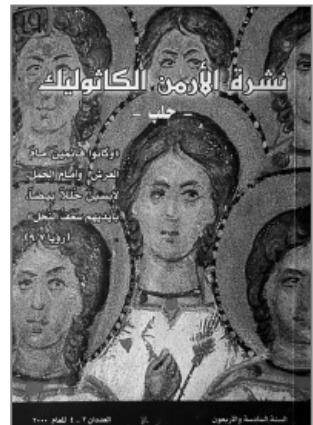
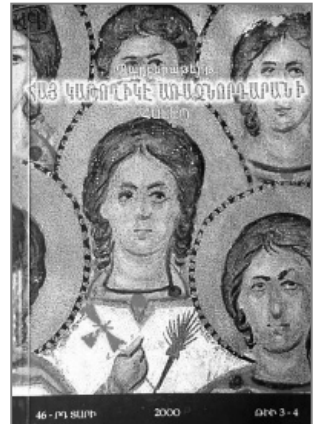
Գլխաւոր աշխատակիցներ: Գէորգ արք. Լայէքեան, Պետրոս Պտղունի, Հայր Միքայէլ Յովհաննէսեան, Պետրոս վրդ. Միրիաթեան, տքթ. Մհարոն Խաչատուրեան, Յովսէփ վրդ. Շատարեւեան, Ծովինար Պաղտասարեան, Հայր Եփրեմ Տէր-Ղազարեան, Հրաչ Զաքարեան, Հայր Աւետիք Թալաթիւսեան, Հայր Վահան Յովհաննէսեան, Մեսրոպ եպս. Թերզեան, Գրիգոր Ժ. վրդ. Այվազեան, Լիւսի Միլափեան, Հայկ Պարիկեան, Վարդան Զօրենց, տքթ. Թորոս Թորանեան, Ժ. Տ. (Ժան Տապանչաճեան), Հայր Բարսեղ Ֆերիաթեան, Պօղոս վրդ. Գուսա, Հայր Արսէն Աղամեան, Նշան Սարաֆեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 36-70:

Թուղթի ձեւաչափ: 16 X 24 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարաններ «Գարուն» (1960, 1962 եւ 1963 թթ.), «Անի» եւ «Գօգօ» (1961 թ.), «Ֆընուն» (1964 եւ 1965 թթ.), «Ահրամ» (1966-1967 թթ.), «Ոսկե-տառ»՝ Գ. Պուրնիկեանի (1968-1969 թթ.) եւ «Արեւելք» (1971 թուականէն):

Յանդիման տեղեկութիւն: Պարբերաթերթը նախ երկամսեայ, ապա տարեկան: Կը տրուի անվճար:

ՊԱՐՄԱՆ

Ենթախորագիր: Ուսանողական պարբերաթերթ Բ.
Ե. Ա. Ճ.հ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Աշակերտական շարադրանքներ՝ գրական, մարզական, ճեմարանի կեանք, երգիծանք, ծիծաղ, հանելուկ, խաչբառ, ժամանց:

Պարբերականություն: Պատահականություն
կապում:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1958 թ. Մարտ:

Տեղոդութիւն: 1958 թ. Մարտ եւ Ապրիլ, լոյս տեսած է 2 թիւ միայն:

Հրատարակություն: Ը դասարանի նախաձեռնությամբ:

Խմբագրական մարմին: Աշակերտներու խմբակ մը:

Գլխավոր աշխատակիցներ: Անետիա Զարիկեան, Պետրոս Պետրոսեան, Վարդուիի Գրանեան, Մանուէլ Զարշաֆեան, Սարգիս Նազարեան, Լուսին Ապուլաֆեան, Յովսէփ Գաբրիէլեան, Մովսէս Պյազգեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 23-28:

Թուղթի ձեւաչափ: 21 X 30 սմ.:

Տպագրութիւն: Մեքենագիր, շապիկը տպագիր:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Պարման» Ուսանողական պարբերաթերթի լոյս տեսած երկու թիւերուն մէջ աշակերտներու կողքին յօդուածներ ունին ուսուցիչներ՝ Արեգ Տիրազեան եւ Գեորգ Տօնապետեան, ինչպէս նաեւ Գերշ. Տ. Ղեւոնդ արք. Չեպէեան:

ጥኮሮሢሃ

Ենթախորագիր: Ամսագիր:

Լեզու: Հայերեն:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1923 թ.:

ՏԵԼՈՂՈՒԹՅՈՒՆ: 6 ամիս:

Տպագրութիւն: Խմորատիպ:

Ֆառելեալ տեղեկութիւն: Այս մասին կը տեղեկանանք ժիրայր Դանիէլեանի ռսութեան արդիւններէն¹⁰⁴:

¹⁰⁴ Ժիրայր Դանիելյան, «Հայագիտական Հրատարակություններ», «Հայկազեան Հայագիտական Հանդես», հատոր Ե, Պեղյուք, 1974, էջ 272:

ՋԱՀԱԿԻՐ

Ենթախորագիր: Սուրիոյ Երիտասարդական միության պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Ազգային, պատմական, երիտասարդական, գաղափարական, ընկերային, Հայ դատ, եւ այլն:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2007 թ.:

Տեսողութիւն: 2007 թ.:

Հրատարակութիւն: Սուրիոյ Երիտասարդական Միութեան

Բովանդակութիւն: Կորսուած Հայրենիք... Կարօտեալ Հայրենիք..., Մարդկային իրաւունքները Միջազգային գէտնի վրայ, Ջաւախքահայութիւնը՝ Վրաստանի արդի քաղաքականութեան մէջ, Կրկին մէկը կը գոռայ, Դաշնակցական երիտասարդը, Ուժեղ յիշողութեան հիւանդութիւն, Երիտասարդ Առաջնորդներու պատրաստութիւն, Երիտասարդութեան դերը սփիւռքահայ իրականութեան մէջ, Փարքինսըն հիւանդութիւնը, Կամք, Դաշնակցութեան գոյերթը, Հայոց լեզու, Ընկերութիւն եւ այլն:

Գրութիւններ ունին: Գէորգ Յակոբճեան, Ծերուն Դազարեան, Արշօ Շամոյեան եւ Վարդէնի Խուտեցեան, Ժագ Ֆարահ, Սեւան Գալայճեան, Ազատուհի Միմոնեան, Լուսին Դաւիթեան, Ալին Գալայճեան, Հրանդ Փաստրմանեան, Արաքսի Մելքոնեան, Նարինէ Գոնճայեան, Դալար Սապունճեան, Լուսին Քէլէշեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 104:

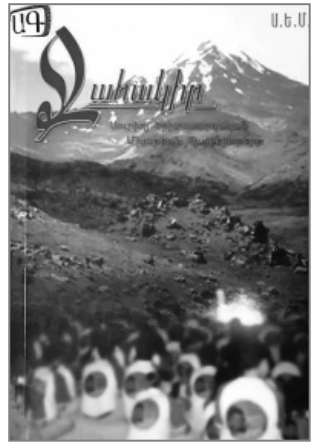
Թուղթի ձեւաչափ: 16.5 X 24 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք»:

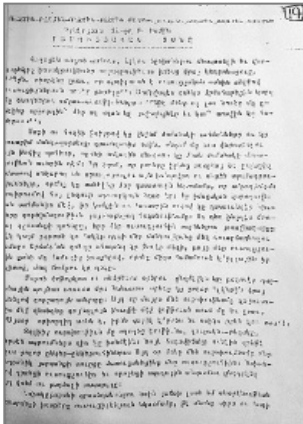
Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Ջահակիր» պարբերաթերթը հրատարակուած է մէկ թիւ, իբրեւ գիրք, անոր մէջի նիւթերը պատկերազարդուած եւ մասամբ մը գունաւոր են:

Պարբերաթերթին մէջ չէ նշուած խմբագրի, խմբագրական կազմի անուններ, ինչպէս նաեւ՝ ո՛չ խմբագրական կայ, ո՛չ ալ պարբերաթերթին մասին երկու խօսք:

Գիրքին մէջ տեղ գտած գրութիւնները մեծաւ մասամբ Սուրիահայ Երիտասարդական Միութեան անդամներու շարադրանքներ եւ ուսումնասիրութիւններ են: Շատ քիչ արտատպումներ եղած են:

ՈԱԶՄԻԿ

Ենթախորագիր: Աշակերտական թիրթիկ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Աշակերտական շարադրանքներու փորձեր, երգիծական գծագրություններ եւ այլն:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1983 թ.:

Հրատարակութիւն: Ազգ. Քարէն Եփփէ Ճեմարանի, երեկոյեան բաժնի, ԺԱ կարգ Բ բաժանումի:

Գրություններ ունին: Մայտա Դանիէլեան, Սալիի Մարաշեան, Թալին Շաքարեան, Թալին Տեր-Մանուէլեան:

Էջերու թիւ: 8:

Թուղթի ձեւաչափ: 20.5 X 30 սմ.:

Տպագրութիւն: Մեքենագրուած-բազմագրուած:

Յանելեալ տեղեկութիւն: «Ռազմիկ»-ը դասարանային խմբական աշխատանքի արդիւնք է: Լոյս տեսած է մէկ թիւ միայն եւ տպագրուած է Ազգ. Քարէն Եփփէ Ճեմարանի «Ծիլեր» պարբերաթերթի ԺԲ տարի, թիւ 2, Ապրիլ, 1983, Հալէպ, էջ՝ 31-38:

ՍԱԼՆԱՄԷ (Տարեգիրք)

Ենթախորագիր: «Սալնամէ», տարեգիրք:

Լեզու: Հայատառ թրքերէն:

Բնոյթ: Տեղեկագրական-վիճակագրական հրապարակումներ:

Պարբերականութիւն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1285 հիճրիի [1868 մ.թ.]:

Հրատարակութիւն: Հալէպի նահանգապետարան:

Կազմող: Հալէթ պէլ էֆէնտի:

Գլխավոր աշխատակից: Նիկողոս Տեր-Մարգարեան:

Էջերու թիւ: 68:

Թուղթի ձեւաչափ: 14 X 19.5 սմ.:

Տպագրութիւն: Հալէպ նահանգի տպարան («Հալէպտէ Վիլայէթ մաթպաա-սինալէ»):

Յանելեալ տեղեկութիւն: «Սալնամէ»-ն (տարեգիրք) հրատարակուած է հիճրիի 1285 թուականին, այսինքն մեր թուարկութեան 1868 թուականն է:

«Մալնամե»-ի շապիկը զարդափակ է, իսկ էջերը (68) գծափակ: Տարեգիրքը սկիզբ կ'առնէ երկու էջանի «Մուգատտմե» («Յառաջաբան») վերնագրուած առաջնորդող գրութեամբ: «Մուգատտմե»-ն ստորագրուած է «Իրան թերճիմանի Նիկողոս Տէր-Մարգարեան», այսինքն Իրանի թարգման Նիկողոս Տէր-Մարգարեան:

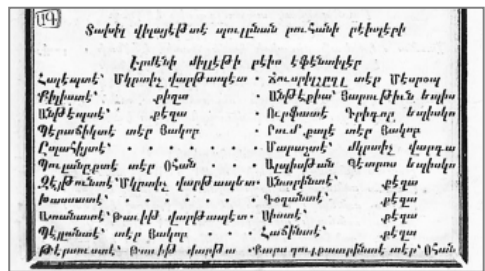
Յառաջաբանին մէջ փոքր ակնարկ մը կը կատարուի տպարանի գիւտէն յետոյ քաղաքակրթութեան զարգացման եւ այդ նպատակով Բարձր դրան կողմէ որոշուած իւրաքանչիւր նահանգի մէջ տպարանի մը գոյութեան եւ մեկնարկին մասին:

Տարեգիրքին մէջ հրապարակուած են Օսմանեան կայսրութեան նահանգային խորհուրդներու, համայնքներու պատասխանատուներու, կրօնական առաջնորդներու, տնտեսական կազմերու եւ պետական այլ կառոյցներու անուանացանկերն ու աղիւսակները:

Իրագէկ կը դառնանք, թէ սոյն ՍԱԼՆԱՄԷ-ն Հալէպ նահանգի «Մէքթուպնի» Հալէթ պէկ էֆենտիյի կազմած հերթական երկրորդ հատորին հայատառ հրատարակութիւնն է:

Այս մասին տեսնել նաեւ Յասմիկ Ա. Ստեփանեանի «Հայատառ թուրքերէն գրքերի եւ հայատառ թուրքերէն պարբերական մամուլի մատենագիտութիւն (1727-1968)», İstanbul, Turkuaz yayinlari, 2005, էջ 147:

Լուսանկարները օգտուած ենք ՀՀ Ազգային գրադարանէն:

ՍԱՀԱԿԵԱՆԻ ԶԱՅՆ

Ենթախորագիր: Երկլեզու երկշաբաթաթերթ (արաբերէն եւ հայերէն):

Լեզու: Հայերէն եւ արաբերէն:

Բնոյթ: Աշակերտական շաբաղրանքներ:

Պարբերականութիւն: Ամսական դրութեամբ: Իւրաքանչիւր ամսուան 15-ին:

Հրատարակութեան վայր: Դամասկոս:

Հրատարակութեան թուական: 1964 թ. Մարտ 1:

Տեւողութիւն: Մէկ տարի:

Հրատարակութիւն: Հ.Բ.Ը.Մ. Սահակեան վարժարանի աշակերտական ձեռնարկ:

Խմբագիրներ՝ ուսուցչական կազմ: Սրբուհի Սարգիսեան, Կարօ (Կարոյ¹⁰⁵) Սարգիսեան եւ Յովհաննէս Եաղուպեան:

¹⁰⁵ Այդպէս արձանագրուած է:

Էջերու թիւ: 16 (7 էջը հայերէն, 9-ը էջը արաբերէն), 24 (12 էջը հայերէն, 12 էջը արաբերէն):

Թուղթի ձեւաչափ: 21 X 31 սմ.:

Տպագրութիւն: Ձեռագիր-խմորատիպ:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Սահակեանի Ձայն»-ի առաջին երկու թիւերը ձեռագիր խմորատիպ: Գ թիւէն սկսեալ՝ մեքենագիր բազմագրուած: Առաջին թիւը արաբերէն լոյս տեսած է, երկրորդ թիւէն սկսեալ՝ արաբերէն եւ հայերէն: Մէկ տարի լոյս տեսած է:

ՍԱՊԱՀ ԵԸԼՏԸԶԸ (Առաւօտեան Աստղ կամ Լուսաստղ)

Ենթախորագիր: «Սապահ Երլտըզը» ամսաթերթ:

Լեզու: Հայատառ թրքերէն:

Բնոյթ: Միսիոնարական եւ հոգեւոր տեղեկատուութիւն ու հոգեւոր գրականութիւն:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 6 Ապրիլ 1926 թ.:

Տեւողութիւն: 6 Ապրիլ 1926 թուականէն 1 Մարտ 1927 թ.:

Հրատարակութիւն: Միւթքապի թերաքի շիրքէթինին Հալէպ շիւպէսի թափաքնտան (Յառաջդիմական Ընկերակցութեան Հալէպի մասնաճիւղի կողմէ):

Հրատարակիչներ: Կարապետ Յ. Ծինկէօգեան (առաջին համարը), ապա՝ Յ. Գ. Ուզունեան:

Արտօնատէր: Ժոզէֆ Վ. Պուլիթ:

Գրութիւններ ունին: Կարապետ Յ. Ծինկէօգեան, Յ. Գ. Ուզունեան, Խանըմ Փոլսանեան, Կ. Գունտաքնեան, Յակոբ Պեգնեան, Ն. Պեգնեան, Յ. Ասէեան, տիկին Մ. Աշնեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 4:

Թուղթի ձեւաչափ: 16 X 23 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Մարանաթա»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Սապահ Երլտըզը» (Առաւօտեան Աստղ կամ Լուսաստղ) ամսաթերթին առաջին թիւը լոյս տեսած է 6 Ապրիլ 1926 թ. իսկ վերջինը՝ 1 Մարտ 1927 թ.: Հրատարակուած է ընդամենը 12 թիւ:

«Սապահ Երլտըզը» հայատառ թրքերէն ամսաթերթին մէջ հայ յօդուածագիրներու կողքին, կարելի է օտար միսիոնարներու յօդուածներ ալ տեսնել: Ինչպէս նաեւ հայերէն երկու յօդուած՝ «Եկեղեցի, դպրոց եւ մամուլ» (համար 4) եւ «Ամանոր» (համար 10), որոնք ստորագրած է Յ. Պասմաճեան:

Պատմական կարեւորութեան համար պէտք է արձանագրել, որ «Սապահ Երլտըզը»-ն շարունակութիւնն է վերոնշեալ նոյն հոգեւոր ընկերակցութեան կողմէ՝ 1925-ին լոյս տեսած «Փուրսաթը Ձայ Էթմէ» (Առիթը Մի՛ Փախցնէր) հայատառ թրքերէն ձեռագիր ամսաթերթին:

ՍԱՍՈՒՆ

Ենթախորագիր: Տարեգիրք:

Լեզու: Հայերեն:

Բնույթ: Գրական, պատմական, բանասիրական եւ տեղագրական:

Պարբերականություն: Տարեկան:

Հրատարակության վայր: Հալեպ:

Հրատարակության թուական: 1 Յունուար 1948 թ.:

Տեղողություն: 1 թիւ միայն հրատարակուած է:

Հրատարակություն: Սասնոյ Հայրենակցական Միություն:

Խմբագիր: Մկրտիչ Մկրտիչեան:

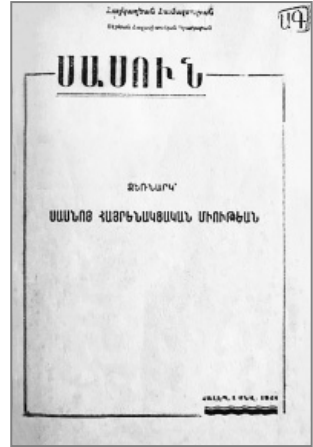
Գրություններ ունին: Մկրտիչ քինյ. Մուրատեան, Վարդգէս Տօնապետեան, Կ. Սասունի, Մկրտիչ Յովհաննէսեան, տքթ. Գրիգոր Երեցեան, Լեւոն Գարմէն, Հմայեակ քինյ. Երեցեան, Մկրտիչ Մկրտիչեան, Եղուարդ Տարօնեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 124:

Թուղթի ձեւաչափ: 17 X 23.5 սմ.:

Տպագրություն: Տպարան «Նայիրի»:

Ցաւելեալ տեղեկություն: Գիրքին օրինակը կրցած ենք ապահովել Պէյրուքի Հայկազեան համալսարանի «Տէրեան» հայագիտական գրադարանէն:

SPARKS-الشرر (Կայծեր)

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Արաբերէն, անգլերէն, ապա նաեւ՝ հայերէն:

Բնույթ: Աշակերտական շարադրանքներ:

Պարբերականություն: Պատահականություն եւ կապուած:

Հրատարակության վայր: Հալեպ:

Հրատարակության թուական: 1972 թ.:

Տեղողություն: 1972-1975 թթ.:

Հրատարակություն: Կիլիկեան Ճեմարանի ուսանողություն:

Գլխաւոր խմբագիր: Գէորգ Աթոգեան:

Խմբագրական մարմին (անգլերէն բաժնի): Մանուշակ Մատոյեան, Հուրի Աթթարեան, Վահէ Մարտիրոսեան, Սեդա Աշրքեան, Գասպար Գասպարեան, Արուսեակ Սապունճեան, Լինտա Պօղոսեան, Ճորճ Սունունու եւ Գայիանէ Թիւմպալեան:

Խմբագիր (արաբերեն բաժնի): Ապտուլքատեր Անատանի, եւ Հասսան Եագճի:

Պատասխանատու՝ Կիլիկեան Ճեմարանի արաբերեն բաժնի տնօրէն՝ Նետէր Մաշնուր:

Խմբագրական մարմին (արաբերեն բաժնի): Ուսուցիչներ՝ Գէորգ Աթոգեան, Սարգիս Շամամեան եւ Շահատէ Գարգոն: Աշակերտներ՝ Սոնա Պօղոսեան, Բաֆֆի Գազանճեան, Անեթա Նարպէկեան, Վարուժան Եղեայեան, Արփինէ Էլէյճեան, Յարութիւն Եաղսրգեան, Աւետիս Աճոյեան, Սոնիա Արապաթլի, Գայիանէ Թիւմպալեան, Մարալ Քէշիշեան, Յակոբ Մարտոյեան, Սուրէն Հեքիմեան, Շահէ Տիրարեան եւ Վանի Գալլագեան:

Արաբերեն գրութիւններ ունին: Ուսուցիչներ՝ Գէորգ Աթոգեան եւ Սարգիս Շամամեան, աշակերտներ՝ Հուրի Ագէգեան, Արուսեակ Սապունճեան, Մանուշակ Մատոյեան, Գէորգ Փաքճեան, Հուրի Աթթարեան, Նուպար Սէրայտարեան, Եսթեր Կիւզէլեան, Բաֆֆի Գազանճեան, Արփինէ Էլէյճեան, Յարութիւն Եաղսրգեան, Գայիանէ Թիւմպալեան, Սոնա Պօղոսեան, Ռոզին Թոփալգրանճեան, Սուրէն Հեքիմեան, Անայիս Շաքարեան, Սոնիա Արապաթլի, Ռոզին Խաչերեան, Աբրահամ Կոստանեան եւ ուրիշներ:

Անգլերեն գրութիւններ ունին: Տիգրան Մարգարեան, Ազնիւ Պետրոսեան, Գէորգ Ագէգեան, Մէլինէ Քէշէճեան, Լեւոնիկ Հինտոյեան, Գասպար Գասպարեան, Վարդան Նարինեան, Հուրի Աթթարեան, Հայկանուշ Պեքմէգեան, Աւետիս Աճոյեան, Աւետիս Ֆէթիքեան, Յարութիւն Քէօշկէրեան, Ծիւքրիւ Հալլանճեան, Վահէ Մարտիրոսեան, Նորա Մկրտիչեան, Յակոբ Աղայեան եւ ուրիշներ:

Հայերէն գրութիւններ ունին: Գէորգ Արսլանեան, Մայրի Առաքելեան, Գայիանէ Թիւմպալեան, Ռոզին Խաչերեան, Յարութիւն Եաղսրգեան, Անի Աղայեան, Անեթա Նարպէկեան, Մէլինէ Քէշէճեան, Հուրի Աթթարեան, Յովիկ Թիւթիւնճեան, Շահէ Տիրարեան, Ծիւքրիւ Հալլանճեան, Գէորգ Ագէգեան, Վանի Գալլագեան, Խաժակ Ագէգեան, Ազատուհի Հանճեան եւ ուրիշներ:

Երգիծանկարներ: Ճուրճ Սնունու, եւ Շահէ Տիրարեան:

Էջերու թիւ: 10-15:

Թուղթի ձեւաչափ: 21 X 33 սմ.:

Տպագրութիւն: Մեքենագիր-բազմագրուած:

Յանդիպման տեղեկութիւն: «Sparks» եւ «الشور» պարբերաթերթը Կիլիկեան Ճեմարանի նախկին պարբերաթերթ՝ «Կայծեր»-ու շարունակութիւնը եղած է: Sparks-ը եւ الشور-ը հարազատ թարգմանութիւնն են Կայծեր բառին:

Ան ունեցաւ նաեւ բովանդակութեան փոփոխութիւն, դարձաւ եռալեզու՝ հայերէն, արաբերէն՝ «الشَّرَر» եւ անգլերէն՝ «Sparks»: Յանախ անգլերէն եւ արաբերէն, եւ մերթ հայերէն բաժնի յաւելումով: Օրին, այս կարգադրութեան նպատակը զարկ տալ եղած է արաբերէնի եւ անգլերէնի իմացութեան, որոնք հասնող նոր սերունդին համար կենսական են: Իսկ հայերէնի զօրացման հոգը վստահուած է Հայոց լեզուի մասնագէտ դասատուներուն:

«Sparks» եւ «الشَّرَر»-ի առաջին թիւը, որ լոյս տեսած է 1968 թ. Փետրուարին՝ արաբերէն եւ անգլերէն բովանդակութեամբ, կը պարփակէր աշակերտական շարադրութիւններու փունջ մը, ընդհանուր զարգացման բաժինով:

Յաջորդող կարգ մը թիւեր ունեցած են նաեւ յաւելեալ հայերէն բաժին մը, որուն հսկած է Կիլիկեան Ճեմարանի տնօրէն տիար Ռուբէն Տիրարեան:

«Sparks»-ը եւ «الشَّرَر»-ը հրատարակուած են ընդամենը 6 թիւ, գրութիւնները տպագրուած են ամէն մէկ թերթի մէկ երեսին: Անոր մէջ ներառուած են նաեւ զանազան տեսակի գծագրութիւններ:

ՍԵՐՈՒՆԴ

Ենթախորագիր: Ն.Ս.Մ. Միութեան գրական գեղարուեստական լրատու:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Ներքին կեանք, պատմական, մարզական, գրական, բժշկական, գիտական, անուանագիր եւ այլն:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: Ապրիլ 2001 թ.:

Տեսողութիւն: Ապրիլ 2001 թուականէն, Յունիս 2004 թ.:

Հրատարակութիւն: Նոր Սերունդ Մշակութային Միութիւն:

Գրութիւններ ունին: Բժ. Գրիգոր Ամինեան, բժ.

Գայիանէ Սուքիասեան-Չաղլասեան, Մեսրոպ Մեյնազարեան, բժշ. Շահէ Տիրարեան, Ալինա Արաքիլիւրեան, Վարդ-Կակաչ, բժ. Լեւոն Ճիճի, Ռուբէն Տիրարեան, Արա Ճուհարեան, Սիրան Չգոյշեան, բժ. Ռաֆֆի Գասպարեան, Յարութ Թաթարեան, Թալին Զեօշկերեան, Նայիրի Ճիճիեան, տօքթ. Յովիկ Պերպլերեան, Յակոբ Թիւրքիւնեան, Կարալիս Լէփէնեան, Արմենակ Օհանեան եւ ուրիշներ:

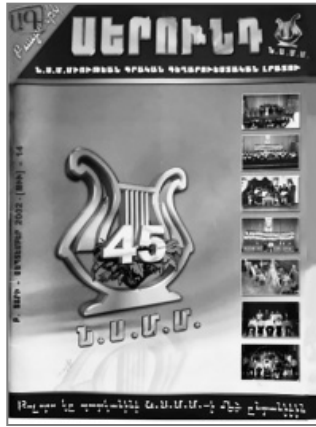
Էջերու թիւ: 4-6-8-16:

Թուղթի ձեւաչափ: 21 X 29.5 սմ.:

Տպագրություն: Համակարգչային գրաշարումը եւ ապա լուսապատճենահանող սարքով (ֆոթո-քոփի) բազմացում:

Յանելեալ տեղեկություն: «Մերունդ» ամսաթերթը եղած է պատկերազարդ եւ յոս տեսած է ընդամենը 33 թիւ: Ան միութենական ներքին նիւթերով եւ այլ յօդուածներով ու ոտանաւորներով ճոխ ամսաթերթ մը եղած է:

Ամսաթերթի թիւ 14-ը յատուկ նուիրում է Նոր Մերունդ Մշակութային Միութեան 45-ամեակին: Ճապիկը յատուկ գունաւոր տպարան տպագրուած է: Առաջին էջը ընթացք կ'առնէ միութեան քայլերգով, 2-րդ էջը «Մեր խօսքը», 3-րդ էջը արաբերէն եւ հայերէն «Սրտի խօսք»-եր: Ապա, լուսարձակի տակ կ'առնուին միութեան հիմնադրութեան եւ գործունէութեան կարեւոր իրադարձութիւնները:

«Մերունդ» ամսաթերթի կարգ մը թիւերուն մէջ արաբերէն կարճ գրութիւններ ներառուած են՝ Նոյեմբեր, 2001, Ա տարի, թիւ 4-ի, եւ Յունուար, 2002, Բ տարի, թիւ 6-ի ու Յուլիս, 2002, Բ տարի, թիւ 12-ի առաջին էջերուն վրայ:

ՍԵՒԱՆ

Ենթախորագիր: Պարբերագիրք:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Գրականութիւն եւ արուեստ:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1946 թ.:

Տեսողութիւն: 1946 թ.:

Հրատարակութիւն: Հալէպահայ Ուսուցչական Միութիւն Սեւան հրատարակչական մարմին:

Խմբագիր: Սիմոն Սիմոնեան:

Գրութիւններ ունին: Գարեգին Ա Կաթողիկոս Յովսէփեանց, Վահան Թէքէեան, Վահէ-Վահեան, Միհրան Տ. Ստեփանեան, Արաքսի Պապիկեան, Յակոբ Օշական, Նիկոլ Աղբալեան, Հայր Ներսէս Ակինեան, տքթ.

Յարութիւն Տէր-Ղազարեան, Մարի Աթմանեան, Ծէն-Մահ, Յոյակ, Սմբատ Տէրունեան, Միքայէլ Ս. Կիւրճեան, Անդրանիկ Ծառուկեան, Արամ Արման, Չարեհ Մելքոնեան, Եղիվարդ (Եղիշէ վրդ. Տէրտէրեան), Լեւոն Գարմէն, Ծաւարշ Նարդունի, Սեզա, Սիմոն Սիմոնեան, Ծահան Ռ. Պէրպէրեան, Բիւզանդ Եղիայեան, Արիս Ծաքլեան, Սմբատ Փանոսեան, Հրաչեայ Աճառեան, Եղիա Քասունի, Արտաւազդ արք. Միւրմէան, Մկրտիչ քին. Մուրատեան, Օշական քին. Մայեան,

Կարապետ Մկրտիչեան, Միհրան, Ս. Սահակեան, Նիրվանա, Սահակ Պալըք-
ճեան եւ Գոհարիկ Ղազարոսեան:

Էջերու թիւ: 120-124:

Թուղթի ձեւաչափ: 17 X 23 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Մեւան»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Մեւան» պարբերագիրքը լոյս տեսած է 2 թիւ (Ա եւ
Բ գիրք): Պարբերագիրքին մէջ տեղ գտած են գրական, բանասիրական, մատենա-
գիտական եւ լեզուաբանական որակաւոր գրութիւններ:

ՍԿԱՌԻՏԻՆ ԶԱՅՆԸ

Մեր ուսումնասիրութենէն երեւան կու գայ, որ «Սկառուտին Զայնը» պարբերա-
թերթի առաջին թիւի լոյս ընծայումէն մինչեւ օրս՝ կամքի անկախ պատճառներով
եւ յաճախակի ընդմիջումներով անցած է հինգ հանգրուաններէ կամ ժամանա-
կաշրջաններէ:

Վերոնշեալ հինգ ժամանակաշրջանին մէջ կարեւորագոյն իրադարձութիւնը
եղած է հրատարակութեան հովանաւորի անուանափոխումը: Պարբերաթերթը,
նախապէս Հ.Մ.Ը.Մ.-ի եւ ՍՕԻՄ-ի Սուրբիոյ Շրջ. Սկառուտ Խորհուրդներու կողմէ կը
հրատարակուէր, սակայն Հ.Մ.Ը.Մ.-ի երկսեռացումով, պարբերաթերթը կը հրա-
տարակուի Հ.Մ.Ը.Մ.-ի Սուրբիոյ Շրջանային Սկառուտական Խորհուրդին կողմէ:

Պարբերաթերթը ամէն ժամանակաշրջանին՝ վերահրատարակութեան լոյս տե-
սած է, տարբեր ձեւաչափերով, խմբագրական կազմերով, էջաթիւերով, այլ շա-
պիկներով եւ զանազան բնոյթով:

Վերը նշուած պատճառներուն հիման վրայ յարմար նկատեցինք, որ ստո-
րել ներկայացնենք իւրաքանչիւր ժամանակաշրջանին մէջ լոյս տեսած թիւերը
առանձնաբար:

Ա Շրջան

Ենթախորագիր: Երկշաբաթաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Սակուտական, ազգային, կրօնական, ներքին
կեանք:

Պարբերականութիւն: Երկշաբաթական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1 Յունուար 1965 թ.:

Տեւողութիւն: 1 Յունուար 1965 թուականէն մինչեւ
15 Մայիս 1965 թ.:

Հրատարակութիւն: Հ.Մ.Ը.Մ.-ի սկառուտներու 8-րդ
խումբի:

Պատասխանատու: Վարուժան Հանէսեան:

Խմբագրական կազմ: Վահէ Ժամագործեան, Կարօ Թիւթիւնճեան, Մակի Բարսեղեան, Վաչէ Մարաշեան, Ժիրայր Արապեան եւ Սիրվարդ Սապունճեան:

Գրութիւններ ունին: Անահիտ Մարգարեան, Ս. Սապունճեան, Չօհրապ Ստեփանեան, Կարօ Թիւթիւնճեան, Մակի Բարսեղեան, Ռաֆֆի Ներսէսեան, Անդրանիկ Պահարեան, Յ Տէյիքմէնճեան, Երուանդ Էթիմէզեան, Չեփիւռ Զարգավաթճեան, Չաւէն Տէրվիշեան, Սարի Յովակիմեան, Անդրանիկ Սիւլիւքճեան, Սեդա Սիմոնեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 12-13:

Թուղթի ձեւաչափ: 22 X 29 սմ.:

Տպագրութիւն: Խմորատիպ: Շապիկի տպագրութիւնները նախ՝ տպարան «Բոթոս», ապա՝ տպարան «Արեւելք»:

Յանդիման տեղեկութիւն: Լոյս տեսած է 6 թիւ: Այլ աշխատութիւններու մէջ անուններու տարերու շփոթ եղած է, օրինակ՝ Վաչէ Մարաշեանը եղած է Վահէ: Վահէ Ժամագործեանը՝ Ժամկոչեան եւ այլն: Իսկ Վարուժան Հանէսեանի անունը առաջին կողքի կոնակը արձանագրուած է պատասխանատու, սակայն այլ աշխատասիրողներու ուսումնասիրութիւններուն մէջ ներկայացուած է իբրեւ խմբագիր պատասխանատու: Որքան ան այդ պարտականութիւնը վարած ըլլայ մենք կարելոյ կը նկատենք արձանագրուածը ներկայացնել՝ պատասխանատու:

«Սկաուտին Ձայնը» պարբերաթերթին վեց թիւին միջուկները մեքենագրուած եւ ապա լուսապատճենահանող սարքով (ֆօթօ-քօփի) բազմացուած են 1 եւ 2 թիւերը միայն մէկ էջին տպագրուած է, կոնակի էջը պարապ է, իսկ միւսները իւրաքանչիւր թերթին երկու էջերը տպագրուած են: Միւս կողմէ, 4 եւ 5 թիւերու էջերը չեն թուագրուած:

Թուագրուած էջերէն զատ կան էջեր, որոնց մէջ յանդուրժուած՝ ժամանցի, մանկապատանեկան եւ պատկերազարդուած պատմութիւններ կան:

Բ Շրջան

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Սկաուտներու եւ արծուիկներու ստեղծագործութիւններ, շարադրանքներ, ներքին կեանք, ազգային, գրական, գիտական, ժամանց եւ այլն:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1982 թ.:

Տեսողութիւն: 1982-1983 թթ.:

Հրատարակութիւն: Հ.Մ.Բ.Մ.-ի եւ ՍՕԽ-ի Սուրիոյ Շրջ. Սկաուտ Խորհուրդներու:

Պատասխանատու: Մանուկ Բէօշկերեան:

Խմբագրական պատասխանատու: Վիգէն Գապագեան:

Խմբագրական կազմեր: Չեփիւ Մուղալեան, Մեղա Տէր-Աբրահամեան, Սալբի Պեքեարեան, Սիրան Աւրնեան, Մակի Պասմանեան, Ծովիկ Դաւիթեան, Հուրի Սերայտարեան, Մարալ Էլէճեան, Վարդուհի Միհրանեան, Վիզէն Գապագեան, Մանուկ Մանուկեան, Տիգրան Փիլանեան, Սողոմոն Փալանեան, Վիզէն Հապոյեան, Քնարիկ Գալայեան, Այտա Փոթուքեան, Արսո Համբարձումեան, Սիսակ Տիլպէրեան, Կարալիս Փուշունեան, Չարեհ Փամպուքեան, Մեսրոպ Գորթոշեան, Վահէ Թանաշեան եւ ուրիշներ:

Գրութիւններ ունին: Ալեքսան Իսկենտէրեան, Վիզէն Գապագեան, Մեւան Նազարեան, Տիգրան Փիլանեան, Անի Գապագեան, Մարալ Էլէճեան, Հուրի Նազարեան, Մանուկ Մանուկեան, Սալբի Պեքեարեան, Սիրան Աւրնեան, Հերա Տէր-Աբրահամեան, Մարինա Սագայեան, Մակի Պասմանեան, Հուրի Սերայտարեան, Լուսին Ժամկոչեան, Լինտա Էլէճեան, Սուրէն Նազարեան, Մեսրոպ Գորթոշեան, Միհրան Կարապետեան, Կարօ Թիւթիւնեան, Մանուկ Ղազէլեան, Նելլի Թաշնեան, Նուարդ Ադամեան, Յարութ Չերքէզեան, Պօղոս Պալիօզեան, Սուսանա Ժամագործեան, Խաչիկ Էլէճեան, Այտա Պէրէճիքեան, Յովհաննէս Պասմանեան, Երան Գապագեան, Չաւէն Տէրվիշեան եւ Յարութ Խաչատուրեան:

Կողքի գծագրութիւն: Արսո Համբարձումեան:

Գեղարուեստական պատասխանատու: Արսո Համբարձումեան:

Էջերու թիւ: 52 (թիւ 1, 1982), 46 (1982, թիւ 2), 45 (1982, թիւ 3), 40 (Բ տարի, 1983, թիւ 1, 4), 41 (Բ տարի, թիւ 5) եւ 42 (Բ տարի, թիւ 6):

Թուղթի ձեւաչափ: 21 X 31 սմ.:

Տպագրութիւն: Մեքենագիր-բազմագրուած:

Յանդէպ տեղեկութիւն: 17 տարիներ ետք անգամ մը եւս կը սկսի լոյս տեսնել «Սկաուտին Չայնը» պարբերաթերթը, տարբեր ձեւաչափով եւ կազմով: Լոյս տեսած է 6 թիւ: Թիւ 1, 1982: 1982, թիւ 2: 1982, թիւ 3: Բ տարի, 1983, թիւ 1 (4): Բ տարի, թիւ 5: Բ տարի, թիւ 6:

Շապիկը տպագրուած է եւ իւրաքանչիւր թիւ ունի գոյն մը՝ առաջին թիւէն սկսեալ, յաջորդաբար՝ կանաչ, կարմիր, պեժ, մանիշակագոյն, վարդագոյն եւ դեղին:

Շապիկին վրայ միայն գրուած է «Սկաուտին Չայնը, Հ.Մ.Ը.Մ.». չէ նշուած թուական, ամիս, տարի եւ այլն:

Պարբերաթերթը կը վայելէ Հ.Մ.Ը.Մ.-ի եւ ՍՕԽ-ի Խորհուրդներու հովանաւորութիւնը: Թիւ 1 եւ 2-ին միջուկի կողքին վրայ թուականներու եւ «սկաուտական»-ի կողքին արձանագրուած է «Ընկերային յանձնախումբ», իսկ թիւ 3-4-ի միջուկի կողքին վրայ՝ «Սկաուտական ընկերային եւ գրական յանձնախումբ»: Բ Տարի, թիւ 5: Բ Տարի, թիւ 6:

«Սկաուտին Չայնը» պարբերաթերթին վեց թիւին միջուկները մեքենագրուած եւ ապա լուսապատճենահանող սարքով (ֆօթօ-քօփի) բազմացուած են եւ իւրաքանչիւր թերթի մէկ էջին տպագրուած է. կոնակի էջը պարապ է:

1-5 թիւերուն մէջ արաբերէն քանի մը էջով գրութիւններ կան, անոնցմէ քանի մը հատը անստորագիր են: Իսկ 2, 3, 4 եւ 5 թիւերուն մէջ կան արաբերէն՝ Յարութ Խաչատուրեան ստորագրութեամբ: Աւելցնենք, թէ կան նաեւ թարգմանական յօդուածներ:

Գ Շրջան

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնույթ: Սկաուտներու եւ արծուիկներու ստեղծագործութիւններ, շարադրանքներ, ներքին կեանք, ազգային, գրական, գիտական, ժամանց եւ այլն:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1990 թ.:

Տեսողութիւն: 1990-1991 թթ.:

Հրատարակութիւն: Հ.Մ.Ը.Մ.-ի եւ ՍՕԽ-ի Սուրբիոյ Շրջ. Սկաուտ Խորհուրդ:

Խմբապետութեան ներկայացուցիչ: Բէկի Աւրնեան:

Պատասխանատու: Վահէ Թանաշեան:

Խմբագրական կազմ: Սօսի Խարապոյեան, Աւօ Տէրվիշեան, Մեղրիկ Ապահունի, Լեւոն Քահուէճեան, Մարալ Չարիկեան, Թամար Աւետեան եւ Արմէն Ճուքնուքեան:

Գրութիւններ ունին: Յոլինէ Ճապաղշուրեան, Լիզա Լալէան, Անի Կարապետեան, Մանուկ Մանուկեան, Արմէն Ճուքնուքեան, Մեղրիկ Ապահունի, Մարալ Չարիկեան, Լեւոն Քահուէճեան, Սօսի Խարապոյեան, Շողիկ Ազարիկեան, Աւօ Տէրվիշեան, Մարալ Յովհաննէսեան, Թամար Աւետեան, Գէորգ Չոզկարեան, Վահէ Թանաշեան, Արփի Խուլպիարեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 54 եւ 58:

Թուղթի ձեւաչափ: 21 X 28 սմ.:

Տպագրութիւն: Մեքենագիր-բազմագրուած:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: 9 տարի յետոյ անգամ մը եւս կը սկսի լոյս տեսնել «Սկաուտին Չայնը» պարբերաթերթը, տարբեր ձեւաչափով եւ կազմով: Լոյս տեսած է 2 թիւ: Թիւ 1 (Օգոստ. 1990) եւ թիւ 2 (Փետր. 1991):

Շապիկը տպագրուած է՝ թիւ 1-ը կապոյտ է, իսկ թիւ 2-ը՝ վարդագոյն. անոնց վրայ գրուած են «Հ.Մ.Ը.Մ. ՍՕԽ, Սկաուտին Չայնը, Պարբերաթերթ», անշուշտ իւրաքանչիւր թիւի վրայ նշուած է թուականը, ամիսը, եւ թիւը:

Պարբերաթերթը կը վայելէ Հ.Մ.Ը.Մ.-ի եւ ՍՕԽ-ի Խորհուրդներու հովանաւորութիւնը: Խմբագրականները ստորագրուած են՝ «Հ.Մ.Ը.Մ.-ի Սուրբիոյ շրջանային խմբապետութեան Գրական յանձնախումբ»:

«Սկաուտին Չայնը» պարբերաթերթին երկու թիւերուն միջուկները մեքենագրուած եւ ապա լուսապատճենահանող սարքով (ֆօթօ-քօփի) բազմացուած են եւ իւրաքանչիւր թերթի մէկ էջին տպագրուած է, կոնակի էջը պարապ է:

Դ Շրջան

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Սկաուտներու եւ արծուիկներու ստեղծագործութիւններ, շարադրանքներ, ներքին կեանք, ազգային, գրական, գիտական, ժամանց եւ այլն:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1992 թ.:

Տեսողութիւն: 1992 թ.:

Հրատարակութիւն: Հ.Մ.Ը.Մ.-ի եւ ՍՕԽ-ի Սուրիոյ Շրջ. Սկաուտ Խորհուրդ:

Խմբագրական կազմ: Հուրի Սերայտարեան, Խաժակ Տիլպէրեան, Չարեհ Փամպուքեան, Սօսի Խարապոյեան, Արմէն Ճուքճուքեան, Աւետիս Տէրվիշեան, Մեղրիկ Ապահունի, Սեզա Նշանեան, Կարօ Ճըրճիեան եւ Տիտօ Թրքման:

Հրատարակչական Յանձնախումբ: Հուրի Սերայտարեան, Սօսի Խարապոյեան, Սեզա Նշանեան, Թալին Բանոյեան, Խաժակ Տիլպէրեան, Չարեհ Փամպուքեան, Աւետիս Տէրվիշեան, Արմէն Ճուքճուքեան, Մեղրիկ Ապահունի եւ Կարօ Ճըրճիեան:

Գրութիւններ ունին: Դալար Ապանեան, Իզապէլ Թորոսեան, Աւետիս Տէրվիշեան, Սեզա Նշանեան, Մեղրիկ Ապահունի, Չարեհ Փամպուքեան, Սօսի Խարապոյեան, Կարօ Ճըրճիեան, Արմէն Ճուքճուքեան:

Էջերու թիւ: 28-35:

Թուղթի ձեւաչափ: 17 X 24.5 սմ.:

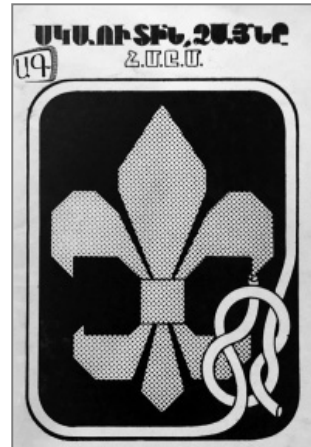
Տպագրութիւն: Մեքենագիր-բազմագրուած:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Սկաուտին Չայնը» պարբերաթերթը կարճ ընդմիջումէ ետք վերստին լոյս կը տեսնէ անգամ մը եւս տարբեր ձեւաչափով եւ կազմով: Լոյս տեսած է 2 թիւ: Թիւ 1 (5 Փետրուար 1992) եւ թիւ 2 (6 Յունիս 1992)¹⁰⁶:

Շապիկը տպագրուած է. անոր վրայ գրուած է «Սկաուտին Չայնը, Հ.Մ.Ը.Մ.» եւ իւրաքանչիւր թիւի առաջին էջին վրայ նշուած է տարեթիւը միայն:

Պարբերաթերթը կը վայելէ Հ.Մ.Ը.Մ.-ի եւ ՍՕԽ-ի Խորհուրդներու հովանաւորութիւնը: Թիւ 1-ի մէջ կայ միայն Խմբագրական, որ ստորագրուած է՝ «Հ.Մ.Ը.Մ.-ի Սուրիոյ շրջանային խմբապետութեան Գրական յանձնախումբ»:

«Սկաուտին Չայնը» պարբերաթերթին երկու թիւերուն միջուկները մեքենագրուած եւ ապա լուսապատճենահանող սարքով (ֆօթօ-քօփի) բազմացուած են: Իւրաքանչիւր թիւ գոյն մըն է, թիւ 1-ը՝ վարդագոյն, իսկ թիւ 2-ը՝ կապոյտ:

¹⁰⁶ Սոյն թիւին, սկիզբի անթուագիր էջին վրայ արձանագրուած է. «Ուրախութեամբ կ'աւետենք մեր ընթերցողներուն, թէ սոյն հրատարակութեան համար առաջին անգամ ըլլալով օգտագործուեցաւ միութեանս թուղթերու նկարիչ մեքենան»:

Ե Շրջան

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Սկաուտներու եւ արծուիկներու ստեղծագործութիւններ, շարադրանքներ, ներքին կեանք, ազգային, գրական, գիտական, ժամանց եւ այլն:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1994 թ.:

Տեւողութիւն: Մինչեւ օրս (ընդմիջումներով):

Հրատարակութիւն: Սուրիոյ Շրջ. Սկաուտ(ական) Խորհուրդ:

Խմբագրական կազմ: Գոհարիկ Թորոսեան (Շրջ. Խմբ. ներկայացուցիչ), Աւօ Տէրվիշեան (Ատենապետ), Արմէն Ծուքնուքեան, Ծիրազ Համամնեան, Նուշիկ Աւրնեան,

Կարօ Ծրճեան, Դանիա Տէր-Պօղոսեան, Պերթա Ատուրեան, Անի Պետրոսեան:

Գրական Յանձնախումբ: Կարօ Ծրճիեան (Յանձնախումբի ատենապետ), Թալին Բանոյեան, Սագօ Գասարեան, Մանիա Աբգարեան, Հայկ Թորոսեան եւ Սեւան Իսրայէլեան:

Շրջանային Խորհուրդի ներկայացուցիչներ: Լեւոն Գահուէնեան, Սիրուն Քէշիշեան:

Գրութիւններ ունին: Աւօ Տէրվիշեան, Գոհարիկ Թորոսեան, Չեփիւռ Էլէնեան, Դանիա Տէր-Պօղոսեան, Տէր Տաթէլ քնյ. Միքայէլեան, Կարօ Ծրճեան, Մանուկ Քէօշկէրեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 58-77:

Թուղթի ձեւաչափ: 17 X 24 սմ., 17 X 24.5 սմ., 17.5 X 25 սմ.:

Տպագրութիւն: Համակարգչային գրաշարուածք: Առանց տպարանի յիշատակութեան:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Այս ժամանակաշրջանը կը տարբերի միւս շրջաններէն այն առումով, որ Հ.Մ.Ը.Մ.-ի Սուրիոյ շրջանի երկսեռացումով, «Սկաուտին Չայնը» պարբերաթերթը ինքնաբերաբար կը դառնայ հրատարակութիւնը՝ Սուրիոյ Շրջանային Սկաուտական Խորհուրդի, փոխան Հ.Մ.Ը.Մ.-ի եւ ՍՕԻՍ-ի Սուրիոյ Շրջ. Սկաուտ Խորհուրդներու:

1994 թուականին լոյս տեսած է 1 թիւ: Թիւ 1-ը՝ 64 էջ, իսկ թիւ 2-ը՝ 1995 թուականին, 58 էջ:

Այս ժամանակահատուածի առաջին թիւին (1994, թիւ 1), առաջին էջին վրայ թէւ «Խմբագրական կազմ» խորագրի տակ արձանագրուած է տուեալ անձնակազմին անուանացանկը, սակայն երկրորդ էջին վրայ «Խմբագրական»-ին տակ ստորագրուած է «Հրատարակչական յանձնախումբ»:

Վերոնշեալ «Խմբագրական» խորագրին տակ կը կարդանք հետեւեալը. «Ահաւասիկ (26) տարիներու կեանք ունեցող «Սկաուտի ձայնը» զանազան ընդ-

միջումները ետք անգամ մը եւս լոյս կը տեսնէ, անգամ մը եւս Սկաուտը կը բարձրացնէ իր ձայնը եւ պիտի շարունակէ բարձրացնել, որովհետեւ խօսք մը ունի տալիք, ի մասնաւորի սկաուտական շարքերու նոր կառոյցէն՝ երկսեռացումէն ետք:

«Հրատարակչական յանձնախումբի աշխատանքին արդիւնքն է պարբերաթերթին այս թիւի հրատարակութիւնը:

«Ուստի յանձնախումբը ի միտի ունի յետայսու հրատարակուած «Սկաուտի ձայնը»-ի նիւթերը, որպէս դասախօսութեան եւ գիտելիքներու աղբիւր օգտագործուին արհմերու՞ն եւ արեւոյշներու կողմէ, ինչպէս նաեւ կը ջանայ քաջալերել բոլոր ինքնաշխատութիւնները, գրական ձիրքերը զարգացնելու համար:

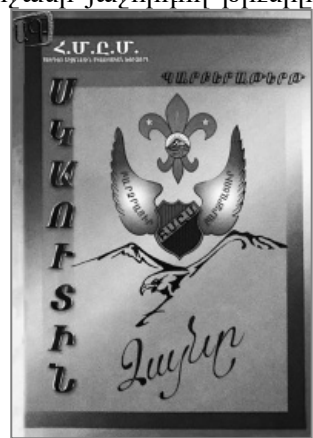
«Պարբերաթերթը իր բովանդակութեան բոլոր նիւթերով՝ ազգային, սկաուտական, կենցաղավարական, մարզական, ընկերային եւ գիտական կը ներկայացնէ դաստիարակչական գործոյ մը արհմերու՞ն եւ արեւոյշներուն համար»:

«Սկաուտի ձայնը» պարբերաթերթի Ե Ժամանակաշրջանի յաջորդող թիւերը հրատարակուած են հետեւեալ տարիներուն. Մայիս 1999 թ., թիւ 1 (77 էջ): Թիւ 2-ը՝ 68 էջ:

Իսկ վերջին թիւը Ապրիլ, 2007 թուականին (40 էջ):

Այս Ժամանակաշրջանին մէջ է, որ Սուրիոյ մէջ ծայր առած պատերազմը եւ այլ պատճառներ, խոչընդոտ կը հանդիսանան հրատարակչական աշխատանքը ձեռով մը անդամալուծելու:

Վերջապէս պէտք է նշել, որ Ե Ժամանակաշրջանին մէջ պարբերաթերթի հրատարակութիւնը լոյս տեսած է տարբեր տարիներուն անջատ-անջատ, վերստին տարբեր ձեւաչափերով եւ խմբագրական կամ գրական կազմերով, զորս վերը յիշատակեցինք:

ՍՈՒՐԻԱ

Ենթախորագիր: Անկախ օրաթերթ: Զանի մը ամիս նաեւ «Նոր Սուրիա»:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Ժողովրդական լրագիր, հրատարակուած է որպէս անկախ, քաղաքական եւ գրական պարբերական:

Պարբերականութիւն: Օրական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 17 Յունիս 1946 թ.:

Տնտղութիւն: 1 Հոկտեմբեր 1960 թ.:

Արտօնատէր եւ տնօրէն: Յովհաննէ Եազընեան:

Խմբագիրներ: Մատթէոս Երէցեան (1946-1947 թթ.),

Ֆերուզ Խանգատեան (1947-1948 թթ.), Յարութիւն Տէր-Ղազարեան (1948-1950 թթ.), Յովհաննէս Եազընեան (1950-1951 թթ.), Անդրանիկ Նանարեան (1952-1953 թթ.), Տիգրան Կիւլիզեան (1953-1954 թթ.), Արամ Շորվողեան (1954 թուականի մէջ՝ քանի մը ամիս միայն) եւ կրկին Յարութիւն Տէր-Ղազարեան (1954-1960 թթ.):

Օգնական Խմբագիրներ: Մարտիրոս Գումակնեան, Եղիա Նանարեան, Հայկ Պարիկեան, Պ. Ապանեան եւ Կարօ Սարաֆեան:

Գլխաւոր աշխատակիցներ: Մատթէոս Երեցեան, Ֆերուզ Խանգատեան, Յարութիւն Տէր-Ղազարեան (Յ. Տ. Ղ. եւ Լուսարձակ), Յովհաննէս Եազընեան (Վաչէ), Մարտիրոս Գումակնեան, Կարօ Սարաֆեան (Լեւոնցի), Տիգրան Կիւլիզեան, Եղիա Նանարեան, Հրանդ Մուրատ, Արամ Գիտակից, Բիւզանդ Մինասեան, Նշան Շահէն, Լեւոն Վարդան, Վարդաբոյր, Հայկ Պարիկեան (Բակուր Տաթեւեան), Ա. Արածանի, Արամ Շորվողեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 2-4:

Թուղթի ձեւաչափ: Չանագան են՝ 30 X 45 սմ., 40 X 50 սմ., 39 X 54 սմ., 41 X 57 սմ., 45 X 55 սմ., 45 X 60 սմ. եւ այլն:

Տպագրութիւն: 17 Յունիս 1946 թուականին 1947 թ.՝ տպարան՝ «Ալ-Մարբէֆ»: 1947-1950 թթ.՝ տպարան «Անի», 1952-1955 թթ.՝ տպարան «Նայիրի» եւ 1956-1960 թթ.՝ տպարան «Ալ-Վազըթ»:

Յանդիպակ տեղեկութիւն: «Սուրիա» օրաթերթը 1949-1950 թթ. քանի մը ամիս միայն լոյս կը տեսնէ «Նոր Սուրիա» անունով, ապա կը վերդառնայ իր նախկին անունին:

Թերթը թէւեւ եղած է «անկախ», սակայն ակնյայտ իրողութիւն է, որ շրջան մը մնացած է հնչակեան կուսակցութեան ազդեցութեան տակ, ապա՝ Ռամկավար ազատական կուսակցութեան: Իսկ տարի մըն ալ (1950-1951 թթ.) «Խաղաղութեան կողմակիցներ»-ու գործունէութեան խօսափողը կը դառնայ:

Տպագրած է յօդուածներ, լուրեր եւ այլ նիւթեր Խորհրդային Հայաստանի առօրեայի վերաբերեալ, ներկայացուցած է անոր տնտեսութեան, մշակոյթի վերելքը: Անդրադարձած է ներգաղթին, տեղ տուած է Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւն կուսակցութեան դէմ յօդուածներու: Անոր հիմնական նիւթերն են՝ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը, Գաւառական ժողովի ընտրութիւնները եւ նոյնանման այլ նիւթեր:

Ծանօթացուցած է միջազգային, մասնաւորապէս Մերձաւոր Արեւելքի քաղաքական իրադարձութիւնները: Մէկ խօսքով եղած է համայնավարութեան եւ Սովետ միութեան ջատագովն ու քարոզիչը: Այդ պատճառով ալ թերթը տարբեր առիթներով լոյս ընծայած է բացառիկներ: Թերթի առանցքը կազմած է գովաբանել եւ փառաբանել 29 Նոյեմբեր 1920 թուականը՝ Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետութիւն հռչակման օրը:

Վերոնշեալ բացառիկներու կարգին է նաեւ երեք թիւ, որ յատուկ լոյս տեսած է Ապրիլ 24-ի առիթով (1949, 1950 եւ 1951 թթ.):

«Սուրիա» ունեցած է նաեւ իր թերթօնը՝ հայ եւ օտար գրականութեան արժէքաւոր գործերէն, մեծաւ մասամբ հրատարակած է հայ խորհրդային եւ օտար հեղինակներու գրական ստեղծագործութիւնները:

Վերջապես կարելի է ըսել, որ «Եփրատ»-ի դադրել է ետք, «Մուրիա» անոր դրօշը բարձր պարգած է:

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ԱԼԴՈՍ

Ենթախորագիր: Տարեգիրք (պատկերազարդ):

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Մտաւորականներու, կղերականներու եւ այլ յայտնի անհատներու կենսագրականներ ու անոնց լուսանկարները:

Պարբերականութիւն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1927 թ.:

Տեսողութիւն: 1927-1929 թթ.:

Հրատարակութիւն: Կիլիկիայի Տէմիրճեան գրավաճառի:

Պատրաստեց: Եղուարդ Ա. Ոսկերիչեան (ապա՝ Տէր Մաշտոց քինյ. Ոսկերիչեան):

Գրութիւններ ունին: Եղիշէ արք. Դուրեան, Արտաւազդ վրդ. Միւրմէան, Խաղ Օ. վրդ. Աջապահեան, Մկրտիչ քինյ. Մուրատեան, տքթ. Խաչիկ Պօղոսեան, Միսաք Ս. Ուլնեցի (Միսաք Սիսեռեան), Խ. Պ. Քարտաշ, Բ. Արձան. Վարդան Ա. Ճիհանեան, տքթ. Արմենակ Ապուհայաթեան, Գրիգոր Ս. Ազիբեան, տքթ. Աւետիս Ճեպեճեան եւ Եղուարդ Ա. Ոսկերիչեան:

Էջերու թիւ: 72 (Ա հատոր), 132 (Բ հատոր) եւ 176 (Գ հատոր):

Թուղթի ձեւաչափ: 14 X 20 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արաքս» (Ա հատոր), տպարան «Արարա» (Բ եւ Գ հատորներ):

Յանդեալ տեղեկութիւն: «Մուրիական Ալպոմ»-ի հրատարակութիւնը եղած է իրերայաջորդ երեք տարիներու մէջ իւրաքանչիւր տարին հատոր մը. ընդամենը երեք հատոր՝ Ա հատոր (1927 թ.), Բ հատոր (1928 թ.) եւ Գ հատոր (1929 թ.):

«Մուրիական Ալպոմ»-ին մէջ տեղ տրուած է սուրիացի պետական դէմքերու, հայ եկեղեցական բարձրաստիճան առաջնորդներու, հայ եւ արաբ ծանօթ դէմքերու (բժիշկ, դեղագործ, ատամնաբոյժ, առեւտրական, կրթական մշակ, փաստաբան, ազգ. գործիչ հրապակագիր, արուեստագէտ եւ գրող), իրենց լուսանկարներով եւ կենսագրական գիծերով:

Միւս կողմէ, «Մուրիական Ալպոմ»-ի Բ հատորէն (1928 թ.) կը տեղեկանանք, թէ Ալպոմը ունի Վարչութիւն: Հոն «Վարչական Ազդ» խորագրի տակ կը գրէ. ««Մուրիական Ալպոմ»-ի վարչութիւնը իրեն մասնաւոր եւ խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ բոլոր անոնց, որոնք սիրով իրենց մասնակցութիւնը բերին 1928 տարուան Ալպոմին համար՝ դրկելով վարչութեանս իրենց վերջին լուսանկարը համառօտ կեն-

սագրականով մը եւ իբր **քլիշէի** ծախք ալ ներփակելով 30 ֆրանք»։ Վարչութեան ազդը նշեալ նիւթի առնչութեամբ անշուշտ կը շարունակուի եւ վերջաւորութեան ազդի տակը ստորագրուած է «Վարչութիւն «Սուրիական Ալպոմ»-ի»։

«Սուրիական Ալպոմ»-ի Գ հատորը (1929 թ.) ունի գրական բաժին մը եւ աշխատակիցներ։ Գրական բաժին ըսելով պէտք է հասկնալ այլազան յօդուածներ, ոչ անպայման գեղարուեստական բովանդակութեամբ։

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

Ենթախորագիր: Օրաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Ազգային, քաղաքական:

Պարբերականութիւն: Երկուշաբթի, Երեքշաբթի, Ուրբաթ եւ Կիրակի օրերը, ապա՝ Շաբաթ եւ Կիրակի օրերը: Իսկ յետագային շաբաթը երեք օր:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1922 թ.:

Տեսողութիւն: 1922-1927 թթ.:

Հրատարակիչ: Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան Կուսակցութեան (Ս.Դ.Հ.Կ.):

Արտօնատէր: Հայկ Թորոսեան:

Պատասխանատու տնօրէն: Տիգրան Երեցեան:

Խմբագիրներ: Վարդ-Մեխակ (Վարդիվառ Գարանֆիլեան) եւ Ս. Տիւրունի (Սարգիս Զէտերեան):

Գլխավոր աշխատակիցներ: Շաւարշ Ծիծմանեան, Վարդ-Մեխակ, Զանգունի, Բիշիկ Գրիգոր Մուշեան, Ժիրայր, Լեւոն Արզարեան, Վէ-Մէն, Գէորգ Նալպանտեան, Գէորգ Պապոյեան, Բ. Զարենց, Զգօն-Մեայուհ, Արթիստ, Սէ-Դա եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 2-4:

Թուղթի ձեւաչափ: 43 X 53 սմ.:

Տպագրութիւն: 1922-1924 թուականներուն տպարան՝ «Սուրիական Մամուլ», իսկ 1924-1927 թթ. տպարան՝ «Արաքս»:

Յանդակ տեղեկութիւն: Բանաւոր յիշողութեամբ տեղեկացած ենք, որ «Սուրիական Մամուլ»-ի խմբագրական պաշտօնին մաս կազմած են նաեւ՝ Շաւարշ Ծիծմանեան, Բիշիկ Գրիգոր Մուշեան, Լեւոն Արզարեան, Եղուարդ Ոսկերիչեան, Գէորգ Նալպանտեան եւ Գէորգ Պապոյեան:

«Սուրիական Մամուլ»-ի թերթին առաջին էջին վրայ թէւ գրուած է «Օրաթերթ», սակայն իրականութեան

մէջ լոյս տեսած է Երկուշաբթի, Երեքշաբթի, Ուրբաթ եւ Կիրակի օրերը, ապա՝ Շաբաթ եւ Կիրակի օրերը, իսկ յետագային ալ՝ Չորեքշաբթի, Ուրբաթ եւ Կիրակի օրերը:

Թերթին առաջին էջին վրայ, **քիշէի** աջ կողմը, վերը արաբերենով գրուած է «سوريكان مامول» («Սուրիական Մամուլ»)՝ թերթին խորագիրը, իսկ անոր տակը՝ կան հետեւեալ երեք յայտարարութիւնները. «— Չիրատարակուած ձեռագիրները չեն վերադարձուիր:

— Յօդուած կամ թղթակցութիւն գրել ամփոփ, մաքուր եւ մէկ էջի վրայ:

— Այժմ կը հրատարակուի Դչ., Ուր. եւ Կիրակի օրերը»¹⁰⁷:

Իսկ **քիշէի** ձախ կողմն ալ վերը անգլերէնով գրուած է «Souriagan Mamoul» («Սուրիական Մամուլ»)՝ թերթին խորագիրը, անոր տակ՝ թերթին վաճառման գիներու ցուցակը. «Հալէպ 100 թիւ, 80 դ.ս., Սուրիա 100 թիւ, 100 դ.ս., Արտասահման 100 թիւ, 60 ֆր., Ամերիկա 100 թիւ, 3 տոլար»¹⁰⁸:

Յայտնենք նաեւ, թէ **քիշէի** երկու կողմերը՝ արաբերէն, հայերէն եւ անգլերէն կը կարդանք թերթի հասցէն «Թիւ 38, Սալիպէ փողոց, Հալէպ»¹⁰⁹, ինչպէս նաեւ նոյն տեղէն կը հաստատենք, որ թերթը խմբագրութեան կողքին ունեցած է նաեւ վարչութիւն:

«Սուրիական Մամուլ» օրաթերթին անունը «Յիսնամեակ 1887-1937 Սօց. Դէմ. Հնչակեան Կուսակցութեան» գիրքին մէջ արձանագրուած է «իւ»-ով, այսինքն «Սիւրիական Մամուլ»¹¹⁰:

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

Ենթախորագիր: Ուսանողական բաժին (Կը հրատարակուի ամիսը անգամ մը):

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Հասարակագիտական, ազգային եւ գրական:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

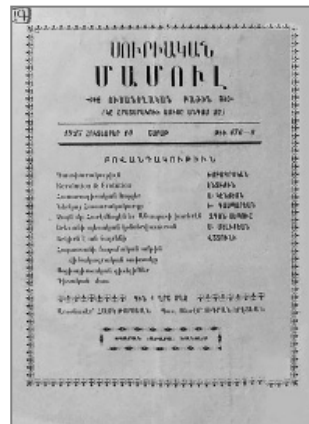
Հրատարակութեան թուական: 16 Մարտ 1925 թ.:

Տեւողութիւն: 16 Մարտ 1925 թուականէն 1926 թ.

Սեպտեմբեր:

Հրատարակութիւն: Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան Կուսակցութեան (Ս.Դ.Հ.Կ.) Հալէպի Ուսանողական բաժնին:

Արտօնատէր: Հայկ Թորոսեան:

¹⁰⁷ «Սուրիական Մամուլ», Դ տարի, թիւ 514, 15 Յուն. 1926 Ուրբաթ:

¹⁰⁸ Նոյն տեղը:

¹⁰⁹ Նոյն տեղը:

¹¹⁰ «Յիսնամեակ 1887-1937 Սօց. Դէմ. Հնչակեան Կուսակցութեան», Փրովիտէնս, 1938, էջ 351:

Պատասխանատու տնօրէն: Տիգրան Երեցեան:

Խմբագիրներ: Վարդ-Մեխակ (Վարդիվառ Գարանֆիլեան) եւ Ս. Տխրունի (Սարգիս Զէտէրեան):

Գլխաւոր աշխատակիցներ: Ս. Սիւնի, Նետ, Մարտակոչ, Սիսունի, Սիրազս, Ղուրպէթ (Խաչիկ Գասպարեան), Վշտունի, Բ. Ամատունի, Չգօն-Սեպուհ: Բոլորն ալ ծածկանուններով, յետոյ նաեւ իսկական անուններով յօդուածներ ստորագրած են՝ Ֆիրուզ Ս. Խանգատեան, Ս. Սապահգիլեան, Միհրան Սէֆէրեան, Ա. Կէնճեան:

Էջերու թիւ: 20-26:

Թուղթի ձեւաչափ: 18 X 26 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարաններ՝ «Սուրիական Մամուլ» (1-6 թիւերը) եւ «Արաքս» (7-12 թիւերը):

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Ս.Դ.Հ.Կ.-ի Հալէպի պաշտօնաթերթ «Սուրիական Մամուլ»-ի համանուն թերթն է, որ լոյս կ'ընծայէ կուսակցութեան Ուսանողական թելը:

Թիւ եւ թուական չունին «Սուրիական Մամուլ» ամսագրի առաջին երկու համարները, որոնց կը յաջորդէ 1925 թ. Մայիս-Յունիս ամիսներու միացեալ 3-4 թիւը, ապա կը շարունակուի նոյն անկանոնութեամբ երկու թիւ եւս եւ 1925 թ.-ի 7-րդ թիւէն սկսեալ կանոնաւոր յաջորդականութեամբ, Ա տարին կ'ամբողջանայ 1926 թ. Փետրուարին:

«Սուրիական Մամուլ» ամսաթերթի 12 թիւերը գոյութիւն ունին, բայց Արտաշէս Տէր-Խաչատուրեան իր աշխատութեան մէջ յիշատակած է 16 թիւ, սակայն չի հաստատեր տեսած ըլլալը:

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

Ենթախորագիր: Կիսաշաբաթաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1920 թ.:

Հրատարակիչ: Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան Կուսակցութեան (Ս.Դ.Հ.Կ.) Սուրիոյ շրջանին:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Այս թերթին մասին մանրամասն տեղեկութիւններու չհանդիպեցանք: Վերոնշեալ նոյն տեղեկութիւնները կրկնուած են Յովհաննէս Պետրոսեանի «Հայ Պարբերական Մամուլի Բիբլիոգրաֆիա»-ի մէջ: Ինչպէս նաեւ, Ամալիա Կիրակոսեանի «Հայ Պարբերական Մամուլի Մատենագիտութիւն 1794-1967» աշխատութեան մէջ¹¹¹:

¹¹¹ Ամալիա Կիրակոսեան, «Հայ Պարբերական Մամուլի Մատենագիտութիւն 1794-1967», Երեւան, 1970, էջ 444, թիւ 2996:

Նուարդ Ասպետ եւ Արամ Ասպետ վերոյիշեալ անունով թերթ մը կը յիշատակեն, սակայն 1922 թ. Հոկտեմբերին սկսած:

Սուրիոյ եւ Լիբանանի հայ գաղութներուն մէջ լրագրական վաստակ ունեցող եւ այդ շրջանին խմբագրական աշխատանք կատարած գրողներ՝ ինչպէս Միհրան Նաճարեան եւ Եղուարդ Ոսկերիչեան, Սուրիոյ եւ Լիբանանի հայ տպագրական եւ լրագրական վաստակին շուրջ անդրադառնալու ատեն չեն յիշատակեր այդ անունով թերթ մը:

Տակաւին, նոյն շրջանին գործած հնչակեան գրող եւ գործիչ Միհրան Մ. Սէֆերեան, որ փորձած է հնչակեան մամուլին ամբողջական ցուցակագրումը կատարել, այդ անունով թերթ մը չի յիշատակեր:

Ըստ Արտաշէն Տէր-Խաչատուրեանի, կա՛մ նման վերնագրով թերթ մը լոյս տեսած չէ Հալէպի մէջ 1920-ական թուականներուն եւ կա՛մ ալ 1922 թուականին սկսած «Սուրիական Մամուլ» երկօրեայի առաջին քանի մը թիւերը լոյս տեսած են «Սուրիական Սուրհանդակ» անունով:

Ուսումնասիրութեան ընթացքին հանդիպած ենք Փարիզ հրատարակուող համայնավար կուսակցութեան («Օրկան Կոմ. Կուս. (S.F.I.C.)») պաշտօնաթերթ «Բանվոր-Պարիզ» շաբաթաթերթի՝ Ա տարի, Կիրակի, 15 Մարտ 1925 թուականի, 29-րդ համարին, երրորդ էջին մէջ «Գաղութահայ կեանք» խորագրի տակ «Սուրիական Սուրհանդակ» թերթէն կատարուած արտատպում մը:

ՍՈՒՐԻԱԿԱՅ ՏԱՐԵՑՈՅՑ

Ենթախորագիր: Տարեցոյց (պատկերագարդ):

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Ազգային, գիտական, գրական, գեղարուեստական, բժշկական, գիտական, պատմական, կրթական, մարմնամարզական, հասարակական եւ տնտեսական:

Պարբերականութիւն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1925 թ.:

Տեսողութիւն: 1926 թ.:

Խմբագրական կազմ: Միհրան Աճեմեան, Միսաք Միսեմեան (Ուլնեցի) եւ Եղուարդ Ոսկերիչեան:

Գլխաւոր աշխատակիցներ: Վահրամ Արծրունի, Յովհաննէս Տեվեճեան, տրթ. Խաչիկ Պօղոսեան, Մաքրէ ծ. վրդ. Սիրունեան, Բարգէն եպիսկոպոս, Արմէն Անոյշ, Կ. Գաբիկեան, Ահարոն Մալխասեան, Օննիկ Մահտեսեան, Համբարձում Պերպլերեան, Արմէն Տատեան, Ա. Լէյլանի, Միհրան Մ. Սէֆերեան, ԱՊԱՀ, Մ. Բաջիւսան, Արշակ Գալեմքեարեան, Հրանդ Տեվեճեան, Վարդան Ա. Ճիհանեան,

Ֆիրուզ Ա. Խանգատեան, տքթ. Բարսեղ Մելեան, Մկրտիչ քին. Մուրատեան, Եղուարդ Ոսկերիչեան, Գրիգոր Գապայենճեան, Միհրան Աճեմեան, Վեհագատ, Տիգրան Փիրանեան, տքթ. Աւետիս Ճեպեճեան, Միհրան Ս. Նաճարեան, միս Քարեն-Եփիփէ եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 336-400:

Թուղթի ձեւաչափ: 14 X 22 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արար» (Բ եւ Գ տարեցոյցները):

Յանդիպակ տեղեկութիւն: «Սուրիահայ տարեցոյց»-ը հրատարակուած է 3 տարի, առաջինը՝ 1924 թուականին լոյս տեսած է Գահիրէ (Եգիպտոս), Չարեհ Պէրպլերեանի «Պէրպլերեան» տպարանը, իսկ Բ (1925 թ.) եւ Գ (1926 թ.) տարեցոյցները հրատարակուած են Հալէպի մէջ: Հետեւաբար, Բ եւ Գ տարեցոյցները նկատի ունինք միայն, այն պատճառով, որ Հալէպ տպագրուած են իսկ Ա տարեցոյցը արտերկիր:

Տեղին է նշել, որ 1925 թուականին Հալէպի մէջ լոյս ընծայուած «Օրացոյց-տարեցոյց»-ը հին տոմարի վրայ պատրաստուած է եւ կը բաղկանայ 340 էջերէ:

«Սուրիահայ տարեցոյց»-ը բաւական ճոխ է կենսագրականներով եւ տարուան նորագոյն լուսանկարներով:

ՍՈՒՐԻԱ ՎԷ ԼԻԲԱՆԱՆՏԱՔԻ ԷՐՄԵՆԻ ԻՆՃԻԼԻ ՔԻԼԻՍԷԼԵՐ ԻԹԹԻՀԱՏԸՆԸՆ ՍԷՆԷՎԻ ԻՃԹԻՄԱԸ (Սուրիոյ եւ Լիբանանի Հայ Աւետ. Եկեղեցիներու Միութեանց Տարեկան Համագումարը):

Ենթախորագիր: Տեղեկագիր:

Լեզու: Հայատառ թրքերէն:

Բնոյթ: Եկեղեցական եւ կրթական:

Պարբերականութիւն: Պատահականութեան կապուած:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1929 թ.:

Տեւողութիւն: 1929-1932 թթ.:

Բանախօսներ: Վեր. Միսակ Ս. Մանուկեան, Ն. Սարեան, Կ. Ա. Հասէսեան, Ենովք Կէօքլէօզեան, Տիգրան Անդրեասեան, Ենովք Յ. Հատիտեան, Ա. Շիրաճեան, Եղիա Ս. Քասունի, Յակոբ Շնորհօբեան, Ա. Կ. Պէրպլերեան,

պատ. Յովհաննէս Արզարեան, փրոֆ. Չ. Ա. Պեզճեան, տքթ. Ֆիլիպ Յովնանեան:

Էջերու թիւ: 64, (1929 թ.), 100 (1930 թ.), 90 (1931 թ.), 120 (1932 թ.):

Թուղթի ձեւաչափ: 12 X 19 սմ. (1931 թ. Ապրիլ 8-15), 12 X 15 սմ. (1932 թ. Մարտ 30-Ապրիլ 6):

Տպագրություն: Տպարան «Գոլեն»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Օգոստոս 21-28, 1929 թ., Ապրիլ 23-30, 1930 թ., Ապրիլ 8-15, 1931 թ. եւ Մարտ 30-Ապրիլ 6-13, 1932 թ., Պէյրութի մէջ գումարուած Սուրիոյ եւ Լիբանանի Հայ Աւետարանական եկեղեցիներու համագումարներուն խօսուած ճառերը, տեղեկագրերը եւ որոշումները տեղ գտած են չորս տեղեկագրական գիրքերուն մէջ:

Գիրքերու օրինակները կրցած ենք ապահովել Պէյրութի Հայկազեան համալսարանի «Տէրեան» հայագիտական գրադարանէն:

ՍՊԱՐՏԱԿ

Հրատարակութեան վայր: Բագգա:

Լեզու: Հայերէն:

Հրատարակութեան թուական: Յունուար 1927 թ.:

Խմբագիր: Յարութիւն Մատէեան:

Տպագրություն: Խմորատիպ:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Սպարտակ թերթի խմբագիր Յարութիւն (արաբական շրջանակի մօտ՝ Արթին) Մատէեան (կամ Մատոյեան, 1904-1990) համայնավար քաղաքական գործիչ, լրագրող էր: Ան Լիբանանի Կոմունիստական կուսակցութեան ամենանշանաւոր առաջնորդն էր, կը համարուէր Սուրիոյ համայնավար առաջնորդ Խալեո Պեքտաշի «աջ ձեռքը»:

1922 թուականէն մասնակցած է համայնավարական շարժումին, Լիբանանի «Սպարտակ երիտասարդութիւն» կոմունիստական կազմակերպութեան (1924 թ.) հիմնադիրներէն էր (նաեւ քարտուղարը):

1925-1927 թուականներուն սուրիական մեծ յեղափոխութեան ընթացքին Մատոյեան կապեր կը հաստատէ Սուլթան փաշա ալ-Աթրաշի հետ եւ կը համագործակցի անոր հետ:

1926 թուականին Փրանսայի իշխանութիւնները կը ձերբակալեն Մատոյեանին եւ զայն կը բանտարկեն Սուրիոյ Բագգա եւ շրջան մըն ալ Զատմուսի բերդը: Բագգայի բանտին մէջ գտնուած ընթացքին Յարութիւն Մատոյեան եւ Հայկազուն Պոյաճեան կը հրատարակեն «Սպարտակ» անունով հայկական խմորատիպ թերթը¹¹²:

«Սպարտակ» լոյս տեսած է երկու թիւ միայն: Տպագրութեան մասին կան տարբեր կարծիքներ:

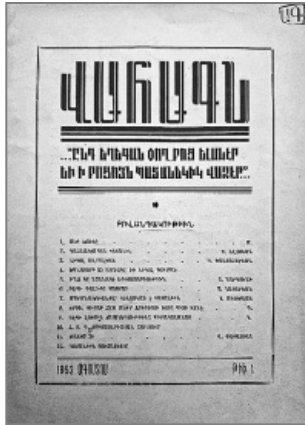
ա) Առաջին համարը լոյս տեսած է 1926 թուականի Դեկտեմբերին եւ կը պարունակէ տեղեկութիւններ սուրիական յեղափոխութեան եւ Հոմսի, Համայի ու այլ շրջաններու մէջ մանագործութեամբ աշխատող բանուորներու գործադուլի մասին¹¹³:

¹¹² Stenlet Նաեւ «فؤاد الشمالي الشيوعي المتهمم بدعم الثورة السورية»، جريدة «الأخبار»، الثلاثاء 21 تشرين اول 2008. جريدة «النور»، جريدة أسبوعية - سياسية - ثقافية، يصدرها الحزب الشيوعي السوري الموحد، 20 آب 2018.

¹¹³ المصنر نفسه.

բ) «Սպարտակ» լոյս տեսած է երկու թիւ, Ա թիւը՝ 1927 թուականի Յունուարին սկիզբը, իսկ Բ թիւը, նոյն թուականի Փետրուարին¹¹⁴:

ՎԱՀԱԳՆ

Ենթախորագիր: Պատանեկան պարբերաթերթ (ամսաթերթ):...«Ընդ եղեգան փող, բոց երանը եւ ի բոցոյն պատանեկիկ վազէր»¹¹⁵....: Յաւելուած «Արեւելք» օրաթերթի:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Ազգային, գաղափարական, հայ յեղափոխական պատմութենէն դէմքեր եւ դէպքեր:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1952 թ. Օգոստոս:

Տեղողութիւն: 1952 թ. Օգոստոսէն 1952 թ. Դեկտեմբերը:

Հրատարակութիւն: Հ.Յ.Դ.-ի պաշտօնաթերթ

«Արեւելք» օրաթերթի:

Խմբագիր: Գէորգ Տօնապետեան:

Խմբագրական կազմ: Եղուարդ Էլոյեան, Երուանդ Փամպուքեան, Գէորգ Գանտահարեան, Երուանդ Տէմիրճեան, Սուրեն Նազարեան, Զաւէն Սապունճեան եւ Պարգէլ Միսիրեան:

Էջերու թիւ: 24 (թիւ 1 եւ 3), 56 (թիւ 2) եւ 40 (4 եւ 5 թիւերը միացեալ):

Թուղթի ձեւաչափ: 18 X 24 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Վահագն»-ը պատանեկան պարբերաթերթ է, սակայն իրականութեան մէջ ամսաթերթ: «Վահագն»-ի թիւերը լոյս կը տեսնեն իւրաքանչիւր ամսուան առաջին շաբթուան ընթացքին:

«Վահագն»-ի խմբագրութեան եւ վարչութեան կողմէ հրապարակուած հաղորդագրութեան մէջ կը պարզաբանուի, թէ ամսաթերթը շահի որեւէ հետամտութիւն չունի, ու կը վաճառուի չնչին գումարի մը փոխարէն. 60 ա. դ.: Ամսաթերթին մէջ իրենց աշխատակցութիւնը բերած հայ պատանիները ներկայացուցած են՝ ազգային, պատմական, մշակութային արձակ գրութիւններ:

«Վահագն»-ի հիմնական նպատակներէն մէկը եղած է՝ «Պատանեկան Փոր-

¹¹⁴ Ժիրայր Դանիէեան, «Ակնարկ Լիբանանահայ Մամուլի Պատմութեան», «Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս», հատոր Դ, Պէյրութ, 1973, էջ 259-260:

¹¹⁵ «Վահագնի երգը», հայ հնագոյն առասպելաբանական երգ է, գրուած եւ աւանդուած է 5-րդ դարին՝ Մովսէս Խորենացիի կողմէ («Պատմութիւն Հայոց», Ա, ԼԱ): Ըստ Մովսէս Խորենացիի՝ երգը նուիրուած է Տիգրանի երրորդ զակին՝ աստուածացուած Վահագնին: Երգը բաղկացած է երեք եռատող տունէ: «Վահագն» մանկապատանեկան պարբերաթերթին (ամսաթերթ) ենթախորագիրը «Վահագնի երգը»-ի երկրորդ տունի աղաւաղուած ձեւն է: Բնագիրը այսպէս է. «Ընդ եղեգան փող ծուխ երանը, Ընդ եղեգան փող բոց երանը, եւ ի բոցոյն վազէր խարտեաշ պատանեկիկ»:

ձեր» խորագրի տակ առիթ ընծայել պատանիներուն, արտայայտուելու՝ ազգային, պատմական, գաղափարական եւ մշակութային նիւթերու շուրջ: Տեղ տալով անոնց փորձերուն կամ ստեղծագործական նախնական քայլերուն:

Լոյս տեսած է ընդամենը 5 թիւ (Նոյեմբեր եւ Դեկտեմբեր՝ 4 եւ 5 թիւերը միացեալ): «Վահագն»-ի իւրաքանչիւր թիւին մէջ ոչ գունաւոր լուսանկարներու կողքին կայ ամբողջ էջի մը վրայ յեղափոխական գործիչ-դէմքի մը գունաւոր լուսանկարը՝ տուեալ անձին կենսագրականին կցուած:

ՎԵՐԱԴԱՐՁ

Ենթախորագիր: Ամսագիր: Պաշտօնաթերթ հայ գաղտնի բանակի համակիր Սուրիոյ ժողովրդային շարժման (նաեւ՝ «Պաշտօնաթերթ հայ գաղտնի բանակի ժողովրդային շարժման»):

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Յեղափոխական, զինեալ-ահաբեկչական, քաղաքական եւ այլն:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Բովանդակութիւն: «Մեր Արձագանգը» սիւնակով խմբագրական մը, Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ի հաղորդագրութիւններն ու գործունէութիւնները: Ընդհանրապէս արտատպումներ են «Հայաստան»-էն եւ Հայկական Ժողովրդային Շարժումի (Հ.ժ.Շ.)¹¹⁶ մամուլէն, Սուրիաբնակ հայութեան ծանօթացնելու համար նորագոյն զինեալ պայքարը:

Հրատարակութեան վայր: [Դամասկոս] մեծ հաւանակութեամբ:

Հրատարակութեան թուական: Օգոստոս 1982 թ.:

Տեսողութիւն: 1982 - Ապրիլ 1983 թթ. (յետագային միաձուլուած երկու այլ թերթերու հետ):

Հրատարակութիւն: Հայաստանի ազատագրութեան հայ գաղտնի բանակի (Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.):

Էջերու թիւ: 8-20:

Թուղթի ձեւաչափ: 21 X 31 սմ.:

Տպագրութիւն: Առանց տպարանի յիշատակութեան: Մեքենագրուած եւ ապա լուսապատճենահանող սարքով (ֆոթօ-քօփի) բազմացուած:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Անկանոնաբար հրատարակուած է Սուրիոյ մէջ¹¹⁷:

¹¹⁶ Հայկական ժողովրդային շարժում (Հ.ժ.Շ.), քաղաքական շարժում: Զեւաւորուած է 1980 թուականին, թեւեւ սկզբնաւորուած է 1970-ական թուականներու կեսին: Հանդէս եկած է իբրեւ Հայաստանի Ազատագրութեան Հայ Գաղտնի Բանակի (Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.) քաղաքական ուղիի համակիր շարժում: 1990 թ.-էն ի վեր կը կրէ Հայկական ժողովրդային շարժում անունը:

¹¹⁷ «Սփիւռք», Հայկական ժողովրդային շարժման հրատարակութիւն, ԻԳ տարի, թիւ 12, քաղոց 4484 (Դեկտ. 1991), էջ 37:

«Հայաստանի Ազատագրութեան Հայ Գաղտնի Բանակ» (Հ.Ա.Հ.Գ.Բ., անգլ.՝ AS-ALA) կոչուող գաղտնի կազմակերպութիւնը, որ զինեալ-սահաբեկական գործողութիւններ կատարեց Հայ Դատին համար, իր գործունէութիւնը ծաւալած է 1975-1997 թուականներուն: Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ը իր հիմնադրութեան օրէն զգալի քարոզչութիւն, հրատարակական աշխատանք, գրատարածման գործունէութիւն ծաւալած է աշխարհի բազմաթիւ երկիրներուն մէջ, հրապարակելով թերթեր, շաբաթաթերթեր, ամսաթերթեր եւ այլն: Անոր կեդրոնական պաշտօնաթերթը եղած է «Հայաստան»-ը, որուն մէջ լոյս տեսած են հայերէնի կողքին եօթը լեզուներով յօդուածներ: Չուգահեռաբար ունեցած է նաեւ շրջանային պաշտօնաթերթեր, տարբեր անուններով, որոնք իրենց իսկական անունին դիմաց բնդհանրապէս կցած են «Հայաստան» անունը:

Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ի կողմէ հրատարակուող մամուլի ցանկին մէջ ընդգրկուած է Սուրիոյ պաշտօնաթերթ «Վերադարձ»-ը՝ 1982-1983 թթ.:

Լոյս տեսած է ինը թիւ. առաջին թիւը՝ Օգոստոս 1982-ին, իսկ վերջին թիւը՝ յաւելուածով մը, Ապրիլ 1983-ին:

Մանշէթը. սկիզբի առաջին 4 թիւերը Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ի «Հայաստան» պաշտօնաթերթի մանշէթը գործածուած են, մէջտեղը, Հայաստանի քարտէսին տակը գլխազիրով գրուած է «Վերադարձ»: Իսկ թիւ 6-էն սկսեալ մանշէթին ծայրէ ծայր «Վերադարձ» գրուած է, ձախ կողմը պատկերուած է «Քալաշնիքով» զնդացիրները, վերը գրուած է «Զինեալ Պայքարը եւ Քաղաքական Ճիշդ Գիծը Ուղին են Հայաստանի», իսկ վարը՝ «Պաշտօնաթերթ Հայ Գաղտնի Բանակի Համակիր Սուրիոյ Ժողովրդային Ծարժման»:

Պաշտօնաթերթին հիմնական նիւթերը եղած են՝ խմբագրականներ, Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ի սահաբեկական գործողութիւններու տեղեկատուութիւնները, տարբեր տեսակի հաղորդագրութիւններ, յայտարարութիւններ, կոչեր, հակադաշնակցական գրութիւններ ու այլ բնոյթի անստորագիր յօդուածները: Ինչպէս նաեւ Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ի մայր պաշտօնաթերթ «Հայաստան»-ի եւ կազմակերպութեան այլ թերթերէ արտատպումներ: Սուրիաբնակ հայութեան ծանօթացնելու համար նորագոյն զինեալ պայքարը:

Կարենորությունը կ'արձանագրենք, թե սոյն թերթին վրայ թէև նշում է «Պաշտոնաթերթ հայ գաղտնի բանակի համակիր Սուրիոյ ժողովրդային շարժման» եւ բաշխում է Սուրիոյ հայահոծ շրջաններուն մէջ, սակայն հրատարակութեան թուականին, վայրին, խմբագրին կամ խմբագրական կազմին եւ այլ հիմնական տեղեկութիւններու մասին որեւէ նշում չկայ պաշտոնաթերթին մէջ:

1983-ին «Վերադարձ»-ը, «Հայ ֆետայի» եւ «Հայդուկ» պաշտոնաթերթերուն հետ միաձուլուելով կը հրապարակեն միացեալ պարբերաթերթ մը՝ «Ժողովրդային Պայքար» խորագրով (Ե Տարի, Մայիս 1983): Թերթի խորագրին տակ արձանագրում էր տեսնենք «Հայ ֆետայի», «Հայդուկ» եւ «Վերադարձ» անունները: Երեք թերթերու միաձուլումը՝ «Ժողովրդային Պայքար»-ի խմբագրականին մէջ կը կարդանք. «... յեղափոխական երեք թերթերու «Հայ ֆետայի», «Հայդուկ» եւ «Վերադարձ» թերթերու խմբագրական կազմերը յետայսու համագործակցաբար եւ գաղափարական շինիչ ընթրումով պիտի հրատարակեն սոյն թերթը, որուն առաջին թիւը կը յանձնենք մեր ընթերցողներուն:

ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ՊԱՅՔԱՐ ԹԵՐԹԻ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ՄԻԱՅԵԱԼ ԿԱԶՄ»¹¹⁸:

ՎԵՐԵԼՔ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Գրական փորձեր եւ խորհրդահայ գրողներու գործերու արտատպումներ:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1957 թ.:

Տնտղութիւն: 1957 թ.: Լոյս տեսած է 1 թիւ՝ Նոր շրջան, Ա պրակ:

Հրատարակութիւն: Գրական Շրջանակի կրտսերաց բաժնի:

Խմբագիր: Լուրֆի Թապագեան:

Գրութիւններ ունին: Յովհաննէս Յովհաննէսեան, Լուրֆի Թապագեան, Արաքս, Սողոմոն Տեփոյեան, Յակոբ Բէօսէան, Լուսին Քելամեան, Յովիկ Պոդարեան, Գէորգ Թիւմթիւմեան, Էլմաստ Պարոնեան եւ Աւետիս Լէփէնեան:

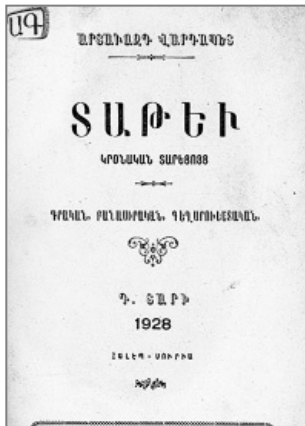
Էջերու թիւ: 32:

Թուղթի ձեւաչափ: 15 X 22 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Մասիս»:

¹¹⁸ «Ժողովրդային Պայքար» (Հայաստանի ազատագրութեան հայ գաղտնի բանակ: Կեդրոնական պաշտոնաթերթ հայկական ժողովրդային շարժման), Ե Տարի, № 45/1, Աթէնք, Մայիս 1983, էջ 2:

ՏԱԹԵԻ

Ենթախորագիր: Կրօնական տարեցոյց:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Գրական, բանասիրական եւ գեղարուեստական:

Պարբերականութիւն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1926 թ. (Հալէպի մէջ հրատարակուիլ սկսածը):

Տեւողութիւն: 1930 թ.:

Խմբագիր: Արտաւազդ Վարդապետ Սիւրմէեան:

Գրութիւններ ունին: Հրանտ Ասատուր, Մեսրոպ եպս. Նարոյեան, Գեորգ արք. Արսլանեան, Բարգէն եպս. Կիլիսեւեան, Հայր Արսէն Ղազիկեան, փրոֆ. Աբրահամ Տէր-Յակոբեան, Եղուարդ Գոյանճեան, Գարեգին եպս. Տրապիզոնի, Յ. Դ. Հինդլեան, Մարքո ծ. վրդ. Սիրունեան, Թովմա քինյ. Ծիկահեր, Մ. Գ. Ծալեան, Մատթէոս Երեցեան, Յ. Թովմեան, Եղուարդ Տարօնեան, Արշակ Ալպոյանճեան, Հ. Վարդան Հացունի, Յ. Մրմրեան, Ղեւոնդ եպս. Դուրեան, Ներիկ Մ. Սեպուհեան, Վահան Թէքէեան, Տիգրան Փիրանեան, Մկրտիչ քինյ. Մուրատեան, Գրիգոր Գապայենճեան, տքթ. Խաչիկ Պօղոսեան, Սահակ Կթղ. Խապայեան, Վահան Մալեգեան, Մարտիրոս Տէր-Ստեփանեան, Հ. Մկրտիչ Պոտուրեան, Հայկ Աճեմեան, Ոստանիկ, Նուպար Մագսուտեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 336-400:

Թուղթի ձեւաչափ: 14 X 19 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արաքս» (Բ-2 գիրքերը):

Յանդիման տեղեկութիւն: Լոյս տեսած է 6 հատոր: Ա տարին, 1925 թ. տպուած է Կ. Պոլիս, Յ. Մ. Սեթեան տպարանին մէջ: Իսկ 1926-1930 թթ. 5 գիրքերը (Բ-2 գիրքերը) տպուած են Հալէպ:

Հետաքրքրական նիւթեր կան Հալէպ քաղաքի անցեալ եւ ներկայ պատմութեան, ինչպէս նաեւ հայ համայնքի կրթական, եկեղեցական եւ մարզական կեանքի մասին: Որակաւոր գրիչներ մէկտեղուած են եւ այս տարեցոյցը վերածած՝ գրական հանդիսարանի մը:

ሀገራችን

Լեզու: Հայերեն:

Պարբերականություն: Տարեկան:

Հրատարակութեան թուական: 2008 թ.:

Խմբագիր: Գերշ. Տ. Շահան Ս. Էսյս. Սարգիսեան:

Հիշեան, Անի Ֆիշենկեան, դոկտ. Նորա Արիսեան, Վարապայեան-Ճեպեան, Ժիրայր Ռէիսեան, Արա Ստեփանյան եւ Բէկի Էքմանեան:

Թուղթի ձեւաչափ: 17 X 25 սմ.:

Ֆառելեալ տեղեկութիւն: 500 տպաքանակով լոյս տեսած այս տարեգիրքը, սմագգայինի Հալեայի Հայագիտական Հիմնարկը աւարտողներուն կը շնորհէ արածութիւն՝ ինքնարտայայտման: «Տաթև Հայագիտական Տարեգիրք»-ը շեշտ րպով հայագիտական ուսումնասիրութիւններով ձեւակերպուած է, մեկնելով ւրիշհայութեան մօտիկ եւ հեռու անցեալը պեղելու բարի ցանկութենէն:

Յայտնենք, թե ընթացքի մեջ էին «Տաթևու Հայագիտական Տարեգիրք»-ի Բ եւ Գ հատորներու հրատարակութիւնները, սակայն պատերազմի պատճառով չիրականացաւ:

ՏԱՐԱԳԻՐ

Լեզու: Հայերեն:

Պարբերականություն: Օրական:

Հրատարակութեան թուական: Դեկ-

ԱՍՏԻՒ ԹԻԻ 19

194

ՏԱՐԱԳԻՐ

Օ Ր Ա Թ Ե Ր Թ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ - ԳՐԱԿԱՆ - ԸՆԿԵՐԱՑԻՒՆ

ՀԱՅԿԱՅԵՐ ԵՄ ԾԻՅՈՒՆՆԵՐ

ՀԱՅՏԵ Հայրենիք [Տնտեսական Ծրագրեր]

Տեսողություն: Վերջին թիւը 1919 թ.:

Հրատարակիչ: Հ.Յ.Դ.-ի:

Արտոնատեր: Բենիամին Միլտոնեան:

Տնօրէն-խմբագիր (Ֆրանսերէն գրուած): Բենիամին Միլտոնեան

Էջերու թիւ: 2:

Թուղթի ձեւաչափ: 38 X 91 սմ.:

Յօդուածագիրներ: Մատթէոս Երեցեան եւ Գ. Ամպարճեան

Տպագրություն: Տպարան «Մարոնիթ», նաեւ՝ «Մէ-պաթ»:

Յանելեալ տեղեկություն: «Տարագիր» օրաթերթը փոքրածաւալ է եւ թուղթին գոյնը կանաչ: Ճակատին գրուած է՝ «Արտոնատեր Բ. Միլտոնեան», իսկ ֆրանսերէնով՝ տնօրէն-խմբագիր: Սակայն այլ ուսումնասիրողներու աշխատութիւններու մէջ՝ Յովհաննէս Խաչերեանի անունը կը յիշատակուի որպէս խմբագիր: Արտոնատէ-

րի անուան տակ կը կարդանք նաեւ՝ «ՀԱՍՅԷ, Տարագիր [Տպարան Մարոնի]»: Հոն գրուած «Մարոնի»-ն, կը գրուի նաեւ «Մարոնիթ» (Maronites) ձեւով:

Թերթին քիչէին տակ արձանագրուած է օրաթերթին սակագինը՝ «ԳԻՆ 3 ՄԷԹԱԼԻԹ» (թրքական դրամ երկու կոպէկ արժողութեամբ):

«Տարագիր» օրաթերթին մէջ տեղ գտած յօդուածներուն, տեղեկութիւններուն եւ այլ նիւթերուն կողքին կարելի է նաեւ հանդիպիլ «Ծանուցումներու բաժին» վերտառութեամբ գովազդներու:

ՏԱՐԵԳԻՐԲ ՔԱՐԷՆ ԵՓՓԷ ԱԶԳ. ՃԵՄԱՐԱՆԻ

Ենթախորագիր: Տարեգիրք:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Տեղեկատուական բնոյթ ունի, ճեմարանի տուեալ ուսումնական տարեշրջաններու տարեգրութիւնն է, բոլոր տեսակի բնագաւառներով:

Պարբերականություն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1999 թ.:

Տեսողություն: 2014 թ. (1999-2012 տարեշրջաններու):

Հրատարակություն: Ազգ. Քարէն Եփփէ Ճեմարանի ինսամակալութեան:

Կազմող: Յակոբ Չոլաքեան (Ա, Բ, Գ եւ Զ տարիներու գիրքերը), Լեւոն Նազարեան-Քէյվանեան (Ը տարի գիրքերը), եւ Անի Ֆիշենկճեան (վերջին թիւը):

Էջերու թիւ: 208 (Ա տարեգիրք), 100 (Բ եւ Գ տարեգիրքեր), 192 (Դ տարեգիրք), 191 (Ե տարեգիրք), 208 (Զ տարեգիրք), 122 (Է տարեգիրք), 198 (Ը տարեգիրք) եւ 186 (Թ տարեգիրք):

Թուղթի ձեւաչափ: 22.5 X 31 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք»:

Յանելեալ տեղեկութիւն: Տարեգիրքը մէկ կողմէ ըլլալով Ազգ. Զարէն Եփփէ Ճեմարանի կրթական, առօրեայ կեանքի դէպքերու եւ ձեռնարկներու տարեգրութիւն, միւս կողմէ պատկերազարդ է, ալպոմային բնոյթ ունի: Ճապիկի ձեւաւորումը կը պատկանի Արտօ Համբարձումեանի: Խմբագրի փոխարէն հոն յիշուած է կազմող: Բոլոր տարեգիրքերու մէջ կազմողներու անունները չեն նշուած, սակայն ընդհանուր գործին պատասխանատու կազմը բաղկացած է վարժարանի հայրենաւանդ ուսուցիչ-ուսուցչուհիներէ, տնօրէնէ եւ խնամակալութեան ներկայացուցիչներէ:

Լոյս տեսած է 9 թիւ՝ 1999 թ. (1997-1998 տարեշրջան եւ 1998-1999 տարեշրջան), Բ Տարի 2000 թ. (1999-2000 տարեշրջան), Գ Տարի 2001 թ. (2000-2001 տարեշրջան), 2003 թ. (2001-2002 տարեշրջան եւ 2002-2003 տարեշրջան), 2003-2004 թթ. եւ 2004-2005 թթ., 2005-2006 թթ. եւ 2006-2007 թթ., 2007-2008 թթ., 2008-2009 թթ. եւ 2009-2010 թթ., 2011-2012 թթ. (2014 թ.):

ՏԱՐՈՆ

Ենթախորագիր: Տարօն տարեգիրք:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Գրական, պատմական, բանասիրական, տեղագրական եւ Տարօն-Տուրուբերանի Հայրենակցական Միութեան մասնաճիւղերու մասին տեղեկատուութիւններ:

Պարբերականութիւն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

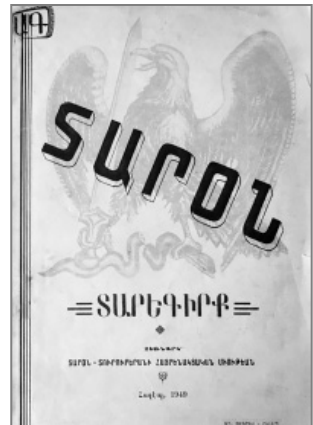
Հրատարակութեան թուական: 1949 թ.:

Տեղողութիւն: Լոյս տեսած է մէկ թիւ միայն:

Հրատարակութիւն: Տարօն-Տուրուբերանի Հայրենակցական Միութեան:

Խմբագիր: Մկրտիչ Մկրտիչեան:

Գրութիւններ ունին: Կարօ Սասունի, Արման Կոթիկեան, տորթ. Գ. Երեցեան, Արտաշէս Տ-Յ. Տօնճոյեան, Արման Կոթիկեան, Լեւոն Գարմէն, Մարտիրոս, Վարդգէս Տօնապետեան, Գրիգոր Վարդգէս, Ս. Պալաթոն, Գեղամ Տէր-Կարապետեան, Ն. Ադոնց, Ռ. (Ռուբէն Տէր-Մինասեան), Կոմս (Վահան Փափագեան), Մ.Մ. (Մկրտիչ Մկրտիչեան), Գոմսայ Տիգրան, Գարեգին Կաթողիկոս Յովսէփեանց, Միմոն Միմոնեան, Կրպ. վրդ. Լուսարարեան, Մկրտիչ Ա. քինյ. Մու-

րատեան, Օշական քինյ. Սայրեան, Մարտիրոս (Մարտիրոս) Աղապապեան եւ ուրիշներ: Վերոնշեալ որակաւոր գրիչներու կողքին տեղ տրուած է նաեւ արտատպումներու՝ հայ գրողներէ, պատմաբաններէ եւ բանասերներէ:

Էջերու թիւ: 183:

Թուղթի ձեւաչափ: 16.5 X 24 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Տիգրիս»:

ՏԱՐՕՆԻ ԱՐԾԻԻ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Ազգագրական, տեղագրական, պատմական, գրական եւ հայրենակցական միութեան գործունէութեան տեղեկանքներ:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1952 թ.:

Տեւողութիւն: 1952 թ., 1 գիրք միայն:

Հրատարակիչ: Տարօնական ոգիի:

Հրատարակութիւն: Տարօն-Տուրուբերանի Հայրենակցական Միութեան Կեդրոնական Վարչութեան (Միացեալ Նահանգներ):

Խմբագիր: Մ.Մ. (Մկրտիչ Մկրտիչեան):

Այս թիւին յօդուածագիրները: Լեւոն Գարմէն, Նշան Պէշկեթաշեան, Արտաշէս Տէր-Խաչատուրեան, Կարօ Սասունի, տքթ. Գարեգին Երեցեան, Գառնիկ Գիւզալեան, Հ. Համազասպ Ոսկեան, Օշական քինյ. Սայրեան, Սողոմոն Տարօնցի, Մկրտիչ Ա. քինյ. Մուրատեան, Հմայեակ քինյ. Երեցեան, Ա. Երագենց (Աւետիս Պարմաքսըզեան, Մատեան), Խոսրով Թիւթիւնճեան, Սիմոն Սիմոնեան, Հմայեակ Գրանեան, Մկրտիչ Յովհաննէսեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 160:

Թուղթի ձեւաչափ: 17 X 24 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Տիգրիս»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Տարօնի Արծի»-ը սկսած է հրատարակուիլ նախ Սոփիա (Պուլկարիա), ապա՝ Տիբրոյթ (Միացեալ Նահանգներ). ընդամենը 31 գիրք հրատարակուած է: Ծրագիր կար գայն վերհրատարակել Հալէպի մէջ: Այնուհետեւ, լոյս տեսած է ԺԱ տարի, թիւ 32-ը Հալէպի մէջ, ատոյժ ալ վերջ գտած է հրատարակութիւնը:

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

Ենթախորագիր: Տեղեկագիր:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Տեղեկագրական, գեկոյցներ:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1930 թ.:

Հրատարակութիւն: Հայ Սուրբ Գիրք ուսուցանող ընկերակցութեան Հալէպի մասնաճիւղի:

Էջերու թիւ: 4:

Թուղթի ձեւաչափ: 9 X 11.5 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արարա»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Նկարագրուած օրինակը տիտղոսաթերթ չունի: Նկարագրութիւնը կատարուած է շապիկէն:

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

Ենթախորագիր: Նախ՝ Տեղեկագիր Հայ Կաթողիկէ Ախքատախնամ Միութեան, ապա՝ Տեղեկագիր Հայ Կաթողիկէ Բարեսիրական յանձնախումբի:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Ախքատախնամի, յետագային՝ Բարեսիրականի տարեկան գործունէութեան նիւթաբարոյական մանրամասն տեղեկագիր:

Պարբերականութիւն: Տարեկան:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

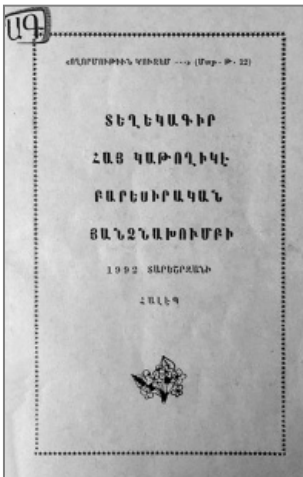
Հրատարակութեան թուական: 1971 թ.:

Տեսողութիւն: 2010 թ.:

Հրատարակութիւն: Հայ Կաթողիկէ Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ ժողովրդապետութեան:

Բովանդակութեան ենթագլուխներ: Հովիւին ձայնը, վարչութեան, խորհրդածութիւն, ծիսական, տօնք եւ աւանդութիւն, եկեղեցական, առօրեայ կեանքէն, այժմէական հարցեր, յորեինական, իրական կեանքէ, առողջապահական, դաստիարակչական, գիտելիքներ, գրական, նուիրատուներու անուանացանկ եւ այլն:

Խմբագիր: Կոմիտաս քինյ. Տատաղեան:

Էջերու թիւ: 10-112:

Թուղթի ձեւաչափ: 14 X 21 սմ., 17 X 24 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք»:

Յանդիման տեղեկութիւն: 1993 թուականին, Յովհաննէս Պետրոս 18-րդ Գասպարեան Կաթողիկոս Պատրիարք Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց, Հալէպ իր Հովուական այցելութեան ընթացքին, այցելած էր նաեւ Ս. Երրորդութիւն եկեղեցի եւ հոն եկեղեցւոյ ժողովրդապետութեան հովանիին տակ գործող միութիւններու եւ յանձնախումբերու ծանօթանալէ յետոյ «աղքատախնամ միութիւն» անունը աւելի հաճոյ դարձնելու համար, զայն վերափոխած էր «Բարեխիրական յանձնախումբ»-ի:

Նշենք, որ սկիզբի շրջանին հրատարակուած տեղեկագիրներուն վրայ չէ նշուած խմբագիրի եւ տպարանի անունները:

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ՀԱԼԷՊԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑԻ

Ենթախորագիր: Տեղեկագիր:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Հալէպի հայկական որբանոցի գործունէութեան մասին մանրամասն տեղեկութիւններ:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1922 թ.:

Հրատարակութիւն: Հայկ. Որբանոցի Վարչութեան:

Էջերու թիւ: 23:

Թուղթի ձեւաչափ: 15 X 22 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Սուրիական Մամուլ»:

Յանդիման տեղեկութիւն: «Տեղեկագիր Հալէպի Հայկական Որբանոցի» առաջին էջը ընթերցելով կը տեղեկանանք, որ Որբանոցը իր գործունէութիւնը աստիճանաբար ընդլայնած է, իսկ որբերու թիւը՝ աճած: Ըստ «Տեղեկագիր Հալէպի Հայկական Որբանոցի» տուեալներու՝ հետեւեալ պատկերը արձանագրուած է որբանոցի մէջ.

31 Յուլիս 1915 թ., 13

10 Օգոստոս, 250

31 Օգոստոս, 340

31 Դեկտեմբեր, 402

30 Յունիս 1916 թ., 500

31 Դեկտեմբեր, 548

30 Յունիս 1917 թ., 620

31 Մարտ 1918 թ., 1.478

31 Դեկտեմբեր, 1.751

«Տեղեկագիր»-ի 3-րդ էջին մեջ կը կարդանք, որ որբանոցի համար թրքական իշխանությունները թէև որոշակի արտօնություններ կը գործադրէին, սակայն, ինչ կը վերաբերի որբանոցի կրթական կեանքին, ապա 1915-1918 թթ. ընթացքին կրթական գործունեությունն սկսելու փորձերը երեք անգամ կասեցուած են թրքական կառավարութեան կողմէ:

Վերոնշեալ տեղեկանքով հիմնաւորուած «Տեղեկագիր Հալէպի Հայկական Որբանոցի» էջերը մեծ հնարաւորություն կու տայ Հայոց ցեղասպանութեամբ զբաղող պատմաբաններու, հետազօտողներու եւ նոյնանման նիւթեր ուսումնասիրողներու:

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ԵՒ ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌ ԳԱՂԹ. ԽՆԱՄԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐ. ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻ

Ենթախորագիր: Գաղթականներու Խնամակալութեան Կեդրոնական Յանձնախումբի նիւթաբարոյական տեղեկագիր:

Լեզու: Հայերէն:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1932 թ. (1929 թ. Դեկտ. – 1932 թ. Մեպտ.):

Էջերու թիւ: 32:

Թուղթի ձեւաչափ: 17 X 23:

Տպագրութիւն: Տպարան «Տէր Սահակեան»:

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

Ենթախորագիր: Ամսաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1929 թ.:

Տեւողութիւն: 1929-1932 թթ.:

Հրատարակութիւն: Հալէպի Մանչերու բարձր. վարժարանի:

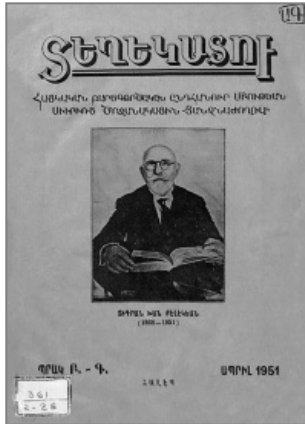
Յաւելեալ տեղեկութիւն: Թերթին անունը տրուած է անգլերէնով: Թերթը ունեցած է չորս լեզուով՝ հայերէն, արաբերէն, անգլերէն եւ ֆրանսերէն բաժիններ:

Արտաշէս Տէր-Խաչատուրեան «Սուրիահայ Մամուլի Պատմութիւն» յօդուածին մէջ «Տեղեկատու»-ի հրատարակութեան լոյս ընծայման ու դադրեցման տարեթիւերը կասկածով կը փոխանցէ: Բայց կը յիշատակէ ամսաթերթին Դ

տարուան թիւ 4-5 ունենալը, որ լոյս տեսած է 1932 թ., Մայիս-Յունիս միացեալ թիւը¹¹⁹:

Իսկ Հայկ Պարիկեանի եւ Յովնան Վարժապետեանի «Պատմութիւն Սուրիոյ Հայ Տպարաններու» գիրքին մէջի տուեալները Արտաշէս Տէր-Խաչատուրեանի տուեալներն են¹²⁰:

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

Ենթախորագիր: Պարբերաբերթ Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Միութեան նպատակներն ու ծրագիրները, միութեան պատմութենէն տեղեկութիւններ:

Պարբերականութիւն: Պատահականութեան կապուած:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1950 թ. Նոյեմբեր:

Տեսողութիւն: 1950 թ. Նոյեմբերէն 1951 թ. Ապրիլ:

Հրատարակութիւն: Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան Միւրիոյ Ծրջանակային Յանձ-

նաժողովի:

Խմբագրական կազմ: Նուպար Փարթամեան, Լեւոն Պերդուտեան եւ Պարգէլ Նազարեան:

Էջերու թիւ: 24 (Ա պրակ), 25-80 (Բ եւ Գ միացեալ պրակներ, այսինքն Բ-ը 25 էջ, իսկ Գ-ը՝ 55 էջ):

Թուղթի ձեւաչափ: 18 X 26 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Ոսկետառ» Գառնիկ Մանուշակեանի (Ա պրակ) եւ տպարան «Տիգրիս» (Բ եւ Գ պրակներ):

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Տեղեկատու» խորագիրը կը բացատրէ արդէն պարբերաբերթին բովանդակութիւնը՝ Միութեան մշակութային կեանքին արձագանգելով: Լոյս տեսած է 3 թիւ՝ 2 եւ 3-ը միացեալ:

Պրակ Բ եւ Գ միացեալ «տեղեկատու»-ն սկիզբ կ'առնէ «Մեր Խօսքը» առաջնորդող գրութեամբ: Թղթակցութիւն մը ստորագրած է Ծորն Չամիչեան, նամակներ կան Արշակ Չոպանեանէն եւ Շահան Շահնուրէն: Հրանդ Հրահան ունի բանաստեղծութիւն մը նուիրուած՝ Պօղոս Նուպարին: Սուրիոյ կարգ մը շրջաններու մասին տեղեկատուական գրութիւններ կան: Ինչպէս նաեւ Հ.Բ.Ը. միութեան տե-

¹¹⁹ Արտաշէս Տէր-Խաչատուրեան, «Սուրիահայ Մամուլի Պատմութիւն», «Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս», հատոր Գ, Պէյրութ, 1972, էջ 227:

¹²⁰ Հայկ Պարիկեան - Յովնան Վարժապետեան «Պատմութիւն Սուրիոյ Հայ Տպարաններու», Հալէպ, 1973, էջ 173:

ղական կեանքին մասին գեկոյց: Լայն տեղ տրուած է «1950 տարւան Միութեան Տան Ձեռնարկները»-ի մասին: Նախորդ պրակէն իբրեւ շարունակութիւն կը ներկայացուի Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան «Հիմնական Կանոնագիր»-ը եւ այլն:

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

Ենթախորագիր: Սուրիահայ Օգնութեան Իսաչի Տեղեկատու:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Ս. Օ. Իսաչի ծաւալած ընհանուր գործունէութեան տեղեկատուութիւն:

Պարբերականութիւն: Պատահականութեան կապուած:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2006-2007 թթ.:

Տեղողութիւն: 2011 թ.:

Հրատարակութիւն: Սուրիահայ Օգնութեան Իսաչի:

Խմբագրական կազմ: ՍՕԻՍ-ի հրատարակչական յանձնախումբ: Անդամներ՝ Ալիս Գաթրճեան, Հռիփ Կանանեան, Աննա Տէր-Յակոբեան, Սալբի Քէլէշեան, Ծաղիկ Նալպանտեան եւ Այտա Պէրէճիքեան:

Գրութիւններ ունին: Ալիս Գաթրճեան, դոկտ. փրոֆ. Ժուլիեթա Կիւլամիրեան, Հռիփ Կանանեան, Վանիկ Տանատեան, Լաուրա Ասատրեան, Սաթենիկ Իսաչատրեան, Սալբի Պապիկեան, Կիթառիկ Աւրնեան, բժշկ. Զարեհ Մալմեան, Ռիթա Մանճիկեան, Հիլտա Չափրագեան-Չաղլասեան, Բեկի Աւրնեան-Պապոյղեան, Պերճուհի Տէր-Գրիգորեան-Սանոսեան, Սիլվա Յովհաննէսեան, Լուսին Շէօհմէլեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 104 (2006-2007 թթ.) եւ 260 (2007-2011 թթ.):

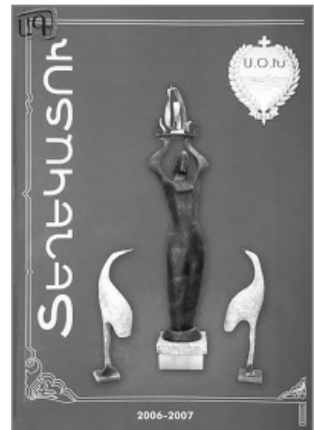
Թուղթի ձեւաչափ: 21.5 X 30 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Տեղեկատուն կը պատրաստուի եւ կը խմբագրուի Ս. Օ. Իսաչի Շրջանային Հրատարակչական յանձնախումբին կողմէ: Բովանդակութիւնը՝ Ս. Օ. Իսաչի տարեկան գործունէութիւններու արտացոլումն է:

Լոյս տեսած է երկու հատոր, առաջինը՝ 2007 թ.-ին (2006-2007 թթ. տեղեկատու), իսկ երկրորդը՝ 2011 թուականին (2007-2011 տարեշրջանները կ'ընդգրկէ): Սուրիոյ պատերազմի պատճառով կանգ առած էր աշխատանքը:

Նշենք, որ առաջին հատորի վրայ տպարանի անուն չի յիշուիր:

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

Ենթախորագիր: Առաջնորդություն Բերիոյ Հայոց Թեմի Տեղեկատու:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Ազգային-եկեղեցական տօներու խորհուրդը եւ Թեմի կարեւոր յայտարարություններ:

Պարբերականություն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: Փետրուար 2020 թ.:

Տեղություն: Փետրուար 2020 թ.-Մարտ 2020 թ., յոյս տեսած է երկու թիւ միայն:

Հրատարակություն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Առաջնորդարանի:

Պատասխանատու: Մարինա Զիլաբօշեան-Պողիկեան:

Էջերու թիւ: 4:

Թուղթի ձեւաչափ: 14.8 X 21 սմ.:

Տպագրություն: Տպարան «Արեւելք»:

Յանդեղալ տեղեկություն: «Տեղեկատու»-ն «Զորոնա» ժառիրի համաճարակին պատճառով հրատարակուելէ կը դադրի եւ թուղթին կը փոխարինէ Բերիոյ հայոց թեմի առաջնորդութեան դիմատետրի էջը: Նշենք, որ «Տեղեկատու»-ն թուղթով երկու թիւ միայն հրապարակուած էր՝ Թիւ 1, Փետրուար 2020 թ. եւ Թիւ 2, Մարտ 2020 թ.:

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ ՀԱԼԷՊԻ ՀԱՅ ԱԶԳ. ԿԱՐՄԻՐ ԽԱԶԻ

Ենթախորագիր: Տեղեկատուություն:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Հալէպի հայ Ազգ. Կարմիր Իսաչի գործունէութեան մասին տեղեկություններու փոխանցում:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1926 թ. (4 Հոկտ. 1925-30 Նոյ. 1926 թ.):

Էջերու թիւ: 14:

Թուղթի ձեւաչափ: 16 X 20 սմ.:

Տպագրություն: Տպարան «Արարա»:

Յանդեղալ տեղեկություն: Հալէպի հայ Ազգ. Կարմիր Իսաչի չփոթել Սուրիահայ Կարմիր Իսաչին կամ Ս.Օ. Իսաչին հետ: Հայ Ազգային Կարմիր Իսաչի իբրեւ համազգային բնոյթ միություն կազմուած է 1925 թ., Հալէպի երեք յարանուանութեանց ներկայացուցիչներէ եւ այլ անդամներէ: Միությունը երկար կեանք չէ ունեցած:

ՏԻԳՐԻՍ

Ենթախորագիր: Տարեգիրք:

Լեզու: Հայերեն:

Բնույթ: Ազգագրական, պատմական, տեղագրական եւ ժողովրդական բանահիւսութեան բաժիններ, Տիգրանակերտի հայրենակցական միութեան Հալէպի եւ Պէյրութի մասնաճիւղերուն մասին տեղեկագրեր եւ հայրենակիցներու հասցէներ:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1946 թուական:

Հրատարակութիւն: Տիգրանակերտի Հայրենակցական Ընկերութեան Հալէպի Ծրջանային մարմին:

Բովանդակութիւն: Տիգրանակերտցիներ, Տիգրանակերտ քաղաքը, սիրերգներ, հարսերգներ, երանելի օրեր, Ծիրին կամ Սիրունի (Տիգրանակերտցի մեծ բանաստեղծն ու երգիչը), չանկով բաղնիք, ոսկի խօսքեր եւ առածներ, մանրավէպեր, մեծատուններու կեանքէն, էջ մը պատմութենէն (Հայոց առաջին թատրոնը հիմնուած է Տիգրանակերտի մէջ) եւ այլն:

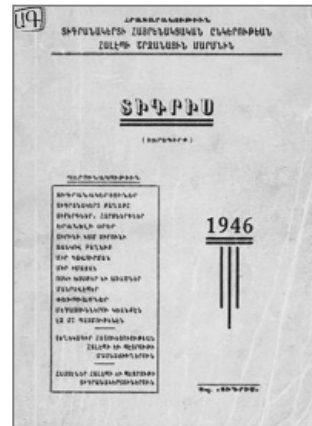
Գրութիւններ ունին: Յակոբ Մոմճեան, Քաղքըցի, Թոռնիկ Կարապետ Կարապետեան), Ա. Գ. (Ա. Գույումճեան), Թ. Չաւաւաթճեան, Ոստանիկ, Ն. Իսրայէլեան, Օննիկ Մուրատեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 159:

Թուղթի ձեւաչափ: 13.5 X 19 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Տիգրիս»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Տիգրիս» տարեգիրքը հրատարակուած է միայն մէկ գիրք, պատկերազարդ: Խմբագրին անունը չէ յիշատակուած:

ՏԻՐ

Լեզու: Հայերեն:

Պարբերականութիւն: Ամսական, ապա՝ պարբերաբերք:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1989 թ.:

Հրատարակութիւն: Հ.Ե.Ը.-ի գրական յանձնախումբ:

Խմբագիր: Գէորգ Սարեան:

Էջերու թիւ: 8, 16:

Տպագրութիւն: Մեքենագրուած-քաղմագրուած:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Տիր» ամսաթերթը կու տայ պատկերը Հ.Ե.Ը.-ի օրուան գործող յանձնախումբերու գործունէութեան եւ առիթ կ'ընծայէ երիտա-

սարդ Հ.Ե.Ը.-ականներուն, որ հանդէս գան իրենց գրական-ստեղծագործական փորձերով: Դժբախտաբար կարճ ժամանակ մը յետոյ «Տիր» կը դադրի լոյս տեսնել:

رسالة الأحد (Կիրակնօրեայ պատգամ)

Ենթախորագիր: ՌԻՍԱԼԵԹ ԱԼ-ԱՀԱՏ: Երկշաբաթաթերթ:

Լեզու: Արաբերէն:

Բնոյթ: Կրօնական, համայնքային եւ եկեղեցական:

Պարբերականություն: Երկշաբաթաթերթ, յետագային ամսական, ապա՝ պարբերական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 2002 թ.:

Տնտրություն: 2002-2020 թթ.:

Հրատարակություն: Առաջնորդարան Կաթողիկէ Հայոց:

Էջերու թիւ: 4:

Թուղթի ձեւաչափ: 15 X 21 սմ.:

Տպագրություն: Համակարգչային գրաշարուածք եւ ապա լուսապատճենահանող սարքով (ֆօթօ-քօփի) բազմացուած:

Յաւելեալ տեղեկություն: «رسالة الأحد»-ը (Րիսալեթ Ալ-Ահատ: Կիրակնօրեայ պատգամ) Բերիոյ թեմի հայ կաթողիկէ առաջնորդարանի շաբաթական հովուական շրջաբերականն է՝ արաբերէնով: Խմբագրի անուն չէ նշուած: Թերթիկը բաշխուած է հաւատացեալներուն անվճար:

ՐՈՒՀԱՆԻ ԹԱՄԱՍ (Հոգեւոր Կերակուր)

Ենթախորագիր: Օրաթերթ:

Լեզու: Հայատառ թրքերէն:

Բնոյթ: Կրօնական:

Պարբերականություն: Օրական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1930 թ.:

Հրատարակություն եւ տնօրէնություն: Նշուած չէ:

Խմբագիր: Մինաս Յ. Պոգոքլեան:

Էջերու թիւ: 4:

Թուղթի ձեւաչափ: 16 X 24 սմ.:

Տպագրություն: Տպարան «Պոգոքլեան»:

Յաւելեալ տեղեկություն: Հոգեւոր սնունդ մատա-

կարարող «Բուհանի Թա'ամ» (Հոգեւոր Կերակուր / Մնունդ) թերթը 1930 տարեշրջանին լոյս տեսած է 18 թիւ: Հայատառ թրքերէն հրատարակուած «Բուհանի Թա'ամ»-ը, հայերէն «Հոգեւոր Կերակուր» թերթին տարբերակն է: «Բուհանի Թա'ամ»-ի հաւատացեալներուն համար պատրաստուած է եւ կը բաժնուի անվճար:

ՐՈՒՀԱՆԻ ՊԻՐԱՏԵՐԼԻՅԻՆ ՐԻՓՈՐԹԸ (Հոգեւոր Եղբայրներու Միութեան Տեղեկատու)

Ենթախորագիր: Հոգեւոր Եղբայրներու Միութեան Տեղեկատու:

Լեզու: Հայատառ թրքերէն:

Բնոյթ: Հոգեւոր եղբայրութեան համառօտ պատմութիւնը եւ տարեկան տեղեկագիրը (պատկերագարդ):

Պարբերականութիւն: Ամսագիր:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1930 թ.:

Խմբագիր: Մ. (Մինաս) Յ. Պոզոքլեան:

Էջերու թիւ: 52:

Թուղթի ձեւաչափ: 12 X 17 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Մարանաթա»:

THE REPORTER (Տեղեկատու)

Ենթախորագիր: Aleppo Boys' High School Monthly (Տեղեկատու: Հալէպի Մանչերու Բարձրագոյն վարժարանի ամսաթերթ), Ալեքիփօ Գոլէն:

Լեզու: Անգլերէն, ֆրանսերէն, հայերէն եւ արաբերէն:

Բնոյթ: Տեղեկատու վերոյիշեալ չորս լեզուներով:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1929 թ.:

Տեսողութիւն: 1929-1932 թթ. (արդեօք):

Հրատարակութիւն: Հալէպի Մանչերու Բարձրագոյն վարժարանի:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Ըստ բժիշկ Ռուպերտ Ճեպենեանի «Ինքնակենսագրութիւն Յուշեր եւ Գործունէութիւններ» հատորին կը պարզաբանուի, թէ ամերիկացիք Այնթապէն Հալէպ փոխադրած են Այնթապ Գոլէնի գրադարանն ու տպարանը եւ զանոնք օգտագործած են Ալեքիփօ Գոլէնէն ներս: Ուստի սկսած է լոյս տեսնել աշակերտական «The Reporter» (Տը Ռիփորթըր: Լրագրողը) ամսագիրը: Բժիշկ Ճեպենեան գրութիւններով իր մասնակցութիւնը բերած է թերթին առաջին թիւերուն: Այս մէկը շարունակուած է երկար տարիներ, որպէս դպրոցի պաշտօնաթերթ¹²¹:

¹²¹ Ռուպերտ Ճեպենեան, «Ինքնակենսագրութիւն Յուշեր եւ Գործունէութիւններ», Հալէպ, 1999, էջ 110:

Ըստ Արտաշես Տեր-Խաչատուրեանի «Սուրիահայ Մամուլի Պատմություն» յօդուածի, կը տեղեկանանք, որ «The Reporter» տեղեկատու ամսաթերթին Դ տարուան թիւ 4-5-ը (1932 թ. Մայիս-Յունիս) անոր տրամադրութեան տակ եղած է¹²²:

ՑԱՆՔ

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Լեզու: Հայերէն:

Հրատարակութեան թուական: 1961 թ. Նոյեմբեր:

Հրատարակութիւն: Հայ Աւետ. Էմմանուէլ Կիրակ-նօրեայ Դպրոցի շրջանաւարտներու:

Էջերու թիւ: 17:

Թուղթի ձեւաչափ: 21 X 33 սմ.:

Տպագրութիւն: Մեքենագիր, բազմագրուած:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Գիրքին օրինակը կրցած ենք ապահովել Պէյրութի Հայկազեան համալսարանի «Տէրեան» հայագիտական գրադարանէն:

ՑՈՒՔԵՐ

Ենթախորագիր: Միջվարժարանային-աշակերտական պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Աշակերտական ստեղծագործութիւններ, շարադրանքներ, գծագրութիւններ, հանելուկներ, ժամանց եւ այլն:

Պարբերականութիւն: Պատահականութեան կապուած:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: Ա տարի, Մայիս 1985, թիւ 1 (1984-1985 տարեշրջանի, թիւ 1):

Հրատարակութիւն: Բերիոյ Թեմի Ուսումնական

Խորհուրդի:

Խմբագրական կազմի ուսուցչուհիներ: Էօթէնի Դանիէլեան, Լենա Չորպանեան, Ծովիկ Ղազարեան եւ Սալբի Գասպարեան: Խմբագրականներու տակ ստորագրած են՝ ««Յոյքեր»-ու խմբագրական կազմ» անունով:

¹²² Արտաշես Տեր-Խաչատուրեան, «Սուրիահայ Մամուլի Պատմություն», «Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս», հատոր Գ, Պէյրութ, 1972, էջ 227:

Կողքի եւ գծանկարներու պատրաստութիւն: Իտալիկ Մուշեղեան (ուսուցիչ):
Մեքենագրող: Զարեհ Ներսէսեան:

Գլխաւոր աշխատակիցներ: Ազգային նախակրթարաններու աշակերտութիւն:

Գրութիւններ ունին: Սուսաննա Ժամագործեան, Յարութ Գաիքէնեան, Վա-
ղարշ Գանտիկեան, Նուշիկ Աւրնեան, Անժէլ Դանիէլեան, Թալին Մահսերենեան, Շո-
ղիկ Աւրնեան, Սեւան Տէյիւմէնեան, Լենա Քիլէնեան, Թալին Սեմերնեան, Սեւան
Միսեռեան, Արա Տէր-Մանուէլեան, Սալբի Յովհաննէսեան, Արամ Գալէմքերեան,
Սեւան Ազարիկեան, Հրատ Ղազարեան, Դալար Համալեան, Յակոբ Սողոմոնեան,
Կասիա Կարապետեան, Ռազմիկ Սարգիսեան, Նանոր Իֆատեան եւ ուրիշներ:

Գծագրութիւններ ունին: Թամար Օհանեան, Գարոլին Գէորգեան, Սիւզի
Զապունեան, Հրաչ Պօղիկեան, Գրիգոր Աբօշեան, Մարիա Առաքելեան, Մարալ
Կարճիկեան, Լորիկ Սապունճեան, Միքայէլ Շատոյեան, Սալբի Գահուէնեան,
Շանթ Յակոբեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 50-88:

Թուղթի ձեւաչափ: 21.5 X 32.5 սմ. (առաջին թիւը) եւ 17 X 23 սմ.:

Տպագրութիւն: Մեքենագրուած, ապա՝ տպագրուած (տպարանի անուն չկայ):

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Յուլքեր»-ու առաջին թիւին, թուագրուած՝ 3-րդ
էջին վերջաւորութեան արձանագրուած է «Ա տարի, Մայիս 1985, Հալէպ, թիւ 1»:

Պարբերաբերթին առաջին թիւը մեքենագրուած է եւ գրութիւնը կը կարդանք
իւրաքանչիւր թուղթի մէկ էջին վրայ, կոնակի էջը պարապ է, իսկ միւս թիւերը
տպագրուած են: Սակայն առանց տպարանի յիշատակութեան:

1984-1985 տարեշրջանի, թիւ 1:

1985-1986 տարեշրջանի, թիւ 2:

1986-1987 տարեշրջանի, թիւ 3:

1987-1988 տարեշրջանի, թիւ 4:

1988-1989 տարեշրջանի, թիւ 5:

1989-1990 տարեշրջանի, թիւ 6:

«Յուլքեր»-ու թիւ 6-ի խմբագրական աշխատանքները կատարած է բանաս-
տեղծ, խմբագիր հրապարակագիր եւ կրթական մշակ Սարգիս Կիրակոսեանը:

ՓԱՐՈՍ

Ենթախորագիր: Օրաբերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Պարբերականութիւն: Օրական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1927 թուական:

Հրատարակութեան թիւ: 13 հատ միայն:

Հրատարակիչ: Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան կուսակցութեան Հալէպի մաս-
նաճիւղին:

ՓԱՐՈՍ

Ենթախորագիր: Ամսաթերթ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Կրօնաբարոյական:

Պարբերականություն: Ամսական:

Հրատարակության վայր: Դամասկոս:

Հրատարակության թուական: 2008 թ.:

Տեղություն: 2011 թ.:

Հրատարակություն: Առաջնորդություն Դամասկոսի
Հայոց Թեմի:

Պատրաստող: Արժ. Տէր Հայարի քինյ. Թանաշեան:

Գրություններ ունին: Արժ. Տէր Հայարի քինյ. Թանաշեան, Անուշ Մարաշեան, Ճէնի Բարսեղեան եւ ուրիշներ:

Ենթագլուխներ: Սուրբերու վարք, մշակոյթ, հայ կնոջ նկարագիրը, պատմական, աղօթքներ եւ այլն:

Էջերու թիւ: 8:

Թուղթի ձեւաչափ: 21X 29 սմ.:

Տպագրություն: Համակարգչային գրաշարուածք եւ ապա լուսապատճենահանող սարքով (ֆօթօ-քօփի) բազմացում:

Յանելեալ տեղեկություն: «Փարոս»-ը ամսաթերթ, սակայն իրականության մէջ ըստ յարմարութեան պարբերաբար՝ տօնական եւ այլ կարեւոր նշումներու յատուկ հրատարակութիւն: Ամբողջ աշխատանքը կատարած է արժ. Տ. Հայարի քինյ. Թանաշեանը:

ՓՈԹՈՐԻԿ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերեն:

Բնոյթ: Ազգային, երիտասարդական, քաղաքական, գաղափարական եւ այլն:

Հրատարակության վայր: Հալէպ:

Հրատարակության թուական: 1980 թ.:

Հրատարակություն: Սուրիահայ Երիտասարդական Միութիւն (ՄԵՄ):

Էջերու թիւ: 15:

Թուղթի ձեւաչափ: 20.5 X 32 սմ.:

Տպագրություն: Մեքենագրուած-բազմագրուած:

Յանելեալ տեղեկություն: «Փոթորիկ» պարբերաթերթին շապիկին գոյնը՝ բաց վարդագոյն է:

Հրատարակութեան վրայ ոչ թուական, ոչ խմբագիր եւ ոչ ալ հասցէ կը յիշատակուի: Բովանդակութենէն դատելով՝ կարելի է հետեւեցնել, որ «Փոթորիկ»-ը լոյս տեսած Հայէպի մէջ: Մեր հետազոտութենէն մեկնած՝ «Փոթորիկ» պարբերաթերթը 1980 թուականին լոյս տեսած է ՍԵՄ-ի Անդրանիկ «Փոթորիկ» մասնաճիւղի պատասխանատու կազմի կողմէ: Միջուկը՝ գրութիւնը տպագրուած է իւրաքանչիւր թերթի մէկ էջին: Ընդամենը 15 էջի վրայ, մեքենագիր գրութիւն կայ: Յօդուածներն ու տրուած նիւթերը անստորագիր են:

Բովանդակութիւնը կը կրէ հետեւեալը՝ Խմբագրական, Մանիֆեսթ Հ. Յ. Դաշնակցութեան 1890 թ., Երիտասարդութեան խօսքը, Հայկական հարցը, Ընկերվարութիւն, ազգային ազատագրական հարցեր, 60 տարուան կեանքը կարող է չնչել 600 տարուան պատմութիւնը եւ Աւետիս Ահարոնեան:

ՍԵՄ-ի Հայէպի միակ «Փոթորիկ» մասնաճիւղի համանուն պարբերաթերթը, օրին հրատարակուած է միայն մէկ թիւ: Նշենք, որ սոյն պարբերաթերթը կարելի է համարել Սուրիոյ Երիտասարդական Միութեան կեդրոնական «Շանթ» պարբերաթերթի նախախայրիքը:

Կարելորութեամբ աւելցնենք, որ յետագային ՍԵՄ-ը երբ Հայէպի մէջ մէկէ աւելի մասնաճիւղ ունեցաւ, ինչպէս նաեւ այլ շրջաններու մէջ. իւրաքանչիւր մասնաճիւղ, ըստ հնարաւորութեան, լոյս ընծայեց իր պարբերաթերթը:

ՓՈԹՈՐԻԿ

Ենթախորագիր: Պարբերաթերթ ՍԵՄ-ի Փոթորիկ Մանն.-ի, ՍԵՄ-ի Փոթորիկ Մանն.-ի պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Ազգային, գաղափարական, երիտասարդական եւ այլն:

Պարբերականութիւն: Պատահականութեան կապուած:

Հրատարակութեան վայր: Հայէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1996 թ.:

Տնտղութիւն: Ընդմիջումներով մինչեւ օրս:

Հրատարակութիւն: Հ.Յ.Դ. Սուրիոյ Երիտասարդական Միութեան «Փոթորիկ» մասնաճիւղի:

Գրութիւններ ունին: Քրիստափոր Հապոյեան, Նորա Գրանեան, Վրէժ Թովմասեան, Մարինա Չիլաբօշեան-Պօղիկեան, Շանթ Ուրիշիկեան, Արփի Սադպազարեան, ՌԱՀՄ արծիւ, Արաքսի Մելքոնեան, Կարօ Ապանեան, Անժելա Պապօղեան, Յովիկ Գանտիլեան, Ռուպինա Սարգիսեան, Կարօ, Նանոր Կարապետեան, Անի Մանսուրեան, Կասիա Կարապետեան, Տանիա Նալպանտեան, Եղիկ Պէքերեան, Նուշիկ Զարիկեան, Ռոպեր Ապանեան, Նորա Թովմասեան,

Արիկ Գասպարեան, Մարեն Պայթարեան, Ալին Պալիոզեան, Թամար Չատիկեան, Սարո Օհանեան, Արեքնազ Մարտիրոսեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 28-43:

Թուղթի ձեւաչափ: 20.5 X 29.5 սմ.:

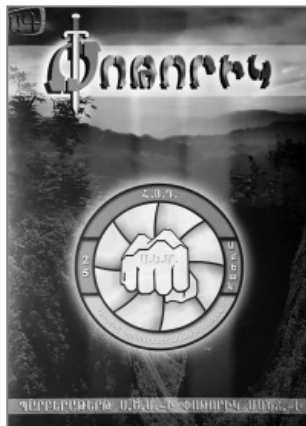
Տպագրութիւն: Համակարգչային գրաշարուածք եւ ապա լուսապատճենահանող սարքով (ֆօթօ-քօփի) բազմացուած:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Փոթորիկ» պարբերաթերթը հրատարակուած է պարբերաբար, որոշակի ժամանակակէտ չէ նշուած, այդ պատճառով ալ բաւական դժուարութիւն ունեցանք ամբողջական վիճակով ներկայացնելու: Օրինակ լոյս տեսած են հետեւեալ տարեշրջաններուն 1996, 1998, 1999 եւ 2004: Կարելոր պատճառներէն է, որ ամէն անգամ նոր վարչութեան մը կազմութեան ընթացքին նոր թիւ կամ «Ա տարի» նշուած է, այսինքն մէկ խօսքով օրինաւորութիւնը չէ պահուած եւ կանոնաւոր ձեւով լոյս չէ ընծայուած: Այդտեղ ակնյայտ է, որ ամէն մէկ թիւին մէջ նոյն յօդուածագիրը կամ գրութիւն ունեցողը չտեսնենք. պատճառը այն է, որ ըստ կանոնագրի քանի մը տարին անգամ մը անդամներու փոփոխութիւն կրած է:

Շապիկը՝ տպագիր: ՄԵՄ-ի «Փոթորիկ» մասնաճիւղը կը գտնուի Հալեպ, սակայն պարբերաթերթին վրայ չէ նշուած Հալեպ բառը: Տեւողութեան պարագան, որոշ թուական մը չենք կրնար տալ, որովհետեւ որեւէ մէկ ժամանակ ենթակայ է հրատարակութեան:

– 1996 թուականին, «Փոթորիկ» լոյս տեսած է Հայոց ցեղասպանութեան 81-ամեակին առիթով: 24 էջերու վրայ գտնուող գրութիւնները, տպագրուած են իւրաքանչիւր թերթի մէկ էջին: Բովանդակութիւնը՝ Խմբագրական, ցեղասպանութեան 81-րդ ամեակ, քաղաքական եւ գաղափարական, երիտասարդական տազնապներ, մշակութային, ժամանց:

– 1998 թուականի Յուլիսին, լոյս տեսած է այլ թիւ մը, 28 էջերէ բաղկացած: Շապիկին վրայ արձանագրուած է Ռազմիկ Դաւոյեանի՝ «Հայոց արծիւը թելը չի ծալում, Հայոց մրրիկը կրկին ծաւալում, Հայոց բեկորներ առած իր թելին, Դէպի հայրենի տունն է սաւառնում»:

– Նոյեմբեր, 1999 թուականին, ՄԵՄ-ի 20-ամեակին առիթով լոյս տեսած է թիւ մը, 32 էջերէ բաղկացած: Շապիկին վրայ արձանագրուած է Հ.Յ.Դ. Մանիֆեստ, 1890 թուականի հետեւեալ տողերը. «Եւ դուք, երիտասարդներ, միշտ եւ ամէն տեղ՝ վսեմ գաղափարների պաշտպաններ, միացէ՛ք ժողովրդի հետ»:

– 2003 թուականին, լոյս տեսած թիւը կը բաղկանայ 36 էջերէ: Շապիկը (երես եւ կռնակը)՝ 1999 թուականի պատկերն է: Այս թիւին կողքին վրայ ձախ վարի անկիւնը չենք տեսներ այդ ինչ որ 1999 թուականին,

ՄԵՄ-ի 20-ամեակին առիթով կյոր նշանակը:

– 2004 թուականին, ՄԵՄ-ի 25-ամեակին առիթով լոյս տեսած է պարբերաթերթը, 43 էջերէ բաղկացած: Շապիկին բոռնցքի նկար կայ:

– 2005 թուականին, լոյս տեսած թիւը կը բաղկանայ 33 էջերէ: Շապիկը (երես եւ կոնակը)՝ 2004 թուականի պատկերն է:

ՓՈՐՁԱՆՔ

Ենթախորագիր: Կիսամսեայ հանդէս:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Բարոյական, գրական, գիտական եւ զաւեշտական:

Հրատարակութեան վայր: Դամասկոս:

Հրատարակութեան թուական: 1916 թ.:

Տեւողութիւն: 1916-1917 թթ.:

Տէր եւ տնօրէն: Արմյով Պետիլմա Փայթիմի:

Թուղթի ձեւաչափ: 20 X 29 սմ.:

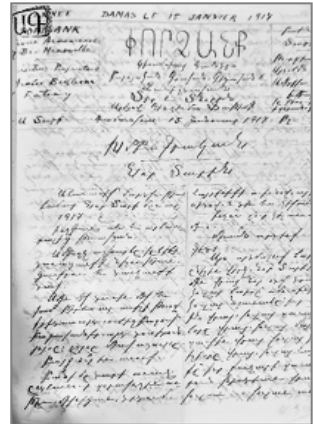
Տպագրութիւն: Ձեռագիր:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Փորձանք» կիսամսեայ հանդէսը Դամասկոսի մէջ հրատարակուող առաջին թերթը եղած է: Ան ձեռագիր է, կապոյտ գրիչով գրուած, կարելի չափով ընթեռնելի ու գեղեցիկ գիրով: Բովանդակութիւնը ընդհանրապէս գրական, գիտական եւ բարոյական ըլլալով հանդերձ, հոն կը հանդիպինք ազգային եւ շրջանի հայկական իրադարձութիւնները լուսարձակի տակ առնող, սրամիտ եւ զաւեշտական դարձուածքներով ներկայացուած գրութիւններու: Իւրաքանչիւր համարի առաջին էջին վրայ կայ խմբագրական մը:

«Փորձանք»-ի նիւթերէն իբրեւ օրինակ կը մէջբերենք՝ Ա տարի, 31 Դեկտեմբեր 1916 թ., թիւ 10-ի, «Ազգ. Նոր Կանոնագրութիւնը» վերտառութեամբ խմբագրականէն հատուած մը, ուր գրուած է. «Օսմանեան ճիւղ կառավարութիւնը չքաւականանալով իւր գործած այնքան ոճիրներուն եւ զազանութիւններուն, ներկայիս ալ՝ կու տայ հայոց համար նոր կանոնագրութիւն մը, եւ բացարձակ կերպով ջնջուած կը հռչակէ պաշտօնապէս Ազգային ի գործածութիւն ունեցած Սահմանադրութիւնը»:

Թերթին ճակատը՝ թերթին անունին աջ կողմը արձանագրուած է հանդէսի տարեկան բաժնեգիրը եւ հոնկէ կը տեղեկանանք, թէ «Փորձանք» թերթը վճարովի է եւ Դամասկոսէ գատ կ'առաքուի՝ Թուրքիա, արտասահման եւ Ամերիկա: Իւրաքանչիւր էջ բաժնուած է երկու սիւնակի:

Հարկ է աւելցնել, որ Դամասկոսի առաջին հայերէն թերթը՝ «Փորձանք»-ը 1916 թուականին, գաղտնօրէն հրատարակուիլ սկսած է, հայ կղերի մը ջանքերով: Թեր-

թը յետագային դադրած է լոյս տեսնելէ: Այս մասին անդրադարձ կատարուած է սուրիացի արաբ մտաւորական Սուհէյլ Մալազիի «Տպագրութիւնը եւ մամուլը Հալէպի մէջ» գիրքին մէջ¹²³:

Կարելորութեամբ նշենք, թէ թերթի օրինակներէն կարելի է գտնել Վիեննայի Միխիթարեան մենաստանի գրադարանի արխիւներուն մէջ:

ՓՈՒՆՁ

Ենթախորագիր: Պարբերագիրք:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Գիրք գրականութեան եւ արուեստի:

Պարբերականութիւն: Պատահականութեան կապուած:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1954 թ. Յունուար:

Տեւողութիւն: 1954 թ. Ապրիլ:

Հրատարակութիւն: Շէյխ-Մագսուտի Արմենեան Շրջ. Երկսեռ միութեան:

Գրութիւններ ունին: Յ. Գէորգեան, Ս. Չոլաքեան, Նշան Շահէն, Յովսէփ Եագուպեան, Բ. Սամուէլեան, Ժողով Հանեան, Պարգեւ Աբարդեան, Յակոբ Միքայէլեան, Շաքէ Պարսումեան, Գէորգ Գէորգեան, Լ. Պեքեարեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 24 (Ա. թիւը), 32 (Բ. թիւը):

Թուղթի ձեւաչափ: 17 X 24 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Նայիրի» (Ա. թիւը), տպարան «Շիրազ» (Բ. թիւը):

Յանդիման տեղեկութիւն: Լոյս տեսած է միայն 2 թիւ, Ա տարի, թիւ 1, Յունուար, 1954 թ., եւ Բ տարի, թիւ 2, Ապրիլ, 1954 թ.: Խմբագիր չէ յիշատակուած, սակայն «Խմբագրական» խորագիրներու տակ ստորագրուած են «Խմբագրական մարմին»: Թիւ 2-ին վրայ Շէյխ-Մագսուտ գրութիւնը վերցուած է:

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ

Ենթախորագիր: Շաբաթաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Ազգային, գաղափարական, գրական եւ պատանիներու շաբաթաթիւններ:

Պարբերականութիւն: Շաբաթական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

¹²³ . ملاذی سهیل، «الطباعة والصحافة في حلب»، دار يعرب للدراسات والنشر والتوزيع، دمشق، 1996، ص 92.

Հրատարակութեան թուական: 1945 թ.:

Հրատարակիչ: Հ.Յ.Դ. Քրիստափոր Պատանեկան Միութեան:

Խմբագիր եւ գծագրիչ: Արթուն Պարսումեան:

Էջերու թիւ: 8:

Թուղթի ձեւաչափ: 20 X 26 սմ.:

Տպագրութիւն: Ձեռագիր:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Քրիստափոր» շաբաթաթերթը լոյս տեսած է ձեռագիր մէկ օրինակով յաջորդաբար շուրջ 12-14 թիւ: Ձեռագիրն ու գծանկարները կը պատկանին Արթուն Պարսումեանի:

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ԳՈՐԾԱԽՈՐ

Ենթախորագիր: Ամսաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: JOC-ի մասին ընդհանրապէս, գրական, գիտական, մարզական, բժշկական եւ այլն:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: Յունուար 1941 թ.:

Տեւողութիւն: 1941 թ. Յունուարէն 1946 թ. Դեկտեմբեր:

Հրատարակութիւն: Ս. Վարդան ցերեկօթիկի տնօրէն Խորհուրդի կից Երիտասարդ Քրիստոնեայ Գործաւոր Միութեան:

Արտօնատէր եւ տնօրէն: Հայր Մարսէլ Վիյար (1941 թ. եւ 1945 թ., թիւ 2 - 1946 թ. Դեկտեմբեր): Մկրտիչ Թաշճեան (1942-1945 թթ., թիւ 1):

Խմբագիր: Մկրտիչ Թաշճեան (1942 թ. Յունուարէն սկսեալ):

Գլխաւոր աշխատակիցներ: Նազարէթ Ճանսրգեան, Ն. Տ. (Ներսէս Տէմիրճեան), Անտրէ Նէնէճեան, Անթուան Օհանեան, Ալ. Քէշիշեան, Յ. Ա. Բուրեան, Թ. Ազատեան, Ստուեր, Յովհաննէս Կոշկարեան, Արամ Արման եւ ուրիշներ: Մկրտիչ Թերզեան օգտագործած է «Մթնշաղ», «Կ.Մ.Թ.» եւ «Անբախտ» ծածկանունները:

Էջերու թիւ: 4-էն 8 էջ: 8 էջ, Ա տարի թիւ 1-5, 4 էջ՝ Ա տարի թիւ 5-Բ տարի թիւ 5, Գ տարի թիւ 6-էն մինչեւ վերջ: 6 էջ՝ Բ տարի թիւ 6-Գ տարի թիւ 6:

Թուղթի ձեւաչափ: 22 X 28 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Անի»:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Ա տարի, Յունիս 1941 թ., 6-րդ թիւէն սկսեալ թերթը կոչուած է «Երիտասարդ գործաւոր» անունով:

Արտաշէս Տէր-Խաչատուրեան կը յիշատակէ, որ նշեալ ամսաթերթի տեւողութիւնը եղած է մինչեւ 1947 թուականը, սակայն մեր պրպտումներէն չենք հանդիպիր այդ թուականի թիւերուն:

Տարին 12 թիւ լոյս տեսած է, ընդամենը՝ 72 թիւ: Յօդուածները ընդհանրապէս անստորագիր են:

ՕՇԱԿԱՆ

Ենթախորագիր: Առաջնորդարան Հայոց Բերիոյ Թեմի, ՕՇԱԿԱՆ Պարբերաթերթ:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Ազգային, մշակութային, եկեղեցական եւ գրական հանդէս:

Պարբերականութիւն: Պարբերաթերթ, յետոյ՝ երկամսեայ:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1982 թ.:

Տեւողութիւն: 1982-1991 թթ.:

Հրատարակութիւն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգ. Առաջնորդարանի:

Բովանդակութիւն: Ոգեկոչական, գրական, նկարչական, ընկերային, թատերական, երաժշտական, բժշկական, գաղութ-գաղութ, սկաւառական, յորելինական-ոգեկոչական, մշակութային յարաբերութիւններ, մարզական, թեմի կեանք, ազգային, եկեղեցական, դպրոցական եւ այլն:

Խմբագիրներ: Զաւէն Սապունճեան եւ Խաչիկ Շահինեան:

Խմբագրական կազմեր: Կորիւն Շահինեան, Մարուշ Երամեան, Զարեհ Ներսէսեան, Քնարիկ Գասպարեան, Արսէն քնյ. Սարգիսեան, Սուրէն Նազարեան, Յուսիկ քնյ. Սեդրակեան, Աւետիս Մատեան, Լեւոն Շառոյեան, Արտո Համբարձումեան եւ ուրիշներ:

Գրութիւններ ունին: Գարեգին Բ Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, Զարեհ Ա Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, Սուրէն եպս. Գաթարոյեան, Շահան վրդ. Սարգիսեան, Զաւէն Սապունճեան, Հուրի Ազէզեան, Նազար Պ. Նազարեան, Արսէն քնյ. Սարգիսեան, Զարմայր Ա. քնյ. Հինտոյեան, Կարաիս Գոնանեան, Սուրէն Նազարեան, Անդրանիկ Աղդարեան, Ատոմ Ա. քնյ. Քէիեայեան, Էօծէնի Դանիէլեան, Խորէն Փիլաւճեան, Պետրոս Ալահայտոյեան, Ա. Մատեան, Նուշիկ Տէյիրմէնճեան, Վահէ Գասարճեան, Մարուշ Երամեան, Հայկ Պարիկեան, Լեւոն Շառոյեան, Յ. Մուշեղեան եւ ուրիշներ:

Էջերու թիւ: 64-154:

Թուղթի ձեւաչափ: 16 X 23 սմ., 17 X 24 սմ., 21.5 X 27.5 սմ., 22 X 27.5 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Շարք» (պէտք է ըլլայ՝ «Աշ-Շարք») եւ «Արեւելք»:

Յանդէպ տեղեկութիւն: «Օշական» պարբերաթերթը 1982 թուականէ առաջ ծանօթ էր «Պարբերաթերթ» անունով: Պարբերաթերթը կը մտնէ նոր շրջանի մը, որուն առաջին թիւը կ'ըլլայ Ե տարի, թիւ 1-2 (13-14), Յունուար-Ապրիլ, 1982 թ.: Նշեալ թիւին մէջ «Ինչո՞ւ Օշական» խորագրին տակ կը կարդանք. «Մեր Պարբերաթերթը օրին անուանեցինք ՕՇԱԿԱՆ, սակայն զանազան նկատարումներով այդ անունը չգործածուեցաւ: Արդ, նոր շրջանի առաջին թիւէն սկսեալ կը սրբագրենք այդ սխալը»¹²⁴:

¹²⁴ «Օշական», Ե տարի, թիւ 1-2 (13-14), Յունուար-Ապրիլ, 1982, Հալէպ, էջ 5:

Ազգային, մշակութային, եկեղեցական, գրական, թեմի կեանքին եւ այլ նիւթերու կողքին կան մեծատաղանդ օտար եւ հայ գրողներու բանաստեղծութիւններ եւ գրութիւններ: Հայ գրողներէն յիշենք՝ Եղիշէ Զարենցը, Յովհաննէս Ծիրազը, Ռազմիկ Դաւոյեանը, Լեւոն Հախվերդեանը, Ռաֆայէլ Իշխանեանը եւ այլն:

Վերոնշեալ պաշտօնաթերթն է, որ յետագային կը դառնայ երկշաբաթաթերթ եւ կը վերանուանուի «Գանձասար»:

1989-1991 թթ., վերածուած է երկամսեայի (խմբագիր՝ Խաչիկ Տարագնեան-Շահինեան):

ՕՇԱԿԱՆ

Ենթախորագիր: Օշական կիրակնօրեայ լրատու:

Լեզու: Հայերէն:

Բնոյթ: Կրօնաբարոյական: Կրօնական Լրատու:

Պարբերականութիւն: Երկշաբաթական, ապա՝ շաբաթական: 2022 թ.-էն սկսեալ՝ ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 25 Սեպտեմբեր 1988 թ.: 1989 թ.: 2006-2014 թթ.՝ վերահրատարակութեան երրորդ շրջան: 27 Փետրուար 2022 թ.՝ վերահրատարակութեան չորրորդ շրջան:

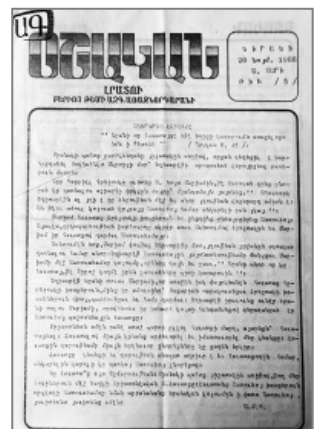
Տեւողութիւն: 25 Սեպտեմբեր 1988 թուականէն 24 Սեպտեմբեր 1989 թ. (առաջին շրջան): 8 Հոկտեմբեր 1989 թուականէն 30 Դեկտեմբեր 1990 թուական (երկրորդ շրջան): Յետագային կարճ ընդմիջում՝ 2006 թուականին վերստին կը հրատարակուի մինչեւ 2014 թ.: 2022 թ.՝ վերահրատարակութեան չորրորդ շրջան, ուր կը շարունակուի մինչեւ օրս:

Հրատարակութիւն: Բերիոյ Հայոց Թեմի Զրիստոնէական Դաստիարակութեան Խորհուրդ:

Խմբագիրներ: Արժ. Տէր Յուսիկ քինյ. (յետագային՝ Աւագ) Սեդրակեան (առաջին շրջան): Գերայ. Նորայր ծ. վրդ. Աշըգեան (երկրորդ շրջան: Այժմ՝ վախճանեալ): Անի Ֆիշենկնեան (երրորդ շրջան), ապա ունեցած է խմբագրական կազմ:

Խմբագրական կազմ: Միւռնոն քինյ. Աւետիսեան (փոխ խմբագիր), Խորէն քինյ. Պերթիզեան (խորհրդական), Մարիա Սարգիսեան (քարտուղար), Հրազդան Թորմանեան (գեղ. ձեւաւորող), Վաչէ Գայթանճեան (տպագրող) եւ ուրիշներ:

Գրութիւններ ունին: Շահան եպս. Սարգիսեան, Մակար եպս. Աշգարեան, Վահան ծ. վրդ. Պերպէրեան, Անդրանիկ վրդ. Քիւրիւմեան, Միփան վրդ. Քէշէճեան, Մանուկ վրդ. Պարիխանեան, Արմէն աղբ. Գալանճեան, Միւռնոն քինյ. Աւետիսեան, Խորէն քինյ. Պերթիզեան, Արփի Սանոսեան-Չէյթեան, Արամ Ա. քինյ. Գլնճեան, Անի Ֆիշենկնեան, Մաշտոց Ա. քինյ. Արապաթեան, Զարեհ քինյ. Շա-

քարեան, Մարիա Մարգիսեան, Արսէն Ա. քինյ. Սարգիսեան, Աշխէն Առաքելեան-Վարդանեան, Նարեկ քինյ. Չերեցեան, Մարինա Չիլաբոշեան-Պօղիկեան, Մարիանա Պերթիզեան-Ղազարեան, Արշակ քինյ. Ալանանեան, Գառնիկ քինյ. Չափանեան, Վաչէ Գայթանեան, Եգնիկ քինյ. Չոլջանեան, Սօնա Թիթիզեան-Կէտիկեան, Տաթև Ա. քինյ. Միքայէլեան, Միւզի Խշուանեան-Փիլաւեան, Պերճուհի Աւետեան, Գեորգ Յակոբեան, Մարիա Տիգրանեան, Նայիրի Պաթրունեան, Վազգէն Ա. քինյ. Էջօղլեան եւ ուրիշներ:

Ենթագլուխներ: Հովիւին ձայնը, հովիւին խօսքը, ծիսագիտական, հայ եկեղեցւոյ պատմութիւն, կրօնագիտական, Սուրբեր, տօներ, հայրաբանական (քաղուածքներ), մաղթանքներ, խօսքեր, աղօթքներ, խնդրանքներ, շարականներ, տաղեր եւ երգեր, ամսուան կարեւոր թուականներ, յայտարարութիւններ եւ այլն:

Էջերու թիւ: 4:

Թուղթի ձեւաչափ: 16.5 X 23.5 սմ.:

Տպագրութիւն: Տպարան «Արեւելք» եւ տպարան «Ոսկետառ» (Վաչէ Գայթանեան), յետագային՝ անթեթաւոր թուղթի վրայ:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Օշական»-ը քանի մը ընդհատումներով հրատարակուած է, բայց կը շարունակուի լոյս տեսնել մինչեւ օրս:

1988-1990 թթ., Հալեպի մէջ լոյս տեսած է «Օշական» Տեղեկատուն (չորս էջ): Ամեն Կիրակի Հայոց Առաքելական եկեղեցիներու ժամերգութենէ ետք կը բաժնուի հաւատացեալ ժողովուրդին անվճար: Որոշ շրջան մը կանգ առած է: Յետագային Զրիստոնէական Դաստիարակութեան Խորհուրդի նախաձեռնութեամբ, շարադրական հերթականութեամբ լոյս կը տեսնէ «Օշական» լրատուն (4 էջ, A4):

Այնուհետեւ, ընդհատումէ մը յետոյ՝ 27 Փետրուար 2022-ին, «Օշական» վերստին լոյս կը տեսնէ նոյն ձեւաչափով (4 էջ, A4): Շապիկին «ՕՇԱԿԱՆ» Խորագրին տակ տեղադրուած է «Կրօնական Լրատու» եւ «Նոր

Ծրջան» բառերը:

«Օշական»-ի Ա Տարի, Թիւ 1, առաջին էջին վրայ կը կարդանք. «Ուրախութեամբ կը յայտնենք մեր ժողովուրդի գաւակներուն, որ Բերիոյ հայոց թեմի բարեջան առաջնորդ Գերշ. Տ. Մասիս Սրբ. եպս. Չօպուեանի հովանաւորութեամբ, Կրօնական Ժողովի նախաձեռնութեամբ եւ «Օշական»-ի յանձնախումբին հետապնդումով, Փետրուար 2022-էն սկսեալ, նոր շրջանով պարբերաբար լոյս պիտի տեսնէ Բերիոյ հայոց թեմի Առաջնորդութեան «Օշական» կրօնական լրատուն, որ պիտի բովանդակէ եկեղեցական-կրօնական բնոյթ ունեցող նիւթեր»:

Հոն կը տեղեկանանք, որ ««Օշական»-ի յանձնախումբին մաս կը կազմեն՝ հոգշ. Տէր Մանուկ արք. Պարիխանեան, արժ. Տէր Խորէն քնյ. Պէրթիզեան, դոկտ. Հուրի Ազէզեան եւ Մարինա Պօղիկեան»:

Յետագային, Բերիոյ հայոց թեմի նորընտիր առաջնորդ Գերշ. Տ. Մակար Սրբ. եպս. Ազգարեանի հովանաւորութեամբ, կը շարունակէ իր ընթացքը՝ ամսական առաջին Կիրակին հրապարակուելով:

«Օշական»-ի Ա Տարի, Թիւ 12, 11 Դեկտեմբեր 2022-ի մէջ կը կարդանք Բերիոյ հայոց թեմի առաջնորդ Գերշ. Տ. Մակար Սրբ. եպս. Ազգարեանի գրիչով՝ «Սրտի խօսք «Օշական» կրօնական լրատու առաջին ամեակի առիթով» գրութիւնը:

Աւելցնենք, որ «Օշական» կրօնական լրատուն վերջերս քանակի նուազումի պատճառով կը տպուի Ազգ. առաջնորդարանէն ներս, բազմատպոյ սարքով եւ անթերաւոր թուղթի վրայ:

L'Orpheline (Որբուհի)

Ենթախորագիր: Ամսական տեղեկատու:

Լեզու: Ֆրանսերէն:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1926 թ.:

Տեւողութիւն: 1926-1936 թթ.:

Տէր եւ տնօրէն: Նախախնամութեան Որբանոցի:

Հրատարակութիւն: Հալէպի Նախախնամութեան Որբանոցի եւ Սրբուհի Աննա Վարժարանի (Անարատ Յղութեան Քոյրերու):

Յաւելեալ տեղեկութիւն: Հալէպի Նախախնամութեան Որբանոցի եւ Հայ կաթողիկէ իգական Սրբուհի Աննայի Օրիորդաց դպրոցի (Անարատ Յղութեան Քոյրերու) «L'Orpheline» (Որբուհի) ամսաթերթը լոյս տեսած է օրինաւոր կերպով, ամսական դրութեամբ՝ տարին 12 թիւ: Սակազինը 1 պարդուտ (մէկ դահեկաննոց արծաթ դրամ)¹²⁵:

Նշենք, թէ Ժիրայր Դանիէլեան իր «Հայագիտական Հրատարակութիւններ» աշխատութեան մէջ կը գրէ. «ոչ ամբողջական, կը գտնուի Հայկազեան Գոլէճի»¹²⁶

¹²⁵ Պարդուտ. օսմանեան արծաթեայ դրամական միաւոր, երկու տեսակ՝ մեծ պարդուտ եւ փոքր պարդուտ:

¹²⁶ Պէյրութի Հայկազեան Գոլէճը (Haigazian College) հիմնուած է Հոկտեմբեր 1955-ին, ապա արժանապէս կոչուած Հայկազեան համալսարանական Գոլէճ (Haigazian University College, 1992-1996), եւ Դեկտեմբեր 1996 թուականէն սկսեալ ճանչցուած որպէս Հայկազեան համալսարան (Haigazian University) Լիբանանի պետութեան կողմէ:

գրադարանը»¹²⁷: Մեր պրպատումներու արդիւնքով, ամսաթերթին ոչ մէկ օրինակ կամ տեղեկութիւններ կրցանք գտնել Հայկազեանի գրադարանը:

ՖՈՒՐՍԱԹԸ ԶԱՅ ԷԹՄԷ (Առիթը Մի՛ Փախցներ)

Լեզու: Հայատառ թրքերէն:

Բնոյթ: Միսիոնարական եւ հոգեւոր տեղեկատուութիւն ու հոգեւոր գրականութիւն:

Պարբերականութիւն: Ամսական:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 1925 թ.:

Հրատարակութիւն: Միւթքապի թերաքի շիրքէթինին Հալէպ շիւպէի թափընտան (Յառաջդիմական Ընկերակցութեան Հալէպի մասնաճիւղի կողմէ):

Տպագրութիւն: Ձեռագիր:

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Փուրսաթը Զայ Էթմէ» ամսաթերթի մասին տեղեկութիւններ կը փոխանցուին «Սապահ Երլտըրը» (Առաւօտեան Աստղ կամ Լուսաստղ) հայատառ թրքերէն ամսաթերթին մէջ: Այնտեղ կը յիշուի, որ այդ անունով թերթ մը նոյն Ընկերակցութեան կողմէ կը հրատարակուէր: Թիւերու քանակը չէ որոշուած: Այդ ամսաթերթը 1926 Մայիսի 1-էն յոյս կը տեսնէ «Սապահ Երլտըրը» (Առաւօտեան Աստղ կամ Լուսաստղ) անունով:

فراٹ («ՖՈՒԱԹ», Եփրատ¹²⁸)

Ենթախորագիր: Կիսաշաբաթաթերթ:

Լեզու: Օսմաներէն, արաբերէն, հայատառ թրքերէն եւ հայերէն:

Բնոյթ: Ներքին եւ արտաքին լուրերու տեղեկատու:

Պարբերականութիւն: Շաբաթը երկու անգամ:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 27 Մայիս 1867 թ.:

Հիմնադրութեան առաջարկող եւ զօրակից: Կուսակալ Ճեւտէթ փաշա:

Հրատարակութիւն: Հալէպի կուսակալութեան:

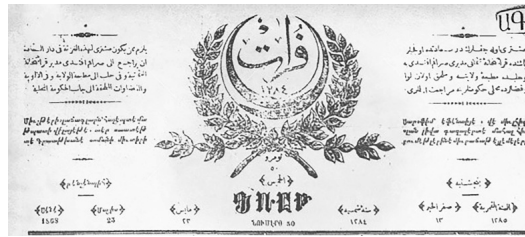
Էջերու թիւ: 4:

Թուղթի ձեւաչափ: 34.5 X 49.5 սմ.:

Տպագրութիւն: Հալէպի կուսակալութեան տպարան:

¹²⁷ Ժիրայր Դանիւլեան, «Հայագիտական Հրատարակութիւններ», «Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս», հատոր Ե, Պէյրութ, 1974, էջ 272:

¹²⁸ Նաեւ՝ Եփրատ: Արաբերէն՝ الفرات (ալ-Փուռաթ), օսմաներէն՝ فراٹ, թրքերէն՝ Firat (Փըռաթ):

Յաւելեալ տեղեկութիւն: «Փռաթ» (թրքերէն՝ *Firat*, արաբերէն՝ *الفرات* Ալ-Փուռաթ) կիսաշաբաթաթերթը Օսմանեան կայսրութեան ժամանակաշրջանին Հալէպի կուսակալութեան պաշտօնաթերթն էր, որ միեւնոյն ժամանակ եղած է Հալէպի մէջ լոյս տեսած առաջին թերթը:

Պաշտօնաթերթը լոյս տեսած է եռալեզու՝ օսմաներէն, արաբերէն եւ հայատառ թրքերէն: Ընթերցողին նոյն նիւթը հրամցնելով:

Ոմանք, «Փռաթ»-ը կը նկատեն սուրիահայ մամուլի երախայրիքը, հիմնուելով այն իրողութեան վրայ, որ ան, արաբերէնի եւ օսմաներէնի կողքին, քանի մը տարի, ունեցած է նաեւ հայատառ թրքերէն բաժին մը:

Մոյն թերթի մասին մեր ուսումնասիրութիւնը խորացնելով եւ տարբեր գրադարաններ ու արխիւանոցներ հետազօտելով, յայտնաբերած ենք բաւական լուրջ տեղեկութիւններ:

«Փռաթ» թերթին մասին սուրիացի գրող Ատիպ Մըրուէ (أديب مروءه) «Արաբական մամուլը. ծագումն ու զարգացումը, ամբողջական արձանագրութիւնը արաբական մամուլի արուեստի պատմութեան» հին եւ նոր» գիրքին մէջ կը գրէ. «Ալ-Փուռաթ»¹²⁹ շաբաթաթերթը հրատարակած է թուրք նախարար Հալէպի Կուսակալ Ճեւտէթ փաշան¹³⁰, 1867 թուականին:

«Չայն յատկացուցած է կուսակալութեան լուրերը, կառավարութեան հրամանագրերը եւ յայտարարութիւնները հրապարակելու: Կը տպուէր թրքերէն (օսմաներէն՝ «Փռաթ»- Ա.Գ.) եւ արաբերէն, ապա՝ աւելի ուշ աւելցած հայերէն, սակայն վերադարձաւ անցեալի երկու լեզուներուն:

«1909 թ.-ին լայն տարածում ունեցաւ եւ բարելաւուցաւ ու սկսաւ հրատարակել քաղաքական, ընկերային, գիւղատնտեսական եւ տնտեսական օգտաշատ յօդուածներ ու տարածուած թերթերու նման հասանելի դարձաւ վաճառականին, գրողին եւ ոսկերիչին: Խմբագիրներէն եղած են Ահմատ Մուրթաֆա Չատէ, Ապտ Ալ-Ռահման Ալ-Քաուաքիյի եւ Շէյխ Քամել Ալ-Ղազզիին»¹³¹:

¹²⁹ Ատիպ Մըրուէի արաբերէն բնագիրը պահելով, թարգմանած ենք պայմանական ձեւով՝ Ալ-Փուռաթ:

¹³⁰ Թրքերէն՝ *Ahmed Cevdet Paşa*: Յայտնի է նաեւ Հանի Իսմայիլ Չատէ անունով:

¹³¹ مروءه، أديب، «الصحافة العربية، نشأتها وتطورها: سجل حافل لتاريخ فن الصحافة العربية قديما وحديثا»، بيروت، دار مكتبة الحياة، 1961، ص 154

Մըրուէի, վերոնշեալ գիրքին մէջ կարգ մը յաւելումներով կը կարդանք. «Ալ-Փուռաթ: Սուրիոյ թերթերէն երկրորդն էր «Ղատիր Ալ-Փուռաթ»-ը, որ լոյս կը տեսնէր Հալէպի մէջ 1867 թ.-էն սկսեալ:

«Հալէպի կուսակալութեան պաշտօնաթերթն էր, որ երկու տարի լոյս ընծայուելէ ետք իր տեղը տուաւ «Ալ-Փուռաթ»-ին (օսմաներէն՝ «Փռաթ»- Ա.Գ.), որ իր առաջին տարիներուն կը հրատարակուէր արաբերէն, թրքերէն (օսմաներէն- Ա.Գ.) եւ հայերէն, ապա՝ միայն առաջին երկու լեզուներով: Ան գոյատեւեց մինչեւ իր դադարիլը՝ 1918: Թերթին վիճակուեցաւ տօնել յիսնամեակը»¹³²:

Թերթին կողքին վերի բաժինը գրուած է անուընդ՝ «Փռաթ», որ կը կրէ իբրեւ մականիշ՝ տեղեւով շրջապատուած մահիկ մը, մէջտեղը՝ թերթին անուընդ օսմաներէն, իսկ մահիկին տակը՝ հայերէն «Փռաթ»: Շատ մը ուսումնասիրողներ այս թերթին վերնագիրը աղաւաղելով գրած են «Փուրաթ», «Փուռաթ», «Ալ-Փուռաթ» կամ «Ալ-Փուրաթ» եւ այլն:

«Փռաթ»-ի 50-րդ համարը նախորդ համարներէ տարբեր բովանդակութեամբ հրատարակուած է: Մինչեւ 50-րդ համարը «Փռաթ»-ը հրատարակուած էր Հինգշաբթի օրերը: 50-րդ համարէն սկսեալ՝ ան կը հրատարակուի շաբաթական երկու անգամ՝ Երկուշաբթի եւ Հինգշաբթի օրերը: Այս համարէն սկսեալ՝ հայերէնը օգտագործուած էր որպէս երրորդ լեզու՝ թրքերէն-օսմաներէնի եւ արաբերէնի հետ միատեղ: Առաջին էջին վրայ երեք սիւնակներու մէջ ներկայացուած են իւրաքանչիւր լեզու: Առաջին սիւնակը թրքերէն էր, երկրորդը՝ արաբերէն, իսկ երրորդը՝ հայերէն, այսինքն հայատառ թրքերէն-օսմաներէն:

«Փռաթ» թերթը ընթերցողներուն տեղեկացուցած էր իր 50-րդ համարի համար կատարուելիք փոփոխութիւններու մասին իր 22-րդ եւ 47-րդ համարներով: «Փռաթ»-ի վաճառքի գինը նոյնպէս փոխուած է 50-րդ համարէն յետոյ:

«Փռաթ» թերթը իր 22-րդ համարին մէջ կը յայտարարէր, որ թերթի նոր քաղաքականութիւնը՝ յառաջիկային թրքերէն-օսմաներէնի եւ արաբերէնի կողքին հայերէն լեզուով ալ պիտի հրատարակուի: Իր 22-րդ համարին մէջ ան քննարկած է այդ ժամանակ հրատարակուող թերթերը եւ բացատրած «Փռաթ»-ի խմբագրական քաղաքականութիւնը՝ թերթին մէջ լուրերը հայերէն ներկայացնելու համար, աշխատանքներ կը տարուին հայերէն տառատեսակներ ձեռք բերելու ուղղութեամբ:

Տեղին է նշել, որ «Փռաթ» թերթի քիչէի տակ հայերէնով գրուած «Փռաթ»-ը յետագային փոփոխութեան կ'ենթարկուի եւ հոն «ը» մը կ'աւելնայ ու կ'ըլլայ «Փըռաթ», եւ

¹³² . المصدر نفسه، ص 207.

առանձնաբար 4 էջանի հայատառ թրքերեն-օսմաներենով կը հրատարակուի, միւս երկու լեզուներով (թրքերեն-օսմաներեն եւ արաբերեն) թերթերուն կցուած:

«Փռաթ», երեք լեզուներով՝ «Ներքին իրադարձութիւննր» (օսմաներեն՝ «وقائع داخلية», արաբերեն՝ «الوقائع الداخلية») եւ հայատառ թրքերեն՝ «Վազասյը Տախիլիյէ») խորագրի տակ թարգմանաբար ներայացուցած է կուսակալութեան յուրերը, կառավարութեան հրամանագրերը, յայտարարութիւնները եւ այլ խնդիրներ:

Այստեղ կարելորութեամբ կ'արձանագրենք, որ թերթին անունը Ալ-Փուռաթ (արաբերեն՝ الفرات) չէ, այլ՝ Փռաթ (օսմաներեն՝ فرات, թրքերեն՝ Firat) միայն, ինչպէ՛ս կարելի է տեսնել գոյութիւն ունեցող թերթի ճակատին: «Փռաթ»-ի արաբերեն գրութեան ձեւը, ըստ արաբերեն քերականական օրէնքին՝ «Ալ-Փուռաթ» է: Այդ է պատճառը, որ արաբերէնէ հայերէնի թարգմանութեան ընթացքին պահած ենք արաբերէն «Ալ-Փուռաթ» պայմանական ձեւը:

Լիբանանցի յայտնի մտաւորական եւ գիտնական Ֆիլիպ տը Թարրազի (1865-1956), ծագումով սուրիացի՝ Հալէպ քաղաքէն, ասորի կաթոլիկ համայնքէն: Լիբանանի ազգային գրադարանի հիմնադիր, Պէյրութի Հնագիտութեան տան քարտուղար եւ Դամասկոսի Արաբական գիտական ակադեմիայի անդամ էր իր «Արաբական մամուլի պատմութիւնը» գիրքին մէջ արաբերէն «فرات»¹³³ գրած է եւ ոչ թէ «Ալ-Փուռաթ», այսինքն պահպանած է օսմաներէն գրութիւնը իր էութեամբ:

Ըստ Գրիգոր Պողարեանի «Այնթապականք» երկի Ա հատորին՝ «Փռաթ» թերթը 6 Յունիս 1868 թուականէն, 50-րդ թիւէն սկսեալ ակելցուած է հայատառ թրքերէն բաժին մը՝ մինչեւ 1869 թ.¹³⁴:

Հալէպի նահանգի պաշտօնաթերթ «Փռաթ»-ի (Եփրատ) առաջին թիւը լոյս տեսած է 23 Մուհարէմ 1284 հիճրական թուականին (27 Մայիս 1867 թ.), թրքերէն եւ արաբերէն 49 թիւ: Հայատառ բաժինը սկսած է 13 Սէֆեր 1285-էն (6 Յունիս 1868 թ.) եւ այդպէս շարունակուած է քանի մը տարի, ապա նորէն ստանալով իր նախկին ձեւը: «Փռաթ»-ի հրատարակութիւնը դադրած է 5 Մուհարէմ 1337-ին (10 Հոկտ. 1918 թ.):

«Փռաթ», 1867-1918 թուականներու ժամանակահատուածին մէջ ունեցած է նաեւ «Ղատիր ալ-Փուռաթ» (օսմ.՝ «غدير الفرات», թրք.՝ «Gadirü'l-Firat»), գրական յաւելուած մը, 1285-ին (1869) լոյս տեսած, 28 թիւ, թուղթի ձեւաչափ 20 X 28 սմ., թրքերէն եւ արաբերէն, 47 թիւ: «Փռաթ» իր առաջին հրապարակումէն մինչեւ դադիրը՝ 53 տարուան ընթացքին, լոյս տեսած է ընդամենը 2420 թիւ:

Կարելորութեամբ նշենք, որ երկլեզու հրատարակուող «Փռաթ»-ի մէջ օսմաներէնի եւ արաբերէնի կողքին հայատառ թրքերէն լեզուն կը պարտինք Մանուկ Գարաճեանի վաստակին: Գարաճեան, օրին Հալէպի քրիստոնէայ համայնքներու

¹³³ Դի Մուհարէմ, 1913, ص 69-70 و 313.

¹³⁴ Գրիգոր Պողարեան, «Այնթապականք», Ա հատոր, Պէյրութ, 1974, էջ 15:

կողմէ Բաղաքապետարանի տնօրէն ընտրուած է, ապա 1878 թուականին ալ՝ Օսմանեան խորհրդարանի Հալէպի երեսփոխան: Գարաճեան, պետական շրջանակին մօտ ծանօթ էր Խաթիպա Շեհիր Գարաճա Չատէ Էֆենտի անունով:

Արդ, Մանուկ Գարաճեան պետական շրջանակի մօտ վայելած վարկին եւ վստահութեան շնորհիւ ապահովուած էր «Փռաթ»-ի մէջ հայատառ թրքերէն լեզուի հրատարակութիւնը:

Աւելցնենք նաեւ, որ մեր հետազօտութեան իբրեւ արդիւնք ոչ մէկ տեղ կը նշուի Մանուկ Գարաճեանի անունը իբրեւ «Փռաթ»-ի հայատառ բաժնի խմբագիր: Մակայն հայկական կարգ մը կայքէջերու կամ աղբիւրներու մէջ նշուած են «խմբագիր՝ Մանուկ Գարաճեան»:

L'EUPHRATE («Ալ-Ֆուռատ»: Եփրատ) - افرات

Ենթախորագիր: Երկօրեայ:

Լեզու: Արաբերէն:

Բնոյթ: Անկախ:

Պարբերականութիւն: Շաբաթը երեք անգամ:

Հրատարակութեան վայր: Հալէպ:

Հրատարակութեան թուական: 5 Հոկտեմբեր 1919 թ.:

Տնօրէնութիւն: Բժիշկ Գրիգոր Մուշեան:

Արտօնատէր: Մարտիրոս Հեքիմեան:

Էջերու թիւ: 2:

Տպագրութիւն: Տպարան «Սեպար»:

Յանդիման տեղեկութիւն: L'euphrate («Ալ-Ֆուռատ»: Եփրատ) հայկական արաբերէն երկօրեայ թերթին վրայ տարբերու եւ համար արձանագրուած է «Ա. ՏԱՐԻ ԹԻԲ 1», իսկ օր եւ թուականը՝ «Չորեքշաբթի, 8 Հոկտեմբեր 1919»: Թերթին մասին տեղեկութիւնները սակաւ են: Այդ մասին հատուկենտ նմուշներ ու տեղեկութիւններ կան սուրիական արաբական, յատկապէս Սուրիոյ ազգային գրադարան (Դամասկոս, արաբ.՝ المكتبة الوطنية السورية), Հալէպի ազգային (արաբ.՝ دار الكتب الوطنية) եւ «Վիլլետ Ճեպեճեան» գրադարաններուն մէջ, ինչպէս նաեւ թունուգեան մամուլի եռամսեայ հանդէսին մէջ¹³⁵: Կարելի է տեսնել նաեւ «Գեղարդ» սուրիահայ տարեգիրքը: Ե գիրք, պատմական, Հալէպ, 1996, էջ 207-209:

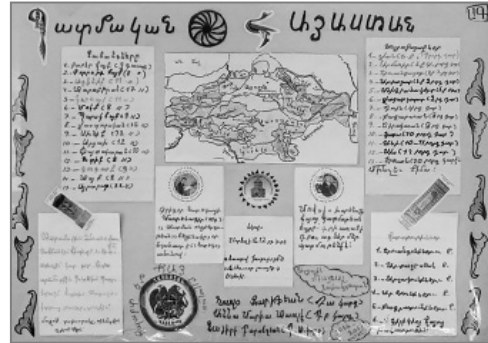
«Եփրատ»-ը արաբերէն եւ հայերէն տարբերակներով լոյս տեսած է, սակայն շատ կարճ կեանք ունեցած, հազիւ քանի մը թիւ: Խմբագրատան հասցէ՝ Մասուտիէ փողոց, Ամերիկեան սինեմայի դիմաց:

Արաբերէն կամ հայերէն իւրաքանչիւր թերթի գինը Հալէպի մէջ փոքր պարդուտ (մէկ դահեկանանոց արծաթ դրամ) մը, իսկ արտասահմանը՝ եգիպտական մէկ դուրուշ:

¹³⁵ مجلة «الصحافة التونسية» - العدد الأول - فيفري/مارس/أفريل، 2022، الصفحة 88.

Երօրեայ թերթի բաժնեգինի մասին մանրամասն տեղեկություն հրապարակում է թերթին առաջին էջին վրայ: Այսպես՝ Հալեպ. 100 կրկնակի թիւը¹³⁶ եզիպտական 75 դուրուշ, 50 կրկնակի թիւը՝ եզիպտական 40 դուրուշ, իսկ 25 կրկնակի թիւը՝ եզիպտական 20 դուրուշ: Արտասահման. 100 կրկնակի թիւը՝ եզիպտական 100 դուրուշ, 50 կրկնակի թիւը՝ եզիպտական 60 դուրուշ, իսկ 25 կրկնակի թիւը՝ եզիպտական 35 դուրուշ:

ՊԱՏԻ ԹԵՐԹԵՐ

Այս բաժինով կ'անդրադառնանք նաեւ Պատի Թերթերու մասին, որ ոչ պակաս կարեւոր դեր ունեցած են սուրիահայութեան գրական, քաղաքական, մշակութային ու մարզական բնագաւառներուն մէջ՝ մամուլի մարզին մէջ յայտնաբերելու պատանի ու երիտասարդ նոր ձիրքեր, որոնք հիմնականին մէջ կ'իրականացնեն նաեւ տեղեկատուական եւ քարոզչական գործառնոյթ:

Պատի թերթը ձեռագիր, մեքենագիր եւ համակարգչային գրաշարուածք, երբեմն ալ տպագիր թուղթերով պատրաստուած թերթ է, որ որոշ պարբերականութեամբ լոյս կ'ընծայուի եւ կը փակցուի պատին:

Պատի թերթ կ'օգտագործուի որպէս մարդոց փոքր խումբին ինչ-որ բանի մը մասին տեղեկացնելու միջոց: Այսպէս թէ այնպէս, մեզմէ իւրաքանչիւրը կեանքին մէջ գոնէ մէկ անգամ մը հանդիպած կամ մաս կազմած է պատի թերթ պատրաստելու աշխատանքին: Ան չէ կորսնցուցած իր ժողովրդականութիւնը նոյնիսկ այսօր՝ ոչ միայն դպրոցներու մէջ ու բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւններուն մէջ, այլ նաեւ որոշ կազմակերպութիւններու եւ միութիւններու մէջ: Բոլոր Պատի թերթերը չեն, որ անուանում ունին կամ հրատարակութեան թուական նշուած է: Այդ Պատի թերթերը դժբախտաբար չեն պահպանուած կամ նուազագոյնը լուսանկարելու եւ արխիւացնելու գործընթացը չեն կազմակերպուած:

1918-ին, Հալեպի Ս. Բառասնից Մանկանց եկեղեցւոյ պատին փակցուած «Գաղթական» Պատի թերթը, որ այդ մասին մանրամասնութեամբ վերը մատենագիտութեան ցուցակին մէջ անդրադարձանք, այդ օրէն մինչեւ օրս Սուրի-

¹³⁶ Արաբերէնով կրկնակի թիւ-համար եզրոյթը, յատկապէս պարբերականներու պարագային ըսել կ'ուզէ, թէ 5-րդ եւ 6-րդ համարներու լոյս ընծայումը:

ոյ տարածքին հայկական միութենական, դպրոցական եւ այլ հիմնարկներ իրենց անդամներուն գրական, լրագրական, գծագրական եւ այլ ձիրքերը զարգացնելու նպատակով որդեգրած են պատի թերթեր պատրաստելու դրութիւնը:

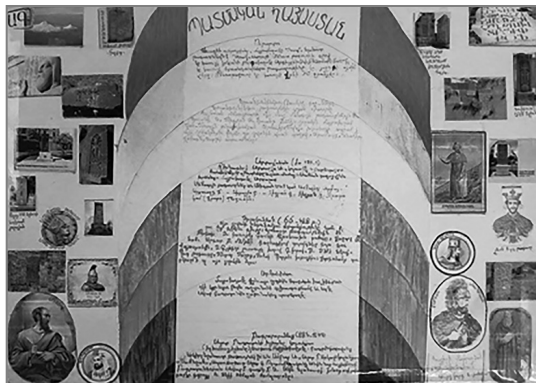
Նշեալ թերթերու բովանդակութիւնը ընդհանրապէս կապուած է նախ իւրաքանչիւր դպրոցական, միութեան գաղափարական ուղղութեան եւ կամ օրուան համապատասխանող՝ նշանաւոր դէմքի մը ծննդեան-մահուան կամ հայոց պատմութեան, եւ այլ դէպքի մը զուգադիպող տօնի յիշատակման:

Այս առնչութեամբ Սուրիոյ հայկական ակումբներու մէջ մեծ խանդավառութեամբ կը պատրաստուին պատի թերթերը: Միութիւններու մասնաճիւղեր կամ վարժարաններ պատի թերթեր լոյս ընծայելու համար յատուկ յանձնախումբներ կը յառաջացնեն, ինչպէս՝ «Պատի թերթի յանձնախումբ», «Մշակութային յանձնախումբ» կամ «Գրական յանձնախումբ»: Այս աւանդութիւնը մինչեւ օրս կը շարունակուի: Իսկ հրապարակումի հերթականութիւնը եղած են երբեմն պարբերական, երբեմն ալ ամսական դրութեամբ:

Կրթասիրաց միութեան վարչութեան 1965-1966 թթ. տեղեկագրէն կը տեղեկանանք, թէ այդ շրջանի մշակութային յանձնախումբը ձեռագիր պատի թերթ մը կը պատրաստէ «Փիւնիկ» անունով, որուն երկու թիւերը պատրաստուած են ցարդ¹³⁷:

Կիլիկեան վարժարանին մէջ յայտնի էին նաեւ «Պատի թերթեր»-ը, որտեղ կը տեղադրուէր աշակերտութեան լաւագոյն շարադրութիւնները:

Սուրիոյ երիտասարդական (ՄԵՄ) եւ պատանեկան (ՄՊՄ) միութիւններու մասնաճիւղերու պատի թերթերը նշանաւոր են, նոյնիսկ անոնց կազմակերպած տարեկան բանակումներուն ընթացքին պատրաստուած են պատի թերթեր: Յիշենք այդ թերթերէն, օրինակ՝ «Ազատամարտ», «Արծիւ», «Փոթորիկ», «Կամք», «Նիկոլ Դուման», «Արցախ», «Շուշի» եւ այլն:

Սուրիոյ մէջ գործող սկաուտական հայկական վաշտերու խմբակներ եւս յաճախ ունեցած են իրենց Պատի Թերթը, ուր սկսած են գրելու իրենց առաջին փորձերը: Պատի թերթերու միջոցաւ հաղորդուած են սկաուտական, մարզական, գիտական լուրեր, Հայոց Պատմութենէն դրուագներ, երբեմն նոյնիսկ... բանավեճեր ու երգիծանկարներ:

¹³⁷ «Տարեկան տեղեկագիր 1965-1966-ի Կրթասիրաց միութեան վարչութեան», տեսնել Թորանեան Թորոս (պատրաստող), «Կրթասիրաց Մշակութային Միութեան եւ Կրթասիրաց Վարժարանի Յուշամատեն 1924-1989», Հայկ. 1994, էջ 264:

Իսկ դպրոցներում եւ այլ միութիւններում մշակութային կամ գրական յանձնախումբերում կողմէ պատրաստուած պատի թերթերէն, յիշենք Բեթէ վարժարանի «Ծաղկեփունջ»-ը: Հ.Բ.Ը. Միութեան Հ.Ե.Ը.-ի գրական յանձնախումբի «Տիր» պատի թերթը (յետագային համանուն ամսաթերթ), աւելի ուշ՝ 2016-ին Հալէպի Ազգ. Միացեալ նախակրթարանի Դ, Ե եւ Չ կարգերու աշակերտներուն եւ Լաթաքիոյ Ազգ. Սրբոց Նահատակաց վարժարանի աշակերտներուն պատրաստած պատի թերթերը: Ինչպէս նաեւ, Ուրբաթ, 14 Յունիս 2019-ին, Գամիշլիի մէջ ամառնային դպրոցի աշակերտներում կողմէ պատրաստուած պատի թերթը, նուիրուած՝ Լիզպոնի մէջ նահատակուած հինգ հայ հերոսներու յիշատակին:

Շարունակելով մամուլի մարզին մէջ յայտնաբերելու պատանի ու երիտասարդ նոր ձիրքեր՝ առ այդ 2024 թ. Մարտ ամսուան մէջ Քեսապի Ազգային Ուսումնասիրաց Միացեալ Ճեմարանի Գ կարգի աշակերտները հայերէնի դասապահի ընթացքին իրենց ուսուցչուհիի ուղղութիւններով եւ ցուցմունքներով կը պատրաստեն պատի թերթ՝ Հայաստանի լեռներուն մասին:

Վերջապէս արհեստագիտական արդիականացումով վերջերս պատի թերթերն ալ հետզհետէ փոփոխութեան կ'ենթարկուին՝ աշակերտական եւ այլ հաստատութիւններում պատի թերթերը սկսան տպարաններում մէջ որակեալ տպագրական ձեւաչափերով պատրաստուիլ:

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Սուրիահայ պարբերական մամուլի մատինագիտության սոյն բաժինը ամփոփելու համար հարկ է արձանագրել, թե մեր ձեռքի տակ եղած սկզբնաղբիւրներու խիստ բազմազանութիւնը, իսկ երբեմն նաեւ՝ հոն առկայ վկայութիւններու մէջ նկատուող որոշ անստոյգ տեղեկութիւններն ու որոշակի բարդ հարցերը, ինչպէս նաեւ կարգ մը նկատողութիւններ կը պարտաւորեցնեն մեզի, որ համալրենք հետեւեալ բացայայտումներով ու տեղեկութիւններով:

– Վերոնշեալ հրատարակութիւններէ զատ Հալեպի մէջ լոյս տեսած են կարգ մը խմորատիպ թերթեր, որոնց ճշգրիտ թուականները մեզի համար անյայտ կը մնան:

– 1950-ական թուականներէն մինչեւ այսօր յատկանշական տեղ կը գրաւեն դպրոցական, ուսանողական միութիւններու, մարզական երիտասարդական միութիւններու եւ եկեղեցական՝ տարբեր ձեւաչափերով թերթերը:

– Կարգ մը պարբերականներու եւ հանդէսներու մէջ, զանազան պատճառներով չեն արձանագրուած հրատարակութեան վայրը-հասցեն, թուականը, պատկանելիութիւնը, նոյնիսկ չէ արձանագրուած յօդուածագիրներուն ընդհանրապէս անունները (իսկական, թէ ծածկանուն):

– Ազգ. Զարէն Եփփէ Ճեմարանի իւրաքանչիւր կարգ կամ բաժանում տարբեր ժամանակներուն ըստ օրուան հայրենաւանդ ուսուցիչ-ուսուցչուհիներու, կամ հսկիչներու քաջալերանքով լոյս ընծայած են փոքրածաւալ թերթիկներ, անոնցմէ հինգը մեր ցանկին մէջ ներառած էինք՝ «Մոլորակ»-ը (1982-1983 թթ.), «Ակունք»-ը (1983 թ.), «Ռազմիկ»-ը (1983 թ.), «[ԱՆԱՆՈՒՆ ԹԵՐԹԻԿ (Ա.Բ.Ե.Ճ.-ի երեկոյեան բաժնի, 11 կարգի ա բաժանումի աշխակերտներուն)]» (1983 թ.), «Ալբէն»-ը (1983 թ.):

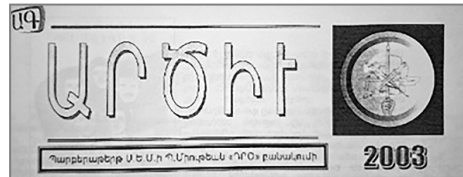
Իսկ՝ 4 Ապրիլ 1998 թուականին, 10-րդ դասարանի աշակերտներուն կողմէ լոյս տեսած «Գրիչ» երկշաբաթաթերթ (թիւ 1), նոյնպէս 1998 թուականին Ժ կարգի Գ բաժանումի «Մենք» թերթիկը, որ լոյս տեսած է 2 թիւ եւ այլն:

– Պետրոս Գույումճեան լոյս ընծայած է զանազան վերնագիրներով երգիծաթերթեր, ինչպէս՝ «Կալփօշ», «Նոր Կալփօշ», «Միմոս», «Հոսիոս», «Քահքահներու շաբաթը», «Ծաղիկներ» եւ այլն:

– Սուրիոյ երիտասարդական (ՄԵՄ) եւ պատանեկան (ՄՊՄ) միութիւններու բանակումներուն, յատկապէս 1993 թ.-էն յետոյ, բանակումի 7-10 օրերու տևողութեան, ընդհանրապէս օրական (բացի մէկ կամ երկու օր), բանակումի պատասխանատու կազմի կողմէ լոյս տեսած է թերթիկներ՝ թերթերուն տրուած խորագիրներուն կցուած են «օրաթերթ», «օրգան», «թերթ» կամ «պարբերաթերթ» գրութիւնները:

Այդ թերթերէն հոս կարելի է յիշել.

«Կամք»-ը («Պաշտօնաթերթը Ս.Ե.Մ.-ի «Սարգիս Չեյթեան» բանակումի», 1996 թ.), «Ազատություն»-ը («Օրգան Ս.Ե.Մ.-ի Պ.Մ.-եան «Բարգէն Սիւնի» բանակումի», 1996 թ.), «Բռնուցք»-ը («Օրկան Ս.Ե.Մ.-ի «Բարգէն Փափագեան» բանակումի», 1997 թ.), «Վրէժ»-ը («Օրգան Ս.Ե.Մ.-ի Պ. Միութեան «Ժամանատր» բանակումի», 1997 թ.), «Մարտիկ»-ը («Օրգան Ս.Ե.Մ.-ի Պ. Միութեան «Միեր Ջուլիանեան» բանակումի», 1998 թ.), «Ղօղանջ օրաթերթ»-ը («Ս.Ե.Մ. Պ.Միութեան «Միեր Ջուլիանեան» բանակում»-ի, 1998), «Կամք» թերթիկը («Հ.Յ.Դ. Ս.Ե.Մ. Պ.Մ. «Ռոստոմ» բանակումի օրաթերթ», Ղնէմիէ 15-22 Օգոստոս), «Արծիւ»-ը («Պարբերաթերթ Ս.Ե.Մ.-ի Պ. Միութեան «Դրօ» բանակումի», 2003 թ.) եւ այլն:

– «النشرة الطائفية للارمن الكاثوليك» (Ան-նաշրա աթ-թափֆիյէ լիլարման ալ-քաթոլիք: Հայ Կաթոլիկ համայնքի լրատու) պարբերաթերթը եւ «رسالة الأحد» (Րիսալեթ Ալ-Ահատ: (Կիրակնօրեայ պատգամ) եկեղեցական երկշաբաթաթերթը լրիւ արաբերէն են: Իսկ բաւական են երկլեզու, եռալեզու, նոյնիսկ չորս լեզուներով պարբերականները:

– 1918-ին, Հալէպի Ս. Քառասնից Մանկանց եկեղեցւոյ պատին փակցուած «Գաղթական» Պատի թերթին յետ միասին յայտնաբերած ենք միութենական, աշակերտական եւ այլ 11 պատի թերթեր, որոնք ունեցած են յատուկ անուններ, իսկ շատ մը պատի թերթեր ալ անանուն են:

– Սուրիահայ պարբերական մամուլի մատենագիտութեան բաժնին մէջ չէ ներառուած օրկան Սուրիահայ Պատանիներու «Ովասիս» ամսագիրը, որ լոյս տեսած է 1925-1926 թթ. (12 թիւ) Պէյրութ: Արտօնատէր-տնօրէն՝ բժ. Նազարեթ Կերկերեան: Խմբագիր՝ Վարդան Գեորգեան: «Ովասիս»-ը ըլլալով Սուրիահայ Պատանիներու պարբերաթերթը լոյս կը տեսնէր Պէյրութի «Հրազդան» տպարանէն: Այդ պատճառով ալ չենք ներառած Սուրիահայ պարբերական մամուլի մատենագիտութեան ցանկին մէջ:

Յայտնենք, թէ վերոնշեալ «Ովասիս»-ը 1964-ին վերահրատարակուած է, պարբերաթերթ (պատանեկան օրկան): Պէյրութ, 1964-1965 (5 թիւ): Խմբ. կազմ. – պատ.՝ Եղուարդ Բատոյեան, Արիս Գրիգորեան եւ Մուշեղ Մարտիկեան:

«Ովասիս»-ի առաջին համարի խմբագրականին մէջ նշուած է. «Ովասիս պիտի ըլլայ նոյն ատեն հանդէս մը, որուն պիտի կապուի մօտաւոր ու արտասահմանի ծանօթ գրական ուժեր, զայն իր անունին արժանի ամսագիր մը դարձնելու համար: Այս առաջադրութեամբ կոչ կ'ընենք Սուրիահայ երկսեռ պատանեկութեան համախմբուիլ «Ովասիսը» ղեկավարող սկզբունքներու շուրջ»¹³⁸:

Տարիներու թաւալումով եւ արհեստագիտական արդիական յառաջացումով շատ բան փոխուեցաւ լրագրութեան աշխատելաոճի եւ գործընթացի վրայ: Ինչպէս ամբողջ աշխարհի տարածքին, սուրիահայ տպագիր մամուլն ալ օգտուեցաւ արդիական բարիքներէն: Սուրիոյ մէջ գործող հայկական առաջնորդարանները, եկեղեցիները, միութիւնները, վարժարանները, հաստատութիւնները մեծաւ մասամբ տպագիր մամուլի հրատարակութիւնները կրճատած են եւ երբեմն ալ կասեցուցած: Տպագրութեան կողքին այսօր կ'օգտագործեն ելեկտրոնային հնարքները՝ կայքէջ, դիմատետրի էջ, «Ինսթակրամ» եւ «Թուիթըր», տեսանիւթերու համար ալ՝ You Tube-ը եւ այլն:

Նկատի առնելով, որ «Ինսթակրամ»-ը առաւելաբար կ'օգտագործուի երիտասարդներու կողմէ եւ շեշտուած ձեւով գրեթէ բացառապէս լուսանկարներով յագեցած է, առ այդ նիւթերու տարածման համար «Գանձասար» շաբաթաթերթը կայքէջի եւ դիմատետրի էջէն զատ արդէն ներկայութիւն է Ինսթակրամի «Գանձասար»-ի էջով:

Իսկ իւրաքանչիւր միութենական մասնաճիւղ, յարանուանութիւններու եկեղեցիներ, դպրոցներ եւ այլ յանձնախումբեր ու տիկնացներ արդէն դիմատետրի իրենց յատուկ էջերով կը ողողեն իրենց կազմակերպած գործունէութիւնները՝ լուսանկարներով եւ քանի մը տողանի տեղեկութիւններով:

Վերջապէս, այս բաժնին համար, իբրեւ եզրակացութիւն կարելի է ըսել, որ 1912 թուականէն մինչեւ 1970-ական թուականներուն, շուրջ 90 մեծ ու փոքր թերթեր եւ տասնեակ մը տարեգիրքեր լոյս տեսած են: Համայնքը կարողութիւնը ունէր ալ աւելի թերթեր եւ գիրքեր լոյս ընծայելու, սակայն ներքին քաղաքական եւ ազգային պատճառներու հետեւանքով թոյլատու չէին զայն իրագործելու համար: Դժբախտութիւն եղած է, որ 1963 թուականին երբ դադրած է «Արեւելք» օրաթերթը. մինչեւ 1993 թ., սուրիահայ համայնքը փաստօրէն մնացած է առանց Հայ լրագրութեան:

1993 թ. Ապրիլին Բերիոյ հայոց թեմի ազգ. առաջնորդարանի պաշտօնաթերթ «Գանձասար» շաբաթաթերթի ծնունդով՝ հայ ընթերցող հասարակութիւնը իր ծաւալը գէթ մասամբ մը պիտի գոհացնէր:

¹³⁸ «Ովասիս», թիւ 1, Մարտ 1, 1925, էջ 1-2:

ՍՈՒՐԻԱ ՆԵՐԱԾՈՒԱԾ ՀԱՅԵՐԷՆ ՏՊԱԳԻՐ ՄԱՄՈՒԼԸ

Տարբեր ժամանակներու մէջ հերթականօրէն արտերկրէն Սուրիա պաշտօնական ձեւով մուտք գործած են հայերէն տպագիր մամուլի շատ մը թերթեր, ամսաթերթեր եւ տարեգիրքեր, մեծաւ մասամբ Լիբանանէն:

8 Մարտ 1963-ի Սուրիոյ մէջ տեղի ունեցած յեղափոխութիւնը պիտի գար կասեցնելու Սուրիոյ տարածքին հրատարակուող բազմաթիւ թերթեր, ներառեալ հայկականը, անոնց շարքին բնականաբար «Արեւելք» օրաթերթը:

Սակայն բարեսիրական եւ կրօնական բովանդակութեամբ համայնքային որոշ պարբերաթերթեր շարունակեցին իրենց հրատարակութիւնը, ինչպէս՝ «Հայ Ծերանոց»-ը, «Օշական»-ը, «Նոր Ապրիլ»-ը, «Հայ կաթողիկէ առաջնորդարանի պարբերաթերթ»-ը եւ «Գեղարդ Տարեգիրք»-ը:

1970 թուականին տեղի ունեցած Բարենորոգման շարժումէն ետք, աստիճանաբար տրուեցան որոշ ազատութիւններ, որոնց շարքին էր նաեւ տպագիր մամուլի մուտքը Սուրիա:

Տպագիր մամուլի մաս կազմող բոլոր հրատարակութիւններն ալ Դամասկոսի Տեղեկատուութեան նախարարութեան գրաքննութեան բաժինէն անցնելէ ետք, կը յանձնուին Սուրիոյ Տպագիր մամուլի հաստատութեան (الشركة السورية لتوزيع المطبوعات), որուն ճամբով իրաւունք կը ստանան պաշտօնապէս Սուրիոյ տարածքին ցրուելու:

Սուրիահայ պատասխանատու մարմիններ վերոնշեալ առիթէն օգտուելով ու մանաւանդ սուրիահայ ընթերցասէր հասարակութեան ծարաւը յագեցնելու գնով, նպատակայարմար գտան նախ 1963 թուականէն իվեր Հալէպ հայերէն օրաթերթ չունեցող բացը զոցելու Լիբանանի մէջ լոյս տեսնող հայկական օրաթերթեր՝ «Ազդակ» (Հ.Յ.Դ.), «Չարթօնք» (Ռ.Ա.Կ.) ու «Արարատ»-ով (Ս.Դ.Հ.Կ.), օրը-օրին ներածելով Սուրիա: Ապա, օգտուիլ նաեւ՝ գրական, մարզական, մշակութային եւ այլ պարբերականներէ, ինչպէս՝ «Սփիւռք», «Կանչ», «Բժիշկ», «Ազդակ շաբաթօրեակ - Դրօշակ», Միծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանի «Հասկ» պաշտօնական պարբերականը, Համագգայինի «Բագին» գրականութեան եւ արուեստի ամսագիրը (հրատարակութիւն՝ Համագգայինի Կեդրոնական վարչութեան), «Շիրակ», «Երիտասարդ Հայ», աւելի ուշ՝ Հ.Մ.Ը.Մ.-ի մարզական ամսաթերթ «Մարզիկ» (հրատարակութիւն՝ Հ.Մ.Ը.Մ.-ի Կեդրոնական վարչութեան), Երիտասարդական «Կայծեր» պարբերաթերթ (հրատարակութիւն՝ Հ.Յ. Դաշնակցութեան), «Մկոն ու Չալոն» մանկաթերթը (հրատարակութիւն՝ ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ մշակութային եւ կրթական ընկերակցութեան), «Նոր Կեանք», «Դիտակ» եւ «Կամար»:

Մինչեւ Սուրիոյ պատերազմի նախօրէին, «Ազդակ» օրական շուրջ 600 օրինակ կ'առաքուէր դէպի Սուրիա, հետեւաբար սուրիահայ ընթերցողներու պատկառելի թիւ մը կը ներկայացնէին «Ազդակ» օրաթերթի ընթերցողները՝ մեծաւ մասամբ Հալէպ, յետոյ՝ Դամասկոս, Լաթաքիա, Բեսապ եւ Գամիշլի:

ՍՈՒՐԻՈՅ ՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼԻ ՑՐՈՒՒՉՆԵՐԸ

Սուրիոյ տարածքին, տարբեր ժամանակներու մէջ գրաւոր կամ տպագիր մամուլի ցրումը կատարուած է զանազան միջոցներով՝ գրախանութի, գրադարաններու, անհատ ցրուիչներու, ակումբներու, եկեղեցիներու եւ այլն:

Հայկական թերթերու պարագային Սուրիոյ մէջ, յատկապէս գրավաճառներուն մօտ թերթերը կուտակուած կ'ըլլան եւ օրուան որեւէ ժամուն կարելի եղած է գնել, առանց մտահոգուելու, որ կրնան սպառիլ:

Օրաթերթի ցրումի ընդունուած ժամը բնականաբար առաւօտն է, բայց այդ սովորութիւնը ի գօրու է միայն այն թերթերուն երբ իրենց շրջաններուն մէջ կը հրատարակուին:

Սակայն այն ժամանակաշրջանին, որ Սուրիոյ տարածքին հայկական օրաթերթերու հրատարակութիւնը կանգ առաւ եւ անոր փոխարինեց արտերկրէն ներարկելը, հետեւաբար ցրումի ժամը փոփոխութեան ենթարկուեցաւ:

Նոյն թերթերու մուտքը սահմանային իմաստով նախ մայրաքաղաք Դամասկոս կը մտնէր, ուստի Դամասկոսի բաշխումն է, որ միայն առաւօտուն կը կատարուէր: Իսկ Հալէպ, Քեսապ, Լաթաքիա եւ Գամիշլի յետմիջօրէին:

Դամասկոսի մէջ թէւ Բերիոյ հայոց թեմի ազգային առաջնորդարանի պաշտօնաթերթ «Գանձասար»-ը բաժանորդագրեր ունեցած է, սակայն բոլոր ժամանակներուն մէջ առաւելաբար ընթերցուած թերթը եղած է «Ազդակ»-ը, նկատի առնելով նախ աշխարհագրական մօտիկութիւնը, ապա օրաթերթ ըլլալու իրողութիւնը, տակաւին չենք խօսիր բովանդակութեան մասին:

Տեղեկատուական իմաստով հարկ է բացայայտել, որ արտերկրէն եկած թերթերը նախ կը հասնին Դամասկոս՝ Տեղեկատուութեան նախարարութեան գրաքննութեան բաժինէն անցնելէ ետք, կը յանձնուին Սուրիոյ Տպագիր մամուլի հաստատութեան (الشركة السورية لتوزيع المطبوعات), որուն միջոցաւ կը ստանձնեն Դամասկոսի ցրումի (առաքման) ներկայացուցիչները:

Հայերէն թերթերը, պարբերաթերթերը եւ գիրքերն ալ նոյն գործընթացէն անցած են:

Հետեւաբար, հայ պարբերականներու ու գրականութեան ծառայող աշխարհասփիւռ գրողներու, հրապարակագիրներու, տպագրիչներու, գրաշարներու, ցրուիչներու ասպարեզին ամբողջ, յատուկ պաշտօն մը կը վարեն կարգ մը երկիրներու մէջ գործող գրաքննիչները. Սուրիոյ պարագային՝ դամասկահայ անհատներ ստանձնած են այս առաքելութիւնը:

Պէլյութ հրատարակուող հայկական երեք կուսակցութիւններուն՝ Հ.Յ.Դ., Ս.Դ.Հ.Կ., եւ Ռ.Ա.Կ.-ի պաշտօնաթերթերը՝ «Ազդակ»-ը, «Արարատ»-ը եւ «Զարթօնք»-ը, Սուրիա մուտքի պարագային. գրաքննութեան պաշտօնը 1960-ական եւ 1970-ական տարիներուն կատարած է Սարգիս Պապիկեանը:

Յետագային այս պաշտօնը ստանձնած է Փանոս Համմալեան: Փանոսի մահուրնէ յետոյ՝ 1990-ական թուականներուն, այս զգայուն պաշտօնը ստանձնած է Բաֆֆի Յովսէփեանը: Բաֆֆին այս պարտականութիւնը կատարած է շուրջ 30 տարի մինչեւ իր մահը՝ Հինգշաբթի, 23 Փետրուար 2023 թ.: Բաֆֆիին յաջորդեց Վազգէն Պէլեանը:

Արդարեւ, Դամասկոսի մէջ տարիներ շարունակ Սուրիոյ Տպագիր մամուլի հաստատութեան վաւերացումէն յետոյ, «Ազդակ»-ի առաքման պարտականութիւնը կը ստանձնէ Աւօ Պալեանը եւ ան իր կարգին առաջին հերթին կ'ուղարկէ Սուրիոյ այն շրջանները, ուր բաժանորդներ ունի՝ ինչպէս Հալէպ, Լաթաքիա, Գամիշլի, Զեսապ եւ այլն: Այնուհետեւ, Դամասկոսի մէջ անձամբ կը ցրուէ: Աւոյէն ետք աշխատանքը յանձն առած է Գէորգ Ծըրըխեանը: Իսկ Գէորգ Ծըրըխեանի մահէն յետոյ այդ գործը կը վստահուի անոր զաւկին Լուիֆիկին՝ վերջինս պետական ընթացիկ գործերը կը կատարէ միայն, իսկ Դամասկոսի մէջ ցրումը կը կատարէ անոր տեղացի գործաւորը: Յայտնենք, թէ Սուրիոյ պատերազմի պատճառով «Ազդակ» ըստ սովորութեան Դամասկոս մուտք կը գործէր, սակայն Հալէպի եւ այլ շրջաններու ճամբաները փակ ըլլալուն պատճառով թերթը ստիպուած օրըստօրէ կուտակուեցաւ, այդ իսկ պատճառով ալ որոշում գոյացաւ թերթին Սուրիա մուտքը դադրեցնել:

Մերձաւոր Արեւելքի մէջ, յատկապէս Սուրիոյ տարածքին հայկական օրաթերթերու ցրուիչներու գործունէութիւնը մեծ նշանակութիւն ունեցած է սուրիահայութեան պատմութեան ու աւանդին մէջ. բազմաթիւ խորհուրդներ պարփակող երեւոյթ: Անոնք՝ Հալէպ, Դամասկոս, Գամիշլի, Լաթաքիա, Զեսապ կամ այլ շրջաններ ծառայած են հաւատարմօրէն եւ պարկեշտութեամբ, երբեմն կամաւորաբար՝ անվճար: Հայկական մամուլի ցրումը սուրիահայութեան համար հայապահպանումի, հայակերտումի ու հայեցի դաստիարակութեան առաքելութեան մէկ օղակը եղած է: Այդ ցրուիչները կերպով մը կ'ապահովէին հայ թերթի ճանաչումը, հայ թերթի գիտակցութիւնը եւ կը հաստատէին հայ թերթի յիշողութիւնը եւ կ'ապահովէին նաեւ կապը անցեալի հետ:

Հալէպի, Դամասկոսի եւ կարգ մը շրջաններու մէջ թերթի ցրումը կատարուած է անհատ հաւատարիմ ցրուիչներու ձեռամբ: Հակառակ, որ հայութիւնը Հալէպի մէջ միատարր եւ սահմանափակուած թաղամասերու մէջ ապրելու առաւելութիւն ունեցած է եւ որքան ալ դիւրին եղած է ցրումը, սակայն հայութեան եւ ընթերցողներու թիւը շատ ըլլալուն համար ունեցած է մէկէ աւելի ցրուիչ:

Պէտք է ըսել, որ Հալէպի մէջ 1970-ական թուականներէն մինչեւ 2000 թուականը «Ազդակ»-ի առաջին կայանը եղած է Թիլելի Հ.Մ.Բ.Մ.-ի ակումբը, ներկայացուցիչներ ունենալով, նախ գրատուն «Օմար Խայեամ»-ի՝ սեփանակատեր Զաւէն Սապունճեանի, ապա՝ Վրէժ Ծապաղջուրեանի գլխաւորութեամբ:

Երկու խօսք անհատ ցրուիչներու դժուար պարտականութեան մասին: Ոմանք կը կարծեն, թէ ցրուիչութիւնը դիւրին գործ եղած է, բայց կը սխալին: Յրուիչ ըլլալը, մանաւանդ հայկական օրաթերթի ցրուիչ ըլլալը բնաւ դիւրին չէ եղած:

Նախ եւ առաջ պէտք է, որ ամառ-ձմեռ, տաքին ու ցուրտին, արեւին կամ անձրեւին, ժամը-ժամուն թերթը բաժնուի: Յետոյ պէտք է, որ բաժանորդներուն ամէն

տեսակի արտայայտություններուն սիրով եւ հանդարտութեամբ պատասխանել: Իսկ գանձումի ժամանակ տարբեր դժուարութիւն:

1970-ական թուականներուն ցրումի գործը ստանձնած է Արա Երեցեանը, ան մինչեւ հինգ հարիւր թերթ ցրուած է քանի մը ժամուան ընթացքին: Այդ օրերուն քաղաքի կեդրոնական շուկաներուն մէջ՝ Թիլել, Սալիպէ, Պապ Ալ-Ֆարաճ, Խենտէկ, Պուլվար, Ապպարա, Պոսթան Քլեպ, Պարոն պողոտայ եւ Ազիզիէի շրջաններուն մէջ հայագգի խանութպանները եւ վաճառականները, բժիշկներն ու դեղարանները ջախջախիչ ներկայութիւն էին: Աշխարհագրական նոյն գօտիին մէջ կային նաեւ տասնեակ մը կրպակներ եւ թերթ վաճառող գրատուներ, որոնց մօտ կարելի էր գտնել վերը յիշուած բոլոր հայերէն թերթերը:

1980-ական թուականներուն կը գործէին ցրուիչներ՝ Մինասը, Օննիկ Տէր-Յովհաննէսեանը, Յովհաննէսը, աւելի ուշ Ժանը:

Պէտք է ընդգծել, որ 1990-ական թուականներէն սկսեալ ցրումի աշխատանքը յանձնուած էր նաեւ տեղացիներու, որոնք ընդհանրապէս պաշտօնեաներ էին եւ յետմիջօրէին կը պարապէին հայերէն թերթերու տարածումով:

Իսկ 2000 թուականներուն «Գանձասար»-ի եւ «Ազդակ»-ի ցրումի պատասխանատուն Վրէժ Ծապաղջուրեանն էր: 17 Յունիս 2014 թ., Սուրիոյ պատերազմին Վրէժը հրթիռի մը պայթումին զոհ գնաց:

Վրէժի մահէն յետոյ, կարճ ժամանակ մը ցրումի աշխատանքը ստանձնեց Պետիկ Քըրքէսէրեանը, անոր յաջորդեց Գէորգ Մաճարեանը: Վերջին երկուքի աշխատանքէն դադրելէն յետոյ՝ 2018 թուականին կարճ շրջան մը աշխատանքը յանձն կ'առնէն Յովիկ Փոշոյեանը եւ Չոհրապ Կարապետեանը, իսկ մերթ ընդ մերթ Չոհրապի հայրը Կարօ Կարապետեանը:

Այսօր, Բերիոյ հայոց թեմի ազգային առաջնորդարանի պաշտօնաթերթ «Գանձասար»-ի ցրումի (առաքումի) պարտականութիւնը կը կատարէ Չոհրապ Կարապետեանը:

Գամիշլիի մէջ թերթերու ցրումի պարագան մօտաւորապէս եղած է յար եւ նման Հալէպի: 1950-ական թուականներուն հայահոծ թաղերուն մէջ կային հայ գրախանութներ, որոնք կը վաճառէին հայկական թերթեր, յատկապէս «Արեւելք»-ը: Նոյնիսկ Գամիշլիի շրջակայ հայաբնակ գիւղերու մէջ կային բաժանորդագրեր: Գրախանութներու կողքին, եղած են նաեւ անհատ ցրուիչներ: 1993 թուականին, «Ազդակ»-ի կողքին «Գանձասար» շաբաթաթերթն ալ սկսաւ Գամիշլի ցրուիլ եւ մեծ թիւով բաժանորդներ ունենալ: Սուրիոյ մէջ ծայր առած պատերազմին պատճառով թերթ չհասաւ Գամիշլի:

Լաթաքիոյ մէջ «Ազդակ»-ի եւ յետագային «Գանձասար»-ի ցրումի պարագան տարիներ շարունակ կատարուած է ակումբի ճամբով, այսինքն բաժանորդագիրները ակումբէն ստացած են իրենց թերթերը: Նախ պէտք է ըսել, որ եղած են մամուլի նուիրեալներ, որոնք կամաւորաբար՝ հերթաբար ստանձնած են թերթերու յանձնումի եւ ցրումի պատասխանատուութիւնը: Հոս փակագիծ բանալով արձանագրենք նախ նուիրեալի մը վաստակն ու դերակատարութիւնը՝ Աբրահամ Մահշիկեան, որ 1980-ական թուականներուն սիրայօժար կատարած է այս աշխա-

տանքը ազգային պարտականություն սեպելով: Արբախամին յաջորդած են՝ Չաւէն Գաբրիէլեան, Յարութ Սաղտնեան եւ այլ նուիրեալներ եւս: Աւելցնենք, որ կարճ ժամանակ մը թերթերը բաժանորդագիրներուն հասցնելու պարտականութիւնը ստանձնած են կարգ մը անձնուէր երիտասարդներ:

Քեսապի շրջանի պարագան քիչ մը տարբեր եղած է, թէւ սկիզբի ժամանակաշրջանին անհատ ցրուիչներ եղած են, սակայն հիմնականին մէջ Քեսապէն խանութպանի մը վստահուած է թերթի ցրումի պարտականութիւնը. բաժանորդագրեր նշեալ խանութէն կը ստանային իրենց թերթերը: Օրինակ՝ 1980-ական թուականներուն քեսապցիներ եւ շրջակայ գիւղերու բաժանորդագիրները նպարավաճառ Վահան Սողոմոնեանի խանութէն կը ստանային իրենց թերթերը, անկէ ետք լուսանկարիչ Գուրգէն Ղազարեանի խանութէն, անոր յաջորդած է գրավաճառ Վաչէ Աղպաշեանը:

1990-ական թուականներուն իբրեւ անհատ ցրուիչ աշխատակցած է Յակոբ Կիրակոսեանը:

Աւելցնենք, որ Սուրիոյ պատերազմի պատճառով եւ այլ քաղաքներու երթելու կութեան անապահով ըլլալուն համար հնարաւորութիւն չկար «Ազդակ»-ը հասցնել Հալէպ, Գամիշլի եւ այլն: Տազնապի սկզբնական շրջանին «Գանձասար»-ը բաշխուեցաւ Հալէպի մէջ միայն, յետագային կարգ մը շրջաններու վտանգի վերացումով, «Գանձասար» սկսաւ առաքուիլ Սուրիոյ տարբեր քաղաքներ, ինչպէս՝ Դամասկոս, Լաթաքիա, Քեսապ եւ այլն:

Վերջապէս, թերթի ցրումի գործելաձեւը որքան ալ արդիականացած վիճակ ստացած ըլլայ՝ նամակատուի ճամբով նամակաբաշխը ստանձնէ եւ կատարէ ցրուիչի պաշտօնը, Սուրիոյ մէջ կը մնայ նոյն անցեալի վիճակը, ինչպէս այլ երկիրներ, որ կը կատարէ թերթավաճառը:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏՊԱՐԱՆՆԵՐ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

Սուրիոյ տարածքին գոյութիւն ունեցած են հայկական տպարաններ ու հրատարակատուներ՝ մեծաւ մասամբ Հալէպ: Անոնց թիւին մասին ակնարկ մը եթէ նետել ուզենք, ապա պիտի տեսնենք, որ շուրջ 35 տպարաններ գոյութիւն ունեցած են, առաւելաբար 1920-1960-ական թուականներու ժամանակահատուածին մէջ, երբ հայկական մամուլի ընտանիքի անդամներու, գրողներու եւ ընթերցասէրներու թիւի յաւելում կար, իսկ միւս կողմէ երկրի քաղաքական պայմանները կը ներէին:

Այս տպարաններուն մէջ տպագրուած են տոմսեր, յայտարարութիւններ, հարսանեկան հրաւիրատոմսեր, մահազդներ, օրացոյցներ, դպրոցական ու անհատական հրատարակութիւններ, գիրքեր, գրքոյկներ, թերթեր եւ պարբերականներ: Ինչպէս նաեւ միութենական, եկեղեցական ու այլ ձեռնարկներու ազդեր, ծանուցումային թռուցիկներ, բացիկներ եւ այլ բնոյթի տպագրական գործեր: Քաղաքական եւ այլ պայմաններու բերումով եղած են ժամանակաշրջաններ, որ կարգ մը տպագրական աշխատանքներ տեղի ունեցած են միութենական անդամներու բնակարաններուն մէջ:

Փետալով (Pedal, ոտնակ) մամուլ:

Սուրիոյ տարածքին, տպագրական աշխատանքը 20-րդ դարու առաջին քառորդին շատ որակաւոր չէ եղած, բաւարար տառատեսանկներ եւ տպագրիչներու տպագրական աշխատանքին ծանօթ չլլալուն պատճառով: Հետեւաբար, այդ օրերուն շատ

մը երկեր կամ տարեցոյցեր եւ գիրքեր յոյս տեսած են Սուրիայէն դուրս, օրինակ՝ «Սուրիահայ տարեցոյց»-ին Ա հատորը (1924 թ.) տպագրուած է Գահիրէ, իսկ Արտաւագդ վրդ. Սիւրմէեանի «Տաթէ» տարեգիրքին Ա հատորը (1925 թ.)՝ Պոլիս:

1920-ական թուականներուն, Դամասկոսի մէջ գոյութիւն ունեցած է Տօնիկեան եւ Տէր-Յովհաննէսեան գրատուն-տպարան մը: Այս գրատունը ունեցած է ձեռքով դարձնելով գործող փոքր տպագրական մամուլ մը եւ հայերէն տառեր:

Յետագային, տպագրիչները ձեռք կը ձգեն փորձառութիւն, հետզհետէ կը սկսի ընթացք առնել վարպետութեամբ ու բժախնդիր կերպով տպագրական գործունէութիւնը: Տպարանները կ'ունենան հայերէն ճոխ տառատեսակներ. Արամեան, Գէորգեան, Զիւրքճեան, Յոբելեան, Աւետիսեան, Մեսրոպեան: Իսկ 1990-ականներէն յետոյ կարգ մը տպարաններ մուտք կը գործեն տպագրութեան արդի արհեստագիտութեան աշխարհը՝ որդեգրելով համակարգչային գրաշարութեան-էջադրումի ու օֆսէթ¹³⁹ (գունաւոր տպագրութեան համար) տպագրութեան դրութիւնը, ինչպէս նաեւ կ'ունենան կտրիչ եւ ծակիչ մեքենայ-սարքեր, եւ այլ կազմամասեր:

Հայկական տպարաններու պատմութեան շրջածիրին մէջ, դժուար է մեզի համար իրենց հիմնադրութեան թուականէն սկսեալ յիշատակել տպագրուած գիրքերու ցանկը, թէւ շատ մը բանասէրներ կամ մատենագիրներ այդ յիշատակումը կատարած են: Սակայն մեր ուսումնասիրութենէն կը պարզուի, թէ այդ անուանացանկերուն մէջ շատ պակաս թողումներ կան: Օրինակ տալու համար, նշենք միայն «Արեւելք» տպարանի տպագրած գիրքերու անուանացանկին մասին կատարուած ակնարկութիւնները: Շատ մը աշխատասիրողներու աշխատանքին մէջ «Արեւելք»-ը կը յիշատակուի իբրեւ քանի մը տասնեակ գիրքեր տպած տպարան, մինչ այդ «Արեւելք» տպարանը, որ մինչեւ օրս կը գործէ, հարիւրաւոր գիրքեր տպած է ու տակաւին կը տպէ:

Միւս կողմէ, Արտաշէս Տէր-Խաչատուրեան «Սուրիահայ Մամուլի Պատմութիւն» յօդուածին մէջ կը յիշատակէ «Արարատ»¹⁴⁰ անունով տպարան մը: Մեր հետազոտութենէն ի յայտ կու գայ, որ «Արարատ» անունով տպարան չէ եղած ընդհանրապէս Սուրիոյ մէջ: Տէր-Խաչատուրեան հաւանաբար կ'ակնարկէ «Արարա»-յի մասին կամ տպագրական սիւլալմունքի հետեւանքով «տ» մը աւելցած է:

Այստեղ հարկ է նշել, որ գործած հայկական բոլոր տպարանները եղած են Հալէպի մէջ, բացի մէկ հատը՝ Դամասկոս, իսկ մէկ հատ ալ՝ Ալէքսանտրէթ:

Տպարաններու մասին մեր ուսումնասիրութիւնը խորացնելու եւ ճշգրիտ ու մանրամասն տեղեկութիւններ քաղելու նպատակով հանդիպում-գրոյցներ ունեցանք գործող եւ ոչ գործող հայկական տպարանատէրերուն, տնօրէններուն եւ անձնակազմերուն հետ, նոյնիսկ այն տպարանատէրերուն կամ տպարաններու անձնակազմերու անդամներուն հետ, որոնք շատոնց լքած են Սուրիան եւ բնակութիւն հաստատած արտերկիր: Հանդիպում-գրոյցներէն կը քցանք շատ արժքաւոր տեղեկութիւններ քաղել նախ իրենց տպարաններուն մասին, ապա այլոց տպարաններ:

¹³⁹ Օֆսէթ տպագրութիւն, օֆսէթ (անգլ.՝ offset – բառացի՝ ճիւղաւորում), հարթ տպագրութեան եղանակ, որու ժամանակ պատկերը՝ նիւթերը եւ այլն, ներկով տպագրական տպաձեւէն թուղթի վրայ կը փոխադրուի միջանկեալ ռետինէ շերտի միջոցով:

¹⁴⁰ Արտաշէս Տէր-Խաչատուրեան, «Սուրիահայ Մամուլի Պատմութիւն», «Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս», հատոր Գ, Պէյրութ, 1972, էջ 229:

րուն հիմնադրութեան եւ գործունէութեան շուրջ: Չբաւարարուեցանք այդքանով, այլ դիմեցինք այն անհատներուն, որոնք ձեռով մը առնչուած են կարգ մը տպարաններուն հետ եւ լաւատեղեակ են անոնց նախաձեռնութիւններուն շուրջ:

Սուրիոյ հայկական տպարաններու մասին համառօտ սոյն աշխատութեամբ կը ներկայացնենք Սուրիոյ՝ Հալէպ, Դամասկոս եւ Ալեքսանտրէի մէջ հիմնադրուած, գործած եւ դադրած 30 եւ դեռ գործող 3 տպարանները, ընդամենը 33 տպարան:

Այսօր հայկական 33 տպարաններէն, կը գործեն միայն Հալէպի երեք տպարանները՝ «Ասֆահանի (Արմէն Գասպարեան)», «Արեւելք» եւ «Ոսկետառ»: Սուրիոյ պատերազմի պատճառով անոնք մտած են նոր փուլ եւ այսօր կը գոյատեւեն բոլորովին նոր հրամայականներով եւ մարտահրաւերներով:

Այբուբենական կարգով ստորեւ կը ներկայացնենք Սուրիոյ հայկական տպարանները.

ԱԼԵՔՍԱՆՏՐԷԹ: Ալեքսանտրէի (Իսկենտերուն) մէջ կար հայկական տպարան մը՝ «տպ. Ալեքսանտրէ»-ը (1924 թ., Ապրիլ-Դեկտեմբեր), որ դժբախտաբար երկար չէ գործած: Տպարանը ունեցած է հայերէն՝ Գէորգեան եւ ֆրանսերէն տառեր: Այս տպարանին մէջ տպագրուած են գովազդներ, նամակագրութիւններ, այցետոմսեր, հարսանեկան հրաւիրագիրներ, յայտարարութիւններ եւ տպագրական այլ գործեր հայերէն եւ ֆրանսերէն:

«Տպ. Ալեքսանտրէ»-ի մէջ տպագրուած է «Չարթօնք» շաբաթաթերթը:

Աւելորդ չենք համարեր անգամ մը եւս անդրադառնալ, որ 1939-ին ֆրանսական գաղութատիրական իշխանութիւնները Սուրիոյ Իսկենտերունի նահանգը յանձնեցին Թուրքիոյ (այժմ՝ Հաթայ):

ԱՆԻ: Հիմնադիր տպագրիչ՝ Աւետիս Էքմէքճեան: Հալէպ, գործունէութեան տարեթիւ՝ 1929:

Աւետիս Էքմէքճեան մեծ ներդրում ու օժանդակութիւն ցուցաբերած է նաեւ «Սուրիա» եւ ապա «Նոր սերունդ» թերթերու հրատարակութեան առաջին տարիներուն՝ տրամադրելով սենեակներ, գրաշարեր ու տառատեսակներ:

ԱՍՖԱՀԱՆԻ (ԱՐՄԷՆ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ): Հիմնադիր տպագրիչ եւ տէր՝ Արմէն Գասպարեան: Հալէպ, գործունէութեան տարեթիւր՝ 1993-էն ի վեր:

Տպարանը ունի չեխական օֆսեթ մեքենայ, կտրիչ մեքենայ եւ տպագրութեան հետ առնչուող այլ սարքեր:

Արմէնի հետ մեր ունեցած հանդիպում-գրոյցէն կը տեղեկանանք, թէ տպարանի պաշտօնական անունը «Ասֆահանի» է, որ տպագրուած է արաբերէն հրատարակութիւններու վրայ: Արմէն հայերէն տպագրութիւններու պարագային «Ասֆահանի»-ի փոխարէն տպագրած է իր իսկ անունը՝ «Արմէն Գասպարեան»:

«Ասֆահանի» տպարանը, առեւտրական հաստատութիւններու տպագրական ընթացիկ գործերու կողքին լոյս ընծայած է նաեւ շուրջ 20 հայերէն մեծ ու փոքր գիրքեր, շուրջ 10 արաբերէն գիրքեր, ինչպէս նաեւ տարբեր տեսակի օրացոյցներ, հրաւիրատոմսեր, միութենական զանազան բացիկներ եւ այլն:

Սուրիոյ պատերազմին հետեւանքով, տպարանի ալ-Արքուպ շրջանը (حي العرقوب) թիրախ դարձաւ հրթիռակոծումներու, որուն իբրեւ հետեւանք տպարանը վեց ամիս աշխատանքէ դադրած է:

ԱՐԱՐԱ: Հիմնադիր տպագրիչ՝ Եղիազար Պենլեան: Հալէպ, գործունէութեան տարեթիւեր՝ 1924-1942:

Տպարանը ունեցած է հայերէն ճոխ տառատեսակներ (Արամեան, Գէորգեան, Յորելեան): Ըստ Գրիգոր Պողարեանի՝ Ե. Պենլեանը 1923-ին միջակ մեծութեան մամուլ գնած է եւ հիմնած «Արարա» տպարանը: Ան թրքերէն-արաբերէն գրաշարութիւն իմացող օգնականի մը հետ սկսած է տպագրել Այնթապի երբեմնի կառավարիչ Ճելալ Գատրիի (Celal Kadri) «Տողրուեոյ» («Doğruyol»՝ ճիշդ ուղի) թրքական շաբաթաթերթը, եւ այլ ընթացիկ գործեր: 1923-ին թրքերէն շաբաթաթերթի հրատարակութիւնը արդէն կը փաստէ, որ «Արարա» տպարանը 1924-ին հայացած է միայն Ալեքսանտրեթի «Զարթօնք»-ի հայերէն տառերով: Երբ «Զարթօնք»-ը հնարաւոր չէր վերահրատարակել Հալէպի մէջ, այդ ժամանակ Ե. Պենլեանը տէր դառնալով շաբաթաթերթի տպագրական մամուլին եւ հայերէն տառերուն, հիմնած է «Արարա» տպարանը:

ԱՐԱՔՍ: Հիմնադիր տպագրիչ՝ Բիւզանդ Յ. Թոփալեան: Հալէպ, գործունէութեան տարեթիւեր՝ 1924-1930:

Բիւզանդ Յ. Թոփալեան եղած է «Սուրիական Մամուլ»-ի գրաշարներէն եւ Մարոնիներու տպարանէն ապահոված փոքր փետալով (Pedal, ոտնակ) մամուլ, իր եղբօր՝ Համբարձումի հետ հիմնած է «Արաքս» տպարանը: Մէկ տարի յետոյ՝ 1925-ին, ան փոխադրուած է Հոգետուն¹⁴¹ «Նայիրի» եւ «Ոսկետառ» տպարաններու անկիւնը կազմող տպարանը, ուր գործած է մինչեւ 1930 թ.:

Առեւտրական հաստատութիւններու տպագրական ընթացիկ գործերու կողքին «Արաքս» տպարանին մէջ տպագրուած են ամսաթերթեր, տարեցոյցներ եւ գիրքեր՝ հայերէն եւ հայատառ թրքերէն: Թոփալեան ինք վարած է տպարանի գործերը՝ գրաշար, տպագրիչ եւ սրբագրող: Ունեցած է փետալ փոքր մամուլ եւ հայերէն ու ֆրանսերէն տառեր:

Տպարանը լուծարելէ յետոյ, Բ. Թոփալեան իր գործը եւ տպարանի կազմաճանդը վաճառած է Աւետիս Տէր-Սահակեանին եւ վերջնականապէս հաստատուած է Փարիզ:

ԱՐԵԲԵԼՔ: Հիմնադիր տպագրիչ՝ Օննիկ Մելքիսէթեան: Հալէպ, գործունէութեան տարեթիւ՝ 1946 թ., մինչեւ օրս կը գործէ: Միակ ոչ անհատական տպարանը:

¹⁴¹ Հոգետուն (ուխտաւորներու իջեւանատուն), հայերէնէ բառացի թագմանութեամբ կը նշանակէ հոգիին տուն: Հին իջեւանոց մը, որ կը գտնուէր Սուրիոյ Հալէպ քաղաքի մէջ, ճամբորդներու եւ ուխտաւորներու հանգիստի կեդրոն էր, մանաւանդ հայ ուխտաւորներու հիւրանոց, որոնք Հայաստանէն, օսմանական վիայէթներէն եւ այլ շրջաններէն կ'ուղղուէին դէպի Երուսաղէմ: Ան ունի երկու դարպաս, առաջին դարպասը «Թիլէ» թաղամասին մէջտեղի շրջանն է, որմէ «Հոգետուն»-ը կ'երկարի նեղ ու ոլոր նրբանցքներով հասնելով մինչեւ «Պաուսապաթ ալ-Բասապ» («Եղեգի դարպաս»): Այս փոքրիկ իջեւանոցը կառուցուած է 1540-ին, կը բաղկանայ երկու յարկէ, վերի սենեակները կ'օգտագործուէին որպէս հիւրանոց:

Տպարան «Արեւելք»-ի հիմնադրութեան եւ գործունէութեան մէջ մեծ ներդրում ունեցած է ազգային, հասարակական, պետական գործիչ, Հ.Յ.Դ.-ի անդամ Հրաչ Փափագեանը:

Սկզբնական շրջանին տպարանը աշխատած է երկու փետայով եւ մեծ մամուլով մը, սակայն 1958 թ. արդէն ունեցած է գերմանական մեծ ու նոր «Ման» մակնիշի մամուլ եւ կտրիչ մեքենայ մը: Տպարանը հիմնադրման առաջին իսկ օրէն ունեցած է տպագրական ծաւալուն գործունէութիւն՝ 8-10 գրաշարերով: Տպագրական գործերու պատասխանատուն եղած է Ճորճ Արապաթեանը: Տպարանը ունեցած է այլազան, ճոխ հայերէն տառատեսակներ. Գէորգեան, Զիւրքճեան, Արամեան, Յորեղեան եւ Աւետիսեան: Այս տպարանին մէջ հաստատուած էր Հ.Յ. Դաշնակցութեան Սուրիոյ շրջանի պաշտօնաթերթ «Արեւելք»-ի խմբագրութիւնը:

Յետագային տպարանի հիմնադիր տնօրէնի մահէն յետոյ, տպարանի արտօնութիւնը ստանձնած է անոր այրին՝ Ազգանուշ Մելիքսէթեանը:

«Արեւելք» տպարանը առաջին օրէն իսկ ունեցած է տպագրական ծաւալուն գործունէութիւն՝ 8 – 10 գրաշարներով: Համանուն օրաթերթի փակումէն (7 Մարտ 1963 թ.) ետք մնացած են երեք գրաշարներ՝ Գէորգ Դազարեան, Վիքթոր Սրապեան եւ Բնարիկ Սարգիսեան: Գրաշարներու տազնապին պատճառով այդ թիւն ալ իջած է մէկի: Յետագային գրաշարի պարտականութիւնը կը ստանձնէ Ճորճ Արապաթեանը:

Այնուհետեւ տպարանը օժտուած է տողաշարական համեմատաբար արդի ինթերթայփ (Intertype) մեքենայի, որ կապարի հալոցի միջոցով տող առ տող կը կազմէր սիւնակները, իսկ էջադրողը պէտք էր խորագիրներուն բառերը մէկ առ մէկ շարել ձեռքով, ինչպէս որ գրաշարը կ'ընէր յիշեալ մեքենայի տպարան մուտքէն առաջ: Գրաշարական ինթերթայփ արդիական մեքենայի վրայ կը գրաշարէին Մարալ Տիքալիկեանն ու Սմբատ Գրիգորեանը:

Ազգ. առաջնորդարանի «Արեւելք» տպարանը իր գործունէութիւնը կատարած է քանի մը վայրերու մէջ, նախ Բերիոյ հայոց թեմի առաջնորդարանի կից՝ յունապատկան բակի մը ներքնասրահը: 1970 թ., փոխադրուած է Ազգ. առաջնորդարանի ներքնայարկը, գրասենեակ ունենալով հիւսիսային կողմէ գետնայարկի խանութներէն մէկը: 27 Դեկտեմբեր 1985 թ., տեղափոխուած է «Արարատ» ազգապատկան շէնքի 300 մեթր քառակուսի տարածութեամբ ներքնայարկը. հարաւային կողմէ պողոտային վրայ ունէր գրասենեակ-գրատուն մը: Տարիներ յետոյ փոխադրուած է Նոր Գիւղ շրջանի «Կիլիկիա» ազգապատկան շէնքի ներքնայարկը ընդարձակ տարածութեան մէջ, ուր մինչեւ օրս կը գործէ: Իսկ պողոտայէն ունէր գրասենեակ-գրատուն մը:

Տպարան «Արեւելք»-ը յետագային մուտք կը գործէ տպագրութեան արդի արհեստագիտութեան աշխարհը՝ որդեգրելով համակարգչային գրաշարութեան-էջադրումի ու օֆսէթ (գունաւոր տպագրութեան համար) տպագրութեան դրութիւնը: Ուրեմն, տպարանը նախկին սովորական տպագրական կազմաձեւերուն կողքին ունեցած է օֆսէթ տպագրական մեծ մեքենայ, ելեկտրոնային մեծ մկրատ եւ այլ մկրատներ, ծալիք, ծակելիք, թիփօ տպագրական երկու մեքենայ, «Ռիզօ» եւ այլն:

Տպարանը կը գործէ տնօրէնով եւ վարչութեամբ: Ժամանակի ընթացքին տպարան «Արեւելք»-ի տնօրէնի պաշտօն վարած են՝ Օննիկ Մելիքսէթեան, Ազգանոյշ Մելիքսէթեան¹⁴², Լուտեր Մասպանաճեան¹⁴³, Նշան Ուլաշեան, Նշան Զարգաւարճեան¹⁴⁴, Գեորգ Թարխանեան, Ասատուր Պօղոսեան¹⁴⁵, Արմէն Ստեփանեան, Յակոբ Ղազարեան, Կարօ Արծիւեան, Ասպետ Սանճեան, Խաչիկ Արարատեան¹⁴⁶, Զաւէն Պօղոսեան (1976-1978 թթ.), Վահէ Պօղոսեան, Զօհրապ Պապօղեան, Արմէն Գասպարեան, Խաչիկ Շահինեան, Ժան Հալլաճեան, Յովիկ Գատէհճեան, Յարութ Գոգանեան, Սագօ Փիլաւեան (Սարգիս Պապա-Փիլաւեան), Սիրական Բէշճեան, Զաւէն Պօղոսեան (երկրորդ անգամ՝ 2006-2007 թթ.), Ասատուր Արամեան, Հիլտա Մարգարեան, Մարալ Չէրչեան (2025 թուականէն ի վեր) եւ ուրիշներ: Նշենք, որ երկու տարբեր ժամանակաշրջաններուն, հաստատութեան տնօրէնի պաշտօնի թափուր տեղի պատճառով, գործակատարի դեր կատարած են Անի Յովհաննէսեանն ու Սմբատ Գրիգորեանը:

Տպարանի գործունէութիւնը լայնածաւալ եղած է, տպագրած է «Արեւելք» օրաթերթը, «Գանձասար» երկշաբաթաթերթը, ապա՝ շաբաթաթերթը, պարբերաթերթեր, պարբերագիրքեր, բացառիկներ, հայ անուանի գրողներու ստեղծագործութիւնները, գրական ու հայագիտական տարեգիրքեր, դասագիրքեր, հոգեւոր ու գեղարուեստական մատենաշարեր, ասոնց կողքին հրատարակած է միութենական եւ ոչ միութենական բազմազան օրացոյցներ (պատի, գրպանի, սեղանի եւ այլն): Առեւտրական հաստատութիւններու տպագրական ընթացիկ գործերու կարգին տպագրած է նաեւ մահազոյներ, տարբեր տեսակի թերթիկներ եւ տետրակներ, որմազոյներ, մանկական դաստիարակչական կրթական խաղերու կազմածներ եւ այլն:

«Արեւելք» տպարանը իր համեստ միջոցներով, յաճախ բացառիկ զոհողութիւններով տուաւ իր առաւելագոյնը: Ունեցաւ դժուարութիւններ ու յարատեւութեան ռազմավարութիւններ: Սուրիոյ պատերազմին մէջ անգամ տպարանի վայրը ըլլալով անապահով գործեց անխափան օրէն:

Հարկ է նշել, որ տպարան «Արեւելք»-ը իբրեւ շէնք, ուր որ ալ փոխադրուած է անոր վարչական գրասենեակներէն մէկուն պատին վրայ անպայման մեծ տեղ կը

¹⁴² Վանեցի ուսուցիչ եւ ազգ. գործիչ Արսէն Արծրունիի դուստրը:

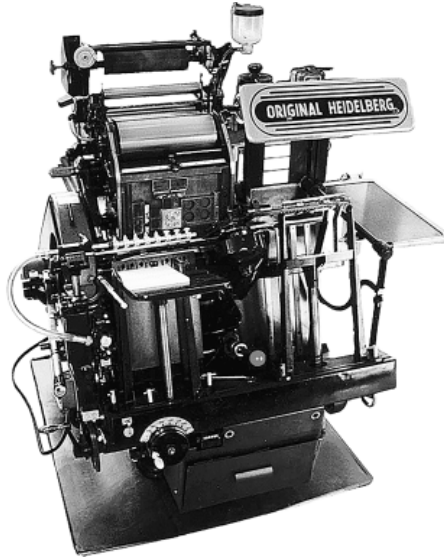
¹⁴³ Լուտեր Մասպանաճեան, ծնեալ Այնթապ (1898-1976), ազգային-հասարակական գործիչ, Հ.Յ.Դ.-ի անդամ, խմբագիր: Հայէպի մէջ կարեւոր դեր կը խաղայ հայութեան ազգային կեանքի կազմաւորումին եւ կազմակերպումին մէջ: Ան 1925-ին, խումբ մը գաղափարապաշտ երիտասարդներու հետ, հիմը կը դնէ Հ.Մ.Ը.Մ.-ի Հայէպի մասնաճիւղին ստանձնելով պատասխանատու պաշտօններ: Իր ջանքերուն շնորհիւ Հ.Մ.Ը.Մ.-ը մարզական տարածուն շարժում մը կը դառնայ Սուրիոյ մէջ: 1946-ին կը ստանձնէ «Արեւելք» օրաթերթի վարչական տնօրէնի պաշտօնը եւ «Արեւելք-Մարգաշխարհ»-ի խմբագրութիւնը:

¹⁴⁴ Նշան Զարգաւարճեան, ծնեալ Տիգրանակերտ, 1916-ին: 1956-1975 թթ., մինչեւ իր մահը պաշտօնավարած է ճեմարանին մէջ: 1956-1962 թթ. եղած է գիշերօթիկի պատասխանատու, ապա գոյքապահ եւ գրադարանի պատասխանատու:

¹⁴⁵ Ասատուր Պօղոսեան (1938-2021), ծնեալ Գամիշլի, կրթական մշակ, ազգային գործիչ, Հ.Յ.Դ.-ի անդամ: Ան վարած է Հայէպի Ազգ. Սահակեան վարժարանի եւ Ազգ. Հայկազեան վարժարանի տղոց բաժնի տնօրէնի պաշտօնը, ինչպէս նաեւ բազմաթիւ այլ պատասխանատու պաշտօններ՝ Ազգային, Կրթական եւ մշակութային կառոյցներու մէջ: Եղած է Համազգայինի Կեդր. Վարչութեան եւ Համազգայինի Սուրիոյ Շրջ. Վարչութեան անդամ:

¹⁴⁶ Խաչիկ Արարատեան (1936-2015), ծնեալ Հայէպ, հանրաժանօթ ասմունքող եւ դերասան:

գրաւէ Հրաչ Փափագեանի իւղանկար պատկերը, որ մինչեւ օրս կը յուշէ այդ հաս-
տատութեան իր ներկայութիւնն ու հովանաւորութիւնը:

Տպագրական մեքենայ:

ԱՐՁԱԳԱՆԳ: Հիմնադիր տպագրիչ՝ Հրանտ (անունի վերջին «դ» տառի փո-
խարէն «տ» տառը օգտագործուած է) Տեվէճեան: Հալէպ, գործունէութեան տարե-
թիւեր՝ 1938-1939:

Կրթական մշակ եւ դասագիրքերու հեղինակ Հրանտ Տեվէճեանը Գոլէճի տպա-
րանի մեծ մամուլը գնելով, իր պաշտօնակիցի՝ Վարդան Երեմեանի հետ կը հիմնեն
հրատարակչական «Արձագանգ» ընկերութիւնը եւ անոր զուգահեռ համանուն
տպարանը: Տպարանը ունեցած է հայերէն տառեր՝ Արամեան եւ Գէորգեան: Այս
տպարանին մէջ հիմնականօրէն հրատարակուած են հիմնադիրներու գործերը, եւ
կարճ ժամանակ մը յետոյ աւարտած է սոյն տպարանի գործունէութիւնը:

ԱՐՓԻ: Հիմնադրուած է 1951 թ.՝ Արա Տէմիրճեան եւ Ներսէս Նալպանտեանի
կողմէ: Հալէպ, գործունէութեան տարեթիւեր՝ 1951-1954:

Տպարանը ունեցած է ելեկտրականութեամբ աշխատող փետալ մամուլ եւ
հայերէն, ֆրանսերէն ու արաբերէն ճոխ տառատեսակներ: Հիմնադիրները նաեւ
գրաշարներ էին: Զառամեայ գործունէութեան ընթացքին այս տպարանին մէջ
տպագրուած են շարք մը դասագիրքեր, առեւտրական ընթացիկ գործեր:

1954 թ. Արա Տէմիրճեանի գործէն հրաժարումէն յետոյ, Ներսէս Նալպանտեա-
նը կը ստանձնէ տպարանի պատասխանատւութիւնը՝ «Արփի»-ն փոխելով «Հա-
լէպ»-ի, երբ կառավարական նոր հրամանագրով, կ'արգիլուէին օտար անունները:

ԳԱՐՈՒՆ: Հիմնադիր տէր եւ տնօրէն եւ տպագրիչ՝ Անդրանիկ Այվազեան: Հա-
լէպ, գործունէութեան տարեթիւեր՝ 1959-1963:

Տպարան «Գարուն»-ի պետական արտոնագիրը առնուած է «ربيع» («Բապի»)

անունով, հայերէն բառացի թարգմանութեամբ՝ Գարուն:

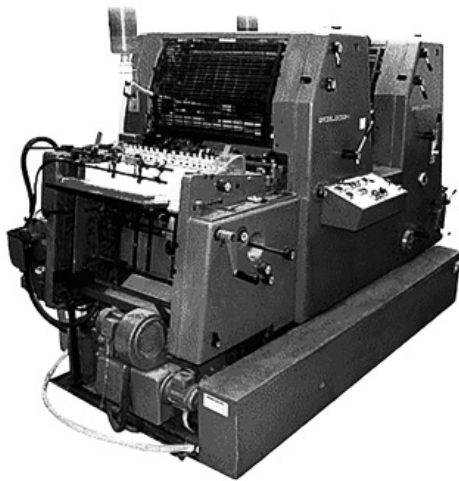
Տպարանը հիմնուած է 1959-ին, Թիֆլի պողոտային եւ ալ-Հազագէի միջեւ «بؤابة الخل» (Պաուապէթ ալ Խալ) գտնուող փողոցին մէջ, փոքր խանութ մը: Տպարանը ունեցած է փետալ փոքր մամուլ մը եւ հայերէն, արաբերէն ու ֆրանսերէն տառեր:

Առեւտրական տպագրական գործերէ զատ ստանձնած է նաեւ տպագրութիւնը գիրքերու եւ պարբերականներու:

1963-ին փակուած է տպարանը, Անդրանիկ Այվազեանի Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներ մեկնումով:

ԳՈՒԷԾ: Ամերիկեան Գոլէնի: Հիմնադիր տպագրիչ՝ Սարգիս Լալէեան: Հալէպ, գործունէութեան տարեթիւեր՝ 1922-1945:

Այս տպարանը շարունակութիւնն է Այնթապի «Գոլէն»-ի տպարանի, որ Կիլիկիայի հայութեան գաղթէն յետոյ փոխադրուած է Հալէպ: Մինչեւ 1934 թ. տպարանի հիմնադիր տնօրէնն էր Սարգիս Լալէեանը: Գրաշարական գործերը կատարած են Ամերիկեան Գոլէնի նիթապէս անապահով սաները: Տպարանի գրաշարապետը եղած է Յակոբ Հեքիմեանը: 1934-1945 թթ. փոքր փետալով գործը ստանձնած է Ս. Մալաքեանը՝ վարելով «Գոլէն»-ի ընդհանուր պատասխանատուութիւնը, երբ Լեւոն Պապյուզեանը եւ Անդրանիկ Ծառուկեանը 1945 թ., գնելով տպարանի փոքր մամուլը, հիմնադրած են «Նայիրի» տպարանը: Այդ թուականէն սկսեալ, Ամերիկեան Գոլէնի ուսանողական պաշտօնաթերթը տպագրուած է քաղաքի տարբեր տպարաններուն մէջ: Այս տպարանին մէջ լոյս տեսած են 20-է աւելի գիրքեր:

Օֆսեր տպագրութեան, ելեկտրոնային գունաւոր տպիչ մեքենայ:

ԳՕԳՕ: Հիմնադիր տպագրիչ՝ Գրիգոր Պուրնիկեան՝ Գօգօ անունով ծանօթ: Հալէպ, գործունէութեան տարեթիւեր՝ 1958-1987 թուականներուն:

1949-1958 թուականներուն, Գօգօ Պուրնիկեան աշխատած է «Ոսկետառ» տպարանին մէջ, որպէս ընդհանուր տպագրական գործերու պատասխանատու:

1958-ին, «Ոսկետառ» տպարանին սեփականատերը՝ Գառնիկ Մանուշակեան վաճառած է տպագրական սարքը Լաթաքիոյ մէջ հիմնուած տպարանի մը: Սակայն Գօգօ Պուրճլեան, գնելով «Վիքթորիա» մականիշով ձեռքով բանող փետալով մամուլը, իր սեփական տպարանը կը հաստատէ Հոգետան մէջ (ոչ այսօրուան «Ոսկետառ»-ի վայրը), պահելով «Ոսկետառ» եւ «Տպարան Գօգօ» անունները:

Այդ շրջանին տպագրուած են առետրական հրատարակութիւններ՝ հարսանեկան բացիկներ եւ յայտարարութեան պաստառներ, թատրոնի կամ այլ մշակութային ձեռնարկներու աֆիշներ, «Նոր Մարաշ» պարբերականի թիւեր, նաեւ հայ կաթողիկէ առաջնորդարանի հրատարակած տեղեկագիրէն որոշ թիւեր:

1987-ին Գօգօ Պուրճլեան ԱՄՆ գաղթելու պատճառով տպարանը կը վաճառէ Խաչիկ Ճոզիկեանին եւ Յարութ Մինասեանին:

ԵԻՐԻՔԵԱՆ: Հիմնադիր տպագրիչ՝ Լուիֆիկ Եիրիքեան: Դամասկոս, գործունէութեան տարեթիւ՝ 1933 թ. միջեւ Սուրիոյ պատերազմի առաջին տարիներուն:

Եիրիքեան 1933 թ. տպարանը կը հիմնէ իր տան մէկ անկիւնը, իր եւ տիկնոջ՝ Զարուհի Նիկողոսեանի զոհողութիւններով: Յետագային տպարանը տեղափոխուած է այլ շրջան, որտեղ հաստատուած է նաեւ փոքրիկ գրատուն մը: Տպարանը սկսած է աշխատիլ փոքր մամուլով: Ժամանակի ընթացքին կրցած են ապահովել «Վեսթա» մականիշի մամուլ մը եւ հայթայթած են հայերէն եւ արաբերէն նոր տառեր: Տպարանի համար 1938-1958 թթ. քսանամեայ գործունէութեան բեղուն եւ արդիւնաբեր շրջան եղած է:

Եիրիքեան հրատարակչատունը օրին շնորհալի աշխատանք ծաւալեց Դամասկոսէն ներս. Լուիֆիկ եւ իր որդին՝ Վահէն բաւական բժախնդիր եւ բարձրորակ հրատարակութիւններ լոյս ընծայած են: 1973 թ., Լ. Եիրիքեանի մահէն յետոյ, տպարանի գործերը ստանձնած է անոր տղան՝ Վահէ Եիրիքեանը:

Եիրիքեան տպարանէն ներս տպագրուած են «Դամասկահայ Ամենուն Օրացոյցը», «Նոր Գիրք» ամսագիրը, «Դամասկահայ Ամենուն Տարեգիրքը», բառարաններ եւ երգարան, ինչպէս նաեւ դամասկահայերու ուրախ, տխուր եւ միութենական ու այլ ձեռնարկներու ազդեր, ծանուցումային թռուցիկներ: 2011-ին Սուրիոյ մէջ սկիզբ առած պատերազմի հետեւանքով, տպարանի աշխատանքները կը կաղան, եւ քանի մը տարի յետոյ կը փակէ իր դռները:

ԵՓՐԱՏ: Հալէպ, գործունէութեան տարեթիւեր՝ 1942-1949:

Հիմնադրուած է Հալէպի ՌԱԿ-ի «Եփրատ» ակումբի տեղական վարչութեան կողմէ՝ որպէս համանուն թերթի սեփական տպարան: Այս տպարանը ունեցած է գերմանական հին տիպի հսկայ մամուլ մը եւ հայերէն տառեր՝ Գէորգեան եւ Արամեան: Տպագրական գործերու պատասխանատուն եղած է Գէորգ Ղազարեանը՝ օգնական գրաշարուհիներ ունենալով Աղաւնի Ուլաշեանն ու Աղաւնի Ճղեանը: 1949 թ. «Եփրատ» թերթի փակումով կը փակուի նաեւ տպարանը:

ԺԻՐԱՅՐ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ: Տպարան «Ժիրայր Սարգիսեան»-ի հետ կապուած մեր տեղեկութիւնները սակաւ են: Սոյն տպարանի գործունէութեան, հիմնադրին

կամ մեքենաներու մասին ոչ մէկ տեղեկութիւն կրցանք գտնել, բացի երկու փոքրածաւալ, քանի մը էջանի գրքոյկներ, որոնց վրայ արձանագրուած են՝ «Տպ. Ժիրայր Սարգիսեան, Հալէպ»։ Առաջինը՝ Գեղամ Շողակաթի, ««Սոքոյ»-ները» (Չեխերու ազատագրական կեանքէն), տպ. Ժիրայր Սարգիսեան, 1934, Հալէպ, 16 էջ, որ հրատարակութիւնն է Պատանեկան միութեանց Կեդր. Վարչութեան։ Երկրորդը՝ «Ծրագիր-կանոնագիր Պէրէճիկցիներու հայրենակցական միութեան», տպ. Ժիրայր Սարգիսեան, 1935, Հալէպ, 8 էջ։

ՀԱՅ ԶԱՅՆ. Հիմնադիր տպագրիչ՝ Սեդրակ Կէպէնկեան։ Հալէպ, գործունէութեան տարեթիւ՝ 13 Նոյեմբեր 1918, դադարձ՝ 1919 Մարտ։

Սեդրակ Կէպէնկեան իր ընդարձակ բակով տունի սենեակներէն մէկը վերածած է տպարանի՝ ապահովելով հնօրեայ մամուլ մը ու հայերէն կապարէ տառեր։

Ըստ Արտաշէս Տէր-Խաչատուրեանի՝ Մարտիրոս Տէր-Ստեփանեանը 100 օսմանեան ոսկի վճարելով Յովսէփ եւ Միշէլ Աճեմեան եղբայրներուն՝ գնած է տպարան մը եւ ան տրամադրած Ս. Կէպէնկեանին։ Մէկ այլ աղբիւրի համաձայն՝ Ս. Կէպէնկեանը վարձած է Պիլեգիքճեան ընտանիքի տան երկու սենեակները, գնած մամուլ, տառեր եւ հիմնած վերոյիշեալ տպարանը։ Այստեղ հրատարակուած է սուրիահայ տպագիր հայերէն առաջին թերթի՝ «Հայ Զայն»-ի առաջին թիւը (1918, Նոյեմբ.)։ Սակայն անհայտ է, թէ Ս. Կէպէնկեանի տպարանը ի՞նչ սարքերով աշխատած է, քանի՞ գրաշար ունեցած է եւ ո՞վ սրբագրած է յօդուածները։

Տպագրական թղթի կտրիչ մեքենայ։

ՀԱԼԷՊ. Նախկին տպարան «Արփին» է, հիմնադիր տպագրիչ՝ Ներսէս Կ. Նալպանտեան։ Հալէպ, գործունէութեան տարեթիւ՝ 1954։

Տպարանը ունեցած է ելեկտրականութեամբ աշխատող միջակ մեծութեամբ փետալով (Pedal, ոտնակ) մամուլ եւ հայերէն ճոխ տառատեսակներ. Աւետիսեան, Մեսրոպեան, Արամեան, Գեորգեան, ինչպէս նաեւ կտրիչ եւ ծակիչ մեքենաներ։ Տպագրուած են առեւտրական ընթացիկ գործեր՝ արաբերէն եւ ֆրանսերէն գրական գործեր, պարբերականներ եւ այլն։

ՀՐԱՊՈ: Հիմնադիր տպագրիչ՝ Հրանդ Գազանճեան: Հալեպ, գործունեության տարեթիվ՝ 1956:

Տպարանի անունը երեք գործակից ընկերներու անուններու սկզբնավանկերու միացումով ստեղծուած է, Հրանդ Գազանճեանի, Յակոբ Ղազարոսեանի եւ Պօղոս Գաբրիկեանի: Յետագային Պօղոս Գաբրիկեանը կը հեռանայ եւ տպարանը իր գոյութիւնը կը պահպանէ առաջին երկուքի գործակցութեամբ:

Տպարանը ունէր օֆսէթ մեքենայ, նաեւ կտրիչ մեքենայ եւ տպագրական գործերու փոքր մամուլ մը: Տպարանի գործերը կը վարէր Սարգիս Մալաքեանը: Այս տպարանին մը լոյս տեսած են գեղարուեստական հրատարակութիւններ եւ պոետներու գունաւոր տպագրութիւններ: 1972 թ. Հրանդ Գազանճեանը երբ կը մեկնի Ամերիկա, տպարանի աշխատանքները կը շարունակ Յակոբ Ղազարոսեանը:

ԾԻՉՄԷՃԵԱՆ: Հիմնադիր տպագրիչ՝ Դանիէլ Ծիգմէճեան: Հալեպ, գործունեության տարեթիվ՝ 1941:

Հոգեւոր քարոզիչ Դանիէլ Ծիգմէճեան իր անունով տպարանը կազմած է վեր. Մինաս Յ. Պոգոքլեանէն գնած ձեռնամամուլով եւ տառերով՝ Արամեան, Գէորգեան եւ Յոբէլեան: Այս տպարանին մէջ տպագրուած են հոգեւոր թերթիկներ եւ գրքոյկներ, օրացոյցներ, առեւտրական հաստատութիւններու հաշուետետրեր, հարսանեկան քարտեր եւ հանդիսութիւններու հրաւիրատոմսեր:

ՄԱՍԻՍ: Հիմնադիր տպագրիչ՝ Գեղամ Ատուրեան: Հալեպ, գործունեության տարեթիվ՝ 1957-2022:

Գեղամի գաւակները՝ Յարութիւն, Չարեհ եւ Պերճ Ատուրեանները շարունակեցին իրենց հօր գործը:

Չարեհի հետ ունեցանք հանդիպում-գրոյց մը, որուն ընթացքին ան մեզի փոխանցեց, որ տպարանը գործելու սկսած է 1957-ին, բայց շատ մը ուսումնասիրողներ կամ արտատպողներ յիշատակած են 1955 թ.: Տպարանի սեփականատէրն ու վերջին գործողը մեզի բացատրեց, որ տպարանը գործած է տարբեր կալուածներու մէջ, սկիզբը եղած է Թիլէլ պողոտայի վրայ, Փարագտաք փողոցին մէջ, յետագային տեղափոխուած է քանի մը վայրեր, վերջին շրջանին՝ Չարեհի հիւանդութեան պատճառով, տպարանի մինչեւ փակուիլը կը գտնուէր Նոր Գիւղ շրջանի՝ մզիթի հանդիպակաց փողոցին մէջ:

«Մասիս» տպարանը ունէր փետալ մամուլ մը եւ հայերէն՝ Գէորգեան, Արամեան, ինչպէս նաեւ ֆրանսերէն եւ արաբերէն տառեր: Առաւելաբար տպած է ազդեր, տոմսեր, յայտարարութիւններ, հարսանեկան եւ տխուր առիթներու քարտեր, օրացոյցներ եւ գրքոյկներ: Այս տպարանին մէջ տպուած են «Հայ Պատանի», «Նոր Մարաշ», «Ծիլեր» պարբերականներուն կարգ մը թիւերը:

ՄԱՐԱՆԱԹԱ: Հիմնադիր տպագրիչ՝ Աբրահամ Գ. Սեֆերեան: Հալեպ, Հոգեւոր Եղբայրութեան տպարանը, գործունեության տարեթիւեր՝ 1922-1963:

Տպարանի հիմնադիր արտօնատէրը եղած է Աբրահամ Գ. Սեֆերեանը, պատասխանատու տնօրէնը՝ Մինաս Հ. Պոգոքլեանը: 1936 թուականին Պոգոքլեա-

նը կը զատուի եւ կը հիմնէ իր սեփական տպարանը: Այնուհետեւ «Մարանաթա» տպարանի տէրը եւ տնօրէնը կը դառնայ Ա. Գ. Սեֆերեանը: Տպարանի առաջին գրաշարապետը եղած է Արամ Շատարեւեանը: Յետագային տպագրական գործերը վարած են Սարգիս Մալաքեանը, Դանիէլ Կ. Ճիգմէնեանը եւ Գէորգ Ղազարեանը՝ օգնական գրաշար ունենալով Յովսէփ Գազանճեանին, Մարտիրոս Թադէոսեանին, Եփրեմ Խըտրեանին եւ Սելա Սեֆերեանին: Տպագրութիւնները կատարած է Կարապետ Բելլիկեանը: Տպարանը ունեցած է միայն հայերէն տառեր՝ Արամեան եւ Գէորգեան, փետալ մամուլ մը եւ կարող մեքենայ: Տպագրական գործերը եղած են հայերէն եւ հայատառ թրքերէն հոգեւոր թերթիկներ, պատի օրացոյցներ, քարոզատետրեր, գրքոյկներ, ինչպէս նաեւ, «Մարանաթա» ամսաթերթը: Տպարանի հոգեւոր թերթիկներն ու քարոզատետրերը ձրի կը բաշխուէին՝ ցրուիչներու օգնութեամբ, բոլոր անցորդներուն:

Հարկ է նշել, թէ «Մարանաթա» տպարանի հրատարակութիւններու մէջ եղած են գիրքեր, որոնք տարեթիւ չունին: Անշուշտ այս մէկը կատարուած է գիտակցաբար՝ ընթերցողներուն նոր գիրք հրամցնելու միամիտ նպատակով: Վերատպուած են միայն այն գրքերը, որոնք լոյս կը տեսնէին քանի մը անգամ:

1925 թուականին այս տպարանին մէջ սկսած է տպագրուիլ Հոգեւոր Եղբայրութեան համանուն պարբերականը՝ «Մարանաթա» ամսաթերթը: Իսկ գիրքեր՝ 1) «Յիսուսի Ս. Գրոց աշակերտը», 1922: 2) «Կիւնահքեարլար դազալանմըշ Ալլահըն Էլինտէ», 1923: 3) «Բրիստոսըն իքինճի կէլիշի», 1924: 4) «Յիսուսըն քիթապը մուգատտէս տէֆթըի», 1924: 5) «Յիսուս կու գայ», 1926: Եւ այլն:

ՆԱՅԻՐԻ: Հիմնադիր տպագրիչ՝ Անդրանիկ Ծառուկեան: Հալէպ, գործունէութեան տարեթիւեր՝ 1945-1955:

Տպարանի անունը վերցուած է համանուն գրական ամսագրէն, որու առաջին քանի մը թիւերը տպագրուած են «Տէր Սահակեան» տպարանը: «Նայիրի» տպարանը ունեցած է հայերէն եւ ֆրանսերէն ճոխ տառատեսակներ՝ Արամեան, Գէորգեան, Մեսրոպեան եւ Յոբելեան, ինչպէս նաեւ, կտրիչ մեքենայ: Տպարանի առաջին գրաշարապետը եղած է Սարգիս Մալաքեան, իսկ գրաշարը՝ Շահէ Տարագճեան: 1950-էն սկսած տպագրական գործերու պատասխանատուն եղած է Արմենակ Խնդիրեանը: Այս տպարանին մէջ լոյս տեսած են գեղարուեստական ճաշակով, գեղեցիկ էջադրութեամբ եւ մաքուր տպագրութեամբ գործեր: Տպարանը ունեցած է գործունէութեան երկու շրջան: Առաջին շրջանը սկսած է հիմնադրման օրէն եւ շարունակուած մինչեւ 1951 թ.: Այնուհետեւ Ա. Ծառուկեանը իր տպարանը եւ տպագրական կազմածները ծախած է Սամուէլ Բիւրեճեանին ու ինք հաստատուած է Պէյրութ: Այդ ժամանակէն ալ սկսած է տպարանի գործունէութեան երկրորդ շրջանը, որ շարունակուած է մինչեւ 1955 թ.: Նոյն տարին փակուած է «Նայիրի» տպարանը ու տեղը հաստատուած տեղական «Էլ Հուրիէ» տպարանը:

ԾԻՐԱՉ: Հիմնադիր տպագրիչ եւ տնօրէն՝ Անդրանիկ Նանարեան: Հալէպ, գործունէութեան տարեթիւ՝ 1951:

Տպարանը ունեցած էր մամուլ մը եւ հայերէն տառատեսակներ՝ Արամեան, Գէորգեան եւ Յորեկեան, արաբերէն ու ֆրանսերէն տառեր: Այս տպարանին մէջ տպագրուած են հիմնադիրի գրական հրատարակութիւնները, ինչպէս նաեւ, անոր հաստատած մատենաշարը: Տպարանի գրաշարուին եղած է Մարի Գոյումնեանը: Այստեղ տպագրուած են «Գրասէր», «Հայ պատանի», «Փունջ» եւ «Երկիր» պարբերականները, «Մշակոյթ» պարբերագիրքը:

ՈՍԿԵՏԱՌ: Հիմնադիր տպագրիչ՝ Գառնիկ Մանուշակեան: Հալեալ, կը գործէ մինչ օրս:

Տպարանը ժամանակի ընթացքին ունենալով մէկէ աւելի սեփականատէր, հետեւաբար գործունէութեան հոլովոյթը ապրած է տարբեր հանգրուաններ եւ անցած է փուլերէ:

– Ա ժամանակաշրջան 1949-1958 թթ.:

– Բ ժամանակաշրջան 1958-1987 թթ., («Ոսկետառ» եւ «Տպարան Գօգօ» անուններով):

– Գ ժամանակաշրջան 1987-2010 թթ.:

– Դ ժամանակաշրջան 2010 թուականէն մինչ օրս:

1949-ին Գառնիկ Մանուշակեան գնած է տպարանը իր բոլոր սարքերով, տառերով ու յարմարանքներով Աւետիս Տէր-Սահակեանէն: Մանուշակեան անուանած է տպարանը «Ոսկետառ», որ կը գտնուէր Թիլել ջողոտայի վրայ: 1949-1958 թուականներուն, Գառնիկի գործակիցն էր Գրիգոր Պուրճեան՝ Գօգօ անունով ծանօթ, որպէս տպագրական գործերու պատասխանատու: Այդ ժամանակաշրջանին տպարանի գործը այնքան ալ ծաւալուն չէ եղած, այնտեղ տպագրուած են յայտարարութեան պատատոներ, թատրոնի կամ այլ մշակութային ձեռնարկներու ափիշներ, դպրոցական ազդեր, ինչպէս նաեւ «Նոր Մարաշ» պարբերաթերթի քանի մը թիւերը եւ այլն:

1958-ին Գ. Մանուշակեան վաճառած է տպագրական սարքը Լաթափոյ մէջ հիմնուած տպարանի մը: Սակայն Գ. Պուրճեան գնելով նոր տպագրական գործիք մը հիմնած է իր սեփական տպարանը պահպանելով «Ոսկետառ» եւ «Տպարան Գօգօ» անունները (յաւելեալ տեկէկութեանց համար տեսնել վերը՝ «Գօգօ» տպարանը:

Այդ շրջանին տպագրուած են առետրական հրատարակութիւններ՝ հարսանեկան բացիկներ եւ «Նոր Մարաշ» պարբերականի թիւեր, նաեւ հայ կաթողիկէ առաջնորդարանի հրատարակած տեղեկագիրէն որոշ թիւեր:

1987-ին Գօգօ Պուրճեան Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներ գաղթելու պատճառով տպարանը վաճառած է Խաչիկ Ճոզիկեանին եւ Յարութ Մինասեանին: Վերջիններս տպարանը փոխադրած են Հոգետունի հրապարակի ետեւը գտնուող բակը՝ ներկայ շէնքը եւ ապահոված են ժամանակակից արդիական տպագրական կազմաձևերով: Հարկ է նշել, որ Յարութ Մինասեանի բաժինը ձեռք փոխած է, նոր տէրերն էին՝ Համբարձում Օտապաշեանն ու Վաչէ Տէր-Գրիգորեանը, որոնք շատ կարճ ժամանակ գործեցին:

«Ոսկետառ» տպարանի այսօրուան տերն ու տպագրիչը Վաչէ Գայթանճեան է: Ան 1998-ին գնած է Յարութ Մինասեանի, այսինքն՝ Հ. Օտապաշեանի եւ Վ. Տէր-Գրիգորեանի մասնաբաժինը, եւ իրավիճակը այսպէս շարունակուած մինչեւ 2010 թուական, երբ Վ. Գայթանճեան գնած է նաեւ Խաչիկ Ճոզիկեանի մասնաբաժինը, եւ այդպէսով տպարանը ամբողջութեամբ դարձած է Վաչէ Գայթանճեանի սեփականութիւնը:

2010-էն կարելի է ըսել, որ «Ոսկետառ» կը թելակոխէ նոր հանգրուան մը, թէւ տպարանի նոյն անունը պահելով, սակայն միակ սեփականատէրով եւ տպագրողով:

Մեր հետ ունեցած մտերմիկ հանդիպում-գրոյցի ընթացքին Վաչէն ըսաւ, թէ նախ աշխատած է տպագրատան մէջ, որպէս տպագիր տառերը շարող, աւելի ուշ, պայմաններու փոփոխութեան լոյսին տակ տպագրական բոլոր նրբութիւններն ու հմտութիւնները իւրացնելէ յետոյ արդէն դարձած է տպարանի վարպետը:

Հարկ է նշել, որ Գայթանճեանի յարատեւ ջանքերով տպարանը օժտուած է տարբեր կազմածներով, ինչպէս՝ կտրող սարք, գունաւոր տպագրութեան համար գերմանական «Հայտըլպրըկ» մակնիշով տպագրական գործիք, Գօգօ Պուրճեանի «Վիքթորիա» մակնիշով ձեռքով բանող փետալով մամուլը որ բարեփոխուած է եւ կը գործէ նաեւ էլեկտրականութեամբ եւ այլն:

«Ոսկետառ» տպարանի սեփականատէր Վաչէ Գայթանճեան մինչեւ օրս բծախնդրութեամբ ու ժրաջանութեամբ կը գործէ: Տպարանը իր գործունէութիւնը կարգ ընդհատումներով շարունակեց նոյնիսկ պատերազմի դառն եւ դժնդակ տարիներուն:

1998-էն ի վեր, այս տպարանին մէջ տպագրուած են շուրջ 150 արաբերէն եւ հայերէն գիրքեր, առեւտրական հաստատութիւններու տպագրական ընթացիկ գործեր, տոմսեր, յայտարարութիւններ, հարսանեկան եւ տխուր առիթներու քարդեր: Տպագրած պարբերաթերթերէն կարելի է յիշել Հ.Բ.Ը.Մ.-ի տեղեկագրութիւնները («Տեղեկատու», «Բարձունք», «Հայեացք»), «Նոր Մարաշ»-ը, «Հայ Պատանի»-ն, «Կրթասիրաց»-ը, ինչպէս նաեւ՝ Բերիոյ հայոց թեմի «Այգ» մատենաշարի հատորներն ու «Օշական» կիրակնօրեայ լրատուն եւ այլն:

Այսպէս, «Ոսկետառ» տպարանը ժամանակի ընթացքին անցած է տարբեր փուլերէ՝ մէկէ աւելի փոխած վայր ու տէր, սակայն պահած ի իր անունը եւ կը գոյատեւէ տակաւին:

ՊԱՍՏԱՃԵԱՆ: Խորքին մէջ նախ կազմարար ապա՝ տպարան (1948 թ.): Աշխատանքը սկիզբ առած է Աբրահամ Պասմաճեանի 1932 թուականին, կազմատունի հիմնադրումով: 1948 թուականին, Աբրահամի զաւակը՝ Յովհաննէս, կազմարարութեան կողքին տպագրական բաժին մը հիմնած է եւ եղած է հիմնադիր տպագրիչը:

Վերոնշեալ եւ այլ տեղեկութիւնները քաղած ենք Յովհաննէսի որդի՝ Արիկէն (Աբրահամ): Այնուհետեւ, տպագրական ասպարէզը յաջորդաբար հայր եւ որդի շարունակած են՝ Արիկը ու անոր որդին՝ Յովիկը: Հալէպ, գործունէութեան տարեթիւեր՝ 1948-2012 (Սուրիոյ պատերազմին պատճառով տպարանը աշխատանքէ դադրած է):

ԷԼ ՊԱՐՔ (պէտք է ըլլար Ալ-Պարք): Հիմնադիրներ՝ Վարդան Սրապեան եւ Սաաիտ Մարտինի: Հալէպ, գործունէութեան տարեթիւ՝ 1951:

Տպարանը կը գտնուէր «Պուսթան Զլափ» (بستان كل آب) շրջանը նշանաւոր հիւրանոց «Պարոն»-ի պողոտայի վրայ, սինեմա Բոքսիի նրբանցքին մէջ:

«Էլ-Պարք»-ի գործառնութիւնը առաւելարար կեդրոնացած էր **քիշէներու** պատրաստութեան վրայ:

Օրին ունեցած է օֆսերի եւ զինկոկրաֆի լման կազմածներ եւ ստանձնած բազմատեսակ տպագրական գործեր:

ՊՈԶՈՔԼԵԱՆ: Հիմնադիր տպագրիչ՝ Մինաս Պոզոքլեան: Հալէպ, գործունէութեան տարեթիւեր՝ 1936-1941:

Մինաս Հ. Պոզոքլեանը նախապէս «Մարանաթա» տպարանի պատասխանատու տնօրէնն էր, 1936 թուականին բաժանուելով «Մարանաթա»-էն, կը հիմնէ իր սեփական տպարանը: Տպագրական գործերու պատասխանատուն էր Դանիէլ Ծիզմէնեանը: Յետագային, երբ Մ. Պոզոքլեանը կը ձեռնադրուի վերապատուելի եւ կը մեկնի Ամերիկա, 1941 թ. իր տպարանին փոքր փետալ մամուլն ու տառերը եւ այլ կազմածներ կը վաճառէ Դանիէլ Ծիզմէնեանին:

Պոզաքլեան տպարանին մէջ տպագրուած են հոգեւոր գիրքեր, թերթիկներ եւ զանազան տեսակի օրացոյցներ:

ՍԵԻՄ: Հալէպահայ Ուսուցչական Միութեան. հիմնադիր տպագրիչ՝ Գրիգոր Պօղոսեան եւ ընկերը: Հալէպ, գործունէութեան տարեթիւեր՝ 1944-1946:

Հիմնադրուած է 1944 թ. Հալէպահայ Ուսուցչական Միութեան անդամ խումբ մը ուսուցիչներու կողմէ՝ նպատակ ունենալով լաւագոյնս ծառայել կրթական եւ մշակութային գործին (Գրիգոր Պօղոսեան, Սիմոն Սիմոնեան, Փիլիպպոս Դերձակեան եւ Լեւոն Պերդուտեան): Տպարանը ունեցած է հին տիպի մամուլ մը եւ հայերէն ճոխ տառատեսակներ՝ Մետրոպեան, Արամեան, Յորեկեան: Տպագրական գործերու պատասխանատուն եղած է Ծորճ Մակարեանը: Այստեղ տպագրուած են Ուսուցչական Միութեան շարք մը հրատարակութիւններ, ինչպէս նաեւ, «Մեւան» գրականութեան եւ արուեստի պարբերագիրքը՝ Սիմոն Սիմոնեանի խմբագրութեամբ: Սակայն վերջինիս Անթիլիաս մեկնելու պատճառով տպարանը դադրեցուցած է իր գործունէութիւնը:

ՍԷՊԱԹ (շատ անգամ նաեւ՝ Սեպաթ): Հիմնադիր տպագրիչ՝ Ժոզեֆ Աճեմիի (Յովսէփ) եւ Միշել Աճեմեան եղբայներու (որոնց ծնողները Առաջին Համաշխարհային պատերազմէն առաջ Պարսկաստանէն գաղթելով հաստատուած էին Հալէպ): Հալէպ, գործունէութեան տարեթիւը մեծ հաւանականութեամբ 1918-ին, դադրած՝ 1965:

Ժոզեֆ Աճեմիի իր տպարանի մէջ ունեցած է հայերէն տառեր եւ «Աժանս Ռիթեր»-ը (Աժանս Ռէօթըր) տպած է հայերէն լեզուով, իսկ Բենիամին Միտոնեանը, նոյն տպարանին մէջ՝ «Տարագիր» անունով փոքրածաւալ առաջին օրաթերթը: Ժոզեֆ Աճեմիին 1960-ին այս տպարանը ձգած է իր Միշել եղբորը, իսկ վերջինս տպագրական գործը շարունակած է մինչեւ 1965 թ., այնուհետեւ կէս դար գործունէութիւն ծաւալած տպարանը փակուած է:

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՄԱՍՈՒԼ: Հալեպ, գործունեության տարեթիվեր՝ 1922-1926:

Տպագրական գործերու պատասխանատուն եղած է Բիւզանդ Յ. Թոփալեանը: Ըստ Աւետիս Տեր-Սահակեանի՝ Բիւզանդ Յ. Թոփալեանը, որ «Սուրիական մամուլ»-ի գրաշարներէն էր, Սալիպէի յոյն կաթողիկոսներուն պատկանող խանութին մէջ «Մարոնիթներ»-ու տպարանէն գնուած փետալով մը բացած է իր անձնական տպարանը: Սոյն տպարանի հրատարակութիւններէն հասկանալի է, որ գործածուած հայերէն տառատեսակները երկու հատ են՝ Արամեան եւ Գէորգեան:

ՏԷՐ ՍԱՀԱԿԵԱՆ: Հիմնադիր տպագրիչ՝ Աւետիս Տեր-Սահակեան: Հալեպ, գործունեության տարեթիվեր՝ 1930-1949:

Սկիզբը տպարանը գործած է «Արաքս» անունով: 1935-էն վերանուանուած է «Տէր Սահակեան»՝ նոր մամուլով եւ տառերով, աւելի բարեկարգ պայմաններով եւ ծաւալած տպագրական լայն գործունեութիւն: Տպարանի գրաշարը եղած է Յակոբ Հեքիմեանը՝ օգնական ունենալով Գրիգոր Պուրնիւեանին: Յետագային, Յակոբ Հեքիմեանի Հայաստան ներգաղթելէն յետոյ, Գ. Պուրնիւեանը դարձած է տպագրական գործերու պատասխանատուն: «Տէր Սահակեան» տպարանը ունեցած է հայերէն ճոխ տառատեսակներ, ինչպէս նաեւ, ֆրանսերէն եւ արաբերէն տառեր: Այս տպարանին մէջ տպագրուած են այցեքարտեր, հրաւիրատոմսեր, յայտարարութիւններ եւ գրական հրատարակութիւններ: Այստեղ տպագրուած է «Նայիրի» գրականութեան եւ արուեստի պարբերագիրքը, որ այդ ժամանակ դեռ ամսագիր չէր:

ՏԻԳՐԻՍ: Հիմնադիր տպագրիչ՝ Վարդգէս Գրիգորեան: Հալեպ, գործունեության տարեթիւ՝ 1937:

Գրիգորեան եղած է տպարանի գրաշարը եւ միակ աշխատողը: Սկզբնական շրջանին ունեցած է տպագրական մեծ ու փոքր մամուլ, այնուհետեւ շարունակած միջակ մեծութեան փետալով: Վ. Գրիգորեանը տպագրական գործին առնթեր զբաղուած է նաեւ լուսապատճէնով: Տպարանի տառատեսակները եղած են Արամեանը եւ Մեսրոպեանը: Այս տպարանին մէջ տպագրուած են դպրոցական դասագիրքեր, պարբերականներ, ինչպէս նաեւ տարբեր տեսակի օրացոյցներ:

ԲՈԹՈՍ (նաեւ՝ Ռոթոս): Հիմնադիր տպագրիչ՝ Թորոս Թերճանեան: Հալեպ, գործունեության տարեթիւ՝ 1934:

Տպարանի անունը հիմնադիրի անունն է՝ վերջին վանկի սկզբնաւորումով:

Տպարանն ունեցած է տպագրական մամուլ մը եւ հայերէն, ֆրանսերէն ու արաբերէն ճոխ տառատեսակներ: Այստեղ տպագրուած են քիչ թիւով հայերէն գիրքեր եւ պարբերական հրատարակութիւններ: Հիմնականին մէջ առեւտրական գործերու տպագրութեամբ զբաղուած են:

Կարեւորութեամբ պէտք է արձանագրել, որ իբրեւ բարեգործութիւն, սոյն տպարանին մէջ ձրի տպագրուած են Հալեպի Հայ Ծերանոցի համանուն պաշտօնաթերթի զանազան թիւերը՝ համաձայն Թորոս Թերճանեանի խոստումին, որ կատարուած է մինչեւ իր մահը, 1967 թուականը: Իր մահէն յետոյ տպարանի տնօրինութիւնը ստանձնած է անոր այրին՝ Ժորժէթ Օհանեան-Թերճանեանը:

Վերոնշյալ հայկական տպարաններու կողքին բնականաբար կը գործէին նաեւ արաբական տպարաններ: Սուրիոյ տարածքին ոչ հայկական կարգ մը տպարաններ, իրենց մօտ ունենալով հայերէն տառեր, տպագրած են հայերէն թերթեր, գիրքեր, պարբերականներ եւ այլն:

Ահաւասիկ Հալէպի ոչ հայկական տպարանները, որոնք հայերէն հրատարակութիւններ կատարած են.– «Մարոնիթ» (գործունէութեան տարեթիւ՝ 1823), «Ալ-Մաարէֆ» (գործունէութեան տարեթիւեր՝ 1865-1954), «Ալ-Ահրամ» (գործունէութեան տարեթիւ՝ 1951), «Ալ-Ֆենըր» (գործունէութեան տարեթիւ՝ 1955-1970), «Ալ-Ֆընուն» (գործունէութեան տարեթիւ՝ 1960), «Աշ-Շէպէպ», «Աշ-Շարք» (գործունէութեան տարեթիւ՝ 1952), «Ալ-Վազըթ», «Ալ-Հուրրիյէ» (գործունէութեան տարեթիւ՝ 1956), «Շարք-Լահիւլի», «Աս-Սաստ» (գործունէութեան տարեթիւ՝ 1949-1973), «Ռապի», «Ատ-Տատ»:

Իսկ Դամասկոսի արաբական տպարաններն էին՝ Ֆէյհա, Մերքեզ Աշ-Շամ եւ այլն: «Ֆէյհա» (գործունէութեան տարեթիւեր՝ 1918-1919) տպարանին մէջ ձեռագիր-վիմատիպ տպուած է հայերէն «Ազգային խամանիկներ» շաբաթաթերթը:

Այստեղ հարկ է նշել, թէ հայկական պարբերականներու տպագրութիւնները կատարած արաբական տպարաններու անունները, պարբերականներու վրայ ընդհանրապէս արաբերէնի հնչիւնային գրութեամբ չեն նշուած, օրինակ՝ «Աշ-Շարք»-ը արձանագրուած է «Շարք», «Աշ-Շէպէպ»-ը՝ «Շէպէպ», «Ալ-Մաարէֆ»-ը՝ «Մաարէֆ» եւ այլն: Այսպէսով հայ մամուլի պատմութեամբ զբաղող բանասէրները կամ յօդուածագիրներն ալ վերը նշուած կերպով արձանագրած են: Հակառակ, որ իւրաքանչիւր հանդէսի վրայ արաբերէնով ալ նշուած է տպարանի անունը:

Ժամանակի սլացքին հետ երբ ճարտարագիտութիւնն ու արհեստագիտութիւնը հետզհետէ ինքզինք կը գերադասէ, հետեւաբար տպագրական ասպարէզն ալ իր մարզին մէջ զարգացում կ'արձանագրէ եւ դիւրութիւններ կ'ընծայէ: Այնպէս որ, այսօր շատ մը միութենական, եկեղեցական կամ այլ հաստատութիւններու հրատարակութիւններ, արդէն գրասենեակային տպագրիչ սարքերով լոյս կը տեսնեն:

Տպարաններու յիշատակումի կողքին, անհրաժեշտ է նաեւ յիշել Հալէպի մէջ պատկառելի գործունէութիւն ծաւալած «Կիլիկիա» գրատուն-հրատարակչատունը: Սեփականատէր՝ Մաթիկ Գ. Էպլիդաթեան: «Կիլիկիա» գրատուն-հրատարակչատունը մեծ ներդրում ունեցած է մշակոյթի բնագաւառին մէջ: Հրատարակչական առաջին աշխատանքը սկիզբ առած է 1992 թուականին: 22 տարի վաստակ ունեցող այս գրատուն-հրատարակչատունը, լոյս ընծայած է աւելի քան 350 գիրք:

Մաթիկ, 2012 թուականին, Սուրիոյ պատերազմին, արտագաղթի պատճառով փակած է Հալէպի իր «Կիլիկիա» գրատուն-հրատարակչատան դռները:

Հայ տպարաններու պատմութեան մասին անդրադառնալ, առանց կազմարարներու, բնականաբար ամբողջական պիտի չլլար մեր աշխատութիւնը:

Նախ երկու խօսք կազմարարի մասին. կազմող կամ կազմարար, ձեռագիրը, գիրքը կազմի մէջ ամփոփող, ամրացնող վարպետ: Միջին դարերուն հայկական ձեռագրեր կազմողները կոչուած են «կազմիչ», «կազմող», «կապող», «գրակապ», «կազմարար», «փերթակար»:

ԺՉ դարու վերջը, ԺԷ դարու սկզբը, Հալեպի Սրբոց Քառասնից Մանկանց եկեղեցւոյ կից ստեղծուած է դասատուն (1860 թ.՝ վարժարան), որ ոչ միայն հոգեւոր հաստատութիւն էր, այլեւ՝ գիտութեան ու մշակոյթի կեդրոն: Այդտեղ գրուած ու նկարագարուած են բազմաթիւ ձեռագրեր, որոնցմէ ամենահինը 1355 թ. «Աւետարան»-ն է (այժմ՝ Երուսաղէմի Ս. Յակոբեանց վանքի ձեռագրատուն):

Դասատան կից կը գտնուէր կազմարարական արուեստանոցը, ուր կազմարարական բեղուն գործունէութիւն կատարուած է: Կազմարարական արուեստանոցին մէջ աշխատած են կազմարար վարպետներ՝ Յովհաննէսը (1553 թ.), Միքայէլ Աբեղան (1609 թ.), Պաղտատար քահանան (1612 թ.), Պետրոս Հալեպցի (1691 թ.), Եսայի սարկաւազը (1783 թ.) եւ ուրիշներ: Ձեռագրերու կազմերը կաշեպատ էին կամ արծաթապատ: Կազմատան պատրաստած ընտիր գործերէն մեզի հասած է «Հալեպի Աւետարան»-ը արծաթեայ պահպանակով (Հալեպ, Բերիոյ հայոց թեմի առաջնորդարան):

Աւելի ուշ, 20-րդ դարուն Հալեպի մէջ կային շատ մը կազմարարներ, սակայն հայ վարպետներէն կարելի է նշել Հայր եւ որդի՝ Աբրահամ ու Յովհաննէս Պասմանեանները, Թադէոս Թիւթեղեանը, կազմարար Ներսէսը (Մալիպէ), Մասիսը (Մալիպէ) եւ ուրիշներ:

Աբրահամ Պասմանեան 1932 թուականին Հալեպի մէջ ունէր կազմատուն մը, ուր մեծ վարպետութեամբ կը կազմէր իրեն վստահուած գիրքերը: Նախ պետք է ըսել, որ Պասմանեան գերդաստանը Մարաշի մէջ զբաղած են տպածոյ աշխատանքով, այդ պատճառով ալ իրենց ազգանունը «պասմանի» բառէն եկած է, այսինքն՝ տպող: Աբրահամէն ետք գործը անլի կատարելագործած է անոր զաւակը՝ Յովհաննէսը: Ան, իր գործի ասպարէզին մէջ բարձրորակ ճաշակին եւ հմտութեան համար պետական մարմիններու եւ աւագանիի ուշադրութեան առարկայ դարձած է, այդ պատճառով ալ առ ի գնահատանք Սահմանադրական Գերագոյն Ատենանին կողմէ պարգեւատրուած է վկայագիրներով:

Միւս կողմէ՝ պետք է կարեւորութեամբ արձանագրենք կազմարար Թադէոս Թիւթեղեանի անունը: Քաջածանօթ դէմք մը, այդ օրուան հալեպահայերուն ու մասնաւորաբար տպագրիչներուն եւ տպարանատէրերուն, ինչպէս նաեւ գրասէրներէն, իբրեւ հայ լեզուին եւ մշակոյթին նուիրեալ մը: Հալեպի պատմական Հոգեւորանէն դէպի Սրբոց Քառասնից Մանկանց եկեղեցին տանող ճամբու խաչմերուկին, տախտակէ մէկ փեղկանոց խանութ ունեցող, անլի քան կէս դարու կազմարարը:

Թիւթեղեան պարզ կազմարար մը չէ եղած երբեք: Ան, իր կազմած բոլոր գիրքերը ընթերցած, իւրացուցած է: Զննարկումներու ու խորհրդակցութեան լսարաններ նախաձեռնած է իր փոքր աշխատանոցին մէջ: Կազմարար Թադէոս, մեծ վարպետութեամբ, բժախնդրութեամբ եւ գուրգուրանքով կազմած է իրեն վստահուած բոլոր գիրքերը, որովհետեւ անոր համար գործ ըլլալէ անլի պաշտամունքի առարկայ եղած է հայ գիրքը:

Ժամանակի ընթացքին ճիշդ է, որ նոր արհեստագիտութիւնը շատ արագ սկսաւ փոխել աշխարհը եւ մարդիկ: Այդ պատճառով ալ բազմաթիւ ասպարէզներ, արհեստներ, մասնագիտութիւններ գրեթէ անհետացան՝ նորեր յայտնուելով:

Ամբողջ աշխարհի մէջ շուկայական կողմնորոշուած տնտեսութեան ներուժը ծնած է բոլորովին նոր մասնագիտութիւններ եւ ոչնչացուցած՝ հիները: Եւ, ան-

շուշտ, այդ նոր մասնագիտությունները ի վերջոյ ջնջուեցան՝ տեղ բանալու աւելի նոր պաշտօններու: Այդ անվերջանալի շրջանակ է եւ լաւ բան է քաղաքակրթութեան յառաջընթացին համար:

Հարկ կը համարենք նշել երեք հիմնական աշխատանքներ, որոնք այլեւս գոյութիւն չունին:

Կազմարար: Մեր հասկացողութեամբ վերը նշուած կազմարարներու աշխատանքը գոյութիւն չունի այլեւս եւ բնականաբար հայ կազմարարներ չկան:

Գրաշար: Գրատպութեան պատմութիւնը բառի ժամանակակից իմաստով սկսած է այն պահէն, երբ սկսան պատրաստել մետաղական, շարժուն, դուրս ցցուած տառեր, որոնք կտրուած էին հայելային արտացոլանքով: Գրաշարները ամբողջ սիւնակները պէտք էր շարելին ձեռքով, տող առ տող, սիւնակ առ սիւնակ, ու էջադրողը անոնցմով պէտք էր կազմել էջերը: Այսինքն ձեռքի մեքենագրութիւնով կը հաւաքէին տողեր եւ մամլիչի օգնութեամբ կը դրոշմէին թուղթի վրայ:

Ճարժական տպատառեր, այբուբենի տառերու, նշաններու եւ զարդատարրերու հայելային ուռուցիկ պատկերներով տառամարմիններ՝ ձեռքի եւ մեքենայական եղանակներով բնագիրը (թեքսթ) շարելու համար:

Խիստ կարելուրելով գրաշարի հանգամանքը ու յատկապէս այդ գրաշարներու փաղանգին մաս կազմող վերջին գրաշարի՝ Ծորն Արապաթեանին մասին, այստեղ պարտք կը զգամ երկու խօսք գրել՝ յանձնելով պատմութեան:

Գրաշար Ծորն Արապաթեանին մասին շատ բան լսած էի: Չինք բնաւ մօտէն չէի ճանչցած: Տարին քանի մը անգամ զիրար ջերմօրէն կը բարեւէինք՝ «Արեւելք» տպարանէն ներս, երբ միութենական առաքելութեամբ եղած եմ հոն: Քաջ գիտէի, որ ան «Արեւելք» տպարանի կարելուր եւ ամենէ փորձառու անդամն էր, որուն մօտ թաքուն եւ կուտակուած նիւթեր կան: Միշտ նոյն նիլի գործի զոգնոցը հագած, սեւ շրջանակով ակնոցը քթին, անժպիտ ու խոհուն նայուածքով, սառած աչքերով մերթ իր գործը կը կատարէ, մերթ կը դիտէ ու կը զննէ տպարան մուտք գործողներու շարժումները: Սակայն 1993 թ. Դեկտեմբեր ամիսին՝ օրացոյցի պատրաստութեան առաքելութեամբ երբ կրկին հոն էի, եւ այդ քանի մը օրերուն մեր մէջ եղաւ մօտիկութիւն մը, այս մօտիկութիւնը դուռ կը բանար, որ զինք դիմէի հարցումներու տարափի մը՝ տպագրական աշխատանքներու մասին իւրաքանչիւր մանրամասնութիւն գիտնալու եւ այլ տեղեկութիւններու մասին:

Գրաշարի պարտականությունն է պարտադրության համար ան հետեւեալը կը յայտնէր. ««Արեւելք» տպարանի, յատկապէս համանուն թերթի հրատարակման շրջանին, այն գրաշարը, որ մէկ թերթի էջին մէջ երկու տառասխալ կը կատարէր. վարպետի կոչումն էր զրկուէր»: Այդ էր պատճառը, որ ան կատարելապէս կը տիրապետէր եւ կը գուրգուրար մայրենի լեզուին վրայ, գրաշարութեան եւ տպարանային բոլոր աշխատանքներուն նկատմամբ ան եղած է կարգապահ ու խստապահանջ:

«Արեւելք» տպարանը գրաշար Ճորճին համար հայ գիր-գրականութեան, կրթութեան ու դաստիարակչական առաքելութեան օճախ էր, ազգային դարբնոց: Հայոց պատմութեան հերոսներուն, գործիչներուն եւ նահատակներուն շունչն ու պատգամի առկայութիւնը զգալիօրէն կը տողանցէին հոն: Հոնկէ շարունակ բարոյական ուժ կը ստանար եւ այդ ուժը իր աշխատանքին ընդմէջէն կը ներարկէր շրջապատին:

Գրաշարութիւնը, տպագրութիւնը, տպագրութեան հետ առնչակից բոլոր գործերը ընդհանրապէս անոր բժախնդիր ու համբերատար ձեռքերով կը կատարուէին:

28 Ապրիլ 1999 թուականին, գրաշար Ճորճ Արապաթեանի մահով վերջ կը տրուէր Սուրիոյ մէջ ձեռքով հայկական գրաշարութեան, հաւանաբար նաեւ՝ հայկական սփիւռքի տպարանային աշխարհին մէջ:

Համակարգիչի ծնունդէն առաջ կապարով բանող գրաշարական համեմատաբար արդի մեքենաներ կային՝ Intertype-ը եւ Linotype-ը (լատին.՝ linea - գիծ եւ յունարէն՝ τύπος - դրոշմ), որոնք կապարի հալոցի միջոցով տող առ տող կը կազմէին սիւնակները:

Ձեռքի գրաշարողներու կողքին կային այն գրաշարները, որոնք իրենց գրաշարութիւնները կ'իրականացնէին նշեալ տառաձուլական շարող մեքենաներուն միջոցով:

Ամերիկեան Intertype մեքենան ունի կաղապարի փոքր գիրեր, որոնք իրենց յատուկ սնտուկներու մէջ գետեղուած են: Բնականաբար ուներ ստեղնաշար (Keyboard): Ստեղնաշարերը երեք մասի բաժնուած կ'ըլլային. սեւ, որ այբուբենի ոչ գլխագիր տառերն էին, կապոյտ, որ կէտադրական նշանները եւ թուանշաններն էին, իսկ ճերմակը այբուբենի գլխագիրներն էին եւ այլն:

Կապարով բանող գրաշարական Intertype մեքենան:

Գրաշարը, երբ լուր մը պիտի շարէ, ստեղնաշարերուն դիպչելով պիտի շարէ, մինչեւ որ տողը լեցուի եւ քոմփասը ամբողջանայ, ապա պիտի դրկէ մեքենային այն բաժինը, ուր կը սկսի «գործողութիւնը»: Մեքենային այդ բաժինը գիրերու կադապարներէ բաղկացած այդ տողը կ'իջեցնէ կապարի կաթսային ծակտիկներուն քով, ուր հալած տաք կապարը կայ, եւ միտցը (փիսթոն) երբ կը կոխէ այդ հալած կապարին վրայ, ծակտիկներէն հալած կապարը գիրերու կադապարներուն կու գայ եւ այդպէսով շարուած կադապարները կապարի վրայ տողի կը վերածուին: Հալած կապարը քանի մը երկվայրկեանէն կը սառի եւ տողի վերածուելով՝ դուրս կու գայ:

Linotype-ի եւ Intertype-ի գործունէութեան ընդհանուր սկզբունքները բացարձակապէս նոյնն են: Երկու մեքենաներն ալ կ'օգտագործուին գիրքերու, ամսագրերու, թերթերու բնագրերը շարելու եւ բարձրաքանդակ տպագրող մակերեսոյթով մետաղէ միաձոյլ տողեր ձուլելու համար: Կազմուած է երեք հիմնական սարքերէ, շարող, ձուլող, քանդող: Linotype-ով կատարուող շարուածքի բարդութեան աստիճանը կը բնութագրուի շարուածքին մէջ օգտագործուող տարբեր նիշերու քանակով:

Տպարաններու համար այդ ժամանակաշրջանը կարելի է կոչել «հին ու նոր կապարի դարեր», որովհետեւ ձեռքով թէ մեքենայով տողաշարութիւնը կը կատարուէր կապարաձոյլ մեծ ու փոքր գիրերով:

Ժամանակի հերթական յառաջացումով, համակարգչային գրաշարութեան-է-ջադրումի ու օֆսեթ տպագրութեան դրութեամբ վերոնշեալ մեքենաները անցեալի մէջ մնացին, հետեւաբար այդ գրաշարներուն ալ կարիքը չմնաց: Բնականաբար այդ բոլորը դարձան պատմութիւն:

Ճրջուն գրավաճառ: Ըստ ուսումնասիրութիւններու, այժմ աւելի քիչ մարդիկ գիրք կը կարդան: Ընթերցանութիւնը տասնամեակներ շարունակ անկում ապրած է զանազան այլընտրանքներու պատճառով. պատկերասփիւռը, տեսախաղերը եւ համացանցը:

Առանց ընթերցանութեան պահանջի՝ ինչո՞ւ գոյութիւն պիտի ունենային շրջուն գրավաճառները:

Անոնք բաւական տարածուած էին 20-րդ դարու կէսերուն, հազարաւոր գրավաճառներ կը շրջագայէին դռնէ դուռ եւ գիրքեր կը վաճառէին:

Ամփոփելով սուրիահայ տպագրական ու յատկապէս Սուրիոյ հայկական 33 տպարաններու համառօտ պատմութիւնն ու գործունէութիւնը կրնանք ըսել, որ հայահոծ երբեմնի կենսունակ եւ ընթերցասէր գաղութը այս առնչութեամբ կորսնցուցած է շատ բան. 33 տպարաններէն միայն երեքը կը գոյատեւեն այսօր: Փակուած են 29 տպարաններ, չկան այլեւս ձերքով կամ մեքենայով (Intertype եւ Linotype) կապարով գործող գրաշարներ, կազմարարներ եւ այլն: Ուրիշ խօսքով, չկայ Սուրիոյ հայահոծ հայութիւն ու նոյնիսկ մեծ թիւով ընթերցասէրներ:

ԱՌՑԱՆՑ ՄԱՄՈՒԼ

Երկար տարիներ մամուլի հետ մեր անմիջական առնչակից ըլլալը. երբ մէկ կողմէ կ'ուսումնասիրենք եւ կը վերլուծենք հայերէն գրաւոր մամուլը, իսկ միւս կողմէ ականատես կ'ըլլանք թուղթին եւ համացանցին (Internet) միջեւ առկայ մեծ տարբերութիւնները, շատ որոշ է, որ աննկատ չէինք կրնար շրջանցել այսքան խիստ կարեւոր նիւթ մը:

Ինչպէս անցեալին տպագրական մամուլի հիմնադրման ու անոր առաջին քայլերու ընթացքին աշխարհի հետաքրքրութիւնը դարձած էր, այդպէս ալ 21-րդ դարուն համացանցի յայտնաբերումը ու յատկապէս առցանց (online)¹⁴⁷ օգտագործումը, արագընթաց սլացքը, երիտասարդութեան անբաժանելի մէկ մասնիկը եղած է եւ տեղեկութիւն ստանալու, սնանելու անմիջական ու հիմնական միջոցը: Տեղ մը նոյնիսկ «վարակ»-ը:

Նկատի առնելով, որ համացանցի համամոլորակային ցանցը միլիոնաւոր անձի անքակտելի մէկ մասնիկը դարձած է եւ մօտ ապագային ալ ամբողջ աշխարհին, այդ իսկ պատճառով ուզեցինք այս աշխատութեան մէջ հատուածով մը լուսարձակի տակ առնել եւ կամուրջը դառնալ, անցեալէն դէպի ապագային անցնող ժամանակաշրջանը:

Մեր օրերուն լրատուամիջոց են նաեւ ընկերային ցանցերը (անգլերէն՝ Social Networking Service, SNS), որոնք կ'օգտագործուին ընկերութեան բոլոր խաւերուն կողմէ: Մեր պարագային՝ Հայաստան եւ Սփիւռք: Ընկերային ցանցը համացանցային հարթակ է, ծառայութիւն կամ կայք, որ նախատեսուած է ընկերային փոխարարներութիւններու կառուցման համար:

Ընկերային ցանցերը համացանցին վրայ իրենց յաղթական երթը սկսած են 1995 թ.: Այդ ժամանակ հիմնադրուած է ամերիկեան Classmates.com կայքը, իսկ Օտնորթասնիքին («Одноклассники») կը համարուի այդ կայքի ռուսական տարբերակը: Նախագիծը բաւական յաջող էր, եւ յետագայ տարիներու ընթացքին ստեղծուեցան շարք մը այլ նմանատիպ նախագծեր:

Ընկերային ցանցերն ալ աւելի պահանջք ունեցան 2003-2004 թուականներուն, երբ ստեղծուեցան LinkedIn, Facebook (Ֆէյսպուք, դիմատետր) եւ MySpace ընկերային ցանցերը: Եւ եթէ LinkedIn ընկերային ցանցը ստեղծուած է գործնական յարաբերութիւններու սահմանման եւ աջակցման համար, ապա MySpace-ն ու Ֆէյսպուքը առաջին հերթին նախատեսուած են սովորական օգտատէրերու համար:

Աշխարհի տարբեր երկիրներուն մէջ այս կամ այն ցանցի տարածուածութիւնը տարբեր է: Այսպէս, MySpace, Ֆէյսպուք, Twitter եւ LinkedIn ցանցերը առաւել

¹⁴⁷ Համացանցին միացած. համացանցի միջոցով հեռահաղորդակցման սարքերու միջեւ հաստատուած ուղիով միաժամանակեայ կապի կարգ:

տարածուած են Հիւսիսային Ամերիկայի մէջ, Nexopia-ը՝ Քանադայի մէջ, Bebo-ն՝ Մեծ Բրիտանիայի, Ֆէյսպուքն ու do12day-ը՝ Գերմանիոյ մէջ, Tagged-ը, XING-ն ու Skyrock-ը՝ Եւրոպական տարբեր երկրներու մէջ, Public Broadcasting Service-ը, Orkut-ը, Ֆէյսպուքն ու Hi5-ը՝ Հարաւային եւ Կեդրոնական Ամերիկաներուն մէջ: Հաստատնի ամենատարածուած ցանցերն են Օտնոքլասնիքին, Ֆէյսպուքն ու VK-ը («ВКонтакте»):

Ընկերային ցանցի ենթաբաժանումներէն է ընկերային լրատուամիջոցը (անգլ.՝ social media, social networking services, հաղորդակցման ընկերային միջոցներ, ցանցային հաղորդակցման ծառայութիւններ), համացանցի միջոցով զանգուածային հաղորդակցութեան տեսակ: Ունի շարք մը էական տարբերութիւններ աւանդական տեսակներէն:

Ընկերային լրատուամիջոցներու (social media) յաւելուածներու բազմազան պատկերակներ:

Ընկերային լրատուամիջոցը ի յայտ եկաւ 1990-ականներու կէսերուն բազմատեսակ հարթակներու յայտնումով, օրինակ՝ GeoCities, Classmates.com եւ SixDegrees.com:

Ընկերային ցանցերուն վրայ ամէն բան կարելի է ըսել, արտայայտուողները ամէն բանի մասին կարծիք կը յայտնեն, կը քննադատեն, իրաւ կամ կեղծ դէպքեր եւ «ճշմարտութիւններ» կը գաղտնագրեն, առանց ճշդումներ կատարած ըլլալու: Ընկերային ցանցերուն մէջ կը յայտնուին ամէն տեսակ յայտարարութիւններ, կեղծ (fake, ֆէյք) տեղեկատուութիւն, հակասական կարծիքներ, հակասական ճշմարտութիւններ, բոլոր հարցերու մասին: Ո՛չ կարգ կայ, ո՛չ կանոն, ո՛չ հսկողութիւն:

2016 թուականի տուեալներով իւրաքանչիւր օր շուրջ 350 միլիոն նկարներ կը վերբեռնուին (upload, ափիոտ) Ֆէյսպուքի մէջ: Նկարներուն թիւը մինչեւ 2015 թուականի Սեպտեմբերին հասած էր 250 միլիառի. իւրաքանչիւր երկվայրկեանի մէջ՝ 4000 նկար:

Աւելցնենք, որ շատ մը ընկերային ցանցեր կամ լրատուական կեղծ (ֆէյք) ցանցեր վերջերս սկսան օգտուիլ Արհեստական Բանականութեան (անգլ.՝ artificial intelligence, յապաւում՝ AI) եզակի հնարաւորութենէն:

Այս մակարդակի բարդութիւնը ցոյց կու տայ արհեստական բանականութեան աճող հնարաւորութիւնները, որոնք կրնան աղաւաղել փաստերն ու կեղծել իրականութիւնը:

Այդպէսի ապատեղեկատուութիւնը կրնայ ունենալ հեռահար հետեւանքներ՝ սկսած թուային լրատուութեան նկատմամբ հանրային վստահութեան կորուստէն մինչեւ քաղաքական, ընկերային եւ մշակութային ընկալումներու վրայ ազդեցութիւն: Ան կ'ընդգծէ թուային դարաշրջանին կասկածամտութեան եւ քննադատական մտածողութեան կարելորութիւնը:

Հակառակ բազմաթիւ զգուշացումներուն՝ համացանցի ազդեցութիւնը յատկապէս երիտասարդութեան վրայ անխուսափելի է եւ ան առանցքային խնդիր է ոչ միայն Սուրիոյ մէջ, այլեւ ամբողջ աշխարհի տարածքին: Յատկապէս վերջին տարիներուն, Սուրիոյ պատերազմին օգտագործուեցաւ համացանցի բոլոր հնարաւորութիւնները, բոլոր բնագաւառներով եւ ամէն տեսակի շերտերու կողմէ:

Համացանցի մէջ հնարաւորութիւն կայ տեղեկատուութիւն ստանալ գրեթէ ամէն ինչի մասին: Այնտեղ կողք-կողքի տեղակայուած են տարաբնոյթ տեղեկատուութիւններ կեանքի բոլոր բնագաւառներու վերաբերեալ: Նախորդ օրը տեղի ունեցած որեւէ իրադարձութեան մասին տեղեկութիւններ գտնելը այնքան դիւրին է:

Համացանցը տեղեկատուութիւններու ընդհանուր համակարգ է, որմէ կ'օգտուին տարբեր սեռի եւ տարիքի միլիոնաւոր մարդիկ՝ մանուկ հասակէն սկսած մինչեւ տարեց եւ ծեր հասակը: Համացանցին մէջ կայ տեղեկատուութիւն աշխարհի տարածքին կատարուող բոլոր երեւոյթներու մասին, ինչպէս նաեւ կեանքի բոլոր բնագաւառներուն վերաբերող բազմազան տեղեկատուութիւններ: Այսօր անհնար է աշխարհը պատկերացնել առանց այս հզօր տեղեկատուական ցանցին:

Համացանցի բնագաւառները բազմաթիւ են եւ օրըստօրէ տակաւին կը զարգանայ ու կ'աւելնայ անոր ենթաբաժինները:

Ըստ ընդհանուր դիտարկումներու պարզ կը դառնայ, թէ մարդոց մէկ փոքր հատուածի համար համացանցը կը հանդիսանայ զբաղմունք կամ ժամանց կազմակերպելու միջոց, այսինքն համացանցը կ'օգտագործեն գուարձութիւններու նպատակով: Որոշ մարդիկ ալ համացանց ըսելով կը հասկնան միայն ընկերային կայքեր մտնելը, նամակ գրելը կամ ալ հաղորդակցական ծառայողական այլ միջոցներով ծանօթութիւնը, խօսիլը: Ոմանք ալ համացանցը կ'օգտագործեն աշխատանքի համար, իսկ ոմանք համացանցով գումար կը վաստակին: Ժամանցի կազմակերպման համար կարելոր է նաեւ համացանցի ընձեռած հնարաւորութիւնները՝ երաժշտութիւն լսելու եւ ֆիլմեր դիտելու առումով:

Այսպէսով, համացանցը մեր օրերուն մէջ դարձած է կարելոր գործիք՝ հասարակական եւ մարդկային գործունէութիւնը կազմակերպելու առանցքին մէջ: Յայտնի փաստ է, որ համացանցը դարձած է ժամանակակից կեանքի գործունէութեան մէկ անբաժանելի մասը, առանց անոր մեր օրերու հաղորդակցութիւնները

ու զարգացումները դժուար է պատկերացնել: Անկէ ելլելով, իւրաքանչիւր անձ ինք կ'որոշէ՝ ինչպէս օգտագործել համացանցը՝ իր հաղորդակցման եւ այլ կարիքները բաւարարելու համար:

Առցանց մամուլը, ելեկտրոնային մամուլին (Electronic media) մաս կազմող տարր է եւ արագ տեղեկութիւններ փոխանցող բնագաւառ, ուր վերը մանրամասն նշեցինք:

Ելեկտրոնային մամուլի լրատուամիջոցներու այս տեսակի մեծ մասնաբաժինը կ'անի գովազդի շուկային մէջ՝ իր հեշտ հասանելիութեան, արագ արտադրութեան, զարգացման եւ արդիականացման, ինչպէս նաեւ մտաւոր ազատութեան աւելի շատ տարածուելու շնորհիւ: Պէտք է ըսել, որ լսողական (audio, աուտիօ) եւ տեսերիզ (video, վիտէօ) ձայնագրութիւնները, տեղեկատուական բազմափուլ (Multimedia) ձայնասկաւառակները եւ համացանցի ժամանակակից ելեկտրոնային լրատուամիջոցներու կարեւորագոյն ձեւերն են:

Պարզ դարձած է, որ որեւէ նոր լրատուամիջոցի յայտնուիլը չի վերացնէր նախորդ միջոցները, ձայնասփիւռով վերացած չի նկատուիլ թերթը եւ հեռուստատեսութիւնը չեղելով չէ յայտարարած ձայնասփիւռը, բայց նկատելի է, որ լրատուամիջոցներու բոլոր նոր ընթացքն ու ոճը կը հանեն հին եղանակներու մեծ յարան եւ կը փոխեն օգտագործման եղանակները՝ ըստ նոր լրատուամիջոցի հնարաւորութիւններուն:

Համացանցի եւ ելեկտրոնային լրատուամիջոցներու յայտնուելէն յետոյ պարտադրուած է բոլորովին այլ իրողութիւն, որովհետեւ ան ոչ միայն նախորդ լրատուամիջոցներու զարգացում է, այլ նաեւ միջոց, որ կը պարունակէ բոլոր նախորդ միջոցները: Կայ գրաւոր ելեկտրոնային մամուլ, ինչպէս նաեւ ելեկտրոնային եւ լատենտդական լրատուամիջոցներ, բայց այս բոլոր օրինաչափութիւններու միաւորում է: Իրարու միջեւ համընկնումը առաջացուցած է շարք մը տեղեկատուական ձեւանմուշներ եւ բազմաթիւ անթոյլատրելի կամ անկանխատեսելի հնարաւորութիւններ:

Միայն Մերձաւոր Արեւելքի մէջ համացանց օգտագործողներու թիւը կը կազմէ 45.861.346, որ կը ներկայացնէ բնակչութեան 13%-ը, աշխարհի օգտագործողներու 8,8%-ը, իսկ 2000-2008 թթ. կրկնապատկումը՝ 1,296.2%-ով եւ 491.4%-ով: Միայն մէկ տարուան ընթացքին այս ցուցանիշը կրկնապատկուած է՝ ի յայտ եկած տեղեկատուութեան յեղափոխութեան յոյսի ներքեւ, որ կը մարմնաւորուի լրատուամիջոցներու եւ կապի միաւորելու մէջ, կը հեռարձակուի բջիջային հեռուստաալիքներ, օրինակ Emirates Telecommunications Company-ն (Էմիրութիւններու հեռահաղորդակցական ընկերութիւնը), որ կը հեռարձակէ տասը ժամանցային եւ լրատուական ալիքներ, ինչպէս նաեւ բջիջային ցանցերու եւ համացանցի զարգացում: Եւ որակը համարժէք է H համակարգիչներուն, ուր շարք մը բջիջային հեռախօսներու օգտուողներու թիւը կը հասնի աւելի քան չորս միլիար օգտագործողներու:

Համացանցը կու տայ այդ հնարաւորութիւնը, որ ցանկացողը կրնայ իր կարծիքը արտայայտել՝ առանց անհրաժեշտ կրթութեան, առանց լուրջ քանի մը կողմերէ ուսումնասիրելու ու իր նիւթը «լրագրութիւն» կոչելու: Մարդիկ չեն տարբերի

իսկական լրագրողներուն ինքնակոչներէ, այնպէս որ՝ նմաններու ետեւէն շատերը կ'երթան: Այսպէսով լրագրողներու մասնագիտութիւնը կը դատապարտուի կործանումի:

Տեղեկատուութիւնը համացանցերուն մէջ կը տարածուի կայծակնային արագութեամբ, միշտ լուրերու կեդրոնն է: Դիմատետրով կրնաս հետեւիլ լրատուական քանի մը խումբերու, անոնցմով իրենց նիւթերը կ'աւելցնեն առցանց լրատուամիջոցները: Յետոյ, լրատուական կայքերուն մէջ արխիւը աւելի մեծ է ու յարմար, նիւթերը կարելի է մեկնաբանել եւ նամակի օգնութեամբ ուղարկել ընկերներուն:

Վերոնշեալ յոյսին տակ, Մարտ 2011 թուականին, Սուրիոյ պատերազմին առնչութիւն, համացանցի եւ յատկապէս առցանցի վրայ ծնունդ առին հայերէն եւ հայկական արաբատառ բազմաթիւ էջեր:

Հոս կարելի է նշել անոնցմէ քանի մը հատը միայն, օրինակ՝ «Խապար Արմանի» («خبر أرمني») եւ «Ալ-Քատիյլէ» («القضية») կայքէջերը, դիմատետրի վրայ նաեւ ներկայութիւն եղան: Իսկ միայն դիմատետրի վրայ ծնունդ առին «Էրմէն Սուրի-յա» («أرمن سورية»), «Inch ga chiga» (այսպէս անգլերէն գրուած էր, որ պէտք է ըլլար «ինչ կայ չկայ»), «Perio News» («Բերիոյ Նիւզ», «Բերիոյ լուրեր»), «Աս-Սուրիյուն Ալ-Էրմէն» («السوريون الأرمن») եւ այլն: Պէտք է ըսել, որ կարգ մը էջեր արտաստումներ ըրած էին եւ անոնցմէ քանի մը հատը նոյնիսկ կարգ մը լրատուութիւններու եւ յօդուածներու վերնագիրները կամ նիւթերը ամբողջութեամբ աղաւաղած էին:

Ոմանք անտեղեակ կատարուած իրադարձութիւններէն, իսկ ուրիշներ այլ նկատառումներ ունէին: Այս վերջինները կը համարուին վերը նշուած համացանցի «լրագրութիւն» կատարողներու խմբակէն: Միայն կարգ մը էջեր իրենց առաքելութիւնը ամբողջական ձեւով կատարած են:

Սուրիական պատերազմին եւ Սուրիոյ հայութեան մասին հանրային կարծիքը ստոյգ տեղեկութիւններով իրազեկ դարձնելու նպատակով, 28 Մեպտեմբեր 2012 թուականին, դիմատետրի վրայ ծնունդ առաւ կամաւորաբար եւ ոչ պաշտօնական «Perio News» լրատուական էջը: Անիկա շուտով եղաւ զանազան շրջանակներու եւ յատկապէս Հայաստանի լրատուադաշտին ուշադրութեան կեդրոնն ու սկզբնաղբիւրներէն մէկը:

«Perio News»-ի («Բերիոյ Նիւզ», «Բերիոյ լուրեր») քիչէն:

«Perio News» դիմատետրի էջի հիմնադիրն ու խմբագիրն է ԱԼՕ (Ալետիս) Գաթրճեանը: Էջը հիմնադրութենէն իվեր, քսանչորս ժամ տեւողութեամբ արագ

եւ ստոյգ տեղեկութիւններ ու նիւթեր տեղադրած է, հոն նիւթերու արագ թարմացումը ակնյայտ եղած է: Անոր հիմնական բաժիններ են՝ խմբագրականներ, լրահոսներ, վերջին իրադարձութիւններ, Սուրիոյ հայ նահատակներու մասին տեղեկանք, Հայոց ցեղասպանութեան մասին Սուրիոյ Խորհրդարանի ընդունման ու դատապարտման տեղեկութիւններու մանրամասն փոխանցում, յօդուածներ, հարցազրոյցներ, 6 Փետրուար 2023 թ. Սուրիոյ աղետալի երկրաշարժի մասին տեղեկանք եւ այլն: Հրապարակուած են հիմնականօրէն խմբագրութեան կողմէ պատրաստուած նիւթեր՝ Սուրիոյ հայութեան կեանքին վերաբերող տեղեկանքներ, տեսակէտներ, ինչպէս նաեւ շուրջ 11 լեզուներով, թարգմանաբար ներկայացուած են յատկապէս Սուրիոյ հայութեան իրավիճակին եւ անոր շուրջ առնչուող լուրեր եւ կարգ մը նիւթեր, որոնք հասանելի կը դառնան հայ թէ օտար ընթերցողին: Հոն փոխանցուած են նաեւ Սուրիական Արաբական Հանրապետութեան քաղաքական, տնտեսական, ռազմական եւ այլ պաշտօնական հաղորդագրութիւններ եւ տեղեկանքներ:

«Perio News» մնայուն կերպով սկզբնաղբիւր դարձաւ շատ մը տպագրական կամ ելեկտրոնային լրատուական միջոցներու, ինչպէս նաեւ ձայնասփիւռի եւ պատկերասփիւռի կայաններուն: Կարելի է այստեղ նշել հայաստանեան լրատուական դաշտէն եռալեզու հրապարակուած քանի մը անուններ, օրինակ՝ «Հայկական լրատուական գործակալութիւն, ԱՐՄԵՆ-ՊՐԵՍ»-ը, «Թերթ»-ը, «Փանորամա»-ն, «Այսօր»-ը, ինչպէս նաեւ «Սիվիլներ»-ը (CivilNet), «Երկիր»-ը, «Եռագոյն»-ը եւ ուրիշներ: Իսկ Սփիւռքի լրատուական դաշտէն կը նշենք նաեւ քանի մը հատ, օրինակ՝ «Ազդակ»-ը, «Ալիք»-ը, «Ազատ օր»-ը եւ ուրիշներ:

Հայերէն տպագիր մամուլը, «Perio News»-էն արտատպած ըլլալը նշած է, իսկ միւս կողմէ, օգտագործուած լուսանկարներուն վրայ ականատես կ'ըլլանք արդէն «Perio News» գրութեան կամ խորհրդանշանին:

«Perio News»՝ տասնեւմէկ տարիներու ընթացքին բեղմնաւոր, նախանձելի եւ օրինակելի լրագրողական գործունէութիւն ծաւալած է: Ան, մեծ պատասխանատւութեամբ եւ արհեստավարժ մօտեցումով կրցաւ կանխել ապատեղեկատուութիւն տարածող եւ խեղաթիւրող էջերը: Այդ պատճառով ալ արձանագրենք, որ համակարգչահէններ (hackers) երկու անգամ կոտրած են եւ երբեմն ալ խանգարած դիմատետրի վրայ գտնուող «Perio News»-ի էջին աշխատանքները:

Դիմատետրի էջերու նկատմամբ, այստեղ կարելոր անկիւնադարձային իրողութիւն մը յառաջ եկաւ, երբ հայկական կառոյցներէ անկախ, առանձնագլուխ հայերէն եւ արաբերէն բազմաթիւ էջեր ծնունդ առին, յատկապէս արաբալեզու հայկական էջերու պարագային, որոնք կ'ուզենք ընդգծել: Անոնք շատ արագ, արաբ թէ հայ հազարաւոր հետեւորդներ ունեցան եւ կրցան իրենց «լրագրութեամբ», տեղ մը կարելոր յառաջխաղացք արձանագրել հայկական պաշտօնական առցանց մամուլին:

Այստեղ լուսարձակի տակ կ'առնենք այլ հանգամանք մը եւս. արաբալեզու էջերը միայն, որոնց էտմին (admin: Էջավարող), ինչպէս նշեցինք հայեր են, օրն ի բուն

ամէն ջանք թափեցին ապատեղեկատուութիւն տարածելու ու խեղաթիւրուած լուրեր փոխանցելու:

Այսպէսով, ճգնաժամի օրերուն, սուրիահայութեան տազնապը բարդացնող եւ ղեկավարման ու ծառայութեան գործին լծուած մարմիններու նուիրական աշխատանքը խաթարող ու մեր յոգնաբեկ ժողովուրդին կեանքը ալեկոծող երեւոյթ դարձաւ նաեւ ապատեղեկատուութիւնը:

Վերոնշեալ էջերուն վրայ, լայն կարելիութիւններ տուին աշխարհի բոլոր ժամանակներու «իմաստուններուն» լոյսին բերելու իրենց մտածածները: Այս բոլորը բնականաբար տարբեր կարծիք դրսեւորեցին արաբ ընթերցողին:

Արդարեւ, սուրիական ռազմական ընդհարումներուն առընթեր, տեղեկատուական-հոգեբանական պատերազմը իր ազդեցութիւնը ունեցաւ անկասկած:

Հոս կ'արժէ ընթերցողին սեփականութիւնը դարձնել, որ արաբալեզու հայկական կայքէջ մը՝ ընդհանրապէս այլ աղբիւրներէ լուրեր կը վերցնէ եւ ըստ իր հայեցողութեան, վերնագիրներ կը յարմարցնէ (անշուշտ ապատեղեկատուութիւն տարածող), հարիւրաւոր լուրեր այսպէս տարածեց եւ իր «ոքսերուն» կեր տուաւ:

Այսպէս, Սուրիոյ տազնապի ստեղծման առաջին օրէն, սուրիահայերուն եւ ընդհանրապէս հայկական երեւոյթներու հետ ուղղակի կամ անուղղակի կապ ունեցող պատահարներուն թիրախաւորուած ըլլալու հաւանականութիւններուն մասին մտավախութիւններ յառաջացան:

Ներկայիս դրութեամբ, տպագիր մամուլը աւելի շատ կրնայ գտել անպէտք տեղեկատուութիւնը անհրաժեշտէն ու մասնագիտացածօրէն մշակել ու մատուցել զայն: Կայքերը կ'աշխատին գործուն ձեւով, այդ ճանապարհին, շատեր անխնայօրէն կը շրջանցեն արհեստավարժութիւնը:

Դարեր շարունակ, մեծ էր հմայքը տպագրուած խօսքին: Տպագիր թերթը, իրրեւ տեղեկատուական աղբիւր իր հմայքը ունեցած է: Ժամանակի ընթացքին շարունակաբար ցրուիչներու ձեռքին վրայ տարբեր լոգունքներով կամ արտայայտութիւններով ցրուելու ջանք թափուած է: Այս ինչ, կամ այն ինչ նիւթը գրուած է, այս ինչ թերթին մէջ՝ կոչեր ու խօսքեր բացականչուած: Տեղեկատուական իմաստով լուր մը ստանալու պարագային կը բաւէր, որ ըսուէր՝ «թերթը գրած է», որպէսզի մարդիկ լրջանային եւ լրջութեամբ մօտենային հաղորդուող լուրին, որքան ալ որոշ թերահաւատութիւն մը տեղ գտած ըլլար հասարակութեան մտքին մէջ:

Մինչ այդ, հայ իրականութիւնը արդէն իսկ կը յուշէ, որ կայացած լրատուամիջոցը կեանք ունի թէ՛ տպագիր եւ թէ՛ առցանց տարբերակով: Իսկ լրատուական կարգուող կայքերուն կը մնայ հորդորել՝ ամէն առցանց բան լրատուութիւն չէ:

ԱՅԲՈՒԲԵՆԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԿ ՍՈՒՐԻԱՀԱՅ ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻ

Ստորել կը ներկայացնենք Սուրիոյ տարածքին լոյս տեսած 224 հայկական եւ ոչ հայկական չորս (ընդհանուրը 228) թերթերու եւ պարբերականներու անուանացանկը իրենց հիմնադրութեան թուականներով: Բնականաբար նկատի առած ենք նաեւ Սուրիոյ պատմական Իսկենտէրունի նահանգին մէջ հրապարակուած թերթերն ու պարբերաթերթերն ալ: Նշենք, որ 1939-ին ֆրանսական գաղութատիրական իշխանութիւնները Սուրիոյ Իսկենտէրունի նահանգը յանձնեցին Թուրքիոյ: Տարածքը այժմ կը կոչուի Հաթայ:

Ուրեմն 228 թերթերու եւ պարբերականներու ցանկին մէջ ընդգրկուած են ոչ հայկական չորս պարբերականներն ալ, որոնց մէջ այլ լեզուներու առընթեր հայերէնի բաժին ալ կայ կամ հայատառ թրքերէն գրուած է: Ինչպէս՝ Օսմանեան կայսրութեան ժամանակաշրջանին, Հալէպի կուսակալութեան հրատարակութեամբ լոյս տեսած **فرات** («ՖՌԱՌ») կամ «ՖԸՌԱՌ»: Եփրատ):

1918-ին, Հալէպի Ս. Քառասնից Մանկանց եկեղեցւոյ պատին փակցուած «Գաղթական» Պատի թերթին յետ միասին յայտնաբերած ենք միութենական, աշակերտական եւ այլ 11 պատի թերթեր, որոնք ունեցած են յատուկ անուններ, իսկ շատ մը պատի թերթեր ալ անանուն են:

Ցուցակին մէջ՝ 1918-ին, «Գաղթական» Պատի թերթին կողքին ներառած ենք 10 այլ պատի թերթեր ալ, ուր աստղանիշով (*) նշուած են:

- 1.– **ԱԶԱՏԱՄԱՐՏ**: 1992 թ.:
- 2.– **ԱԶԱՏԱՄԱՐՏ***: Սուրիոյ երիտասարդական Միութեան:
- 3.– **ԱԶԱՏԱՄԱՐՏԻԿ**: 2016 թ.:
- 4.– **ԱԶԳԱՅԻՆ ԽԱՄԱՃԻԿՆԵՐ**: 1919 թ.:
- 5.– **ԱԺԱՆՍ ՌԻԲԵՐ** (Agence Reuters): 1918 թ. Նոյեմբեր: Ոչ հայկական:
- 6.– **ԱԿՈՒՆՔ**: 1983 թ.:
- 7.– **ԱՂԲԻԲ**: 1912 թ.:
- 8.– **ԱՂՕԹՔԻ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆ**: 1960 թ.:
- 9.– **ԱՄԵՆԱՍՈՒՐԲ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՔԵԱԼԸ**: Նոյեմբեր 1953 թ.:
- 10.– **ԱՅԲԷՆ**: 1983 թ.:
- 11.– **[ԱՆԱՆՈՒՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ (Հ.Մ.Ը.Մ.-Ի)]**: 2016 թ.:
- 12.– **[ԱՆԱՆՈՒՆ ԹԵՐԹԻԿ (Ա.Ը.Ե.Ճ.-ի երեկոյեան բաժնի, 11 կարգի ա բաժանումի աշխակերտներուն)]**: 1983 թ.:
- 13.– **ԱՇԱԿԵՐՏԻՆ ԶԱՅՆԸ**: 1994-1995 ուսումնական տարեշրջանին:
- 14.– **ԱՇԽԱՏԱՆՔ**: 2005 թ.:

- 15.– **ԱՌԱՔԵԱԼ**: Տեսնել «ԱՄԵՆԱՍՈՒՐԲ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՔԵԱԼԸ»:
- 16.– **ԱՐԵՒԵԼԸ**: 23 Յունիս 1946 թ.:
- 17.– **ԱՐԵՒԵԼԸ-ԲԱՑԱՌԻԿ**: 1951 թ.:
- 18.– **ԱՐԵՒԵԼԸ ՄԱՐԶԱԾԽԱՐՀ**: 20 Յուլիս 1957 թ.:
- 19.– **ԱՐԵՒԵԼԸ ՏԱՐԵԳԻՐԸ**: 1948 թ.:
- 20.– **ԱՐԾԻԻ**: 1940-ական թուականներուն:
- 21.– **ԱՐԾԻԻ***: Սուրիոյ երիտասարդական Միութեան:
- 22.– **ԱՐՑԱԽ***: Սուրիոյ երիտասարդական Միութեան:
- 23.– **ԱԲԱՐԱՅՐ**: 1950 թ.:
- 24.– **ԱԻԵՏԱՐԱՆԻՉ**:
- 25.– **ԲԱՄԲԻՌ**: 1953 թ. Յունիս:
- 26.– **ԲԱՐՁՈՒՆԸ**: 1958 թ.:
- 27.– **ԲՈՒՐԱՍՏԱՆ**: 1950 թ.:
- 28.– **ԲՈՌԻՆՑԸ**: 1 Հոկտեմբեր 2006 թ.:
- 29.– **ԳԱՂԹԱԿԱՆ***: Պատի թերթ, 1918 թ.:
- 30.– **ԳԱՆՁԱՍԱՐ**: 1 Յունուար 1991 թ.:
- 31.– **ԳԱՌՆԻ**: 2000 թ.:
- 32.– **ԳԵՂԱՐԴ**: 1975 թ.:
- 33.– **ԳԻՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ**: 3 Յունիս 1923 թ.:
- 34.– **ԳԻՐ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ**:
- 35.– **ԳՐԱՍԷՐ**: Տեղեկատու:
- 36.– **ԳՐԱՍԷՐ**: 1942 թ. Յունուար:
- 37.– **ԳՐԻՉ**: 4 Ապրիլ 1998 թ.:
- 38.– **ԴԱՄԱՍԿԱՀԱՅ ԱՄԵՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐԸ**: 1958 թ. (Ա տարի, Փետր. 1):
- 39.– **ԴԷՊԻ ԲԱՐՁՈՒՆԸ**: 2007-2009 թթ.:
- 40.– **ԴԷՊԻ ԵՐԿԻՐ**: 1945 թ. Մարտ:
- 41.– **ԵԷՎԱՐԻ ԹԷՖԷՔԵՐԻՐԼԷՐ** (Օրական Մտածումներ): 1942 թ. հաւանաբար:
- 42.– **ԵՐԹ**: 2005 թ.:
- 43.– **ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԳՈՐԾԱԲՈՐ**: Տեսնել «ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ԳՈՐԾԱԲՈՐ»:
- 44.– **ԵՐԿԻՐ**: 1956 թ. Դեկտեմբեր:
- 45.– **ԵՓՐԱՏ**: 1919 թ.:
- 46.– **ԵՓՐԱՏ**: Երկօրեայ, 1919-ին հայերէն եւ արաբերէն տարբերակներով:
- 47.– **الفرات – L'EUPHRATE** («Ալ-Փուռաթ»: Եփրատ): Երկօրեայ, 1919-ին արաբերէն եւ հայերէն տարբերակներով:
- 48.– **ԵՓՐԱՏ**: 6 Յուլիս 1927 թ.:
- 49.– **ԵՓՐԱՏ-ԳՐԱԿԱՆ**: 1937 թ.:
- 50.– **ՉԱՐԳԱՅԻՐ**: 1930 թ.:
- 51.– **ՉԱՐԹՕՆԸ**: 1924 թ. Ապրիլ 12:
- 52.– **ՉՈՒԱՐԹՆՈՅ**: 2008 թ. Յունիս:
- 53.– **ԷՐԵՔՈՒՆԻ**:
- 54.– **ԹԻՐԱԽ**: 1993 թ.:
- 55.– **الجسر** (Ալ-Շըսըր, Կամուրջ): Օգոստոս 2003 թ.: Ոչ հայկական:
- 56.– **ԻՆՉ ԿԸ ՊԱՀԱՆՁԷ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ՆՈՐ ՇՐՁԱՆԷՆ**: 1937 թ.:
- 57.– **ԼԱԼԿԱՆ ՄԻՆԱՍ**: 1946 թ.:
- 58.– **ԼԻՔԱՆԱՆՀԱՅ ՏԱՐԵԳԻՐԸ**: 1955 թ.:

- 59.– **ԼՈՅՄ**: 1927 թ. Ապրիլ:
- 60.– **ԼՈՅՄ**: 5 Մայիս 1930 թ.:
- 61.– **ԼՈՒՍԱԹԵԻԿ**: 1994-1995 տարեշրջան:
- 62.– **ԼՈՒՍԱԹԱՏ**:
- 63.– **ԼՐԱՏՈՒ**: 1 Յունուար 1964 թուականին իվեր:
- 64.– **ԼՐԱՏՈՒ**: 1980 թ.:
- 65.– **ԽԱՉԲՈՒՌ**: 1946 թ. Նոյեմբեր:
- 66.– **ԾԱՂԿԵՓՈՒՆՋ**: 1944 թ.:
- 67.– **ԾԱՂԿԵՓՈՒՆՋ***: Բերթել վարժարանի:
- 68.– **ԾԻԱԾԱՆ**: 2001 թ. Յունուար:
- 69.– **ԾԻԱԾԱՆ**: 2010 թ.:
- 70.– **ԾԻԼԵՐ**: 1961 թ. Հոկտեմբեր, վերահրատարակում՝ 1972 թ.:
- 71.– **ԿԱՄՔ***: Սուրիոյ երիտասարդական Միութեան:
- 72.– **ԿԱՅԾԵՐ**: 1965 թ.:
- 73.– **ԿԱՆԹԵՂ**: Մարտ 1932 թ.:
- 74.– **ԿԱՆԹԵՂ**: 1953 թ.:
- 75.– **ԿԱՆԹԵՂ**: 2006 թ.:
- 76.– **ԿԱՍԻՈՍ**: Ա տարի, թիւ 1, Յունիս, 2012 թ.:
- 77.– **ԿԱՎՈՕՇ**:
- 78.– **ԿԵԱՆՔ**: 1929 թ. Օգոստոս:
- 79.– **ԿԻԼԻԿԵԱՆ**: 1930 թ.:
- 80.– **ԿԿՈՒ**: 1995 թ.:
- 81.– **ԿՈԿՈՆ**: 1921 թ.:
- 82.– **ԿՈԿՈՆ**: 1924 թ.:
- 83.– **ԿՈՐԻՉ**: 1981 թ.:
- 84.– **ԿՈՐԻԻՆ**: 23 Ապրիլ 1995 թ.: 2012 թ. (վերահրատարակում):
- 85.– **ԿՈՐԻԻՆ ԲԱՅԱՌԻԿ**: 2000 թ.:
- 86.– **ԿՈՒԼ-ՏՈՒՐ**: 1933 թ.:
- 87.– **ԿՐԹԱՍԻՐԱՅ**: 1923 թ.:
- 88.– **ԿՐԹԱՍԻՐԱՅ**: 2014 թ.:
- 89.– **ԿՐՕՆԱԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՈՒՂՂԵՑՈՅՑ**: 1941 թ.:
- 90.– **ՀԱԼԷՊԻ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ՄԵԾ ՈՒ ՊԶՏԻԿ ՏՉՐՈՒԿՆԵՐԸ**: 1949 թ.:
- 91.– **ՀԱՅԳՈՒԿ**: 2001 թ.:
- 92.– **ՀԱՅԵԱՅՔ**: 2001 թ.:
- 93.– **ՀԱՅԵԱՅՔ**: 2003 թ.:
- 94.– **ՀԱՅԵԼԻ**: 1920-ական թուականներու սկիզբը:
- 95.– **ՀԱՅ ԾԵՐԱՆՈՅ**: 1952 թ. Մարտին:
- 96.– **ՀԱՅԿԱՉՆ**: 1946 թ. Ապրիլ:
- 97.– **ՀԱՅ ԶԱՅՆ**: 1918 թ. Նոյեմբեր 13-ին:
- 98.– **ՀԱՅ ՊԱՏԱՆԻ**: 1952 թ. Յունիս:
- 99.– **ՀԱ-ՊԱՊԱՄ**: 1918 թ.:
- 100.– **ՀԱՅ ՍՔՈՒԼ**: 1925 թ. կամ 1926 թ.:
- 101.– **ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ ՊԱՏԱՆԻ**: 1946 թ.:
- 102.– **ՀԱՅ ՔՆԱՐ**: 1919 թ. (հաւանաբար):
- 103.– **ՀԱՍԿԱՔԱՂ**: 2009 թ.:

- 104.– **Հ.Բ.Ը.Մ.-Հ.Ե.Ը. ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ** («ԷՐԵՐՈՒՆԻ»): 1 Յունուար 1978 թ.:
- 105.– **Հ.Ե.Ը.-Ի ԶԱՅՆ**: 1961 թ.:
- 106.– **ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐԵՐ**: Կ'ենթադրուի, որ հրատարակուած ըլլայ 1918 թուականին:
- 107.– **ՀԵՏԱԽՈՅՉ**: 2001 թ.:
- 108.– **ՀԻՒՄԻՍԱՅՔ**: 30 Յունիս 1936 թ.:
- 109.– **ՀՈԳԵՒՈՐ ԿԵՐԱԿՈՒՐ**: 1930 թ.:
- 110.– **ՀՈՄ**: 23 Յունիս 1976 թ.:
- 111.– **ՀՈՍՀՈՍ**: 1928 թ. Օգոստոս 26 (թիւ 7):
- 112.– **ԶԱՅՆ**: 1927 թ.:
- 113.– **ԶԱՅՆ ԱՅՆԹԱՊԱՀԱՅՈՅ**: 2011 թ.:
- 114.– **ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ ԶԱՅՆ**:
- 115.– **ՄԱՆԱՆԱՅ**: 1946 թ.:
- 116.– **ՄԱՐԱՆԱԹԱ** (Տէրը կու գայ): 1 Յունիս 1925 թ.:
- 117.– **ՄԱՐՏԱԿՈՉ**: 1951 թ.:
- 118.– **ՄԱՐՏԻԿ**: 2011 թ.:
- 119.– **ՄԵՂՈՒ**: Հոկտեմբեր 1923 թ.:
- 120.– **ՄԵՆՔ**: 1940-ական թուականներուն:
- 121.– **ՄԵՆՔ**: 1998 թ.:
- 122.– **ՄԵՐ ՈՒՂԻՆ**: 1923 թ.:
- 123.– **ՄՇԱԿՈՅԹ**: 1952 թ. Ապրիլ:
- 124.– **ՄՇԱԿՈՅԹ**: 1967 թ.:
- 125.– **ՄՈՒՈՐԱԿ**: 1982 թ.:
- 126.– **ՄՈԿԼԻ / ՄՈԿԼԻՆ**: 1984 թ.:
- 127.– **ՄՈՒՐԾ**: 1936 թ. Օգոստոս:
- 128.– **ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԱԼՊՈՄ**: 1949 թ.:
- 129.– **ՅՈՅՍ**: 1922 թ.:
- 130.– **ՅՈՅՍ**: 1931 թ. եւ վերահրատարակուած 1937 թ.:
- 131.– **ՅՈՒՇԱՐՁԱՆ ՄՈՒՍԱ ԼԵՐԱՆ**: 1955 թ.:
- 132.– **ՆԱՅԻՐԻ**: Նոյեմբեր 1941 թ.:
- 133.– **النشرة الطائفية للارمن الكاثوليك** (Հայ Կաթոլիկ համայնքի լրատու): Յունուար-Փետրուար 1954 թ.:
- 134.– **ՆԱԲԱՍԱՐԳ**: 2004 թ. Փետրուար:
- 135.– **ՆԻԿՈՒ ԴՈՒՄԱՆ***: Սուրիոյ երիտասարդական Միութեան եւ Պատանեկան Միութեան:
- 136.– **ՆՈՐ ԱՅՆԹԱՊ**: 2002 թ.:
- 137.– **ՆՈՐ ԱՊՐԻԼ**: 1980 թ.:
- 138.– **ՆՈՐ ԱԻԵՏԱՐԵՐ**: 5 Նոյեմբեր 1927 թ.:
- 139.– **ՆՈՐ ԲԱՍՏԻՅԷԼ** («الباستيل الجديد»): 1927 թ.:
- 140.– **ՆՈՐ ԳԻՐՔ**: 6 Յունուար 1958 թ.:
- 141.– **ՆՈՐ ԾԻԼ**: 1 Մարտ 1979 թ.:
- 142.– **ՆՈՐ ՄԱՐԱՇ**: 1946 թ. Յունուար: Վերահրատարակուած՝ 2009 թ.:
- 143.– **ՆՈՐ ՈՒՂԻ**: 2013 թ.:
- 144.– **ՆՈՐ ՄԵՐՈՒՆԳ**: 1951 թ.:
- 145.– **ՆՈՐ ՍՈՒՐԻԱ**: Տեսնել «ՍՈՒՐԻԱ»:
- 146.– **NOUS VOICI** (Այստեղ ենք): 1930-ական թուականներուն:

- 147.– **ՇԱՆՈ**: 1981 թ.:
- 148.– **ՇԱՆՈ**: 2004 թ.:
- 149.– **ՇԱՐԺՈՒՄ**: 1947 թ. Սեպտեմբեր (Ա թիւ):
- 150.– **ՇԱԲԻՂ**: 1999 թ.:
- 151.– **ՇՈՂ**: 2000 թ. Մարտ:
- 152.– **ՇՈՂԵՐ**: 2010 թ.:
- 153.– **ՇՈՒՇԻ***: Սուրիոյ երիտասարդական Միութեան:
- 154.– **ՈՎԱՍԻՄ**: 1997 թ.:
- 155.– **ՈՒՍԱՆՈՂ**: 1921 թ.: Ամսաթերթ:
- 156.– **ՈՒՍԱՆՈՂ**: 1928 թ. Սեպտեմբեր-Դեկտեմբեր՝... :
- 157.– **ՈՒՍԱՆՈՂ**: Հալէպահայ Ուսանողական Միութեան հրատարակութիւն:
- 158.– **ՈՒՍԱՆՈՂ**: 1 Ապրիլ 2006 թ.:
- 159.– **ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆԻ ԶԱՅՆ**: 1995 թ.:
- 160.– **ՈՒՍՈՒՄ**: 1925 թ.:
- 161.– **ՊԱՅՔԱՐ ԿԵՆԱՅ**: 1924 թ. Հոկտեմբեր:
- 162.– **ՊԱՏԱՆԻ**: 1922 թ.:
- 163.– **ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ**: Առաջնորդարան Հայոց Բերիոյ Թեմի, 1978 թ.:
- 164.– **ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ**: Հ.Բ.Ը.Մ.-Հ.Ե.Ը.:
- 165.– **ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ**: 1979 թ.: Հ.Յ.Դ. Քրիստափոր Ուսանողական Միութեան (ԲՈՄ):
- 166.– **ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ-ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ**: 1960 թ.:
- 167.– **ՊԱՐՄԱՆ**: 1958 թ. Մարտ:
- 168.– **ՊԻՇԱԿ**: 1923 թ.:
- 169.– **ՋԱՀԱԿԻՐ**: 2007 թ.:
- 170.– **ՌԱԶՄԻԿ**: 1983 թ.:
- 171.– **ՍԱԼՆԱՄԷ** (Տարեգիրք): 1868 թ.: Ոչ հայկական:
- 172.– **ՍԱՀԱԿԵԱՆԻ ԶԱՅՆ**: 1964 թ. Մարտ 1:
- 173.– **ՍԱՊԱՀ ԵՐԼՏԸԶԸ** (Առաւօտեան Աստղ կամ Լուսաստղ): 6 Ապրիլ 1926 թ.:
- 174.– **ՍԱՍՈՒՆ**: 1 Յունուար 1948 թ.:
- 175.– **SPARKS – الشرر** (Կայծեր): 1968 թ.:
- 176.– **ՍԵՐՈՒՆԴ**: Ապրիլ 2001 թ.:
- 177.– **ՍԵԲԱՆ**: 1946 թ.:
- 178.– **ՍԿԱՌԻՏԻՆ ԶԱՅՆԸ**: 1 Յունուար 1965 թ.:
- 179.– **ՍՈՒՐԻԱ**: 17 Յունիս 1946 թ.:
- 180.– **ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ԱԼՊՈՄ**: 1927 թ.:
- 181.– **ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՄԱՍՈՒԼ**: 1922 թ.:
- 182.– **ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՄԱՍՈՒԼ**: 16 Մարտ 1925 թ.:
- 183.– **ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ**: 1920 թ.:
- 184.– **ՍՈՒՐԻԱՀԱՅ ՏԱՐԵՑՈՅՑ**: 1925 թ.:
- 185.– **ՍՈՒՐԻԱ ՎԷ ԼԻԲԱՆԱՆՏԱՔԻ ԷՐՄԷՆԻ ԻՆՃԻԼԻ ՔԻԼԻՍԷԼԷՐ ԻԹԹԻՀԱՏԸՆԸՆ ՍԷՆԷՎԻ ԻՃԹԻՄԱԸ** (Սուրիոյ եւ Լիբանանի Հայ Աւետ. Եկեղեցիներու Միութեանց Տարեկան Համագումարը): 1929 թ.:
- 186.– **ՍՊԱՐՏԱԿ**: 1927 թ.:
- 187.– **ՎԱՀԱԳՆ**: 1952 թ. Օգոստոս:
- 188.– **ՎԵՐԱԴԱՐՁ**: 1992 թ.:
- 189.– **ՎԵՐԵԼՔ**: 1957 թ.:

- 190.– **ՏԱԹԵԻ**: 1926 թ. (Հալեպի մէջ):
- 191.– **ՏԱԹԵԻ**: 2008 թ.:
- 192.– **ՏԱՐԱԳԻՐ**: Դեկտեմբեր 1918 թ.:
- 193.– **ՏԱՐԵԳԻՐԸ ԶԱՐԷՆ ԵՓՓԷ ԱԶԳ. ՃԵՄԱՐԱՆԻ**: 1999 թ.:
- 194.– **ՏԱՐՕՆ**: 1949 թ.:
- 195.– **ՏԱՐՕՆԻ ԱՐԾԻԷ**: 1952 թ.:
- 196.– **ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ**: 1930 թ.: Հայ Սուրբ Գիրք ուսուցանող ընկերակցութեան Հալեպի մասնաճիւղի:
- 197.– **ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ**: 1971 թ.: Հայ Կաթողիկէ Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ ժողովրդապետութեան:
- 198.– **ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ՀԱԼԷՊԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՐԲԱՆՈՅԻ**: 1922 թ.:
- 199.– **ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ԵՒ ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌ ԳԱՂԹ. ԽՆԱՄԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐ. ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻ**: 1932 թ. (1929 Դեկտ. - 1932 Մեպտ.):
- 200.– **ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ**: 1929 թ.:
- 201.– **ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ**: 1950 թ. Նոյեմբեր:
- 202.– **ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ**: 2006-2007 թթ.:
- 203.– **ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ**: 2020 թ.:
- 204.– **ՏԵՂԵԿԱՏՈՒՌԹԻՒՆ ՀԱԼԷՊԻ ՀԱՅ ԱԶԳ. ԿԱՐՄԻՐ ԽԱԶԻ**: 1926 թ. (4 Հոկտ. 1925-30 Նոյ. 1926 թ.):
- 205.– **ՏԻԳՐԻՍ**: 1946 թուական:
- 206.– **ՏԻՐ**: 1989 թ.:
- 207.– **ՏԻՐ***: Հ.Բ.Ը. Միութեան Հ.Ե.Ը.-ի գրական յանձնախումբի:
- 208.– رسالة الأحد (Կիրակնօրեայ պատգամ): 2002 թ.:
- 209.– **ՐՈՒՀԱՆԻ ԹԱ՛ԱՄ** (Հոգեւոր Կերակուր): 1930 թ.:
- 210.– **ՐՈՒՀԱՆԻ ՊԻՐԱՏԵՐԼԻՅԻՆ ՐԻՓՈՐԹԸ** (Հոգեւոր Եղբայրներու Միութեան Տեղեկատու): 1930 թ.:
- 211.– **THE REPORTER** (Տեղեկատու): 1929 թ.:
- 212.– **ՅԱՆԸ**: 1961 թ. Նոյեմբեր:
- 213.– **ՅՈՒԼԵՐ**: Ա տարի, Մայիս 1985 թ., թիւ 1 (1984-1985 տարեշրջանի, թիւ 1):
- 214.– **ՓԱՐՈՍ**: 1927 թուական:
- 215.– **ՓԱՐՈՍ**: 2008 թ.:
- 216.– **ՓԻԲՆԻԿ***: 1965-1966 թթ.: Կրթասիրաց մշակութային միութեան:
- 217.– **ՓՈԹՈՐԻԿ**: 1980 թ.:
- 218.– **ՓՈԹՈՐԻԿ***: Սուրիոյ Երիտասարդական Միութեան:
- 219.– **ՓՈԹՈՐԻԿ**: 1996 թ.:
- 220.– **ՓՈՐՁԱՆԸ**: 1916 թ.:
- 221.– **ՓՈՒՆՁ**: 1954 թ. Յունուար:
- 222.– **ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ**: 1945 թ.:
- 223.– **ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ԳՈՐԾԱԲՈՐ**: Յունուար 1941 թ.:
- 224.– **ՕՇԱԿԱՆ**: Առաջնորդարան Հայոց Բերիոյ Թեմի, Պարբերաբերթ, յետոյ՝ երկամսեայ, 1982-1991 թթ.:
- 225.– **ՕՇԱԿԱՆ**: 25 Մեպտեմբեր 1988 թ.: 1989 թ.: 2006 թ., 24 Փետուար 2022 թ.:
- 226.– **L'Orpheline** (Որբուհի): 1926 թ.:
- 227.– **ՖՈՒՐՍԱԹԸ ՉԱՅ ԷԹՄԷ** (Առիթը Մի՛ Փախցնէր): 1925 թ.:
- 228.– **فراة** («Ֆուվա»: Եփրատ): 27 Մայիս 1867 թ.: Ոչ հայկական:

ՍՈՒՐԻԱՀԱՅ ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱՐԳՈՎ

Սուրիահայ պարբերական մամուլի ժամանակագրական կարգի ցուցակին մէջ չեն ներառուած այն հրատարակութիւնները, որոնք ոչ հայկական են, եւ այդ պարբերականներուն մէջ հայերէն բաժինի տեղ տրուած է: Այդ պարբերականներուն անունները տեղադրած ենք ցուցակի աւարտին:

Այն պարբերականները, որոնց հրատարակութեան թուականները մեզի անյայտ են, բնականաբար ցանկին մէջ չեն ներառուած: Իսկ այն պարբերականները, որոնք երկու անուն ունեցած են, ընտրած ենք առաջինը՝ հրատարակութեան սկսած անունը կամ այդ անունը, որ աւելի նշանաւոր եղած է: Երկու անուն ունեցած պարբերականներուն պարագային՝ տուեալ անունին կողքին փակագիծի մէջ նշած ենք երկրորդին անունը: Օրինակ՝ «Ամենասուրբ Հաղորդութեան Առաքեալը» («Առաքեալ»), «Քրիստոնէայ Գործաւոր» («Երիտասարդ Գործաւոր») եւ այլն:

1912 – ԱՂԲԻԻՐ:

1916 – ՓՈՐՁԱՆՔ:

1918 – ԳԱՂԹԱԿԱՆ:

1918 Նոյեմբեր 13 – ՀԱՅ ՁԱՅՆ:

1918 Դեկտեմբեր – ՏԱՐԱԳԻՐ:

1918 – ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐԵՐ, կ'ենթադրուի, որ հրատարակուած ըլլայ այդ թուականին:

1918 – ՀԱ-ՊԱՊԱՍ:

1919 – ԱԶԳԱՅԻՆ ԽԱՄԱՃԻԿՆԵՐ:

1919 – ԵՓՐԱՏ, եռօրեայ:

1919 – ԵՓՐԱՏ, երկօրեայ: 1919-ին հայերէն եւ արաբերէն տարբերակներով:

1919 – الغرات - L'EUPHRATE («Ալ-Փուռայթ»: Եփրատ), երկօրեայ, 1919-ին արաբերէն եւ հայերէն տարբերակներով:

1919 (հաւանաբար) – ՀԱՅ ԶՆԱՐ:

1920 – ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ:

1920-ական թուականներու սկիզբը – ՀԱՅԵԼԻ:

1921 – ՈՒՍԱՆՈՂ:

1921 – ԿՈԿՈՆ:

1922 – ՊԱՏԱՆԻ:

1922 – ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ, օրաթերթ:

1922 – ՅՈՅՍ, ամսաթերթ:

1922 – ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ՀԱԼԷՊԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑԻ:

1923 – ՄԵՐ ՈՒՂԻՆ:

1923 Յունիս 3 – ԳԻՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ:

1923 Հոկտեմբեր – ՄԵՂՈՒԲ:
 1923 – ԿՐԹԱՍԻՐԱՑ:
 1923 – ՊԻԾԱԿ:
 1924 Ապրիլ 12 – ՉԱՐԹՕՆՔ:
 1924 Հոկտեմբեր – ՊԱՅՔԱՐ ԿԵՆԱՑ:
 1924 – ԿՈԿՈՆ:
 1925 – ՈՒՍՈՒՄ:
 1925 – ՍՈՒՐԻԱՀԱՅ ՏԱՐԵՑՈՅՑ:
 1925 – ՖՈՒՐՍԱԹԸ ՉԱՅ ԷԹՄԷ (Առիթը Մի՛ Փախցնեք):
 1925 Մարտ 16 – ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՄԱՍՈՒԼ, ամսաթերթ:
 1925 Յունիս 1 – ՄԱՐԱՆԱԹԱ (Տերը կու գայ):
 1925 կամ 1926 – ՀԱՅ ՍՔՈՒԼ:
 1926 – ՏԱԹԵԲ, կրօնական տարեցոյց, Հալէպ հրատարակուածը:
 1926 – ՏԵՂԵԿԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ ՀԱԼԷՊԻ ՀԱՅ ԱԶԳ. ԿԱՐՄԻՐ ԽԱԶԻ:
 1926 – L'Orpheline (Որբուհի):
 1926 Ապրիլ 6 – ՍԱՊԱՀ ԵԸԼՏԸԶԸ (Առաւօտեան Աստղ կամ Լուսաստղ):
 1927 – ՓԱՐՈՍ, օրաթերթ:
 1927 – ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ԱԼՊՈՍ:
 1927 – ՆՈՐ ԲԱՍՏԻՅԼ («الباستيل الجديد»):
 1927 – ՋԱՅՆ:
 1927 – ՍՊԱՐՏԱԿ, Բագրա:
 1927 Ապրիլ – ԼՈՅՍ, եռամսեայ:
 1927 Յուլիս 6 – ԵՓՐԱՏ, եռօրեայ (1927-1936 թթ.), երկօրեայ (1936-1937 թթ.), շաբաթաթերթ (1937-1938 թթ.), ապա՝ օրաթերթ (1939-1949 թթ.):
 1927 Նոյեմբեր 5 – ՆՈՐ ԱԲԵՏԱԲԵՐ:
 1928 Օգոստոս 26 – ՀՈՍՀՈՍ, թիւ 7-ն:
 1928 Սեպտեմբեր-Դեկտեմբեր՝... – ՈՒՍԱՆՈՂ, միամսեայ հանդէս Պատանիներու:
 1929 – ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ, ամսաթերթ:
 1929 – THE REPORTER (Տեղեկատու):
 1929 Օգոստոս – ԿԵԱՆՔ:
 1929 – ՍՈՒՐԻԱ ՎԷ ԼԻԲԱՆԱՆՏԱՔԻ ԷՐՄԷՆԻ ԻՆՃԻԼԻ ՔԻԼԻՍԷԼԷՐ
 ԻԹԹԻՀԱՏԸՆԸՆ ՍԷՆԷՎԻ ԻՃԹԻՄԱԸ (Սուրիոյ եւ Լիբանանի Հայ Աւետ.
 Եկեղեցիներու Միութեանց Տարեկան Համագումարը):
 1930 – ԲՈՒՀԱՆԻ ԹԱՂԱՍ (Հոգեւոր Կերակուր):
 1930 – ԲՈՒՀԱՆԻ ՊԻՐԱՏԷՐԼԻՅԻՆ ԲԻՓՈՐԹԸ (Հոգեւոր Եղբայրներու Միութեան
 Տեղեկատու):
 1930 – ՀՈԳԵՒՈՐ ԿԵՐԱԿՈՒՐ:
 1930 – ԿԻԼԻԿԵԱՆ:
 1930 – ՉԱՐԳԱՑԻՐ:
 1930 – ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ: Հայ Սուրբ Գիրք ուսուցանող ընկերակցութեան Հալէպի մաս-
 նաճիւղի:
 1930 Մայիս 5 – ԼՈՅՍ, ամսաթերթ:
 1930-ական թուականներուն – NOUS VOICI (Այստեղ ենք):

1931 – ՅՈՅՍ, ամսաթերթ, վե.՝ 1937 թ.:
 1932 Մարտ – ԿԱՆԹԵՂ, ամսաթերթ:
 1932 – ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ԵՒ ՀԱՇՈՒԹԵԿՈՒԹՅԱՆ ԳԱՂԹ. ԽՆԱՄԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵՂՐ.
 ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄՔԻ:
 1933 – ԿՈՒԼ-ՏՈՒՐ:
 1936 Յունիս 30 – ՀԻՒՄԻՍԱՅԳ:
 1936 Օգոստոս – ՄՈՒՐԾ:
 1937 – ԵՓՐԱՏ-ԳՐԱԿԱՆ:
 1937 – ԻՆՉ ԿԸ ՊԱՀԱՆՁԷ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆԷՆ:
 1940-ական թուականներուն – ԱՐԾԻԻ:
 1940-ական թուականներուն – ՄԵՆՔ:
 1941 Յունուար – ԶՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ԳՈՐԾԱՒՈՐ:
 1941 – ԿՐՕՆԱԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՈՒՂՂԵՑՈՅՑ:
 1941 Նոյեմբեր– ՆԱՅԻՐԻ:
 1942 Յունուար – ԳՐԱՍԷՐ:
 1942 հաւանաբար – ԵԷՎՄԻ ԹԷՖԷՔԶԻԻՐԼԷՐ (Օրական Մտածումներ):
 1944 – ԾԱՂԿԵՓՈՒՆՋ:
 1945 – ԶՐԻՍՏԱՓՈՐ:
 1945 Մարտ – ԴԷՊԻ ԵՐԿԻՐ:
 1946 Յունուար – ՆՈՐ ՄԱՐԱՇ, վե.՝ 2009 թ.:
 1946 – ՍԵԲԱՆ:
 1946 – ՏԻԳՐԻՍ:
 1946 – ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ ՊԱՏԱՆԻ:
 1946 Ապրիլ – ՀԱՅԿԱՁՆ:
 1946 – ՄԱՆԱՆԱՅ:
 1946 Յունիս 17 – ՍՈՒՐԻԱ:
 1946 Յունիս 23 – ԱՐԵԲԵԼՔ:
 1946 Նոյեմբեր – ԽԱՉԲՈՒՌ:
 1946 – ԼԱԼԿԱՆ ՄԻՆԱՍ
 1947 Սեպտեմբեր – ՇԱՐԺՈՒՄ:
 1948 Յունուար 1 – ՍԱՍՈՒՆ:
 1948 – ԱՐԵԲԵԼՔ ՏԱՐԵԳԻՐՔ:
 1949 – ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԱԼՊՈՄ:
 1949 – ՏԱՐՕՆ:
 1949 – ՀԱԼԷՊԻ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ՄԵԾ ՈՒ ՊՉՏԻԿ ՏՉՐՈՒԿՆԵՐԸ:
 1950 – ԱԲԱՐԱՅՐ:
 1950 – ԲՈՒՐԱՍՏԱՆ:
 1950 Նոյեմբեր – ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ, պարբերաթերթ Հայկական Բարեգործական Ընդհա-
 նուր Միութեան:
 1951 – ՄԱՐՏԱԿՈՉ:
 1951 – ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ:
 1951 – ԱՐԵԲԵԼՔ-ԲԱՅԱՌԻԿ:
 1952 – ՏԱՐՕՆԻ ԱՐԾԻԻ:

1952 Մարտ – ՀԱՅ ԾԵՐԱՆՈՅ:
 1952 Ապրիլ – ՄՇԱԿՈՅԹ, պարբերաթերթ:
 1952 Յունիս – ՀԱՅ ՊԱՏԱՆԻ:
 1952 Օգոստոս – ՎԱՀԱԳՆ:
 1953 – ԿԱՆԹԵՂ, հանդես:
 1953 Յունիս – ԲԱՄԲԻՌ:
 1953 Նոյեմբեր – ԱՄԵՆԱՍՈՒՐԻ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՔԵԱԼԸ:
 1954 Յունուար – ՓՈՒՆՁ:
 1954 Յունուար-Փետրուար – النشرة الطائفية للارمن الكاثوليك (Հայ Կաթոլիկ համայնքի լրատու):
 1955 – ՅՈՒՇԱՐՁԱՆ ՄՈՒՍԱ ԼԵՐԱՆ:
 1955 – ԼԻԲԱՆԱՆԱՀԱՅ ՏԱՐԵԳԻՐԸ:
 1956 Դեկտեմբեր – ԵՐԿԻՐ, շարունակությունն է, տարիներ առաջ դադրած «Դէպի
 Երկիր»-ին:
 1957 Յուլիս 20 – ԱՐԵՒԵԼՔ ՄԱՐԶԱՇԽԱՐՀ:
 1957 – ՎԵՐԵԼՔ:
 1958 Յունուար 6 – ՆՈՐ ԳԻՐԸ:
 1958 Փետրուար 1 – ԴԱՄԱՍԿԱՀԱՅ ԱՄԵՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐԸ:
 1958 Մարտ – ՊԱՐՄԱՆ:
 1958 – ԲԱՐՁՈՒՆՔ:
 1960 – ԱՂՕԹՔԻ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆ:
 1960 – ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ:
 1961 Հոկտեմբեր – ԾԻԼԵՐ, վե.՝ 1972 թ.:
 1961 Նոյեմբեր – ՅԱՆՔ:
 1961 – Հ.Ե.Ը.-Ի ՁԱՅՆ:
 1964 Յունուար 1 – ԼՐԱՏՈՒ:
 1964 Մարտ 1 – ՍԱՀԱԿԵԱՆԻ ՁԱՅՆ:
 1965 Յունուար 1 – ՍԿԱՈՒՏԻՆ ՁԱՅՆԸ:
 1965 – ԿԱՅԾԵՐ:
 1967 – ՄՇԱԿՈՅԹ, պարբերագիրք:
 1968 – SPARKS-الشرر (Կայծեր):
 1971 – ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ:
 1975 – ԳԵՂԱՐԴ:
 1976 Յունիս 23 – ՀՈՄ:
 1978 Յունուար 1 – ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ Հ.Բ.Ը.Մ.-Հ.Ե.Ը.:
 1978 Հոկտ.-Դեկտ. – ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ: Առաջնորդարան Հայոց Բերիոյ Թեմի:
 1979 Մարտ 1 – ՆՈՐ ԾԻԼ:
 1979 – ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ: Հ.Յ.Դ. Քրիստափոր Ուսանողական Միութեան (ԶՈՄ):
 1980 – ԷՐԵՐՈՒՆԻ:
 1980 – ՆՈՐ ԱՊՐԻԼ:
 1980 – ՓՈԹՈՐԻԿ, պարբերաթերթ ՍԵՄ-ի:
 1981 – ՇԱՆԹ:
 1981 – ԿՈՐԻՉ:

- 1982 – ՕՇԱԿԱՆ: Պարբերաթերթ, յետոյ՝ երկամսեայ: Առաջնորդարան Հայոց Բերիոյ
Թեմի պարբերաթերթ:
- 1982 – ՄՈԼՈՐԱԿ:
- 1982 – ՎԵՐԱԴԱՐՁ:
- 1983 – ԱԿՈՒՆՔ:
- 1983 – ՌԱԶՄԻԿ:
- 1983 – ԱՅԲԷՆ:
- 1983 – [ԱՆԱՆՈՒՆ ԹԵՐԹԻԿ (Ա.Ք.Ե.Ճ.-ի երեկոյեան բաժնի, 11 կարգի ա բաժանու-
մի աշխակերտներուն)]:
- 1984 – ՄՈԿԼԻ / ՄՈԿԼԻՆ:
- 1984 – ԼՐԱՏՈՒ, Հայ Աւետ. Նախատակաց եկեղեցի:
- 1985 Մայիս – ՅՈԼՔԵՐ:
- 1988 Սեպտեմբեր 25 – ՕՇԱԿԱՆ, կիրակնօրեայ լրատու: Վերահրատարակուած՝ 1989
թ., վե.՝ 2006 թ., վե.՝ 27 Փետրուար 2022 թ.:
- 1989 – ՏԻՐ:
- 1991 Յունուար 1 – ԳԱՆՁԱՍԱՐ, երկշաբաթաթերթ:
- 1992 – ԱԶԱՏԱՄԱՐՏ, 2016-ին վերահրատարակուած՝ «ԱԶԱՏԱՄԱՐՏԻԿ»:
- 1993 – ԹԻՐԱԽ:
- 1993 – ԳԱՆՁԱՍԱՐ, շաբաթաթերթ:
- 1993 Հոկտեմբեր 27 – ԳԱՆՁԱՍԱՐ ՅԱԲԵԼՈՒՄԸ:
- 1994 – ԳԱՆՁԱՍԱՐ ԲԱՅԱՌԻԿ:
- 1994-1995 (ուսումնական տարեշրջանին) – ԱՇԱԿԵՐՏԻՆ ՁԱՅՆԸ:
- 1994-1995 տարեշրջան – ԼՈՒՍԱԹԵԻԿ:
- 1995 Ապրիլ 23 – ԿՈՐԻԻՆ, ամսաթերթ, վե.՝ 2012 թ.:
- 1995 – ԿԱՈՒ:
- 1995 – ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆԻ ՁԱՅՆ:
- 1996 – ՓՈԹՈՐԻԿ, պարբերաթերթ ՍԵՄ-ի Փոթորիկ Մանձ.-ի:
- 1997 – ՈՎԱՍԻՍ:
- 1998 – ԳՐԻՉ:
- 1998 – ՄԵՆՔ:
- 1999 – ՏԱՐԵԳԻՐՔ ԶԱՐԷՆ ԵՓՓԷ ԱԶԳ. ՃԵՄԱՐԱՆԻ:
- 1999 – ՇԱԽԻՂ:
- 2000 – ԿՈՐԻԻՆ ԲԱՅԱՌԻԿ:
- 2000 Մարտ – ՇՈՂ:
- 2000 – ԳԱՌՆԻ:
- 2001 Յունուար – ԾԻԱԾԱՆ:
- 2001 – ՀԱՅԵԱՑՔ:
- 2001 – ՀԵՏԱԽՈՅՉ:
- 2001 – ՀԱՅԴՈՒԿ:
- 2001 Ապրիլ – ՍԵՐՈՒՆԴ:
- 2002 – ՆՈՐ ԱՅՆԹԱՊ:
- 2002 – رسالة الأحد (Կիրակնօրեայ պատգամ):
- 2003 – ՀԱՅԵԱՑՔ:

2004 – ՇԱՆԹ:
 2004 Փետրուար – ՆԱԻԱՍԱՐԴ:
 2005 – ԱՇԽԱՏԱՆՔ:
 2005 – ԵՐԹ:
 2006 – ԿԱՆԹԵՂ, ամսաթերթ, Ազգ. Միացեալ վարժարանին (Դամասկոս):
 2006 Ապրիլ 1 – ՈՒՍԱՆՈՂ, ամսաթերթ:
 2006 Հոկտեմբեր 1 – ԲՈՒՌՆՑՔ:
 2006-2007 – ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ, Սուրիահայ Օգնութեան Իսաչի տեղեկատու:
 2007 – ՋԱՀԱԿԻՐ:
 2007 – ԴԷՊԻ ԲԱՐՁՈՒՆՔ:
 2008 – ՓԱՐՈՍ, ամսաթերթ, Դամասկոս:
 2008 – ՏԱԹԵԷ, հայագիտական տարեգիրք:
 2008 Յունիս – ՉՈՒԱՐԹՆՈՑ:
 2009 – ՀԱՍԿԱԶԱՂ:
 2010 – ԾԻԱԾԱՆ:
 2010 – ՇՈՂԵՐ:
 2011 – ՋԱՅՆ ԱՅՆԹԱՊԱՀԱՅՈՑ:
 2011 – ՄԱՐՏԻԿ:
 2012 Յունիս – ԿԱՍԻՈՍ:
 2013 – ՆՈՐ ՈՒՂԻ:
 2014 – ԿՐԹԱՍԻՐԱՑ:
 2016 – [ԱՆԱՆՈՒՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ (Հ.Մ.Ը.Մ.-ի)]:
 2016 – ԱԶԱՏԱՄԱՐՏԻԿ:
 2020 – ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ, առաջնորդութիւն Բերիոյ Հայոց Թեմի տեղեկատու:

ՈՉ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

1867 Մայիս 27 – فرات (ՖՌԱԹ կամ ՖԸՌԱԹ: Եփրատ):
 1868 – ՍԱԼՆԱՄԷ (Տաբեգիրք):
 1918 – ԱԺԱՆՍ ՌԻԻԹԷՐ (Agence Reuters):
 2003 Օգոստոս – الجسر (Ալ-Շըսըր, Կամուրջ):

ՍՈՒՐԻԱՀԱՅ ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻ ԽՄԲԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ԱՆՈՒԱՆԱՑԱՆԿ

Ստորել կը ներկայացնենք սուրիահայ պարբերական մամուլի խմբագիրներու անունները՝ ազգանուններու այբուբենական շարքով: Խմբագիրներու ազգանուն-անունի կողքին կցած ենք անոնց խմբագրած թերթերու եւ պարբերաթերթերու անունները, ինչպէս նաեւ խմբագրած ժամանակահատուածի տարեթիւերը կամ պարբերականի հերթականութեան թիւերը:

- **Աբարդեան վեր. Պարգեւ**, «Հայ Ծերանոց» պարբերաթերթ-տեղեկատու (1971-1974 թթ.), (1974-1976 թթ.) եւ (1977-1978 թթ.):
- **Աթոզեան Գէորգ**, «Sparks» (Կայծեր) եւ «الشعر» (Կայծեր) պարբերաթերթ:
- **Այվազեան Գրիգոր ծ. վրդ.**, «Հայ Ծերանոց» պարբերաթերթ-տեղեկատու, (1952-1957 թթ.), (1957-1966 թթ.) եւ (1967-1971 թթ.) եւ «Պարբերաթերթ հայ կաթողիկէ առաջնորդարանի» (1968-1969 թթ.):
- **Անգուլթ Գրիգոր (Եբրանոսեան)**, «Գաղթական»:
- **Աշըգեան Նորայր ծ. վրդ.**, «Օշական» կիրակնօրեայ լրատու (երկրորդ շրջան):
- **Աշոտեան-Ճահինեան Մարմանդ**, «Կկու»:
- **Արարատ (Նաճարեան) Անդրանիկ**, «Մշակոյթ» պարբերագիրք:
- **Արարատեան Քնարիկ**, «Ծաղկեփունջ»:
- **Աւետեան Պերճուհի**, «Նոր Մարաշ» պարբերագիրք:
- **Աւօ (Աւետիս Թումայեան)**, «Յեղափոխական Ալպոմ»:
- **Գազանճեան Ծորճ**, «Կոկոն» (1921 թ.):
- **Գաթրճեան Աւօ (Աւետիս)**, «Բռունցք» ամսաթերթ եւ «Զայն Այնթապահայոց» պարբերաթերթ:
- **Գալայճեան Գէորգ**, «Ծաղկեփունջ»:
- **Գասպարեան-Վարդապետեան Փաթիկ**, «Կկու»:
- **Գասպարեան Սալբի**, «Յոլքեր»:
- **Գարճեան վեր. Յովհաննէս**, «Հայ Ծերանոց» պարբերաթերթ-տեղեկատու, (1952-1957 թթ.) եւ «Լրատու»:
- **Գերմանիկեան Մեսրոպ**, «Խաչքուն»:
- **Գոյլումճեան Հայկ**, «Խաչքուն» եւ «Երկիր» (1957-1959 թթ.):
- **Գոյլումճեան Պետրոս**, «Կապիթոլ»:
- **Գուշագճեան Մարտիրոս**, «Դէպի Երկիր» պարբերագիրք, «Յուշարձան Մուսա Լերան», «Շարժում» պարբերաթերթ եւ «Երկիր» (1956 թ.):
- **Գուշեան Զատիկ**, «Հ.Ե.Ը.-ի Զայն»:
- **Դանիէլեան Էօթէնի**, «Յոլքեր»:
- **Եազըճեան Յովհաննէս**, «Սուրիա» օրաթերթ (1950-1951 թթ.):

- **Նաղուպեան Յովհաննէս**, «Մահակեանի Չայն» երկշաբաթաթերթ:
- **Երազենց Ա.**, «Կանթեղ» հանդէս:
- **Երէցեան Գրիգոր**, «Հայ Ծերանոց» պարբերաթերթ-տեղեկատու (1957-1966 թթ.):
- **Երէցեան Մատթէոս**, «Եփրատ» օրաթերթ, «Հիւսիսայգ», «Սուրիա» օրաթերթ (1946-1947 թթ.) եւ «Հայկաի Բարեգործականի Մեծ ու Պզտիկ Տգրուկները»:
- **Երէցեան Պարոյր**, «Մարտակոչ»:
- **Մոնոֆարեան Երուանդ**, «Արեւելք» օրաթերթ (1957-1963 թթ.):
- **Չառիկեան Յովհաննէս**, «Չարգացիր» պարբերաթերթ:
- **Էքմանեան Բէկի**, «Շողեր» պարբերաթերթ:
- **Թամբերեան Չեփիւռ**, «Հայեացք» պարբերաթերթ:
- **Թաշնեան Մկրտիչ**, «Բրիտտոնեայ Գործաւոր» ամսաթերթ:
- **Թաշնեան Տիրան**, «Հայկազն»:
- **Թապազեան Լուրֆի**, «Վերելք» պարբերաթերթ:
- **Թերզեան Անդրանիկ**, «Ծաղկեփունջ»:
- **Թէքէլեան Նշան**, «Խաչքում»:
- **Թէօթօլեան Մինաս**, «Արեւելք» օրաթերթ (1947-1956 թթ.) եւ «Արեւելք» տարեգիրք:
- **Թորանեան Թորոս**, «Դէպի Երկիր» պարբերագիրք (1949 թ.), եւ «Նոր Այնթապ» պարբերաթերթ:
- **Թոփալեան Բիւզանդ Յովհաննէս**, «Մեղու» ամսաթերթ:
- **Թօսունեան Արարատ աբղ.**, «Պարբերաթերթ», Առաջնորդարան Հայոց Բերիոյ Թեմի:
- **Իսրայէլեան Նշան**, «Արեւելք» օրաթերթ (քանի մը ամիսներ):
- **Խանգատեան Ֆերուզ**, «Սուրիա» օրաթերթ (1947-1948 թթ.):
- **Խաչիկեան պատ. Մհեր (1984-1985 թթ.), պատ. Ա. (Աւետիս) Պոյներեան (1985 թ.), վերապատուելիներ՝ Լուրֆի Հայտոսթեան եւ Յակոբ Սաղրեան (1986 թ.), պատ. Մկրտիչ Մելքոնեան (1986-1987 թթ.), վեր. Աւետիս Պոյներեան (1987-2003 թթ.), պատ. Վաչէ Էքմէքնեան (2003-2010 թթ.), պատ. Սիմոն Տէր-Մահակեան (2011-2020 թթ.), «Լրատու» (1984-2020), Հայ Աւետ. Նահատակաց եկեղեցի:**
- **Խրլորեան Տիգրան Ճ.**, «Նոր Աւետաբեր»:
- **Ծառուկեան Անդրանիկ**, «Նայիրի» պարբերագիրք, ապա՝ ամսագիր եւ «Արեւելք» օրաթերթ (1946-1947 թթ.):
- **Կաղեան-Տիքաիքեան Ռիթա**, «Կկու»:
- **Կապրաշ Մկրտիչ**, «Հոսիոս»:
- **Կէպէնլեան Սեդրակ**, «Եփրատ» օրաթերթ եւ «Հայ Չայն» օրաթերթ:
- **Կիրակոսեան Սարգիս**, «Յոլքեր»:
- **Կիւլիւզեան Տիգրան**, «Սուրիա» օրաթերթ (1953-1954 թթ.):
- **Հայտոսթեան Լուրֆի Յ.**, «Լոյս» ամսաթերթ:
- **Ղազարեան Ծովիկ**, «Յոլքեր»:
- **Ղալիկեան-Թամբերեան Չեփիւռ**, «Դէպի Բարձունք» լրատու ապա՝ տեղեկատու թերթիկ:
- **Ճեպենեան Ռոպերտ**, «Գեղարդ» սուրիահայ տարեգիրք (Ե եւ Չ գիրքերը):
- **Ճիլերնեան Երուանդ**, «Հայ Ծերանոց» պարբերաթերթ-տեղեկատու (1967-1971 թթ.), (1971-1974 թթ.), (1974-1976 թթ.) եւ (1977-1978 թթ.):

- **Մանուշակեան Ս.**, «Լոյս» ամսաթերթ:
- **Մասպանաճեան Լուտեր**, «Արեւելք Մարգաշխարհ»:
- **Մատեան Ա. (Աւետիս Պարմաքսրզեան)**, «Կանթեղ» հանդէս:
- **Մատէեան Յարութիւն**, «Սպարտակ»:
- **Մարանեան Դազար**, «Մանանայ (Աստուծոյ Խօսքը)» տարեգիրք:
- **Մեխակ Վարդ (Վարդիվառ Գարանֆիլեան)**, «Եփրատ» եռօրեայ, «Գիտական Շարժում» ամսաթերթ, «Սուրիական Մամուլ» օրաթերթ եւ «Սուրիական Մամուլ» ամսաթերթ:
- **Մերտխանեան Մարի**, «Գանձասար» շաբաթաթերթ:
- **Մկրտիչեան Խաժակ**, «Գանձասար» շաբաթաթերթ:
- **Մկրտիչեան Մկրտիչ**, «Տարօն» տարեգիրք եւ «Սասուն» տարեգիրք:
- **Մկրտիչեան վեր. Սերոբ**, «Շող» ամսաթերթ:
- **Միլտոնեան Բենիամին**, «Տարագիր» օրաթերթ:
- **Մինասեան Այտա**, «Կկու» եւ «Շաւիղ» պարբերաթերթ:
- **Մինասեան Բիւզանդ**, «Նոր Ապրիլ» պարբերագիրք:
- **Մինասեան (Միսկարեան) Լալա**, «Հայեացք» պարբերաթերթ եւ «Շաւիղ» պարբերաթերթ:
- **Միսիրեան Պարգեւ**, «Հայ Ծերանոց» պարբերաթերթ-տեղեկատու (1977-1978 թթ.):
- **Միրիաթեան Պետրոս վրդ.**, «النشرة الطائفية للارمن الكاثوليك» (Հայ Կաթոլիկ համայնքի լրատու), պարբերաթերթ եւ «Պարբերաթերթ հայ կաթողիկէ առաջնորդարանի» (1971-1977 թթ.):
- **Միքայէլեան Յակոբ**, «Բարձունք»:
- **Մ.Մ. (Մկրտիչ Մկրտիչեան)**, «Տարօնի Արծիւ» պարբերաթերթ:
- **Մնչերեան պատուելի Ասատուր**, «Շող» ամսաթերթ:
- **Մուշեան բժիշկ Գրիգոր**, «Եփրատ» եռօրեայ:
- **Մրիաթի Հայր Պօղոս վրդ.**, «النشرة الطائفية للارمن الكاثوليك» (Հայ Կաթոլիկ համայնքի լրատու) պարբերաթերթ:
- **Յովսէփեան Յովսէփ**, «Եփրատ» օրաթերթ:
- **Նազարեան Էլի**, «Եփրատ» օրաթերթ, «Կուլ-տուր» եւ «Nous Voici» (Այստեղ ենք):
- **Նաճարեան Անդրանիկ**, «Դէպի Երկիր» պարբերագիրք (1945-1947 թթ.) եւ «Սուրիա» օրաթերթ (1952-1953 թթ.):
- **Նաճարեան Միհրան Ս.**, «Աղբիւր» եւ «Եփրատ» եռօրեայ:
- **Ներսէսեան Խորէն քինյ.**, «Հայ Ծերանոց» պարբերաթերթ-տեղեկատու (1971-1974 թթ.):
- **Շահինեան-Տարագճեան Խաչիկ**, «Գանձասար» երկշաբաթաթերթ, «Գանձասար» շաբաթաթերթ եւ «Օշական» պարբերաթերթ, յետոյ՝ երկամսեայ:
- **Շատարեւեան Յովսէփ վրդ.**, «Պարբերաթերթ Հայ Կաթողիկէ Առաջնորդարանի» (1960-1967 թթ.):
- **Շառոյեան Լեւոն**, «Շաւիղ» պարբերաթերթ:
- **Շաքլեան Արիս**, «Եփրատ» օրաթերթ եւ «Եփրատ» գրական:
- **Շորվողեան Արամ**, «Սուրիա» օրաթերթ (1954 թուականի մէջ՝ քանի մը ամիս միայն):

- **Չաղլասեան Ռաֆֆի**, «Հետախոյզ»:
- **Չիլաբոշեան-Պօղիկեան Չարմիկ**, «Գանձասար» շաքաթաթերթ:
- **Չորպանեան Լենա**, «Յոլքեր»:
- **Պալատունի (Մերայտարեան) Պօղոս**, «Նոր Մարաշ» պարբերագիրք:
- **Պալգեորգեան Միհրան սրկ.**, «Շողեր» պարբերաթերթ:
- **Պաղտիկեան Յ. Ա.**, «Պայքար Կենաց»:
- **Պայրամեան Ալիշան**, «Յոյս», պարբերաթերթ (1931 թ.) եւ «Մուրն»:
- **Պապայեան Երուանդ**, «Կանթեղ» ամսաթերթ եւ «Յոյս» պարբերաթերթ (1937 թ.):
- **Պարգեւ Պետրոս**, «Նոր Մարաշ» պարբերագիրք:
- **Պարիկեան Հայկ**, «Բարձունք», «Բուրաստան», «Գեղարդ» սուրիահայ տարեգիրք, (Ա, Բ, Գ, եւ Դ գիրքերը), «Եփրատ» օրաթերթ եւ «Հայրենասէր Պատանի»:
- **Պարսումեան Արթուն**, «Քրիստափոր» շաքաթաթերթ:
- **Պարսումեան Գեորգ Յ.**, «Ծաղկեփունջ», (8-14-րդ թիւերը, ԺԳ եւ ԺԴ միացեալ):
- **Պարսումեան Յակոբ**, «Չարգացիր» պարբերաթերթ:
- **Պասմանեան Մ.**, «Եփրատ» եռօրեայ:
- **Պասմանեան Նշան**, «Կասիոս» լրատու:
- **Պենլեան Եղիազար**, «Եփրատ» օրաթերթ:
- **Պէրպերեան Արշալոյս**, «Ծաղկեփունջ» (1-3-րդ թիւերը):
- **Պէրպերեան մերթ Համբարձում**, «Եփրատ» օրաթերթ:
- **Պիլեգիքեան Լեւոն**, «Նոր Մարաշ» պարբերագիրք:
- **Պոգոբլեան Մինաս Յ.**, «Մարանաթա» (Տէրը կու գայ) ամսաթերթ, «Հոգեւոր Կերակուր», «Բուհանի Թա՛ամ» (Հոգեւոր Կերակուր) օրաթերթ եւ «Բուհանի Պիրատերիյի Բիփորթը» (Հոգեւոր Եղբայրներու Միութեան Տեղեկատու) տեղեկատու:
- **Պողարեան Գրիգոր**, «Բուրաստան» (1950-1953 թթ.) եւ (1955-1958 թթ.), «Կեանք» պարբերաթերթ:
- **Պօղոսեան բժիշկ Խաչիկ**, «Եփրատ» օրաթերթ:
- **Չաղլասեան¹⁴⁸ Յակոբ**, «Կոկոն»:
- **Սապունճեան Չալէն**, «Արեւելք Մարգաշխարհ», ինչպէս նաեւ «Պարբերաթերթ» եւ «Օշական» պարբերաթերթ, յետոյ՝ երկամսեայ: Առաջնորդարան Հայոց Բերիոյ Թեմի:
- **Սատաքեան Ասատուր Ա.**, «Լոյս» ամսաթերթ:
- **Սատակեան վեր. Ս.**, «Հայ Ծերանոց» պարբերաթերթ-տեղեկատու, (1957-1966 թթ.):
- **Սարգիսեան Կարօ (Կարոյ)**, «Սահակեանի Չայն» երկշաքաթաթերթ:
- **Սարգիսեան Շահան եպս.**, «Տաթեւ Հայագիտական Տարեգիրք»:
- **Սարգիսեան հայր Ս. վրդ.**, «Հայ Ծերանոց» պարբերաթերթ-տեղեկատու (1974-1976 թթ.) եւ (1977-1978 թթ.):
- **Սարգիսեան Սրբուհի**, «Սահակեանի Չայն» երկշաքաթաթերթ:
- **Գեորգ Սարեան**, «Տիր» ամսաթերթ, ապա՝ պարբերաթերթ:
- **Սարմազեան վեր. Եսայի**, «Հայ Ծերանոց» պարբերաթերթ-տեղեկատու (1967-1971 թթ.) եւ (1971-1974 թթ.):
- **Սեդրակեան Յուսիկ քինյ.**, «Օշական» կիրակնօրեայ լրատու (առաջին շրջան):

¹⁴⁸ Ազգանունի առաջին տառը «ՋԷ»-ով արձանագրուած ըլլալուն համար պահած ենք այբուբենական կարգը:

- **Մերոբեան Վ.**, «Գաղթական»:
- **Մեֆերեան Աբրահամ Գ.**, «Մարանաթա» (Տէրը կու գայ), ամսաթերթ:
- **Սիմոնեան Սիմոն**, «Մեւան» պարբերագիրք:
- **Սինանեան Մարութ**, «Հայ Ծերանոց» պարբերաթերթ-տեղեկատու, (1952-1957 թթ.):
- **Սիրանոսեան Սարգիս**, «Աղբիւր»:
- **Սիւսիեան Լիւսի**, «Հայ Ծերանոց» պարբերաթերթ-տեղեկատու, (1977-1978 թթ.):
- **Սիւսիեան Ռոպերթ**, «Պարբերաթերթ» եւ «Էրերունի»:
- **Սիւրմեան Արտաւազդ վարդապետ**, «Տաթեւ» կրօնական տարեցոյց:
- **Տատաղեան Կոմիտաս քինյ.**, «Տեղեկագիր»:
- **Տարագճեան Նուարդ**, «Հայեացք» պարբերաթերթ:
- **Տէկիրմենճեան Յակոբ**, «Նոր Մարաշ» պարբերագիրք:
- **Տէկիրմենճեան Ծաթէ**, «Հայրենասէր Պատանի»:
- **Տէր-Ղազարեան Յարութիւն**, «Բուրաստան», (1953-1954 թթ.) եւ «Սուրիա» օրաթերթ (1948-1950 թթ.) եւ (1954-1960 թթ.):
- **Տէր-Յակոբեան Արմենակ**, «Ազգային Խամանիկներ»:
- **Տէր-Ստեփանեան Հելէն (Հեղինէ)**, «Նոր Գիրք» պարբերաթերթ:
- **Տէր-Ստեփանեան Մարտիրոս**, «Եփրատ» օրաթերթ:
- **Տիրարեան Ռուբէն**, «Բուրաստան» եւ «Հայրենասէր Պատանի»:
- **Տխրունի Ս. (Մարգիս Քէտերեան)**, «Սուրիական Մամուլ» օրաթերթ եւ «Սուրիական Մամուլ» ամսաթերթ:
- **Տուլպազեան Հ.**, «Եփրատ» եռօրեայ:
- **Տօնապետեան Գէորգ**, «Վահագն» պարբերաթերթ:
- **Վարդան Լեւոն (Պետիրեան)**:
- **Իւլիւպէեան Կարապետ**, «Ծաղկեփունջ», (4-7-րդ թիւերը):
- **Փարթամեան Նուպար**, «Նոր Մարաշ» պարբերագիրք եւ «Լալկան Մինաս» երգիծաթերթ:
- **Փիրանեան Տիգրան**, «Եփրատ» օրաթերթ:
- **Քարտաշ Խաչիկ Պ.**, «Եփրատ» օրաթերթ:
- **Քէհեայեան Ատոմ քինյ.**, «Հայ Ծերանոց» պարբերաթերթ-տեղեկատու (1974-1976 թթ.):
- **Քէլէշեան Լինտա**, «ՀՈՄ» (Համազգայինի Ուսանողական Միութիւն):
- **Քէշիշեան Մանուէլ**, «Հայեացք» պարբերաթերթ:
- **Քէշիշեան Վարդի**, «Հայեացք» պարբերաթերթ եւ «Երթ Սուրիահայ Տարեգիրք»:
- **Ֆաթիմի Արմյով Պետլիւմա**, «Փորձանք» կիսամսեայ հանդէս:
- **Ֆըսթըքճեան մերթ Նազարէթ**, «Եփրատ» օրաթերթ:
- **Ֆիշենկճեան Անի**, «Շաւիղ» պարբերաթերթ եւ «Օշական» կիրակնօրեայ լրատու (երրորդ շրջան):

ՍՈՒՐԻԱՀԱՅ ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ ԸՍՏ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՎԱՅՐԵՐՈՒ

Սուրիահայ պարբերական մամուլը (1912 – 2026) ըստ հրատարակության վայրերու ցուցակին մէջ ընդգրկուած են Սուրիոյ ինը քաղաքներու կամ վայրերու անուններ, որոնց տակ նշուած են հոն տպուած թերթերուն անունները: Նոյնանման անուն կրող պարբերականներուն դիմաց աւելցուցած ենք անոնց պարբերական բնոյթը կամ խորագիրը: Անշուշտ նկատի առած ենք նաեւ Սուրիոյ պատմական Իսկենտէրունի (այժմ՝ Հաթայ) նահանգն ալ, որ 1939-ին ֆրանսական գաղութատիրական իշխանութիւնները յանձնեցին Թուրքիոյ:

– ԱԼԷՔՍԱՆՏՐԷԹ (Իսկենտէրուն):

ՉԱՐԹՕՆՔ

ՀԱՅԵԼԻ

– ԳԱՄԻՇԼԻ

ԼՈՒՍԱՌԱՏ

ՈՎԱՍՏԻՍ

– ԴԱՄԱՍԿՈՍ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԽԱՄԱՃԻԿՆԵՐ

ԴԱՄԱՍԿԱՀԱՅ ԱՄԵՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ

ԹԻՐԱԽ

ԾԻԱԾԱՆ

ԿԱՆԹԵՂ: Ամսաթերթ:

ԿՐՕՆԱԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՈՒՂՂԵՑՈՅՑ

ՅՈՅՍ

ՆՈՐ ԳԻՐՔ

ՆՈՐ ԾԻԼ

ՍԱՀԱԿԵԱՆԻ ՉԱՅՆ

ՎԵՐԱԴԱՐՉ (մեծ հաւանակութեամբ Դամասկոս):

ՓԱՐՈՍ: Ամսաթերթ:

ՓՈՐՉԱՆՔ

– Եօղուն-Օլոս (Մուսա Լեռ)

ԿՈԿՈՆ: Ամսաթերթ:

– ՀԱԼԷՊ

ԱԶԱՏԱՄԱՐՏ

ԱԶԱՏԱՄԱՐՏԻԿ

ԱԺԱՆՍ ՌԻԻՏԵՐ (Agence Reuters)

ԱԿՈՒՆՔ

ԱՂԲԻԻՐ

ԱՂՕԹՔԻ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԵՆԱՍՈՒՐԻ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՔԵԱԼԸ

ԱՅԲԷՆ

[ԱՆԱՆՈՒՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ (Հ.Մ.Ը.Մ.-Ի)]

[ԱՆԱՆՈՒՆ ԹԵՐԹԻԿ (Ա.Ք.Ե.Ճ.-ի երեկոյեան բաժնի, 11 կարգի ա բաժանումի աշխակերտներուն)]:

ԱՇԱԿԵՐՏԻՆ ՁԱՅՆԸ

ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԱՌԱՔԵԱԼ: Տեսնել «ԱՄԵՆԱՍՈՒՐԻ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՔԵԱԼԸ»:

ԱՐԵԻԵԼՔ: Օրաթերթ:

ԱՐԵԻԵԼՔ-ԲԱՅԱՌԻԿ

ԱՐԵԻԵԼՔ ՄԱՐԶԱՇԽԱՐՀ

ԱՐԵԻԵԼՔ ՏԱՐԵԳԻՐՔ

ԱՐԾԻԻ

ԱԲԱՐԱՅՐ

ԱԲԵՏԱՐԱՆԻՉ

ԲԱՄԲԻՌ

ԲԱՐՁՈՒՆՔ

ԲՈՒՐԱՍՏԱՆ

ԲՈՒՆՅՔ

ԳԱՂԹԱԿԱՆ

ԳԱՆՁԱՍԱՐ: Երկշաբաթական, շաբաթաթերթ, յաւելում եւ բացառիկ:

ԳԱՌՆԻ

ԳԵՂԱՐԴ

ԳԻՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ

ԳԻՐ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ԳՐԱՍԷՐ: Տեղեկատու:

ԳՐԱՍԷՐ: Տարեգիրք:

ԳՐԻՉ

ԴԷՊԻ ԲԱՐՁՈՒՆՔ

ԴԷՊԻ ԵՐԿԻՐ

ԵԼՎՄԻ ԹԷՖԷՔՔԻՐԼԷՐ (Օրական Մտածումներ)

ԵՐԹ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԳՈՐԾԱԲՈՐ: Նաեւ «ԸՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ԳՈՐԾԱԲՈՐ»:

ԵՐԿԻՐ

ԵՓՐԱՏ: Եռօրեայ:

ԵՓՐԱՏ: Երկօրեայ: 1919-ին հայերէն եւ արաբերէն տարբերակներով:

الفرات - L'EUPHRATE («Ալ-Ֆուռատ» Եփրատ): Երկօրեայ: 1919-ին արաբերէն եւ հայերէն տարբերակներով:

ԵՓՐԱՏ: Օրաթերթ:

ԵՓՐԱՏ-ԳՐԱԿԱՆ

ՉԱՐԳԱՑԻՐ

ՉՈՒԱՐԹՆՈՑ

ԷՐԵՔՈՒՆԻ

ԼԱԼԿԱՆ ՄԻՆԱՍ

ԼԻՔԱՆԱՆԱՀԱՅ ՏԱՐԵԳԻՐԺ:

ԼՈՅՍ: Եռամսեայ:

ԼՈՅՍ: Ամսաթերթ:

ԼՈՒՍԱԹԵԻԿ

ԼՐԱՏՈՒ: 1 Յունուար 1964, Հայ Աւետ. Էմմանուէլ եկեղեցի:

ԼՐԱՏՈՒ: 1984, Հայ Աւետ. Նահատակաց եկեղեցի:

ԽԱՉԲՈՒՌ

ԾԱՂԿԵՓՈՒՆՉ

ԾԻԱԾԱՆ

ԾԻԼԵՐ

ԿԱՅԾԵՐ

ԿԱՆԹԵՂ: Ամսաթերթ:

ԿԱՆԹԵՂ: Հանդէս:

ԿԱՎՈՕԾ

ԿԵԱՆՔ

ԿԻԼԻԿԵԱՆ

ԿԿՈՒ

ԿՈԿՈՆ

ԿՈՐԻՉ

ԿՈՐԻՒՆ

ԿՈՐԻՒՆ ԲԱՅԱՌԻԿ

ԿՈՒԼ-ՏՈՒՐ

ԿՐԹԱՍԻՐԱՑ: 1923, ամսագիր:

ԿՐԹԱՍԻՐԱՑ: 2014, հանդէս:

ՀԱԼԷՊԻ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ՄԵԾ ՈՒ ՊԶՏԻԿ ՏՉՐՈՒԿՆԵՐԸ

ՀԱՅԴՈՒԿ

ՀԱՅԵԱՑՔ: 2001, Լրատու Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Հալէպի մասնաժողովի:

ՀԱՅԵԱՑՔ: 2003, Լրատու Հ.Բ.Ը. Միութեան Սուրիոյ Ծրջանակի:

ՀԱՅ ԾԵՐԱՆՈՑ

ՀԱՅԿԱԶՆ

ՀԱՅ ԶԱՅՆ

ՀԱՅ ՊԱՏԱՆԻ

ՀԱՅ ՍՔՈՒԼ

ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ ՊԱՏԱՆԻ

ՀԱՅ ՔՆԱՐ

ՀԱՍԿԱՔԱՂ

Հ.Բ.Ը.Մ.-Հ.Ե.Ը. ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ: Նաեւ «ԷՐԵՔՈՒՆԻ»:

Հ.Ե.Ը.-Ի ԶԱՅՆ

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐԵՐ

ՀԵՏԱԽՈՅՉ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԳ

ՀՈԳԵՒՈՐ ԿԵՐԱԿՈՒՐ

ՀՈՄ

ՀՈՍՀՈՍ

ՁԱՅՆ

ՁԱՅՆ ԱՅՆԹԱՊԱՀԱՅՈՑ

ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ ՁԱՅՆ

ՄԱՆԱՆԱՅ

ՄԱՐԱՆԱԹԱ (Տէրը կու գայ)

ՄԱՐՏԱԿՈՉ

ՄԱՐՏԻԿ

ՄԵՂՈՒ

ՄԵՆՔ: Ֆրանսական Լիսէի հայ ուսանողութեան:

ՄԵՆՔ: Ազգ. Քարէն Եփփէ Ճեմարանի Ժ կարգի Գ բաժանումի:

ՄԵՐ ՈՒՂԻՆ

ՄՇԱԿՈՅԹ: Պարբերաթերթ:

ՄՇԱԿՈՅԹ: Պարբերագիրք:

ՄՈԼՈՐԱԿ

ՄՈԿԼԻ / ՄՈԿԼԻՆ

ՄՈՒՐՃ

ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԱԼՊՈՄ

ՅՈՅՍ

ՅՈՒՇԱՐՁԱՆ ՄՈՒՍԱ ԼԵՐԱՆ

ՆԱՅԻՐԻ

النشرة الطائفية للارمن الكاثوليك (Հայ Կաթոլիկ համայնքի լրատու)

ՆԱԲԱՍԱՐԴ

ՆՈՐ ԱՅՆԹԱՊ

ՆՈՐ ԱՊՐԻԼ

ՆՈՐ ԱԲԵՏԱԲԵՐ

ՆՈՐ ՄԱՐԱՇ

ՆՈՐ ՈՒՂԻ

ՆՈՐ ՄԵՐՈՒՆԴ

ՆՈՐ ՍՈՒՐԻԱ: Նաեւ «ՍՈՒՐԻԱ»:

NOUS VOICI (Այստեղ ենք)

ԾԱՆԹ: Պարբերաթերթ:

ԾԱՐԺՈՒՄ

ԾԱԻԻՂ

ԾՈՂ

ԾՈՂԵՐ

ՈՒՍԱՆՈՂ: 1921 թ., Հայ Ուսանողական Միութեան հրատարակութիւն:

ՈՒՍԱՆՈՂ: Միամսեայ հանդէս պատանիներու:

ՈՒՍԱՆՈՂ: Հալէպահայ Ուսանողական Միութեան հրատարակութիւն:

ՈՒՍԱՆՈՂ: «Տիպրունի» Ուսանողական-Երիտասարդական Միութեան հրատարակութիւն:

ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆԻ ԶԱՅՆ

ՈՒՍՈՒՄ

ՊԱՅՔԱՐ ԿԵՆԱՅ

ՊԱՏԱՆԻ

ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ: Առաջնորդարան Հայոց Բերիոյ Թեմի:

ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ: Հ.Բ.Ը.Մ.-Հ.Ե.Ը.:

ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ: 1979 թ.: Հ.Յ.Դ. Զրիստափոր Ուսանողական Միութեան (ՔՈՍ):

ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ-ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

ՊԱՐՄԱՆ

ՊԻՃԱԿ

ԶԱՀԱԿԻՐ

ՌԱԶՄԻԿ

ՍԱՊԱՀ ԵՐԼՏԸԶԸ (Առաւօտեան Աստղ կամ Լուսաստղ)

ՍԱՍՈՒՆ

SPARKS-الشرر (Կայծեր)

ՍԵՐՈՒՆԴ

ՍԵԻԱՆ

ՍԿԱՌԻՏԻՆ ԶԱՅՆԸ

ՍՈՒՐԻԱ: Նաեւ «ՆՈՐ ՍՈՒՐԻԱ»:

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ԱԼՊՈՄ

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՄԱՍՈՒԼ: Օրաթերթ:

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՄԱՍՈՒԼ: Ամսաթերթ:

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՍՈՒՐԻԱՀԱՅ ՏԱՐԵՑՈՅՑ

ՍՈՒՐԻԱ ՎԷ ԼԻԲԱՆԱՆՏԱՔԻ ԷՐՄԷՆԻ ԻՆՃԻԼԻ ՔԻԼԻՍԷԼԷՐ

ԻԹԹԻՀԱՏՐՆԸՆ ՍԷՆԷՎԻ ԻՃԹԻՄԱԸ (Սուրիոյ եւ Լիբանանի Հայ Աւետ. Եկեղեցիներու Միութեանց Տարեկան Համագումարը)

ՎԱՀԱԳՆ

ՎԵՐԵԼՔ

ՏԱԹԵԻ: Կրօնական տարեցոյց:

ՏԱԹԵԻ: Հայագիտական Տարեգիրք:

ՏԱՐԱԳԻՐ

ՏԱՐԵԳԻՐԹ ՔԱՐԷՆ ԵՓՓԷ ԱԶԳ. ՃԵՄԱՐԱՆԻ

ՏԱՐՕՆ

ՏԱՐՕՆԻ ԱՐԾԻԻ

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ: Հայ Սուրբ Գիրք ուսուցանող ընկերակցութեան Հալէպի մասնաճիւղի:

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ: Հայ Կաթողիկէ Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ ժողովրդապետութեան:

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ՀԱԼԷՊԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՐԲԱՆՈՅԻ

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ԵՒ ՀԱՇՈՒԲԵԿՇԻՌ ԳԱՂԹ. ԽՆԱՄԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐ.

ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ: Ամսաթերթ:

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ: Պարբերաթերթ Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր միության:

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ: Սուրիահայ Օգնության Խաչի տեղեկատու:

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ: Առաջնորդություն Բերիոյ Հայոց Թեմի տեղեկատու:

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ ՀԱԼԷՊԻ ՀԱՅ ԱԶԳ. ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

ՏԻԳՐԻՍ

ՏԻՐ

رسالة الأحد (Կիրակնօրեայ պատգամ)

ՐՈՒՀԱՆԻ ԹԱՂԱՄ (Հոգևոր Կերակուր)

ՐՈՒՀԱՆԻ ՊԻՐԱՏԵՐԼԻՅԻՆ ՐԻՓՈՐԹԸ (Հոգևոր Եղբայրներու Միության Տեղեկատու):

THE REPORTER (Տեղեկատու)

ՅԱՆՔ

ՅՈՒՔԵՐ

ՓԱՐՈՍ: Օրաթերթ:

ՓՈԹՈՐԻԿ: Պարբերաթերթ:

ՓՈԹՈՐԻԿ: Պարբերաթերթ ՍԵՄ-ի Փոթորիկ Սանճ.-ի:

ՓՈՒՆՁ

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ԳՈՐԾԱԴՈՐ: Նաեւ «ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԳՈՐԾԱԴՈՐ»:

ՕՇԱԿԱՆ: Առաջնորդարան Հայոց Բերիոյ Թեմի պարբերաթերթ:

ՕՇԱԿԱՆ: Կիրակնօրեայ լրատու:

L'Orpheline (Որբուհի)

ՖՈՒՐՍԱԹԸ ԶԱՅ ԷԹՄԷ (Առիթը Մի՛ Փախցներ)

– ՄԷՅՏԱՆ ԷՔՊԷԶ (Աֆրիկն):

ՀԱՊԱՊԱՄ

– ԲԱԳԳԱ

ՍՊԱՐՏԱԿ

ՆՈՐ ԲԱՍՏԻՅԼ («الباستيل الجديد»): Յետոյ Քատմուսի Բերդ:

– ԶԱՏՄՈՒՄԻ ԲԵՐԴ

ՆՈՐ ԲԱՍՏԻՅԼ («الباستيل الجديد»): Նախապէս Բազգա:

– ԶԵՍԱՊ

ԿԱՍԻՈՍ

ՇԱՆԹ

ՈԶ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

فراات (**ՖՌԱԹ** նաեւ **ՖԸՌԱԹ:** Եփրատ): Հալէպ:

ՍԱԼՆԱՄԷ (Տարեգիրք): Հալէպ:

ԱԺԱՆՍ ՌԻԹԷՐ (Agence Reuters): Հալէպ:

الجسر (Ալ-ժըսըր, Կամուրջ): Դամասկոս:

ՑՈՒՑԱԿ ՏՊԱՐԱՆՆԵՐՈՒ, ՈՒՐ ՏՊԱԳՐՈՒԱԾ ԵՆ ՍՈՒՐԻԱՀԱՅ ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆՆԵՐԸ

Ստորել կը ներկայացնենք այն տպարանները, ուր սուրիահայ պարբերականները տպագրուած են: Կան պարբերականներ, որոնք կարգ մը պատճառներով, իրենց տարբեր թիւերը տպագրուած են մէկէ աւելի այլ տպարաններու մէջ: Ուստի իւրաքանչիւր պարբերականի կողքին նշած ենք հրատարակութեան թուականը: Իսկ այն պարբերականները, որ նոյնանուն են, անոնց դիմաց նշած ենք պարբերականի բնոյթը կամ ենթախորագիրը: Իսկ այն պարագային, երբ պարբերական մը ժամանակի ընթացքին ունեցած է այլ անուն մը նաեւ, ուրեմն բուն անունի կողքին արձանագրած ենք երկրորդ անունն ալ: Անշուշտ նկատի առած ենք նաեւ Սուրիոյ պատմական Իսկենտէրունի նահանգն (այժմ՝ Հաթայ) ալ:

– **ԱԹ-ԹԱՔԱՏՏՈՄ:**

ԳՐԱՍԷՐ: Տեղեկատու:

ԿՈՒԼ-ՏՈՒՐ

NOUS VOICI (Այստեղ ենք)

– **ԱԼԹԱՓՐԵՍ** (Պէյրութ-Լիբանան):

Գեղարդ: Գ գիրքը:

– **ԱԼԷՔՍԱՆՏՐԷԹ** (Ալէքսանտրէթ, Իսկենտէրուն):

Զարթոնք:

– **ԱՀՐԱՄ:**

Պարբերաթերթ Հայ Կաթողիկէ Առաջնորդարանի: 1966-1967 թթ.:

– **ԱՆԻ:**

Գրասէր: 1950 թուականի թիւ 12-ը:

Դէպի Երկիր: 1949 թ., նոր շրջան:

Եփրատ: Շաբաթաթերթ, ապա՝ օրաթերթ 1937-1942 թթ.:

Կավոօշ:

Հայրենասէր Պատանի:

Մանանայ: 1946-1947 թթ.:

Յեղափոխական Ալպոմ: 1949-1951 թթ.:

Նայիրի: 1945 թ. 2 պրակը:

Նոր Մարաշ: Ա տարի, պրակ Ա, Բ եւ Գ-ը 1946 թ.:

Նոր Սերունդ: Օրաթերթ, 21 Յունուար 1951 թուականէն, նոյն թուականի

Սեպտեմբեր 9-ը:

Պարբերաթերթ Հայ Կաթողիկէ Առաջնորդարանի: 1961 թ.:

Սուրիա: Օրաթերթ: Քանի մը ամիս նաեւ «Նոր Սուրիա»: 1947-1950 թթ.:
Քրիստոնեայ Գործաւոր:

– **ԱՇ-ՇԷՊԷՊ:**

Արեւելք: Օրաթերթ, 1948-1951 թթ.:

– **ԱՍՖԱՀԱՆԻ:**

Գեղարդ: 2 գիրքը:

– **ԱՐԱՐԱ:**

Եփրատ: Եռօրեայ թերթ, 1927-1936 թթ.:

Սուրիական Ալպոմ: Բ եւ Գ հատորները:

Տեղեկագիր: Հայ Սուրբ Գիրք ուսուցանող ընկերակցութեան Հալէպի մասնաճիւղի:

Տեղեկատուութիւն Հալէպի Հայ Ազգ. Կարմիր Խաչի:

– **ԱՐԱՔՍ:**

Կանթեղ: Ամսաթերթ:

Պայքար Կենաց:

Սուրիական Ալպոմ: Ա հատորը:

Սուրիական Մամուլ: Օրաթերթ, 1924-1927 թթ.:

Սուրիական Մամուլ: Ամսաթերթ, 7-12 թիւերը:

Սուրիահայ Տարեցոյց: Բ եւ Գ տարեցոյցները, 1925 եւ 1926 թթ.:

Տարեւ: Կրօնական տարեցոյց, Բ-Զ գիրքերը:

– **ԱՐԵԻԵԼԸ:**

Արեւելք: Օրաթերթը, 1951-1963 թթ.:

Արեւելք-Բացառիկ:

Արեւելք Մարգաշխարհ:

Բամբիռ:

Գանձասար: Երկշաբաթական, շաբաթաթերթ, յաւելուած եւ բացառիկ:

Գեղարդ: Ա գիրքը:

Երթ:

Ծիլեր: 1961-1964 թթ., 1978 թուականէն մինչեւ օրս:

Կանթեղ: Հանդէս, 1953-1954 թթ., Բ եւ Գ գիրքերը:

Կլու:

Հայ Ծերանոց: 1968-2011 թթ.:

Յեղափոխական Ալպոմ: 1952-1961 թթ.:

Նոր Այնթապ: 2002, 2006, 2009 եւ 2012 թթ.:

Շալիդ:

Պարբերաթերթ Հայ Կաթողիկէ Առաջնորդարանի: 1971 թուականէն:

Ջահակիր:

Վահագն:

Տարեւ: Հայագիտական տարեգիրք:

Տարեգիրք Քարէն Եփփէ Ազգ. Ճեմարանի:

Տեղեկագիր: Նախ տեղեկագիր հայ կաթողիկէ ախրատախանամ միութեան, ապա՝ տեղեկագիր հայ կաթողիկէ բարեսիրական յանձնախումբի:

Տեղեկատու: Ս.Օ. Խաչի Տեղեկատու:

Տեղեկատու: Ամսաթերթ, Առաջնորդություն Բերիոյ Հայոց Թեմի Տեղեկատու:

Օշական: Պաշտօնաթերթ Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգ. առաջնորդարանի:

Օշական: Օշական կիրակնօրեայ լրատու:

– **ԱՐՇԱՆՈՅՍ:**

Աղօթքի Առաքելություն:

– **ԱՐՓԻ:**

Հալէպի Բարեգործականի Մեծ Ու Պգտիկ Տգրուկները: 1951-1952 թթ.:

– **ԳԱՐՈՒՆ:**

Պարբերաթերթ Հայ Կաթողիկէ Առաջնորդարանի: 1960, 1962 եւ 1963 թթ.:

– **ԳՈՒԷՃ:**

Գրասէր: 1942-1947 թթ.:

Եփրատ: Շաբաթաթերթ, 1936 թ.:

Հիւսիսայգ:

Նոր Աւետարներ:

Սուրիա Վէ Լիբանանտարի Էրմէնի Ինճիլի Քիլիսէլէր Իթթիհատընըն Սէնէվի Իճթիմար (Սուրիոյ եւ Լիբանանի Հայ Աւետ. Եկեղեցիներու Միութեանց Տարեկան Համագումարը):

– **ԳՕԳՕ:**

Նոր Մարաշ: ԺԳ տարի, Ա պրակ, թիւ 21, Յունուար 1959 թ.-էն ԺԵ տարի, թիւ 23, 1961 թ.:

Պարբերաթերթ Հայ Կաթողիկէ Առաջնորդարանի: 1961 թ.:

– **ԵԻՐԻՔԵԱՆ** (Դամասկոս):

Դամասկահայ Ամենուն Տարեգիրքը:

Նոր Գիրք:

– **ԵՓՐԱՏ:**

Եփրատ: Օրաթերթ, 1942-1949 թթ.:

Եփրատ-Գրական:

– **ՀԱՅ ԶԱՅՆ:**

Հայ Զայն:

– **ՀԱԼԷՊ:**

Բարձունք:

– **ՃԻԶՄԷՃԵԱՆ:**

Խաչքում:

Մանանայ: 1954-1957 թթ.:

– **ԱԼ-ՄԱԱՐԷՖ (ՄԷԱՐԸՖ):**

Աժանս Ռիւթէր (Agence Reuters):

Հալէպի Բարեգործականի Մեծ Ու Պգտիկ Տգրուկները: 1949 թ.:

Սուրիա: Օրաթերթ: Քանի մը ամիս նաեւ «Նոր Սուրիա»: 17 Յունիս 1946 թուականէն 1947 թ.:

– ՄԱՍԻՍ:

Հայ Պատանի: 1956 թ., թիւ 5-ը:

Նոր Մարաշ: ԺԲ տարի, պրակ 18 (17), Յունիս, 1957 թ. եւ ԺԲ տարի, թիւ 19-20, Հոկտեմբեր 1957 թ. - Փետրուար, 1958 թ.:

Վերելք:

– ՄԱՐԱՆԱԹԱ:

Աւետարանիչ:

Մանանայ: 1948-1953 թթ.:

Մարանաթա (Տէրը կու գայ):

Սապահ Եղլտըզը (Առաւօտեան Աստղ կամ Լուսաստղ):

Բուհանի Պիրատերիլյին Բիփորթը (Հոգեւոր Եղբայրներու Միութեան Տեղեկատու):

– ՄԱՐՈՆԻԹ:

Տարագիր: Օրաթերթ:

– ՄԵՐՔԵՉ ԱՇ-ՇԱՄ (Դամասկոս):

Գեղարդ: Ե գիրք:

– ՆԱՅԻՐԻ:

Արեւելք: Օրաթերթ, 1946-1948 թթ.:

Արեւելք Տարեգիրք:

Բուրաստան:

Գրասէր: 1950 թուականի թիւ 13-ը:

Լիբանանահայ Տարեգիրք:

Կանթեղ: Հանդէս, 1953 թ. Ա գիրքը:

Հալէպի Բարեգործականի Մեծ Ու Պգտիկ Տգրուկները: 1949 թ.:

Հայ Ծերանոց: 1952-1956 թթ.:

Յեղափոխական Ալպոմ: 1949-1951 թթ.:

Յուշարձան Մուսա Լերան:

Նայիրի: 1945-1951 թթ.:

Սասուն:

Սուրիա: Օրաթերթ: Քանի մը ամիս նաեւ «Նոր Սուրիա»: 1952-1955 թթ.:

Փունջ: Ա թիւը:

– ՇԱՐՔ («Աշ-Շարք»):

Նոր Ապրիլ:

Պարբերաթերթ: Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգ. առաջնորդարանի պարբերաթերթ:

Օշական: Պաշտօնաթերթ Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգ. առաջնորդարանի:

– ՇԱՐՔ-ԼԱՀԼՈՒՀ:

Հայ Ծերանոց: 1977 թ.:

– ՇԻՐԱՉ:

Գրասէր: 1951 թուականի թիւ 15-ը:

Երկիր:

Հայ Պատանի: 1952-1953 թթ., 1 եւ 2 թիւերը:

Մշակոյթ:

Փունջ: Բ թիւը:

– ՈՍԿԵՏԱՌ:

Բարձունք:

Կրթասիրաց: 2014, հանդէս:

Հայեացք:

Հայ Պատանի: 1954-1955 թթ., 3 եւ 4 թիւերը:

Նոր Մարաշ: Չ տարի, նոր շրջան, պրակ 5 (11), 1951-էն Ժ տարի, պրակ 11 (17), 1955 թ.:

Շողեր:

Պարբերաբերթ Հայ Կաթողիկէ Առաջնորդարանի: 1968-1969 թթ.:

Տեղեկատու: Պարբերաբերթ Հ.Բ.Ը.Մ.-ի, Ա պրակ:

Օշական: Կիրակնօրեայ լրատու:

– ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ (Գահիրէ, Եգիպտոս):

Սուրիահայ Տարեցոյց: Ա տարեցոյց, 1924 թ.:

– ՊՈԶՈՔԼԵԱՆ:

Հոգեւոր Կերակուր:

Բուհանի Թա'ամ (Հոգեւոր Կերակուր):

ԵԼՎՄԻ ԹԷՖԷՔԵԻԲԻԲԼԷՐ (Օրական Մտածումներ)

– ՌԱՊԻ:

Գեղարդ: Դ գիրքը:

– ՍԵԻԱՆ:

Դէպի Երկիր: 1945-1946 թթ.:

Հայկազն:

Մեան: Պարբերագիրք:

– ՍԷՊԱԹ (Հատ անգամ նաեւ՝ Սեպար):

Եփրատ: Եռօրեայ:

ԵՓՐԱՏ: Եկօրեայ: 1919-ին հայերէն եւ արաբերէն տարբերակներով:

الفراات - L'EUPHRATE («Ալ-Ֆուռատ»): Երկօրեայ: 1919-ին արաբերէն եւ հայերէն տարբերակներով:

– ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՄԱՍՈՒԼ:

Գիտական Շարժում:

Սուրիական Մամուլ: Օրաբերթ, 1922-1924 թթ.:

Սուրիական Մամուլ: Ամսաբերթ, 1-6 թիւերը:

Տեղեկագիր Հալէպի Հայկական Որբանոց:

– ԱԼ-ՎԱԳԲԹ:

Նոր Սերունդ: Օրաբերթ, 9 Սեպտեմբեր 1951 թուականէն, մինչեւ թերթին դադարումը՝ 1953 թ.:

Սուրիա: Օրաբերթ: Քանի մը ամիս նաեւ «Նոր Սուրիա»: 1956-1960 թթ.:

– **ՏԷՐ ՍԱՀԱԿԵԱՆ** (երբեմն նաեւ՝ «Ա. Տէր Սահակեան»):

Գրասէր: 1948 թ.:

Դէպի Երկիր: 1947 թ.:

Խաչքում:

Նայիրի: 1941-1942 թթ.:

Նոր Մարաշ: Ա տարի, պրակ Դ 1946 թ.-էն Ե տարի, պրակ 4 (10), 1950 թ.:

Տեղեկագիր Եւ Հաշուեկշիռ Գաղթ. Խնամատարութեան Կեդր. Յանձնախումբի:

– **ԱՏ-ՏԱՏ:**

النشرة الطائفية للارمن الكاثوليك (Հայ Կաթողիկ համայնքի լրատու):

– **ՏԻԳՐԻՍ:**

Գրասէր: 1951 թուականի թիւ 14-ը եւ 1952 թուականի թիւ Ը-ը:

Տարօն:

Տարօնի Արծիւ:

Տեղեկատու: Պարբերաթերթ Հ.Բ.Ը.Մ.-ի, Բ եւ Գ պրակներ:

Տիգրիս:

– **ՐՈԹՈՍ** (շատ անգամ նաեւ՝ **Ռոթոս**):

Հայ Ծերանոց: 1957-1967 թթ.:

Նոր Մարաշ: Ա տարի, պրակ Դ, 1946 թ. եւ Բ տարի, պրակ Ա-Բ, Դ-Ե, 1947 թ.:

– **ՖԷՅՀԱ** (Դամասկոս):

Ազգային Խամանիկներ:

– **ՖԸՆՈՒՆ:**

Պարբերաթերթ Հայ Կաթողիկէ Առաջնորդարանի: 1964 եւ 1965 թթ.:

ՈԶ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

فراات (ՖՌԱԹ՝ նաեւ **ՖԸՌԱԹ**: Եփրատ): Հալէպի կուսակալութեան տպարան:

ՍԱԼՆԱՄԷ (Տարեգիրք): Հալէպի կուսակալութեան տպարան:

ԱԺԱՆՍ ՌԻԲԹԷՐ (Agence Reuters): Հալէպի «Ալ-Մաարըֆ» կամ «Մէարէֆ»-ի, ինչպէս նաեւ «Սէպաթ» տպարանը:

الجسر (Ալ-Շըսըր, Կամուրջ): Դամասկոս: Տպարան «Ժաուհար աշ-Շամ»:

ՍՈՒՐԻԱՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼԻ ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ ԲՆՈՅԹԻ ՑՈՒՑԱԿ

Ստորել ներկայացուած են իւրաքանչիւր թերթ իր նշած պարբերական բնոյթի բաժինին մէջ: Սակայն այն թերթերը, ուր չեն նշուած թերթի պարբերականութեան մասին, եւ պարբերաբար լոյս տեսած են՝ զանոնք տեղադրած ենք «Պարբերական» գլուխի տակ: Յուցակի աւարտին տեղադրած ենք ոչ հայկական պարբերականներու անուններն ալ:

– **ՕՐԱԹԵՐԹ**

ԱՐԵՒԵԼԸ

ԵՓՐԱՏ

ՀԱՅ ԶԱՅՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

ՍՈՒՐԻԱ: Անկախ օրաթերթ: Քանի մը ամիս նաեւ «Նոր Սուրիա»:

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

ՏԱՐԱԳԻՐ

ՓԱՐՈՍ

– **ԿԻՍԱՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ**

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

– **ԵՐԿՕՐԵԱՅ**

ԵՓՐԱՏ: 1919-ին հայերէն եւ արաբերէն տարբերակներով:

الفرات - L'EUPHRATE («Ալ-Ֆուռատ»: Եփրատ): 1919-ին արաբերէն եւ հայերէն տարբերակներով:

– **ԵՌՕՐԵԱՅ**

ԵՓՐԱՏ

– **ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ**

ԱԶԳԱՅԻՆ ԽԱՄԱՃԻԿՆԵՐ

ԱՐԵՒԵԼԸ ՄԱՐԶԱՇԽԱՐՀ

ԳԱՆԶԱՍԱՐ

ԶԱՐԹՕՆԸ

ԶՈՒԱՐԹՆՈՅ

ԼՐԱՏՈՒ: 1 Յունուար 1964, Հայ Աւետ. Էմմանուէլ եկեղեցի:

ԼՐԱՏՈՒ: 1984, Հայ Աւետ. Նահատակաց եկեղեցի:

ԿԻԼԻԿԵԱՆ

**ԿԿՈՒ
ՀԱ-ՊԱՊԱՍ
ՆՈՐ ԲԱՍՏԻՅԷ («الباستيل الجديد»)
ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ**

**– ԵՐԿՇԱԲԱԹ-ԱԹԵՐԹ
ԳԱՆՁԱՍԱՐ
ԳՐԻՉ**

**ՆՈՐ ԱԻԵՏԱԲԵՐ
ՍԱՀԱԿԵԱՆԻ ՁԱՅՆ**

ՍԿԱՈՒՏԻՆ ՁԱՅՆԸ: Ա. Շրջան, 1 Յունուար 1965 թուականին մինչև 15 Մայիս 1965 թ.:

**– ԿԻՍԱՄՍԵԱՅ ՀԱՆԴԷՍ
ՓՈՐՁԱՆՔ**

**– ԱՄՍԱԹԵՐԹ / ԱՄՍԱԳԻՐ
ԱՂԲԻՒՐ:** Յետագային պարբերաթերթ:

**ԱՂՕԹՔԻ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆ
ԱՄԵՆԱՍՈՒՐԲ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՔԵԱԼԸ
ԱԻԵՏԱՐԱՆԻՉ**

[ԱՆԱՆՈՒՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ (Հ.Մ.Ը.Մ.-Ի)]: Յետագային հրատարակությամբ պատահականության կապում:

**ԲՈՈՒՆՅՔ
ԳԻՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ**

**ԳՐԱՍԷՐ
ԳԱՌՆԻ**

ԴԷՊԻ ԲԱՐՁՈՒՆՔ

ԵԼՎՄԻ ԹԷՖԷՔՔԻՐԼԷՐ (Օրական Մտածումներ)

ԼԱԼԿԱՆ ՄԻՆԱՍ

ԼՈՅՍ

ԼՈՒՍԱՌԱՏ

ԾԱՂԿԵՓՈՒՆՁ

ԾԻԱԾԱՆ

ԿԱՆԹԵՂ: Գրական, գիտական եւ գեղարուեստական:

ԿԱՆԹԵՂ: Աշակերտական տեղագործություններ, շարադրանքներ:

ԿԱՍԻՈՍ

ԿՈԿՈՆ: 1921 թ.:

ԿՈՐԻԻՆ

ԿՐԹԱՍԻՐԱՅ

ՀԱՅԿԱՁՆ

ՀԱՅ ՍՔՈՒԼ

ՀԱՍԿԱՔԱՂ

ՀՈՄ

ՁԱՅՆ

ՄԱՐԱՆԱԹԱ (Տերը կու գայ)

ՄԵՂՈՒ

ՄԵՐ ՈՒՂԻՆ

ՄՈՒՐՃ

ՅՈՅՄ: Ամսաթերթ, Դամասկոս:

ՅՈՅՄ: Ամսաթերթ, Հալեպ:

ՆԱԲԱՍԱՐԴ: Ժամանակ մը յետոյ եռամսեայ:

ՇՈՂ

ՈՒՍԱՆՈՂ: 1921 թ., Հայ Ուսանողական Միության հրատարակություն:

ՈՒՍԱՆՈՂ: Հանդէս պատանիներու:

ՈՒՍԱՆՈՂ: Պատմական, բժշկական, կնոջական, առողջապահական եւ այլն:

ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆԻ ԶԱՅՆ

ՈՒՍՈՒՄ

ՊԱՏԱՆԻ

ՊԻՇԱԿ

ՍԱՊԱՀ ԵՐԼՏԸԶԸ (Առաւօտեան Աստղ կամ Լուսաստղ)

ՍԵՐՈՒՆԴ

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

ՎԱՀԱԳՆ

ՎԵՐԱԴԱՐՁ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ: Հալեպի Մանչերու բարձր. վարժարանի:

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ: Առաջնորդություն Բերիոյ Հայոց Թեմի:

THE REPORTER (Տեղեկատու)

ՓԱՐՈՍ

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ԳՈՐԾԱԴՈՐ

ՕՇԱԿԱՆ: Նախապէս երկշաբաթական, յետոյ՝ շաբաթական: 2022 թ.-էն սկսեալ՝ ամսական:

L'Orpheline (Որբուհի)

ՃՈՒՐՍԱԹԸ ԶԱՅ ԷԹՄԷ (Առիթը Մի՛ Փախցնէր)

– **ԵՐԿԱՄՍԵԱՅ**

ԲՈՒՐԱՍԱՆ

– **ԵՌԱՄՍԵԱՅ**

ԼՈՅՍ

ԿԵԱՆՔ: Նախապէս՝ պարբերաբերթ:

ԿՐՕՆԱԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՈՒՂԴԵՑՈՅՑ

– **ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ**

ԱԶԱՏԱՄԱՐՏ («ԱԶԱՏԱՄԱՐՏԻԿ»)

ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ: 1979 թ.: Հ.Յ.Դ. Քրիստափոր Ուսանողական Միության (ՔՈՍ):

ԱՇԱԿԵՐՏԻՆ ԶԱՅՆԸ

ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԱԲԱՐԱՅՐ

ԲԱՄԲԻՌ

ԲԱՐՁՈՒՆՔ: Անունով պարբերական, սակայն իրականությունն մեջ՝ տարեգիրք:

ԳԻՐ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՉԱՐԳԱՅԻՐ

ԷՐԵՔՈՒՆԻ

ԼՈՒՍԱԹԵԻԿ

ԽԱՉԲՈՒՌ

ԾԻԱԾԱՆ

ԾԻԼԵՐ

ԿԱՅԾԵՐ

ԿԵԱՆՔ: Յետոյ եռամսեայ:

ԿՈՐԻՉ

ՀԱԼԷՊԻ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ՄԵԾ ՈՒ ՊԶՏԻԿ ՏՁՐՈՒԿՆԵՐԸ

ՀԱՅԴՈՒԿ

ՀԱՅԵԱՅՔ

ՀԱՅ ԾԵՐԱՆՈՅ

Հ.Ե.Ը.-Ի ԶԱՅՆ

ՀԵՏԱԽՈՅՉ

ՀԻՄՆԱՅՑԳ

ՀՈԳԵՒՈՐ ԿԵՐԱԿՈՒՐ

ԶԱՅՆ ԱՅՆԹԱՊԱՀԱՅՈՅ

ՄԱՐՏԱԿՈՉ

ՄԱՐՏԻԿ

ՄՇԱԿՈՅԹ

ՄՈԼՈՐԱԿ

ՄՈԿԼԻ / ՄՈԿԼԻՆ

ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԱԼՊՈՄ: Իրականության մեջ ամսաթերթ:

ՅՈՒՇԱՐՁԱՆ ՄՈՒՍԱ ԼԵՐԱՆ

النشرة الطائفية للارمن الكاثوليك (Հայ Կաթոլիկ համայնքի լրատու)

ՆՈՐ ԱՅՆԹԱՊ

ՆՈՐ ԳԻՐՔ

ՆՈՐ ԾԻԼ

ՆՈՐ ՈՒՂԻ

NOUS VOICI (Այստեղ ենք)

ԾԱՆԹ: Հալեայ:

ԾԱՆԹ: Քեսապ:

ԾԱՐԺՈՒՄ

ԾԱԻԻՂ

ԾՈՂԵՐ

ՊԱՅՔԱՐ ԿԵՆԱՅ

ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ: Առաջնորդարան Հայոց Բերիոյ Թեմի:

ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ: Հ.Բ.Ը.Մ.-Հ.Ե.Ը.:

ՊԱՐԲԵՐԱԹԵՐԹ ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

ՊԱՐՄԱՆ

ՋԱՀԱԿԻՐ

SPARKS-الشَّرَر (Կայծեր)

ՍԿԱՈՒՏԻՆ ՋԱՅՆԸ: Բ, Գ, Դ եւ Ե շրջանները, 1982 թ.-էն մինչեւ օրս՝ ընդհատումներով:

ՎԵՐԵԼՔ

ՏԱՐՕՆԻ ԱՐԾԻՒ

ՏԻՐ: Նախապէս ամսաթերթ:

رسالة الأحد (Կիրակնօրեայ պատգամ): Նախապէս երկշաբաթաթերթ, յետագային՝ ամսաթերթ, այժմ՝ պարբերական:

ՅՈՒՔԵՐ

ՓՈԹՈՐԻԿ: ՍԵՄ-ի պարբերաթերթ:

ՓՈԹՈՐԻԿ: Պարբերաթերթ ՍԵՄ-ի Փոթորիկ Մանն.-ի:

ՕՇԱԿԱՆ: Առաջնորդարան Հայոց Բերիոյ Թեմի:

– ՏԱՐԵԳԻՐՔ, ՏԱՐԵՑՈՅՑ, ԱԼՊՈՄ

ԱՐԵՒԵԼՔ ՏԱՐԵԳԻՐՔ

ԳԵՂԱՐԴ

ԴԱՄԱՍԿԱՀԱՅ ԱՄԵՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ

ԵՐԹ

ԼԻԲԱՆԱՆԱՀԱՅ ՏԱՐԵԳԻՐՔ

ՄԱՆԱՆԱՅ

ՍԱՍՈՒՆ

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ԱԼՊՈՄ

ՍՈՒՐԻԱՀԱՅ ՏԱՐԵՑՈՅՑ

ՏԱԹԵՒ: Գրական, բանասիրական, գեղարուեստական, կրօնական տարեցոյց:

ՏԱԹԵՒ: Հայագիտական տարեգիրք:

ՏԱՐԵԳԻՐՔ ՔԱՐԷՆ ԵՓՓԷ ԱԶԳ. ՃԵՄԱՐԱՆԻ

ՏԱՐՕՆ

ՏԻԳՐԻՍ

– ՊԱՐԲԵՐԱԳԻՐՔ

ԴԷՊԻ ԵՐԿԻՐ

ԵՐԿԻՐ

ՀԱՅ ՊԱՏԱՆԻ: Իրականութեան մէջ տարեգիրք:

ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ ՊԱՏԱՆԻ

ՄՇԱԿՈՅԹ

ՆԱՅԻՐԻ

ՆՈՐ ԱՊՐԻԼ

ՆՈՐ ՄԱՐԱՇ

ՈՎԱՍԻՍ

ՍԵԻԱՆ

ՓՈՒՆՋ

**– ՊԱՏԱՀԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԿԱՊՈՒԱԾ
ԱԶԱՏԱՄԱՐՏԻԿ
ԱԿՈՒՆՔ
ԱՅԲԷՆ**

[ԱՆԱՆՈՒՆ ԹԵՐԹԻԿ (Ա.Ք.Ե.Ճ.-ի երեկոյեան բաժնի, 11 կարգի ա բաժանումի աշխակերտներուն)]:

ԱՐԾԻՒ

ԿԱՆԹԵՂ: Հանդէս գրականութեան եւ արուեստի:

ԿԱՎՈՕԾ

ՀԱՅ ՔՆԱՐ

ՀԱՅԵԼԻ

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐԵՐ

ՀՈՍՀՈՍ

ՄԵՆՔ: Ֆրանսական Լիսէի հայ ուսանողութեան:

ՄԵՆՔ: Ազգ. Քարէն Եփփէ Ճեմարանի Ժ կարգի Գ բաժանումի:

ՌԱԶՄԻԿ

ՍՊԱՐՏԱԿ

ՐՈՒՀԱՆԻ ԹԱՊԱՄ (Հոգեւոր Կերակուր)

ՑԱՆՔ

– ԲԱՅԱՌԻԿ

ԱՐԵՒԵԼՔ-ԲԱՅԱՌԻԿ

ԳԱՆՁԱՍԱՐ ԲԱՅԱՌԻԿ

ԵՓՐԱՏ-ԳՐԱԿԱՆ

ԹԻՐԱԽ

ԿՈՐԻԻՆ ԲԱՅԱՌԻԿ

– ՏԵՂԵԿԱԳՐԵՐ

ԻՆՉ ԿԸ ՊԱՀԱՆՁԷ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆԷՆ

ՍՈՒՐԻԱ ՎԷ ԼԻԲԱՆԱՆՏԱՔԻ ԷՐՄԷՆԻ ԻՆՃԻԼԻ ՔԻԼԻՍԷԼԷՐ

ԻԹԹԻՀԱՏԸՆԸՆ ՍԷՆԷՎԻ ԻՃԹԻՄԱԸ (Սուրիոյ եւ Լիբանանի Հայ Աւետ. Եկեղեցիներու Միութեանց Տարեկան Համագումարը)

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ: Հայ Սուրբ Գիրք ուսուցանող ընկերակցութեան Հայեպի մասնաճիւղի:

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ: Հայ Կաթողիկէ Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ ժողովրդապետութեան:

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ԵՒ ՀԱՇՈՒԵԿԾԻՌ ԳԱՂԹ. ԽՆԱՄԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐ.

ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻ

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ՀԱԼԷՊԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՐԲԱՆՈՅԻ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ: Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան:

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ: Սուրիահայ Օգնութեան Խաչի:

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ ՀԱԼԷՊԻ ՀԱՅ ԱԶԳ. ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

ՐՈՒՀԱՆԻ ՊԻՐԱՏԷՐԼԻՅԻՆ ՐԻՓՈՐԹԸ (Հոգեւոր Եղբայրներու Միութեան Տեղեկատու)

– **ՊԱՏԻ ԹԵՐԹ**
ԱԶԱՏԱՄԱՐՏ
ԱՐԾԻՒ
ԱՐՅԱԽ
ԳԱՂԹԱԿԱՆ
ԾԱՂԿԵՓՈՒՆԶ
ԿԱՄՔ
ՆԻԿՈՒ ԴՈՒՄԱՆ
ՇՈՒԾԻ
ՏԻՐ
ՓԻՒՆԻԿ
ՓՈԹՈՐԻԿ

ՈՉ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

- **فراات** (**ՖՐԱԹ** նաև **ՖԸՌԱԹ**: Եփրատ): Կիսաշաբաթաթերթ:
- **ՍԱԼՆԱՄԷ** (Տարեգիրք): Տարեգիրք:
- **ԱԺԱՆՍ ՌԻԻԹԷՐ** (Agence Reuters): Թարգմանարար (Աժանս Ռեօթըր), օրական կը հրատարակուի, բայց ոչ օրաթերթ:
- **الجسر** (Ալ-Շըսըր, Կամուրջ): Ամսաթերթ:

ՀԱՅԱՏԱՌԻ ԹՐՔԵՐԷՆ ՍՈՒՐԻԱՀԱՅ ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻ ՑՈՒՑԱԿ

Հայատառ թրքերենի գործածության թուականը կը սկսի 14-15-րդ դարերուն: Այս գրականութեամբ կարելի է գտնել բազմաթիւ գիրքեր եւ ձեռագրեր, որոնք կը շօշափեն ազգագրական, գրական, կրօնական, պատմական եւ բազմաթիւ գիտական ճիւղերու վերաբերեալ բնագաւառներ: Հայատառ թրքերէնով գիրքեր եւ թերթեր հասած են մեզի մինչեւ մեր օրերը: Հայատառ թրքերէններու ամէնէն հին օրինակները կը հասնին մեզի 1727 թուականէն սկսեալ:

Աւելի քան 250 տարուայ ընթացքին աշխարհի աւելի քան 50 քաղաքներուն մէջ 200 հրատարակչներու կողմէ հրատարակուած են աւելի քան 2000 հայատառ թրքերէնով գիրքեր: Իսկ պարբերաթերթերուն թիւը աւելի քան 130-է եւ անոնց հնագոյնը կը կրէ 1840 թուականը, իսկ նորագոյնը 1947 թ.:

Հայատառ թրքերէն պարբերական մամուլ, 1840-1947 թուականներուն Կ. Պոլսոյ եւ հայկական գաղթավայրերու մէջ տպագրուած են շուրջ 130 անուն հայատառ թրքերէն պարբերականներ: Չանագան ուշագրաւ կէտերու կողքին կ'արժէ նշել հիմնական կէտ մը, որ այս պարբերաթերթերուն մէջ առաջին անգամ ըլլալով տեղ տրուած են բազմաթիւ հայ, թուրք եւ օտար գրողներու կարեւոր գործերուն:

Հայատառ թրքերէն պարբերական մամուլի 10 հատը տպուած են Հալէպ՝ միայն երկու հատը ոչ հայկական: Հետեւաբար անոնց հեղինակութիւնը այնքան մեծ եղած է, որ թուրք եւ թուրքիայի ազգային փոքրամասնութիւններու մտաւորականները նախընտրած են անոնք օսմաներէնով հրատարակուողներէ, այդ պարբերականները ընթերցելու համար սորված են հայերէն այբուբէնը:

Ստորեւ կը ներկայացնենք հայատառ թրքերէն սուրիահայ պարբերական մամուլի 8 թերթ-պարբերականներ, ինչպէս նաեւ Հալէպի կուսակալութեան կողմէ հրատարակուած فراث (ՖՌԱԹ: Եփրատ) կիսաշաբաթաթերթը եւ Սալնամէն՝ տարեգիրքը, որ օսմաներէնի կողքին հայատառ թրքերէնով ալ հրապարակուած են:

– ԵԷՎՄԻ ԹԷՖԷՔՔԻԻԲԼԵՐ (Օրական Մտածումներ):

– ՄԱՐԱՆԱԹԱ (Տէրը կու գայ):

– ՆՈՐ ԱԻԵՏԱԲԵՐ:

– ՍԱՊԱՀ ԵՐԼՏԵԶԸ (Առաւօտեան Աստղ կամ Լուսաստղ):

– ՍՈՒՐԻԱ ՎԷ ԼԻԲԱՆԱՆՏԱՔԻ ԷՐՄԷՆԻ ԻՆՃԻԼԻ ՔԻԼԻՍԷԼԵՐ

ԻԹԹԻՀԱՏԸՆԸՆ ՍԷՆԷՎԻ ԻՃԹԻՄԱԸ (Սուրիոյ եւ Լիբանանի Հայ Աւետ. Եկեղեցիներու Միութեանց Տարեկան Համագումարը):

– ԲՈՒՀԱՆԻ ԹԱՂԱՄ (Հոգեւոր Կերակուր):

– **ԲՈՒՀԱՆԻ ՊԻՐԱՏԵՐԼԻՅԻՆ ԲԻՓՈՐՔԸ** (Հոգեւոր Եղբայրներու Միութեան Տեղեկատու):

– **ՖՈՒՐՍԱԹԸ ՉԱՅ ԷԹՄԷ** (Առիթը Մի՛ Փախցնէր):

ՈՉ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

– **ՍԱԼՆԱՄԷ** (Տարեգիրք):

– **فرا ت** («**ՖՐԱԹ**» նաեւ «**ՖԸՌԱԹ**»: Եկրատ):

ԱՅԲՈՒԲԵՆԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԿ ՍՈՒՐԻԱՀԱՅ ՁԵՌԱԳԻՐ ԹԵՐԹԵՐՈՒ

Սուրիոյ մէջ հայկական ձեռագիր լրագիր-թերթերու լոյս ընծայումը եւ հրապարակումը ունեցած են իրենց յատուկ դրդապատճառներն ու նշանակութիւնը, ինչպէս նախապէս յիշեցինք բոլոր պատճառները անխտիր, ուստի հիմք ունենալով անոնք՝ ձեռագիր թերթերն ալ բնականաբար ընդգրկած ենք սուրիահայ պարբերական մամուլի մատենագիտութեան մէջ իբրեւ մամուլի հիմնական բաղադրիչներէն մէկը նաեւ:

Հետեւաբար, պատկառելի թիւ կը կազմեն ձեռագիր թերթերն ու հանդէսները, որոնք մեր ձեռքբերած տուեալներու արդիւնքով կը հաշուեն շուրջ 25 անուն: Առաջինը՝ «Ադրիւր»-ը լոյս տեսած է 1912 թուականին, իսկ վերջինը՝ «Սահակեանի Ջայն»՝ 1964 թ.-ին:

Ստորեւ ներկայացուած ցանկին մէջ կան 23 ձեռագիր թերթեր, որոնցմէ մէկը՝ ձեռագիր-վիմատիպ, 6-ը՝ ձեռագիր-խմորատիպ, իսկ 4-ը՝ ձեռագիր, որ քանի մը թիւ լոյս տեսնելէ յետոյ, սկսած է խմորատիպ կամ մեքենագիր հրապարակուիլ:

- 1.– **ԱԶԳԱՅԻՆ ԽԱՄԱՃԻԿՆԵՐ**: 1919 թ., Դամասկոս: Ձեռագիր-վիմատիպ, տպարան «Ֆէյիա»:
- 2.– **ԱՂԲԻՐ**: 1912 թ., Հալէպ: Ձեռագիր-խմորատիպ:
- 3.– **ԱՄԵՆԱՍՈՒՐԲ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՔԵԱԼԸ**: Նոյեմբեր 1953 թ., Հալէպ:
- 4.– **ԱԲԵՐԱՅՐ**: 1950 թ., Հալէպ:
- 5.– **ԳԻՐ ԵՒ ԱՐՈՒԲԵՍ**: Հալէպ:
- 6.– **ԳՐԱՍԷՐ**: 1942 թ. Յունուար, Հալէպ: Ձեռագիր (մէկ թիւ), ապա՝ մեքենագիր բազմագրուած, յետո՛ւ տպագիր:
- 7.– **ԶԱՐԳԱՅԻՐ**: 1930 թ., Հալէպ: Ձեռագիր-խմորատիպ:
- 8.– **ԼԱԼԿԱՆ ՄԻՆԱՍ**: 1946 թ., Հալէպ:
- 9.– **ԼՈՅՍ**: 1927 թ. Ապրիլ, Հալէպ:
- 10.– **ԼՈՅՍ**: 5 Մայիս 1930 թ., Հալէպ:
- 11.– **ԾԱՂԿԵՓՈԻԶ**: 1944 թ., Հալէպ: Ձեռագիր, ապա՝ խմորատիպ:
- 12.– **ԿԵԱՆՔ**: 1929 թ. Օգոստոս, Հալէպ: Ձեռագիր-խմորատիպ:
- 13.– **ԿՈԿՈՆ**: 1921 թ., Եօղուն-Օլոյք, Մուսա Լեռ: Ձեռագիր, ապա՝ խմորատիպ:
- 14.– **ԿՈԿՈՆ**: 1924 թ., Հալէպ:
- 15.– **ԶԱՅՆ**: 1927 թ., Հալէպ:
- 16.– **ՄՈՒՐԺ**: 1936 թ. Օգոստոս, Հալէպ: Ձեռագիր-խմորատիպ:
- 17.– **ՆՈՐ ԲԱՍՏԻՅԷ** («الباستيل الجديد»): 1927 թ., նախ Բազգա, ապա՝ Քատմուսի բերդ (Պանիասի մօտ):
- 18.– **ՈՒՍՈՒՄ**: 1925 թ., Հալէպ: Ձեռագիր-խմորատիպ:
- 19.– **ՊԱՏԱՆԻ**: 1922 թ., Հալէպ: Ձեռագիր, ապա՝ խմորատիպ:
- 20.– **ՍԱՀԿԱԵԱՆԻ ԶԱՅՆ**: 1964 թ. Մարտ 1, Դամասկոս: Ձեռագիր-խմորատիպ:
- 21.– **ՓՈՐՉԱՆՔ**: 1916 թ., Դամասկոս:
- 22.– **ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ**: 1945 թ., Հալէպ:
- 23.– **ՖՈՒՐՍԱԹԸ ԶԱՅ ԷԹՄԷ** (Առիթը Մի՛ Փախցնէր): 1925 թ., Հալէպ:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒԱԾ ԱՂԲԻՒՐՆԵՐ

Սոյն ուսումնասիրության համար օգտագործուած են Սուրիոյ հայ երեք յարանուանութիւններու եւ միութիւններու, պարբերաթերթեր, լրատուներ, տարբեր հրատարակութիւններ: Ինչպէս նաեւ բազմաթիւ աղբիւրներ, լուսանկարներ եւ գիրքեր, տարբեր գրադարաններէ եւ մատենադարաններէ, որոնք ստորեւ ներկայացուցած ենք առանձին ցանկագրութեամբ:

Նշեալ աղբիւրներու կողքին մեծապէս օգտուած ենք Սուրիոյ տարածքին մեր շրջագայութեան ընթացքին հետազօտական, ականատեսի եւ ականջալուրի, թերթերու ցրուիչներու, տպարաններու, վարչական անհատներու ու մանաւանդ մեր անձնական գրադարանի արխիւներէն:

Հայերէն Գիրքեր

- Ակիւնեան Հ. Ներսէս վրդ., «Հայ Կեանքը Հալեպի Մէջ (1605-1635)» («Հանդէս Ամսօրեայ»), Վիեննա, ԻԷ տարի:
- Անտեան Հ., «Հայոց Լեզուի Պատմութիւն», I մաս, Երեւանի պետական համալսարան: Պետական համալսարանի հրատարակութիւն, Երեւան 1940:
- Գալթընեան Աւօ, «Հայերը Սուրիոյ Պատմութեան Մէջ», «Հայրենիք» շաբաթաթերթ, Օգոստոս 10, 2016:
- Դանիէլեան Ժիրայր, «Ակնարկ Լիբանանահայ Մամուլի Պատմութեան», «Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս», հատոր Դ, Պէյրութ, 1973:
- Դանիէլեան Ժիրայր, «Հայագիտական Հրատարակութիւններ», «Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս», հատոր Ե, Պէյրութ, 1974:
- Դանիէլեան Ժիրայր, «Հայ Պարբերական Մամուլի Հարցեր», «Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս», 1977/1978, հատոր 2, Պէյրութ, 1977:
- Դանիէլեան Ժիրայր, «Հայ Նոր Պարբերական Մամուլը (1967-1981)», Պէյրութ, 1984:
- Եղուարդ Ոսկերիչեան, «Սուրիահայ Գրականութիւնը Եւ Գեղարուեստը», «Կրթասիրաց», Ա. տարի, 1926, Յունիս, թ. 8:
- «Զաւարեան Վարժարանը (1948-1951)» (պատրաստեց՝ Ներսէս Յ. Պարսումեան), Հալեպ, 1952, տպարան «Տիգրիս»:
- «Զաւարեան Վարժարանի Տասներկու Տարիները» (պատրաստեց՝ Ներսէս Յ. Պարսումեան), հրատարակութիւն Զաւարեան Միութեան, 1948, Հալեպ, տպարան «Տիգրիս»:
- Թորանեան Թորոս՝ պատրաստեց, «Կրթասիրաց Մշակութային Միութեան Եւ Կրթասիրաց Վարժարանի Յուշամատեն 1924-1989», Հալեպ, 1994:
- Լեւոնեան Գարեգին, «Հայոց Պարբերական Մամուլը», Երեւան, Պետհրատ, 1934:
- Կիրակոսեան Ամալիա, «Հայ Պարբերական Մամուլի Մատենագիտութիւն (1794-1967)», Երեւան, 1970:
- «Հայկական Համառօտ Հանրագիտարան», Երեւան, հ. 1-4, 1990, 1996, 1999 եւ 2003:
- «Հայ Սփիւռք», Եր. 2003:

- Ճեպենեան Ռուպերտ (պատասխանատու խմբագիր), «Գեղարդ» սուրիահայ տարեգիրք: Հրատարակություն՝ Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Մատենագիտական յանձնախումբի: Դ, Ե եւ Չ գիրքերուն: Հալեպ, 1991, 1996 եւ 2000:
- Ճեպենեան Ռուպերտ, «Ինքնակենսագրություն Յուշեր եւ Գործունեություններ», Հալեպ, 1999:
- Մալխասեանց Ստեփան, «Հայերէն Բացատրական Բառարան», Հայկական ՍՍՌ Պետական Հրատարակչութիւն, հատոր 1, 2, 3 եւ 4, Երեւան, 1944:
- «Յիսնամեակ 1887-1937 Սոց. Դեմ. Հնչակեան Կուսակցութեան», Փրովիտէնս, 1938:
- Նազարեան Էլի Յ., «Հայ Գիրի Ճանապարհին» [խմբագիր՝ Թորոս Թորանեան], Պէյրութ, 1999:
- Նազարեան Էլի Յ., «Պատմագիրք Նազարեան Գերդաստանի (1475-1988)», Պէյրութ, տպ. Չարթօնք, 1988:
- Նանարեան Անդրանիկ, «Դէպի Երկիր», պարբերագիրք Գրականութեան եւ արուեստի, Ա Տարի, պրակ Դ-Ե, Հալեպ, Ապրիլ 1946:
- «Ոսկեմատեան 1931-1981» (Հ.Բ.Ը.Մ. - Հ.Ե.Ը.), հրատարակություն Հ. Ե. Ընկերակցութեան գործադիր մարմնի, Հալեպ, 1982:
- Չոլաքեան Յ. (կազմող), «Հայկաահայ Պարբերական Մամուլի Համառօտ Նկարագրություն» (Քարէն Եփփէ Ազգ. Ճեմարանի համանուն ցուցահանդէսի նիւթերը): Հալեպ, 1978:
- Պալեան Հ., «Սիւրիահայ Տարեգիրք», Ա. Տարի, 1929, տպարան «Ազդակ», Պէյրութ, Լիբանան:
- Պապիկեան Ճ. Ա., «Սուրիա Եւ Հայությունը», «Արեւ», Գահիրէ 1925, ԺԱ Տարի, թիւ 1975, 22 Օգոստոս 1925:
- Պապիկեան Ճ. Ա., «Սուրիոյ Հայությունը», «Հայաստանի Կոչնակ», ԻԵ տարի, թ. 50, 12 Դեկտ., 1925:
- Պարիկեան Հայկ (Խմբագիր), «Գեղարդ» սուրիահայ տարեգիրք: Հրատարակություն՝ Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Մատենագիտական յանձնախումբի: Ա, Բ եւ Գ գիրքերուն: Հալեպ, 1975, 1976-1978 եւ 1985:
- Պարիկեան Հայկ, Վարժապետեան Յովնան (պատրաստեցին), «Պատմություն Սուրիոյ Հայ Տպարաններու», Հալեպ, 1973:
- Պետրոսեան Յովհ., «Հայ Պարբերական Մամուլի Բիրլիոգրաֆիա», Հայկական ՍԱՌ Պետգրապալատ, Երեւան, Հատ. I, 1954, հատ. II, 1956, հատ. III, 1957:
- Պողարեան Գրիգոր, «Այնթապականք» Ա եւ Բ հատոր, Պէյրութ, տպ. Ատլաս, 1974:
- Ջահուկեան Գ. Բ., «Հայ Բարբառագիտութեան Ներածություն», ՀՍՍՀ ԳԱ հրատարակչություն, Երեւան, 1972:
- Սէֆէրեան Միհրան Մ., «Հնչակեան Մատեան», չորրորդ պրակ, «Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան պրօպականտ-քարոզչական գործունեությունը», հրատարակություն Ս. Դ. Հնչ. Կուսակցութեան Լիբանանի Շրջանի Պրօպականտի Դիւանի, Պէյրութ, 1954 Յունուար:
- Սիւրմէեան Արտաւազդ արք., «Պատմություն Հալեպի Հայոց», Ա հատոր, Սուրիա, Հալեպ, 1940:
- Սիւրմէեան Ա. արք., «Պատմություն Հալեպի Հայոց», հ. Բ, Պէյրութ, 1946:
- Սիւրմէեան Ա. արք., «Պատմություն Հալեպի Հայոց», հ. Գ, Փարիզ, 1950:
- Սիւրմէեան Առաջնորդ Արտաւազդ արք., «Տաթեւ Կրօնական Տարեցոյց: Գրական, Բանասիրական, Գեղարուեստական», Ա-Չ տարի, Կ. Պոլիս-Հալեպ, 1925-1930:

- «Սուրիահայ տարեցոյց», Հալէպ, 1924-1926:
- «Սուրիահայոց 1923 թ. Ամփոփ Վիճակագրութիւնը» («Սուրիահայ Տարեգիրք»), Ա. տարի, Գահիրէ, 1924:
- Վահագն, «Հայերը Սուրիոյ Մէջ» («Սուրիահայ Տարեգիրք»), Ա տարի, Պէյրութ, 1929:
- Տէր-Գեորգեան Արտաշէս, «Մեր Մամուլը», Զարթօնք բացառիկ, Պէյրութ, 1962:
- Տէր-Խաչատուրեան Արտաշէս, «Սուրիահայ Մամուլը», «Արեւելք» օրաթերթ (Հալէպ), ԺԵ տարի, թ. 29 (26 Յուլիս, 1960), եւ թ. 30 (27 Յուլիս 1960):
- Տէր-Խաչատուրեան Արտաշէս, «Սուրիահայ Մամուլի Պատմութիւն», «Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս», հատոր Գ, Պէյրութ, 1972:
- Տէր-Խաչատուրեան Արտաշէս, «Հայ Մամուլի Մատենագիտական Գործեր», Պէյրութ, 2014:
- Տիրարեան Ռուբէն, «Յուշամատենան Կիլիկեան Կրթ. Հաստատութեան (1921-1996)», հրատարակութիւն Կիլիկեան Շրջանակի Խնամակալութեան, Հալէպ, 1996:
- Բէշիշեան Վարդի, «Յուշամատենան Հայ Աւետարանական Էմմանուէլ Մայր Եկեղեցոյ», Հալէպ, 2015:

Արաբերէն

- الياس، جوزيف، «تطور الصحافة السورية في مائة عام (1865-1965)»، بيروت، دار النضال، 1982.
- دي طرازي، فيليب، «تاريخ الصحافة العربية»، المطبعة الأدبية، بيروت، 1913.
- مروّه، أديب، «الصحافة العربية، نشأتها وتطورها: سجل حافل لتاريخ فن الصحافة العربية قديما وحديثا»، بيروت، دار مكتبة الحياة 1961.
- ملاذني، سهيل، «الطباعة والصحافة في حلب»، دار يعرب للدراسات والنشر والتوزيع، دمشق، 1996.

Սուրիական եւ լիբանանեան արաբական մամուլ

- «البعث»
- «تشرين»
- «الثورة»
- «الجماهير»
- «الأخبار»، الثلاثاء 21 تشرين اول 2008
- «النور»، جريدة أسبوعية - سياسية - ثقافية، يصدرها الحزب الشيوعي السوري الموحد، 20 آب 2018
- «الوطن»

Հայերէն պարբերական մամուլ

- «Ազդակ» օրաթերթի հաւաքածոն, Պէյրութ (հիմնուած 1927-ին):
- «Ազդակ» բացառիկներու հաւաքածոն:
- «Ազդակ շաբաթօրեակ», 1944-1952 թթ., Պէյրութ:
- «Արեւ», 1915-1944 թթ., Գահիրէ:
- «Արեւելեան Մամուլ», 1871-1909 թթ., Իզմիր:
- «Արեւելք» 1946-1963 թթ., Հալէպ:
- «Արեւելք Մարգաշխարհ», Հալէպ:
- «Արեւելք» Տարեգիրք, 1948 թ., Հալէպ, տպ. Նայիրի:
- «Բերիոյ Նիւուզ» («Perio News»), 2012-2023 թթ., Հալէպ:
- «Գանձասար» (երկշաբաթաթերթ) Բերիոյ Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի Պաշտօնաթերթ, 1991-1993 թթ., Հալէպ:

- «Գանձասար» շաբաթաթերթի հաւաքածոն, Բերիոյ Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի Պաշտօնաթերթ, 1993 թ. Ապրիլէն սկսեալ, Հալէպ:
- «Գանձասար» բացառիկներու հաւաքածոն, Բերիոյ Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի Պաշտօնաթերթ, 1994 թ.-էն սկսեալ, Հալէպ:
- «Գանձասար» յաւելումներու հաւաքածոն, Բերիոյ Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի Պաշտօնաթերթ, 1993-2018 թթ.:
- «Դէպի Երկիր», պարբերագիրք Գրականութեան եւ արուեստի, Ա Տարի, պրակ Դ-Ե, Հալէպ, Ապրիլ 1946:
- «Եփրատ», 1927-1947 թթ., Հալէպ:
- «Զարթօնք», բացառիկ, Պէյրութ, 1962 թ.:
- «Ժողովրդային Պայքար» (Հայաստանի ազատագրութեան հայ գաղտնի բանակ: Կեդրոնական պաշտօնաթերթ հայկական ժողովրդային շարժման), Ե Տարի, N° 45/1, Աթէնք, Մայիս 1983:
- «Հայ Ծերանոց», Հրատարակութիւն Հայ Ծերանոցի խնամակալութեան: 1952-2011 թթ., Հալէպ:
- «Հայաստանի Կոչնակ», 1921-1968 թթ., Նիւ Եորք:
- «Հասկ», 1932-2019 թթ., Անթիլիաս, Պաշտօնական ամսագիր Կաթողիկոսութեան Հայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ:
- «Նայիրի», ամսագիր գրականութեան եւ արուեստի, 1941-1949 թթ., Հալէպ: Խմբ.՝ Անդրանիկ Ծառուկեան:
- «Նոր Մարաշ», 1946-1947 թթ., 1960-1961 թթ., Հալէպ, տպ. Անի: Պարբերագիրք Մարաշի հայրենակցական վերաշինաց միութեան: Խմբ.՝ Յակոբ Տէկիրմենճեան:
- «Ովասիս» ամսագիր, Պէյրութ, Փետր. 1926 թ., Ա տարի, թիւ 12:
- «Սուրիա», Անկախ օրաթերթ, Արտօնատէր՝ Յովհաննէս Եագըճեան, խմբ.՝ Մատթէոս Երեցեան, տպ. ալ-Մաարէֆ, 1946-1960 թթ., Հալէպ:
- «Սփիւռք», Հայկական ժողովրդային շարժման հրատարակութիւն (1990 թ.-էն յետոյ):
- «Օշական», Պարբերաթերթ Բերիոյ Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի: 1978-1989 թթ., Հալէպ:

Արխիւանոցներ եւ գրադարաններ

- «Ազգ. կեդրոնական գրադարան» (Հալէպ):
- Սուրիոյ ազգային գրադարան (Դամասկոս, արաբ.՝ المكتبة الوطنية السورية):
- Ազգ. Բարէն Եփփէ ճեմարանի «Սիմոն Վրացեան» գրադարան (Հալէպ):
- Զաւարեան վարժարանի գրադարան (Հալէպ):
- Հալէպի ազգային գրադարան (արաբ.՝ دار الكتب الوطنية):
- Հայաստանի Ազգային Գրադարան (Երեւան):
- Հայ Աւետ. Էմմանուէլ եկեղեցւոյ գրադարան (Հալէպ):
- Հայկազեան համալսարանի «Տէրեան» հայագիտական գրադարան (Պէյրութ):
- Հայոց ցեղասպանութեան թանգարան-ինստիտուտի արխիւներ (Երեւան):
- Մեր անձնական գրադարանի արխիւները (Հալէպ):
- Պուրճ Համուտի Հանրային Գրադարան (Պէյրութ):
- Վիեննայի Միփթարեան մենաստանի գրադարան:
- «Վիոլետ Ճեպեճեան» գրադարան (Հալէպ):
- «Տիգրիս» գրադարան (Հալէպ):
- «Բրիստափոր» գրադարան (Հալէպ):

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Սիրիահայ Մամուլը Մատենագիտության Եւ Պատմության Մէջ (Այսերջ Խառատեան ՀՀ ԳԱԱ Թղթակից Անդամ)	3
Ներածական	7
Համառօտագրութիւններ Եւ Սկզբնատառեր	21
Սուրիահայ Պարբերական Մամուլի Ծնունդն Ու Հոլովոյթը	23
Պարբերաթերթերուն Որդեգրուած Անուանումներն Ու Յօդուածներուն Խորագիրներու Բնոյթը	35
Տպաքանակի Իրողութիւնը	42
Պարբերական Գրաւոր Մամուլի Անուանացանկը Եւ Անոնց Բնութագրումը	44
Սուրիահայ Պարբերական Մամուլի Մատենագիտութիւն	50
Սուրիա Ներածուած Հայերէն Տպագիր Մամուլը	307
Սուրիոյ Հայ Մամուլի Յրուիչները	308
Հայկական Տպարաններ Սուրիոյ Մէջ	312
Առցանց Մամուլ	333
Այբուբենական Ցուցակ Սուրիահայ Պարբերական Մամուլի	340
Սուրիահայ Պարբերական Մամուլը Ժամանակագրական Կարգով	346
Սուրիահայ Պարբերական Մամուլի Խմբագիրներու Անուանացանկ	352
Սուրիահայ Պարբերական Մամուլը Ըստ Հրատարակութեան Վայրերու	357
Ցուցակ Տպարաններու, Ուր Տպագրուած Են Սուրիահայ Պարբերականները	363
Սուրիահայ Մամուլի Պարբերական Բնոյթի Ցուցակ	369
Հայատառ Թրքերէն Սուրիահայ Պարբերական Մամուլի Ցուցակ	376
Այբուբենական Ցուցակ Սուրիահայ Ձեռագիր Թերթերու	378
Օգտագործուած Աղբիւրներ	379

ԱԻՕ (ԱԻԵՏԻՍ) ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԳԱԹԻՃԵԱՆ

**ՍՈՒՐԻԱՀԱՅ
ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻ
ՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ
(1912 - 2026)**

**Հրատարակչության տնօրեն՝
ՎԱՀՐԱՄ ՄՆԱՑԱԿԱՆԵԱՆ**

**Համակարգչային ձեռաւորումը՝
ՀԵՐՄԻՆԷ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ**

**«ՎՄՎ-ՊՐԻՆՏ»
ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹԻՒՆ**

Տպագրուել է «ՎՄՎ-ՊՐԻՆՏ» ՍՊԸ հրատարակչության տպարանում

Հասցեն՝ Ազատության 24/11, հեռ. (010)28 54 28

Էլ. փոստեր՝ vmv_print@yahoo.com, info@vmv-print.am

Կայք՝ www.vmv-print.am